

Rendvédelem-történeti Füzetek

Acta Historiae Praesidii Ordinis

HU - ISSN 1216 - 6774

HU - e-ISSN 2560-144X

XXVIII.évf. (2018) 55.sz.

TUDOMÁNYOS PERIODIKA

Megjelenik évente kétszer

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

Budapest

Tisztelt olvasó!

A tanulmányok szövegét ugyan szakmai lektorálás nyomán publikáljuk, azonban a szerzői szuverenitást a szerkesztőség tiszteletben tartja. A szerzők — tudomány határain belüli — álláspontját akceptáljuk. A szerkesztőség és a szerzők közötti esetleges véleménykülönbséget a szerkesztőség a jegyzetekben juttatja kifejezésre, amennyiben elkerülhetetlennek tartjuk a szerzőtől eltérő szerkesztőségi álláspont megjelentetését. A szerzői szabadság határának a tudományos művekkel szembeni elvárásnak való megfelelést tartjuk, tartalmi és formai tekintetben egyaránt.

A szerkesztőség elérhetősége:

✉: H-1037 Budapest, Haránt u. 12.

☎: (+36/06-1) 250-6199

☎: (+36/06-70) 326-1150

@: rtf1991@freemail.hu

A folyóiratban közölt tanulmányokat, vagy a számok bármely részét a kiadó engedélye nélkül bármely formában, illetve bármely eszközzel sokszorosítani és közölni tilos.

© All right reserved.

HU-ISSN 1216-6774
HU e-ISSN 2560-144X

Budapest
2018

A szerkesztőség tagjai és intézményi szellemi műhelyekhez kötődésük
(Vastagítva a munkaviszony szerinti intézmény.)

	<p>Főszerkesztő: Dr. PARÁDI József CSc nyugalmazott főiskolai tanár</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement</i> = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. - <i>Eötvös Loránd University Faculty of Law</i> = Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. - <i>National University of Public Service Faculty of Law Enforcement</i> = Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar.
	<p>Szerkesztő: PARÁDI Ákos</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement</i> = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.
	<p>Német rezümék ARTNER Ramona</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement</i> = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.
	<p>Angol rezümék VARJÚ László</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Veritas Research Institute of History</i> = Veritas Történetkutató Intézet.
	<p>Szerkesztőbizottság elnöke: Prof. dr. habil MEZEY Barna DSc</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement</i> = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. - <i>Eötvös Loránd University Faculty of Law</i> = Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. - <i>Hungarian Prison Service Society</i> = Magyar Börtönügyi Társaság. - <i>European Lawyer Journal</i>* = Európai Jogi Szemle. - <i>Iustum Aequum Salutera</i> = A jogegyenlőség dícsérete. - <i>Journal of European of History of Law</i> = Európai Jogtörténeti Szemle.
	<p>Szerkesztőbizottság tagja: Prof. dr. habil SZAKÁLY Sándor DSc</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement</i> = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. - <i>Veritas Research Institute of History</i> = Veritas Történetkutató Intézet. - <i>Ministry of Defence Military History Institute and Museum</i> = Hadtörténeti Intézet és Múzeum. - <i>Vienesse Diary</i> = <u>Bécsi Napló</u>. - <i>Central European Papers</i> = Közép-európai Irtatok. - <i>Centuries</i> (Historical Magazine of the Hungarian Historical Society) = <u>Századok</u>. - <i>Historical Review</i> = <u>Történelmi Szemle</u>.
	<p>Dr. habil BODA József docens Ph.D.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement</i> = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. - <i>National University of Public Service Faculty of Law Enforcement</i> = Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar. - <i>Police Practice and Research an Intemational Journal</i> = Rendvédelmi gyakorlat és kutatás, nemzetközi folyóirat. - <i>Journal of Eastern European Criminal Law</i> = Kelet Európai Büntetőjogi Szemle. - <i>Hungarian Law Enforcement</i> (Law Enforcement Magazine) = <u>Magyar Rendészet</u>. - <i>National Security Review</i> = <u>Nemzetbiztonsági Szemle</u>.

* Az aláhúzott folyóiratnév a megjelenés nyelvén közölt cím.

A folyóirat első minősítése

Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelettel és egyben örömmel tájékoztatom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága, az éves tervében foglaltaknak és az Önök kérésének megfelelően megvizsgálta a hadtudományban meglévő mértékadó folyóiratokat, továbbá az új kérelmeket.

Megköszönjük az adatszolgáltatás során nyújtott segítségüket és együttműködésüket.

A kérelmek elbírálását követően a Hadtudományi Bizottság a hadtudományban mértékadó folyóiratok listájára, 2008-tól felvette a következő folyóiratot:

„Rendvédelem-történeti Füzetek, HU-ISSN 1216-6774”

Tisztelt Elnök Úr! További tudományos munkájukhoz a Bizottság nevében kívánunk Önnek, a magyar tudomány, benne a hadtudomány nem kis felelősséggel járó szolgálatában kiapadhatatlan alkotóerőt és kitűnő egészséget, sok sikert és eredményt.

Budapest, 2008. június 09-én.

Szívélyes üdvözlettel:

Dr. FELHÁZI Sándor

sk. titkár

Ars dictandi

A *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság alapítása évében hozta létre és 1991-től jelennek meg a folyóirat számai. A tudományos társaság által létrehozott sorozatok között e periodika volt az első. A periodika célja, hogy a magyar rendvédelem-történet körében keletkezett új kutatási eredmények számára bemutatási lehetőséget teremtsen.

Az alapítók szándéka szerint:

- a periodika számaiban — évente két alkalommal — a tudományos közlés igényeinek megfelelő tanulmányok jelenhetnek meg;
- azokat az írásműveket fogadja be a lap, amelyek tartalma a magyar rendvédelem-történet körébe tartozik, vagy azzal összefüggésben áll.

Mivel a lapalapítás óta eltelt huzamos idő után is az egyetlen magyar nyelvű periodika maradt, amely fő feladatának a nemzeti rendvédelem-történetünk művelési eredményeinek tudományos színvonalú közzétételét tekintette, ezért olyan indexrendszerrel erősítettük meg a folyóiratot, amelynek a használata segítséget jelenthet a téma iránt érdeklődőknek és az abban elmélyülni kívánók számára egyaránt.

A folyóirat tudományos jellegéből fakadóan világnézeti prekonceptióktól terhelte írások közzétételétől tartózkodunk. A történelmi tényeket, a kutatási eredményeket ismertető, azokból egzakt következtetéseket levonó alkotásokat teszünk közzé.

Összességében a szerkesztőség — az alapítók szellemiségének megfelelően — arra törekszik, hogy a folyóiratban a magyar rendvédelem-történet körébe tartozó azon írásművek jelenjenek meg, amelyek megfelelnek a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek.

S Z E R Z Ő K

	<p>BÓDINÉ dr. Beliznai Kinga Ph.D. egyetemi adjunktus (+36/06-30) 947-6093 ; beliznay.kinga@elte.ajk.hu Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító [ORCID] : https://orcid.org/0000-0003-3420-2260 Az állam- és jogtudomány Ph.D. doktora. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Tárkányi Szűcs Ernő Jogi Kultúrtörténeti Kutatócsoport Képviselői és Parlamentáris Történetéért Nemzetközi Bizottság tagja. Kutatási területe a magyar bíróságtörténet 1723-1944 (életpályák, bírói függetlenség és felelősség).</p>
	<p>LŐRINCZI Dénes (+00/40-74) 765-0812 ; lorinczi.denes@yahoo.com Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító [ORCID] : https://orcid.org/0000-0001-7503-8271 Rendvédelem-történeti kutató. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. Kutatási területe Székelyföld XIX-XX. századi rendvédelem-története.</p>
	<p>Dr. OLASZ Lajos Ph.D. egyetemi adjunktus ²⁵ olasz@jgypk.u-szeged.hu Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító [ORCID] : https://orcid.org/0000-0002-4463-3251 A történelemtudomány Ph.D. doktora. A Magyar Hadtudományi Társaság, a Magyar Történelmi Társulat és a Magyar Repüléstörténeti Társaság tagja. Kutatási területe a XX. századi politikatörténet, a két világháború közötti időszak és az I. valamint a II. világháború hadtörténete.</p>
	<p>PARÁDI Ákos ²⁵ (+36/06-70) 326-1150 ; akos.paradi@gmail.com Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító [ORCID] : https://orcid.org/0000-0002-1873-0605 A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság tagja. a Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU ISSN 1216-6774 és a Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis) HU ISSN 1785-3257 szerkesztőségi tagja. Kutatási területe a XIX-XX. századi magyar rendvédelem közhatósági intézményei.</p>
	<p>Dr. PARÁDI József Cs.C. nyá. főiskolai tanár, mag. ²⁵ (+36/06-70) 326-1151 ; paradi.jozsef@gmail.com Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító [ORCID] : https://orcid.org/0000-0003-3368-2944 Bölcsészdoktor, a hadtudomány kandidátusa. A Hadtudományi Doktori Iskola és a Rendészet-tudományi Doktori Iskola témavezető oktatója. A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnöke. A rendvédelem-történet magistere. Határőrizet-történeti szakértő. A <i>Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)</i> HU-ISSN 1216-6774. és a <i>Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)</i> HU-ISSN 1785-3257. periodikák főszerkesztője, „<i>A magyar rendvédelem-történet öröksége.</i>” HU-ISSN 2062-8447 , „<i>A magyar rendvédelem-történet hagyatéka</i>” HU-ISSN 2064-4728 , a „<i>Segéd tudományok a magyar rendvédelem-történet szolgálatában</i>” HU-ISSN 2064-5333 , a „<i>Magyar rendvédelem-történeti tanulmányok</i>” HU-ISSN 2415-9875 és a „<i>Salutem</i>” HU-ISSN 2416-2078. könyvsorozatok sorozat-szerkesztője. Kutatási területe a polgári magyar állam rendvédelem-története.</p>

	<p>Dr. SZABÓ Szilárd Ph.D. egyetemi adjunktus (+36/06-52) 512-900/ 22122 ; jagdtiger44@gmail.com Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító [ORCID] : https://orcid.org/0000-0003-0665-2424 Az állam és jogtudomány Ph.D. doktora. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) köztestületi tagja. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság és a Magyar Történelmi Társulat tagja. A Debreceni Akadémiai Bizottság Szociológiai és Politikatudományi Munkabizottság tagja. Kutatási területe az osztrák-magyar közjogi kapcsolatok, Bosznia-Hercegovina helyzete az Osztrák-Magyar Monarchiában, az osztrák-magyar titkosszolgálat története.</p>
	<p>VINCZE Gábor (+36/06-70) 226-2441 ; pinczegabor@gmail.com Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító ORCID : https://orcid.org/0000-0003-1421-7457 Az <i>Emlékeztető</i> folyóirat szerkesztőbizottsági tagja. Kutatási területe a Magyar Királyi Csensőrség személyi állományának 1945 utáni életútjai.</p>

Piktogram

A rendvédelem-történelmi elismerések

Mag.	A rendvédelem-történet magistere
	25 év a Magyar Rendvédelem-történet Szolgálatában Emlékérme
	Rendvédelem-történetért Díj
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemrend a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet kiváló művelőjének
	Rendvédelem-történetért Érdemkereszt a rendvédelem-történet önzetlen támogatójának
	Rendvédelem-történetért Érdemérem

Ajánlásjegyzék

- XIV. évf. (2008) 17.sz. .... Dr. KESERŰ Isván ✚ 2004
- XV. évf. (2008) 18.sz. .... A magyar állami rendvédelmi szervezetek detektívtestületei.
- XVI. évf. (2009) 19.sz. .... Dr. BACSA Gábor ✚ 2003
- XVII. évf. (2009) 20.sz. .... A magyar határrendőrségek.
- XVIII. évf. (2010) 21.sz. .... O' SVÁTH Pál ✚ 1908
- XIX. évf. (2010) 22.sz. .... A Magyar Királyi Nemesi Testőrség.
- XX. évf. (2011) 23.sz. .... Dr. NAGY József ✚ 2005
- XXI. évf. (2011) 24.sz. .... A Magyar Királyi Csendőrség.
- XXII. évf. (2012) 25.sz. .... vitéz KISS Gábor ✚ 2006
- XXII. évf. (2012) 26.sz. .... A Magyar Királyi Koronaőrség.
- XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. .... Dr. ZACHAR József ✚ 2009
- XXIII. évf. (2013) 31-32-33-34.sz. .... A Magyar Királyi Darabont Testőrség.
- XXIV.évf. (2014) 35-36-37-38.sz. .... gróf SZÉCHÉNYI Ödön ✚ 1922
- XXIV. évf. (2014) 39-40-41-42.sz. .... A Magyar Királyi Testőrség.
- XXV. évf. (2015) 43-44-45-46.sz. .... REKTOR Béla ✚ 1989
- XXV. évf. (2015) 47-48-49-50.sz. .... Mezőrendőrség
- XXVI. évf. (2016) 51.sz. .... CZÁJLIK Alajos ✚
- XXVI. évf. (2016) 52.sz. .... A Magyar Királyi Határrendőrség
- XXVII. évf. (2017) 53.sz. .... gróf LÓNYAY Menyhért ✚ 1884
- XXVII.évf. (2017) 54.sz. .... A Magyar Királyi Pénzügyőrség

TARTALOM

0480 BÓDINÉ Beliznai Kinga	ORCID : https://orcid.org/0000-0003-3420-2260
„Többet ésszel mint kézzel.” A Sárrét csendbiztosa O'SVÁTH Pál.....	15.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.15-30P
0481 LŐRINCZI Dénes	ORCID : https://orcid.org/0000-0001-7503-8271
Az Ojtozi-szoros 1886-ban.....	31.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.31-38P
0482 OLASZ Lajos	ORCID : https://orcid.org/0000-0002-4463-3251
Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadbalépését követően 1941-1942.....	39.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.39-56P
0483 PARÁDI Ákos	ORCID : https://orcid.org/0000-0002-1873-0605
A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben.....	57.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.57-66P
0483 PARÁDI József	ORCID : https://orcid.org/0000-0003-3368-2944
A polgári magyar állam határőrizete 1867-1941.....	67.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.67-86P
0485 SZABÓ Szilárd	ORCID : https://orcid.org/0000-0003-0665-2424
Az osztrák-magyar katonai titkosszolgálat szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején.....	87.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.87-94P
0486 VINCZE Gábor	ORCID : https://orcid.org/0000-0003-1421-7457
Kötelességteljesítésért életfogytiglan.....	95.p. DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.95-118P
A tanulmányok jegyzeteiben egységesen alkalmazott rövidítések jegyzéke	119.p.
A XIX-XX. századi magyar katonai rendfokozati rendszer rangjainak rövidítései	120.p.
A XIX-XX. századi magyar szárazföldi haderő, valamint a tengerészeti, majd fo- lyamórségi katonai rendfokozati rendszere rangjainak rövidítései (1867-1944)	121.p.
Rezümék	123.p.
Resümee	126.p.
Resumée	129.p.
Citációs index publikációk és kéziratok	133.p.
Citációs index periodikák	154.p.
Citációs index levél-, irat-, és dokumentumtárak	159.p.
Citációs index jogszabályok	161.p.
Index nominum	166.p.
Index geographicus	172.p.
Index chronologicus	202.p.
Index organicus	206.p.
Kéziratokkal szemben támasztott igények	222.p.
Szerzői úrlap	225.p.
Összesített tartalom	228.p.

In memoriam a dr. NAGY György emlékének

„Conditae decrescit, vulgata scientia crescit.”
Az elrejtett tudás csökken, a másokkal közölt ellenben gyarapszik.

„Többet ésszel mint kézzel.” O’sváth Pál a Sárrét csendbiztos.
(„More Brain than brawn.” O’SVÁTH Pál the marshal of Sárrét.)

Absztrakt

A százezer lakosú, hat mezővárossal, 42 községgel és 57 pusztával bíró Sárrét közbiztonságának fenntartására egy csendbiztost és tizenkét pandúrt alkalmaztak a XIX. század második felében. A 110 évvel ezelőtt elhunyt OSVÁTH Pál jegyzői állásáról lemondva 1859-től látta el a csendbiztos feladatokat huszonöt éven át. Jó emberismeretével, váratlan megoldásaival sikerült elérnie, hogy az egyébként népszerűtlen tisztséget elfogadhatóvá tegye, munkásságát még „a fegyelmezetlen, féktelen” sárrétek is elismerték. Ötvenhét évet töltött közszolgálatban tanítóként, jegyzőként, csendbiztosként, majd postamesterként. Munkássága honismereti, helytörténeti kutatóként is jelentős.

Kulcsszavak

Sárrét ; O’sváth Pál ; közbiztonság ; csendbiztos ; Bihar vármegye

Abstract

In the latter half of the 19th century, one marshal and twelve pandurs were employed to maintain public safety in the Sárrét, a region of Hungary made up of 100 thousand people, six country towns, forty-two townships and fifty-seven farms. Pál O’SVÁTH, who died 110 years ago this year, quit his job as a notary to work as a marshal, a job he did for 25 years, starting in 1859. As a good judge of character with a knack for solving problems unorthodoxly, he garnered respect for his maligned position among the “undisciplined and rambunctious” people of the Sárrét. Altogether, Pál O’SVÁTH spent 57 years in public service, as a teacher, notary, marshal and finally postmaster. His work as a local historian and researcher was also significant.

Key words

Sárrét ; Pál O’sváth ; public safety ; marshal ; Bihar County

1938 tavaszán az *Uj Idők* folyóirat egyik cikkírója nagy lelkesedéssel számolt be O’SVÁTH Pállal való „megismerkedéséről”, azaz arról a könyvről, amelyben O’SVÁTH Pál pandúrmúltja emlékeit örökítette meg. Egy antikváriumba betérve bukkant ugyanis a „*Közbiztonságunk múltja és pandúr korom emlékei*” című, 1905-ben megjelent „ócska zöld füzetre”, és „röstellkedem – írta –, mintha valami csalást követtem volna el, hogy az O’SVÁTH Pál könyvét negyven fillérért hozhattam el, ez az ár volt rá jegyezve plajbással. Negyven filléres belépőjeggyel bolyonghattam abban a varázslatos múltban, ahová O’SVÁTH Pál uram elvezetett.”¹

De milyen is volt az „a varázslatos múlt”, ahová visszarepítette olvasóit a Sárrét csendbiztos, csengerújfalusi O’SVÁTH Pál? És ki is volt ő maga, akiről az a szóbeszéd járta, hogy úgy tudott lőni, hogy a betyár süvege mellől ellőtte az árvalányhaját,² aki Bihar vármegye hagyományaihoz hűen élt és dolgozott, és akit ma is példaképnek tekintenek szülőföldjén?

Csengerújfalusi O’SVÁTH Pál szülőföldje

A Sárrét a Berettyó, a Sebes- és a Fekete-Körös alsó folyásának egykori árterülete, amely a mai Békés, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyék területén fekszik. A középkorban a Sebes-Körös mentét Nagyváradtól Berekböszörményig Rétköznek nevezték. A Sárrét elnevezés a XVI-XVII. században kiszorította a korábban használt Nagysár nevet, amelyen azonban csupán a mocsarat, és nem a vidéket értették. A Sárrét nagy része beletartozik a Körösköz névvel jelölt tájba is.

A sárréti vidéken közvetlenül a honfoglalást követően telepedtek le a magyarok, állandó település ott alakulhatott ki, ahol a vízi világból vízborítástól mentes szárazulatok emelkedtek ki. Az itt élő emberek számára védeltséget jelentettek a nádasok és a mocsarak, különösen a török hódoltság idején. „A sok láp és zsombok között csak a bennszülött tudta az utat, de ha a föld felszíne alatt kigyulladt a tő-

*Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0003-3420-2260>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
- Eötvös Loránd University Faculty of Law = Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
- Member of the Parliamentary and Representative Commission of Tárkányi Szűcs = Tárkányi Szűcs Ernő Jogi Kultúrtörténeti Kutatócsoport Képviselői és Parlamentáris Történetéért Nemzetközi Bizottság tagja
- Member of the International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions (ICHRPI) = A Képviselői és Parlamentáris Intézmények Történetéért Nemzetközi Bizottság tagja.

@: beliznai.kinga@elte.ajk.hu

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2018. III. 4.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. IV. 20.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.15-30P

zeg, amelyet oltani nem is lehetett, könnyen besüppedt a talaj és még a lovasember is eltűnt benne.”³ Voltak olyan falvak, amelyek ősztől tavaszig szinte megközelíthetetlenek voltak. E természeti viszonyok még az adófizetési kötelezettségtől is védelmezték az itt élő pákászokat és halászokat, hiszen „a fogott halnak és csíknak fele részét” hiába „tartoztak átszolgáltatni”, ennek behajtása komoly nehézségekbe ütközött.⁴

A mocsarakat és ingoványokat a XIX. század második felében ármentesítették. A környező települések lakossága ekkor tért át a szabad tartásos, rideg állattartásról és a vízi életmódról a gabonatermesztésre és az istállózó állattenyésztésre.⁵

Sárréten ekkoriban hat mezőváros, negyvenkét község és ötvenhét pusztta volt, összesen százezer lakossal.

Csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL és családja

„Édes Apám mondta, hogy családunk székely eredetű s első ősünk János király alatt jött át az anyaországba, hol az ivadék Ugocsa, Szatmár, Szabolcs és Bihar megyébe oszlott szét. Mondta azt is, hogy a család egység hitű volt s az ev. ref. hitre csak később tért át.” írta csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL önéletrajzi töredékében.⁶

Csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL és testvérei, Gergely, András, István és János 1630. V. 12-én kaptak csengerújfalusi előnévvel címeres nemeslevelet II. Ferdinándtól, amelyet 1630. XI. 7-én Borsod vármegyében, majd 1656. V. 18-án Szatmár vármegyében is kihirdettek. (I.sz. melléklet)

Csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL 1831. I. 4-én született Kismarján. Édesapja, O'SVÁTH PÁL (Berettyóújfalu, 1800. I. 23. – 1864. I. 25.) tanító volt Kismarján, majd Gáborjánban. „Politikai tekintetben, a józan gondolkozással összeférő szabad eszméknek hódolt. Nagy magyar volt, de azért a más nyelvű és hitűek irányában jó indulattal viselkedett. A nemzetiségi izgatókat lelkéből gyűlölte. Kossuthnak nagy tisztelője volt s az osztrák uralomtól nemzete javára semmi jót nem remélt.”⁷

Édesanyja „Férjét és gyermekeit odaadón szerette s boldogságát csak is ezekben igyekezett feltalálni. Ezekért nélkülözött és munkálkodott csaknem a kimerülésig.”⁸ Házasságukból tizenkét gyermek született, akik közül csak négy fiú és négy leány érte meg a felnőttkort.⁹

Csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL önéletrajzi töredékében azt írja: „Kevés időt töltöttem a szülői háznál, mert már tízéves koromban a derecskei [református] gimnázium növendéke lettem, s azon túl csak az iskolai szünidőt töltöttem otthon.”¹⁰ A négy osztályt két év alatt végezte el, és 1844-ben beiratkozott a Debreceni Református Kollégiumba, ahol bölcseletet és jogot tanult. 1847 telén a nagykállói gimnázium tanára lett.

1848. V. 28-án a mindössze tizenhét éves, de „testileg-lelkileg kifejlett” ifjú – az elsők között – lépett be Nagykállóban a 10. önkéntes honvéd zászlóaljba. Öt nap múlva, 1848. VI. 2-án Szabolcs vármegye kezdeményezésére tizedessé léptették elő.¹¹ Az „első golyóváltástól az utolsóig” részt vett a szabadságharcban.

A szabadságharc leverését követően két éven át a Sárrét mocsaras vidékén bujdosott, rejtegetve a honvéd csapat zászlaját és honvédtiszti kardját. A környékbeli kis falvakban tanított nevelőként, és közben saját tudását is igyekezett gyarapítani. Ez idő tájt fejezte be jogi tanulmányait.

Kényszerű bihari „remetesége” idején egy alkalommal a berettyószentmártoni bíró leleményessége és a főszolgabíró közbenjárása mentette meg a bebörtönzéstől. Történt ugyanis, hogy egy általa megfenyített börtönviselt férfi feljelentette a zsandároknál a szabadságharcban való részvétele miatt.¹²

1851-ben jegyzővé választották Berettyószentmártonban, amely a település életében is egy új korszak kezdetét jelentette. Csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL elődje ugyanis jellemtelen, részeges férfiú volt, aki alaposan aláásta a tisztség tekintélyét, a fiatal és lelkes új jegyző viszont felvirágoztatta Berettyószentmárton. Nyolc évi szolgálata alatt új községházát, jegyzői lakot és iskolát építtetett, sort kerített a debreceni főiskola segélyezésére, valamint az ő működése alatt valósult meg a helyi református egyház terheinek a birtok arányában történő viselése.¹³ Nevéhez fűződik az első paraszt kaszinó megalapítása is Olvasó Egylet néven.¹⁴

1851 igazán különleges év volt csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL számára, hiszen ugyanebben az évben, október 7-én feleségül vette a darvasi református lelkész leányát, Etelkát. Házasságukból négy fiú és egy leány született.¹⁵

A jegyzői munka mellett csengerújfalusi O'SVÁTH PÁL gazdatisztként is tevékenykedett, majd 1852-ben betársult a Biasini-féle, Kolozsvár és Budapest között közlekedő gyorskocsizási vállalatba, és a Berettyószentmártontól Bárándig tartó szakaszon ő tartotta a lovakat, valamint egy 40 holdas birtok hasznóbérlője volt. Mindemellett küzdött a közbiztonság megteremtéséért, és néhány év leforgása alatt a környező tanyavilágban kilenc országosan keresett gonosztevőt és több csapat elemelt jószágot

sikerült kézre kerítenie.¹⁶ A legnagyobb fogás az a hírhedt betyár volt, akit 1856 elején egy cimborája és két lopott ló társaságában fület le csengerújfalusi O'SVÁTH Pál. A jegyző híre eljutott a megyefőnökhöz is, aki aranyéremmel való kitüntetésre kívánta őt felterjeszteni. A Bach-korszakban azonban „igaz magyarnak szégyengyalázat lett volna a bécsi kézből a medáliát elvenni”,¹⁷ így csengerújfalusi O'SVÁTH Pál megköszönte a megyefőnök iránta tanúsított figyelmét, és érdemeinek csak írásbeli elismerését kérte. A császári megyefőnökség 1856. IV. 15-én dicsérő okmányban részesítette, sőt jövedelmezőbb állást, a furtaí, majd a tenkei közjegyzőséget ajánlották fel neki, ám csengerújfalusi O'SVÁTH Pál Berettyószentmártonban maradt.

A közbiztonság helyzete Bihar vármegyében. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál csendbiztosi évei 1859-1881.

Egykorú statisztikai adatok és becslések szerint Magyarországon a XVIII. század végén minden száz-tizenharmadik ember koldus volt, és ezt az arányt növelte még a csavargók, a rablók és a betyárok száma. A XVIII–XIX. század fordulóján hol pártolást, hol gyűlöletet kiváltó életformává vált a betyárság, amely az elmaradott, állandósuló és növekvő válságokkal küzdő termelési viszonyok, és az ezekre épülő társadalmi berendezkedés egyik legkirívóbb következménye volt.¹⁸

Az 1848/1849. évi magyar forradalom és szabadságharc leverését követően viszont már nem csak gazdasági okai voltak a betyárvilág felvirágzásának. A jelenség hátterében az állt, hogy minden honvédot, akit csak elfogtak, besorozták a császári hadseregbe hat évre. Voltak azonban olyanok, akik nem akartak abban a hadseregben szolgálni, amely ellen korábban fegyveresen harcoltak, ők inkább menekülőre fogták, volt, aki külföldön, volt, aki az erdőben vagy az akkor még nagy kiterjedésű nádasokban, zombékokban, a lápok között lelt menedékre. Az Alföldön és a Dunántúlon őket jelentős mértékben sújtotta az újonnan kialakult helyzet. A bujdosásra kényszerültek sehol sem érezhették magukat biztonságban, létfenntartásuk eszközeit pedig nem tudták becsületos munkával előteremteni. Ennek következtében folyamatosan emelkedett a rablások és az útonállások száma, amelyeket jórészt a magukat „szegény legényeknek”, a népnyelvben pedig betyároknak nevezett személyek követtek el.¹⁹

A centralizált, abszolutisztikus osztrák kormányzat a magyar alkotmányosságot felfüggesztve és az ország szuverenitását megsértve, új közigazgatási és új bírósági rendszert alakított ki kinevezett tisztségviselőkkel. A rend védelmét zsandároknak bízta, akiket többnyire Csehországból és Galíciából hoztak. A HABSBERG-birodalomban működő császári csendőrség létszáma az átszervezésektől függően mintegy 10000 és 16000 fő között mozgott, amelyből mintegy 5000-tól 6000 főig terjedő létszámmal teljesítettek szolgálatot csendőrök a Kárpát-medence térségében.²⁰ Ez a létszám azonban kevésnek bizonyult a rend fenntartására, mivel a zsandárok nem ismerték a helyi viszonyokat, nem értettek egy szót sem az ott élők nyelvéről, és a magyar lakosság nem igazán szívelte jelenlétüket és tevékenységüket, így aligha lehetett hatékony és sikeres a bűnelkövetőkkel szembeni fellépésük.

Különösen aggasztó volt a közbiztonság helyzete a sárréti járásban, ahol mindennaposak voltak a nádi betyárok,²¹ azaz a Sárrét nádas mocsarainak legeldugottabb helyein, csak madárjárta kicsiny szigetein rejtőzködő betyárok erőszakoskodásai, és ahol szinte minden falunak volt egy „közismert” betyárja, némelyiknek több is. Akkortájt Berettyószentmártonnak olyan rossz híre volt, hogy az odavalósi ember más községben csak úgy kapott szállást éjszakára, ha letagadta, hogy berettyószentmártoni.²²

Egy 1856. évi körlevél szerint Biharban „a közbátorság a mások méltó aggodalmaira rablás és gyújtogatás által gyakran veszélyeztetve volt”. Ezeknek és a tolvajlásnak, valamint a marhalopásoknak a megakadályozására elrendelték, hogy minden helység végére állítsanak strázsát, a pásztorokat pedig figyelemmel kellett kísérni, továbbá a méneseket és a nyájakat rendszeresen ellenőrizni kellett. Ám hiába volt mindez! A közgyűlöletnek örvendő osztrák zsandároknak ugyanis senki sem segített. „A strázsák és az utcákon való örökdéssel megbízott éjjeliőrök, bakterek odahaza nyugodtan aludtak, vagy pediglen egyetértve a gyanús személyekkel, se nem láttak, se nem hallottak.”²³

1859 tavaszán az egyik vásár alkalmával kilenc álarcos rabló több mint száz kocsis utasát rabolta ki az állami úton, a zsandárkaszárnya közelében. Bihar vármegyét annyira felháborította az eset, hogy a zsandárok „gyámoltalanságára” hivatkozva a pandúrság régi intézményének visszaállítását kérték az osztrák kormányzattól. Az engedélyt egyelőre csak a sárréti járásban kapták meg, azzal a feltétellel, hogy a kapcsolódó költségeket az érdekelteknek kell viselniük.

A közbirtokosságok gyűlésén közfelkiáltással csengerújfalusi O'SVÁTH Pált választották meg megyei csendbiztosnak, és rábízták a sárréti pandúrság megszervezését. „Az utolsó pandúr” a választás után ezt írta *Naplójába*: „1848/49-ben a haza külső ellenségei ellen harcoltam, most a haza belső ellenségei ellen fogok harcolni. Úgy érzem, hogy újra honvéd lettem!”²⁴ És az elkövetkezendő húsz

évben csengerújfalusi O'SVÁTH Pál olyan jó névre tett szert mint csendbiztos, hogy a bonyolultabb bűnesetek kinyomozására sok esetben más vármegyék is meghívták.²⁵

1859 és 1871 között a mezőkeresztesi szolgabírótságot alkotó huszonegy – azaz a Berettyótól délre eső valamennyi – helység hozzá tartozott. A szolgabírótságot átszervezését követően pedig a teljes berettyóújfalui szakasz átkerült hozzá, összesen huszonkilenc település, ötvennégy népes puszt, legalább ötszáz tanya, tehát a járás területének nagyjából háromnegyed része csengerújfalusi O'SVÁTH Pál felügyelete alatt állt. Néhány éven belül sikerült szinte teljes mértékben felszámolnia a helyi rablóbandákat a körülbelül százezer lakosú sárréti járásban, ahol a közbiztonság fenntartására és „a rakoncátlan nép erkölcsének megjavítására” a csendbiztoson kívül tizenkét pandúrt alkalmaztak. Hivatali ideje alatt összesen harminckét országosan körözött gonosztevőt fogott el, és több mint négyszáz ellopott lovat juttatott vissza a károsultaknak.²⁶

Betyárok és pandúrok

De kiket is kellett féken tartani? Kik azok a betyárok? Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál szerint betyár „az a handabandázó vagy hetykélkedő, önerejében elbizakodott, másokat lenéző, magát mindenképp felett s mindenképp jogosított főnek tartó, saját indulatainak parancsolni nem tudó, semmit nem tevés után is könnyen élni szerető egyén, ki ürügyet keres a másokkal versengésre, ki hányavetiségből aljas tetteket végrehajt, és ha elvetemült, isteni, emberi törvényekkel dacolva, családja hírnevével mit sem törődve, egézségét és életét ok nélkül is folyvást kockáztatva korlátlanul kicsapongva él”.²⁷

És kik az őket megfélemezni szándékozó pandúrok? Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál közbiztonságunk múltjáról írva a *Váradai Regestrumban* említett *pristaldusok*at, azaz poroszlókat emeli ki elsőként, akiknek a „bűnyomozások” lefolytatása és a tettesek előállításuk volt a legfontosabb feladata, és akiket munkájukban a várnépek segítettek. A poroszlók teendőit a XIII. század második felében a szolgabírók, illetve a vármegyék nemes bírói vették át. A XVI. században megjelentek a darabontok mint rendőrök, akik a hadjáratokban portyázó szolgálatot teljesítettek. A földvárak és a várkastélyok védelmét a török időkben a szabad vagy gyalogos hajdúk látták el.

1620 táján jelent meg a török hódoltság területén a parasztvármegyének nevezett rendvédelmi testület, amely „a nép élete és vagyona felett őrködött, de némely esetekben bíraskodott is”. A kóborló katonákat, illetve a szabad hajdúkat a parasztek is elfoghatták, sőt bárki büntetlenül meg is ölhette őket. Az önvédelmük érdekében fegyvert ragadó parasztokból alakította ki a parasztvármegyét, tulajdonképpen saját fegyveres erő és anyagi fedezet híján a nemesi vármegye.²⁸

A parasztvármegye élén a választott parasztkapitány állt, aki a hadnagyokkal és minden faluból egy-egy tizedessel együttműködve látta el – a vármegye utasítása alapján – megbízatását. A hadnagyot négy – a parasztek által jelölt vagyonos, értékes, bátor, gyors és jámbor – ember közül az alispán választotta.²⁹ A parasztvármegye „legénységét” *armatusnak*,³⁰ *armásnak* hívták. A XVIII. század második felében külön pecsétet használt az intézmény, amelyen mezőn sebesen nyargaló lovas volt látható, fején süveg, jobb kezében alabárd.

A pandúr szó 1741-ben bukkant fel először „a múlt papirosain”: *Mária Terézia* állított fel egy pandúr ezredet portyázó hadi szolgálatra. A latin vármegyék az elnevezést *persekutorra* „szépitették” (*persekutor commissarius*), amely az idők folyamán *komiszáro*sá formálódott, és amelyet a magyar hivatal utóbb *csendbiztosra* keresztelt.³¹ **(II.sz. melléklet)**

A pandúr évi fizetése 300 forint volt, és ezenkívül egyenruha³², nyereg és lószerszám, továbbá fegyver is dukált neki. A csendbiztos 600, majd 800 forint fizetést kapott, egyebet azonban nem, ruháról, lóról, nyeregről neki kellett gondoskodnia, és a bűnyogi nyomozásokkal járó költségeket is neki kellett fedeznie fizetéséből. A közbirtokosság ennek ellensúlyozására úgy határozott, hogy a csendbiztos valamennyi nemesi házba beszállásolást nyer. „Az úri társadalomra nagy szégyen lett volna, ha a hivatalos ügyben eljáró csendbiztos vendéglőben étkezett volna, vagy vendéglőben szállott volna meg.”³³

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál „*Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei*” című könyvében részletesen beszámolt csendbiztosi munkájáról, sikeres nyomozásairól, a bűnelkövetőkkel való bánásmódjáról, esetenként bevetett sajátos módszereiről. „Munkájában igen sok bűnyogi esetet rajzol elénk a szerző, érdekes világot vetve ama letűnt kor sajátos viszonyaira.”³⁴

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál hivatali működésének mottója „Többet ésszel, mint kézzel” volt. Mint írja „a kínzással való vattatásnak gyűlölködjő voltam, s ha ritkán némi szigort alkalmaztam is, azt csak utolsó, vagy kikerülhetetlen esetekben alkalmaztam. Ennek ellenére, hogy mégis meglehetősen eredményeket értem el, azt némi emberismeret szerzésén kívül annak tulajdonítom, mert a bűneseteknél gyorsan szoktam megjelenni.”³⁵

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál emlékezetes kalandjai, csendbiztosi „csel fogások”

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál a betyárokkal folytatott küzdelemben megtapasztalta, hogy vannak olyan gonosztevők, akik a kínzás hatására sem vallanak, az ő esetükben más módszerekhez kellett folyamodnia. Így történt ez többek között 1867-ben. Volt egy 40 év körüli Jankó nevezetű „javíthatatlan ember”, aki élete java részét börtönben vagy mint futóbetyár tengette, aki ugyan ritkán fordult meg Sárréten, de ha arra járt, „ritkán távozott üres marokkal”. Jankó az élesdi csendbiztostól került csengerújfalusi O'SVÁTH Pál színe elé. „Ezzel az emberrel több elszámolni valóm volt, de arra gondolni sem lehetett, hogy ezzel szigorúan bánjak; de azt is tudtam, hogy rimánkodásra sem mond meg semmit.”³⁶

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál kitalálta, hogy a felügyelet alatt álló gonosztevőt az istállójában szállásolja el, gondoskodik ellátásáról, és a felelősségre vonásig „unalma elűzése végett és a kosztjárt” egy kis könnyű munkát – tollfosztást – ad neki. „Az erős ember utálattal tekintett a tollra, de kénytelenségből hozzá fogott az általa meg nem szokott munkához.” Mivel elég ügyetlenül dolgozott, a pandúrok gúnyolódni kezdtek vele. Jankó egy ideig tűrte a dolgot, de, amikor anyámasszonynak csúfolták, felugrott és kérte, hogy vezessék a csendbiztoshoz, ahol előadta, hogy kész vallomást tenni, csak a tollfosztástól szabadulhasson. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál beleegyezett, és Jankó beváltotta szavát.³⁷

Előfordult az is, hogy „a vádlott minőségéhez képest semmisnek látszó csel fogást” alkalmazott csengerújfalusi O'SVÁTH Pál, így például annak a suhancnak az ügyében, akit csekélyebb lopással vádoltak, ám ő tettén erősen tagadta. A csendbiztos azonban megpillantott egy magyar–német két nyelvű könyvet, és az olvasni tudó fiúnak azt mondta: „Olvasd hát ezt, de ha elakadsz, rögtön vadd be hibádat, mert akkor biztosan tudni fogom bűnösségedet és te bánod meg, ha tovább is tagadsz.” A fiúval aztán a magyar nyelvű oldal utolsó sorait kezdte el olvastatni, és amikor az a következő – német nyelvű – oldalhoz ért, „az átváltozott hitted betűk” úgy meglepték, hogy azonnal vallomást tett.³⁸

A pályakezdő csengerújfalusi O'SVÁTH Pál 1859-ben Sárrét valamennyi települését végigjárta, hogy megismerkedjen az összes gyanús emberrel, és valamennyiükről gondos személyleírást készíthessen. A betyárok és a bűn útjára lépett egyéb személyek érthető módon nem nagyon örültek ennek. Volt olyan község (Nagykerek), ahonnan megüzenték a csendbiztosnak, hogy pandúrjaival együtt agyonveretik, ha a lábát beteszi oda. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál mit sem törődve a fenyegetéssel, hivatalos szemleútját Nagykerekben kezdte, az ott történtek aztán egész életében elkísérték.

A községbe érkezése napjának végén meghagyta a pandúroknak, hogy egész éjjel cirkáljanak az utcákon, és ha valami „nevezetes dolog” történik, keltsék fel azonnal. Éjfél után be is zörgettek hozzá, mondván „megfotuk a gazembereket”! A pandúrok elmondásuk szerint dohánycsempészeket füleltek le, akik egy egész kocsirakományt vittek nyargalva. A lefoglalt dohányt a pandúrok le is tették annak rendje és módja szerint a község házában. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál a hír hallatán kifejezetten rosszkedvű lett, ugyanis arra gondolt, hogy „a dohánygyedáruságot nem a magyar törvény, hanem császári rendelet”³⁹ hozta be: ennél fogva a dohánygyedáruságot Magyarországon mindenki gyűlölte, még azok is, akik nem voltak dohányosok, és a dohánycsempészetet senki sem tartotta bűnnek. A »szűzdohány« szinte a szűzi magyar szabadság jelképe lett. Ha híre megy, hogy a pandúr éppen úgy üldözi a dohánycsempészeket, mint a finánc, akkor a pandúr éppen olyan népszerűtlen lesz, mint a finánc, márpedig egy népszerűtlen intézménnyel nem lehet a betyárvilág ellen sikeresen harcolni.”⁴⁰

Végül úgy rendelkezett, hogy a dohány maradjon a község házában, de mivel a szekér és a ló nem csempésztett áruk, azokat szabadon kell engedni, és „nehogy valaminek nekimenjenek a lovak, ügyelni kell rájuk”. Mint mondta, „erre a célra a legalkalmasabb a gazdájuk, a dohánycsempész. Ügyeljenek fiaim, hogy meg ne szökjék; ha netán mégis megszöknék, üssetek nagy lármát és vágattatok utána – de nem muszáj egyenesen arra vágatni, amerre az a gonosz ember elmenekült.”⁴¹

A pandúrok megértvén a csendbiztos szavait, futni hagyták a csempészeket.

Reggel, amikor csengerújfalusi O'SVÁTH Pál elment a község házára, hogy számba vegye a lefoglalt dohányt, már csak néhány csomót talált belőle. „Hogy a többi hova lett, azt nem nagyon kereste; megírta jelentését és a dohányt hozzámellékelve”, elküldte Berettyóújfaluba a császári szolgabíróhoz.

Ettől kezdve a pandúrok nagyon ügyeltek arra, hogy össze ne tévesszék őket a császári fináncokkal. Ez utóbbiak ugyanis az országúton megmotozták az utasokat és akinél szűzdohányt találtak, azt megbírságotlák, többnyire a saját hasznukra.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál portyázó pandúrjai egyszer két császári fináncot találtak a bedői „szélső kocsmában”. Gyanították, hogy a császáriak „nem jó dologban járnak”, pálinkát rendeltek tehát, és megkínálták a „kollégákat”, akik magyarul alig beszéltek, de szavaikból ki lehetett venni,

hogy szüzdohány után szaglászna. Az egyik pandúr kiment a konyhába, és azt mondta a kis cselédnek:

„– Szaladjatok, szóljatok be minden házhoz, hogy mindjárt jönnek a fináncok.

Az ivóban a két finánc már szedelődzködött, hogy indul a „szemlére”.

– Még egy pohárral, komám! – marasztalták őket a pandúrok.

– Nem lehet – felelték a fináncok, – kevés az idő és minden házat végig kell motoznunk.

Erre a pandúrok elővették a fokosaikat:

– De aki Istene van a fajtátoknak, innen addig ki nem mentek, amíg egy meszely törkölyt meg nem iszunk!

Mire a meszely törköly elfogyott, akkorra már az egész község biztos helyre rejtette a szüzdohány-készletét.”⁴²

Az ilyen eset kétségkívül népszerűbbé tette a pandúrokat és a csendbiztos. A dolognak azonban folytatása is lett: a császári fináncok feljelentették a pandúrokat, akik fokossal fenyegették őket. A vizsgálóbíró – aki maga is nagy dohányos ember volt –, elfogadta a pandúroknak azt a védekezését, hogy ők a fokossal csak tréfáltak, hiszen nem is bántottak senkit.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál a leírtakhoz még hozzáfűzte: „A csempészetet elnéztem, amíg csak császári rendelet tiltotta; de amikor már a magyar törvény is tiltotta, szigorúan üldöztem!”⁴³

„Berekböszörményben pedig nincs vasárnap gyilkosság nélkül”

1860-ban a karácsony előtti utolsó vasárnapon gyilkosság történt a berekböszörményi „belső kocsmában”. Egyetlen szúrással öltek meg egy legényt, de a bicskát nem hagyták benne, így nem lehetett tudni, hogy ki volt az elkövető.

A helyszínre érkező csendbiztos kikérdezte a kocsmában idejüket mulató szemtanúkat, ám sokat nem tudott meg tőlük, mert elmondásuk szerint nem láttak semmit, mivel az akkori szokásokhoz híven, amint elkezdődött a verekedés, „legelőször is a mestergerendáról lelógó lámpást” ütötték le.

Némi utánajárást követően csengerújfalusi O'SVÁTH Pál a községházán kihallgatta a meggyilkolt legény haragosait, a vallatás azonban teljesen reménytelennek tűnt, mivel mindhárom férfi állhatatosan tagadott. A csendbiztos ekkor váratlan eszökhöz folyamodott. A pandúrokkal a halottasházhoz kísértette a gyanúsítottakat, szokás szerint „vasban”. Amikor odaértek, a kocsmában elhunyt legény „már ki volt nyújtóztatva, lepedővel le volt takarva”, gyertyák égtek körülötte, és a sirató asszonyok énekeltek. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál, aki „különben is olyan jó beszédű ember volt, hogy akárhány pap megirigyelhetette volna”,⁴⁴ beszélni kezdett:

„– Keresztyén atyámfiak! Miként a jó Isten kegyelmébe fogadja a bűnbánót, azonképpen a világi törvény is enyhítő körülménynek tekinti a bűnbánatot. Az előttünk immár élettelenül nyugvó szerencsétlen ifjúnak három haragosát hoztam ide megvasalva, habár tudom, hogy a három közül csak egy a bűnös, a másik kettő ártatlan. Hogy melyik a bűnös, azt én ebben a percben még nem tudom; de azt tudom, hogy valami nagyon gyáva, bitang gazember lenne az, aki túrné, hogy az ő bűne miatt két ártatlan ember is szenvedjen!”⁴⁵

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál ezután levette a lepedőt a holttestről, és így folytatta:

„– Jer hát elő, te megtérő bűnös és kérd bocsánatát Istennek és szerencsétlen áldozatodnak!”⁴⁶

Erre a három gyanúsított közül az egyik odalépett hozzá, és bevallotta az emberölést.⁴⁷

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál tulajdonképpen a középkori bizonyítási eljárásban használatos tempre hívással⁴⁸ bírta szóra a bűncselekmény elkövetőjét.

A kalandornő

A fürge eszű és rettenthetetlenül bátor csengerújfalusi O'SVÁTH Pál méltán örvendett nagy népszerűségnek a sárréti településeken, hiszen mindent megtett a közrend fenntartásáért, az ott élők közbiztonságáért. Ám vele is megesett, hogy egy leleményes és rejtélyes kalandornőt nem sikerült kézre kerítenie dacára az alapos nyomozásnak. A történet óhatatlanul eszünkbe juttatja a XIX–XX. század detektívregényeiből ismert ugyancsak pallérozott elméjű Hercule POIROT-t és a legendás Sherlock HOLMES-t, akiknek szintén meggyűlt a baja a női nemmel. A belga nyomozó eszén az elszegényedett és ezért ékszerablásra „kényszerült” orosz grófnő, Vera ROSSAKOFF⁴⁹ járt túl, míg a briliáns Sherlock HOLMES-on a titokzatos egykori operaénekesnő, Irene ADLER asszonyi furfangja fogott ki nem is egy esetben.

1867-ben a nagyváradi őszi vásáron csengerújfalusi O'SVÁTH Pál találkozott egy régi ismerősével, aki bizalmasan beszámolt neki arról, hogy néhány nappal korábban egy 35–40 év körüli nő érkezett a városba kétlovas kocsin, és egy csizmadiánál kért és kapott szállást. „A hízogó nő egészen

megbódította” szállásadóját, és szigorú titoktartás mellett bevallotta neki, hogy ő nem más, mint KOS-SUTH Lajos testvérhúga Flóra, akit bátyja azért küldött Bihar vármegyébe, hogy kitudakolja, a helyiek szeretik-e őt még úgy, mint hajdan, a szabadságharc ideje alatt. A csizmadia nagyon szerencsésnek érezte magát, hogy éppen ő láthatja vendégül a nemes hazafi testvérét. Persze a titkot nem tudta magában tartani, megosztotta azt néhány 48-as komájával, akik aztán siettek üdvözölni a nőt.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál ismerőse szintén járt az állítólagos KOSSUTH Flóránál, de tapasztaltabb ember lévén, „a magát sokszor elszólt” nőben egy közönséges csalót vélt felfedezni. A csendbiztosnak elmesélte azt is, hogy a nő „női öltönye alatt” férfiruhát és revolvert visel, és, hogy szolgálot fogadott egy 50 év körüli nagylétai kocsis személyében, akit megbízott lovainak eladásával is.

A hallottak alapján csengerújfalusi O'SVÁTH Pál meg volt győződve arról, hogy egy kalandornőről kapott tudósítást. Megkezdődött a nyomozás, a csendbiztos egy városi biztos és egy pandúr kíséretében – feltűnés nélkül – követte a kocsis szállásáig, a csizmadia házáig. A házban mindössze egy inast találtak, aki megesküdt, hogy semmiféle idegen nő nem lakik náluk, de hazug szavait a kocsis hamar leleplezte. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál erre utasította a pandúrt, hogy ha a nőt látná visszatérni a házba, „azt rögtön úgy tegye ártalmatlanná, hogy az a fegyverét ne használhassa”.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál kihallgatta a kocsis is, aki elmondta, hogy a nő két héttel korábban úgy érdeklődött nála szállás felől, hogy „ismeretlen kíván maradni, mert a szomszédságban eső nagy birtokot akarja megismerni és megvenni”. A kocsis több ízben végigjárta vele a szóban forgó birtokot, és a nő neki és fiának is munkát ajánlott a megvásárolandó birtokon.

A kocsis aztán csengerújfalusi O'SVÁTH Pál szabadon bocsátotta, miután lakhelyéről az ottani előljárók megerősítették, hogy a férfi „minden tekintetben kifogástalan életű szegény ember”.

A kihallgatás után csengerújfalusi O'SVÁTH Pál és a városi biztos átnézték a nő holmiját, egy nyitva hagyott kocsiládában női fehérneműn kívül különböző nevekre kiállított cselédkönyvet, bábaklevelet és szolgálati bizonyítványokat találtak. Ezeket további intézkedésre átadták a szolgabírónak.

Eközben a ház előtt megállt egy bércocsi, amelyből kiszállt a nő és egy – „K. Flóra által megígézt” – fiatalember, „kik amint a kinyitott ajtónál a pandúrt meglátták, tüstént a kocsiba úgy ugrottak vissza és villámgyorsan úgy hajtottak el”, hogy mire a csendbiztos és a pandúr az utcára kiszaladtak, már a kocsi számát sem látták.

Másnap csengerújfalusi O'SVÁTH Pálnak levele érkezett a kalandornőtől, amelyben megírta, hogy midőn a csendbiztos „lovát, kocsiját” este Borson át szállította, „ő mellette gyalogolt”, és mivel „hazafias foglalkozásában” megzavarta, erősen meg is fenyegette csengerújfalusi O'SVÁTH Pált.

Az incidenst követően csengerújfalusi O'SVÁTH Pál mindenfelé tudakozódott az állítólagos KOS-SUTH Flóra⁵¹ felől, ám sokat nem tudott meg, így, mint írja „sajnáltam csak, hogy e nőt elszalasztottam, mert ez alkalmasint ugyanazonos volt azon nővel, ki a Bánátban egy honvédekből alakult rablóbandával együtt működött és midőn Kassa felől N[agy].-Létára utazott is, erős gyanú volt reá, hogy egy társával ez útjában is rablógyilkosságot követett el.”⁵²

Bár Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál csendbiztos tevékenységében akadtak feltáratlan bűnesetek és elszalasztott törvénysértők, rendvédelmi gyakorlati munkássága sok tekintetben páratlan és példaértékű. (III.sz. melléklet)

A pandúrság megszüntetése. A Magyar Királyi Csendőrség felállítása

A közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881. évi III. törvénycikk⁵³ értelmében a közbiztonsági szolgálat ellátására katonailag szervezett Magyar Királyi Csendőrség került felállításra. A Magyar Királyi Csendőrség működési területe a törvényhatósági jogú városok kivételével a Magyar Szent Korona alá tartozó területek teljes egészére kiterjedt, így Horvátországra is. A horvát csendőrség ugyan a Magyar Királyi Csendőrség részét képezte, azon belül azonban autonóm jelleggel működött. Szolgálati nyelve a horvát volt. Tevékenységét a horvát sabor felügyelte, irányítását pedig a horvát kormány látta el. Magyarország területét – kivéve Horvátországot és a törvényhatósági jogú városokat – hat csendőrkerületre osztották.⁵⁴ Az új testület felállítása a csendbiztos rendszer megszüntetését vonta maga után.

A csendőrség bevezetése fokozatosan, három lépcsőben történt meg. Az új csendőrkerületeket ott alakították ki a leghamarabb, ahol a közbiztonsági helyzet a legkritikusabb, a bűnözési ráta a legmagasabb volt.⁵⁵ Így a csendőrség 1882. I. 1-jén kezdte meg működését a kolozsvári (I.) és a szegedi (II.), 1883. I. 1-jén a budapesti (III.) és a kassai (IV.), végül 1884. I 1-jén a pozsonyi (V.) és a székesfehérvári (VI.) kerületekben.

Ennek megfelelően a kassai kerületbe sorolt sárréti járásban 1883-tól a csendőrség ügyelt a személy- és vagyonbiztonságra, a béke és a közrend fenntartására, a büntető törvények, a rendeletek és a

szabályrendeletek betartására, valamint igyekezett megakadályozni „a véletlenségből” vagy mulasztásból eredő veszélyeket és károkat, továbbá gondoskodott arról, hogy a közcsendet, a közrendet és a közbékét megsértők „megfenyítés végett” az illetékes hatóság, illetve bíróság elé kerüljenek.⁵⁶

A csendőrség felállításakor csengerújfalusi O'SVÁTH Pál már postamesterként is tevékenykedett lakóhelyén, Biharkeresztesen. 1880 szeptemberében nevezték ki a hivatalra az elhunyt postamester helyébe.⁵⁷ A csendbiztosság megszűnésével a postamesterséget továbbra is ellátta, egészen 1892-ig.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál írói munkássága és budapesti évei

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál 1892-ben lemondott a postamesterségről, és „ideiglenesen” Budapestre költözött, ahol fiainál és Albert öccsénél lakott. Ebben az időszakban „bihar-mező-keresztesi illetőségű, de ideiglenes b.-pesti lakos”-nak nevezte magát.⁵⁸ A Magyar Királyi Földművelésügyi Minisztériumban hivatalt is vállalt, amelyet haláláig töltött be. A fővárosba költözés elsődleges oka a könyvtárak és a levéltárak látogatása volt. Az elkövetkező években a Magyar Tudományos Akadémia, a Budapesti Tudományegyetem, az Országos Levéltár és a Nemzeti Múzeum könyv- és irattáraiban és egyéb gyűjteményeiben kutatott.

1875-ben Nagyváradon jelent meg csengerújfalusi O'SVÁTH Pál – az első bihari honismereti, helytörténeti kutató – fő műve „*Bihar vármegye Sárréti Járásának leírása*” címmel, amelyhez hosszú éveken keresztül gyűjtötte az adatokat könyvekben, családi iratokban, községi és egyházi levéltárak forrásanyagaiban. Monográfiájában pontos és részletes ismertetést adott a Sárrét falvairól, a vidék természeti környezetéről, történelméről, nyelvéről és kulturális viszonyairól.

VARGA Gyula néprajztudós, csengerújfalusi O'SVÁTH Pál munkájának továbbvivője írja a következőket: O'sváth „nem volt szakképzett történetíró, a szó jó értelmében dilettáns volt, aki ismerte korának minden olyan történeti kézikönyvét, sőt forráskiadványát, melyből a Sárrétre vonatkozó, addig feltárt adatokat megismerhette [...]. Ennél is jellemzőbb, hogy minden egyes község levéltárát végig tanulmányozta, s a számára fontosnak vélt adatokat szó szerint kimásolta és jó részt bedolgozta munkájába”.⁵⁹

1870-ben látott napvilágot „*Zsandár kell-e vagy pandur? Véleménynyilvánítás az iránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék*” című kötete, amelyben a rendőrség megreformálásáról vallott nézeteit vetette papírra. Munkáját saját költségén jelentette meg a nagyváradi Laszky-féle nyomdában.

Szülőfalujáról írt munkája „*Bihar vármegyében kebeleztet Kis-Mária (Kismarja) leírása*” címmel 1896-ban jelent meg Budapesten.⁶⁰ Az igényes kivitelű, sajtóhibáktól mentes kis monográfia nagy sikert aratott, és ennek köszönhetően a *Pallas Nagy Lexikona* szerkesztősége felkérte csengerújfalusi O'SVÁTH Pált, hogy a következő (XV.) kötetbe állítsa össze Szabolcs és Szatmár vármegyék rövid történetét. A megtisztelő felkérést elfogadta, és örömét csak fokozta, amikor megtudta, hogy nem más, mint a méltán elismert SZILÁGYI Sándor történetíró ajánlotta őt a lexikon főszerkesztőjének figyelmébe.⁶¹

Bihar vármegyéről írt háromkötetesre tervezett monográfiája kézirat maradt ugyan, de a BOROVSKY Samu szerkesztésében megjelent „*Magyarország vármegyéi és városai*” sorozat „*Bihar vármegye és Nagyvárad*” című kötetének⁶¹ megírását saját kutatási adataival segítette.

A magyar rendvédelem múltjáról, a betyáréletről, a csendbiztosi évekről szólt az önéletrajzi ihletésű „*Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei*” című könyve.⁶²

E nagyobb lélegzetű írásművek mellett csengerújfalusi O'SVÁTH Pál állandó cikkírója volt a bihari lapoknak (többek között *Biharmegyei Községi Értesítő*, *Sárrét*, *Nagyvárad*, *Bihar*), cikkei főként helytörténeti jellegűek voltak, illetve a csendőrség (pandúrság) múltjával és jelenével foglalkoztak.⁶³

Az utolsó csendbiztos, akinél „népszerűbb ember valamikor kevés találtatott nagy Biharországban”⁶⁴ 110 évvel ezelőtt, 1908. II. 13-án halt meg Budapesten.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál gazdag és változatos életútjának java része, a több mint két évtizedes csendbiztosi működés a XIX. századi magyar rendvédelem szolgálatában telt, olyan időszakban, amikor számos sarkalatos változás történt rendvédelmünkben. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál életében öt rendvédelmi modell követte egymást.

1848 előtt a magyar állam rendvédelme rendi alapokon működött.

Az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc időszakában kísérletet tettek a polgári magyar rendvédelmi modell kialakítására, azonban a háborús körülmények és a rövid idő miatt ez csupán részlegesen sikerült.

1849-től 1867-ig a HABSBERG-neoabszolutizmus rendszerének rendvédelmi modellje működött a Kárpát-medencében.

1867 és 1881 között az önkormányzatiság primátusán nyugvó polgári magyar rendvédelmi modell jött létre, amely azonban kudarcot vallott.

1881-ben kezdődött meg az átállás a centralizált polgári magyar rendvédelmi modellre.⁶⁵ Ennek teljes kiépülését azonban csengerújfalusi O'SVÁTH Pál 1908-ban bekövetkezett halála miatt már nem élhette meg.

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál csendbiztosként sajátos rendvédelmi szervezetben ténykedett, hiszen a magyar rendi alapokon nyugvó rendvédelmi szervezet tagjaként dolgozott a neoabszolutizmus és a polgári magyar állam keretei között is.

Ma Berettyóújfaluban és Biharkeresztesen is szobor őrzi csengerújfalusi O'SVÁTH Pál emlékét. A sárréti „O'SVÁTH-kultusz”, a tiszta erkölcsű, a hagyományokat tisztelő művelt magyar embernek, a szabadságharc katonájának és „az utolsó pandúrnak” szól.

Jegyzetek:

¹ SZÉP: 485.p.

² HÉTHY: 247.p.

³ TÁPAY-SZABÓ: Az utolsó pandúr. 11.p.

⁴ CSARKÓ: 26.p.

⁵ KÓSA — FILEP: 429.p.

⁶ Az önéletrajzi töredék, amelyet O'sváth Pál idős korában Budapesten írt, a berettyóújfalui Bihari Múzeum tulajdonában van.

SÁNDOR — TÖRÖK — SERES: 35.p.

⁷ Loc.cit.

⁸ Édesanyja KOVÁCS Klára (1810 – 1852), KOVÁCS Mihály derecskei, majd kabai jegyző leánya volt.

Loc.cit.

⁹ A leányok: Krisztina (férje ónodi SZABÓ József gáborjáni református lelkész, Zsófia (férje BARTHA István), Rozália (férje SIMON Mihály bárándi tanító) és Jusztina (férje ÖTVÖS Károly, a Berettyót Szabályozó Társulat tisztviselője), a fiúk: Pál, Gyula (született Kismarján 1834. VI. 6-án, jegyző, felesége NAGY Eszter, aki 1841. VI. 5-én született Hencidán), Albert (született Gáborjánban 1846. IV. 5-én, orvosi szakíró, országgyűlési gyorsíró, felesége gejeji MAKAY Julianna, aki 1854. IV. 8-án született Szolnokon) és László (született 1850-ben, Debrecenben a m. kir. honvédtisztiskola növendéke volt, himlőben halt meg 1872-ben). Johanna, József és két László nevű gyermek csecsemőkorában hunyt el.

KEMPELEN: VIII.köt. 97-100.p.

¹⁰ SÁRKÁNY: 11.p.

¹¹ SERES: 12.p.

¹² Loc.cit. 14.p.

¹³ Loc.cit.

¹⁴ TÁPAY-SZABÓ: Az utolsó pandúr. op.cit.

¹⁵ A darvasi református lelkész MATOLCSY János és felesége született HUSZTHY Zsuzsanna házasságából született leányával lépett frigyre. Gyermekük Pál (született Bihartordán, meghalt Kassán 1880. VII. 31-én tüdővészben, körorvos, felesége PLAVECZKY Berta), Imre (született 1854. I.14-én, árvaszéki ülnök, ügyvéd, majd a pestvidéki királyi törvényszéken albíró, 1889-től bíró, felesége HAÁN Erzsébet), Etelka (született Biharkeresztesen 1864-ben, férje SZIGETHY Gábor mérnök), Gyula (született Berettyószentmártonban 1860. IV. 4-én, hírlapíró, felesége ragályi HALÁSZY Anna) és Andor (született 1873. I. 12-én, esztergomi városi jegyző, felesége galántai FEKETE Anna).

KEMPELEN: op.cit.

¹⁶ SERES: op.cit. 16.p.

¹⁷ A csengerújfalusi O'SVÁTH Pál által elfogott betyár a térség legnagyobb bűnlajstrommal rendelkező bűnözője KISS VIG Miksa volt.

SZÉP: op.cit. 487.p.

¹⁸ BÉKÉS: 27-28.p.

¹⁹ TÁPAY-SZABÓ: Az utolsó pandúr. op.cit. 11.p.

²⁰ Zsandároknak nevezte a köznyelv a HABSBERG-neoabszolutizmus katonailag szervezett fegyveres őrtestületének, azaz az Osztrák Császári Csendőrségnek a tagjait. A csendőrség francia eredetű, Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülete. A francia kutatók a testületet a XIV. századig vezetik vissza. Eredetileg a francia haderőn belül a rend fenntartására hivatott íjász alakulat volt. Fokozatosan terjesztették ki hatáskörét — a lakosság kérésére — kezdetben a hadművelési terület polgári lakosságára, majd az ország többi térségére is. A testület eredeti neve Maréchaussée volt, amelyet a „nagy francia forradalom” előtt néhány évvel — uralkodói döntés alapján — váltott fel a Gendarmerie elnevezés. A forradalom alatt — más szervezetekhez hasonlóan — a csendőrséget megszüntették ugyan, azonban hamar kiderült, hogy szükség van rá, így visszaállították. BONAPARTE Napóleon a csendőrséget modernizálta. A *Napóleon*-i császársághoz tartozó államokba a csendőrség a francia közigazgatási minta átvételekor, annak részeként került. Mivel mindenütt kiválóan megállta a helyét, Napóleon bukásakor a volt vazallus államok a csendőrség intézményét fenntartották. Ez a helyzet következett be a HABSBERG-birodalomban is. Lombardia hagyományosan a HABSBERG-birodalom tartományai közé tartozott, de Napóleon idején a Francia Császársághoz került. Napóleon bukását követően a tartomány visszakerült a HABSBERG-birodalomhoz. A csendőrséget azonban — tekintettel az eredményekre — itt is megtartották. A lombardiai csendőrség vált a HABSBERG-neoabszolutizmus rendvédelmi szervezetének, az osztrák csendőrségnek kiindulási alapjává. A HABSBERG-birodalmi csendőrséget az uralkodó 1849-

VI. 8-án (Reichsgesetzblatt Nr. 272/1849) hozta létre, amelynek diszlokációját több ízben és jelentős mértékben módosították. A testület működési területe a városok kivételével a birodalom egészére kiterjedt. 1851. XI. 1-én az uralkodó a pandúr köteleket feloszlatta, és elrendelte a csendőrség kizárólagos működését. 1851. XII. 22-én pedig az uralkodó a katonai határőrvidekre is kiterjesztette a csendőrség hatáskörét (Reichsgesetzblatt Nr. 650/1851). 1852-ben a városokban működő Osztrák Császári Rendőrséget és a vidéken tevékenykedő Osztrák Császári Csendőrséget közös parancsnokság alá helyezték a „Legfelsőbb Rendőrhatalóság” elnevezéssel, amelyet a császár közvetlen felügyelete alá vont (Reichsgesetzblatt Nr. 166/1852). E rendvédelmi csúciszervezet a neoabszolútizmus időszakában többször átszervezték és átnevezték, ettől függetlenül azonban az Osztrák Császári Csendőrség továbbra is működött. Az Osztrák Császári Csendőrség kivívta a magyar nemzet ellenszenvét, mivel Felix Ludwig Johann, Fürst zu SCHWARZENBERG (1848. XI. – 1852. IV. 5.) kormányfő nevéhez fűződő jogeljátszás elméletének (Verwirkungstheorie) szellemiségében üldözte a magyar nemzet tagjait saját hazájukban a magyarságukért, még a magyaros szakállviselést (Kossuth-szakáll) és a nemzeti öltözetet is büntették. (A szerk.) GALÁNTAI: 16-85.p. ; ÖRY: 75-76.p. ; PARÁDI: A császári-királyi csendőrség Magyarországon. 61-66.p. ; Idem: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. 77-80.p. ; ZACHAR: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. 24. + 27.p. ; Idem: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szerveknél. 67-69.p. ; Idem: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. 105-107.p. ; Idem: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei. 203-204.p. ; Idem: HABSBURG-hatalom és a magyar rendvédelem. 148.p.

²¹ SZÜCS: 60.p.

²² A szomszédos Berettyóújfalui szülöttje volt az országos híró Zöld Marci, aki, mint oly sok más társa, akasztófán végezte az életét.

PAPP: 17.p.

²³ SZÜCS: op.cit. 68.p.

²⁴ TÁPAY — SZABÓ: Az utolsó pandúr. op.cit. 11.p.

²⁵ BOROVSZKY: 589.p.

²⁶ SERES: op.cit. 18-19.p.

²⁷ O'SVÁTH: Zsandár kell-e vagy pandúr? Vélemény-nyilvánítás aziránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék. 66.p.

²⁸ „Ha azokat a katonákat (akár gyalogosokat, akár lovasokat), a kiknek uruk nincsen vagy rablás vagy nyereszkesedés céljából, mint valamely urat szolgáló és fizetett katonák kóborolnak, valahol megtalálhatják, paraszt kézzel is elfoghassák és az ügy elbírálása után az ilyeneknek azonnal fejüket vehessék.”

1595. évi XXXII.tc. * (1595/XXXII.tc.)

„1. § Egyszersmind szigoruan elrendelik, hogy ilyeneket ne csak a magyar, hanem a német kapitányok se merészljenek tartani; a kik ellenkezőleg cselekesznek, a hűtlenség bűnébe esenek.

2. § És ezeket a bármily név alatt bujdokló hajdukat, ha akárhol fogságba ejtették, minden embernek szabadságában álljon, úgy a magyar, mint a német területen büntetlenül megölnie. [...]”

1598. évi XXIX.tc. * (1598/XXIX.tc.)

²⁹ FEHÉRTÓI: 433.p.

³⁰ Az *armatus* jelentése felfegyverzett, kardos, fegyveres volt ebben az időben. Az ármás pedig az eredeti latin szó magyarosan továbbképzett változata.

DÖMÖTÖR: 214.p.

A parasztvármegye szervezete a Rákóczi-szabadságharc után addigi funkciójában megszűnt, és ezzel együtt az ármás szó eredete is elhomályosodott, végül a szervezet teljes felszámolásával a szó is kihalt.

FEHÉRTÓI: 439.p.

³¹ O'SVÁTH: Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. A régi magyar élet feltüntetésével. 168-170.p.

³² Bihar vármegyében a pandúrok „egy szürke posztó huszárkát” és „egy idegen szabású szinte szürke posztó, de kívül félig bőrös nadrágot” kaptak.

O'SVÁTH: Zsandár kell-e vagy pandúr? Vélemény-nyilvánítás aziránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék. op.cit. 106-107.p.

³³ TÁPAY-SZABÓ: Szüz dohány – szüz szabadság. 10.p.

³⁴ O'SVÁTH: Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. A régi magyar élet feltüntetésével. op.cit. 500.p.

³⁵ Loc.cit. 174.p.

³⁶ Loc.cit. 173-174.p.

³⁷ Loc.cit. 173-174.p.

³⁸ Német nyelvterületen a vizsgált időszakban gót betűket használtak.

Loc.cit. 173-174.p.

³⁹ A magyar korona országaiban 1851. III. 1-jével vezette be a dohány egyedárúságát az 1850. XI. 29-i császári nyílt parancs.

Kaiserliches Patent vom 29. November 1850.

⁴⁰ TÁPAY-SZABÓ: Szüz dohány – szüz szabadság. op.cit.

⁴¹ Loc.cit. 10.p.

⁴² Loc.cit.

⁴³ Loc.cit.

⁴⁴ TÁPAY-SZABÓ: A gyilkos vallomása. 17.p.

⁴⁵ Loc.cit.

⁴⁶ Loc.cit.

⁴⁷ Loc.cit. 17.p.

⁴⁸ A középkori gyakorlat szerint tetemre hívásnak akkor volt helye, amikor emberölés esetén a nyomozás nem hozott eredményt, és nem derült fény az elkövető kiletére. Ekkor a holttest mellett felsorakoztatták „a gyanúval terheltet”, akik esküvagy átokmondás mellett „illeték annak sebét és köldökét”. Azt tartották a gyilkosnak, akinek az érintésére a halott megmozdult vagy színében megváltozott, sebei vérezni vagy szája tájékezni kezdett.

A Várad Regestrum. 12.p. ; KIRÁLY: 261.p.

⁴⁹ CHRISTIE:79-91.p.

⁵⁰ DOYLE: 2-19.p.

⁵¹ KOSSUTH Flóra nemcsak Biharban, de a szomszédos vármegyékben is megfordult, és hol egyedül, hol társakkal együtt „dolgozott”. A mai Kiskunmajsán 1862 őszén állítólag RÓZSA Sándorral tűnt fel, és azzal ámitottak az ott élőket, hogy „ők az emigratio küldöttjei és avégből jöttek, hogy a határszállón tükösan lappangó m. hadsereg számára [...] pénzt váltsanak be, t. i. aranyért bankjegyet; így sikerült tantusokért már mintegy 3-4 ezer oszt. fírtot összeszedni [...]”. A törvényszék előtti kihallgatáson a magát „nagyságos asszonynak” tituláló nőről úgy tartották, hogy egy szegedi cipésmester felesége.

Három jó madár a Kiskunságból. 574.p.

- Egyesek szerint az állítólagos KOSSUTH Flóra az 1860-as években szökött meg hazulról a deli termetű, mindig álszakállt viselő KUTYAFOG Pisti lótolvajjal, akihez hozzá is ment feleségül. KUTYAFOG Pistit viszont sokan csak VIRÁG Bénéként ismerték, aki a sárreai Ne szőlj-csárda csaplárosa volt . . . Azt beszélték, hogy felesége, a szép Pannók (megint egy álnév?) egy felvidéki fiskális leánya. A csárdát pedig a nő kapta „jutalmul”, mivel az osztrák rendőrség besúgójaként is igen tevékeny volt. De a csárdában nemcsak a legendás bort, az érmelléki bakatort mérték, hanem hamis lópasszushoz is könnyedén hozzá lehetett jutni.

SOMLAY: 3.p.

- A feltehetőleg a Borsod vármegyei Szirmáról származó furfangos nőszemély, akit csengerújfalusi O'SVÁTH Pálnak nem sikerült nyakon csípnie, végül mégiscsak börtönbe került. Orosházán fogták el, ahol a főszozlabíró „erélyes vallatás alá fogta” a VARGA Julianna néven született kalandornót, aki az évek folyamán KOSSUTH Flóráként, gr. ALMÁSSY Júliaként vagy éppen ZOMBORI Máriaként szedte rá az embereket. A vallatás során a nőt „egész kelepcébe vitték saját nyilatkozatai”. Életének önkezével vetett véget, 1868. IX. 13-án éjjel a börtön ablakának keresztfájára saját kendőjével kötötte fel magát.

Fővárosi Lapok, 856.p.

⁵² O'SVÁTH: Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. A régi magyar élet feltüntetésével. op.cit. 263-264.p.

⁵³ 1881. évi III.tc. * (1881/III.tc.)

⁵⁴ A Magyar Királyi Csendőrség felállítására azért került sor, mert az önkormányzati rendőrségi modell az 1870-es években látványosan megbukott. Kezdetben a kormány a legrosszabb közbiztonsági állapotba került országrészekbe telhatalommal felruházott királyi biztosokat nevezett ki a rend helyreállítására. RÁDAY Gedeon királyi biztos működési területe a Dél-Alföldre terjedt ki. A királyi biztosok szigorú módszerek alkalmazásával helyreállították ugyan a törvényes állapotokat, azonban miután megbízatásukat teljesítve tevékenységüket beszüntették, az anarchikus állapotok rövid időn belül visszatértek, és ismét ugyanaz a helyzet állt elő, mint ami eredetileg a közbizonytalanság kialakulásához vezetett. Miután a közbiztonsági helyzet vidéken volt a legrosszabb, a kormány elsősorban ezt kívánta orvosolni. TISZA Kálmán úgy vélte, hogy csendőrség felállítására van szükség, méghozzá a törvényes magyar kormány közvetlen alárendeltségébe tartozó nemzeti testületként. A csendőrség működési területe – mindenütt a világon – hagyományosan világszerte vidékre terjedt ki. Európa valamennyi országában a XIX. században állították fel a nemzeti csendőrtestületeket, amelyek a korabeli rendvédelmi szervezeteknél gyorsabban, tartósabban és olcsóbban teremtették meg a közbiztonságot vidéken. A Magyar Királyi Csendőrség beváltotta a hozzáfűzött reményeket. A felállítására fordított mintegy fél évtized és az első világháború éveinek kivételével a legeredményesebb magyar rendvédelmi testület volt, amelynek eredményeit máig nem sikerült egy magyar rendvédelmi testületnek sem túlszámálnia. Külön törvényi szabályozásnak köszönhetően – térítés ellenében – a városok is kérhették, hogy hatósági területükön csendőrség működjön. Ezzel a lehetőséggel számos város élt is külterületére vonatkozóan. Jól mutatja a Magyar Királyi Csendőrségnek a közbiztonság fenntartásában betöltött szerepét, illetve a testület tekintélyét, hogy az egyik városban még arra is sor került, hogy a település vezetése a csendőrséget kérte fel a sztrájkoló városi rendőrség lefegyverzésére és a közrend helyreállítására. A Magyar Királyi Csendőrség a testület világszerte elterjedt struktúráját és metodikáját vette át, amely a magyar viszonyok között is bevált. A testület történetében a dualizmus időszakát a szervezet permanens diszlokáció-fejlesztése jellemezte. A falvak ugyanis kérelmezték, hogy az ő településükön is állítsanak fel csendőr őrsöt. A testület ugyan csak a valóban indokolt kérelmeknek igyekezett eleget tenni, azonban így is erőteljesen nőtt az őrsök száma. Mivel pedig a személyi állomány létszáma nem gyarapodott a szervezeti egységek növekedésével arányosan, ezért csökkent az őrsök létszáma. Bizonyos idő elteltével e folyamat következményeként a parancsnokságok számát is növelni kellett. 1903-ban a törvényhozás jóváhagyta még három csendőrkerület felállítását, azonban az első világháborúig csupán két új csendőrkerület felállítása valósult meg. (A szerk.)

CSAPÓ ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* ; 1882. évi X.tc. * (1882/X.tc.) ; 1903. évi VII. tc. * (1903/VII.tc.)

⁵⁵ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* op.cit.

⁵⁶ SZUT-1881

⁵⁷ SERES: op.cit. 19-20.p.

⁵⁸ Loc.cit. 20.p.

⁵⁹ VARGA: 254.p.

⁶⁰ O'SVÁTH: *Bihar vármegyében kebelezett Kis-Mária (kismarja) nagyközség és a Nagymáriai Pusztá leírása.*

⁶¹ SERES: op.cit. 31.p.

⁶² O'SVÁTH: *Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. (A régi magyar élet feltüntetésével.)*

⁶³ SERES: op.cit.

⁶⁴ Az utolsó csendbiztos. 4. p.

⁶⁵ PARÁDI: *A magyar rendvédelem 1867-1918.* 53-63.p. ; Idem: *A magyar rendvédelem 1919-1941.* 59-74.p.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):

MONOGRÁFIÁK- KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

BÉKÉS — BÉKÉS István: *Magyar ponyva pítaval. A XVIII. század végétől a XX. század kezdetéig.* Budapest, 1966, Minerva Kiadó. 479 p.

CSAPÓ — CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* Pécs, 2007, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

- GALÁNTAI (20.): — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- KIRÁLY (48.): — KIRÁLY János: *Magyar alkotmány- és jogtörténet, különös tekintettel a nyugat-európai jogfejlődésre.* I.köt. Budapest, 1908, Grill Károly Könyvkiadóvállalata. 727 p.
- O'SVÁTH: *Bihar vármegyében kebelezett Kis-Mária (kismarja) nagyközség és a Nagymáriai Puszta leírása.* (60.): — O'SVÁTH Pál: *Bihar vármegyében kebelezett Kis-Mária (kismarja) nagyközség és a Nagymáriai Puszta leírása.* Budapest, 1896, Fritz Ármin Könyvnyomdája. 51 p.
- O'SVÁTH: *Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. (A régi magyar élet feltüntetésével.)* (31.;34.;35.;36.;37.;38.;52.;62.): — O'SVÁTH: *Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. (A régi magyar élet feltüntetésével.)* Budapest, 1905, Fritz Ármin Könyvnyomdája. 155 p.
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* (54.;55.): — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0./A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- SZÜCS (21.;23.): — SZÜCS Sándor: *A régi Sárrét világa.* Budapest, 1992², Fekete Sas Kiadó. 202 p. HU-ISBN 963 85 0262 2.
- TANULMÁNYOK**
- CSARKÓ (4.): — CSARKÓ Imre: Szemelvények a jogszolgáltatás történetéből 1871-ig Bihar vármegyében. 23-31.p. In MEGYERI-PÁLFFI Zoltán (szerk.): *A jogszolgáltatás története Berettyóújfaluban.* Debrecen, 2017, Debreceni Törvényszék. 120 p. HU-ISBN 978 963 12 8603 8.
- FEHÉRTÓI (29.;30.): — FEHÉRTÓI Katalin: Történelem és szómagyarázat. Ármás, ármányos. *Magyar Nyelv*, LXVII.évf. (1971) 4.sz. 432-439.p. HU-ISSN 0025-0228.
- HÉTHY (2.): — HÉTHY Zoltán: OSVÁTH Pál és főműve. 245-249.p. In HÉTHY Zoltán et al. (szerk.): *A Bihari Múzeum Évkönyve 2.* Berettyóújfalú, 1978, Bihari Múzeum. 311 p. HU-ISSN 0133-7653.
- O'SVÁTH: Zsándár kell-e vagy pandúr? Vélemény-nyilvánítás aziránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék. (27.;32.): — O'SVÁTH Pál: Zsándár kell-e vagy pandúr? Vélemény-nyilvánítás aziránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék. 41-116.p. In SERES István (szerk.): O'SVÁTH Pál: „Pandúrkorom emlékei...” és egyéb írások. Budapest, 2010, Helikon Kiadó. 591 p. HU-ISBN 978 963 22 7201 6.
- ŐRY (20.): — ŐRY Károly: A Maréchaussée-től a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PAPP (22.): — PAPP László: Bihar vármegyei törvényszékek a 17. századtól 1871-ig. 15-21.p. In MEGYERI-PÁLFFI Zoltán (szerk.): *A jogszolgáltatás története Berettyóújfaluban.* Debrecen, 2017, Debreceni Törvényszék. 120 p. HU-ISBN 978 963 12 8603 8.
- PARÁDI: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. (20.): — PARÁDI József: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 61-70.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. (20.): — PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1867-1918. (65.): — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 53.sz. 33-52.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1919-1941. (65.): — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 54.sz. 59-92.p. HU-ISSN 1216-6774.
- SERES (11.;12.;13.;16.;26.;57.;58.;61.;63.): — SERES István: Egy 19. századi bihari polihisztor. 11-37.p. In SERES István (szerk.): O'SVÁTH Pál: „Pandúrkorom emlékei...” és egyéb írások. Budapest, 2010, Helikon Kiadó. 591 p. HU-ISBN 978 963 22 7201 6.

- VARGA (59. :) — VARGA Gyula: Osváth Pál sárréti leírásának agrártörténeti jelentősége. 254-258.p. In HÉTHY Zoltán et al. (szerk.): *A Bihari Múzeum Évkönyve 2.* Berettyóújfalu, 1978, Bihari Múzeum. 311 p. HU-ISSN 0133-7653.
- ZACHAR: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. (20. :) — ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. I.évf. (1991) 1.sz. 17-29.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945*” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél. (20. :) — ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. II.évf. (1992) 3. sz. 65-73. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Tradíció és korszerűség*” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. (20. :) — ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.*” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei. (20. :) — ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 202-206. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre*” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ZACHAR: A HABSBERG-hatalom és a magyar rendvédelem. (20. :) — ZACHAR József: A HABSBERG-hatalom és a magyar rendvédelem. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (2005) 14.sz. 146-149.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. november 8-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „*Az ezeréves magyar rendvédelem*” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LEXIKONOK, ADATTÁRAK

- BOROVSKY (25. :) — BOROVSKY Samu: *Bihar vármegye és Nagyvárad*. Budapest, 1901, Apolló Irodalmi Társaság. 684 p. /Magyarország vármegyéi és városai, 5./
- KEMPELEN (9.;15. :) — KEMPELEN Béla: *Magyar nemes családok*. I-XI.köt. Budapest, 1911-1932, Grill Károly Könyvkiadóvállalata.
I.köt. 1911. *Aágh – Bazzendorf*. 503 p.
II.köt. 1911. *Bebek – Byzó*. 488 p.
III.köt. 1912. *Caballini – Ezbar*. 479 p.
IV.köt. 1912. *Fa – Házy*. 503 p.
V.köt. 1913. *Hé – Kezy*. 464 p.
VI.köt. 1913. *Khár – Lyukáts*. 447 p.
VII.köt. 1913. *Maár – Nizsnyay*. 472 p.
VIII. köt. 1914. *Noéh – Quiwal*. 456 p.
IX.köt. 1915. *Raaperger – Syxt*. 484 p.
X.köt. Győr, 1931, Győri Hírlap. *Szabad – Üveges*. 461 p.
XI.köt. Győr, 1932, Győri Hírlap. *Vaal – Zsiska :pótlék és függelék*. 610 p.
- KÓSA — FILEP (5. :) — KÓSA László — FILEP Antal: Sárrét. 429-430.p. In ORTUTAY Gyula (szerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon*. IV. köt. Budapest, 1981, Akadémiai Kiadó. 671 p. HU-ISBN 963 05 1289 0.
- SÁNDOR — TÖRÖK — SERES (6.;7.;8.;26. :) — SÁNDOR Mária — TÖRÖK Péter — SERES István (szerk.): *Források O'sváth Pál sárréti csendbiztos életéhez I.* Berettyóújfalu, 2010, Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága - Bihari Múzeum Baráti Köre. 175 p. HU-ISBN 978 963 06 9298 4.

CIKKEK

- DÖMÖTÖR (30.): — DÖMÖTÖR Sándor: Ármás. *Magyar Nyelv*, LXVIII.évf. (1972) 2.sz. 214.p. HU-ISSN 0025-0228.
- Fővárosi Lapok*, (51.): — *Fővárosi Lapok*, V.évf. (1868) 214.sz. 856.p.
- Három jó madár a Kiskunságból. (51.): — Három jó madár a Kiskunságból. *Vasárnapi Ujság*, IX.évf. (1862) 48.sz. 574.p.
- SÁRKÁNY (10.): — SÁRKÁNY Viola: Százhetvenöt éve született O'sváth Pál. *Honismeret*, XXXIV.évf. (2006) 1.sz. 11-13.p.
- SOMLAY (51.): — SOMLAY Károly: Hajnali kaland. *Prágai Magyar Hírlap*, V.évf. (1926) 153.sz. 3.p.
- SZÉP (1.;17.): — SZÉP Ernő: Osváth Pál, csendbiztos. *Uj Idők*, XLIV.évf. (1938) 14.sz. 485-487.p.
- TÁPAY-SZABÓ: A gyilkos vallomása. (44.;45.;46.;47.): — TÁPAY-SZABÓ László: A gyilkos vallomása. *Tolnai Világlapja*, XXXVII.évf. (1937) 16.sz. 17.p.
- TÁPAY-SZABÓ: Az utolsó pandúr. (3.;14.;19.;24.): — TÁPAY-SZABÓ László: Az utolsó pandúr. *Tolnai Világlapja*, XLII.évf. (1940) 18.sz. 11.p.
- TÁPAY-SZABÓ: Szüz dohány – szüz szabadság. (33.;40.;41.;42.;43.): — TÁPAY-SZABÓ László: Szüz dohány – szüz szabadság. *Tolnai Világlapja*, XLII.évf. (1940) 19.sz. 10.p.
- Az utolsó csendbiztos. (64.): — Az utolsó csendbiztos. *Nagyvárad*, XXXVIII.évf. (1908) február 15., 40.sz. 4.p.

DOKUMENTUMGYŰJTEMÉNYEK

- A Várad Regestrum*. (48.): — *A Várad Regestrum*. Budapest, 1898, Szent István Társulat. 519 p.

SZABÁLYZATOK

- SZUT-1881 (56.): — *Utastás a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. 191 p. és *Magyarországi Rendeletek Tára*, XV.évf. (1881) 4.sz. 1167-1344.p.

JOGSZABÁLYOK

- 1595 évi XXXII.tc. * (1595/XXXII.tc.) (28.): — 1595. évi XXXII.tc. (1595/XXXII.tc.) a kőborló katonák büntetéséről.
1598. évi XXIX.tc.* (1598/XXIX.tc.) (28.): — 1598. évi XXIX.tc. (1598/XXIX.tc.) a szabad hajdúk kiirtásának a módjáról.
- Kaiserliches Patent vom 29. November 1850. (39.): — Kaiserliches Patent vom 29. November 1850, womit die Einführung des Tabak-Monopols in Ungarn, Croation, Slavonien, Siebenbürgen, der Woiwodschaft Serbien dem Temeser Banate und den Militär-, Gränz- und Küstengebieten angeordnet, und eine provisorische Tabak-Monopols-Ordnung vom 1. März 1851 angefangen in Wirksamkeit gesetzt wird).
1881. évi III.tc.* (1881/III.tc.) (53.): — 1881. évi III.tc. (1881/III.tc.) a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
1882. évi X.tc.* (1882/X.tc.) (54.): — 1882. évi X.tc. (1882/X.tc.) a Magyar Királyi Csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületén való teljesítendőkről.
1903. évi VII.tc.* (1903/VII.tc.) (54.): — 1903. évi VII.tc. (1903/VII.tc.) három új csendőrkerület felállításáról.

KRIMIK

- CHRISTIE (49.): — CHRISTIE Agatha: A kettős bűnjel. In CHRISTIE Agatha: *Poirot első esetei*. Budapest, 2010, Európa Könyvkiadó. 316 p. HU-ISBN 978 963 07 9099 4.
- DOYLE (50.): — DOYLE Arthur Conan: *Botrány Csehországban*. 2-19.p. In Sir DOYLE Arthur Conan: *Sherlock Holmes kalandjai*. Budapest, 1987, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. 185 p. HU-ISBN 963 42 2934 4.

*A tanulmány szerzője kérésére — lapunk hagyományaitól eltérően — a jogtörténészek körében szokásos módon is jelöltük a jogszabályokat.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Az O'SVÁTH család címere.
II. melléklet
Rabkísérő pandúrok.
III. melléklet
Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál
IV.sz.melléklet
CSUBA Ferenc táltos a csökmői sárkánnyal.

I.sz. melléklet

Az O'SVÁTH család címere.

SIEBMACHER, Johann: *Grosses und allgemeines Wappenbuch in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen.* 468.p. + 343.tábla. [Nagy és általános címerkönyv egy új, teljesen rendezett, heraldikus és történeti-genealógiai magyarázattal gyarapított kiadásban.] IV.köt. (Der Adel von Ungarn. [Magyarország nemessége.]) Nürnberg, 1893¹⁵, Verlag von Bauer und Raspe. 468 p.

II. melléklet

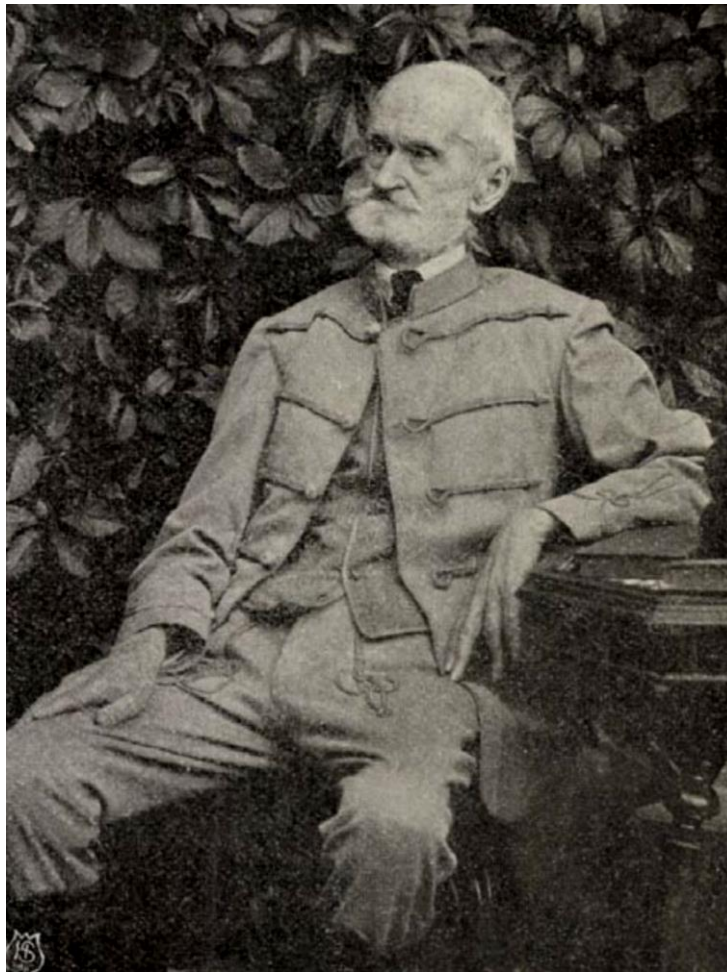
Rabkísérő pandúrok.

Vasárnapi Ujság, XV.évf. (1868) 26.sz. június 28. 308.p.

III. melléklet

Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál

Tolnai Világlapja, VIII.évf. (1908) 45.sz. március 1. 369.p.

IV.sz.melléklet

CSUBA Ferenc táltos a csökmői sárkánnyal.

SZÜCS Sándor: A sárkány a sárréti nép hiedelmében. Illusztráció 456.p. *Ethnographia népelet*, LI.évf. (1940) december. 4.sz. 454-459.p.

LŐRINCZI Dénes *
Az Ojtozi szoros 1886-ban
 (Gorge of Oitoz in 1886)

Absztrakt

A székelyek történelme, valamint a rendvédelmi szervek múltjának vizsgálása eltérő érdeklődéssel van jelen a köztudatban. Míg az első széles körben nagy népszerűségnek örvend és számos kisebb-nagyobb mű dolgozza fel a Székelyföld elmúlt évszázadait, addig magát a térséget is behálózó rendvédelmi szervek múltja jóval kisebb közönséghez ér el. A székelyföldi közigazgatást is elősegítő rendvédelmi szervek közül a XIX. században aranykorát élő Magyar Királyi Csendőrség különös szereppel bírt. A következőkben az ojtozi határátkelő működésén keresztül szeretnék betekintést nyújtani a periférián élő magyar tömb élethelyzetébe, amelyet a dualizmus okozta gazdasági változások eredményeztek, figyelembe véve a helyi társadalom gazdasági problémáit, illetve a csendőrség számára kijelölt feladatokat, amelyeket az Osztrák-Magyar Monarchia és a Románia között 1886-tól bekövetkező vámháború idézett elő, kitérve 1886-os kivándorlási hullámra a Sósmezőn található határátkelő esetében.

Kulcsszavak

Gazdasági válság ; székely társadalom ; közbiztonság ; határsértés ; sósmezői csendőr őrs

Abstract

The history of the Szeklers, like the study of the history of law enforcement, has attracted various levels of interest among the public. While the former is wildly popular among many people, with numerous studies examining the past several centuries of Szekler Land's history, the history of their law enforcement is, by contrast, of interest to far fewer people. Among the public administrative organizations in the Szekler Land, the Hungarian Royal Gendarmerie, whose golden age occurred in the 19th century, played a key role. By analyzing the work of the Ojtoz border crossing, I wish to provide a look at the living conditions, brought on by economic changes resulting from accession to the Dualist State, of the ethnic Hungarian block residing on the periphery of the country. I have also taken into consideration local economic problems as well as the assigned tasks of the Gendarmerie that were instigated by the 1886 tariff war between the Austro-Hungarian Monarchy and Romania. I also reference the emigration wave undertaken at the Sósmező border crossing in 1886.

Key words

economic crisis ; Szekler society ; public safety ; border violation ; Sósmező gendarme post

A székelység számára a kiegyezés híre és a nemzeti egységhez való tartozás tudata nem tudott minden téren teljes fellendülést jelenteni. A magyar kormány reformjai közül elsősorban az egészségügyben és az oktatásügyben létrehozott rendeletek épültek be a székelység életébe pozitív hatásokat kiváltva e térségben. Hasonlóképpen a magyar adminisztráció is könnyedén bekapcsolta a székelységet a Magyar Királyság közigazgatási vérkeringésébe. Mindez nem volt elmondható a gazdasági felzárkózásról.

Ez utóbbi probléma gyökerét talán az osztrák fennhatóság kezdetétől kell keresni, mivel a kiegyezésig Háromszék esetében a gazdasági fejlődést hosszú időre meghatározta az 1762-1764-ben bevezetett katonai határőr rendszer, mivel a katonai parancsnokságok önkényeskedései, visszaélései kihatással voltak a lakosságra, ezáltal akadályozva a közigazgatás működésének gördülékenységét.¹

A székely lakosság 9/10-e falun élt.² A székelység alapvetően kétféle foglalkoztatási szektorba tömörült. A földművelő székelyeknek fejenként legkevesebb nyolc katasztrális hold földtulajdonra volt szükségük, ahhoz hogy családjaik számára a kellő gabonaszükségleteket és a gazdálkodáshoz elengedhetetlen takarmányokat elő tudják állítani.³ A másik nagyobb foglalkoztatási szektorba a helyi kézműipari kistermelők sorolhatók. Mindkét termelőszektorban, a térség megművelhető területeinek és adottságainak kiaknázása, valamint az egészségügy fejlődésének köszönhetően, demográfiai robbanás vette kezdetét, amelyet a kor járványai ugyan néha megtizedeltek, viszont ennek ellenére a folyamatos túlnépesedés egyre inkább jellemezte a térséget.

A háromszékiek számára kulcsfontosságú volt az Ojtozi-szoros a termékeik exportálása szempontjából. A szék lakói a ruházati kellékeket, gazdasági felszereléseket, építő anyagokat és a helyi deszkákat ezen a határátkelőn szállították Moldvába. A korabeli leírás szerint minden év augusztusában a Kászon-i vásárbán, a paripák árusítása mellett, „nem túlzás, hogy Kézdivásárhelyről egy millió pár csizmát adtak el éveként a kászoni vásáron”, a román vevőknek.⁴

* Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0001-7503-8271>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
 @: lorinczi.denes@yahoo.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2017. XI. 30.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. V. 5.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.31-38P

Székelyföld egészéről elmondható, hogy szoros kereskedelmi kapcsolatokat ápolt a román fejedelemségekkel, majd Romániával. A török függőségben lévő Romániával — a nagyhatalmak közül — elsőként az Osztrák-Magyar Monarchia kötött 10 évre szóló kereskedelmi szerződést 1875-ben⁵, amelyet a román történetírás kiemel, mint az ország függetlenségéhez és szuverenitásához vezető egyik első lépést.

A kézművesipart művelő családok létalapját ingatta meg az 1872. évi ipartörvény.⁶ E törvény ugyanis a korábbi céhek felszámolását rendelte el, amely „... megrendítette az ipari pálya nyújtotta megélhetés iránti bizalmat – fogalmazták meg a kortárs háromszéki szakértők –, mert utat nyitott a kontár versenynek és a spekulációknak.”⁷

A kisiparosok egzisztenciális alapjának másik érvágása az Osztrák-Magyar Monarchia és Románia között bekövetkezett vámháború (1886-1893) volt.⁸ Románia függetlenedési útját a külpolitikai erőviszonyok egyértelműen az Osztrák-Magyar Monarchia felé terelték. A török fennhatóságtól való szabadulás és az orosz expanziós törekvésekkel szembeni ellenállás egyedüli és békésebb és járható útja a nyugat felé fordulás volt. Korábban a Kárpátokon keresztül megvalósuló áruforgalom vámtarifái és a vám eljárások átláthatóságának a hiányosságai folytán jelentős csempészet folyt a két ország között. A térség további áruforgalmát és kereskedelmi kapcsolatának az alakulását részben Románia belpolitikája és a nemzetközi kapcsolatok profitorientáltsága határozta meg. A román gabonára és hízóállatokra ugyanis addig volt csupán szüksége az Osztrák-Magyar Monarchiának, amíg a dualista államalakulat németországi és franciaországi kereskedelmi partnerei felvásárolták ezen árukat. 1873-ban a tengerentúlról származó gabona és lisztfélék konkurenciája miatt az Osztrák-Magyar Monarchiában bevezették az agrárius vámpolitikát.⁹ Az Osztrák-Magyar Monarchia 1877-től — német mintára — korlátozta, majd 1882-ben elzárta az állatbehozatalt, állategészségügyi okokra hivatkozva. 1885 nyarától — a filoxéria nevezetű járvány miatt — egy újabb szigorú határzár következett, amely tovább rontotta a két szomszédos ország közötti kereskedelmi viszonyt. Az egészségügyi zárlat és a nyugatra szállítandó gabonakereslet csökkenése miatt Románia a vámszerződés revízióját vagy annak felbontását javasolta. A magyar kormány kezdetben a szerződés megújítását támogatta, majd a politikai többség — a magyar mezőgazdaság érdekeit szem előtt tartva — további vámtarifa emelést tartott szükségesnek, figyelmen kívül hagyva a határ mentén élő kereskedők véleményét. 1886. V. 1-én Bukarestben vámtárgyalás kezdődött a magyar és a román fél között, amely két hét után eredménytelenül zárult. Ennek következtében 1886. VI. 1-vel bekövetkezett a szerződés nélküli állapot, ami a vámháborúk kitörését vonta maga után.¹⁰

E kereskedelmi zárlat a székelység egy jelentős része számára a teljes csődöt jelentette, ugyanis „... a román vevők, iparosainktól a vámsorompók lezárásának reményében az addiginál tömegesebb megrendeléseket tettek s iparosaink nemcsak minden tőkéjüket, hanem hitelüket is kimerítették a megrendelések effektuálására. Beszállították a megrendelt nagy tömegű árut s a mint a vámsorompók lezárultak.” termékeiket vagy annak értékét nem tudták már visszakapni.¹¹ A tőke nélkül maradt iparosok kénytelenek voltak felhagyni korábbi mesterségeikkel és az elszegődésre kényszerültek. Azok, akik rendelkeztek még némi tőkével újrakezdtek vállalkozásaikat, főleg a szomszédos Románia nagyvárosaiban, leginkább Bukarestben.¹² Az üres zsebbel maradt kisiparosok jelentős része követte az újrakezdéshez elegendő kezdőtőkével rendelkező iparos társait Románia fővárosába.

A Magyar Királyságban törvény szabályozta az országhatár átlépésének a témáját, melynek az volt a lényege, hogy a határátlépéskor nem szükséges útlevél, azt mindenki szabadon átlépheti, bár természetesen bizonyos esetekben a határátlépés tiltott volt, mint például a jogerősen szabadságvesztésre ítélték, illetve a kötelező sorkatonai szolgálatot teljesítők esetében. Útlevélre abban az esetben volt szükség, ha azt az utazási célországa előírta. Ebben az esetben — kölcsönösség elve alapján — a magyar államnak is útlevélhez kellett kötnie az érintett ország lakosainak Magyarországra utazását. E témakör megfelelő módon való kivitelezését a törvény a belügyminiszterre bízta. Igaz ugyan, hogy ezen törvény a XX. század elején született, azonban minden valószínűség szerint a jogszabály a meglévő állapotokat rögzítette.¹³

A Magyar Királyság a dualizmus időszakában három országgal volt határos. Az Osztrák Császársággal a Magyar Királyság államszövetséget alkotott, az ehhez kapcsolódó mintegy tízévente megújított vám- és kereskedelmi szerződésből fakadóan pedig az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa, azaz az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közötti úgynevezett belső határokat bárhol, bármikor, bárki átléphette a tiltott csoportok kivételével (elítéltek, sorkatonák stb.). Útlevelet — az illetékes minisztériumokon kívül — az önkormányzatok bocsáthattak ki. A hatósági területükön lakók számára kötelesek voltak útlevelet kiállítani, ha azt az ott élő személyek kérték. A Román Ki-

ráltság és a Szerb Királyság határait csak valamilyen úti okmánnyal — útlevelel vagy kishatárfor-galmi úti okmánnyal — lehetett jogszerűen átlépni. Mivel Horvátország a Magyar Szent Korona alá tartozó terület volt, ezért a Horvátországba utazás esetében fel sem merült az útlevel szükségességé-nek a gondolata. Bosznia-Hercegovinába való utazáshoz sem volt szükség útlevelelre. A tartomány ugyan nem tartozott sem az Osztrák Császársághoz, sem pedig a Magyar Királysághoz, az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa azonban közösen igazgatta Bosznia-Hercegovinát. A tartomány 1878. évi okkupációjához, majd 1908. évi annektálásához kapcsolódóan a két társország közötti vám-és kereskedelmi szövetségbe is bevonták Bosznia-Hercegovinát, továbbá kiterjesztették a tartományra az Osztrák-Magyar Monarchiában bevezetett mértékrendszert, pénzrendszert és adórendszert, vala-mint a postai és a közlekedési szabályokat stb.¹⁴ Így tehát Bosznia-Hercegovinába való utazáshoz ugyanúgy nem volt szükség útlevelelre, mint az Osztrák Császárságba való utazáshoz.

Romániába való utazáshoz azonban útlevelelre volt szükség, mivel a román állam a területére való belépés engedélyezését útlevelhez kötötte. Háromszékből Sósmezőn áthaladva az Ojtozi-szoroson ke-resztül lehetett a legkönnyebben eljutni Romániába, amennyiben megfelelő iratokkal rendelkeztek a határátlépők, ami nem minden esetről volt elmondható. A hajadonok egy erkölcsstelen része a kellő hozomány előállítását Románia, vagy más balkáni országok nagyvárosaiban látták könnyen megva-lósíthatónak, amiért nem egy esetben erkölcsstelen testi szolgáltatásokat voltak kénytelenek nyújtani.¹⁵

A vámháború elmérgesítette a két ország közti kereskedelmi viszonyokat, súlyosan érintve azo-kat a termelőket, akik a szomszédos ország lakosságával kereskedtek, ennek következtében sokan az átköltözésre kényszerültek. Kézdivásárhely esetében mintegy 483 fős lélekszám vándorolt el a vám-háború következtében.¹⁶

Az Ojtozi-szoros határátkelője és a Magyar Királyság első városa, Bereczk közötti útszakaszon helyezkedett el Soósmező, mint kisközség, amely földrajzi fekvése alapján a határpatakig, azaz a Csernikáig terjedt, lakossága pedig a dunai fejedelemségből átköltözött románokból állt.¹⁷

Az 1899-ben Sepsiszentgyörgyön napvilágot látott *Háromszék vármegye emlékkönyv Magyaror-szág ezer éves fennállás ünnepére* című könyv szerint, a két ország közötti forgalom az ojtozi határ-átkelőhelyen egy sorompóval ellátott hídon valósult meg. A leírás érdekességként emeli ki, hogy a magyar oldalon őrt álló csendőrök a romániai dorobáncokkal gyakran elegyedtek beszélgetésbe ma-gyarul. Ez annak tudható be, hogy a Kárpátokon túl mintegy számos csángó települést tartottak nyíl-ván és gyakran ezen községek lakóiból állították ki a romániai határőröket.¹⁸ (I.sz. melléklet)

Az 1886-os évben az Ojtozi-szoros határátlépése nem minden esetben volt jogszerű. Gyakoriak voltak a határsértések, amelyek megfékezésére a helyi csendőr őrs volt hivatott fellépni. A csendőrség számára útmutatóként használt *Csendőrségi Zsebkönyv* 1890-es kiadása ismertette azt, hogy hogyan kellett eljárniuk a csendőröknek különböző határátlépések esetén. A Magyar Királyság területét elha-gyó vagy területére belépő személynek szükségszerűen útlevelel kellett igazolnia magát.¹⁹ A Sósme-zőn vesztegintézetet is felállítottak, itt működött továbbá a II. számú csendőrkerület, első szakaszának az 58.-as számú sósmezői őrs egy őrsvezetővel és 6 csendőrrel.²⁰

A Magyar Királyságban a vizsgált időszakban összesen hét rendvédelmi testület működött. A magyar testőrségek — azaz a Magyar Királyi Nemesi Testőrség (1760-), a Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904-), továbbá a Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (1912-) mint katonailag szervezett fegyveres őrtestületek 89 fő, 61 fő, 58 fő, 58 fő létszámmal látták el szolgálati feladataikat. Ezen testületek azonban a Magyar Királyság rendvédelmében csupán átté-telesen, a magyar állami szimbólumok és az államfő, valamint a törvényhozó testület védelme által közvetetten vettek részt a közrend biztosításában. Hasonló szerepet töltött be a közrend védelme terén az 1867-ben polgári fegyveres őrtestületként létesített fegyőri testület is a börtönök őrzése által meg-közelítőleg 3 000 – 5 000 fő közötti létszámmal, mivel a magyarországi büntetés-végrehajtási intéz-ményhálózat kiépülésével a testületi létszám is gyarapodott.²¹

A magyar rendvédelemben a közbiztonság és a közrend közvetlen fenntartásába a Magyar Királyi Csendőrség, mint a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt katonailag szervezett fegyve-res őrtestület vett részt 1881-től az ország vidéki területeire kiterjedő hatállyal,²² kezdetben mintegy 6 000 fővel, amely azonban fokozatosan gyarapodott az utolsó békeévben pedig 12 000 főt tett ki.²³

Ugyancsak a közrend közvetlen biztosítását végezték az önkormányzati és az állami rendőrségek, összességében mintegy 12 000 fővel. Az állami rendőrségek száma ugyan csekély volt a fővárosi rendőrség — 1872-től ideiglenesen²⁴, majd 1881-től véglegesen államosítva²⁵ — a határrendőrség (1906-)²⁶ és a fiumei rendőrség (1916-)²⁷ voltak csupán állami rendőrségek. A tevékenységük felsze-relésük, képzettségük stb. alapján azonban követendő példát jelentettek az önkormányzati rendőrsé-gek számára. A magyar rendvédelmi testületek sorát zárta a Magyar Királyi Pénzügyőrség, amelyet

1867-ben polgári fegyveres őrtestületként alapították a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium alárendeltségébe tartozóan egyfajta pénzügyi rendőrségként az állami monopóliumok és jövedékekre kiterjedő hatáskörrel. E szervezet feladatait mintegy 5 500 főnyi létszámmal látta el.²⁸

A dualizmuskori magyar rendvédelmi struktúra tehát az úgynevezett kontinentális rendvédelmi modellbe illeszkedett, amelynek az volt a fő jellemvonása, hogy vidéken a csendőrség a városokban pedig a rendőrség, vagy rendőrségek látták el a rendvédelmi teendőket. Ezzel szemben az angolszász rendvédelmi modell a csendőrség intézményét a mai napig nélkülözi. A kontinentális rendvédelmi modell a XIX. században terjedt el Európa-szerte, mivel a csendőrség, mint szervezettípus a rendőrségnél gyorsabban, olcsóbban és tartósabban volt képes a rendet vidéken fenntartani. A Magyar Királyságban is az önkormányzati rendőrségekre alapozott rendvédelmi modell bukását követően került sor a Magyar Királyi Csendőrség létrehozására. A testület kiválóan megállta a helyét, olyan büntelődési eredményeket hozott létre, amelyet azóta sem sikerült egyetlen magyar rendvédelmi testületnek sem túlszárnyalnia. Ennek a Magyar Királyi Csendőrségnek az egyik őrsét telepítették az Ojtozi-szoroshoz az ott lebonyolódó határforgalom ellenőrzése céljából.²⁹

Az Ojtozi-szoros határátkelőjénél szolgálatot teljesítő csendőröknek minden esetben kötelességük volt megvizsgálni az utazók útlevelét, melynek során különös figyelmet kellett fordítaniuk a személyazonosításra és az útiokmány érvényességi idejére.³⁰

Azon környékbeli lakók, akiknek földterületeik, esetleg a munkavégzési helyük a szomszédos Romániában volt a határátlépés során „határátkelési jegyet” kellett felmutatniuk. A kishatárforgalmi útiokmány csupán a Romániában való tartózkodásra jogosította fel az útiokmány használóját.³¹ A határátkelési jegyek érvényessége öt napra szólt és azon határszélen működő hivatali szerv állította ki, amelynek a hatásköre alá olyan községek tartoztak, amelyek területei az ország határáig terjedtek. E határszéli igazolványt fél ív papírra nyomtatták, amelyet eredetileg ugyan bélyeggel kellett ellátni, de — mivel a határátkelési jegyet igénylők általában a társadalom szegényebb rétegei közül kerültek ki — a napszamosokat, munkásokat, stb. nem kötelezték a bélyegilleték kifizetésére, amennyiben öt napon belül visszatértek az országba.³²

Az „úti igazolvány” 17 cm széles és 21 cm magas, sárgás alnyomattal ellátott okmány volt, amelyen az útiokmány használójának a neve, születési helye, és személyleírása került feltüntetésre az első oldalon. A kishatárforgalmi útiokmány 15-30 napig volt érvényes. Az űrlapokat a Magyar Királyi Belügyminisztérium adta ki és a vármegye alispánja állította ki.³³

Az Ojtozi-szoros határátkelőhelyén 1886-ban szolgálatot teljesítő csendőr őrs hét fős legénysége számára elengedhetetlen volt, hogy ne csupán a sorompónál történő határátlépésre, hanem annak közelében a határ menti területekre is figyelmet fordítsanak. Az 1886-os évben több olyan csendőri jelentés született, amelyben arról értesítették Háromszék alispánját, hogy korábban Romániába szökött egyéneket hazajövet letartóztattak a határnál, vagy épp patak mentén, illetve egyéb a határon áthaladó mellékúton határsértőket fogtak el. Az elfogottakat tényleírás kíséretében a legközelebbi hatóságnak, azaz a sósmezei vesztegintézet igazgatóságának vagy a kézdivásárhelyi szolgabírói hivatalnak adták át. A jelentésekből továbbá levonható az a következtetés is, hogy döntően Erdélyből szerettek volna a határsértőkként átjutni Romániába.

A határforgalom ellenőrzése során a csendőrség tagjainak különös figyelmet kellett fordítaniuk a személyazonosításra és arra, hogy az útlevelek nem hamisítottak-é. Az útlevel alapján ellenőrizték az utazó nevét, foglalkozását, korát, születési és illetékeségi helyét, útirányát, személyleírását és főleg az aláírását, hogy valóban megegyezett-e a csendőr által kért aláírással. Ezen eljárás mellett, ha csoportosan kívánták elhagyni az országot, gyakran egyenként kérdezték ki az útitársakat egymásról, arra figyelve, hogy a válaszok megegyeznek-e az útlevelben leírt adatokkal. A csendőrök figyelme kiterjedt az útlevelén található aláírásra és pecsétre is, valamint arra, hogy nem található-e kaparás, ragasztás, vagy bármilyen egyéb hamisításra utaló nyom, továbbá, hogy az útlevel érvényességi ideje nem járt-e még le. Azokat a személyeket, akinek az útlevele szakadt, megrongált volt, illetve nem lehetett tisztán olvasni az adatokat, esetleg az útiokmányban feltüntetett adatok eltértek az útiokmányt használó személy külsejétől, akkor a gyanús személyt az illetékes szervekhez kísérték.³⁴

E szigorú eljárásnak köszönhetően az őrs legnagyobb akciója 1886 májusában valósult meg, amikor összesen 37 főt tartóztattak le az Ojtozi-szoros határátkelőhelyénél, amelyből 31 nő és 6 férfi volt.

Az Ojtozi-szoros határátkelőhelyénél szolgálatot teljesítő csendőr őrs személyi állományának a tagjai 1886-ban összesen 24 határsértő férfit és mintegy 51 fő nőt fogtak el. A női határsértők anélkül szerettek volna Romániába jutni, hogy az irataik rendben lettek volna. Ebben az időben Háromszék vármegyéből 60-an, míg más vármegyéből összesen 14-en próbáltak nem megengedett módon átmenni a határon, kivált az év első felében.³⁵ (II.sz. melléklet)

Az 1890-ben kiadott *Csendőrségi Zsebkönyv* felhívta a testület személyi állománya tagjainak figyelmét az embercsempészet lehetőségére: „*megtörténik különösen csoportosan külföldre menő fuvarosok-, munkások- és cselédeknél, hogy vagy idegen névre szóló, ingyen kapott vagy pénzen vásárolt, útlevéllel kísérlik meg a határon átjutni vagy pedig 2-3 fiatal személyt, különösen leányt, gyermekének vall valamely idős személy, pedig gyermeke sincs. Ilyenkor a visszaélést a csendőr könnyen kiderítheti, ha őket elkülönítve egymástól, minden részletre kikérdezi (...); mert nem jegyezheti meg magának minden egyes az egész társaságnak esetleges álnevét és betanított szerepét s így kétségkívül rajta vesztenek.*”³⁶

Az embercsempészet egy másik formája is előfordult, ugyanis volt olyan eset, amikor „*idegen utasoknak, különösen ügynököknek útlevelében egy-két személy is be volt jegyezve, mint utazótárs, a ki tényleg jelen sem volt; de mentségéül sikerült az utasnak valamely ürügyet színlelni, – visszautaztában magyar földről pedig rendszeren egy-két leányt vitt magával, mint útítársat.*”³⁷

Összességében megállapítható annak ellenére, hogy kellő szigorral ellenőrizték a csendőrök a határátkelők iratait és határátkelőhely közelében a határon átvezető ösvényeket, nem sikerült teljesen ellenőrzés alatt tartaniuk a kijelölt határt. A sósmezői őr 1886. évi jelentéséből főleg a májusi adatok hívták fel az ellenőrző szervek figyelmét arra, hogy különösen sok „*. . . leány csalatott ki az országból, kik messze földre, többnyire erkölcsstelen célból szállítottak el, intézkedés tétetett, hogy szolgáltatkeresés céljából külföldre menő minden leánytól külön-külön útlevél követeltessek.*”²⁸ A lányok ottontartása és foglalkoztatása számos hivatali szerv számára évekig tartó megoldatlan problémát jelentett. A századforduló küszöbén e súlyosbodó ügy megoldása érdekében Háromszék székvárosában Sepsiszentgyörgyön először szövőgyárat, majd dohánygyárat létesítettek, amelynek a foglalkoztatottjai többségét a női munkaerő képezte. Ily módon kísérelték meg elérni a leányok itthon maradását.

Jegyzetek:

¹ EGYED 258.p.

² Loc.cit. 260.p.

³ Loc.cit. 264-265.p.

⁴ POTSA 266.p.

⁵ BALATON: 140-142.p.

⁶ 1872/VIII.tc.

⁷ POTSA. op.cit. 161.p.

⁸ GALÁNTAI: 273-275.p. ; LAKOS: 219-230.p.

⁹ BALATON: op.cit.141.p.

¹⁰ Loc.cit. 142.p.

¹¹ POTSA. op.cit.

¹² Loc.cit.

¹³ 1903/VI.tc.

¹⁴ GALÁNTAI: 135-138.p.

¹⁵ *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. 1890. 167.p.*

¹⁶ EGYED: op.cit. 260.p

¹⁷ POTSA. op.cit. 269-270.p.

¹⁸ Loc.cit. 270.p.

¹⁹ *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. 1890. op.cit. 163.p.*

²⁰ *Zsebkönyv a magyar királyi csendőrség számára. 1887. 80.p.*

²¹ PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. 84.p. ; Idem: *A magyar rendvédelem története. 68-100.p.*

²² 1881/III.tc.

²³ *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. 1987. op.cit. 134-135.p. ; Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve.*

²⁴ 1913. op.cit. 37-70.p.

²⁵ 1872/XXXVI.tc.

²⁶ 1881/XXI.tc.

²⁷ 1903/VIII.tc.

²⁸ 1916/XXXVII.tc.

²⁹ PARÁDI: *A magyar rendvédelem 1867-1918. 32-42.p.*

³⁰ Idem: *A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmuskori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. 25-34.p.*

³¹ *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. 1890. op.cit. 164.p.*

- ³¹ Loc.cit.
³² Loc.cit. 166.p.
³³ Loc.cit. 165-166.p.
³⁴ Loc.cit. 166.p.
³⁵ RNL KovMI Alispáni iratok, F. 9. Leltárszám 842.
³⁶ Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. 1890. op.cit. 167.p.
³⁷ Loc.cit.
³⁸ Loc.cit.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):

MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- BALATON (5.;9.;10.;) — BALATON Petra: Gazdaság és agrártársadalom. 137-241.p. In BÁRDI Nándor — BALATON Petra — CSIKÁNY Tamás: *Székelyföld története*. III.köt. 1867-1990. Székelyudvarhely, 2016, Magyar Tudományos Akadémia – Bölcsészettudományi Központ – Erdélyi Múzeum Egyesület – Haáz Rezső Múzeum. 859 p. RO-ISBN 978 606 73 9043 8.
- EGYED (1.;2.;3.;16.;) — EGYED Ákos: *A székelyek rövid története a megtelepedéstől 1918-ig*. Csíkszereda, 2013, Pallas-Akadémia Könyvkiadó. 399. p. HU-ISBN 978 973 66 5365 0.
- GALÁNTAI (8.;14.;) — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918*. Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története*. (21.;) — PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története*. Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.
- POTSA (4.;7.;11.;12.;17.;18.;) — POTSA József (szerk.): *Háromszék vármegye emlékkönyv Magyarország ezer éves fennállása ünnepére*. Sepsiszentgyörgy, 1899, Háromszék vármegye közönsége. 380 p.

TANULMÁNYOK

- LAKOS (8.;) — LAKOS János: A földművelésügyi miniszter belgrádi szaktudósítójának (1911-1914). 219-230.p. *Levéltári Közlemények*, XLVIII-XLIX.évf. (1978) 1.sz. 215-244.p. HU-ISSN 0024-1512.
- PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. (21.;) — PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.p. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6744.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmus kori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. (29.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmus kori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 51.p. 25-42.p. HU-ISSN 1216-6744.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1867-1918. (28.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 53.p. 33-52.p. HU-ISSN 1216-6744.

ZSEBKÖNYVEK

- Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára*. 1887. (20.;23.;) — *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, 1887, Csendőrségi Lapok Szerkesztősége. 408 p.
- Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára*. 1890. (15.;19.;30.;31.;32.;33.;34.;36.;37.;38.;) — *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára*. Budapest, 1890, Csendőrségi Lapok Szerkesztősége. 271 p.
- Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*. 1913. (23.;) — *Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve*. 1913. Budapest, 1913, Csendőrségi Lapok Szerkesztősége. 375 p.

LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

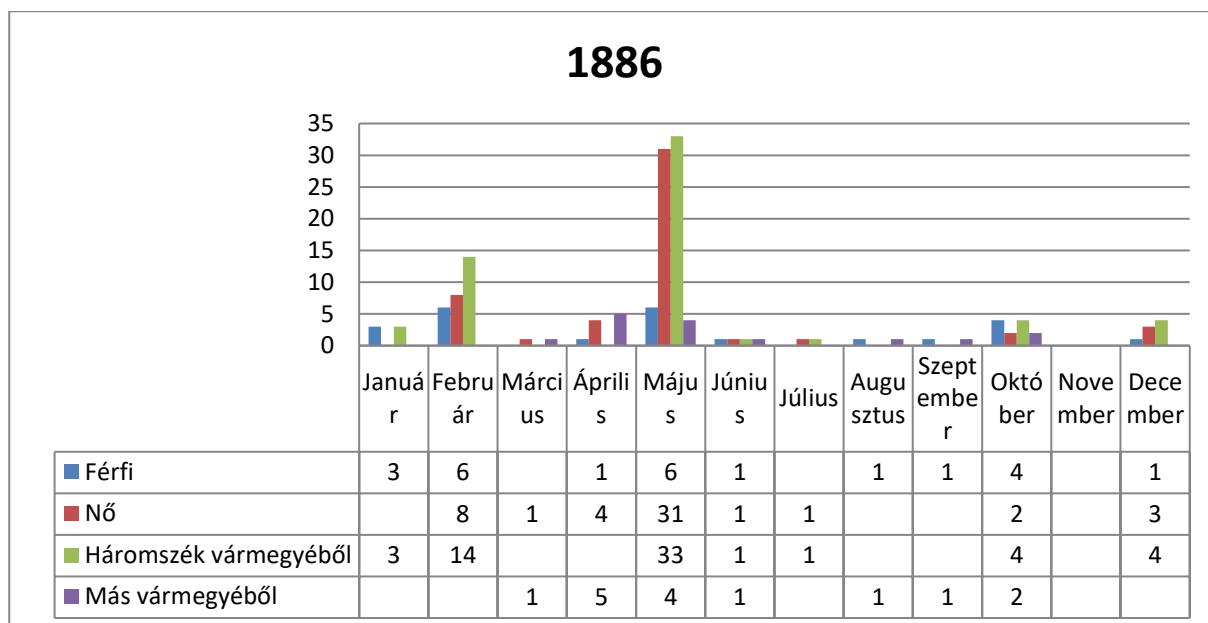
RNL KovMI (35.;	—	Román Nemzeti Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága.
JOGSZABÁLYOK		
1872/VIII.tc. (6.;	—	1872/VIII.tc. az ipartörvény.
1872/XXXVI.tc. (24.;	—	1872/XXXVI.tc. Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről.
1881/III.tc. (22.;	—	1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
1881/XXI.tc. (25.;	—	1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.
1903/VI.tc. (13.;	—	1903/VI.tc. az útlevélyügyről.
1903/VIII.tc. (26.;	—	1903/VIII.tc. a határrendőrségről.
1916/XXXVII.tc. (27.;	—	1916/XXXVII.tc. a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrségről.

Mellékletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
Az Ojtozi-szoros határátkelőhelye.
- II.sz. melléklet
Az Ojtozi-szoros határátkelőhelyénél elfogott határsértők 1886-ban.

Az Ojtozi-szoros határátkelőhelyénél elfogott határsértők 1886-ban. II.sz. melléklet

Forrás ! Román Nemzeti Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága. Alispáni iratok, F. 9. Leltárszám 842.

OLASZ Lajos*
Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően
1941-1942.

(Organizing Paratrooper Countermeasures following Hungary's Entry into War
 1941-1942)

Absztrakt

1941. VI. és 1942. I. között szovjet ejtőernyős csoportokat dobtak le Kárpátaljára és Észak Erdélyre. Ezeket a rendvédelem és az újonnan megszervezett ejtőernyős elhárító szolgálat gyorsan felszámolta. Az akciók sikertelensége és a front eltávolodása miatt újabb csoportok bevetésére 1943 nyarától került sor. 1944. V. és VIII. között mintegy 25 szovjet ejtőernyős csoportot vetettek be. Bár a honvédség egységei is fokozottabb szerepet vállaltak az ellenséges ejtőernyősök elleni harcban, az továbbra is alapvetően a rendvédelmi szervekre, mindenekelőtt a csendőrségre hárult.

1944 ben nagyobb létszámú csoportokat dobtak le, amelyek sikeres megkapaszkodás esetén további erősítést kaptak. Megnőtt a partizánok tűzereje. Nagyobb hangsúlyt kapott a helyi lakosság körében folytatott agitáció, toborzás, és a felderítés. A kellő erő biztosítása érdekében a központi csendőr zászlóaljok, tanosztályok egy-egy fegyverzetileg megerősített részlegét kihelyezték a veszélyeztetett körzetekbe. A rendvédelmi szervek felszámolták vagy kiszorították az ország területére érkező csoportok többségét, ennek során azonban érzékeny veszteségeket szenvedtek el.

Kulcsszavak

Rendvédelem ; Ejtőernyős csoportok ; közbiztonság ; határsértés ; Magyarország 1941-1942

Abstract

Between June 1941 and January 1942, Soviet paratroopers parachuted into Subcarpathia and Northern Transylvania. These were quickly liquidated by law enforcement and the newly organized anti-paratrooper service. Because of the failure of these actions and the regression of the front, new paratroopers were sent in summer 1943. Between May and August 1944, approximately 25 Soviet paratrooper units were deployed. Although the units of the army played an increasing role in the fight against the paratroopers of the enemy, it was still mainly the responsibility of law enforcement organizations, foremost of the gendarmerie.

In 1944, larger numbers of paratroopers were deployed. If meeting with success, they received additional support. The firepower of the partisans became greater. Among local residents, agitation, recruitment and discovery were more greatly emphasized. In the interests of fielding a sufficiently strong resistance, central command of the gendarmerie placed fully armed sections of battalions and/or classes into vulnerable areas. Although suffering sensitive losses, law enforcement organizations destroyed or forced most of the invading paratroopers to retreat from Hungary.

Key words:

Law enforcement ; paratroopers ; public safety ; border violation ; Hungary 1941-1942

A II. világháború kirobbanásakor Magyarországon nem volt érvényben átfogó szabályozás az ellenséges ejtőernyősök elhárítására vonatkozóan. Az ejtőernyős hadviseléssel kapcsolatban a háború elején még nem voltak tapasztalatok. Katonai jelentőségét csak a későbbi háborús események mutatták meg. A Magyarországgal konfliktusban álló szomszédos államok (Szlovákia, Románia, Jugoszlávia) számottevő ejtőernyős erővel nem rendelkeztek. Az ejtőernyős elhárítás kiépítése így 1941-ig nem tűnt sürgetőnek. A Szovjetunió elleni német felvonulás nyomán azonban a magyar katonai vezetés szükségesnek látta, hogy Magyarország is felkészüljön az ekkora már szélesebb körben alkalmazott légi szállítású támadó egységek elhárítására. Különösen, mert közismert volt, hogy a szovjet haderő nagy figyelmet fordított erre a harcmodorra, a Vörös Hadsereg jelentős deszant kötelekkel rendelkezett, és a polgári lakosság körében is sokan kaptak ejtőernyős kiképzést.¹

Lépések az ejtőernyős elhárítás országos megszervezésére

1941. VI. 19-én a Honvéd Vezérkar Főnöke (VKF) értekezletet hívott össze az ejtőernyős elhárítás megszervezésének megbeszélésére, mert korábban ez a terület a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium (HM) vagy a VKF egyik osztályának ügykörébe sem tartozott. Az értekezletre 1941. VI. 20-án került sor. A megbeszéléseken döntés született arról, hogy az ejtőernyős elhárítás (ejel.) megszervezése és irányítása — az I. légvédelmi hadtest szakmai javaslatának figyelembe vételével — a HM VI. csoportfőnöksége, illetve annak 35. (légoltalmi) osztálya illetékességébe kerül.² Az ellenséges ejtőernyősök megfigyelése elsődlegesen a légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat feladatkörébe tartozott. Ez katonai szervezet volt, amely mind a katonai légvédelmet, mind a polgári légoltalmat ellátta a légtérben zajló eseményekre vonatkozó információkkal.³

Az értekezleten megállapították, hogy alapvetően kétféle ejtőernyős tevékenységgel kell számolni: egyrészt, egyes felderítők, kémek, agitátorok, másrészt, kisebb, szabotázs cselekményeket

* Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0002-4463-3251>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- University of Sciences Szeged Faculty of Education

- Hungarian Historical Society

- Hungarian Military Science Society

= Szegedi Tudományegyetem Pedagógusképző Kar

= Magyar Történelmi Társulat

= Magyar Hadtudományi Társaság

@: olasz@jgypku-szeged.hu

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2017. XII. 15.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. IV. 28.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.39-56P

végrehajtó romboló osztagok bevetésével. Az ellenséges ejtőernyősök semlegesítésére kijelölt katonai alakulatok konkrét alkalmazása a VKF hatáskörébe tartozott. Az értekezlet után utasították a HM VI. csoportfőnökét — aki egyben az I. légvédelmi hadtest parancsnoki feladatait is ellátta —⁴ hogy haladéktalanul dolgoztasson ki tervezetet az ejtőernyős elhárítás országos kiépítésére vonatkozóan. A honvédelmi tárca vezetője pedig elrendelte, hogy a HM érintett osztályai az ejtőernyős elhárítással összefüggő ügyeket sürgősséggel, soron kívül intézzék.⁵

1941. VI. 22-én megindult a Szovjetunió elleni német támadás. Magyarország egyelőre nem vett részt a hadműveletekben, de a határok mentén dúló háború miatt óvintézkedéseket hajtott végre. Elrendelték a katonai légvédelmi készültséget, működésbe lépett a figyelő, jelentő és riasztó szolgálat. A polgári légoltalom számára csak könnyített készültségi fokozatot vezettek be. Ez a légoltalom teljes személyi állománynak csak egytizedére terjedt ki, a települések és intézmények parancsnoki törzsei, és egy-egy ügyeletes tűzoltó, mentő és kárfelszámoló egység készültségbe helyezésével.⁶

1941. VI. 25-én a HM 35. osztálya újabb értekezletet szervezett, ahol az ejtőernyős elhárítás részleteit beszélték meg. Itt összegezték azokat az alapelveket, amelyre az elhárító szolgálat épült. A tevékenység során két feladatkört különítettek el, a megfigyelést és az elhárítást. A megfigyelés országos szerve, a légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat a visszacsatolt keleti országrészben még csak a kiépítés kezdetén állt. Kárpátalján, a Munkácsi 9. Légvédelmi Központ 39 kijelölt figyelő őrsé közül még csak 20 működött, az is csökkentett létszámmal, még nem automatizált, hanem manuális hírközlő rendszerrel. Észak-Erdélyben a tervezett négy kerületi központból még egyet sem állítottak fel. A hosszú határvonal mentén, a nagy kiterjedésű országrészben, mindössze 16 figyelő őrs működött, melyek a kolozsvári IX. hadtest-parancsnokságnak jelentettek, onnan továbbították az információkat az Országos Légvédelmi Központnak, Budapestre.⁷

Ezért első lépésként meg kellett szervezni a polgári ejtőernyős figyelő szolgálatot, amelyet — a légoltalmi szolgálathoz hasonlóan, annak — kiegészítéseként főként nem sorköteles férfiakból, cserkészekből, leventékből hoztak létre. A honvédelmi törvény lehetővé tette, hogy a lakosság nagy részét szükség esetén honvédelmi munkakötelezettség címén igénybe vegyék. Ennek részét képezte a személyes, illetve különleges légvédelmi szolgálat, amely az országos vagy helyi légvédelmi figyelő őrsökbe vagy más légoltalmi feladatkörökbe való beosztást jelentette, valamint egyéb közérdekű igénybevétellel járt, mint a külterület ellenőrzése, a mezőgazdasági termés tűzvédelme. A polgári lakosságot felszólították, hogy minden rendkívüli eseményről, vagy váratlanul felbukkanó gyanús személyről haladéktalanul tájékoztassák a hatóságokat. A bejelentési kötelezettség elmulasztása esetére szigorú szankciókat helyeztek kilátásba.⁸

Mivel az ellenséges ejtőernyősök leszállása elsősorban a lakatlan külterületen volt várható, az elhárítás elsősorban a rendvédelmi szervekre hárult. A honvédelmi és a belügyi tárca egyeztetése nyomán úgy határoztak, hogy az ejtőernyős elhárítás elsődleges operatív testülete a csendőrség lesz, amely egységes honvédségi irányítás mellett, szükség esetén (nagyobb csoportok leszállásakor) katonai alakulatok bevonásával, más esetekben pedig különböző hatósági személyek és társadalmi szervezetek mozgósításával látja el ezt a feladatot. A csendőr őrsök tűzerejének fokozása érdekében döntés született, hogy a honvédség hadizsákmányból származó golyószórókat ad át. A VII. (miskolci) csendőrkerület például 30 golyószórót kapott. Kezelésükre őrsönként 2-2 főt központilag kiképeztek, akik később saját őrséiken a legénység más tagjait is felkészítették a fegyverek használatára.⁹

A csendőrség az ejtőernyősök elhárításában támaszkodhatott a tűzharcosokból, polgári lövészekből, települési polgárőrökből, illetve cserkészekből és leventékből felállított ejtőernyős elhárító szolgálatra, amelyet főként a nagyobb területek átkutatására, utak lezárására, igazoltatásra, illetve magányos ejtőernyősök elfogására vettek igénybe. Nagyobb létszámú diverzáns csoport földre szállása esetén mindig kivezényelték a honvéd karhatalmat is.¹⁰

Az ejtőernyősökre vonatkozó megfigyelést azonnal továbbítani kellett, a legközelebbi csendőr, rendőr vagy pénzügyőr szervhez, illetve katonai parancsnoksághoz. Ezért az „ejtőernyős beszélgetés” jelszó bemondása esetén a posta ingyenes hívást és elsőbbséget biztosítson a telefonálónak, szükség esetén bontva a vonalat lefoglaló más beszélgetéseket. Ilyen jelentések továbbítására a polgári személyek kivételesen igénybe vehették a Magyar Államvasútak (MÁV) telefon és távíró vonalait is. Az ellenséges ejtőernyősök leszállásról érkező hírek nyomán a helyileg illetékes honvéd állomás-parancsnokság, „ejtőernyős riadót” rendelt el az elhárító szolgálatban résztvevő szervezetek számára. A kisebb településeken, ahol nem volt katonai parancsnokság, a csendőrség mozgósította az elhárító egységeket. Ahol sem csendőr őrs, sem más fegyveres szervezet nem volt, ott a község elöljárósága

jelölt ki egy arra alkalmas személyt (lövész, erdőőr), aki megszervezte és riasztotta a helyi elhárító osztagot.¹¹

1941. VI. 25-én a HM 35. osztálya részletes tájékoztatást adott ki a városok és községek légtalmi vezetői számára a mezőgazdasági területek ellen várható gyújtótámadások elleni védekezéssel kapcsolatban. A Magyar Királyi Belügyminisztérium (BM) részletesen meghatározta ezen a téren a települési vezetők feladatait. A támadások semlegesítésére természetvédelmi szolgálatot kellett szervezni, amely feladata a repülő megfigyelés, a tűzfigyelés, riasztás és tűzoltás ellátása volt. A községi templomok tornyában, illetve a határ magasabb pontjain megfigyelő állásokat alakítottak ki, ahol 24 órás ügyeletet szerveztek. A határban folyamatosan cirkáltak a kerékpáros vagy lovas járőrök. A falvakban vagy az 5-6 tanyából kialakított külterületi körzetekben tűzvédelmi egységet szerveztek. A sajtó útján a lakosság legszélesebb körét tájékoztatták a veszélyről és a tennivalókról, a természetvédelmi szolgálatba beosztott embereket pedig a légtalmi szervek és a tűzoltóság bevonásával tartott előadásokon készítették fel a feladatra.¹²

1941. VI. 27-én, az előző napon lezajlott Kassa elleni légitámadás nyomán, a magyar kormány bejelentette, hogy beállt a hadiállapot a Szovjetunióval. Ezzel Magyarország is háborús résztvevővé vált. A VKF intézkedett, hogy a hadtest-parancsnokságok haladéktalanul kezdjék meg az ejtőernyős elhárítás megszervezését. Az országos szabályozás megszületéséig adjanak ki ideiglenes irányelveket és léptessenek életbe átmeneti szabályozást az ejtőernyős elhárító szolgálat ellátására. Egyúttal kezdjék meg a honvédelmi munkakötelezettség címén behívott polgári személyek ejtőernyős elhárító kiképzését. Az ellenséges partizánok leküzdéséhez szervezett egységek számára zsákmányfegyvereket utaltak ki. Az elhárító osztagok szervezése és kiképzése a járási katonai parancsnokságok hatáskörébe tartozott.¹³

A miskolci VII. honvéd hadtest, a VII. csendőr kerület-parancsnoksággal egyeztetve, széleskörű intézkedéseket fogantatott az ejtőernyős elhárítás kiépítésével és működésével kapcsolatban. Mivel az országos szabályozás késett, a kerület parancsnoka azzal a javaslattal fordult a HM 20. (csendőrségi) osztályához, hogy a miskolci kerületben bevezetett intézkedéseket terjesszék ki az egész országra, de legalábbis is a legveszélyeztetettebb kárpátaljai és észak-erdélyi régiókra.¹⁴

A hadba lépést követő napokban szórványos szovjet légitámadásokra került sor magyar területek ellen. Ellenséges gépek felderítő berepüléseket hajtottak végre, néhány bombát dobtak le vagy fedélzeti fegyverekkel támadták a határ menti katonai létesítményeket, illetve vasúti berendezéseket. A magyar katonai szervek ejtőernyősök bevetésére is számítottak. Az újságokon keresztül felhívást intéztek a lakossághoz, hogy készüljön fel ellenséges ejtőernyősök leszállására, és ismertették, hogyan kell fellépni a megjelenésük esetén.¹⁵

Az első napokban számos téves lakossági bejelentés érkezett a hivatalos szervekhez. Az emberek az új helyzet, a háború okozta bizonytalanság, a sajtófelhívások hatása alá kerülve esetenként különböző légtalmi jelenségeket leszálló ejtőernyősnek vélték. Máskor, magyar gépek átrepülése nyomán tettek bejelentést arról, hogy valószínűleg ejtőernyős leszállás történhetett. 1941. VI. 27-én a nagymajtényi gyújtó- és robbanólőszer raktárban, ahol főként jugoszláv zsákmányanyagot tároltak súlyos robbanás történt (7 halott, 14 sérült). A kivizsgálás során ellenséges diverzió lehetősége is felmerült, mert nem sokkal a robbanás előtt egy repülőgépet láttak körözni a raktár térségében. Kiderült azonban, hogy nem szovjet berepülésről volt szó, hanem a csepeli Repülő Kísérleti Intézet egyik gépe végzett időjárás-megfigyelést a térségben.¹⁶

1941. VI. 27-én délben Balatonszabadi határában leereszkedő ejtőernyősről érkezett lakossági bejelentés. Az enyingi és a balatonújhelyi csendőr őrs, valamint az enyingi katonai parancsnokság egy osztaga azonnal kivonult a jelzett helyszínre, de senkit nem talált. A környéken dolgozó mező munkások sem észleltek semmi gyanúsat. Kora délután Máriabesnyőről érkezett bejelentés a Légierők Parancsnokságához, hogy a község határában egy ejtőernyős ereszkedett le. A gödöllői kormányzói rezidencia közelsége nagy hangsúlyt adott ennek a hírnek. A kivonuló karhatalom azonban nem találta nyomát ellenségnek.¹⁷

Szovjet ejtőernyősök bevetésével nemcsak a hatóságok, hanem a kormánnyal szemben álló politikai és nemzetiségi körök is számoltak. Az illegalitásban működő Kommunista Párt észak-erdélyi területi titkársága 1941. VI. 27-én délelőtt megbeszélést tartott Kolozsváron, ahol szóba került az is, hogy számolni kell szovjet ejtőernyősök érkezésére, és fel kell készülni a velük való kapcsolatba lépésre. Hasonló módon a délvidéki szerb lakosság körében a magyar hadba lépés után elterjedt, hogy szovjet ejtőernyősök leszállása várható. Ezeket a bizonytalan várakozásokat egyes hivatalos hírek is

megerősítették. 1941. VI. 28-án este a magyar légvédelmi szervek értesítést kaptak a németektől, hogy Neusandez (Nowy Sacz) térségében, a Duklai hágótól nyugatra szovjet ejtőernyős bevetés történt. Ennek nyomán a VKF fokozott éberségre utasította a figyelő és jelentő szolgálatot.¹⁸

Az ellenséges ejtőernyősökkel kapcsolatos bizonytalanság számos pontatlan, elhamarkodott, alap nélküli bejelentéshez vezetett. 1941. VI. 28-án délután a cigándi csendőr őrs lakossági bejelentést továbbított, hogy Tiszakarád térségében 3 szovjet gép szállt le. Mivel a 7. (miskolci) Kerületi Légvédelmi Központ is kapott ilyen jelzést, az eset komolynak tűnt, később azonban kiderült, hogy a magyar 1/1. vadászpilótaosztály gépei hajtottak végre kényszerleszállást a térségben egyikük motorhibája miatt, majd folytatták az útjukat. A nógrádverőcei csendőr őrs ezen a napon olyan bejelentést kapott, hogy még 1941. VI. 26-án délután 3 ejtőernyőst látott leszállni az egyik lakos a községtől északra, 3 kilométerre. Magyarország ekkor még nem is állt hadiállapotban a Szovjetunióval. Az információt sürgősen továbbították a HM és a VKF illetékeseinek. Központi utasításra riadóztatták a környékbeli csendőr őrsöket és a helyi lőszerraktár őrségét, az alapos kutatás ellenére a megadott térségben nem találták nyomát a jelzett ejtőernyősöknek.¹⁹

A feszült helyzetben tragikus baleset történt a pusztatényői lőszerraktárnál, 1941. VI. 29-én éjszaka. Mivel két nappal korábban gyanús idegenekről érkezett bejelentés, elrendelték a környék átkutatását, melyben a raktár őrsége és a helyi csendőr őrs vett részt. Az együttműködést azonban rosszul szervezték meg, a katonák és csendőrök egymást vélték ellenséges ejtőernyősnek. Az őrség parancsnoka a kutatás során elszakadt az általa vezetett osztagtól, amikor pedig a sötétben utolérte őket, az egyik fiatal katona rálőtt. A lövés a combtérítést érte, az őrparancsok a kórházba szállítás közben meghalt.²⁰

1941. VI. 29-én délben a kisvárdai csendőrség jelentése szerint, Záhonytól délre, 10 km-re, Komoró és Tuzsér közelében szovjet ejtőernyősök leszállását észlelték. A jelentés ezúttal pontos volt, csak éppen nem ellenséges diverzánsok érkeztek magyar területre. A Csapot támadó szovjet kötelék 3 bombázóját lelőtte a magyar elhárítás, ezek személyzete menekült ejtőernyővel a zuhanó gépekből. Természetesen ezek elfogása is fontos volt, de földre szállásuk nem jelentett olyan veszélyt, mint a rombolási feladattal bevetett ejtőernyős osztagoké.²¹

Máig pontosan nem tisztázott a 1941. VI. 30-i szovjet ejtőernyős bevetés esete. A VIII. csendőr kerület jelentette a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának és a HM 35. osztályának, hogy kora délután Rahótól északra a Mencsul-havasok térségében 12 ejtőernyőst láttak leszállni. A vasúti figyelőszolgálat jelzése alapján a Központi Szállításvezetőség ugyanilyen tartalmú tájékoztatást küldött a VKF 1. osztályának. Kárpátalja kiemelt jelentőséggel bírt a Szovjetunió elleni háborúba lépés után. Fontos út- és vasútvonalak mentek át rajta, köztük a Máramarossziget - Kolomea és a Munkács - Sztrij vonal, ami fontos szerepet játszott a magyar csapatok utánpótlásában. Egy ejtőernyős csoport tehát komoly nehézséget okozhatott az anyaország és a front közötti forgalom felderítésével és megzavarásával.²²

A jelentések befutása után a kassai VIII. hadtest-parancsnokság azonnal elrendelte a közúti és vasúti műtárgyak karhatalmi őrségek által megvalósításra kerülő fokozott őrzését. Mozgósították a környékbeli csendőr őrsöket és megkezdték a kutatást. A VIII. csendőr kerület²³ nagyobb erőket csoportosított át a kassai és nyíregyházi csendőr osztálytól, a máramarosszigeti csendőr osztály őrseinek megerősítésére. Számításba vették, hogy a magyarlakta területen lévő őrsök körzeteit megnövelik, így létszámot szabadítanak fel, melyet a kárpátaljai ruszin lakta területeken működő rendvédelmi erők megerősítésére használhattak fel. A csendőr kerület parancsnoka ideiglenesen áttette a székhelyét az esemény helyszínéhez közelebb eső Beregszászba. A partizáncsoport azonban eltűnt a kutatást végző magyar hatóságok szeme elől. Feltehetően átlépték a határt, mert feladatuk valószínűleg nem magyar, hanem német területre szólt. Az eset kapcsán, a várható ipari szabotázsakciók megelőzése érdekében a honvédség megerősítette az északkeleti országrészben működő nagyobb üzemek védelmét.²⁴

Az ellenséges ejtőernyősök tevékenységét nagyban segíthette a helyi lakosság támogatása, a bűjtetés, az élelmezés, az információval való ellátás. A kormány elrettentő erővel kívánt fellépni az ilyen jellegű magatartással szemben. 1941. VII. 1-jén a rögtönbíráskodást kiterjesztették a hűtlenség bűntettére is, így az egyébként a polgári bíráskodás hatálya alá tartozó személyek, ilyen esetekben a katonai büntetőbíráóság hatáskörébe kerültek. Ezen a napon a VKF tájékoztatta a hadtest-parancsnokságokat, hogy a földművelésügyi miniszter egyetértésével az ejtőernyős figyelésbe bevonják a nagyki-terjedésű külterületen tevékenykedő közhatósági jogkörrel felruházott személyeket és települési

alkalmazottakat is (mezőőr, hegyőr, erdőőr, gátőr, zsilipőr, csatorna őr, legelőfelügyelő, útkaparó, csósz, pásztor).²⁵

Az ejtőernyős leszállás pontos megfigyelése rendkívül fontos tényező volt, mert különben csak feleslegesen riasztották az elhárító szerveket, amelyek, különösen erdős-hegyes terepen nehezen akadtak rá a néhány fős ellenséges csoport nyomára. Ejtőernyősökről továbbra is számos bejelentés érkezett, ezek azonban csak kisebb részben tartalmaztak valós tényeket. 1941. VII. 1-jén leszálló szovjet repülőgépet jelentettek Királyháza közelében. Később kiderült, hogy a magyar 4. bombázóezred egyik Junkers Ju-86K bombázója volt. Lakossági bejelentés szerint 1941. VII. 1-jén este Poroszló körzetében polgári ruhás ejtőernyősök ereszkedtek le. Riasztották a poroszlói, mezőkövesdi, tiszafüredi csendőr-parancsnokságokat, valamint a Tisza hidak őrségét és az ott elhelyezett légvédelmi alakulatokat. Másnap reggel azonban a részletes csendőrségi kihallgatás során a bejelentő elismerte, hogy valójában nem látott ejtőernyősöket.²⁶

Ugyanezen a napon a sepsiszentgyörgyi állomásfőnök és a 109. számú vasúti parancsnokság közlése szerint 3 ejtőernyőst láttak leszállni Kálnok - Sepsibodok térségében. A kivezényelt katonai karhatalom és csendőr járőrök nem találtak idegeneket a megadott körzetben. Ha a leszállás tényleg megtörtént, arra valószínűleg a határ közelében, vagy már román területen került sor, és az ejtőernyősök Dél-Erdély belseje felé távoztak. 1941. VII. 2-án délután, Nagykaroly körzetében, Szaniszló községtől 5-6 kilométerre szintén ejtőernyősöket láttak leereszkedni. A helyszínre érkező 6-7 fős járőr parancsnoka úgy ítélte meg, hogy az ismeretlen számú és fegyverzetű, feltételezhetően az erdőbe húzódott partizánok ellen a kivonult erő kevés, ezért erősítést kért. A Nagykarolyból este kivezényelt honvéd karhatalom azonban a jelzett területen nem talált ellenséget.²⁷

A hivatalos szervek tájékoztatásai sem voltak mentesek a tévedéstől. A zalaegerszegi állomás-parancsnokság 1941. VII. 6-án arról tájékoztatta a szombathelyi III. hadtest parancsnokságát, hogy a várostól délre, 10 kilométerre, Sárhíd község határában 11 óra körül 3 szovjet ejtőernyős szállt le. A bucsuszentlászlói csendőr őrs 2 főt elfogott, 1 még szökésben van. Másfél órával később, részletesebb tájékozódás után azonban a III. hadtest már azt közölte a VKF illetékeseivel, hogy a korábbi, ejtőernyős leszállásról szóló híradás tévesnek bizonyult.²⁸

Ellenséges ejtőernyősök Magyarország területén

Az ejtőernyős elhárítás első komoly fegyveres beavatkozására a 1941. VII. 8-án hajnalban, Szászrégen térségében leszállt szovjet ejtőernyős partizán osztag felszámolásakor került sor. Egy szovjet szállító gép 6 fő, román katonai egyenruhába öltözött ejtőernyőst dobott le, Szászrégentől északra, hajnali 3 óra körül. A leszállást senki sem látta, de 1941. VII. 8-án a portyázó csendőr járőr 2 cirill betűs felirattal ellátott ejtőernyőre, egy kézigránátra és egy bádognakulacsra bukkant, ami egyértelművé tette, hogy ejtőernyős leszállás történt. A 27. gyalogdandár parancsnoksága csendőrök és a polgári ejtőernyős elhárító szolgálat igénybevételével azonnal kutatást indított. 1941. VII. 9-én Lövér község határában elfogtak egy gyanús idegen személyt. Kihallgatása azonban nem vezetett eredményre, az illető gyengeelméjűnek látszott. Később beigazolódott, hogy ő valóban nem ejtőernyős. 1941. VII. 10-én Görgénynádas és Héttükk között egy szántóföldön, gabonával letakarva egy újabb ejtőernyőt találtak. Ettől nem messze, az 517. számú magasságpont közelében rábukkantak az ellenséges katonák által használt rejtekhelyre. Az ott talált gyufásdoboz, cigarettavégek egyértelműen szovjet eredetre utaltak.²⁹

Másnap, a Székelyhodos és Deményháza közötti út mentén lakó juhász házába bekopogott egy idegen személy, az egyik ejtőernyős. Élelmet kért, és felvilágosítást, hogy pontosan hol van. Távozása után a juhász értesítette a csendőröket, a kikerülő járőr elől az ejtőernyős Jobbágytelke irányába menekült. Elfogására Marosvásárhelyről kivezényelték a 27/III. honvéd zászlóalj egy századát, amely Nyárádremete határában felfedezte és bekerítette az idegent. Tűzharc alakult ki, amelyben az ejtőernyőst lelőtték. Az illető géppisztollyal és kézigránatokkal volt felfegyverezve. Hátizsákjában egy Romániát és Magyarországot ábrázoló térképet, valamint egy jegyzetfüzetet találtak, sok fontos információval.³⁰

1941. VII. 14-én hírek érkeztek Szederjes körzetéből, ahol több, sötét színű idegen katonai egyenruhába öltözött alakot láttak. A 27. gyalogdandár parancsnokának irányításával a kutatást erre a térségre koncentrálták. A nap folyamán a karhatalmi erők a Mikóháza körüli erdőkben 3 ejtőernyősre bukkantak, akiket tűzharcban megöltek. Volt köztük egy főhadnagyi rendfokozatot viselő tiszt, valószínűleg a csoport parancsnoka. A harc során egy magyar hadnagyt kézigránáttól sebesülést

szenvedett. 1941. VII. 15-én, Marosvásárhely közelében, Nagyernye községben a honvédség elfogott egy ejtőernyőst. Kihallgatása során kiderült, hogy a csoportja 6 főből állt, tehát már csak 1 ejtőernyős bujkál. Mivel annak egyelőre nem akadtak nyomára, 1941. VII. 18-án a honvéd csapatokat kivonták a keresésből, a magányos ejtőernyős elfogását a csendőrségre és a polgári karhatalomra bízta. 1941. VII. 20-án esete 20 órakor, Nyárádköszvényes határában a csendőrök el is fogták az utolsó ejtőernyőst.³¹

A kihallgatási adatokból kiderült, hogy a Fekete-tenger északi körzetéből 2 szállító gép indult útnak, az egyik 6 román, a másikon 8 német egyenruhába öltözött ejtőernyőssel. A személyi felszerelés 1-1 10 lövéses Mauser-pisztolyból 2-4 kézigranátból, 20 dkg trotilból és gyutacsokból és 5 napi élelemből állt. Mindkét csoportnak volt egy rádió adóvevője és egy géppisztolya is. A bevetés célterülete Románia, a Brassó melletti Földvár község térsége volt. A feladatuk Brassó katonailag fontos üzemei, a repülőgépgyár, a Schill-gépgyár, a gázgyár, illetve a repülőtér, a helyi laktanyák, a pályaudvar, illetve a sinajai alagút elleni szabotázsakciók végrehajtása volt. Érintkezésbe kellett lépniük a repülőgyárban dolgozó 12 kommunista munkással, és a lakosság körében kisebb ellenálló csoportokat kellett szervezniük. Szükség esetén fegyver és robbanóanyag utánpótlást Odesszából kérhettek rádión, amit repülőgépről dobtak volna le nekik.³²

A tervekhez képest a román egyenruhás csoportot szállító gép nagy mértékben eltért az útiránytól, és a csoportot a célterülettől 130 kilométerre, északra dobta le. A leszállás során az ugrók szét szóródtak, és a felszerelésük egy részét elvesztették. 2-3 napi keresés után talált egymásra 3, illetve 2 fő, füttyel, jelszó és jelhang bemondásával azonosították egymást. Ekkorra kiderült számukra, hogy rossz helyen vannak, ezért déli irányba, Brassó felé indultak, de a nappali rejtőzködés és a felszerelés cipelése miatt csak napi 15-20 kilométert tudtak megtenni. A csoport tagjai többségükben besszarábiai származású, románul is beszélő ukránok voltak. Speciális diverziós kiképzéssel csak 2 fő rendelkezett, a többi 4, frissen bevonult sorkatonára mindössze 2 hetes földi ejtőernyős felkészítést kapott. Volt köztük, aki a bevetése napjáig még nem ült repülőgépen.³³

Bár a csoportot nem magyarországi célpont ellen vetették be, a megszerzett információk rendkívül fontosak voltak a Magyar Királyi Honvédség és a rendvédelmi szervek számára. Betekintést kaptak a szovjet ejtőernyős csoportok feladataiba, a bevetés végrehajtásába, az ejtőernyősök felszerelésébe, az általuk követett módszerekbe. A HM és a BM utasította saját közegeit, hogy készüljenek fel hasonló Magyarország elleni ejtőernyős akciókra, ahol, magyar katonai egyenruhába öltözött partizánok intéznek támadásokat közlekedési vagy hadiipari létesítmények ellen. Az ejtőernyős elhárításban résztvevő honvéd alakulatokat és a polgári ejtőernyős elhárítás szolgálatot is részletesen tájékoztatták, hogy az ilyen jellegű akciók ne érjék váratlanul őket.³⁴

Az esetleges ellenséges légitámadások vagy ejtőernyős bevetések veszélye miatt az országos légvédelmi figyelő és jelentő hálózat fejlesztése terén előre vették az északkeleti országrészben lévő, még csak manuális üzemmódban működő 9. munkácsi és 10. máramarosszigeti légvédelmi központ automatizálását. A HM 35. osztálya javaslatot tett az észak-erdélyi 11-13. légvédelmi központok kiépítésének felgyorsítására is. 1941. VII. 10-én a HM közleményt juttatott el az újságokhoz, amelyben az elmúlt hetek tapasztalatai alapján tájékoztatták a lakosságot, hogy hogyan kell fellépni ellenséges ejtőernyősökkel szemben, mi a civilek feladata ilyen esetben. A téves lakossági bejelentések számának csökkentése érdekében a szombathelyi III. hadtest azt kezdeményezte, hogy tiltsák be, vagy csak bizonyos körzetekre korlátozzák a vitorlázó repülést, mert a magasban lebegő gépek látványa csak felesleges izgalmat vált ki a lakosság körében, és álhír forrása lehet.³⁵

Az ejtőernyős elhárítással kapcsolatos legfontosabb tudnivalók, a megfigyelés és elhárítás megszervezése, a megfelelő eljárás ismertetése érdekében az ellenséges csoportok által leginkább veszélyeztetett Észak-Erdély területén illetékes kolozsvári IX. honvéd hadtest ideiglenes segédletet állított össze. A 22 oldalas dokumentum hangsúlyozta, az egyes vagy kisebb csoportban érkező felderítők, romboló osztagok is komoly károkat tudnak okozni, ezért felszámolásuk elsődleges fontosságú. A leghatékonyabb megoldás, az ellenséges csoport közvetlen leszállás utáni megtámadása, megsemmisítése. Ehhez megbízható megfigyelésre van szükség. A földet ért partizánok ellen a helyi honvédelmi vagy rendvédelmi szervek minden rendelkezésre álló erővel lépjenek fel. Fegyveres összecsapás esetén a csendőr őrsök akár teljes állományát harcba kell vetni az ellenség semlegesítésére. A fegyveres elhárítást az egységes irányítás elve alapján az illetékes honvéd parancsnok, katonai erők hiányában a rangidős csendőr vezeti. A partizánok leküzdése a fegyveres szervezetek feladata, de szükség esetén bevonható ebbe a polgári karhatalom, felfegyverzett hatósági személyek, tűzharcos és lövész

csoportok, lehetőleg azonban a civil lakosságot nem fegyveres, hanem összekötő, hírvívő szerepkörben célszerű alkalmazni.³⁶

Az ejtőernyős elhárítás felkészültségének tesztelésére 1941. VII. 12-én az I. hadtest területén nagyszabású gyakorlatot tartottak. Ejtőernyővel ellátott homokzsákokat dobtak ki repülőgépről Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye több körzetében, hogy a figyelőszolgálat éberségét, a megfigyelések pontosságát ellenőrizzék. Az akcióról csak a légvédelmi tüzér alakulatok kaptak tájékoztatást, más szervezet előzetesen nem értesítettek. A gyorsított ütemben felállított légvédelmi figyelőrendszer és a polgári ejtőernyős elhárító szolgálat kellő kiképzésben még nem részesült tagjai, több esetben nem észlelték az „ejtőernyőst”, vagy meglehetősen pontatlan jelentést küldtek róla a központi szerveknek. A figyelő szolgálat jobb felkészítése érdekében a későbbiekben több hasonló gyakorlatot is szerveztek.³⁷

Az Erdély területén leszálló szovjet ejtőernyős csoportok hatékonyabb felszámolása érdekében a brassói román katonai parancsnokság 1941. VII. 14-én a javaslattal fordult a sepsiszentgyörgyi magyar honvéd parancsnoksághoz, hogy létesítsenek közvetlen telefonkapcsolatot, és az ellenséges ejtőernyős bevetésekről ezen túl kölcsönösen tájékoztassák egymást. A rendkívül feszült magyar-román viszonyra való tekintettel ez meglehetősen szokatlan kezdeményezés volt. A sepsiszentgyörgyi magyar állomás-parancsnokság gyakorlati szempontból hasznosnak tartotta volna ezt a megoldást, és azt indítványozta, hogy szervezzék meg a kölcsönös információcserét mind a térségben működő német, mind a román szervekkel. A IX. hadtest parancsnoksága azonban saját hatáskörben nem vállalta a közvetlen katonai egyeztetéseket, hanem azt javasolta a brassói parancsnokságnak, hogy a román diplomácia ez ügyben hivatalos megkereséssel forduljon a magyar kormányhoz.³⁸

Az együttműködésnek gyakorlati szempontból valóban lett volna létjogosultsága, mert az erdélyi magyar-román határ térségében több ejtőernyős akcióra is sor került. 1941. VII. 19-én délután a VKF jelentést kapott a Központi Szállításvezetőségtől, hogy a sepsiszentgyörgyi pályaudvar közelében ejtőernyős leszállást figyeltek meg. Jelentősebb honvédségi és csendőrségi erők bevetésével átkutatták a város körzetét, de nem találtak idegen személyeket. Azt valószínűsítették, hogy a leszállás a várostól 7 kilométerre húzódó határ közelében, vagy a határ túlsó oldalán román területen történt, és az ejtőernyősök Románia belseje felé haladtak tovább.³⁹ A nap folyamán a Gyergyószentmiklóstól északra húzódó határszakaszon egy 8-10 fő körüli ejtőernyős csoport tűzharcba keveredett a román határvédelmi erőkkel. A 33. honvéd határvadász zászlóalj jelentette ezt a kolozsvári IX. hadtestnek és hozzátette, nem kizárható, hogy az ejtőernyősök egy része esetleg magyar területen bujkál. A hadtest-parancsnokság ezért mozgósította a portyázó századokat, értesítette a besztercei honvéd állomás-parancsnokságot, és a körzetben lévő csendőr őrsöket. Fokozott figyelésre hívták fel az ejtőernyős elhárító szolgálat közegeit is.⁴⁰

1941. VII. 24-én a pécsi IV. hadtest területén szerveztek ejtőernyős elhárító gyakorlatot. Reggel 8 órakor ejtőernyős szalmabábukat dobtak ki átrepülő magyar gépek. Fél órán belül 3 különböző helyről érkezett bejelentés, hogy ejtőernyős leszállást észleltek. A somogyvári csendőr őrs tanúkihallgatása nyomán már az is tisztázódott, hogy magyar felségjelzésű repülőgépek haladtak át. Tíz órakor újabb ejtőernyős bábukat dobtak le, amelyről már 10 perccel később megérkezett az első bejelentés a katonai szervekhez. A gyors észlelés ellenére a gyakorlat számos tanulsággal szolgált. A lakossági bejelentés gyakran pontatlan volt, csak több egybehangzó információ esetén lehetett arra alapozni. A csendőrség jelentése általában pontosnak, körültekintőnek bizonyult. Fontos tapasztalat volt, hogy a megfigyelési adatokat egyaránt meg kell küldeni a járási katonai parancsnokságnak, hogy a helyi elhárítást szervezni, irányítani tudja, illetve a magasabb parancsnokságoknak, légvédelmi központoknak, mert azoknak van szélesebb áttekintése a körzetben zajló eseményekről, és annak ismeretében tudnak intézkedni. Azt is megállapították, hogy nem szabad egy kis erejű ejtőernyős leszállás esetén az összes rendelkezésre álló erőt kirendelni, mert egy újabb bevetés elhárítására már nem maradnak alakulatok.⁴¹

Az ejtőernyősökkel kapcsolatos bejelentések sorában voltak olyan esetek, amelyeket több szava-hihető szemtanú is megerősített, az elrendelt kutatás azonban semmiféle nyomát nem találta ellenséges katonák leszállásának. 1941. VII. 28-án és 29-én több információ is érkezett, hogy Kolozsvártól északkeletre, Apahida térségében ejtőernyősök szálltak le. Az egyik bejelentés a gyulai kórház arra utazó főorvosától, a másik egy katonai őrszemtől származott. A mozgósított honvédségi és csendőrségi erők több alkalommal is végigkutatták a jelzett területet, de nem találták nyomát ellenséges ejtőernyősöknek.⁴² Nem igazolódott az 1941. VIII. 4-ei, Galánta -Taksonyfalva térségéből jelentett ejtőernyős leszállás sem. Először egy 14 éves kislány tett bejelentést a főszolgabírói hivatalban egy

nagyobb csoport ejtőernyős leszállásáról. Később egy polgárőr is jelezte a vágselyei csendőr őrsön, hogy a környéken idegen katonákat látott. A hírt a vágselyei állomásfőnök, a helyi csendőr őrs és a járási főszolgabíró is, mint hitelesnek számító információt továbbította a felettes szerveknek. Az ejtőernyősök felkutatására indított akció azonban nem vezetett eredményre. Valójában azonban egyik esetben sem lehet kizárni, hogy történt ejtőernyős leszállás, de az ellenséges erők a földet érés után román, illetve szlovák területre távoztak.⁴³

Az ejtőernyős elhárítás újabb sikeres alkalmazására szeptember első napjaiban került sor, a Miskolc térségében leszálló ejtőernyős csoport felszámolása során. 1941. IX. 2-án hajnali 4 órakor egy férfi lépett be a Miskolctól délre, 10 kilométerre fekvő Kistokaj vasúti megállójának forgalmi irodájába. Pisztolyt fogott a vasutasra és németül azt kérdezte, hol van, melyik országban, és milyen város van a közelben. A vasutas közölte, hogy Magyarországon van, Miskolc közelében. Erre a férfi magyar nyelvre váltott, átadta az ejtőernyőjét a vasutasnak, hogy tegye el „emlékbe”, de ne szóljon a hatóságoknak, mert visszajön és lelövi. Majd Miskolc felé indult, de csak lassan haladt, mert a leszállásnál megsérült a lába.⁴⁴

Távozása után a vasutas azonnal telefonált a miskolci pályaudvar katonai parancsnokságára. Onnan motoros hajtányon katonai járőrt küldtek ki, amely Kistokajtól 1 kilométerre, egy kukoricatáblában elfogta az ejtőernyőst.⁴⁵

A bevetés 1941. IX. 1-jén 21 órakor indult. A Kijev közeléből felszálló gépen 2 fős személyzet, 1 felkészítő politikai tiszt és két 4 fős szovjet ejtőernyős partizán csoport tartózkodott. A szovjet ejtőernyős partizán osztag Eperjes - Kisszeben – Rázlófalva (Raszlavica) térségébe igyekezett. Feladata a szlovák vasúti forgalom, az üzemanyag, hadianyag és lőszerszállmányok megfigyelése, német állomáshelyek felderítése, frontra induló repülőőről való jelentés küldése volt. A viharban a gép eltért a tervezett útiránytól, a politikai tiszt azonban 0.45-kor mégis kiugratta a csoportot, holott 110 kilométerre, délre jártak a tervezett területtől. A német papírok azonban arra utaltak, hogy a későbbiekben a Cseh-Morva Protektorátus területén kaptak volna új feladatot. Elsőként egy morva férfi ugrott a gépből, aki Miskolctól délre, 3 km-re, a vasút mellett ért földet, de nem nyílt ki az ejtőernyője, és szörnyethalt. Másodikként az osztag-parancsnok ugrott, aki Miskolctól délre, 2 kilométerre, szintén a budapesti vasút mellett szállt le, de megsérült a lába. A harmadik ugró egy ruszin férfi volt. Ő Görömböly közelében ereszkedett le, de fennakadt egy eperfán, belegabalyodott az ejtőernyő zsinórzatába és megfulladt. A csoport utolsó tagjaként a parancsnoka, egy cseh származású szakaszvezető ugrott.⁴⁶

Az ejtőernyős leszállásról és a kihallgatás eredményéről értesülve a HM VI. (légoltalmi) csoportfőnöke a legszélesebb körű kutatásra adott utasítást, hiszen a magyar hadiipar egyik gócpontja kerülhetett veszélybe. A kereső akciót a VII. hadtest vezérkari főnöke személyesen irányította. A VII. (miskolci) csendőr kerület parancsnoka felhívta az alárendelt osztály- és szárny-parancsnokságokat, hogy a kutatás során a legkisebb részletre is kiterjedő alaposággal járjanak el. A miskolci és ózdi csendőr őrsöket kiemelt éberségre figyelmeztették, és az ejtőernyősök valószínűsíthető mozgási térségébe tartozó működési területtel rendelkező csendőr őrsök osztály- és szárny-parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozó többi őrs személyi állományából az ejtőernyős mozgás által valószínűsíthetően érintett őrsöket kirendelt személyzettel megerősítették.⁴⁷

A szárny-parancsnokságok értesítették a járási katonai parancsnokságokat, valamint az illetékes ségi körükbe eső üzemi katonai parancsnokokat, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket az esetleges szabotázsakciók kivédésére. A csendőrök az utakon mindenkit igazoltattak, minden járművet átkutattak, és ellenőrizték a vasúti forgalmat is. A mozgó járőrök nappal a félreeső helyeket vizsgálták át, a lakatlan épületeket, szalmakazlakat, kukoricásokat, az erdők peremét, éjszaka pedig az utakon és a vasútvonalak mentén járőröztek. A csendőrség felhívására a járási katonai parancsnokok utasították a települési vezetőket, hogy a helyi műtárgyakat polgári örökkel őriztessék. Mozgósították a polgári ejtőernyős elhárítás erőket, és a községek bejáratánál, a vasútállomásokon ellenőrző pontokat állítottak fel. A településeken kidoboltatták, hogy minden gyanús személy felbukkanásáról, a magyarul nem tudókról, az ételt vagy felvilágosítást kérőkről a lakosság azonnal tájékoztassa a csendőrséget.⁴⁸

1941. IX. 2-án Miskolcon és környékén, 1941. IX. 3-án az ózdi és putnoki járás területén tartottak nagy razziaát a honvédség, a csendőrség, a rendőrség, az ejtőernyős elhárító szolgálat részvételével. 1941. IX. 3-án reggel Miskolc-Martintelep délkeleti szélén, a házaktól 200 méterre gallyakkal letakarva egy ejtőernyőt találtak, majd attól 150 méterre 2 kézigránátra bukkantak. Nem sokkal később Miskolctól északkeletre, 2 kilométerre, ütésálló csomagolásban egy ejtőernyőre függesztett rádió adóvevő került elő. A reggeli órákban munkába induló emberek találtak rá az út menti eperfán fennakadt

ejtőernyős holttestére. Miskolctól délre a kutató alakulatok hamarosan megtalálták az elsőként kiugró ejtőernyős tetemét is. Ekkor már ismerték a még hiányzó 4. ejtőernyős személyleírását is, amit minden környező településen kidoboltattak. A csoport parancsnokának kézre kerítésére nagy erőket vetettek be. 1941. IX. 4-én a VII. csendőr kerület-parancsnoksága a sajószentpéteri és edelényi körzet átkutatására kirendelte a miskolci csendőr tanzászlóaljzat.⁴⁹

1941. IX. 4-én hajnalban — az előző nap az ózdi szárny-parancsnokságról azzal a céllal kirendelt csendőr alhadnagy, hogy Sajókaza térségében ellenőrizze a polgári öröket és maga is igazoltasson — a Miskolc - Rimaszombat főúton, a sajókazai vasútállomás közelében a fák között bujkáló alakot vett észre. Az illető menekülni próbált, de a csendőr elfogta. Kihallgatása során elismerte, hogy ejtőernyős partizán, aki 1941. IX. 2-án hajnalban ért földet Miskolc-Máriatelep közelében. Elrejtette az ejtőernyőjét és a nála lévő 2 kézigránátot, majd a határ felé indult. Amint megvirradt, behúzódott Görömböly-Újtelep egyik házának takarmányos csűrjébe. A következő éjszaka visszatért Miskolcra, hogy inkább vasúton próbáljon a határra eljutni. Iratait és a pisztolyát elrejtette, csak 5000 korona és 150 német márka kézpénzt és egy tört tartott magánál. A következő napot a szirmabesnyői vasúti megálló közelében egy kukoricásban töltötte. Éjszaka felkapaszkodott egy tehervonatra, de Sajókazánál leszállt, mert nem volt biztos benne, hogy jó irányban halad. Ott fogták el. Két nap alatt 40 kilométert tett meg és már csak 50 kilométer volt hátra a szlovák határig.⁵⁰

A szeptember eleji ejtőernyős leszállás hírére a hatóságok igyekeztek titokban tartani vagy elbagatellizálni. Egyrészt, hogy ne szolgáltatassanak információkat az ejtőernyős csoport sorsáról a szovjet szerveknek. Másrészt, mert a hivatalos szervek attól tartottak, hogy az ország egyik nagyvárosának közvetlen veszélyeztetése bizonytalanságot, riadalmat, rémhíreket válthat ki a lakosság körében. Az ejtőernyős leszállás hírére 1941. IX. 5-én délben röviden közölte a rádió, és a Magyar Távirati Iroda (MTI) is kiadta a lapoknak, ezt követően azonban a sajtóellenőrzésben is résztvevő VKF utasítására figyelmeztették a szerkesztőségeket, hogy mellőzzék ezt a témát. Az *Esti Kurír* megpróbált cikket közölni az Északkelet-Magyarországon leszállt ejtőernyősökről, de a cenzúra kihúzta az írást. A VKF 2. osztálya közölte, hogy honvédelmi érdekből tilos híreket közölni az ejtőernyős bevetésekről. A közvélemény az eset részleteiről csak egy évvel később értesülhetett. A *Csendőrségi Lapok* 1942 októberében közreadta az ejtőernyőst elfogó csendőr beszámolóját, a miskolci ejtőernyős csoport felszámolásáról. Ezt átvéve 1943. februárjában a *Riadó* című folyóirat közölt hosszabb cikket az eseményekről.⁵¹

1941 szeptember folyamán ismét számos olyan bejelentéssel kellett a hatóságoknak foglalkozniuk, amelyek utóbb tévesnek bizonyultak. 1941. IX. 4-én Mezőkomárom–Tóti pusztai térségből jelentettek ellenséges ejtőernyős leszállást Valójában attól valamelyest keletre, Dég határában Őztelek pusztánál a 3/1. bombázószázad egyik Börgöndről felszálló gépéből ugrott ki tisztázatlan okból a személyzet egyik tagja. A kiugró honvéd tizedes a földet éréskor életét veszítette.⁵²

1941 szeptember közepén német terület felől több, valószínűleg brit eredetű, gumírozott vászonból készült romboló és gyújtó léggömböt sodort a szél Magyarország fölé. Ez is növelte a téves lakossági bejelentések számát, mert a gyakorlatlan megfigyelő a távolból könnyen nézhetett a katonai ballonokat lebegő ejtőernyősnek. Ez történt 1941. IX. 18-án, amikor Váctól 6 kilométerre, Kesz-község határából érkezett bejelentés leszálló ejtőernyősről, és valószínűleg 1941. IX. 21-én is, amikor Győr közeében, Ménfőcsanak, illetve Öttevény térségében láttak több ejtőernyőst lebegni az égen. A bejelentések nyomán a hatóságok kutatást indítottak és megerősítették a közúti és vasúti műtárgyak őrzését, de ellenséges ejtőernyősök nyomát nem látták, találtak viszont több katonai léggömböt.⁵³

1941. IX. 27-én a BM szétküldte a rendőrkapitányságoknak az ejtőernyős bevetések tapasztalatait összegző tájékoztatót, melyet a VKF 2. osztálytól kapott. Eszerint, az ellenséges ejtőernyősök ledobására elsősorban éjszaka, gyakran rossz időjárási viszonyok mellett kerül sor. Mivel a magyar települések rosszul vannak elsötétítve, a gépek ez alapján tájékozódni tudnak. A csoportok létszáma általában 3 - 6 fő, minden tagnak külön feladata van. A személyi felszerelés része rendszerint 1 pisztoly, 2 kézigránát, 1 kés, tájoló, térkép, sebkötöző felszerelés, mintegy 1 000 pengő értékű román, szlovák, német pénz, élelmiszerjegy, 2 - 3 hónapos vasúti jegy. Jól hamisított iratokkal rendelkeznek, bizonyos dokumentumokat rejtve, a ruhába bevarrva hordanak. A csoport rádió adóvevő készülékét ütésálló dobozban külön ejtőernyőn dobják le. A fő feladatuk a katonai felderítés, a szabotázs, ehhez igyekeznek felvenni a kapcsolatot kommunista, illetve zsidó személyekkel.⁵⁴

A VKF kiemelte, hogy a jövőben számítani kell magyarok bevetésére is, mert ismertté vált, hogy több magyar állampolgár is részt vesz a partizánok felkészítésében. A ledobott csoportok nemzetközi

összetételűek, és tevékenységük során gyakran átlépik a határokat. Az azonosításukhoz nem elegendő a róluk készült fénykép, ujjlenyomatot kell venni tőlük. Elfogáskor alaposan meg kell motozni őket, nehogy megsemmisíthessék a náluk lévő bizonyítékokat. Az elfogásukat titokban kell tartani, nehogy az ellenség a hírekből szerezzen információkat a bevetett csoportok hollétéről, helyzetéről, tevékenységéről. Rendkívül fontos a lakosság mozgósítása, hogy minden leszállást jelentsenek, és semmilyen támogatást ne nyújtsanak az ellenséges ejtőernyősöknek.⁵⁵

A honvédelmi szervek az ejtőernyős elhárítás fejlesztése terén nemcsak a hazai tapasztalatokra támaszkodhattak. A szomszédos országokban, Romániában, Szlovákiában, Bulgáriában dolgozó diplomata és katonai attasék részletes tájékoztatást küldtek haza az ottani eseményekről is. 1941. IX. 30-án a szófiai magyar követ ilyen jellegű beszámolóját a Magyar Királyi Külügyminisztérium megküldte a belügyi tárcának is. A követ és meghatalmazott miniszter arról tájékoztatott, hogy szeptember közepén szovjet ejtőernyősök szálltak le a korábban Romániához tartozó Dél-Dobruzsában, valamint a Balkán hegység keleti területein. A bevetett ejtőernyősök bolgárok voltak, többségük harcolt a spanyol polgárháborúban. Jól hamisított papírokkal rendelkeztek. Az elfogottak vallomása szerint rombolási feladattal kerültek bevetésre.⁵⁶

1941. IX. 30-án az I. légvédelmi hadtest összegezte a hadba lépés óta eltelt 3 hónap tanulságait a légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat működésével kapcsolatban. Megállapította, hogy a figyelő hálózat nem működött kellő megbízhatósággal az ejtőernyős leszállások észlelése tekintetében. Ezért meghatározó fontosságú az őrsők számának növelése, hogy a hálózat jobban le tudja fedni a leginkább veszélyeztetett keleti országrészeket.⁵⁷

A lakosság fokozottabb bevonása érdekében, illetve hogy a téves bejelentések számát csökkentés, 1941. X. 1-jén a *Riadó* című lap hosszabb tájékoztató cikket közölt az ellenséges ejtőernyősökkel szembeni védekezés legfontosabb tudnivalóiról. Az írás kiemelte, hogy a bevetett diverzánsok fő feladata a felderítés, a rombolás, az erkölcsi fellazítás és lázítás, illetve az arra vállalkozók beszerzése partizánnak. Felsorolták azt is, milyen jelek kelthetik fel a lakosok figyelmét az esetleges ejtőernyős bevetésre. A nagyobb magasságban repülő magányos gép, a földön, elhagyott helyen friss ásás vagy taposás nyom, elhagyott katonai felszerelés, ejtőernyő vagy annak tartozékai, váratlanul felbukkanó, tájékozatlan idegen személyek, illetve rongálás, gyújtogatás, szabotázs bekövetkezése mind az ellenség jelenlétére utaló nyom lehet.⁵⁸

Ennek mintegy igazolásaként szolgált, hogy 1941. X. 13-án éjszaka 23.30 körül a körösmezői vasútvonal 285 - 285,3 szelvényénél lévő vasúti híd ellen három fő robbantásos merényletet kísérelt meg. A VIII/1. honvéd őrszázad 13. sz. hídőrsége rálőtt a merénylőkre, akik erre visszavonultak az erdőbe. Az nem derült ki egyértelműen, hogy egy korábban leszállt ejtőernyős csoport, vagy helyi kommunista ellenállók tettek-e kísérletet a híd felrobbantására.⁵⁹

1941. X. 20-án a VKF arról intézkedett, hogy mielőbb fel kell állítani az északkeleti országrészbe tervezett 11 - 13. légvédelmi központokat. A gyors megvalósítás érdekében ezek ideiglenesen csökkentett létszámmal és kézi kapcsolású üzemmóddal fognak működni, de 1942. III. 1-re bevethetőnek kell lenniük.⁶⁰

A figyelőhálózat szervezeti és infrastrukturális fejlesztése mellett a VKF fellépett az ejtőernyős elhárító szolgálat működése körül tapasztalható helyi visszásságok ellen is. A honvédelmi munkakötelezettség címén igénybe vett figyelőket, főként leventéket egyes helyeken 24 órás szolgálatra kötelezték, és a szolgálatért semmilyen ellátást vagy térítést sem kaptak. Gyakran a legnagyobb dologidőben rendelték ki őket szolgálatra, ami miatt nem tudtak segíteni a családi gazdaságban, vagy a nap-számtól estek el. A behívott fogatokat egész nap üresen a lovakkal befogva várakoztatták. A VKF szerint legalább utólagos díjazást kell biztosítani a szolgálati napokra. Erre az „M” hitel keretében minden településnek megfelelő forrás áll rendelkezésére. Az igénybevételt csak indokolt esetben és az egyenlő terhelés elvén szabad elrendelni. A VKF felhívta a HM VI. csoportfőnöksége figyelmét, hogy a problémák megoldására tegyen hathatós lépéseket.⁶¹

1941. október végére megszűntek a szórványos szovjet berepülések Magyarország légtérébe. Ezért a VKF az önálló szervezatként felállított ejtőernyős elhárító szolgálat leszerelését javasolta. Az országos légvédelmi figyelő és jelentő hálózat örsei azonban továbbra is folytatták az ejtőernyős megfigyelést. 1941. XI. 21-én a HM 35. osztálya elrendelte, hogy a légvédelmi figyelő és ejtőernyős elhárító szolgálatba a honvédelmi munkakötelezettség címén behívott polgári személyeket szereljék le, mert úgy ítélte meg, hogy a front eltávolodása és a kedvezőtlen téli időjárás miatt már nem áll fenn

az ejtőernyős veszély. Egyben leszerelték a honi légoltalmi szolgálat még könnyített készültségben lévő egységeit is.⁶²

A megnövekedett távolság és a kedvezőtlen időjárás azonban nem tartotta vissza a szovjet katonai szerveket, hogy újabb ejtőernyős csoportokat indítsanak Közép-Európa felé. 1941. XI. 24-én az Észak-Szlovákiában, az Árvanádas-i (Trsztena-i) járásban, Námesztótól (Namesztó) északra, Zubrohava község határában egy szovjet szállítógép 10 ejtőernyőst dobott le. A szlovák karhatalmi szervek 1 partizánt lelőttek, 1 főt elfogtak. A lelőtt személy besztercebányai illetőségű volt. Két útlevelet, nagyobb mennyiségű szlovák és magyar pénzt, illetve USA dollárt találtak nála. A magyar pénz alapján azt feltételezték, hogy magyar területen is lehetnek feladatai a csoportnak, ezért értesítették a magyar hatóságokat. Arról azonban a magyar szervek csak hónapok múlva szereztek tudomást, hogy szovjet részről november második felében Magyarország ellen is terveztek ejtőernyős akciót, amit azonban különböző okok miatt végül 1942 januárjára halasztottak.⁶³

A BORKANYUK szovjet ejtőernyős partizánosztag bevetése és felszámolása

Az első, Magyarország területén végrehajtandó feladattal megbízott ejtőernyős szovjet partizánosztag 1942. I. 4-én került bevetésre, BORKANYUK Alekszej vezetésével.⁶⁴ A csoport felkészítése még 1941 szeptemberében kezdődött. A Moszkva melletti Szhodnyában működött az a bázis, ahol a román, bolgár, finn, német, cseh kommunisták mellett magyarokat is kiképeztek a partizánharcra. Miután a felkészítés befejeződött, 1941. IX. 24-én búcsúvacsorát tartottak, amelyen megjelent ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás is. A csoportot ezután a Krím-félszigetre, Szimferopolba szállították. Innen a Fekete-tenger keleti partvidékére Anapába kerültek, ahol más partizán csoportokkal együtt a bevetést várták. 1941. IX. 10. és 1941. X. 12. között innen indítottak útnak hat ejtőernyős osztagot bolgár területre, és 1941 szeptember-október folyamán két csoportot román területre. 1941 október végén a német előrenyomulás miatt a partizánbázist áthelyezték a Novorosszijszk melletti Gelendzsikbe (Gilicsin).⁶⁵

A csoport azt a feladatot kapta, hogy gyűjtsön felderítési adatokat a Körösmező térségében zajló közúti és vasúti forgalomról, a magyar csapatok mozgásáról, egyes fontos személyek megjelenéséről. Rongálja meg a körösmezői vasútvonalat, hajtson végre robbantást a nagybocskói vegyészeti gyárban, gyújtsa fel a központi fatelepet, rombolja a körzetben lévő közlekedési műtárgyakat. Keressen kapcsolatot a helyi kommunistákkal, ruszin ellenállókkal és szervezze be őket diverzáns akciók végrehajtására. Keltsen bizonytalanságot, szítson elégedetlenséget, terjesszen rémhíreket a lakosság körében. Az eredeti tervek szerint a szovjet ejtőernyős partizán osztagot egy másik hat fős osztaggal együtt vetették volna be. Az 1941 november végi akció a rendkívül rossz időjárás miatt elmaradt. 1942 január elején a közös bevetéshez nem állt rendelkezésre nagyobb befogadóképességű repülőgép, ezért azt tervezték, hogy a két csoportot egymást követő éjszaka indítják.⁶⁶

1942. I. 3-án este a Szolnce Dar-i vízi repülőbázisról a csoport 6 tagjával szállt fel egy repülőcsónak, hogy Kárpátaljára vigye őket. A partizánok géppisztolyt, pisztolyt, 2-2 kézigránátot vittek magukkal, 3 nagyobb ejtőernyős csomagban pedig további 50 kézigránátot, 10 kész pokolgépet, összesen mintegy 100 kg robbanóanyagot, gyutacsokat, illetve nagyobb mennyiségű élelmiszert rakodtak fel a gépre. 1942. I. 4-én hajnali 1 órakor érték el a célterületet 2 500 m magasságban. Az első három fő kiugrása után leoldották a gép szárnyaira erősített 3 nagyobb csomagot, melyekben egyenként 30 kg robbanóanyag, gyutacsok, fegyverek, lőszer és élelmiszer volt. A repülőgép kört írt le, majd ugrott a következő három fő. A bevetést holdtölte idején hajtották végre, de a Kárpátok felett rendkívül kedvezőtlen volt az időjárás, felhős éggel, erős széllel. A kiugrás a magyar-német határ térségében történt, a csoport egy része német területen ért földet. A szétszóródó ejtőernyősök nem találták meg egymást, a magas hó és a nagy hideg nagyon megnehezítette a mozgásukat.⁶⁷

1942. I. 4-én délelőtt a Körösmezőtől északra, 5 kilométerre lévő stebnai gátórház közelében a gátór egy ejtőernyőt talált, amelyre egy bádógtartály volt erősítve. Bejelentése után a 3. határvadász zászlóalj közeli, 4. számú őrsé 3 fős mozgójárórt küldött a helyszínre. A járőr, a bázistól 400 méterre az erdőben egy szürke ruhás egyénbe botlott, aki géppisztollyal azonnal tüzet nyitott. Két katona a vállán megsebesült, az ismeretlen férfi elmenekült. A tűzharc nyomán a 3. határvadász zászlóalj teljes állományát riadóztatták. Értesítették a közelben állomásozó katonai alakulatokat, a csendőrséget és a polgári karhatalmi erőket. A járási katonai parancsnok elrendelte, hogy az ejtőernyős elhárító szolgálat és az erdészeti alkalmazottai, a csendőrség közreműködésével fésüljék át a feltételezett leszállás helyét, a Mohelki, Kozmielcsek és Tiszaborkút községtől északra elterülő erdőséget.⁶⁸

1942. I. 5-én a 3/2. és 3/3. határvasút század végigkutatja az ejtőernyő megtalálásának és az előző napi tűzharcnak a körzetét, és 11 órakor rábukkantak az egyik ejtőernyősre, akit a kifejlődő tűzharcban lelőttek. Az ejtőernyős overállt viselt, alatta katonai egyenruhát, tiszti rendfokozattal. Mivel a leszállás a határ közelében történt magyar szervek értesítették a galíciai oldalon lévő német szerveket. A németek már tudták a bevetésről, mert a reggeli órákban ott is találtak egy ejtőernyőt. Az elrendelt keresés során, 17 órakor Worochta és Tatarov között a németek elfogtak egy ejtőernyőt, akit a tatarovi német parancsnokságról átkísértek a körösmezői pályaudvar-parancsnokságra, hogy ellenőrizzék a nála lévő iratok adatait. Budapestről kapott tájékoztatás nyomán kiderült, hogy azok hamisak, így az ejtőernyős német őrizet alatt maradt, ahol néhány nappal később elhalálozott.⁶⁹

1942. I. 6-án újabb nagyszabású kutatást indítottak az ejtőernyősök elfogására. Német oldalon 260 katonát irányítottak a térségbe. Magyar részről a 3. határvasút zászlóalj és a III/1–3. erőd század katonái alaposan átfésülték a leszállás szélesebb körzetét. Megerősítették a körösmezői vasútvonal és az ott lévő műtárgyak védelmét, folyamatos járőrözést folytattak a közutakon és a vasút mentén, mindenkit igazoltattak. Őrizetbe vettek több, már korábban is megfigyelt, felforgatással gyanúsított baloldali lakost, illetve a személyazonosságát, vagy ott tartózkodásának okát igazolni nem tudó idegent. Hirdetmények kiragasztásával és doboltatással tájékoztatták az embereket, hogy működjenek együtt a hatóságokkal, jelentsenek minden gyanús körülményt, a partizánokkal kapcsolatos nyomra vezetőért 1 000 pengő jutalmat ígértek.⁷⁰

1942. VI. 6-án délután egy helyi lakos bejelentette, hogy két partizánt látott az 1008. magassági pont közelében a határon átjövő német területről. A kiküldött járőr megjelenésekor a partizánok ismét átlépték a határt. Egyikük elmenekült, a másikat a német katonaság elfogta és Sztaniszlauba szállította, ahol az ottani német biztonsági szervek is kihallgatták, mert egy nagyobb szabású partizánakció veszélyére gyanakodtak. A kihallgatási jegyzőkönyvet megküldték a magyar hatóságoknak is. Magyar részről azonban kikérték a foglyot, hogy további részletekről kérdezzék ki. Átadása után Budapestre szállították és az éppen folyamatban lévő SCHÖNREZ Zoltán elleni per kapcsán igyekeztek információkhoz jutni tőle. Kihallgatása után visszaadták német őrizetbe.⁷¹

1942. I. 8-án a németek elfogták az ejtőernyős csoport rádiósát. A leszállás után magára maradt ejtőernyős elásta a rádiót. Először egy üres kunyhóban bújt meg Worochta mellett, majd napokon át bolyongott a hegyekben, miközben átlépte a határt. Amikor a területet átfésülő német határvasútszázadok a közelébe értek, ellenállás nélkül megadta magát. Másnap lakossági bejelentés érkezett a 3. határvasút zászlóaljhoz, hogy egy idegent láttak a hegyekben, a leszállás körzetében, aki bekopogtatott több házba, segítséget és szállást kért, de mivel nem kapott, elhagyott pajtáiban húzta meg magát. Az illető felkutatására a 3/4. határvasút őrs irányításával kivonult az ejtőernyős elhárító szolgálat. Az előző napok tapasztalatai alapján, hogy a partizán ne tudjon átszökni a határon, a másik oldalán akcióba lépett a német katonaság is. 1942. I. 10-én hajnali 2 órakor a magyar karhatalmi erők rátaláltak az ejtőernyősre, aki rálőtt a kereső csapatokra, majd német területre menekült. Itt azonban a reggel folyamán a német erők bekerítették, és tűzharcban lelőtték.⁷²

Az ejtőernyős csoport parancsnoka a leszállás után Körösmezőre ment. Az előzetes megbeszélés szerint az egész csoportnak ott kellett volna találkoznia, megfelelő helyismeret hiányában azonban a szétszóródó csoport többi tagja nem talált oda. A csoportparancsnok a testvérbátyja özvegyéhez kopogott be, ahol befogadták, és a másik testvére segítségével bújtatták. A hatóságok átfogó razziákat tartottak a körzetben, folytatták a kommunista gyanús személyek és szimpatizánsok letartóztatását, akikről feltételezték, hogy segítséget nyújtanának a partizánoknak. Ennek során, 1942. II. 9-én őrizetbe vették a szovjet ejtőernyős partizán osztag parancsnokát is. Ellenőrzése és kihallgatása nyomán 1942. II. 12-én a rokonainál elfogták az utolsó ejtőernyőst is. Letartóztatása után Budapestre szállították. Perére 1942. IX. 25-én került sor. A magyar állam elleni fegyveres szervezkedés és az ellenséggel való együttműködés alapján halálra ítélték, és 1942. X. 3-án kivégezték.⁷³

Az elfogott partizánok kihallgatása során kiderült, hogy a második ejtőernyős csoportot 1942. I. 28. és 1942. II. 10. között tervezték indítani ugyanabba a körzetbe. Ezek alapján a VIII. hadtest tájékoztatta az adott térségben állomásozó katonai egységeket a várható újabb partizán bevetésről. Azt is megtudták a hatóságok, hogy a ledobott ejtőernyősöknek az utasításaik szerint egy ideig csak rejtőzködni és tájékozódni kellett, csak a második csoport megérkezése után kezdték volna meg a diverziós tevékenységet. A második csoport bevetése azonban elmaradt. Az első csoport bevetése után a vizsziatérő gép eljegesedett, és a török partok közelében lezuhant. A hat főnyi személyzet, valamint a csoportokat felkészítő és a bevetést irányító politikai tiszt is életét veszítette. Mivel az első csoportjától

nem érkezett semmiféle rádióüzenet, így a második csoport bevetését lefűjték. Az osztag tagjai 1942 áprilisban átkerültek a krasznodári partizániskolába, majd májusban visszavitték őket Szhodnyára. Itt az osztagot feloszlatták, a tagok más feladatokat kaptak.⁷⁴

A VKF 2. osztálya — 1942 elején Kárpátalja térségében ledobott szovjet ejtőernyős partizán osztag bevetésének tanulságait levonva — a belügyminiszterhez fordult. Közölte, hogy az ejtőernyős elhárítás eddig sikeresen teljesítette a feladatait, a ledobott ejtőernyős csoportokat felfedezték és felszámolták vagy kiszorították az ország területéről. Az 1942. I. 4-ei eset azonban arra hívta fel a figyelmet, hogy újabb bevetések várhatók, mely során a partizánok igyekeznek lakatlan területen földet érni, egy ideig rejtőzködni és próbálnak kapcsolatokat kiépíteni a lakossággal. Ezért a VKF azt kérte a belügyi szervektől, hogy tartsanak gyakoribb és szigorúbb idegenrendészeti ellenőrzéseket, a veszélyeztetett területeken sűrűbben szervezzenek razziákat. A lakatlan területeket is időnként vizsgálják át, esetleg rendőrök felhasználásával. A hadiüzemek, fontosabb létesítmények körzetében fokozottabb megfigyelést végezzenek, a készülő nagyfontosságú közéleti események, például Joachim von RIBBENTROP német külügyminiszter magyarországi látogatásának részleteiről csak az utolsó pillanatban tájékoztassák a nyilvánosságot. Az ejtőernyősökre vonatkozó híreket ne közölje a sajtó, ha sikerült őket elfogni, azt sem, mert ez csak felesleges izgalmat vált ki az emberek körében, az ellenség pedig jól tud tájékozódni, hogy mi a helyzet a bevetett partizánokkal.⁷⁵

Az újságok és szakmai folyóiratok az általános tapasztalatok és tanulságok oldaláról foglalkoztak az ejtőernyős bevetésekkel, anélkül, hogy a konkrét eseményeket ismertették volna. A *Csendőrségi Lapok* 1942. II. 1-jei száma arról írt, hogyan kell eljárni ellenséges repülőszemélyzet ejtőernyős leszállása esetén. A cikket nyilvánvalóan a januári partizánbevetés indokolta, de annak részleteit nem adta közre. Egy hónap múlva a lap újabb írást közölt, melyben a diverzáns csoportok feladatait és bevetésük sajátosságait ismertették. Emlékeztetett arra, hogy a Szovjetunióban nagy súlyt helyeztek az ejtőernyős harcmodorra, és nagy számban képeztek ki partizán csoportokat. Megállapította, hogy az eddigi szörványos bevetések nem jártak sikerrel, de továbbra is várható ilyen támadás. Hangsúlyozta az írás, hogy az ejtőernyősök felderítése és leküzdése elsősorban a rendvédelmi szervek, főként a csendőrség feladata, de komoly szerepe lehet a polgári lakosságnak is.⁷⁶

1942 március folyamán nagyobb számban érkeztek Németország ellen bevetett brit romboló és gyújtó léggömbök a magyar légtérbe is. Egyedül 1942. III. 22-én 52 ballon átrepülését észlelték. Ennek nyomán ismét megszaporoztak az ejtőernyős leszállással kapcsolatos lakossági bejelentések, mert a léggömböket sokan ernyőkupolának nézték.⁷⁷

1942. IV. 1-jén a HM VI. csoportfőnök kezdeményezésére szakmai értekezletre került sor, melyen megbeszéltek a légvédelmi figyelő és jelentő hálózat helyzetét, fejlesztésének preferenciáit. Megállapították, hogy az északkeleti országrésznek, Kárpátaljának és Észak-Erdélynek kell elsősegélyt biztosítani. Ezt követi a dunántúli olajvidék védelmét szolgáló délvidéki és muraközi területek fejlesztése, a Tiszántúl és a Duna-Tisza köze figyelőhálózatának sűrítése viszont 1943-ra marad. Az északkeleti területeken kézi kapcsolású üzemmódban és csökkentett létszámú őrsökkel már működött a 9. munkácsi és a 10. máramaroszi légvédelmi központ mellett a 11. zilahi és a 12. szászrégeni központ is. A munkácsi központ automatizálását és a 13. csíkszeredai felállítását pedig 1942 nyarára tervezték.⁷⁸

Az ejtőernyős elhárítás nagy fontosságára való tekintettel, a nemzetközi információk és a magyarországi tapasztalatok alapján a budapesti I. honvéd hadtest egy hosszabb, 50 oldalas szabályzatot adott ki az *Ejtőernyős elhárítás (ejel.) szabályozása* címmel a hadtest területére. Ez tartalmazta az elhárítás elveit, az ejtőernyős partizánok bevetésének célját és alkalmazásuk sajátosságait, az ejtőernyős figyelő és elhárító szolgálat felépítését és főbb feladatköreit. Az I. hadtest területén 13. elhárító körzetet alakítottak ki. A honvédelmi és rendvédelmi szerveken kívül az I. hadtest területén az ejtőernyős elhárításba mintegy 2 550 fő polgári karhatalom bevonását tervezték.⁷⁹

Az I. honvéd hadtest által kidolgozott anyag alapján a HM 1942. IV. 4-én országos szabályozást adott ki az ejtőernyős elhárításra vonatkozóan. Ebben rögzítették, hogy teljes mozgósítás esetén az ejtőernyős elhárító szolgálat automatikusan életbe lép az ország egész területére vonatkozóan, a háttérvédelmi készség, részleges mozgósítás, vagy honi légvédelmi készség esetén pedig az érintett területeken. Az ejtőernyős elhárítás szervezője és békeidőben irányítója a HM 35. osztálya, háborúban pedig az országos katonai főparancsnok, aki e feladat tekintetében a Fővezérségnek volt alárendelve. Az egyes hadtestek területét ejtőernyős elhárító körzetekre kellett osztani, ezek parancsnokai voltak illetékesek a területükön az egységes vezetésre. Lehetőleg minden településen saját elhárító osztagot

kellett felállítani. A különböző őrségek, hadiüzemi katonai parancsnokok és a községi elhárító szervek tevékenységét a körzeti katonai parancsnoknak alárendelt járási levante parancsnok koordinálta.⁸⁰

Az ejtőernyős elhárító szolgálatot a Magyar Királyi Honvédség, a Magyar Királyi Csendőrség, a Magyar Királyi Rendőrség és a Magyar Királyi Pénzügyőrség közegei látták el. Szükség esetén polgári személyek is bevonásra kerülhettek, különleges légvédelmi szolgálat címén. Elsősorban tűzharcosok, polgári lövészek, a legidősebb levante évfolyam, tagjaira, illetve egyéb megbízható keresztény magyar állampolgárokra kellett építeni. Belőlük figyelő és fegyveres elhárító egységeket lehetett szervezni. Üzemi munkás fegyveres egységbe nem volt beosztható, csak figyelő szolgálatba. A fegyveres elhárító szolgálat tagjai katonasapkát és nemzeti színű karszalagot kaptak. Fegyvert önvédelem címén használhatták. A fegyveres egységek kirendeléséről a körzeti parancsnok döntött, vagy valamelyik felettes szerve. Közvetlen ejtőernyős támadás esetén azonban a legalacsonyabb rangú helyi parancsnok is elrendelhetett a bevetést.⁸¹

Az ejtőernyős figyelést elsősorban a honi légvédelmi figyelő és jelentő szolgálat, a különböző katonai őrségek és óralakulatok, a Magyar Királyi Csendőrség, Magyar Királyi Rendőrség és Magyar Királyi Pénzügyőrség közegei végezték. A feladatba be kellett vonni a települések polgári légoltalmi figyelő és riasztó szolgálatát, a külön ejtőernyős figyelésre felállított öröket, a tűzoltószerveket, a MÁV légvédelmi figyelőszolgálatát, az üzemi őrségeket, portásokat, gondnokokat, a polgári közbiztonsági szervezetek tagjait, polgárőröket, a külterületen dolgozó, többségükben fegyverrel ellátott közhatósági jogú személyeket és települési alkalmazottakat, mező-, erdő-, hegy- és halőröket, gát-, zsilip- és csatornaőröket, csőszöket, útkarbantartókat. A figyelőszolgálat 24 órán át működik.⁸²

Minden megfigyelést haladéktalanul jelenteni kellett a honvédségnek, vagy a csendőrségnek, illetve a rendőrségnek. Minden állami, vasúti vagy magántávbeszélő készüléken az „ejtőernyős beszélgetés” jelszó bemondásával kezdeményezett hívás a kapcsolásnál elsőbbséget élvezett. A bejelentésnél közölni kellett a nevet, címet, foglalkozást, illetve az ejtőernyősök megjelenésének helyét, idejét és létszámát. A befutó jelentést a honvéd, csendőr, rendőr szervek a saját hatáskörben elrendelt intézkedés mellett a kerületi légvédelmi központnak és az illetékes hadtest-parancsnokságnak is továbbították. A helyi légvédelmi központ értesítette az Országos Légvédelmi Központot, a hadtestek pedig tájékoztatták a VKF 1. és a HM 35. osztályát.⁸³

A Szovjetunióval a hadiállapot beállta után az első 7 hónapban, 1942 elejéig összesen 45 alkalommal riasztották az ejtőernyős elhárító szerveket. Ez idő alatt 4-5 feltételezett és három beigazolódott ellenséges leszállásra került sor Magyarországon. A feltételezett esetek a magyar-német és magyar-román határ mentén történtek, ha a partizánok magyar területen értek is földet, a leszállás után valószínűleg azonnal elhagyták az országot. A másik három akció közül két alkalommal téves ledobás történt, 1941. VII. 8-án Románia, 1941. IX. 2-án Szlovákia helyett értek földet ejtőernyősök magyar felségterületen, csak az 1942. I. 4-i bevetés irányult ténylegesen Magyarország ellen. A három földre szállt csoportot a magyar katonai, rendvédelmi és polgári ejtőernyős elhárító szervek gyorsan felszámolták. A ledobott 16 partizán közül nyolc főt elfogtak, nyolc fő az ugrás, illetve a fegyveres harc során életét vesztette. 1942 folyamán újabb ejtőernyős partizánok már nem érkeztek Magyarországra. A következő akciókra majd csak 1943 nyarán került sor. A hatékony magyarországi elhárítás miatt június-július folyamán két új csoportot a kevésbé ellenőrzött Dél-Lengyelországban dobtak le, hogy onnan jussanak el magyar területre. Mindkét osztagot gyorsan felszámolták.⁸⁴

A magyar hadba lépést követően a katonai vezetés a rendvédelmi szervekkel közösen gyorsan és hatékonyan intézkedett, az ország területén leszálló várható szovjet ejtőernyős partizán osztagok felderítésére és felszámolására. A honvédség központi szabályozása és egységes irányítása mellett, az operatív feladatokat elsősorban a csendőrség látta el, az ejtőernyős elhárító szolgálatba bevont polgári karhatalom közreműködésével. Az ejtőernyős bevetések elleni fellépés szempontjából fontos intézményrendszer, infrastruktúra, megfigyelő és híradóeszközök terén jelentős hiányok mutatkoztak, a magyar területre érkező ellenséges osztagokat a háború első két évében sikerült semlegesíteni.

Jegyzetek:

- ¹ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. 513.p. ; *Ejtőernyős elhárítás*. 4.p.
- ² A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium (HM) VI. csoportfőnökségének 35. (légoltalmi) osztályát az ejtőernyős elhárítás hatásköre szervezeti hovatartozásának az eldöntésekor FÓNAGY János alezredes vezette.
HIM.HL. VKF.Eln. 1. 5522/1941., 6968/1941.
- ³ Loc.cit.
- ⁴ A Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium VI. főcsoportfőnökségének a vezetője az ejtőernyős elhárítás hatásköre szervezeti hovatartozásának az eldöntésekor JUSTY Emil tábornok volt (1941. VII. 29-től vezérőrnagy).
HIM.HL. HM.Eln. I. 42 107/1941. ; HIM.HL. VKF op.cit. Eln. Hdm. 554/1941.
- ⁵ Loc.cit.
- ⁶ HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 35. 135 010/1942. ; PATAKY – ROZSOS – SÁRHIDAI: I.köt. 59.p.
- ⁷ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 6341/1941. + 6948/1941. ; HIM.HL. TGY 2974. V. rész 556.p., VI. rész 661.p.
- ⁸ 1939/II.tc. ; *Ejtőernyős elhárítás*. op.cit. 11-16.p.
- ⁹ HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 20. 99 861/1941.
- ¹⁰ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 6537/1941. ; GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 515.p.
- ¹¹ *Ejtőernyős elhárítás*. op.cit. 11-20.p.
- ¹² 194 700/1941. (VII. 11.) BM.r. ; Őrzik a lábon álló termést. ; A magyar légoltalom hírei. 230.p.
- ¹³ A IV. hadtest területéhez tartozó Tabi járás katonai parancsnoka 30 község ejtőernyős elhárító osztaga számára 1165 puska és 12 golyószóró kiutalását kérte.
HIM.HL VKF op.cit. Eln. 5. 357/M/1941. ; HIM.HL 10. gy.dd. 237/M/1941., 249/M/1941., 253/M/1941.
- ¹⁴ A javaslat előterjesztője BÁTKY József csendőr ezredes, a miskolci székhelyű VII. csendőr kerület-parancsnok volt.
HIM.HL HM.Eln. op.cit. 20. 99 861/1941.
- ¹⁵ Fel kell készülni orosz ejtőernyős támadásra. 2.p. ; Hogyan küzdjük le az ellenség ejtőernyőseit. 7.p.
- ¹⁶ MNL OL K-149. BM VII. Res. 1941-14-11 396.
- ¹⁷ HIM.HL VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. június 28.
- ¹⁸ HIM.HL. TGY op.cit. 2723. 20.p.
- ¹⁹ Loc.cit. 2787. V. rész 257.p. ; GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben.
- ²⁰ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. sz.n. 1941. június 29.
- ²¹ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. június 29., június 30. ; KUN: 137.p.
- ²² GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 506.p.
- ²³ A Kassa-i VIII. csendőr kerület parancsnoka ekkor TÖLGYESY Győző csendőr ezredes volt.
REKTOR: 217.p.
- ²⁴ HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 20. 99 959/1941. ; HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 2.
- ²⁵ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 1289/M/1941. ; HARSÁNYI: 79.p. ; PARÁDI: *A magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. 116-117.p.
- ²⁶ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 2. ; HIM.HL. TGY op.cit. 2787. V. rész 262.p.
- ²⁷ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 508.p.
- ²⁸ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 6.
- ²⁹ MNL.OL. K-149. op.cit. BM VI/b. Res. 1942-4-9607. 3701/1941. ; PATAKY – ROZSOS – SÁRHIDAI: op.cit. 77.p.
- ³⁰ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 508-509.p.
- ³¹ HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 14.
- ³² GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 509-510.p.
- ³³ HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 2. 45 861/1941. ; HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 18.
- ³⁴ MNL.OL. K-149. BM VI/b. Res. 1942-4-9607. 3701/1941.
- ³⁵ HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 10. 48 961/1941. ; MNL.OL. K-428 MTI Könyvnyomatos. Napi Hírek 1941. július 10. 34.p.
- ³⁶ *Ejtőernyős elhárítás*. 16-19.p.
- ³⁷ HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 12.
- ³⁸ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 517-518.p.
- ³⁹ HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 19.
- ⁴⁰ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. op.cit. 510-511.p.
- ⁴¹ HIM.HL. 10. gy.dd. op.cit. 249/M/1941.
- ⁴² HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. július 29.
- ⁴³ MNL.OL. K-149. op.cit. BM VII. Res. 1942-4-9607. 13 021/1941., 13 212/1941.
- ⁴⁴ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. 502-503.p.
- ⁴⁵ A VII. hadtest parancsnokságán lefolytatott kihallgatás során kiderült, hogy ANDRASCSEK Stefánnak hívják, szlovák származású, kisszebeni illetőségű. 1939 tavaszán a csehszlovák haderő kassai tüzérezredében szolgált, szakaszvezetőként. Csehszlovákia szétesése után Lengyelországba ment, és Krakókban beállt a PRAHALA tábornok által alakított csehszlovák alakulatba, amely a német-lengyel háború végén a

Szovjetunióba evakuált. Felszereléséhez egy Mauser-pisztoly, 2 kézigránát, 2 robbanógyutacs, 1 rohamkés, 5000 szlovák korona, cseh papírok, Németországba szóló útlevel, német kenyér és vaj jegy, illetve civil ruha tartozott

FERENCZI: 609-610.p.

⁴⁶ HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. 6140/1941. ; MNL.OL. K-149. op.cit. BM VII. Res. 1942-4-9607. 14 102/1941.

⁴⁷ A HM VI. (légoltalmi) csoport főnöke JUSTY Emil vezérőrnagy, a VII. hadtest vezérkari főnöke pedig KOZMA István vezérkari ezredes volt.

MNL.OL. K-149. op.cit. BM VII. Res. 1942-4-9607. 14 120/1941.

⁴⁸ FERENCZI: op.cit. 610.p.

⁴⁹ HIM.HL. VKF. op.cit. Eln. 1. 6140/1941.

⁵⁰ FERENCZI: op.cit. 610-611.p.

⁵¹ MNL.OL. K-428. MTI Könyvomas. 495. köt. 1941. szeptember 5. ; MÁRKUS – SZINAI – VÁSÁRHELYI: 156.p. ;

SALY: 390-391.p.

⁵² HIM.HL. 10.gy.dd. 237/M/1941.

⁵³ MNL.OL. K-149. op.cit. BM VII. res. 1942-4-9607. 15 048/1941., 16 049/1941.

⁵⁴ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 2. 47 653/1941.

⁵⁵ MNL.OL. K-149. op.cit. BM VII. res. 1942-4-9607. 14 900/1941.

⁵⁶ Loc.cit. BM VII. res. 1942-4-9607. 15 852/1941.

⁵⁷ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 6968/1941.

⁵⁸ Hogyan kell védekezni ejtőernyősök ellen?

⁵⁹ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentések 1941. október 13.

⁶⁰ A 11-13. légvédelmi központok székhelyei voltak: 11. Zilah, 12. Szászrégen, 13. Csíkszereda.

HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 6524/1941.; 4117/1942.

⁶¹ Loc.cit. Eln. 1. 6537/1941.

⁶² Loc.cit. Eln. 1. 6558/1941., 6743/1941.

⁶³ GAZSI: Ejtőernyős partizánvekenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. 518.p.

⁶⁴ A csoport parancsnoka, BORKANYUK Kárpátalján, Körösmezőn született. Belépett a Csehszlovák Kommunista Pártba, egy ideig a párt országgyűlési képviselője is volt. Csehszlovákia széthullása után a Szovjetunióba menekült. HÁBERMANN Sámuel parancsnokhelyettes, szintén 1939-ben emigrált a Szovjetunióba. Önként jelentkezett a Vörös Hadseregbe, ahol ejtőernyős kiképzést kapott. DÉKÁN József Spanyolországban harcolt a köztársaságiak oldalán, onnan került a Szovjetunióba. A csoport tagja volt még MOZSAROVICS Mihály, KÖVÁGÓ Gyula és Vitalij Alekszandrovics RAZOVSKIJ orosz mérnökszázados, aki korábban rádiós oktatótisz volt a partizániskolán, míg be nem osztották BORKANYUK csoportjába

GAZSI: A Borkanyuk-partizáncsoport. 571-574.p.

⁶⁵ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 4114/1942. ; KÜHNRIK: 87.p.

⁶⁶ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 4117/1942. ; HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 13. 35 580/1942. ; PUSKAS: 219.p.

⁶⁷ Először HABERMAN, DÉKÁN és MAZAROVICS ugrott utoljára — a felszerelés ledobása után — RAZOVSKIJ, BORKANYUK és KÖVÁGÓ ugrott.

HARSÁNYI: op.cit. 89-96.p. ; GAZSI: A Borkanyuk-partizáncsoport. op.cit. 581.p.

⁶⁸ HIM. HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentés 1942. január 4.

⁶⁹ A magyar hatóságok KÖVÁGÓ Gyula ejtőernyőst, a németek pedig HÁBERMANN Sámuel fogták el.

GAZSI: A Borkanyuk-partizáncsoport. op.cit. 581-582.p.

⁷⁰ HIM. HL VKF op.cit. Eln. 1. 4114/1942. , 3806/M/1942.

⁷¹ Az elfogott partizán DÉKÁN József volt.

HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 13. 35 580. ; VADÁSZ: 36.p.

⁷² A magát megadó ejtőernyős a RAZOVSKIJ a csoport rádiója, a tűzharcban elesett ejtőernyős pedig MOZSAROVICS Mihály volt.

HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentés 1942. január 9., január 10.

⁷³ PATÁKY – ROZSOS – SÁRHIDAI: op.cit. 78.p. ; HARSÁNYI: op.cit. 89.p. ; KOSZTYÓ: 77.p.

⁷⁴ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 4152/1942. ; GAZSI: A Borkanyuk-partizáncsoport op.cit. 578.p.

⁷⁵ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 2. 32 528/1941.

⁷⁶ Oktatás az őrsön: 70-74.p. ; TOLNAY: 151-154.p.

⁷⁷ 1942. III. 22-én például Nagyvárad és Székelyhíd térségében láttak leszálló ejtőernyőst, az ezetekről azonban később beigazolódott, hogy csak katonai léggömből vagy világító bombáról volt szó.

HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. 4436/1942., 4590/1942., 4604/1942.

⁷⁸ Loc.cit. Eln. 1. 4596/1942.

⁷⁹ Ennek részét képezte az úgynevezett légtalmi Budapest, tehát a főváros és tágabb körzetének 3 kerülete: Pest-Észak (Dunakeszi, Kerepest, Pécelt, Maglódot is beleértve), Pest-Dél (Kispest, Vecsés, Úlló határától, Dunavarsányig és Tököl), és Buda (Törökbálint, Bia, Budakeszi, Pesthidegkút területével együtt).

Az ejtőernyős elhárítás (ejel.) szabályozása az I. hadtest területén. a., c. mell.

⁸⁰ HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 1/b. 3076/M/1942.

⁸¹ HIM.HL. VKF op.cit. Eln. 1. Napi helyzetjelentés 1942. április 13. ; PARÁDI: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme. 87-90.p. ; Idem: Rendvédelem karhatalom 1867-1945. ; Idem: Karhatalom a polgári magyar állam rendvédelmében 1867-1945. ; Idem: A magyar rendvédelem 1919-1941. 59-73.p.

⁸² MNL.OL. K-150. BM 4486. cs. 1942-XVIII-16. ; PARÁDI: *A magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* 116-117.p.

⁸³ HIM.HL. HM.Eln. op.cit. 1/b. 3076/M/1942.

⁸⁴ KOSZTYÓ: op.cit. 79.p. ; PUSKAS: op.cit. 231.p.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):

MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- KÜHNRIICH (65.;) — KÜHNRIICH, Heinz: *Partizánháború Európában 1939–1945.* [Der Patisanenkrieg in Europa.] Ford.: PORGA Lajos. Budapest, 1973, Zrínyi Katonai Kiadó. 335 p.
- PARÁDI: *A magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* (25.;82.;) — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- PATAKY – ROZSOS – SÁRHIDAI (6.;29.;73.;) — PATAKY Iván – ROZSOS László – SÁRHIDAI Gyula: *Légi háború Magyarországon felett.* I.köt. Debrecen, 1992, Zrínyi Kiadó. 271 p. HU-ISBN 963 32 7154 1. II.köt. Budapest, 1992, Zrínyi Kiadó. 361 p. HU-ISBN 963 32 2163 0.
- PUSKAS (66.;84.;) — PUSKAS, Andrej Ivanovics: *Vengrija v gody vtoroj mirovoj vojny.* [Magyarország a II. világháború idején.] Moszkva, 1966, Nauka. 524 p. RU-ISBN —
- REKTOR (23.) — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- SALY (51.;) — SALY Dezső: *Szigorúan bizalmas! Fekete-könyv: 1939-1944.* Budapest, 1945, Anonymus Kiadó. 702 p.
- VADÁSZ (71.;) — VADÁSZ Ferenc: *Legenda nélkül. Száz partizán és ellenálló története.* Budapest, 1975, Móra Kiadó. 247 p. HU-ISBN 963 11 0245 9.

TANULMÁNYOK

- GAZSI: Ejtőernyős partizánvékenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. (1.;10.;19.;22.;27.;30.;32.;38.;40.;44.;63.;) — GAZSI József: Ejtőernyős partizánvékenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. *Hadtörténelmi Közlemények*, LXXXIX.évf. (1976) 3.sz. 494-526.p. HU-ISSN 0017-6540.
- GAZSI: A Borkanyuk-partizáncsoport. (64.;67.;69.;74.;) — GAZSI József: A Borkanyuk-partizáncsoport. *Hadtörténelmi Közlemények*, XCIV.évf. (1981) 4.sz. 569-596.p. HU-ISSN 0017-6540.
- KOSZTYÓ (73.;84.;) — KOSZTYÓ Gyula: Kommunista ejtőernyős partizán-bevetések Kárpátalján (1942–1944). *Együtt*, XV.évf. (2013) 6.sz. 74-84.p. HU-ISSN — Lapengedélysám: 3TN⁰188.
- KUN (21.;) — KUN József: A német hadvezetés magyarországi politikájához, 1941. június - július. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII.évf. (1990) 4.sz. 129-150.p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme. (81.;) — PARÁDI József: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVIII. évf. (2010) 21. sz. 85-100.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelem fejlődése a XIX–XX. században” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Rendvédelem karhatalom 1867-1945. (81.;) — PARÁDI József: Rendvédelem karhatalom 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XX. évf. (2011) 23. sz. 111-123. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. október 9-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek.” című XXIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Karhatalom a polgári magyar állam rendvédelmében 1867-1945. (81.;) — PARÁDI József: Karhatalom a polgári magyar állam rendvédelmében 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 52.sz. 83-94.p. HU-ISSN 1216-6774.

- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1919-1941. (81.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 54.sz. 59-92.p. HU-ISSN 1216-6774.

CIKKEK

- Fel kell készülni orosz ejtőernyős támadásra. (15.;) — Fel kell készülni orosz ejtőernyős támadásra. *Délvidéki Független Hírlap*, III.évf. 1941. június 28. 2.p.
- FERENCZI (45.;48.;50.;) — FERENCZI Márton: Orosz ejtőernyős elfogása. *Csendőrségi Lapok*, XXXII.évf. (1942) 19.sz. 609-611.p.
- Hogyan küzdjük le az ellenség ejtőernyőseit? (15.;) — Hogyan küzdjük le az ellenség ejtőernyőseit? *Szegedi Új Nemzedék*, XXIII.évf. (1941) június 27. 7.p.
- Hogyan kell védekezni ejtőernyősök ellen? (58.;) — Hogyan kell védekezni ejtőernyősök ellen? *Riadó*, V.évf. (1941) 19.sz. 314-316.p.
- A magyar légoltalom hírei. (12.;) — A magyar légoltalom hírei. *Légoltalmi Közlemények*, III.évf. (1941) 14.sz. 230.p.
- Oktatás az őrsön. (76.;) — Oktatás az őrsön. (Szerkesztőségi közlemény.) *Csendőrségi Lapok*, XXXII.évf. (1942) 3.sz. 70-74.p.
- Őrzik a lábon álló termést. (12.;) — Őrzik a lábon álló termést. *Békés Megyei Hírlap*, X.évf. (1941) június 4. 2.p.
- TOLNAY (76.;) — TOLNAY Lajos: Ejtőernyősök és légi gyalogság. *Csendőrségi Lapok*, XXXII.évf. (1942) 5.sz. 151-154.p.

DOKUMENTUMKIADVÁNYOK

- HARSÁNYI (25.;67.;73.;) — HARSÁNYI László (szerk.): *Magyar szabadságharcosok a fasiszmus ellen. Dokumentumok a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom történetéből*. Budapest, 1969, Zrínyi Katonai Kiadó. 906 p. HU-ISBN —
- MÁRKUS – SZINAI – VÁSÁRHELYI (51.;) — MÁRKUS László – SZINAI Miklós – VÁSÁRHELYI Miklós (szerk.): *Nem engedélyezem! A cenzúra bizottság dossziéjából*. Budapest, 1975, Kossuth Könyvkiadó. 447 p. HU-ISBN 963 09 0283 4.

SZABÁLYZATOK

- Ejtőernyős elhárítás*. (1.;8.;11.;36.;) — *Ejtőernyős elhárítás*. (segédlet). Kolozsvár, 1941, M. kir. kolozsvári IX. honvéd hadtest parancsnoksága - Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet. 22 p.
- Az ejtőernyős elhárítás (ejel.) szabályozása az I. hadtest területén*. (79.;) — *Az ejtőernyős elhárítás (ejel.) szabályozása az I. hadtest területén*. Budapest, 1942, M. kir. budapesti I. honvéd hadtestparancsnokság. 50 p.

LEVÉL- IRAT ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK

- HIM.HL. HM.Eln. (4.;5.;6.;9.;14.;24.;35.;66.;71.;80.;83.;) — Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HIM) Hadtörténelmi Levéltár (HL) Honvédelmi Minisztérium Elnöki (HM.Eln.) Iratok.
- HIM.HL. TGY (7.;18.;19.;26.;) — Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HIM) Hadtörténelmi Levéltár (HL) Tanulmánygyűjtemények (TGY)
- HIM.HL. VKF (2.;3.;4.;5.;7.;10.;13.;17.;20.;21.;24.;25.;26.;28.;31.;33.;37.;39.;42.;46.;49.;54.;57.;59.;60.;61.;62.;65.;66.;68.;70.;72.;74.;75.;77.;78.;81.;) — Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HIM) Hadtörténelmi Levéltár (HL) Vezérkari Főnökség (VKF) Irata.
- HIM.HL 10. gy.dd. (13.;41.;52.;) — Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HIM) Hadtörténelmi Levéltár (HL) tízedik gyalog dandár (10. gy.dd.) Iratai.
- MNL.OL. K-149. (16.;29.;34.;43.;46.;47.;53.;55.;56.;) — Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Országos Levéltár (OL) Belügyminisztérium Reservált (K-149.) Iratai
- MNL.OL. K-150. (82.;) — Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Országos Levéltár (OL) Belügyminisztérium Általános (K-150) Irata.
- MNL.OL. K-428 (35.;51.;) — Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Országos Levéltár (OL) Magyar Távíratok Iroda Könyvtára (K-428.) Iratai

JOGSZABÁLYOK

- 1939/II.tc. (8.;) — 1939/II.tc. a honvédelemről.
- 194 700/1941. (VII. 11.) BM.r. (12.;) — 194 700/1941. (VII. 11.) BM.r. a mezőgazdasági terményeknek tűzveszély elleni védelméről. *Magyarországi rendeletek tára*, LXXV.évf. (1941) I.füzet. 2143-2145.p.

A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben.

(The Spanish Civil Guard in the Initial Decades of the 20th Century)

Absztrakt

A Spanyol Nemzeti Csendőrséget a napóleoni császárság időszakában állították fel. Azóta napjainkig kiváló eredményekkel tevékenykedik az Ibériai-félsziget vidéki területein. A XX. század első évtizedeiben — csakúgy, mint az azt megelőző, illetve az azt követő évtizedekben — a Magyar Királyi Csendőrséggel sok hasonlóságot mutatott a szervezet. A Spanyol Nemzeti Csendőrség is katonailag szervezett fegyveres őrtestület volt. A vizsgált időszakban a testület hatásköre felölelte a Kárpát-medence-i fogalmaink szerinti mezőőri tevékenységet is. A testület szolgálati tevékenységét segítette a magyar közhatalmi jogú személyekhez hasonló jogállású szervezet, amelynek a személyi állományát a földbirtokosok fizették.

Kulcsszavak

Spanyol Nemzeti Csendőrség ; Szervezeti felépítés ; Szolgáltatfajták ; Működési terület ; Humán viszonyok

Abstract

The Spanish National Gendarmerie was established during the Napoleonic Empire era. Since then, it has served with outstanding results in the rural territories of the Iberian Peninsula. In the initial decades of the 20th century – just as in both the preceding and subsequent decades – the Spanish National Gendarmerie shared many similar characteristics with the Hungarian Royal Gendarmerie. The Spanish National Gendarmerie, too, was a militarily-organized armed force. During the examined period, the area of responsibility for the organization encompassed what we in the Carpathian Basin refer to as ranger-ship endeavors. The service activities of the Spanish National Gendarmerie were assisted by the Hungarian public authority equivalent of statutory organizations whose personnel were financed by landowners.

Key words

Spanish National Gendarmerie ; organizational structure ; types of service ; operational area ; human relations

A csendőrség Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülettípusa. A testület francia eredetű szervezet. A testületet a francia kutatók a XIV. századig vezetik vissza. Eredetileg a francia haderőn belül a rend fenntartására hivatott íjjász alakulat volt. A testület kiváló eredményei nyomán — a lakosság kérésére — fokozatosan terjesztették ki a hatáskörét a hadművelési területek civil lakosságára, majd az ország belső területein a polgári lakosságra. Hatósági területe azonban mindig is a vidék maradt. A testület neve eredetileg Maréchaussée volt, melyet XVI. Lajos francia király keresztelt át Gendarmerie-re. A „nagy francia forradalom” alatt a csendőrséget — más szervezetekhez hasonlóan — megszüntették ugyan, azonban hamar kiderült, hogy a testületre szükség van, így azt újjászervezték. A csendőrség intézményét BUONAPARTE Napóleon modernizálta.¹

A napóleoni császárság vonzáskörébe tartozó országokban — a francia közigazgatási modell átvételekor, annak részeként — bevezették a csendőrség intézményét. Így került e testülettípus az Ibériai félszigetre. BUONAPARTE Napóleon bukását követően pedig — mivel a csendőrségek kiválóan megállták a helyüket — a volt a vazallus államokban a testületet nem oszlatták fel, hanem tovább működtették.²

A XIX. század a csendőrség diadalszázada volt, mivel — a Brit-szigetek kivételével — a kontinens valamennyi országában létrehozták a csendőrség intézményét. A csendőrség a rendőrségeknél olcsóbban, gyorsabban és tartósabban tartotta fenn a rendet vidéken. Ekkor alakult ki Európában az úgynevezett kontinentális rendvédelmi modell, amely a rendőrség és a csendőrség dualitásán nyugodott. A csendőrség vidéken, a rendőrség vagy rendőrségek pedig a városokban tartották fenn a rendet függetlenül attól, hogy a rendőrségek a központi államhatalom közvetlen alárendeltségébe, vagy pedig az önkormányzatok kompetenciájába tartoztak.³

A polgári magyar államban kialakult szakterminológia szerint a csendőrség katonailag szervezett fegyveres őrtestület, a rendőrség pedig polgári fegyveres őrtestület volt. A katonailag szervezett fegyveres őrtestület személyi állományának a tagjai személyükben katonának minősültek. Így a honvédelmi tárca kompetenciájába tartoztak, függetlenül attól, hogy a testületek mely tárca irányítása alatt álltak. A katonailag szervezett fegyveres őrtestületek tagjai a katonai rendfokozati rendszer szerinti rangokat viselték az alá- és fölérendeltségi viszonyaik pedig katonaiak voltak. Őket a katonák általános jogosultságai megillették, kötelezettségeik pedig terhelték. Ezzel szemben a polgári fegyveres őrtestü-

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0002-1873-0605>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
@: akos.paradi@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2018. II. 27.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. IV. 22.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.57-66P

letek tagjaira a katonák általános jogai és kötelezettségei nem vonatkoztak. A polgári fegyveres őrtestületek tagjai nem a katonai, hanem a testületi rangrendszer rangjait viselték, az alá- és fölérendeltségi viszonyaik pedig nem katonaiak, hanem hivatalnokiak voltak.⁴

A nemzeti csendőrségek — attól függetlenül, hogy a katonailag szervezett fegyveres őrtestületek csoportjába tartoztak — számos hasonló testületi jellemzővel rendelkeztek. Ezek közé sorolták:

- a vidékre kiterjedő hatáskör az adott ország egész területére kiterjedően;
- a szervezeti felépítés, legalább is annak a lényege;
- a működés részletekbe nem menő központi szabályozása;
- a személyi állománnyal szemben támasztott etikai, pszichikai és egészségügyi elvárások;
- a szolgálatellátási metodika lényege (portyázás);
- a szolgálati tevékenységben a bűnmegelőző jelleg dominanciája;
- a személyi állomány naprakész és magas színvonalú szakmai felkészítettsége stb.

A sok hasonlóság minden bizonnyal abból következett, hogy a XIX. században Európa államai kiforrott és jól bevált mintát vettek át, amin nem volt érdemes változtatni. Ennek ellenére azonban az adott ország kultúrájától, történelmi hagyományaitól, gazdasági állapotától, jogrendjétől függően akadtak eltérések a nemzeti csendőr szervezetek között. Összességében azonban a nemzeti csendőr szervezetek között minden bizonnyal több volt a hasonlóság, mint az eltérés.⁵

A Spanyol Nemzeti Csendőrség a „Guardia Civil” katonailag szervezett, egyenruhás és fegyveres őrtestület volt. **(I.sz. + II.sz. melléklet)** A testület élén a haderő egyik tábornoka állt, tábornok igazgató „director coronel general” megnevezéssel. A testület szervezeti, személyzeti, fegyelmi és felszerelési tekintetben a honvédelmi tárca, a szolgálatellátást illetően pedig a belügyminisztérium irányítása alá tartozott. A mezőőr és erdőrendészeti ügyekben a földművelésügyi miniszter felügyelete alatt állt. Az igazságügyminisztérium a csendőrség segítségét a közigazgatási hatóságok útján vehette igénybe, illetve sürgős esetekben közvetlenül is fordulhatott a csendőr-parancsnokságokhoz.

A szervezet legnagyobb szervezeti egysége — az országos parancsnokságot nem számítva, amelynek a magyar megfelelője a csendőrfelügyelőség — a „tercio” azaz az ezred volt, amelynek a magyar kerület-parancsnokság a megfelelője. A „tercio”-k alárendeltségébe tartoztak a zászlóaljok „comandancia” amelynek magyar megfelelője a szárny-parancsnokság. A „comandancia”-ák a századokat irányították. A gyalogos századokat „compania”-nak, a lovas századokat pedig „scuadron”-nak nevezték. A századok — „compania”-ák és „scuadron”-ok — a magyar szárny- és szakasz-parancsnokságok között álltak.

A „scuadron”-ok és a „compania”-ák szakaszokból álltak, amelyek a magyar szakasz-parancsnokságnak feleltek meg. A spanyol csendőrség szervezetében is az őr volt a legkisebb szervezeti egység, amely a szakasz-parancsnokság alárendeltségébe állt. Úgy, ahogyan a csendőrségi szolgálatteljesítés színtere Magyarországon az őr volt, Spanyolországban is az őr töltötte be ezt a szerepet. Az őrök létszáma változó volt ugyan, azonban általában 8-18 fő közötti létszámmal működtek.

A legénység az őrökre beosztva teljesítette szolgálati feladatait. Az őrök élén altisztek álltak. A szakaszokat főhadnagyok vezették, hadnagyi helyettesekkel. A szakaszokat „compania”-kat vagy „scuadron”-okat századosi rangban álló csendőr tisztek vezették. Helyettesük főhadnagy volt. A zászlóaljok „comandancia”-ák parancsnokai alezredek, helyetteseik pedig őrnagyok voltak. A „tercio”-k azaz ezredek élén ezredek álltak, helyetteseik alezredek voltak. A „tercio”-ban már nem csupán a parancsnokra és helyettesére szűkölt le a tiszti kar létszáma, hanem az ezredesen és az alezredesen kívül egy őrnagy — aki a szolgálati teendők felügyeletét látta el — és két százados is szolgálatot teljesített. A századosok a számvevőségi és pénztárosi teendőket látták el. A beosztott parancsnokságok létszámához hasonlóan a testületi parancsnokság is csekély tiszti létszámmal működött, úgy mint a Magyar Királyi Csendőrség esetében, ahol a csendőr felügyelőség érdemi (tiszti) munkatársainak a létszáma 15-20 fő volt.

Jól nyomon követhető tehát a szervezeti hasonlóság a magyar és a spanyol csendőrség tekintetében, hiszen a szervezeti felépítésen kívül a tisztek elosztásának a szisztémája is lényegében azonos volt mindkét szervezetnél.

A csendőrség működési területe magába foglalta Spanyolország Ibériai félszigeten elterülő térségét, a Baleári szigeteket, a Kanári szigeteket és az észak-afrikai spanyol birtokokat is.⁶

A testülethez jelentkezés alapján, felvételi vizsga nyomán lehetett kerülni. Azoknak a spanyol állampolgárságú férfiaknak a jelentkezését fogadták el, akik 22 évnél idősebbek, 37 évesnél fiatalabbak és 167 cm-nél magasabbak voltak. A felvételi elvárások közé tartozott még az ép, egészséges testi felépítés, az egészséges testi és szellemi állapot, a büntetlen előélet, az adósgmentes állapot és a ka-

tonaviselt életút. A csendőri élethivatás minden bizonnyal népszerű lehetett a spanyol fiatalok körében, mivel jogszabály rendelkezett arra vonatkozóan, hogy a felvételnél előnyben kell részesíteni:

- a háborús halottak árvái;
- a kettőnél több ütközetben résztvetteket, illetve a leszármazottaikat.

Még azt is szabályozták, hogy a „Guardia Civil”-ben és a hadseregben szolgálatot teljesítők azon gyermekei, akik a testülethez kérték a felvételüket a szülők rangcsoportja szerint milyen arányban vehetők fel. Eszerint 10 % a csendőrtisztek, 35 % a kiszolgált csendőrök, 5 % a testület kötelékéből kivált csendőrök, 50 % pedig a haderőben szolgálatot teljesítő, illetve kiszolgált katonák gyermekei közül kerülhetett ki. A felvételt nyert a fiatalok számára kötelező volt aktív szolgálatuk megkezdése előtt a csendőriskola elvégzése.

A haderőtől átvett katonák csendőrségi szakvizsga eredményes letételét követően voltak szolgálatba állíthatók. A vizsgabizottságok tagjait a csendőrség főparancsnoka jelölte ki.⁷

A spanyol csendőrségnél előléptetésre rangsor szerint kerülhetett sor. A rangsor a magyar rangfokozati névjegyzéknek felelt meg. Nevezetesen név szerint nyilvántartották, hogy a testület személyi állományának a tagjai mikor és milyen képesítést szereztek. Ez képezte az előléptetések alapját. Minden beosztáshoz előírták, hogy azt milyen képesítés birtokában lévő személy töltheti be és a betöltött beosztás alapján milyen rangfokozat viselésére jogosult. Csupán azokat a személyeket lehetett kinevezni a megüresedett beosztásokba, akik a beosztáshoz előírt képesítési követelménnyel rendelkeztek. Az ilyen képesítéssel rendelkezők köréből pedig azt a személyt kellett előnyben részesíteni, aki a rangfokozati névjegyzékben rögzítettek közül a legrégebben szerezte meg a képesítést. Előzésre lehetőség nem volt. abban az esetben lehetett a megüresedett beosztást a sorrendben a következő személynek felajánlani, ha az előtte lévő valamilyen oknál fogva a beosztást nem fogadta el. A kinevezés során kerülhetett sor az újonnan kinevezetteknek az előléptetésére abba a rangba, amelyet a beosztáshoz kapcsolnak.⁸ A „Guardia Civil”-nél a testületi rangsort minden évben közzé tették.

Ez alól a rendszer alól bizonyos mértékig a kezelő tiszt, illetve legénységi rendfokozatokba való előléptetés esetében volt kivétel, hiszen akik a tiszt, illetve a csendőriskolát eredményesen elvégezték, azoknak az előléptetése a kezdő tiszt, illetve legénységi rendfokozatba kötelező volt bár az is igaz, hogy számukra a beosztás is biztosított volt.

A spanyol csendőrség kiszolgált legénységi állományú tagjai számára is előnyt biztosítottak — a magyarországi úgynevezett igazolványos altisztekhez hasonlóan — az állami állások betöltéséhez. A testület tagjainak özvegyei és árvái is — a magyarországi rendszerhez hasonlóan — ellátásra voltak jogosultak.⁹

A „Guardia Civil” tagjai az egyenruhájukat önállóan szereztek be, azok használatáért pedig az állam havonta kopási díjat fizetett. Fegyvert, lőszert és a szolgálat ellátásához szükséges egyéb felszerelést az állam biztosított.

A „Guardia Civil” feladatát alkotta:

- a közrend fenntartása;
- a személy- és vagyonbiztonság védelme;
- a törvények végrehajtásánál segítség nyújtása.

A testület továbbá alkalmazható volt minden esetben, amikor fegyveres erő felhasználása indokoltá és szükségességé vált.

A belügyi tárca hatáskörébe tartozott:

- a testületi diszlokáció meghatározása;
- a személyi állomány állomáshelyének a kijelölése.

Az igazságügyi tárca felügyelete alá tartozó ügyészségek karhatalmi feladatok végrehajtása érdekében a területileg illetékes csendőr-parancsnoksághoz fordulhattak, amit az — amennyiben összhangban állt a törvényekkel — köteles volt teljesíteni.¹⁰

A közigazgatási hatóságok közvetlenül fordulhattak a területileg illetékes csendőr-parancsnoksághoz csendőrségi segítségért, amit a csendőrség — annak jogszerűsége esetében — köteles volt teljesíteni. A közigazgatási hatóságok — az igazságügyi hatóságokhoz hasonlóan — a szolgálatok teljesítésébe azonban nem szólhattak bele.

A Spanyol Királyságban a mezőrendészeti feladatkört a „Guardia Civil”-re ruházták. Ez azonban nem jelentette azt, hogy a földművelésügyi minisztériumnak alárendelték volna az erdők szakszerű művelésének felügyeletét, illetve hogy a helyi szaktisztviselők tevékenysége megszűnt. Ők továbbra is ellátták hivatalukat. A helyi hatóságok által foglalkoztatott mezőri jellegű szervezetek azonban meg-

szűntek, hatáskörüket pedig a „Guardia Civil” vette át, mint a vidék rendjéért amúgy is felelős szervezet.

A spanyol csendőrség feladatává vált a mezei kártevések felderítése, megakadályozása, a kártevők elfogása, eszközeik lefoglalása és az illetékes hatóságoknak való átadása. A csendőrségnek továbbra is kötelessége volt a mezőrendészet témakörében a tudomására jutott fontosabb eseményekről az illetékes hatóságot tájékoztatni még akkor is, ha annak a kezelése nem tartozott a hatáskörébe. Ide tartoztak például a fertőző állatbetegségek, tüzesetek stb.¹¹

A „Guardia Civil” mezőrendőri teendőinek a végzése mellett a földtulajdonosok még kétféle őrséget is tarthattak, ha annak szükségét érezték. Mindkét őrségfajta tagjainak a jogszerű működését a spanyol csendőrség köteles volt támogatni.

A gazdák alkalmazhattak ideiglenes jelleggel öröket a terményeik őrzésére. Ezek a személyek azonban nem rendelkeztek a minden spanyol polgárt megillető jogkörön túli jogosultsággal és nem használhattak olyan ismertetőjeleket sem, amelyek arra lehettek alkalmasak, hogy őket a felesküdtt mezőőrökkel, vagy a rendvédelmi testületek tagjaival, illetve egyéb hivatalos közegekkel összetéveszték.¹²

Az alkalmilag szerződött örök mellett léteztek a felesküdtt mezőőrök. A felesküdtt mezőőrök tevékenységüket hivatásszerűen végezték. A felesküdtt mezőőrök válogatott és a mezőri teendők ellátására szakmailag felkészített személyek lehettek. Azokat tekintették a mezőri szolgálatra alkalmas személyeknek, akik:

- büntetlen előéletűek voltak;
- hasonló munkakörből — annak helytelen ellátása miatt — korábban nem bocsájtották el;
- a lakóhely szerinti plébános pártoló véleményével rendelkezett;
- a leendő munkahely szerinti területileg illetékes csendőr zászlóalj-parancsnok egyetértő állásfoglalásának a birtokában volt.

A szükséges előélet, a megbízhatóságot és a rátermettséget igazoló vélemények birtokában volt a jelentkező mezőri esküre bocsájtható, amelyet az érintett önkormányzat polgármestere előtt kellett letennie. Ezt követően az önkormányzat látta el a felesküdtt mezőört az előírt igazolványokkal. Ezen igazolvány alapján foglalkoztathatták a földtulajdonosok a felesküdtt mezőőröket. A felesküdtt mezőőröket az őket foglalkoztatók kötelesek voltak az egész országban egységes ismertető jellel, továbbá valamilyen szolgálati lőfegyverrel ellátni. A fegyver gyalogos, felesküdtt mezőőr esetében általában valamilyen karabély volt szuronnyal, amely lovas esetében a haderőnél rendszeresített karddal is kiegészült. Az ismertető jel a zakó vállán elhelyezett szövetsíkra erősített sárgaréz lemezből állt, amelyen a „Guardia Jurade” (Felesküdtt Mezőőr) és az őt foglalkoztató neve szerepelt.

A felesküdtt mezőőrökről a spanyol csendőrség nyilvántartást vezetett, tevékenységüket pedig a csendőrség támogatta. A felesküdtt mezőőröknek a törvénysértőket el kellett fogni, elkövetési eszközeiket pedig el kellett kobozniuk. Az elkövetőket az eszközeikkel együtt át kellett adni a legközelebbi csendőr alakulatnak.¹³

Ez a helyzet kísértetiesen hasonlított a magyar közhatalósági jogú személyek rendszerére. A Magyar Királyságban is gondos válogatás után kerülhettek a pályázók a közhatalósági jogú személyek képzését szolgáló tanfolyamra. Magyarországon ugyanis tanfolyamot is el kellett végezniük a jelölteknek, melynek a végén vizsgát is kellett tenniük. Eredményes vizsga birtokában teheték le az esküjüket ugyancsak a közigazgatás képviselője előtt, akik a tanfolyamot elvégezték. Magyarországon az esküt a szolgabíró előtt tették le. A Magyar Királyságban kizárólag a megbízhatósági szűrően és a jogszerű intézkedésre felkészítő tanfolyam eredményes elvégzése nyomán lehetett alkalmazni gátőröket, pályőröket, erdőőröket, halőröket, mezőőröket, azaz mindazokat, akik a közhatalósági jogú személy státuszát elnyerték. Emellett a foglalkoztatók megállapíthattak még olyan különleges képesítési feltételeket is, amelyet az adott tevékenység végzéséhez szükségesnek tartottak. Ilyen lehetett például a vadászvizsga stb. A magyar rendszerben a közhatalósági jogú személyek számára egyenruhát és szolgálati helyükön — erdőkben, gátakon, pályatestek mellett — szolgálati lakást is biztosítottak. A Magyar Királyságban a tulajdonosoknak nem csupán lehetősége, hanem — a törvényben meghatározott méretű tulajdontól függően — kötelessége is volt a közhatalósági jogú személyek foglalkoztatása.¹⁴

A spanyol csendőrség legelterjedtebb szolgálati formáira vonatkozóan — mint például az utak felügyelete, vagy a vagyonvédelem — részletesen szabályozták a testületi tagok kötelességeit.

Az utakon egyrészt az utazók segítése alkotta a csendőr kötelességét. Különösen fontosnak tekintették a postajáratok biztonságát. Az utak biztonságának az érdekében tevékenységüket nem is csupán az utakon, hanem a környező települések csapszékeiben kezdték meg, ahol személyesen vagy — a

korabeli terminológia szerinti — bizalmi egyének útján igyekeztek információkat szerezni a nem jószándékú utazókról. Az utakon elsősorban a rablók és a csempészet elleni fellépést tartották fontosnak.

A csendőr őr-parancsokoknak nyilvántartást kellett vezetniük a működési területükön létrejött törvénysértésekről, amely az elkövetési helyet és időt is magába foglalta. A járőröket pedig azokra a helyekre és abban az időben kellett vezényelniük, ahol és amikor a legtöbb törvénysértésre derült fény.

A csendőröknek különös figyelmet kellett fordítaniuk a vándorló életmódot folytató cigányokra. A cigányoknak és a lókupeceknek a pénzügyi hatóságoknak a személyazonossági okmányokba beírt engedélyével is rendelkezniük kellett, amely igazolta a náluk lévő lovak származását, tulajdonjogát. A lovak származását igazoló okmányokra adásvétel esetén rá kellett azt is vezetni, hogy mikor, hol, ki és kinek adta el a lovat. Ezt pedig a csendőrség helyi képviselőjének a pecsétje hitelesítette.

A csendőröknek figyelemmel kellett kísérniük az utak állapotát is, továbbá a híd- és egyéb vámok valamint a csónakpénzek beszedőit is segíteniük kellett. A csendőröknek meg kellett akadályozniuk továbbá a kerítésekben, hidakban, határkövekben, kilométerjelzőben, mellvédben a kártevéseket, az útmenti árkok betömését, illetve az ilyen jellegű rongálásokat haladéktalanul az illetékes hatóság tudomására kellett hozniuk.

A csendőröknek ügyelniük kellett arra is, hogy az utak menti ültetvények terményeit az arra haladók ne dézsmálják meg, továbbá a szőlőbe, gyümölcsösökbe, veteményesekbe, galygyűjtés, füvek keresése vagy más ürügy révén a tulajdonos beleegyezése nélkül illetéktelenek ne hatoljanak be.

A csendőröknek az erdőművelési tervben jóváhagyott tevékenységektől eltérő munkavégzéseket — különösen a be nem tervezett erdőirtásokat — meg kellett akadályozniuk, illetve azok utólagos észlelése után arra az erdészeti szakhatóságok figyelmét fel kellett hívniuk.¹⁵

Az utakhoz hasonlóan a vízfolyásokkal kapcsolatos rendet is be kellett tartaniuk a spanyol csendőröknek. Ügyelniük kellett arra, hogy a folyóvizek medrét engedély nélkül senki ne változtassa meg, illetve káros anyagokkal ne szennyezék a folyók és patakok vizét. Ugyancsak ügyelniük kellett arra, hogy a víz folyásán alapuló tevékenységek alapját képező berendezések a malmok és egyéb üzemek vízforrásait, csatornáit ne rongálják.

A csendőröknek meg kellett akadályozniuk a vasúti pályákban és a távírdai vonalakban való kártevést is. A csendőrök kötelmei közé tartozott a vasúti megállóknál a fel- és leszálló utasok megfigyelése, valamint az álló vonatokat jól látható módon körül kellett járniuk, hogy minden utas észre vehesse a csendőr járőrt.

Az utakon és a vasúton a nagyobb értékeket szállítók mellé a csendőrségnek őrseget kellett vezényelni.¹⁶

A spanyol csendőrök fontos feladata volt az igazoltatás, melynek elsődleges célját a bűnözők kiszűrése alkotta. Ezen tevékenységüket azonban tapintatosan kellett megvalósítaniuk a lakosság zaklatásának az elkerülésével. Spanyolországban minden személy köteles volt magát igazolni a csendőr felszólítására. A személyazonosság megállapítása az úgynevezett „személyazonossági jegy” alapján történt. Személyazonossági jeggyel a 14 év feletti spanyol utazóknak kellett rendelkezniük. Azoknak, akik szülőfalujukban, birtokukon éltek amíg a lakóterületüket nem hagyták el, addig „személyazonossági jegyre” nem volt szükségük. Személyi okmánnyal nem voltak kötelesek magukat ellátni a koldusok, a szerzetesek, a büntetésüket töltők, és a haderő legénységének a tagjai. A „személyazonossági jegyet” a lakhely szerint illetékes polgármester állította ki, amely egy évig volt érvényes. A hajók legénységét a kikötővárosokban a hajók névjegyzéke alapján azonosították. Külföldiek a Spanyol Királyság területén egyébként olyan érvényes útlevelel utazhattak, amelyet a kiadó országba akkreditált spanyol követ láttamozott.¹⁷

A spanyol csendőröknek különös, gondot kellett fordítaniuk a fegyvertartási szabályok betartására. A spanyol jogszabályok nem tették lehetővé a kurtályok, botpuskák tartását. Ezek tiltott fegyverek voltak. Ugyancsak tiltott fegyvernek számítottak civilek részére az úgynevezett hadifegyverek, azaz a haderő részére rendszeresített fegyverek. A rend védelmével, vagy a haza védelmével foglalkozó szervezetek tagjai — a testületi tagságukból fakadóan — jogosultak voltak a testület számára rendszeresített fegyver tartására, illetve viselésére. Más típusú fegyvert azonban azon testületek tagjai is — a haderő tisztjeinek a kivételével, akik engedély nélkül is tarthattak fegyvert a szolgálati fegyverükön kívül is — csak külön engedéllyel tarthattak. Emellett bizonyos foglalkozást űzők is jogosultak voltak fegyvertartásra, de csak személyre szóló engedéllyel. Ide tartoztak a halőrök, gátőrök, erdő- és mezőőrök, pályaőrök, vadászok, egyes postai és távírdai munkatársak stb. A fegyvertartási engedélyen szerepelnie kellett a fegyvert viselő személy adatainak, és a fegyver beazonosítására alkalmas adatoknak, azaz a fegyvertípus megnevezésének, továbbá kaliberének és fegyverszámának. A fegyvertartási engedé-

lyeket a csendőrség véleményezése alapján — a tartományi kormányzó hagyta jóvá. Azonban a katonai nyugdíjasok, valamint a Szent Ferdinánd renddel kitüntetettek számára a katonai körletparancsnokok állították ki a fegyvertartási engedélyeket. A fegyverviselési engedélyek — a „személyazonossági jegyhez” hasonlóan egy évig voltak érvényesek.¹⁸

A spanyol csendőrök kötelességei közé tartozott a fegyvertartás ellenőrzése mellett a fegyverkereskedelem felügyelete is. A fegyvergyáraknak a csendőrség tudomására kellett hozniuk a márkajeleiket és hogy milyen fegyverből és milyen sorszámokkal gyártottak, illetve ezen fegyvereket mikor, hová és kiknek szándékoznak szállítani. Ezen szállítmányokat a csendőrség általában kísérettel látta el. Fegyverek magánszemélyek közötti adásvétele a csendőrség tudtával volt megvalósítható. A katonatisztek ugyan szabadon vásárolhattak fegyvereket, azonban a részükre eladott fegyverekről a fegyverkereskedőknek beazonosítható jegyzéket kellett a csendőrség számára küldeni.¹⁹

A spanyol csendőrök sarkalatos teendői közé tartozott a szökevények elfogása. A csendőrség egyaránt jogosult volt a polgári és a katonai szökevények elfogására. A csendőröknek az elfogott szökevényeket az illetékes hatóságoknak kellett átadniuk. Az olyan letartóztatottakat pedig, akikről nem volt egyértelműen megállapítható, hogy katonaszökevény további vizsgálat céljából a polgári hatóságoknak adták át a csendőrök.²⁰

A spanyol csendőrség — a világ többi csendőrségéhez hasonlóan — táborig csendőri szolgálatot is köteles volt teljesíteni. A hadra kelt sereghez beosztott csendőrök a vezérkari főnök közvetlen alárendeltségébe tartoztak. Csendőrök hadtest-, hadosztály- és dandárparancsnokságokhoz voltak beosztathatók. A csendőrök díszőrségbe, küldönc és kézbesítő szolgálatra beosztani tilos volt. A táborig csendőrök feladata kettős volt. Egyrészt a hadra kelt seregben kellett rendet tartaniuk, másrészt pedig a megszállt terület polgári lakossága körében kellett a rendet fenntartaniuk. A táborig csendőrség parancsnokának a vezérkari főnöknel napi jelentkezési, jelentési kötelezettsége volt. A csendőröknek pedig a szálláshelyüket annak a parancsnoknak a szomszédságában kellett berendezniük, akihez őket vezényelték. A táborig csendőrök kötelessége volt.

- a parancsok utasításainak a betartását elősegíteni;
- az alakulatok körleteiből az illetékteleneket eltávolítani, illetve a gyanús személyeket előállítani;
- a szökevényeket és a törvény ellen vétőket letartóztatni;
- a zsákmányolás és a fosztogatás megakadályozása;
- az utak és a közlekedési eszközök biztonsága feletti őrködés;
- a szállásmesterek és a hadtápparancsok támogatása;
- a hadsereget követő különböző árusok és szolgáltatók ellenőrzése;
- szükség esetén biztonsági szolgálat ellátása.²¹

A spanyol csendőrség tagjaira — mivel a csendőrök személyükben Spanyolországban ugyanúgy katonának minősültek, mint ahogyan Magyarországon a magyar csendőrök — a katonai büntetőtörvénykönyv szabályai vonatkoztak. Katonai bűncselekmények voltak a zendülés, a függelemsértés, a fegyveres erő elleni büntettek (szolgálati hely, őrhely elhagyás), szökés, hiavatalos hatalommal való visszaélés (alárendelt bántalmazása stb.) és súlyosabb kihágások (parancsbírálat, részegség stb.). A katonai bűncselekményekre kiróható büntetések voltak a: halálbüntetés, fegyházbüntetés, börtönbüntetés, javító börtönbüntetés, fogház büntetés.²²

Jegyzetek:

- ¹ ÖRY: 75-76.p.
² PRESZLY: 18.p.
³ REKTOR: 30-43.p.
⁴ PARÁDI József: A katonailag szervezett fegyveres őrtestület és a polgári őrtestület. 77-80.p.
⁵ ARTNER: Az osztrák csendőrség 1848-1938. 15-18.p. ; Eadem: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. 23-27.p. ; VEDŐ: 185-192.p. ; ZACHAR: 105-108.p. ; PARÁDI Ákos: Bosznia-Hercegovina csendőrsége az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában. 45-47.p. ; HESZTERA: 28-34.p. ; GEBHARDT: 53-57.p. ; DOMOKOS: 21-25.p.
⁶ BACHO: I.rész. 20.p.
⁷ Loc.cit. I.rész. 20.p.
⁸ PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. ; Idem: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.
⁹ Idem: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. ; Idem: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.
¹⁰ BACHO: III.rész. 37.p.
¹¹ Loc.cit. IV.rész. 136.p.
¹² Loc.cit. IV.rész. 135.p.
¹³ Loc.cit. IV.rész. 136.p.
¹⁴ PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945.
¹⁵ BACHO: VI.rész. 206-208.p.
¹⁶ Loc.cit. VII.rész. 242.p.
¹⁷ Loc.cit. VII.rész. 243.p.
¹⁸ Loc.cit. VII.rész. 244.p.
¹⁹ Loc.cit. X.rész. 357.p.
²⁰ Loc.cit. VIII.rész. 280.p.
²¹ Loc.cit. IX.rész. 318-319.p.
²² Loc.cit. X.rész. 356.p.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések):**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- PRESZLY — PRESZLY Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919*. Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.
 (2. ;)
 REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
 (3. ;)
TANULMÁNYOK
 ARTNER: Az osztrák csendőrség 1848-1938. — ARTNER Ramona: Az osztrák csendőrség 1848-1938. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 15-22.p. HU-ISSN 1216-6774.
 (5. ;)
 ARTNER: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. — ARTNER Ramona: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 23-30.p. HU-ISSN 1216-6774.
 (5. ;)
 DOMOKOS — DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lovas Csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (2007) 8.sz. 21-26. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
 (5. ;)
 GEBHARDT — GEBHARDT Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 53-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. IX. 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
 (5. ;)
 HESZTERA — HESZTERA Franz: A csendőrség parancsnoklási rendszere 1850-1993. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 28-35.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudomá-

- nyos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Háború, forradalom, trianon.” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- ÓRY (1.): — ÓRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. (14.): — PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV. évf. (2008) 18. sz. 64-87.p. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13.-án Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békefenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI Ákos: Bosznia-Hercegovina csendőrsége az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában. (5.): — PARÁDI Ákos: Bosznia-Hercegovina csendőrsége az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XXV.évf. (2015) 47-48-49-50.sz. 45-50.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. (8.): — PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelmi szakképzés története” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁD József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. (9.): — PARÁD József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. (9.): — PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIX.évf. (2010) 22.sz. 92-114.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. (8.): — PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 105-119.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011.november 11.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI József: A katonailag szervezett örtestület és a polgári örtestület. (4.): — PARÁDI József: A katonailag szervezett örtestület és a polgári örtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.
- VEDÓ: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között. (5.): — VEDÓ Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2013. II. 15-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az ELTE-ÁJK Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos szimpozion-sorozatnak „A XIX-XX. századi európai és magyarországi csendőrségek” című XIII. szimpozionján.

ZACHAR: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. (5.)

A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p. HU-ISSN 1216-6774.* A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtisztület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CIKKEK

BACHO
(6.;7.;10.;11.;12.;13.;
15.;16.;17.;18.;19.;
20.;21.;22.;)

- BACHO László: A spanyol csendőrség. *Csendőrségi Lapok*,
I.rész. XVII.évf. (1927) 1.sz. 20-21.p.
II.rész. XVII.évf. (1927) 4.sz. 62-64.p.
III.rész. XVII. (1927) 5.sz. 97-98.p.
IV.rész. XVII. (1927) 6.sz. 134-136.p.
V.rész. XVII. (1927) 7.sz. 171.p.
VI.rész. XVII. (1927) 8.sz. 206-209.p.
VII.rész. XVII. (1927) 9.sz. 242-244.p.
VIII.rész. XVII. (1927) 10.sz. 280-282.p.
IX.rész. XVII. (1927) 11.sz. 317-320.p.
X.rész. XVII. (1927) 12.sz. 355-357.p.
XI.rész. XVII. (1927) 13. 395-397.p.
XII.rész. XVII. (1927) 14.sz. 432-435.p.

Mellékletek jegyzéke:

I.sz. melléklet.

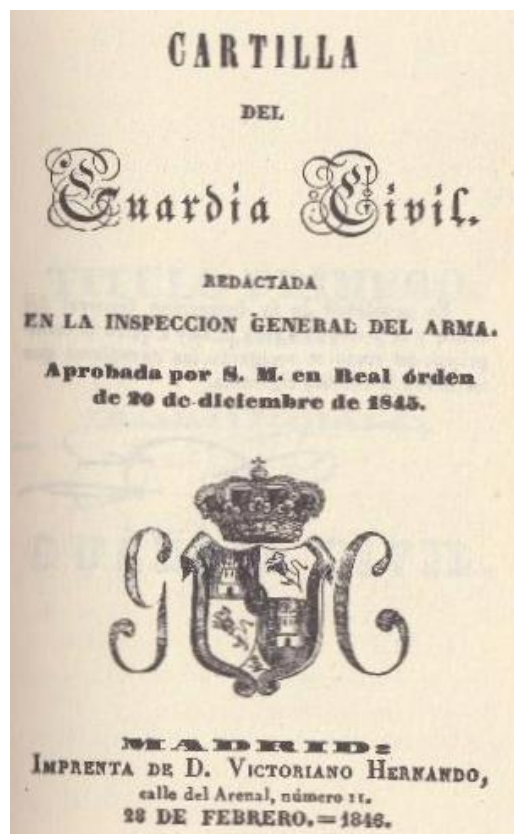
A spanyol csendőrség 1848. évi általános fegyverhasználati szabályzatának borítólapja.

II.sz. melléklet.

A spanyol csendőrség díszelgő egyenruhája és felszerelése 1911-1922 között.

I.sz. melléklet

A spanyol csendőrség 1848. évi általános fegyverhasználati szabályzatának borítólapja.

Forrás! *A spanyol csendőrség 1848. évi általános fegyverhasználati szabályzata.* Madrid, 1988, Spanyol Belügyminisztérium. Reprint kiadás.

II.sz. melléklet

A spanyol csendőrség díszelgő egyenruhája és felszerelése 1911-1922 között.

Forrás! *Világhálón:* <http://www.rtve.es/fotogalerias/repaso-historico-uniformes-guardia-civil/81955/uniformidad-gran-gala-1911/6>

A polgári magyar állam határőrizete (Border Patrol of Bourgeois Hungary)

Absztrakt

A magyar határőrizetnek a kiegyezéstől a II. világháborúig terjedő időszaka során fontos változások történtek e szakterületen. Ebben az időben került át a határőrizet a haderőtől a rendvédelemhez, majd — a külső körülmények megváltozása nyomán vissza a hadsereghez. A vizsgált időszakban a magyar határőrizetet — annak ellenére, hogy a vezető szerepet mindig egy olyan testület játszotta, amelynek az alapfeladatát jelentette a határok őrzése és védelme — az jellemezte, hogy több szervezet részvételével komplex módon valósult meg a határőrizet mindhárom alapeleme, azaz a határvonal őrzése, a határforgalom ellenőrzése és a határrend betartatása.

Kulcsszavak

magyar rendvédelem-történet ; a polgári magyar állam határőrizete ; a határvonal őrzése ;
a határforgalom ellenőrzése ; a határrend betartatása

Abstract

Border patrol in Hungary underwent important changes between the Austro-Hungarian Compromise of 1867 and WWII. During this period the responsibility of patrolling the border was transferred from the military to law enforcement...and then back to the military as external factors changed. During the examined period – despite the fact that the leading role was always played by an organization whose fundamental responsibility was the monitoring and defense of the borders – border patrol was characterized by several organizations participating in a complex manner to ensure that the three pillars of border security were being realized: monitoring the border, security checks of border crossers and compliance of border security regulations.

Key words

History of Hungarian law enforcement ; border security in Bourgeois Hungary ; monitoring the border ;
security checks of border crossers ; compliance of border security regulations

A polgári magyar állam időszaka azért fontos a magyar határőrizet történetében, mert egyaránt jelen van ezen időszakban a történelmi Magyarország, a trianoni békediktátum által megcsónkított Magyar Királyság és a visszacsatolások által részlegesen helyreállított Magyarország határőrizete. A neoabszolútizmus időszakában egyértelműen a magyar érdekekkel ellentétes elnyomó hatalom érvényesült a Kárpát-medencében, amely nem elégedett meg a magyar állam megszüntetésével — a Magyar Szent Korona alá tartozó területeket öt tartományra osztva kormányozták a Kárpát-medencében lakókat, ahol a közigazgatás nyelve a német volt és a magyar törvények helyett az osztrák törvényeket alkalmazták — hanem a magyar nemzetet is fel szeretnék volna számolni az elnémetesítés által a HABSBURG-ház önző érdekeinek az oltárán.

A HABSBURG neoabszolútizmus mérvadó politikai vezetői a HABSBURG-birodalom elnémetesített lakosságának a súlyára támaszkodva szerették volna megvalósítani a nagynémet egységet HABSBURG vezetéssel, ily módon kialakítva a német ajkú Közép-Európa-i birodalmat. E törekvésük azonban zátonyra futott a porosz vezetéssel megvalósuló kisméretű egységen és a magyar nemzet passzív rezisztenciáján.

A HABSBURG-birodalom vezetése számára már 1861-re világossá vált, hogy a birodalom fejlődése érdekében a neoabszolútizmus viszonyain túl kell lépniük. Ekkora már egyértelművé vált, hogy a polgári fejlődést elősegítő, a magyar nemzet szabadságát pedig felszámoló politikai irányvonal a fejlődés akadályává vált. A Solferino-i (1859. VI. 24.) és a Königrätz-i (1866. VII. 3.) vereségek voltak azonban szükségesek ahhoz, hogy a HABSBURG birodalmi vezetés eljusson a látszatengedményektől a valódi kompromisszumhoz, a magyar fél pedig — a HABSBURG elnyomás következtében — oly mértékben legyengüljön, hogy az érdemi kompromisszumban előbbre lépjen.

Ebben a politikai helyzetben a Magyar Királyság határainak az őrzése nem merülhetett fel, csupán a HABSBURG-birodalom határainak az őrzése valósulhatott meg a neoabszolútizmus állami felépítményének a részeként. A neoabszolútizmus határőrizete tehát nem alkotta a magyar határőri-

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság
- Eötvös Loránd University Faculty of Law = Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
- National University of Public Service Faculty of Law Enforcement = Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

@: paradi.jozsef@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2018. V. 17.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. V. 30.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.67-86P

zet részét még akkor sem, amikor — a HABSBURG-birodalom egyes határszakaszai egybeesve a történelmi Magyarország egyes határszakaszaival, így — a birodalom határőrizete kiterjedt a Magyar Királyság egyes határszakaszaira is.

A polgári állam időszakát lezárva pedig a szovjet típusú állammodell átvételével a magyar fejlődési tendenciákat és tapasztalatokat figyelmen kívül hagyó határőrizeti modell került kialakításra összhangban az államigazgatás egészével. E határőrizeti modell pedig integráns részét képezte a Szovjetunió és szövetségesei egységes határvédelmi és határőrizeti modelljének, amelyen belül csupán részletekben lehetett eltérni.

A neoabszolutizmuskori és a pártállami magyarországi határőrizeti modell lényegéhez tartozott, hogy elsősorban nem a magyar nemzet, illetve a magyar haza érdekében hozták létre és működtették, hanem tevékenységükben az összbirodalmi érdekek voltak a döntő motiváló tényezők. Ez annak ellenére igaz a pártállami határőrizetre is, hogy a külsőségek egy részében a KADÁR-i korszakban visszatértek a nemzeti hagyományokhoz a szolgálati nyelv tekintetében, valamint a jogi környezetet illetően pedig a magyar jelleg dominált a szervezet működésében, bár a jogi környezetben elsősorban a pártállami jelleg volt a meghatározó.

A polgári magyar állam határőrizete tehát a magyar határőrizet történetében nem csupán azért fontos időszak, mert megtalálhatóak benne a történelmi Magyarország és a megcsónkított Magyarország határai, illetve azok határőrizete, hanem azért is, mert ezen időszakban szuverén módon működhetett a magyar határőrizet, nem erőltettek birodalmi szempontoknak való megfelelést nemzeti határőrizetünkre.

Fontos tényezőnek tekinthető továbbá, hogy a polgári magyar állam társadalmi berendezkedésének lényege nem állt messze a XXI. század magyar társadalmától, illetve a polgári magyar állam szervezeti felépítése is hasonlatos az ezredforduló utáni magyar állammal.

A vizsgált időszak magyar határőrizeti modelljének bemutatása kapcsán az sem alhanyagolható tényező, hogy lényegében — néhány kisebb-nagyobb eltéréstől eltekintve — ugyanazt a szakterminológiát használták, mint a későbbi korokban, egészen addig, amíg a rendszerváltás után a téma liberális megközelítése nyomán teret hódított az a terminológia, amely ma is megosztja a szakterminológia művelőit. A hagyományos magyar terminológia szerint a mindenkori magyar határőrizet három fő elemből áll: a határvonal őrzéséből (határőrzés), a határforgalom ellenőrzéséből (határforgalomellenőrzés) és a határrend felügyeletéből (határrendészet). Ellentétben a harmadik évezred első felében felbukkanó terminológiával, amely a határőrizetet határrendészetnek nevezi. Ezen belül pedig a határvonal őrzését nevezi határőrizetnek. A határforgalom ellenőrzésére a nemzeti terminológiával többé-kevésbé azonos elnevezést használ a határrend betartására irányuló teendőket pedig nem a határrendészet terminológiával illeti, hanem általában határrend felügyeletnek nevezi. A határ felügyelet elnevezést pedig magára a teljes határőrizetre is használja.

A határőrizet pedig tértől és időtől, illetve terminológia használatától függetlenül megkülönböztetendő a határvédelemtől, amely az ellenséges csapatok elleni védelemre hivatott. A határőrizet és a határvédelem között áll továbbá a határbiztosítás, amelynek a célja a határvédelmi erők védelmi, vagy támadó terepszakaszra való kikerésének az időszakában a térségtől az ellenséges erők távoltartása. A határbiztosítás feladata továbbá a hazai haderők határvonalra történő felvonultatásához és elhelyezkedéséhez, illetve utánpótlásának biztosításához szükséges infrastruktúra óvása, valamint a diverzáns és egyéb kártékony erők beszivárgásának a megakadályozása.

Ezt a tevékenységet az I. világháborúban — illetve azt közvetlenül megelőző időszakban — katonai határőrizetre való áttérésnek, a határon a támadó és védelmi műveleteket pedig katonai határőrizetnek is nevezték.¹

A határőrizet klasszikus triászán — azaz a határvonal őrzésén, a határforgalom ellenőrzésén és a határrendészetén — túlmenően nyilvánvalóan meg kell még különböztetni a határőrizettel kapcsolatos hatályos törvényeket áthágók elleni nyomozati tevékenységet, valamint a határ túloldalán a honi határőrizet elleni irányuló tevékenységek feltárására hivatott felderítési teendőket is.

A polgári magyar állam működésének mindkét időszakában — azaz a dualizmusban és a két világháború között is — valamennyi határőrizeti résztvevő jelen volt a magyar határőrizetben.

A polgári magyar állam határőrizetének kétféle formája valósult meg a dualizmus és a két világháború közötti időszakban. A dualizmus alatt — az I. világháborúig a béke viszonyai között — az Osztrák-Magyar Monarchia középhatalmi pozíciójából fakadó körülmények által meghatározott, míg a két világháború között az ellenséges államok által körülvevett kiszolgáltatott ország pozíciója

által meghatározott körülmények szerinti határőrizet valósult meg a megcsonkított Magyarországon.

A polgári magyar állam működése során tehát különböző viszonyok szerint tevékenykedő magyar határőrizet számos tapasztalatot hozott létre. A magyar történelemben ritka azon időszak, amikor — ilyen viszonylag rövid idő alatt — mintegy háromnegyed évszázad során bőséges és a harmadik évezred számára is hasznosítható tapasztalatanyag keletkezett.²

Mindezek a körülmények amellet szólnak, hogy az 1 100 éves Kárpát-medence-i magyar határőrizet-történet egy meghatározott időszak — a polgári magyar állam ideje — határőrizetének ismertetésére kerüljön sor.

Maguk a határtörvények önmagukban is sokat mondóak. Sok mindent elárulnak a korabeli magyar közgondolkodásról és a határőrizet megítéléséről. Összességében pedig a határral kapcsolatos magyar felfogás alakulását is érzékeltetik. Mindez azonban akkor érzékeltethető, ha az olvasó megismerkedhet legalább egy kiemelt időszak tekintetében a korabeli magyar határőrizet lényegét bemutató feldolgozással.

Határvonal csak elméleti síkon nem létezhet határőrizet nélkül. A határőrizeti, illetve a határvédelmi erők nélküli határvonal előbb-utóbb fikcióvá válik. Az országhatár és annak őrzése, illetve védelme tehát olyan szoros egységet alkot, ahol nem létezhet egyik a másik nélkül, bár ezen egység minden korban és minden térségben más-más módon valósult meg.

Magyarország határvonala és annak őrzése — más országokhoz hasonlóan — sohasem volt elválasztható az ország szuverenitásától. Így volt ez a polgári magyar állam időszakában is. A kiegyezéssel olyan dualista államalakulat jött létre, amelyben két ország — a Magyar Királyság és az Osztrák Császárság — bizonyos ügyeit közösen intézte, míg a többi ügyét önállóan, azaz a társországtól függetlenül rendezte.³ Volt ugyan a kiegyezésnek a HABSBERG hatalom részéről olyan tartalmú értelmezése is, amely úgy kívánta volna beállítani a kiegyezést, hogy az nem más mint a HABSBERG-birodalom két, egymástól eltérő történelmi múlttal, kultúrával és gazdasági helyzettel rendelkező tartománycsoportjai bizonyos ügyeket közösen intézik, ám a birodalmi ügyek intézése egységes. Ezzel szemben állta a magyar felfogás — amely a gyakorlatban érvényesült — mely szerint a kiegyezés nem más, mint két szuverén ország szövetsége, ahol a két ország bizonyos ügyeit közösen intézi.

Mivel a magyar fél DEÁK Ferenc vezetésével a Pragmatica Sanctio-ból⁴ vezette le a kiegyezést, a közösen intézendő ügyeket pragmatikus ügyeknek nevezték a magyar kortársak. A pragmatikus ügyek finanszírozása tekintetében a két országnak közös megegyezésre kellett jutnia, annak hiányában az előző megállapodás maradt érvényben. A pragmatikus ügycsoportba tartozott a külügy, a hadügy és a finanszírozásukra szolgáló pénzügy. Emellett kialakult az úgynevezett dualisztikus ügyek csoportja is, ahol megegyezés hiányában fennállt a két társország önálló intézkedésének a lehetősége is. Ezek közé tartozott a posta, a hajózás, a vasút, a közös pénz és jegybank, valamint a kereskedelmi és vámszövetség is.⁵

A kiegyezést megelőzően a HABSBERG-birodalom határait a haderő speciális alakulatai őrizték. A birodalmon belüli határok pedig nyíltak voltak. A kiegyezés nyomán azonban békeidőben a haderőnek nem lehettek határőrizeti feladatai, mivel az a két társország belügyének számított, amelynek a kivitelezését nem oszthatták meg egymással. A két társország közös határvonala pedig — a többé-kevésbé tízévente megújított vám- és kereskedelmi szövetségből fakadóan — továbbra is nyitott maradt, ahová határőrizeti szervezetet a magyar állam csak a dualizmus utolsó évtizedében telepített, ám akkor sem az Osztrák Császárságba irányuló határforgalom felügyelete, hanem a kivándorlás ellenőrzése céljából.⁶

A kiegyezés többé-kevésbé egybe esett az Osztrák-Magyar Monarchián belüli haderőreformmal is. A határőrizet szempontjából ennek az volt a lényege, hogy a haderők vezetése — legalábbis Európa nyugati felében, ahol az ipari forradalom hatásai korábban éreztették hatásukat a hadseregben — tartózkodott attól, hogy csapataik egy része határőrizeti szolgálatot lásson el. A határőrizeti teendőket ellátó csapatoktól ugyanis be kellett vonni a nehézfegyverzetet, mivel az akadályozta a határőrizeti teendők eredményes ellátását. Ezen csapatok diszlokációját továbbá — csekély létszámú alegységekre bontva — úgy kellett kialakítani a határőrizeti teendők eredményes ellátása érdekében, hogy hosszan elnyújtva és viszonylag csekély mélységben helyezkedjenek el a határ mentén. Mindezek oly mértékben csökkentették a hadiképességeiket, hogy a harcértékük jóval a kívánatos szint alá esett.

Karl Gottlieb von CLAUSEWITZ pedig a háborúról szóló művében már kifejtette — amely a XIX. század utolsó negyedében magyar nyelven is megjelent, hogy a támadó és védelmi műveletek milyen jellegű erőkoncentrációt igényelnek.⁷ Mivel a határőrizeti teendőket ellátó csapatokat ilyen jellegű feladatok ellátására nyilvánvalóan nem lehetett bevonni, ezért azokra a hadvezetés nem számíthatott. Mivel pedig az országok nem kívánták a haderejeiket mérsékelni, ezért a határőrizeti teendőit békeidőszakban átadták a rendvédelmi szervezeteknek. A határőrizetet a XIX. század végén Európában már — a kontinens keleti és dél-keleti részének a kivételével — a csendőrségek, ahol volt ott a vámőrségek és a rendőrségek együttműködésének különböző formájával valósították meg. Ez alól azonban kivételt jelentettek a Brit-szigetek, ahol nem hoztak létre csendőrséget.

A dualizmus időszakában a Magyar Királyságban a határőrizet dinamikusan változott. Kezdetben — a teljes magyar rendvédelmi modellhez hasonlóan — a magyar határőrizetben is az önkormányzatiság dominált. Ez a helyzet két körülménynek köszönhető a létét. Egyrészt a reformkor időszakában a közigazgatásfejlesztés elméleti vitáiban — amely a centralisták és a municipalisták között folyt — az önkormányzatok elsőbbségét hirdető municipálisok győzedelmeskedtek.⁸ Másrészt pedig — a neoabszolutizmus időszakának a tapasztalataiból fakadóan — a centralizmus összeforrott az idegen elnyomással, emiatt pedig elfogadhatatlanná vált a magyar közvélemény számára.

Már az 1849. III. 4-ei Olmütz-i alkotmány is tartalmazta, hogy a rend védelme birodalmi ügy.⁹ A neoabszolutizmus rendvédelmi modelljének két fő pillére pedig azaz a birodalmi csendőrség és a birodalmi rendőrség szintén a központi birodalmi vezetés közvetlen irányítása alatt állt.¹⁰ A kiki-egezéskor ugyan a HABSBURG hatalmi elit részéről felmerült annak a gondolata, hogy a birodalmi belbiztonsági szervezetek magyarországi alakulatai tovább működve immár a magyar kormány fennhatósága alatt folytassák tevékenységüket, ezzel a „lehetőséggel” azonban a magyar kormány nem kívánt élni.¹¹

A kiegyezés utáni magyar rendvédelmi modell tehát az önkormányzatok rendvédelmén nyugodott. A törvényhatósági törvény¹² és a községi törvény¹³ is tartalmazta a rendőrhatalmát jogkör.

A hetvenes években azonban az önkormányzati rendvédelmi modell a Magyar Királyságban megbukott. A központi államhatalom ugyan megkísérelte a modellt életképessé tenni azáltal, hogy egy-egy vármegyecsoporthoz élére királyi biztost állítottak a rend helyreállítása érdekében. A királyi biztosoknak drákói módszerekkel ugyan sikerült a rendet helyreállítani, azonban megbízatásuk lejártá után rövid időn belül újra visszaállt az anarchia. Ez történt gróf RÁDAY Gedeon esetében is, akit a délvidéki vármegyék rendjének a helyreállításával bíztak meg.¹⁴

Az önkormányzati rendőrségi rendszer bukása késztette arra TISZA Kálmánt, hogy létrehozza a Magyar Királyi Csendőrséget¹⁵ a vidék rendvédelmi testületként, ahol a legnagyobb szükség volt a hatékony rendfenntartó szervezetre. A Magyar Királyi Csendőrség azonban már nem a HABSBURG hatalom felügyelete, hanem a magyar kormány közvetlen irányítása alatt állt. Így vált a magyar rendvédelmi modell kétpólusúvá, ahol a meghatározó testület a Magyar Királyi Csendőrség volt, azaz a magyar rendvédelemben a korábbi önkormányzati dominanciát felváltotta a központi államhatalom közvetlen felügyelete alatt álló testület elsődlegessége. A Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának a létszáma ugyan nem volt több mint a magyarországi rendőrségeké, hiszen mindkét szervezettípusban mintegy 12 000 fő teljesített szolgálatot, a csendőrség azonban a rendőrségeknél jóval nagyobb működési területeken, lényegesen népesebb lakosság körében és eredményesebben tartotta fenn a rendet, mint a rendőrségek.¹⁶ Emellett a Magyar Királyi Pénzügyőrség (5 500 fővel), a fegyőr testület (3 000 fővel), valamint a magyar testőrségek (Magyar Királyi Nemesi Testőrség és a Magyar Királyi Darabont Testőrség 142 fővel), a Magyar Királyi Koronaőrség (58 fővel), a Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (fővel 78) a központi államhatalom közvetlen felügyeletével végezte a tevékenységét.¹⁷

Amíg tehát a központi államhatalom közvetlen irányításával 20 778 fő fegyveres személy vett részt a rend védelmében, addig döntően az önkormányzatok kompetenciájába tartozó rendőrségek személyi állománya körében 12 000 fő látott rendvédelmi szolgálatot. Az önkormányzati rendőrségi létszám valójában ennél is csekélyebb volt, hiszen a fővárosi rendőrség 1872-től ideiglenesen majd 1881-től véglegesen a belügyi tárca felügyelete alá került. Így tehát a dualizmuskori magyar rendvédelemben katonailag szervezett fegyveres őrtestület tagjaként — azaz a csendőrség, a testőrségek, a koronaőrség és a képviselőházi őrség — összesen mintegy 12 278 fő teljesített szolgálatot. A polgári fegyveres őrtestületek tagjaként, azaz a rendőrségek, a büntetés-végrehajtás és a pénzügyőrség személyi állományában pedig 20 500 fő teljesített szolgálatot.¹⁸ **(I.sz. melléklet)**

A katonailag szervezett fegyveres őrtestület és a polgári fegyveres őrtestület között a különbség markáns volt. A katonailag szervezett fegyveres őrtestületek tagjai személyükben — függetlenül attól, hogy a testület, amelyben szolgálatot teljesítettek, mely tárca irányítása alatt állt — katonának minősültek, így a személyi ügyek tekintetében a honvédelmi tárca kompetenciájába tartoztak. Őket a katonákra általában vonatkozó kötelezettségek terheltek, illetve jogosultságok megillették. A katonailag szervezett fegyveres őrtestületeken belüli alá- és fölérendeltségi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. Ezzel szemben a polgári fegyveres őrtestületek tagjai — mivel személyükben nem minősültek katonának — személyi ügyekben a testületüket irányító tárcához tartoztak. A polgári fegyveres őrtestületek tagjaira a katonákra általában érvényes jogosultságok és kötelezettségek nem vonatkoztak. A polgári fegyveres őrtestületeken belüli alá- és fölérendeltségi viszony tartalma hivatalnoki volt. E testületek személyi állománya nem katonai, hanem testületi rendfokozati rendszer rangjait viselte.¹⁹

Ez a rendvédelmi modell biztosította a rendet a béke és a háború időszakában egyaránt az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában. A modell testületeiben foglalkoztatott személyi állomány akkor gyarapodott lényegesen, amikor belépett a rend fenntartásába a Magyar Királyi Csendőrség, bár a szervezetek az ország teljes területét lefedő kiépítésére mintegy fél évtizedre volt szükség.²⁰

A kortársak tervezték ugyan az önkormányzati rendőrségek államosítását is, ezt a folyamatot azonban az I. világháború megakasztotta. A Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) már a XIX. század végén mozgalmat indított az önkormányzati rendőrségek államosítása érdekében. A Magyar Királyi Csendőrség felállítása következtében ugyanis jelentős eltérés jött létre a vidék és a városok rendvédelme között a vidék javára. A csendőrség személyi állománya állami alkalmazott volt, így rájuk ugyanazon juttatások vonatkoztak — nyugdíjképesség, szolgálati lakás, stabil fizetés és kiszámítható karrierív, kedvezményes orvosi ellátás stb. — mint a köztisztviselőkre. Ezzel szemben a rendőrtisztekre — akiket rendőrtisztviselőknak neveztek, mivel nem katonai, hanem a helyi rendőrség rendfokozati rendszere szerinti rangokat viseltek — az állami alkalmazottakra egységesen érvényes juttatások nem vonatkoztak. Jelentős részüket hat évre választották. Juttatásaik pedig az őket foglalkoztató önkormányzat és a személyük közötti megállapodás tartalma szerint alakult, mely általában szerényebb ellátást biztosított a részükre, mint amit a központi államhatalom nyújtott az alkalmazottai számára. A választott rendőrtisztviselők esetében pedig a kortes hadjárataikat finanszírozó helyi notabilitásoknak óhatatlanul beleszólási lehetőségük nyílt az ügyek intézésére, hiszen a rendőrtisztviselők újraválasztása — amely az egzisztenciájukat jelentette — jelentős mértékben függött a patrónusuktól.²¹

Kedvező történelmi körülmények között vetette fel a MROE az önkormányzati rendőrségek államosításának a gondolatát, mivel:

- a dualizmus időszakában a közigazgatás centralizációja a jellemző tendencia, bár a későbbi korokhoz képest még így is decentralizáltnak tekinthető a korszak magyar közigazgatása;
- Magyarországon már működött — a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt — rendvédelmi testület a Magyar Királyi Csendőrség, amely kiváló eredményeket ért el, így a lakosság körében nem kellett számítani ellenérzéseken nyugvó esetleges ellenállásra;
- a központi államhatalom gyakorlóinak a centralizációs elképzeléseivel harmonizált a rendőrségek államosításának a gondolata;
- az önkormányzatok is szimpatizáltak a centralizációval, mivel ezáltal megmaradt a városukban a rendőrség intézménye, azonban annak fenntartásával kapcsolatos kiadások nem terheltek az önkormányzat költségvetését;
- végül pedig a szakterület művelői is pártolták az államosítást, hiszen a gondolat is tőlük származott, mivel az egzisztenciális helyzetük jobbra fordulását, hivatásuk gyakorlásának befolyásoktól mentessé válását remélték a magyarországi rendőrségek államosításától.²²

A MROE — a nyugat-európai rendőrségek tevékenységét tanulmányút során szemrevételező — európai kitekintéssel bíró rendőrtisztviselőt kért fel a magyar rendőrségek államosítása témájának könyv formájában való kifejtésére. E kötetet — miután annak résztémáit szakmai konferenciákon megvitatták — ünnepélyes keretek között adták át a kormányfőnek is. A mozgalom hatására 1912-ben az országgyűlés felkérte a belügyminisztert, hogy a tárcánál 1914-re dolgozza ki — az új városi törvénytervezet kialakítása kapcsán — a rendőrségek államosításának témáját. A témakör kidolgozása érdekében a Magyar Királyi Belügyminisztériumban új osztályt is létrehozottak. A belügyi

tárca javaslatát 1914-ben az országgyűlés elé terjesztették, amely azt átdolgozásra visszaküldte. Közben pedig kitört az I. világháború, így a téma már nem került újra napirendre.²³

A magyar rendvédelmi modell tehát a dualizmus időszakában a decentralizált – önkormányzati dominanciájú modell irányából a központi államhatalomnak közvetlenül alárendelt és centrális irányítású modell felé haladt. Ezt az utat azonban nem tudta végig járni az I. világháború kitörése miatt.

Emellett a magyar rendvédelmet a csekély létszám jellemezte, bár a magyar rendvédelmi testületek személyi állománya a kiegyezés időszakához képest az I. világháború kitöréséig jelentős mértékben gyarapodott ugyan, mégis kevésnek bizonyult a háborús viszonyok rendvédelmi szakemberigényéhez képest. A Magyar Királyi Honvédség alakulatai és a közös haderő magyar állítású ezredei körében összesen 22 000 fő látott el tábori csendőri szolgálati teendőket.²⁴

Az I. világháború során — amikor a hadiállapot szülte viszonyok miatt, a magyar rendvédelem gyenge pontjai, azaz a megosztott vezetés és a csekély létszám fokozott jelentőségre tett szert — a magyar rendvédelmi modell gyengének bizonyult. A rendet pedig — különösen a haderő kötelékében — illetve a karhatalmi teendők tekintetében, továbbá a több mint 1.5 millió főre duzzadt haderő személyi állományának a háterszágban lévő részét illetően a véderő segítségével már nem lehetett fenntartani.²⁵

A dualizmuskori magyar rendvédelmi modellhez hasonlóan alakult a határőrizeti modell is. A Magyar Királyság államhatárának csupán azon a szakaszán jött létre határőrizet, ahol Magyarország határai egybeestek az Osztrák-Magyar Monarchia határaival. A korábbi időszakból megörökölt katonai határőrvidéket 1872-től 1886-ig felszámolták. A kiegyezésre a katonai határőrvidék már amúgy is — az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc időszakát megelőző állapothoz képest — csökkentett területet ölelt fel, hiszen a forradalom oldalára álló határőrvidéki alakulatokat a szabadságharc vérbe fojtását követően megszüntették. A kiegyezést követően a határőrvidék felszámolásával visszaállt az alkotmányos rend az érintett területeken, melyet a magyar országgyűlésekben huzamos ideje igényeltek a magyar rendek. A kiegyezés utáni időkre a határőrvidék léte már amúgy is okafogyottá vált, mivel már nem volt szükség pufferzónára a Török-birodalom és a HABSURG-birodalom között. A török betörések ugyanis megszűntek. A katonai határőrvidéket pedig — ahol a családok földhasználata ellenében a család egyik férfi tagja katonai szolgálatot teljesített — visszaintegrálták a polgári viszonyok közé. A térségben megszűnt a haderő közigazgatási jogosultsága, ott a polgári viszonyok váltak fokozatosan ismét általánossá. A volt határőrvidék területe és lakosai is elindulhattak a polgári fejlődés útján.²⁶

A határőrizetet tehát a dualizmus időszakában a két társország önállóan valósította meg oly módon, hogy országuknak az Osztrák-Magyar Monarchiával közös határait őrizték. A Magyar Királyság esetében kezdetben ezen határvonalat a Magyar Királyi Pénzügyőrség azon szakaszai őrizték, amelyeknek a működési területe az érintett határszakasz hosszabb-rövidebb részével érintkezett. A pénzügyőr szakaszok határőrzési teendőiket az egyéb teendők végzése mellett látták el. A határkapuknál a határforgalom ellenőrzése céljából a legközelebbi városi rendőrség személyi állományából kikülönített csoportok végezték a határforgalom ellenőrzését. A határrend betartatásának a teendőit pedig az érintett határszakaszokkal érintkező járások szolgabírói kirendeltségei látták el.²⁷

Kezdetben tehát a dualizmuskori magyar határőrizeti modell — leszámítva a katonai határőrvidék felszámolásának az időszakát — nem tartalmazott katonai elemet, sőt abban az önkormányzati rész túlsúlyban volt a határforgalom ellenőrzési rendőri csoportok és a határszéli szolgabírói kirendeltségek által. Ez a helyzet azonban a XX. század első évtizedének a végére fokozatosan megváltozott.

1891-ben a magyar határőrizetbe belépett a Magyar Királyi Csendőrség, az útlevélköteles határszakaszokkal érintkező működési területtel rendelkező őrségi által. A határőrizetbe bevont csendőrök és őrsők számát a dualizmus időszakában több ízben dinamikus gyarapították, sőt a határszéli csendőri erők eredményes irányítása érdekében speciális szervezeti elemeket is kialakítottak, valamint a csendőri szolgálatellátás módját is módosították. Ennek következtében pedig a csendőrség, valamint a testületet irányító tárca határőrizeti felelősségei is jelentősen gyarapodtak. A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálatba való bevonásával ugyan lényegesen gyarapodott a határőrizeti teendőket ellátó személyi állomány létszáma, azonban a határszéli csendőrök is — a határszéli pénzügyőr szakaszok tagjaihoz hasonlóan — a határőrizeti feladataikat az egyéb szolgálati teendők ellátása mellett végezték.²⁸ (II.sz. melléklet)

Újabb lényeges változást az 1906. I. 15-én felállított Magyar Királyi Határrendőrség hozott. E testület volt a dualizmuskori Magyarországon az első és egyetlen szervezet, amelynek fő- és egyetlen hivatását a határőrizet alkotta. Ennek ellenére azonban a határőrizeti feladatok nem mindegyikét látta el a határrendőrség. A határforgalom ellenőrzését — legalább is a távolsági határforgalomét a testület látta el, azonban a kishatárforgalom felügyeletét a határszéli csendőrséggel megosztottan végezte el. A határszéli szolgabírói kirendeltségek teendőit pedig teljes egészében átvette. A határrend betartatására a határrendőrség felügyelt. A határőrizetben résztvevő társ rendvédelmi testületek határmenti alakulatai tevékenységének koordinálását is örökölte a szervezet a határszéli szolgabírói kirendeltségektől. Emellett pedig felhatalmazást kapott arra is, hogy az útlevélköteles határszakaszokkal érintkező vármegyékben állomásozó önkormányzati és állami rendvédelmi szervezetek alakulatainak egy részét is igénybe vehesse törvényben meghatározott esetekben és módon. A Magyar Királyi Határrendőrség nem a testület létszámából, hanem a jogköréből fakadóan volt a dualizmuskori magyar határőrizet vezető testülete.²⁹ **(III.sz. melléklet)**

Mivel a dualizmus időszakában a brit minta alapján a háború időszakának kivételes hatalma a polgári kormány kompetenciájába került a Magyar Királyságban, ellentétben az Osztrák Császársággal, ahol a német minta alapján a kivételes hatalom a haderő hatáskörét gyarapította, így a Magyar Szent Korona alá tartozó területeken a rendvédelmi testületek a polgári közigazgatás felügyelete alatt maradtak. Ez alól kivételt a hadművelleti területek jelentettek, amelyek egyértelműen a haderő irányítása alá tartoztak. Márpedig ahol átálltak a katonai határőrizetre, azok a területek egyértelműen hadművelleti területté váltak, hiszen az Osztrák-Magyar Monarchia hadereje védelmi, illetve támadó műveleteinek az elősegítését szolgálta katonai határőrizet.³⁰

A határőrizeti erők összetétele az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában lényegesen már nem változott, bár kisebb módosításokra sor került. Ezek közül a leglényegesebbek közé tartozott, hogy 1912-ben pontosították a határszéli csendőrség és a határrendőrség feladatkörét, megszüntették a határrendőri őrségeket, illetve a Magyar Királyságnak az Osztrák-Magyar Monarchián belüli határain is felállítottak határmenti szervezeti egységeket az illegális kivándorlás akadályozása céljából.³¹

A dualizmuskori magyar határőrizeti modell — a rendvédelmi modell egészéhez hasonlóan — jelentős változásokon esett át.

Az I. világháború kitöréséig a magyar határőrizeti modellből az önkormányzati szervezetek szinte teljes egészében kikerültek, illetve csak szükség esetén, rendkívüli helyzetek létrejöttékor voltak ideiglenesen bevonhatóak.

Mivel a katonailag szervezett őrtestület súlya, azaz a Magyar Királyi Csendőrség szerepe fokozatosan nőtt a magyar határőrizetben, ezért a határőrizetben szolgálatot teljesítő fegyveresek létszámának többsége katonai állományba tartozott.

A dualizmuskori Magyar Királyság határvonalának hossza 4 166 km (100%) volt. Az Osztrák Császársággal 2 083 km (50%), a Román Királysággal 833,2 km (20%), a Szerb Királysággal pedig 458,26 km (11%), valamint a Fiumei térségben tengeri határ 208,3 km (5%) hosszú közös határa volt Magyarországnak. Emellett pedig az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa által közösen irányított Bosznia-Hercegovinával 583,24 (14%), hosszú közös határa volt Magyarországnak. Útlevélköteles határ azonban csupán a magyar-román és a magyar-szerb határ volt. A határőrizet az útlevélköteles határokon működött.³²

Az útlevélköteles határszakaszokon 1 392 fő csendőr 600 fő pénzügyőr és 450 fő határrendőr teljesített szolgálatot, összesen tehát 2 442 fő fegyveres személy. Közülük azonban a csendőrök és a pénzügyőrök más irányú szolgálati teendőik ellátása mellett hajtották végre a határ őrzésével kapcsolatos feladataikat. A határvonal őrzését a pénzügyőrség és a csendőrség határmenti alakulatai végezték. A határvonal őrzése kétlépcsős volt, ahol az egyik lépcsőt a pénzügyőrség a másik lépcsőt pedig a csendőrök alkották, ezen belül pedig többvonalas határőrizetet valósítottak meg az illegális határátlépők valószínűsíthető irányában és idejében. A határforgalom ellenőrzését a határrendőrség végezte. A kishatárforgalom ellenőrzésében azonban a határszéli csendőrség is részt vett.³³

A határvonal őrzésében — fegyver nélküli szervezetként — részt vettek még a határmenti human egészségügyi állomások a fertőző betegségek kiszűrése céljából, továbbá a vesztegintézetek az állami állategészségügyi hierarchiába tagoltan, amelyek a mezőgazdasági termékek egészségügyi ellenőrzését hajtották végre. Emellett a magyar határőrizeti rendszer támaszkodott még a határmenti erdőhatóságok fegyveres munkatársainak a támogatására, valamint esetenként bevonhatóak voltak a

határőrizetbe a határmenti önkormányzatok rendvédelmi szervezeteinek egy része is. Mindezt a határrendőrség fogta össze és irányította.³⁴ **(IV.sz. melléklet)**

Abszolút értelemben is gyarapodott a határőrizetben résztvevő fegyveresek létszáma és az összrendvédelmi létszámon belüli hányaduk is nőtt a kiegyezés időszakához képest.

A határőrizet — legalább is a távolsági határforgalom részleges felügyelete tekintetében az illegális kivándorlók kiszűrése igényéből fakadóan — kiterjedt az Osztrák-Magyar Monarchia két társországnak belső határaitra is.

Kialakultak azok a szervezeti elemek, illetve önálló testületek, amelyeket már teljes egészében a magyar határőrizet eredményes végrehajtása érdekében hoztak létre.

Gyarapodtak a határőrizetet szabályozó jogszabályok. A magyar határőrizetben résztvevő rendvédelmi testületek — a haderő segítségével és iránymutatásával — felkészültek a háború időszakában esetlegesen bevezetésre kerülő katonai határőrizetre való átállásra.³⁵

Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásával, Magyarország és a magyar nemzet trianoni békediktátum általi megcsonkításával, a kiantant létrejöttével merőben új helyzet alakult ki a Kárpát-medencében. A Magyar Királyság — mint az Osztrák-Magyar Monarchia társországa — a térség nagyhatalma volt. Ezzel szemben a trianoni békediktátum nyomán a Magyar Királyság ellenséges államokkal körülvett, kiszolgáltatott országgá vált. Ez a helyzetváltozás rányomta a bélyegét a teljes magyar rendvédelemre, azon belül pedig a határőrizetre különösen.

A trianoni békediktátum elcsatolta Magyarország területének mintegy 2/3-át lakosságának pedig több mint a felét, egyben pedig haderejének létszámát 35 000 főben maximálta és megtiltotta a honvédség haditechnikai fejlesztését is. A szomszédos államok mindegyike Magyarország kárára gyarapodott. Többségük attól tartott, hogy a Közép-Magyarországra visszaszorított magyar állam előbb-utóbb visszaveszi a tőle elcsatolt területeket, amelyeken több millió magyar ajkú lakosság is élt. Annak ellenére, hogy a kisantant országok mindegyikének külön-külön is jóval nagyobb volt a hadereje mint a Magyar Királyi Honvédség, vezérkaraik összehangolták a maradék Magyarország ellen irányuló esetleges támadási terveiket.

Ilyen körülmények között reménytelen volt az ellenséges támadás katonai erővel történő meg hiúsítása. Ezért a magyar állam vezetése a honvédség számára csupán azt a célt tűzte ki, hogy lassítsa az ellenséges előrenyomulást. Ily módon kívánták megakadályozni azt a helyzetet, hogy a diplomáciai síkra terelt konfliktus tárgyalásakor a megszállt ország pozíciójából legyen kénytelen tárgyalni a magyar fél. A magyar haderő csekély létszámát rejtett alakulatok létrehozásával igyekeztek gyarapítani. Erre lehetőséget a rendvédelmi testületek nyújtottak, melyek szervezetében katonai alakulatok elrejtésére törekedtek. A meglévő rendvédelmi szervezetek mellett sikerült új rendvédelmi testületeket is létrehozni. Ezek voltak a Magyar Királyi Vámőrség és a Magyar Királyi Folyamőrség. Az antant ugyanis a rendvédelmi testületek létrehozását illetően — tekintettel a magyarországi tanácsköztársaságra — jóval megértőbbnek bizonyult, mint a honvédség fejlesztése témájában.

A magyar határőrizetet a trianoni békediktátum következményei hatványozottan érintették, mivel az ország ipari gócai karnyújtásra kerültek az új országhatárokhoz. Márpedig az esetleges ellenséges előrenyomulás csak úgy volt lassítható, ha a hátszág férfi lakosságát hadba állították. Erre azonban abban az esetben nyílt lehetőség, ha az ipari gócek termelését átállítják a hadieszközök gyártására és e termelésüket minél tovább folytatják. Mivel ezen termékekkel lehetett volna felszerelni a hátszágban mozgósítottakat. Ezért a határok mentén helyezték el a magyar haderő rejtett alakulatait. Lényegében a Magyar Királyi Honvédség minden harmadik gyalogezerde rejtett alakulat volt, amely a Magyar Királyi Vámőrség, majd 1932-től a Magyar Királyi Határőrség fedésében tevékenykedett. Ez a helyzet azonban csak 1927 után válhatott általánossá, amikor a Szövetségi Bizottság a magyarországi helyszíni ellenőrzését befejezte. 1938 után pedig, amikor — a bled-i egyezmény nyomán — Magyarország visszanyerte a fegyverkezési egyenjogúságát a rejtés értelmetlenné vált, ezért azt meg is szüntették.³⁶

A Magyar Királyi Vámőrség felállításig azonban még nem dőlt el, hogy milyen lesz a trianoni békediktátum utáni magyar határőrizet. Többféle elgondolás született. Volt olyan elképzelés, amely — egyébként a megváltozott viszonyok realitásából kiindulva — a haderő vonzaskörébe tartozó önálló katonai típusú határőrséget képzelt el. Végül is azonban a magyar állam — elsősorban a katonai felsővezetés véleményére alapozva — nem változtatott a dualizmus kori rendszeren mivel úgy gondolták, hogy azt majd a békekötés feltételeinek megfelelően célszerű alakítani.³⁷

Kezdetben azonban — az ország területe több mint kétharmadának az idegen csapatok által történő megszállása nyomán — a magyar haderő kötelékében különböző elnevezéssel szereplő alakulatok kivételével nem állt rendelkezésre még erő a demarkációs vonalak őrzésére, így e feladatot a Nemzeti Hadsereg alakulatai valósították meg.³⁸

A határőrizet irányítása és az őrzés teendői továbbá az abban tevékenykedő szervezetek feladatainak az összehangolása, illetve felügyelete céljából létrehozták határforgalmi felügyelői — más elnevezéssel határőrizeti felügyelői — tisztséget. A tisztséget a miniszterelnök állította fel, abba pedig a személyt a honvédelmi tárca vezetője nevezte ki. Ily módon biztosítva volt — többségében egyébként is a magyar haderő kötelékébe tartozó — a határőrizeti teendők, illetve szervezeti egységek központi irányítása, illetve a határőrizet felett a katonai felügyelet biztosítása.³⁹

A vezetés központosítása és egységesítése azonban nyilvánvalóan csak egy lépés volt az eredményes határőrizet megvalósítása érdekében. Továbbra is szükségesnek mutatkozott a szakterület feladatainak hathatós megvalósítása érdekében szakmai szervezet létrehozása. Tekintettel arra, hogy ezt a testületet még a békeszerződés létrejötte előtt indokolt volt felállítani, ezért az ország vezetése — a dualizmuskori minta nyomán — kialakította a Magyar Királyi Csendőrségen belül a testület határőrizetre szakosodott szakalakulatait. A csendőrség a haderőtől 1920. I. 1-vel kezdődően 1920. III. 31-vel bezárólag vette át a határőrizeti teendőket. 1920. VI. 4-én — a trianoni békediktátum aláírásával — új helyzet állt elő,⁴⁰ melynek eredményeként a magyar kormány rendeleti úton hozta létre a Magyar Királyi Vámőrséget 1921. VIII. 25-én.⁴¹

A Magyar Királyi Vámőrség a határok őrzésének szolgálatát a Magyar Királyi Csendőrségtől 1921. IX. 1-én vette át, miután hosszas huza-vona után eldőlt a leendő testület jellege. A Magyar Királyi Vámőrség — a csendőrséghez hasonlóan — katonailag szervezett fegyveres őrtestület volt, de nem a belügyi tárca, hanem a pénzügyi tárca hivatalos alárendeltségében, bár rejtetten a honvédelmi tárca felügyelete alá tartozott.⁴²

Mivel — a trianoni békediktátumban rögzítettek szerint — az ország lakosságának a haza fegyveres védelmére való felkészítése (sorozás, kötelező katonai szolgálat) nem volt megengedett, ezért a fegyveres szervezetek személyi állománya körében sorozott személyek nem teljesíthettek szolgálatot. Nem lehetett azonban még — a győztes hatalmak által engedélyezett — a trianoni békediktátum után kialakított fegyveres szervezetek csekély létszámát sem biztosítani sorozás nélkül. Ezért a Magyar Királyi Honvédség és a Magyar Királyi Vámőrség, majd a Magyar Királyi Folyamőrség esetében is bevezették az úgynevezett „kényszertoborzott” fogalmat, amely lényegében fából vaskarikát jelentett hiszen a korábbi sorozás átkeresztelése volt csupán. A kényszertoborzás valódi értelmével ugyan az antant is ismerte, azonban kénytelen volt szemet hunyni a jelenség felett, mivel az általa engedélyezett szervezetek általa megállapított létszámát másképp nem lehetett feltölteni. A Magyar Királyi Vámőrség és utód szervezetei legénységi személyi állományát tehát sorozás útján biztosították.

Emellett — más ügyeskedési praktikák kialakításával — alkalmazták az ezredek ikrezését is. Ezzel lényegében a duplájára lehetett -növelni a Magyar Királyi Honvédség alakulatainak a létszámát. Ennek a rejtési módszernek az volt a lényege, hogy az -ikeralakulatok sohasem lehettek egyazon helyen, hogy az ellenőrök ne fedezhessék fel a turpisságot. A rejtésnek volt egy másik formája, amikor meglévő testület költségvetésében rejtettek el honvédségi alakulatokat. Így jöhetett létre az a helyzet, hogy a Magyar Királyi Honvédség minden harmadik ezrede rejtett alakulatként a Magyar Királyi Vámőrség, majd a Magyar Királyi Határőrség fedésében tevékenykedett. A rejtett alakulatok a Magyar Királyi Honvédség gyalogezredeivel azonos szervezettel, létszámmal és fegyverzetel rendelkeztek. A vámőrségen rejtésében a honvéd ezredek felállítására elsősorban azután kerülhetett sor, hogy az antant Szövetségek Közi Ellenőrző Bizottsága (SzEB) a trianoni békediktátum helyszíni ellenőrzését 1927. III. 31-én befejezte.⁴³

A Magyar Királyi Vámőrség személyi állományának a létszámát — miután a testülethez a társ fegyveres szervezetektől vezényelt mintegy 2 177 csendőrt, 3 754 katonát és 261 rendőrt, valamint 800 pénzügyőrt, fokozatosan visszavezényeltek az anyatestületükhöz — kezdetben 4 913 főre tervezték ugyan, azonban az antant csupán 4 210 főt engedélyezett, bár 1922-ben az antant részéről felmerült a 6 262 fős létszám szükségessége. Végül 4 500 fős létszám vált hivatalossá, azonban konkrét határőrizeti feladatokat teljesítő szolgálatba 3 417 fő volt beosztható. Ők alkották a testület személyi állományának a hadifegyverrel felszerelt részét.⁴⁴

A Magyar Királyi Vámőrség szervezeti felépítése négylépcsős volt. A legalsóbb szintet a vámőr őrsők alkották (151 őrs), több őrsöt irányítottak a vámőr szakaszok (54 szakasz), amelyek lényeg-

gébe parancsnokságok voltak. Ide telepítették a testületen belül a legalacsonyabb tiszti beosztásokat. A vámőr szakaszok felett álltak a vámőr kerületek (7 kerület) mint középszintű parancsnokságok. A kerületek határszakaszai megegyeztek a honvéd kerületek, illetve csendőr kerületek határszakaszaival. Végül pedig az országos irányítást megvalósítva, a kerületek felett állt a vámőrség parancsnoksága. **(V.sz. melléklet)**

A Magyar Királyi Vámőrség szervezetébe nehézfegyverzetet nem rendszeresítettek, csupán a testületi objektumok esetleges védelmének a biztosítási érdekében kapott a testület sorozatlövő (golyószóró, géppuska) fegyvereket.

A személyi állomány ruházata felszerelése, fegyverzete — néhány apróbb részlettől eltekintve — azonos volt a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresítettel.

A Magyar Királyi Vámőrségnek vámfeladatai nem voltak. Legális feladatkörét a határőrizet alkotta. A testület rejtett hivatását pedig a Magyar Királyi Honvédség határmenti bűjtatott alakulatainak a fedése képezte, illetve a határbiztosítás, bár ez utóbbinak csak korlátozott módon volt képes megfelelni.

A Magyar Királyi Vámőrséget 1932. X. 1-én átkeresztelték Magyar Királyi Határőrségre. A Magyar Királyi Határőrség nyílt és rejtett feladatai a Magyar Királyi Vámőrséghez képest nem változtak és a miniszteriális alárendeltsége sem módosult. A továbbiakban is a pénzügyi tárca nyílt, és a honvédelmi tárca rejtett irányítása alatt állt. Nőtt azonban a személyi állomány létszáma és átalakult a szervezet is. Ennek keretében erőteljesen gyarapodtak a határbiztosítása teendők végrehajtására hivatott szervezeti elemek, amelyek már nem csupán személyi fegyverekkel rendelkeztek. A konkrét határőrizeti teendőket azonban továbbra is az őrsők végezték, irányításukat pedig a kerületparancsnokságok látták el. A határőrséget 1935-ben és 1937-ben lényegesen átalakították. Mindkét átszervezés során a határbiztosításra hivatott szervezeti elemek számát és az ott szolgálatot teljesítők létszámát, illetve a fegyverzetét gyarapították, egyben pedig az átszervezések nyomán szorosabbra fűzték a határőrség és a honvédség kapcsolatát. Végül pedig 1938. X. 1-én a Magyar Királyi Határőrséget — határvadász csapatnem elnevezéssel — integrálták a Magyar Királyi Honvédség szervezetébe.⁴⁵

Az integráció fordulópontot jelentett a határőrizet és a határbiztosítást megvalósító szervezeti egységek viszonyát illetően. Nem csupán arról volt szó, hogy a határbiztosítást megvalósító szervezet az alakulatok, számát, fajtáit, illetve az ott rendszeresített létszámot és fegyverzetet illetően is jóval dinamikusabban gyarapodott, mint a határőrizet megvalósító rész. A határőrizet megvalósító rész elvesztette az országos és a középszintű vezetési szintjeit is, a határbiztosító rész szervezetében csupán az alacsony szintű speciális szervezeti maradt meg. A határőrizet megvalósítókat nevezték határszolgálatosoknak. A határvadászok szervezete, szolgálatellátása és kiképzése is eltérő volt a többi határvadásztól.

A két világháború közötti időszakban a magyar határőrizet derékhadát megvalósító szervezet — azaz a Magyar Királyi Vámőrség és utódszervezetei a Magyar Királyi Határőrség, majd a honvéd határvadászok — létszáma dinamikusan gyarapodott. A Magyar Királyi Vámőrség mintegy 4 500 főnyi létszáma határőrséggé alakulásakor már 7 314 főre emelkedett, majd a Magyar Királyság hadbalépésekor a határvadászok személyi állomány már elérte a 27 592 főt bár ebből a létszámból a határszolgálatosok csupán 9 475 főt tettek ki. Közben természetesen — a területvisszacsatolások nyomán — az országos határvonalak hossza is jelentősen gyarapodott. Ezért a konkrét határvonalórzési teendőket ellátó őrsők száma a 151 vámőr, majd határőr őrsről — a területvisszacsatolások nyomán — 342 határvadász őrsre nőtt.⁴⁶

A két világháború közötti időszakban a határvonal őrzését — békediktátum tartalma konkrét ismeretének a hiányából fakadó átmeneti bizonytalanság időszakát leszámítva — a Magyar Királyi Vámőrség és utódszervezetei látták el a kishatárforgalom ellenőrzése mellett. A távolsági határforgalom ellenőrzését pedig a Magyar Királyi Állami Rendőrség, majd a testület 1932. évi átkeresztelés és átszervezése nyomán⁴⁷ a Magyar Királyi Rendőrség határszéli kirendeltségei, illetve Kárpátalja visszatérése kapcsán az ott felállított határvidéki rendőrkapitányság és kirendeltségei is végezték.⁴⁸

A magyar határőrizeti szervezetek a területvisszacsatolások teendőiből sem maradtak ki. A Magyar Királyi Határőrség majd a határvadászok határbiztosító alakulatai — az 1938-as felvidéki és az 1939. évi kárpátaljai, majd az 1940. évi erdélyi végül pedig az 1941. évi délvidéki bevonulások alkalmával — a Magyar Királyi Honvédséghez csatlakozva, illetve annak részeként a többi bevonuló magyar alakulattal együtt haladva zárkóztak fel az új határvonalakra, ahol elkezdtek az új

határvonal ideiglenes őrzését és hozzáláttak a határszolgálatosok elhelyezési körleteinek a kialakításához. E tevékenységüket a katonai közigazgatás befejezéséig végezték, amikor átkerültek a számukra kijelölt békeelhelyezési körletekbe, átadva a határmenti térséget a határszolgálatosoknak, akik a katonai közigazgatás ideje alatt — mivel a visszacsatolt terület ezen időszakban hadműveleti terület minősítést kapott — hadműveleti záróvonal őrzése teendőit látták el a régi határokon a katonai közigazgatás beszüntetéséig.⁴⁹

A két világháború közötti Magyar Királyság határőrizete azonban nem szűkíthető le a Magyar Királyi Vámórség és utódszervezetei, valamint a Magyar Királyi Államrendőrség, majd a Magyar Királyi Rendőrség szakalakulatainak a tevékenységére. Ennél összetettebb volt a helyzet. a határőrizetben részt vettek a csendőrség, a pénzügyőrség, a vámhivatalok, a humán és állatorvosi szakszolgálatnak a fertőző betegségek és a mezőgazdasági termékek egészségügyi ellenőrzését végrehajtó szervezetei, továbbá jelentős segítséget nyújtottak a határmenti erdészetek tagjai. A két világháború közötti magyar határőrizet ugyanúgy kétlépcsős volt, mint az 1891 utáni dualizmuskori magyar határőrizet. Az államhatárra az ország belseje felé eső mintegy 10-15 km széles területet hívták határövnnek. E térség alkotta a korabeli határőrizet terét, amely nem keverhető össze a honvédelmi határsávval, aminek más volt a feladata. A határövnnek a határmenti — kezdetben 500 m, majd 100 m széles sávját nevezték határsávnak. Ebben a területsávban kizárólag a mindenkori határőr szervezet, azaz a Magyar Királyi Vámórség és jogutódai tevékenykedhettek. A határöv fennmaradó részét hívták határkerületnek. A határkerület határsávval érintkező szélét a csendőrségnek a határkerületben diszlokáló alakulatai, a határövnnek az ország belsejével érintkező szélét pedig a pénzügyőrség helyi erői őrizték. A határövön belül pedig — bár a vámórség és jogutódjai is láttak el szolgálatot — döntően a Magyar Királyi Csendőrség és a Magyar Királyi Pénzügyőrség személyi állományának a tagjai tevékenykedtek. A határsértők valószínű mozgási idejébe és terébe mindhárom szervezet egymással összhangban vezényelt járőröket. Emellett a csendőrök általában a települések bejáratainál, útkereszteződéseknél, illetve forgalmi csomópontokon, továbbá a vasút és buszpályaudvarokon, valamint megállóknál végezték az utasforgalom ellenőrzését. A pénzügyőrök elsősorban a csempészség feltételeinek a megelőzésére koncentráltak. Ennek érdekében a határövnben a családok háztartásaiban — a család létszámától függően — maximálták a kurrens csempészaruk mennyiségét. A kereskedőket pedig arra kötelezték, hogy az áruaktáiraikat bármikor megtekinthessék az ellenőrző pénzügyőrök és azokban a kedvelt csempészarúnak tekinthető termékek elkülönítve és naprakész nyilvántartással kezelve megtekinthetőek legyenek.⁵⁰ **(VI.sz. melléklet)**

Összességében megállapítható tehát, hogy a polgári magyar állam határőrizeti modellje — tér- és időtől függetlenül, hasonlóan más országokhoz — az állam működésének egészétől nem különíthető el, az állam egészének a jellegével együttesen vizsgálható és értékelhető. Mivel pedig a dualizmuskori és a két világháború közötti magyar állam egyaránt a polgári magyar államfejlődés részét alkotta, ezért annak az integráns részét képező határőrizeti modell is egységet alkot.

A polgári magyar állam határőrizeti modellje egységes abban, hogy:

- Magyarország és a magyar polgárok érdekében működött, összhangban a magyar közigazgatás más szervezeteivel, ezért jelentett akadályt a leánykereskedelmet folytatók, a nem kívánatos káros hátsó szándékú cselekedeteket megvalósító külföldi bűnözők, a hazai munkaerőpiacot gyengítő illegális kivándorlás, illetve a kivándorlók kiszipolyozására törekvők számára;
- védte az ország piacát, a kialakított egészségügyi, kulturális és gazdasági viszonyokat, mint ahogyan a dualizmus időszakában védte a Magyar Királyság nyugat-európai mezőgazdasági piacában betöltött helyét azáltal, hogy kiszűrte a balkáni fertőző állatbetegségek Magyar Királyság területére való bejutását;
- megakadályozta az illegális határátlépést, illetve a határforgalmat a határkapukhoz terelte, ahol a szabályoknak megfelelő ellenőrzést megvalósította, ezáltal biztosítva a törvényes kereteket a határátlépés terén;
- a belső viszonyok alakulása mellett döntő hatást gyakoroltak a magyar határőrizetre a külső viszonyok változásai, mivel a magyar határőrizet dinamikusan alkalmazkodott a környező országoknak a magyar állam megítéléséből fakadó magatartás változásaira, így jöhetett létre a dualizmus időszakában az örökös tartományok és a balkáni államok irányában eltérő határőrizet, majd a trianoni békediktátum után az új szerkezetű határőrizet;
- a határőrizet irányításában a központi államhatalom dominanciája érvényesült, amely ugyan a kiegyezést követően még csupán szerény mértékben volt tapasztalható, azonban folyamatosan erősödött egészen a vizsgált időszak végéig;

- a társ rendvédelmi és honvédelmi testületektől eltérő szervezettel valósította meg feladatait, a magyar határőrizetben résztvevő katonailag szervezett fegyveres őrtestületek, polgári fegyveres őrtestületek és a Magyar Királyi Honvédség keretében határőrizeti szolgálatot ellátó testületek mind-egyikének a szervezeti felépítése eltért a határőrizeti feladatok ellátásának végzésében részt nem vevő szervezetekétől;

- a határ őrzésére és a határforgalom ellenőrzésére, illetve a határrend betartására irányuló szolgálatellátás metodikája eltért a más tartalmú szolgálatok által alkalmazott módszerektől;

- Magyarország szuverenitása biztosításának egyik fontos elemeként működött, mivel biztosította a magyar jog érvényesülését az eljárás alatt állók, illetve a magyar szabályok érvényesítését az országba irányuló személy- és áruforgalom tekintetében, továbbá az illetéktelen határátlépések megakadályozásával;

- a külső és belső körülményektől függően ugyan változott a magyar határőrizet domináns szervezete — hiszen kezdetben a Magyar Királyi Pénzügyőrség, majd a határszéli csendőrség, később a Magyar Királyi Határrendőrség, végül pedig a Magyar Királyi Vámőrség és utódszervei látták el a domináns szervezet feladatait — azonban a polgári magyar állam határőrizetében mindig több szervezet vett részt, általában az alapfeladataikkal harmonizáló részhatárőrizeti feladatok teljesítése által.

Mindezek alapján bizton állítható, hogy a korabeli határőrizeti modell a magyar rendvédelmi modell része ugyan, azonban annak olyan jól elkülöníthető önálló részét képezi, amely egyben szoros összefüggésben áll a honvédelemmel.

A korabeli magyar határőrizetet azonban nem csupán az egész időszak valamilyen formában azonos, vagy hasonló jellemzők uralták. Jól elkülöníthető két periódus a dualizmus és a két világháború közötti időszak, mely időszakokat speciális jellemzők határozták meg. Nevezetesen a dualizmuskori Magyar Királyság — az Osztrák-Magyar Monarchia társországaként — a térség nagyhatalmának számított. A közvetlen szomszédai részéről nem fenyegette a lerohanás veszélye.

Ezzel szemben a trianoni békediktátum által megcsonkított Magyar Királyság a kisantant szorításában a permanens fenyegetettség veszélyében élt. Magyarország ki volt téve a gyors katonai megszállás lehetőségének. A magyar határőrizet ezekhez a helyzetekhez igyekezett már békeidőszakban is alkalmazkodni. A dualizmus alatt az útlevélköteles határszakaszokon a magyar rendvédelmi testületek határmenti alakulatai látták el a határőrizeti teendőket. E feladatok teljesítésében a haderő nem vett részt. A véderő csapatai nem állomásoztak a határokon. A katonai határőrizetre való áttéréskor a rendvédelmi szervezetek határmenti alakulatait szervezték át — megfelelő békeidőszaki felkészítéssel — úgy, hogy a helyi lakosság bevonásával a hazai haderő határvonalra való felvonulásáig képesek legyenek a térség infrastruktúrájának a védelmére, az ellenséges felderítő és diverzáns akcióknak az elhárítására, illetve a túloldali haderő határvonalra történő felvonulásának a szemmel tartására.

Ezzel szemben a két világháború közötti időszakban a magyar haderő jelentős része — kezdetben rejtetten majd nyíltan — a határ mentén diszlokált. A honvédelmi erők — kezdetben fedőszervezet (vámőrség, majd határőrség) felhasználásával, majd anélkül (határvadászok) látta el a határvonal őrzését, bár a távolsági határforgalom ellenőrzését és a határrend betartatását rendvédelmi testületek végezték.

Nyilvánvaló tehát, hogy — annak ellenére hogy a külső körülmények változásai az egész magyar állam, különösen pedig annak a rendvédelmi alrendszere alakítását befolyásolták — a külső körülmények a legnagyobb hatást a határőrizeti rendszer formálására gyakorolták. A polgári magyar állam dualizmuskori és a két világháború közötti határőrizete jelentős mértékben eltért egymástól. Egyik sem jobb vagy rosszabb, modernebb vagy elavultabb a másiknál. Egyszerűen arról van szó, hogy a külső körülmények változtak meg jelentős mértékben, amelyre válasz volt a dualizmuskori és a két világháború közötti eltérő magyar határőrizet.

Jegyzetek:

- ¹ PARÁDI: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. 13-17.p.
² Idem: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. 357-388.p.
³ 1867/XII.t.c
⁴ 1723/I.tc. ; 1723/II.tc.
⁵ GALÁNTAI: 87-162.p.
⁶ PARÁDI: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig.
⁷ CLAUSEWITZ
⁸ CSIZMADIA: 79.p.
⁹ Nr. 150/1849. 6. §
¹⁰ Nr. 272/1849. ; Nr. 19/1850. ; Nr. 266/1850. ; A HABSURG-birodalmi rendőrhatalóságok hatásköréről. 1851. II. 14-ei uralkodói leirat.
¹¹ DEÁK
¹² 1870/XLII.tc.
¹³ 1871/XVIII.tc.
¹⁴ CSAPÓ
¹⁵ 1881/II.tc. ; 1881/III.tc.
¹⁶ PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* 98-110.p. + 117.p. ; TISZA
¹⁷ PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. 84.p. ; Idem: *A magyar rendvédelem 1867-1918.* 52.p.
¹⁸ PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. op.cit. 84.p. ; Idem: A polgári magyar állam rendvédelme. 69.p.
¹⁹ PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. op.cit.
²⁰ REKTOR: 91-93.p.
²¹ PARÁDI: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. 109-115.p.
²² DORNING
²³ BORBÉLY — KAPY: 392-395.p. ; TISZA :op.cit.
²⁴ FARKAS Márton: *Katonai összeomlás és forradalom 1918-ban. A hadsereg szerepe az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásában.* ; Idem: *A császári sas lehull.* ; ERNYES
²⁵ PARÁDI: A hátszág rendvédelme 1914-1918. 110-122.p.
²⁶ BÜR
²⁷ PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* 34-37.p. + 51-53.p.
²⁸ Idem: *Csendőrség a határőrizetben.* 58-64.p.
²⁹ Idem: *Rendőrség a határőrizetben.* 37-56.p.
³⁰ Idem: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. op.cit. 14-16.p.
³¹ Idem: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása.
³² Idem: *A magyar határőrizet története a kezdetektől napjainkig. A magyar határőrizet a Kárpát-medencében.* 35.p.
³³ Loc.cit. 45-46.p. ; Idem: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmuskori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. 30-31.p. ; Idem: *A magyar rendvédelem története.* 284 p.
³⁴ Idem: *A dualista Magyarország határőrizete 1967-1914.* ; Idem: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914.
³⁵ Idem: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai.
³⁶ Idem: A Magyar Királyi Vámőrség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete.
³⁷ PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* 23-26.p.
³⁸ Idem: A Magyar Királyi Vámőrség a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. op.cit.
³⁹ PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* op.cit.
⁴⁰ 1921/XXXIII.tc.
⁴¹ 6 200/1921. (VIII. 25.) ME.r. ; 114 440/1921. (VIII. 25.) PM.r.
⁴² KISS: 4-16.p.
⁴³ PARÁDI: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. 147.p.
⁴⁴ Hadifegyverek — a személyi fegyverzet tekintetében — azt a lőfegyvert tartotték, amely meghatározott kalibert, illetve csőhosszt elért, illetve túlhaladott, a karabélyok és a pisztolyok tekintetében természetesen eltérő tartalommal.
PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* op.cit. 75.p.
⁴⁵ Loc.cit. 78.p.
⁴⁶ Loc.cit. 79-85.p.
⁴⁷ 6 500/1931. (XI. 30) ME.r.
⁴⁸ BORBÉLY — KAPY: op.cit 452-459.p.
⁴⁹ KESERŰ
⁵⁰ PARÁDI: *A magyar határőrizet története a kezdetektől napjainkig. A magyar határőrizet a Kárpát-medencében.* 73.p.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):**MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK**

- BORBÉLY – KAPY (23.48.:) — BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. I.köt. 1-299 p. II.köt. 300-600 p.
- CLAUSEWITZ (7.:) — CLAUSEWITZ Karl von: *Vom Kriege.* [A háborúról.] Ford.: HAMARY Béla — HAZAI Samu. Budapest, 1892-1894, Ludovika Akadémia. (A *Ludovica Akadémia Közönlönye* mellékleteként jelent meg nyolc kötetbe foglalva.) 720 p.
- CSAPÓ (14.:) — CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* Pécs, 2007, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.
- CSIZMADIA (8.:) — CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.
- DORNING (22.:) — DORNING Henrik: *A rendőrség intézményének fejlődése.* Budapest, 1922, Budapesti Hírlap Nyomda. 14 p. /A Magyar Királyi Állami Rendőrség országos szaktanfolyamainak kiadványai, 1./
- ERNYES (24.:) — ERNYES Mihály: *A magyar rendőrség története.* I.köt. Budapest, 2002, Belügyminisztérium 342 p. HU-ISBN 963 92 0813 2.
- FARKAS: *Katonai összeomlás és forradalom 1918-ban. A hadsereg szerepe az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásában.* (24.:) — FARKAS Márton: *Katonai összeomlás és forradalom 1918-ban. A hadsereg szerepe az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásában.* Budapest, 1969, Akadémia. 428 p. HU-ISBN —
- FARKAS: *A császári sas lehull.* (24.:) — FARKAS Márton: *A császári sas lehull.* Budapest, 1982, Kossuth. 197 p. HU-ISBN 963 09 1893 5. /Népszerű történelem./ HU-ISSN 0324-7953.
- GALÁNTAI (5.:) — GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.
- PARÁDI: *A magyar rendvédelem története.* (33.:) — PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.
- PARÁDI: *Csendőrség a határőrizetben.* (28.:) — PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 186 p. HU-ISBN 963 76 2331 0. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./ HU-ISSN —
- PARÁDI: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* (27.:) — PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —
- PARÁDI: *Rendőrség a határőrizetben.* (29.:) — PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtisztület 1881-1945.* (16.:) — PARÁDI József: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtisztület 1881-1945.* Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0./A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
- REKTOR: (20.:) — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.
- TISZA (16.;23.:) — TISZA Miksa: *Magyarország rendőrségeinek története a legrégebb időkől 1912-ig.* Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.

TANULMÁNYOK

- DEÁK (11.:) — DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. *Történelmi Szemle*, XLIX.évf. (2007) 3.sz. 351-372. p. HU-ISSN 0040-9634.
- KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7.sz. 35-45.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

- KISS (42.;) — KISS István Géza: *A Magyar Királyi Vámőrség története*. Budapest, 1996, Viva Média. 63 p. HU-ISBN 963 76 1922 4. /Tanulmányok, 2./ HU-ISSN 1416-0234.
- PARÁDI: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. (31.;) — PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. *Belügyi Szemle*, XXX.évf. (1982) 10.sz. 44-51.p. HU-ISSN 0133-6738.
- PARÁDI: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. (34.;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI.évf. (1986) 3.sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540.
- PARÁDI: Áttérés a háborús határőrizet-re az első világháború előtt. (1.;30.;) — PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. *Rendvédelem-történelmi Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 13-17.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történelmi tudományos konferenciasorozatnak a „Háború, forradalom, trianon” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai. (35.;) — PARÁDI József: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai. *Határőrségi Tudományos Közlemények*, IV.évf. (1994) 1.sz. 4-23.p. HU-ISSN —
- PARÁDI: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig. (6.;) — PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig. 74-109.p. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügyőrség*. Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Alapítvány. 215 p. A tanulmány korábbi változata 2003. nyarán Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Alapítvány által szervezett magyar rendvédelem-történelmi témájú nyári szabadegyetemen. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. HU-ISBN —
- PARÁDI: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. (2.;) — PARÁDI József: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. 357-388.p. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv*. Budapest, 2004, Gondolat Kiadó. HU-ISBN 963 95 0086 0. /Jogtörténelmi értekezések, 28./ HU-ISSN 0134-0026.
- PARÁDI: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. (21.;) — PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. *Rendvédelem-történelmi Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 105-119.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011.november 11.-én, Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történelmi tudományos konferenciasorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében” című XXV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. (43.;) — PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. *Rendvédelem-történelmi Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 141-154.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történelmi tudományos konferenciasorozatnak a „Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelmében” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.
- PARÁDI: A Magyar Királyi Vámőrség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. (36.;38.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Vámőrség, a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. *Rendvédelem-történelmi Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 81-98.p. HU-ISSN 1216-6774.

- PARÁDI: A hátország rendvédelme 1914-1918. (25.;) — PARÁDI József: A hátország rendvédelme 1914-1918. 108-124.p. In SZIDIROPULOSZ Archimédész (szerk.): *Trianoi Szemle Évkönyv*. VII. évfolyam. Budapest, 2015, Trianoi Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány. 311 p. HU-ISSN 2060-2502.
- PARÁDI: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. (17.;18.;19.;) — PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmuskori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. (33.;) — PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmuskori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 51.sz. 25-42.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: A magyar rendvédelem 1867-1918. (17.;) — PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 53.sz. 33-52.p. HU-ISSN 1216-6774.
- PARÁDI: A polgári magyar állam rendvédelme. (18.;) — PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelme. In PARÁDI József — VEDŐ Attila: *A polgári magyar állam karhatalmi tevékenységének szabályozása 1867-1945*. Budapest, 2018, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 336 p. HU-ISBN 978 615 80 3092 2. /A magyar rendvédelem-történet forrásai, 1./ HU-ISSN 2560-0532.

KÉZIRATOK

- BÜR (26.;) — BÜR Márta: *A magyar határőrvidék felszámolása. A házközösség /zadruga/ válsága*. Kandidátusi disszertáció (MTA). Kézirat. Budapest, 1962. PMID:14497171
- PARÁDI: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. (34.;) — PARÁDI József: *A dualista Magyarország határőrizete 1867-1914*. Bölcsészdoktori disszertáció (ELTE BTK). Kézirat. Budapest, 1985. 162 p. PMID:2414711
- PARÁDI: *A magyar állam határőrizete 1920-1941*. (37.;39.;44.;45.;46.;) — PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941*. Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990. 264 p. + 562 p. melléklet.
- PARÁDI: *A magyar határőrizet története a kezdetektől napjainkig. A magyar határőrizet a Kárpát-medencében*. (32.;33.;50.;) — PARÁDI József: *A magyar határőrizet története a kezdetektől napjainkig. A magyar határőrizet a Kárpát-medencében*. Kézirat a szerzőnél. 180 p.

JOGSZABÁLYOK

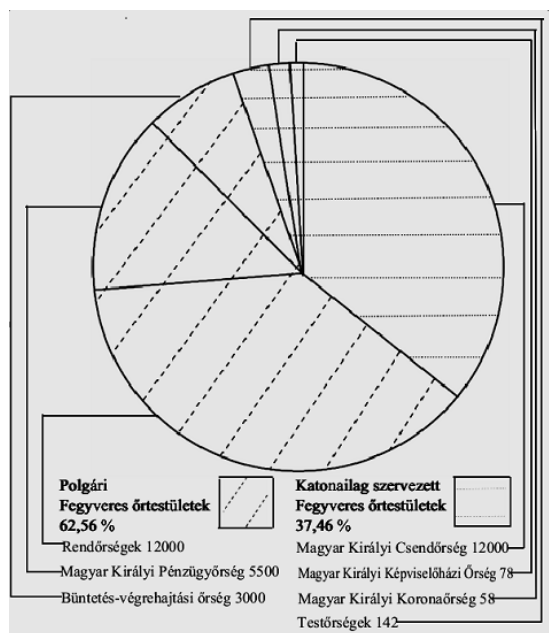
- 1723/I.tc. (4.;) — 1723/I.tc. az ország s az ahhoz kapcsolt részek karai és rendei Ő császári és királyi szent felségének szabadságaik s kiváltságaik atyai és legkegyelmesebb megerősítéseért s a karok és rendek közepette saját legszentségesb személyében megjelenéseért legnagyobb köszönetet mondanak.
- 1723/II.tc. (4.;) — 1723/II.tc. Ő császári és királyi legszentségesebb felsége fölséges osztrák háza nőágának Magyarország Szent Koronájában s a régtől fogva hozzákapcsolt részekben való folytonos királyi örökösödéséről.
- Nr. 150/1849. (9.;) — Nr.150/1849. Kaiserliches Patent, vom 4. marz 1849, [Császári pátens, 1849. III. 4.] Kaiserliches Patent, die Reichsver-fassung für das Kaiserthum Österreich enthaltend. [Császári pátens, a birodalmi alkotmány az Osztrák Birodalom és részei számára.] *Reich- Gesetz- und Regierungsblatt*, [Birodalmi törvény- és kormánylap] II.évf. (1850) 151-165.p.
- Nr. 272/1849. (10.;) — Nr.272/1849. Kaiserliche Verordnung vom 8. Juni. 1849. womit die Errichtung einer Gendarmerie im ganzen Umfange des österreichischen Kaiserthums nach den angetragenen Grundzügen genehmigt wird. [Császári rendelet, mellyel az Osztrák Birodalom teljes területére kiterjedő hatáskörű csendőrség állíttatik fel.] *Reichs – Gesetz – Blatt für das Kaiserthum Österreich*, [Birodalmi Törvénylap az Osztrák Császárság számára] (1849) 297.p.
- Nr. 19/1850. (10.;) — Nr.19/1850. der provisorisch Organischen Gesetze Gensd'armerie in dem Österreichischen Kaiserstaat. [Az Osztrák Császárság csendőr szervezetének ideiglenes törvénye.] *Reich- Gesetz- und Regierungsblatt*, [Birodalmi törvény- és kormánylap] II.évf. (1850) 204-231.p.
- Nr.266/1850. (10.;) — Nr. 266/1850. Kaiserliches Patent, wodurch ein provisorisches organisches Gesetz für die Staatsanwaltschaften erlassen und vom Tage kundmachung angefangen im Wirtsamkeit Gesetz wird. [A HABSBERG-birodalmi állami és helyi rendőrhatóságok és testületek szervezésének alapelveiről 1850. VII. 10-ei uralkodói leirat.] *Reich- Gesetz- und Regierungsblatt*, [Birodalmi törvény- és kormánylap] II.évf. (1850) 1171-1214.p.

- A HABSBERG-birodalmi rendőrhatóságok hatásköréről. (10.;)
1867/XII.tc. (3.;)
- 1870/XLII.tc. (12.;)
1871/XVIII.tc. (13.;)
1881/II.tc. (15.;)
1881/III.tc. (15.;)
1921/XXXIII. tc. (40.;)
- 6 200/1921. (VIII. 25.) ME.r. (41.;)
114 440/1921. (VIII. 25.) PM.r. (41.;)
6 500/1931. (XI. 30) ME.r. (47.;)
- A HABSBERG-birodalmi rendőrhatóságok hatásköréről. 1851. II. 14-ei uralkodói leirat.
- 1867/XII.tc. a Magyar Korona országai és az Ő Felseje uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézésének módjáról.
- 1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.
- 1871/XVIII.tc. a községek rendezéséről.
- 1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.
- 1881/III. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.
- 1921/XXXIII. tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákországgal 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről.
- 6 200/1921. (VIII. 25.) ME.r. a vámórség létesítéséről.
Magyarországi Rendeletek Tára, LV.évf. (1922) I.füzet. 223-232.p.
- 114 440/1921. (VIII. 25.) PM.r. a Magyar Királyi Vámórség létesítéséről szóló 6.200/1921. M. E. számú kormányrendelet végrehajtásáról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LV.évf. (1922) I.füzet. 1594-1623.p.
- 6 500/1931. (XI. 30) ME.r. a m.kir rendőrség szervezeti változásairól.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXV.évf. (1931) I.füzet. 1583-1584.p.

Melléletek jegyzéke:

- I.sz. melléklet
A Magyar Királyság katonailag szervezett és polgári fegyveres őrtestületei a dualizmus időszakában.
- II.sz. melléklet
A Magyar Királyi Csendőrség általános és a határszéli csendőrség speciális szervezeti felépítése 1913.
- III.sz. melléklet
A Magyar Királyi Határrendőrség szervezeti felépítése.
- IV.sz. melléklet
A határőrizetben résztvevők személyi összetétele 1913-ban.
- V.sz. melléklet
A Magyar Királyi Vámórség szervezeti felépítése.
- VI.sz. melléklet
A határőv.

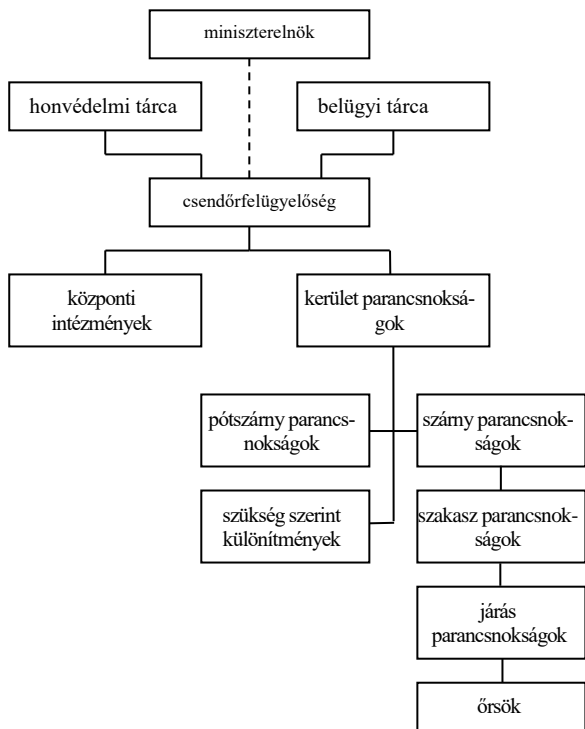
A Magyar Királyság katonailag szervezett és polgári fegyveres őrtestületei a dualizmus időszakában.

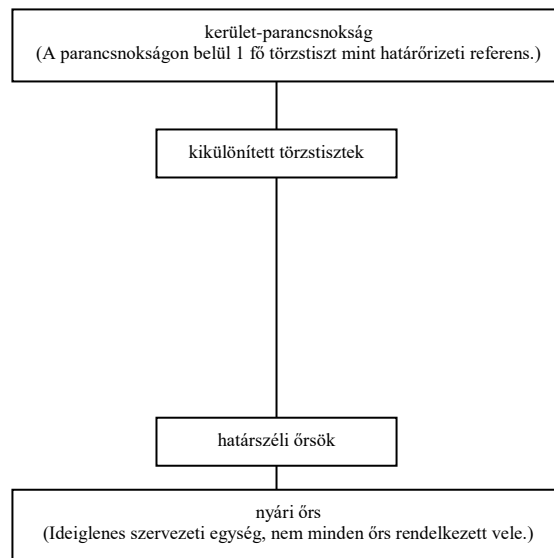
Forrás ! PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* 68-135.p. Budapest, 1996z, Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.

A Magyar Királyi Csendőrség általános és a határszéli csendőrség speciális szervezeti felépítése 1913.

A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti felépítése

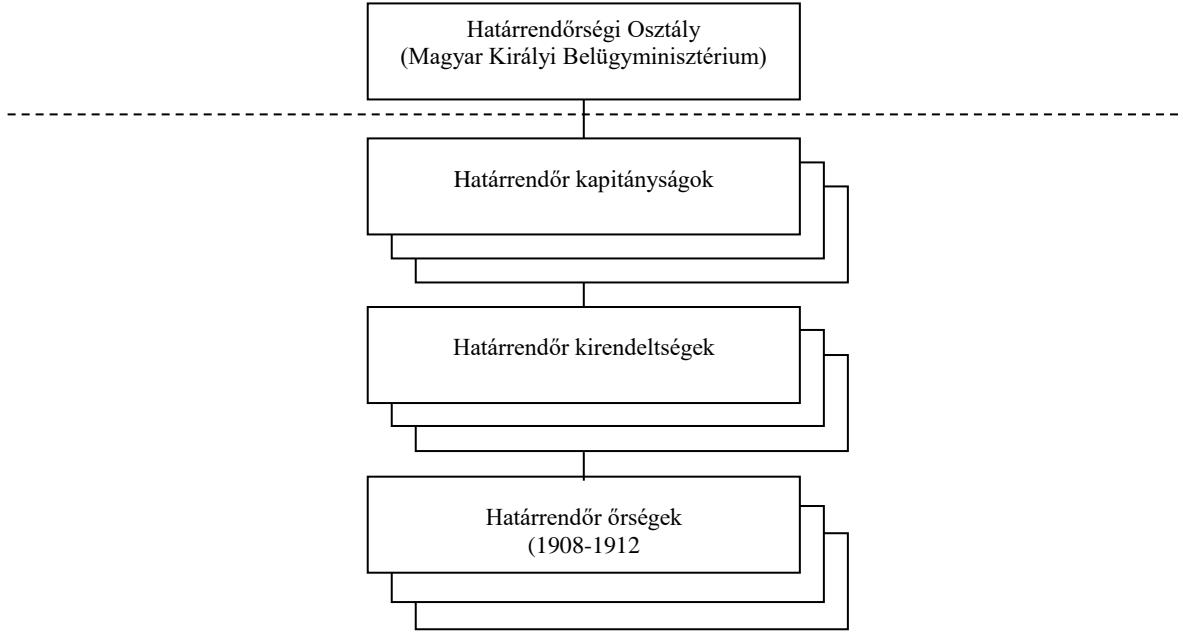
A Magyar Királyi Csendőrség határszéli csendőrségének struktúrája

Jelmagyarázat: ——— szolgálati alá- fölérendeltségi viszony
 - - - - - informális viszony

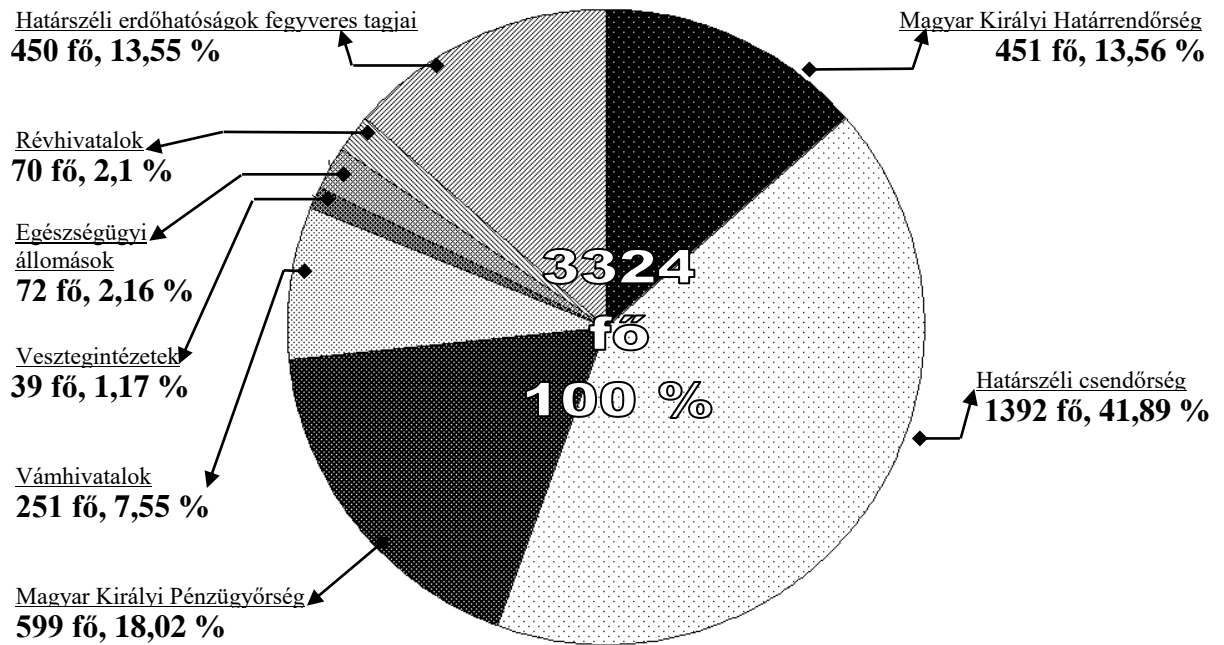
Forrás ! PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* 174-175.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 186 p. HU-ISBN 963 76 2331 0. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./ HU-ISSN —

A Magyar Királyi Határrendőrség szervezeti felépítése.

FORRÁS ! PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* 253.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

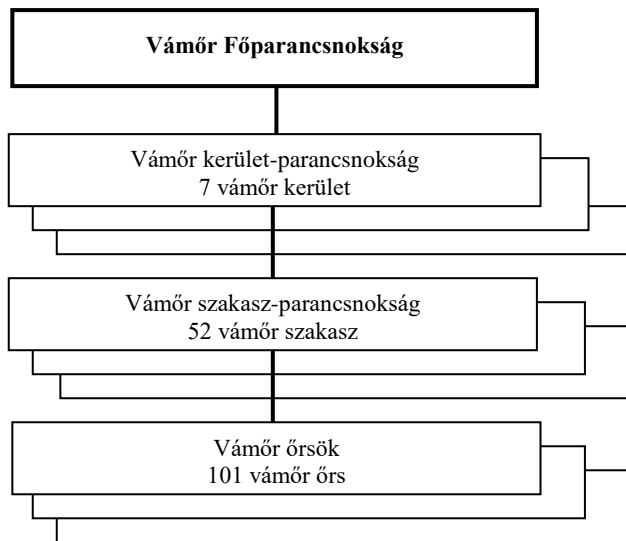
A határőrizetben résztvevők személyi összetétele 1913-ban.

FORRÁS ! PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* 252.p. Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

V.sz. melléklet

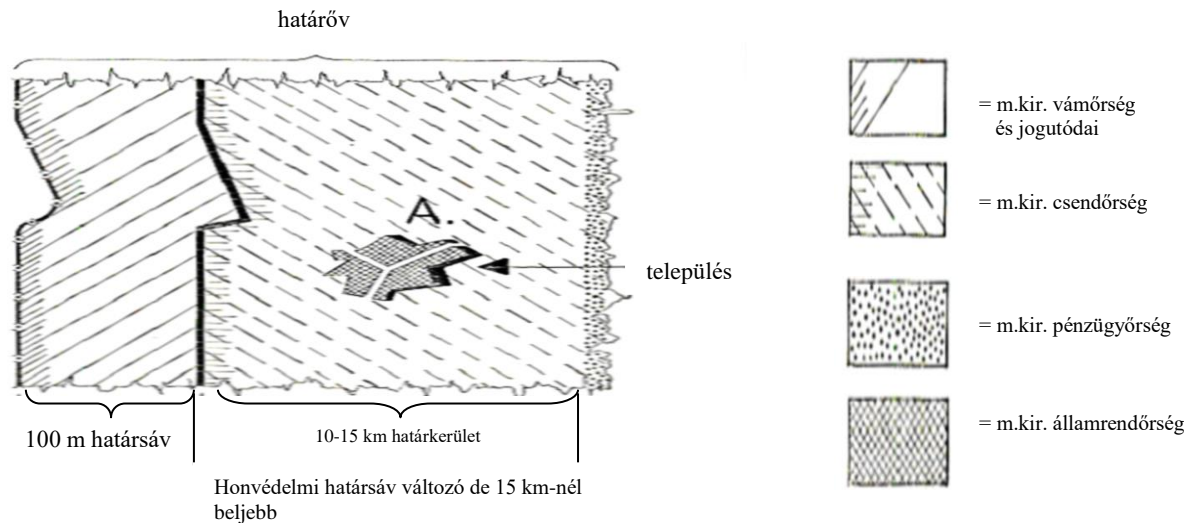
A Magyar Királyi Vámőrség szervezeti felépítése.

Forrás ! PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés. (MTA). Kézirat. Budapest, 73-85.p.

A határöv.

VI.sz. melléklet.

Forrás ! PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Hadtudományi kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990, 493.p.

SZABÓ Szilárd*
Az osztrák-magyar katonai hírszerzés
szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején

(Organizational and Functional Changes
in the Austro-Hungarian Military Intelligence Service during WWI)

Absztrakt

Az osztrák-magyar katonai hírszerző szolgálat fejlődése — a vezérkari főnöknek alárendelt Nyilvántartó Iroda által létrehozott alapokra támaszkodva — az I. világháború idejére esett. Ezen időszak alatt vált az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerző szolgálat professzionális hírszerző és elhárító szervezetté. A Nyilvántartó Iroda (Evidenzbureau) a háború kitörésekor betagozott a Haderő-főparancsnokság (Armeeoberkommando) szervezetébe, mint annak hírszerző részlege (Nachrichtenabteilung). Ez a szervezet képezte az I. világháború alatt a dualista államalakulat teljes katonai hírszerzés és elhárítás központját. Elsősorban a rejtjelfejtő-részleg(ek) épültek ki, ugyanakkor a hírszerző-elhárító és az elemző-kiértékelő funkció szervezetileg nem vált külön, ellentétben például a német katonai hírszerző szolgálat (Nachrichtenbureau) gyakorlatával.

Kulcsszavak

Osztrák-Magyar Monarchia ; I. világháború ; hírszerző szolgálat ; Nyilvántartó Iroda ; haderő-főparancsnokság

Abstract

Improvement of the Austro-Hungarian military intelligence service – supported by a foundation established by the Directorate of Military Intelligence (Evidenzbureau), which was under the command of the Chief of Staff – occurred during WWI. At this time the Austro-Hungarian military intelligence service became a professional intelligence and counterintelligence organization. At the outbreak of the war, the Evidenzbureau was absorbed by the Army Higher Command (Armeeoberkommando) as its intelligence section (Nachrichtenabteilung). This organization formed the hub of all military intelligence and counterintelligence of the Dualist State during the entirety of WWI. The cryptography section(s) was (were) set up first, even as counterintelligence and analysis/evaluation functions were organizationally not separated, which, for example, went against the practices of the German military intelligence service (Nachrichtenbureau)

Key words

Austro-Hungarian Monarchy ; World War I ; intelligence service ; Directorate of Military Intelligence ; Army Higher Command

Az I. világháború kitörése után az Osztrák-Magyar Monarchia katonai hírszerző szolgálatának központi szervét alkotó Evidenzbureau (Nyilvántartó Iroda, a továbbiakban Iroda) szinte kiürült, mivel az állomány nagy része a szárazföldi Haderő-főparancsnokság hírszerző részlegéhez (Nachrichtenabteilung des Armeeoberkommandos, a továbbiakban AOK Nabt.) került.¹ A megmaradt állomány formálisan a közös hadügyminisztérium illetve a vezérkari főnök helyettese alárendeltségébe tartozott ugyan, azonban tulajdonképpen az AOK Nabt részeként működött (Rücklass-Abt. der Nabt) mint az AOK Nabt egyfajta kiegészítője és Bécsben folytatta tovább tevékenységét.² Ide tartozott az angol és francia nyilvántartó csoport (Evidenzgruppe), a kódfejtő csoport, valamint az erődítési és a tüzérségi csoport, amelyeket 1915. I. 1-én összevontak, majd 1915. VII. 1-től már csak tüzérségi csoport néven folytatta tovább működését.³ 1916. I. 1-én létrehozták a politikai csoportot, az angol nyilvántartó csoportot pedig összevonták a némettel. A politikai csoport elsődleges feladata a kémelhárítás, a „külföldi hazaárulók” nyilvántartása és a rájuk vonatkozó információk továbbítása azon szervek felé, akik azután nyomon követték az „államellenes cselszövéseket” (staatsfeindliche Umtriebe).⁴

1916. IX. 1-én a kódfejtő csoportot két részre bontották: a Chiffregruppe I. foglalkozott ezután az idegen kódolt üzenetek feltörésével, majd 1918. VII. 1-től különleges rendelkezések alapján végezte a kódolt üzenetek összegyűjtését és csoportosítását. A Chiffregruppe II. 1918. VII. 1-ig a saját üzenetek kódolását, majd a semleges és szövetséges államok üzeneteinek dekódolását végezte. Albert PETHŐ szerint a Chiffregruppe I. hatáskörébe a francia, az angol és a diplomáciai rádióforgalom lehallgatása tartozott, POKORNY Hermann vezérezredes visszaemlékezéseiben pedig azt olvashatjuk, hogy „*az I-ben a központi rádióállomásokon lehallgatott táviratokat desifrizolták, a II-ben a közvetlen táviróvonalak lehallgatása folyt*”.⁵ 1917. II. 1-vel az olasz, orosz és Balkán csoportot feloszlatták.

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0003-0665-2424>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement	= Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
- University of Debrecen, Faculty of Humanities, Department of Political Science and Sociology	= Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Politikatudományi és Szociológiai Intézet
- Hungarian Historical Society	= Magyar Történelmi Társulat

@: jagdtiger44@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2018. V. 17.
DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.87-94P

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. V. 30.

Ezután az Iroda a következő csoportokból állt: a politikai, az angol, a francia, a tüzérségi, a személyzeti csoport (Manipulationsgruppe), valamint a két kódfejtő csoport. Ekkor két új csoportot is létrehoztak, az elhárító és a propaganda csoportot.⁶ 1917. V. 15-től az első kódfejtő csoport (a Chiffregruppe I.) két részre bomlott: egy olasz és egy francia csoportra.⁷ 1917. IV. 10-én *Károly* ausztriai császár és magyar király Maximilian RONGE ezredest nevezte ki az AOK Nabt és így az Iroda főnökévé.⁸ Az Iroda operatív irányítását 1918 februárjától POKORNY Hermann alezredes látta el.⁹ 1917. IV. 12-én az addig AOK Nabt keretében működő összes nyilvántartó csoportot megszüntették és 1917. XI. 1-ei hatállyal az Iroda szervezetébe illesztették.¹⁰

Az utolsó átszervezésre 1918. III. 30-i hatállyal került sor. Ekkor alakult meg az adjutánsi iroda és kezdte meg működését a belföldi csoport („Inlands-Gruppe”). A háború végén, 1918 novemberében az Iroda a következő csoportokból szerveződött: politikai, elhárító, tüzérségi és erődítési, nyilvántartó, belföldi, két kódfejtő csoport, a személyzeti csoport, valamint az un. zsákmány csoport („Beute-Gruppe”) illetve 1 fő különleges feladatokra.¹¹

Az Iroda szervezetében működő csoportoknál is lezajlott az a folyamat, ami korábban a hírszerző csoportnál is megfigyelhető, vagyis ezek a csoportok is egyre jobban tagolódtak, egyre több, különböző feladatokat ellátó alcsoportokra, referatúrákba szerveződtek. Az *elhárító csoportban* hat referatúra működött: szervezési, nyilvántartó, egy külön referatúra, mely más szervekkel tartotta a kapcsolatot, egy jogi ügyekkel foglalkozó, egy a körözésekkel és más különleges feladatokkal foglalkozó és egy az AOK Nabt felderítő csoportjaival kapcsolatot tartó referatúra. A *politikai csoport* 1918. VII. 1-ig szintén hat referatúrából állt: cseh, lengyel és ukrán, délszláv, magyar és román, olasz és egy nemzetközi mozgalmakkal foglalkozó referatúrából.

1918. VII. 1. után kezdte meg tevékenységét a politikai hírszerző referatúra, a cseh referatúra kibővült a német ügyekkel, a magyar és román referatúra pedig ezután csak a román ügyekkel foglalkozott, a magyarokkal már nem foglalkoztak. Az Iroda *nyilvántartó csoportja* két osztályra bomlott. Az *Evidenzgruppe I.* három referatúrából állt, egy Nagy-Britanniával és annak gyarmataival, egy Egyesült Államokkal és Ázsiával, valamint egy Németországgal és a tengeralattjáró-háborúval foglalkozó referatúrából, amihez tartozott az Iroda könyvtára is. Az *Evidenzgruppe II.* két referatúrát foglalt magába: egy Franciaországgal, Belgiummal és azok gyarmataival foglalkozót és egy Spanyolországgal, Portugáliával azok gyarmataival, valamint Közép- és Dél-Amerikával foglalkozó referatúrát.¹²

A XX. század elejétől a hírszerző tevékenység irányítója a felderítő csoport (Kundschaftsgruppe) volt.¹³ 1907-ben, amikor Maximilian RONGE átvette a csoport irányítását a kémtevékenység súlypontja a Balkán, különösen Szerbia volt. Az Iroda akkori főnöke Eugen HORDLICZKA ezredes a prioritást erre a területre helyezte és az Oroszország elleni hírszerző munka csak minimális erővel folyt.¹⁴

Ami az Iroda *elhárító* funkcióját illeti, ezt kezdetben a Kundschaftsgruppe látta el.¹⁵ 1917-ben kivált belőle és külön csoporttá szerveződött a védelmi csoport (Defensivgruppe), ami hat referatúrára tagolódtott.¹⁶ Emellett a politikai csoport is túlnyomórészt elhárító funkciót látott el.¹⁷ Az 1917. X. 19-ei Ressorteinteilung alapján az Iroda elhárító csoportjának főnöke felelt a kémelhárítás megszervezéséért, az ő dolga volt a nagyobb jelentőségű feladatok elvégzése, az elhárítás érdekképviselése a különböző megbeszéléseken és a többi részleggel való kapcsolattartás, szakértőként való részvétel nagyobb kémerekben és a csoport pénzügyeinek ellenőrzése.

Az első referatúra hatáskörébe az elhárítás szervezési részfeladatai, a jelentéstétel szabályozása, a katonai titkok védelmének megszervezése, a csendőrség, a leszerelés és a napló vezetése, valamint a katonai elhárítás, az államrendőrség és a szövetséges államok elhárítási szervezetének nyilvántartása tartozott. A 2. referatúra vezette a nyilvántartást az ellenséges kémhálózatról és kémelhárításról, segédleteket készített az ellenséges hírszerzőszolgálatok felépítéséről, konkrét javaslatokkal kellett előállnia az ellenséges kémtevékenység letörésére és a szabotázsakciók elleni védekezés is ide tartozott.

A 3. referatúra hatásköre kiterjedt a posta, táviró és telefonszolgáltatás területére vonatkozó kémelhárításra, a levelek, táviratok, sürgönyök és csomagok átkutatására, (cenzúra) a titkosírásra, a határ – és útellenőrzésre, az Osztrák-Magyar Monarchián belüli forradalmi mozgalmak nyilvántartására, valamint a vegyi laboratórium vezetésére. A 4. referatúra intézte a kémkedési ügyekkel összefüggő jogi eljárásokat, előkészítette az erre vonatkozó törvényeket, az elhárítás szempontjából felügyelte a sajtót és ide tartoztak a hadifoglyokkal kapcsolatos ügyek is.¹⁸ Az 5. referatúra foglalkozott a kémgyanús elemek körözésével, a velük kapcsolatos információk cseréjével, idegen tiszték beutazásával kapcsolatos ügyekkel, a belső elhárítással, illetve a fotókkal. Végül a 6. referatúra tartotta a kapcsolatot a Nabt felderítő csoportjaival.¹⁹

A *politikai csoport* vezetője hatáskörébe tartozott a politikai hírszerzés megszervezése az elhárító csoport segítségével, új hírszerzési források közzététele, közlése, elvi jellegű kérdések tisztázása, tanácsadás alkotmány, közigazgatási, és nemzetközi jogi ügyekben, katonai szakértőként való közreműködés a csoport feladatkörét érintő ügyekben, illetve a csoport képviselője. A csoportvezető különleges esetben olyan feladattal is megbízhatott egy referatúrát, amely eredetileg nem tartozott a hatáskörébe. 1918. VII. 1-től a csoportvezető saját hatáskörében dönthetett a feladatok kiosztásáról, továbbá az ő dolga lett az egyes referatúrák munkájának összehangolása, a munkálatok végrehajtási módozataira történő konkrét utasítások kibocsátása, valamint a referatúrák jelentéseinek felülvizsgálata. Magának a csoportnak a feladata az egyes nemzeti mozgalmak, különösen a szocialista, cionista, szabadkőműves, adventista mozgalmak, azon belül a vezető pártok, szervezetek és sajtóorgánumok figyelemmel kísérése, a békekötéssel kapcsolatos kérdések, valamint gazdaságpolitikai természetű jelentések.²⁰

A Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos AOK Nabt (Szárazföldi Haderő Főparancsnokság hírszerző részlege) 1914-1918

A mozgósításra vonatkozó előírásoknak megfelelően állították fel az AOK hírszerző részlegét. Az AOK Nabt hatáskörébe tartozott a katonai hírszerzés és az ellenséges haderőkről vezetett nyilvántartás legmagasabb szintű irányítása. Tulajdonképpen először a balkáni hírszerző részleg (Nachrichtenabteilung Balkan) került felállításra az Balkáni Haderők Főparancsnoksága (Oberkommando der Balkanstreitkräfte) részeként. Ebből vált ki az orosz hírszerző részleg (Nachrichtenabteilung Russland), ami a Keleti Főparancsnokság (Ost-Oberkommando OOK) részeként 1914. VIII. 16-17-én Przemyslbe települt.²¹ Az Iroda állományából 17 tiszt került át az AOK Nabt állományába.²² Az AOK Nabt és az Iroda eleinte egységesen Oskar HRANILOVIC von CZVETASSIN ezds. vezetése alatt maradt, aki így a harctéri hírszerzésért is felelt.²³ Azonban már 1914. VIII. 19-én Maximilian RONGÉT bízták meg a Nabt hírszerző és elhárító tevékenységének irányításával.²⁴

1915. I. 1-én a Nabt már rendelkezett politikai és propaganda referenssel, szeptemberben pedig felállították a Nabt sajtóosztályát, melynek fő feladata a külföldi sajtó figyelése és a semleges országok sajtójából jelentés összeállítása volt.²⁵ Emellett a Nabt szervezete egy Balkán, egy tolmács, egy erődítési és egy külön hírszerző csoportra tagolódott. Ezen kívül egy személyzeti csoport (Manipulationsgruppe) tartozott hozzá, valamint volt egy képviselőjük a közös külügyminisztériumnál. A kezdeti létszám (17 tiszt) 1916-ig nem nagyon növekedett, ekkor 20 tiszt alkotta a Nabt állományát. A Nabt állományában 1917 elején még mindig csak 29 tiszt teljesített szolgálatot. 1917. I. 1-től az AOK egy szemantikai jellegű változtatást is véghezvitt, a Kundschaftsdienst elnevezés helyett a Nachrichtendienst kifejezést használta. Ennek megfelelően változtak meg a Kundschaftsstellen és a Kundschaftsoffiziere szavak is Nachrichtenstellen illetve Nachrichtenoffiziere kifejezésekre.²⁶

A Nabt ekkor a katonai hírszerzés vezetőjét Oskar HRANILOVIC von CZVETASSIN-t, helyettesét, a Nabt hírszerző és elhárító tevékenységének irányítóját Maximilian RONGE-t, a helyettes vezetése és irányítása alatt álló offenzív és defenzív hírszerző-elhárító csoportokat (Kundschaftsgruppen) az orosz, olasz és a Balkán –csoportot, és a politikai csoportot foglalta magában, valamint hozzátartozott még a személyzeti csoport (Manipulationsgruppe) és egy regisztrátor is. Az orosz, olasz és a Balkán-csoport úgynevezett Evidenzgruppe volt, vagyis az illető államok haderejéről vezetett nyilvántartást.²⁷

1917. III. 25-től Oskar HRANILOVIC von CZVETASSIN ezds. fokozatosan átadta a Nabt irányítását Maximilian RONGÉnak. Ez egyben az Iroda és a Nabt fokozottabb önállósodását is eredményezte.²⁸ Az 1917. IV. 7-én kelt 7000. számú rendelkezés határozta meg ezután a Nabt felépítését. A Nabt személyi állománya ekkor 29 tisztből és hivatalnokból állt.²⁹ 1917 végén az immáron Maximilian RONGE vezetése alatt álló Nabt (székhelye: Baden) jelentősen kibővült, összesen hat csoport, azon belül nyolc alcsoport alkotta. Az I. csoport volt az un. „Erkundungsgruppe”, amely aktív felderítő, hírszerző tevékenységet (Offensiver Dienst) látott el. Ennek a csoportnak 5 osztálya, alcsoportja működött, nevezetesen az I. a. az orosz, az I. b. az olasz, az I. c. a Balkán, az I. d. az un. „Inlandgruppe”, valamint az I. e. az un. békepropaganda referatúra.

Közülük az elhárító feladatokat (Defensiver Dienst) I. d. osztály végzett. A rejtjel-csoport (Die Kriegs-Chiffregruppe), azaz II. csoport, aminek vezetője POKORNY Hermann volt végezte a kódolást és kódfejtést. Ide tartozott az olasz a II./a., a román a II./b. és az orosz a II./c. alcsoport. A személyzeti a III. csoport, az útlevel a IV., a skandináv az V. csoport — ami később átkerült az Iroda szervezetébe —, végül a személyzeti (Manipulationsgruppe) a VI. csoport volt. Az útlevel csoport — amelynek vezetője kivételesen nem katona, hanem rendőr volt — szintén elhárító feladatokat végzett.³⁰ Bár nem alkotott külön csoportot a tolmácsszolgálat, mégis a Nabt keretén belül maradt.³¹

1918. I. 1-én az AOK Nabt szervezete Maximilian RONGE vezetése alatt annyiban változott, hogy az Erkundungsgruppe már csak 4 alcsoportból állt, mivel a békepropaganda referatúra megszűnt, a rejtjelcsoporton belül pedig a román helyett ekkor már Balkán alcsoport működött. Ezen kívül az Iroda szervezetében egy Nabt összekötő tiszt teljesített szolgálatot. 1918. VII. 1-től az Erkundungsgruppe osztályai önállókká váltak. Emellett a Nabt egy tisztjét a közös külügyminisztérium útlevélközpontjához osztották be, létrehoztak egy tolmácsiskolát és egy különálló útlevélvivatalt.³²

Az AOK Nabt képezte az I. világháború alatt a teljes katonai hírszerzés és elhárítás központját. A Nabt szervezetén belül is a legfontosabb funkciót az Erkundungsgruppe és a rejtjelcsoport látta el, mivel az általuk szerzett információk alapján döntött a legfelsőbb katonai vezetés a legfontosabb stratégiai kérdésekben.³³ Úgy is fogalmazhatunk, hogy a Nabt egyfajta döntés-előkészítő funkciót is ellátott, de legalább ilyen fontos volt, hogy ellenőrizze az AOK döntéseinek végrehajtását.³⁴ Ezt a funkciót az Osztrák-Magyar Monarchia országai, illetve az elfoglalt területeken felállított hírszerző állomások és az ott szolgálatot teljesítő mintegy 2500 tiszt és hivatalnok révén valósította meg.³⁵ Mellettük az AOK Nabt számíthatott azokra a személyekre, akik üzletszerűen foglalkoztak hírszerző tevékenységgel (Kundschafter), valamint azokra, akik szolgálataikért cserébe nem számíthattak díjazásra, legfeljebb a költségeik megtérítésére voltak jogosultak, esetleg alkalomszerűen részesülhettek valamilyen ellenszolgáltatásban (Berichterstatter), végül azon személyek szolgálataira, akik kizárólag hazafias érzületből, ellenszolgáltatás nélkül folytattak kémtevékenységet (Vertrauensmann).³⁶

Az I. világháború alatt az osztrák-magyar katonai hírszerzés egyre magasabb színvonalon látta el feladatát. Maximilian RONGE némileg elfogult véleménye szerint „*Daß vielleicht in keinem Krieg so eingehende und zutreffende, und was besonders wichtig ist, rechtzeitige Daten über die feindlichen Maßnahmen erlangt wurden*” [Talán még egy háborúban sem végeztek olyan alapos és pontos hírszerző tevékenységet, mint amit az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerzői végeztek.]³⁷ Az I. világháború folyamán az információszerzés elsődleges forrásává egyértelműen a telefonok és távírók lehallgatása, a rejtjelezett küldemények megfejtése vált. Ezért kulcsfontosságú volt a rádióadások és telefonvonalak lehallgatása, valamint az, hogy ki irányítja, ki felügyeli ezt a területet. 1917 elején Maximilian RONGE megakadályozta, hogy Rudolf SCHAMSCHULA vörgy., a távírószolgálat főnöke magához vonja a rejtjelcsoportot, a tolmács- és a rádiólehallgató-szolgálatot. Azonban 1917 októberében az AOK hadművelési osztálya magához vonta a keleti és a délnyugati front rádiólehallgató-szolgálatát. Mivel ez a változtatás nem bizonyult hatékonynak, 1918 júniusában visszaállították az eredeti rendszert, vagyis az irányítás és a felügyelet visszakerült a Nabt szervezetébe.³⁸

Jegyzetek:

¹ ÖSA.KA. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichten-Abteilung des Armeeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 1.p.

² Loc.cit. 2.p. ; RONGE

³ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] B. u. C./126. 238-239.p.

- REIFBERGER: 218.p.

- PETHŐ: 57-58.p.

⁴ SCHEER: 63.p.

⁵ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Ressortenteilung. [Hatásköri beosztás.] B. u. C./126.

- PETHŐ: op.cit. 128.p.

- POKORNY

⁶ - ÖSA.KA. op.cit. Armeeoberkommando. Evidenzbüro Karton 3649. Offiziers-Einteilungslisten Ende August - 1916 August 1918. Österreichisches Staatsarchiv Kriegsarchiv, Armeeoberkommando Evidenzbüro Karton 3649. Offiziers-Einteilungslisten Ende August 1916 - August 1918. [Osztrák Állami Levéltár, Hadilevéltár, Szárazföldi Haderő Főparancsnoksága, Nyilvántartó Iroda, 3649. számú doboz, 1916 augusztusa és 1918 augusztusa közötti tiszti beosztások.]

A lista adatai kissé félrevezetőek, abból a szempontból, hogy *nem* azt tartalmazzák, melyik tiszt mikor került az adott csoport kötelékébe, hanem azt, hogy az adott tiszt mikor lépett az Irodaszolgálatába. Vagyis ez a Kriegsarchivban található táblázat nem ad pontos felvilágosítást arra vonatkozóan, hogy az adott csoport mikor alakult meg. Az viszont kiderül belőle, hogy az Iroda Balkán, olasz és orosz csoportjaiban legkésőbb 1917 januárjától már senki sem szolgált.

- ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] B. u. C./126. 240-241.p.

Pethő könyvében politikai és sajtócsoport szerepel, amit szerinte 1915 áprilisában hoztak létre.

- PETHŐ: op.cit. 58.p. + 258.p.

⁷ ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] B. u. C./126. 240-242.p.

⁸ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 36.p.

- RONGE: op.cit. 274-276.p.

⁹ Tulajdonképpen már 1917 októberétől ő vezette az Irodát, de munkáját még nem tudta megkezdeni, mert részt vett a breszt-litovszki béketárgyalásokon. POKORNY Hermann 1882. IV. 7-én született a morvaországi Kremsier (Kromeriz) városában német nemzetiségű családban. 1901-ben avatták hadnaggyá, 1910-ben százados, 1915-től őrnagy. 1918 novemberében még magyar állampolgársága megszerzése előtt átveszi a magyar királyi honvédség. Itt lesz 1921-ben ezredes és innen megy nyugállományba 1935-ben, mint altábornagy. 1945 februárjában az Ideiglenes Nemzeti Kormány reaktiválja, október 6-án vezérezredessé léptetik elő és 1949-ig a Külügyminisztériumban teljesít szolgálatot. 1960-ban Budapesten hunyt el.

POKORNY: op.cit.

¹⁰ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] B. u. C./126. 244.p.

- ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 36.p.

¹¹ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. [A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának története.] B. u. C./126. 244-246.p.

1917 októberében még volt un. skandináv csoport, amelyben Svédországgal, Dániával és Norvégiával foglalkoztak. Ezt a csoportot azonban a háború végére a nyilvántartó csoportba tagolták.

- ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Resorteinteilung. B. u. C./126.

- PETHŐ: op.cit. 59.p.

¹² Loc.cit.

¹³ URBANSKI: 887.p. ; PETHŐ: op.cit. 20.p. ; SCHÄTZ: 97.p.

¹⁴ MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ : 69.p.

¹⁵ KA.NS. Nachlaß Urbanski [URBANSKI hagyatéka] B/58. „Das Tornisterkind. Lebenserinnerungen des Feldmarschalleutnant von Urbanski”. [A hátizsákos fiú. URBANSKI altábornagy emlékirata.] 66.p.

¹⁶ „Egyes tiszték elmeséléséből értesültem, hogy ott a cél érdekében (állam vagy párt védelme) eszközeikben cseppet sem voltak válogatások. Minden lelki és testi kínzást alkalmaztak, mely a célhoz vezetett. Az volt a benyomásom, hogy erre a szolgálatra csak erkölcsileg romlott, minden gazdaságra képes egyének alkalmasak”.

POKORNY: op.cit.

¹⁷ Feladata többek között az állam és hadseregellenes propaganda összegyűjtése, értékelése, illetve jelentéstétel a civil és katonai hatóságok számára. Ezek a jelentések gyakran képezték parlamenti interpellációkra adott válaszok alapját.

ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Geschichte des Evidenzbureaus des Generalstabes. Tätigkeit des Evidenzbureaus des Generalstabes. Beitrag der P. Gruppe. [A Vezérkar Nyilvántartó Irodájának tevékenysége. A P[olitikai] csoport melléklete.]

¹⁸ „A hadifogolyposta cenzúrája. Ez a hivatal a belvárosban volt elhelyezve, nagy személyzettel rendelkezett, nyelvtudósokkal, írásszakértőkkel, rajzolókkal, vegyészekkel, valamint egy jól felszerelt laboratóriummal. Feladata az volt, hogy a hadifoglyokhoz beérkező és tőlük feladott levelezést cenzúrázza. Ezek az orosz és az olasz hadseregre, az ország hangulatára, valamint az ellenséges csapatok tábori postaszámaira vonatkozó minden adatot nyilvántartottak. A kívánatos adatok beszerzése céljából a feladott levelezőlapokat írásszakértők megfelelő kérdésekkel egészítették ki, vagy új lapokat hamisítottak.”. POKORNY: Emlékeim.

POKORNY: op.cit.

¹⁹ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Resorteinteilung. B. u. C./126.

²⁰ 1918. VII. 1-től felállítottak egy K jelzésű referatúrát, amely a pénztárral, a fotókkal, a naplóvezetéssel és a Nabt-tal való kapcsolattartással lett megbízva. Nachlaß Ronge. Ressorteinteilung. „Irodámhoz többféle osztály tartozott: 1. a velünk nem közvetlenül harcban álló és a semleges hadseregek nyilvántartása; 2. a politikai nyilvántartás, az államellenes megmozdulások és ezekben az exponált személyek nyilvántartása. Amikor a megbízhatatlan csehek lajstromát megláttam, feltettem a kérdést, hogy nem volna-e egyszerűbb a megbízhatókról egy vékony füzetet tartani. Ehhez az osztályhoz tartoztak az osztrák parlamentből kapott információk, melyeket a rendőrség egyik bizalmas közege juttatott el. Megjegyzem, hogy egyszer, mint néző, végig figyeltem egy parlamenti ülést. A kiabálások, dühkitörések, a fegyelmetlenül viselkedés és a képviselők modora undorító látványt nyújtottak;”.

POKORNY: op.cit.

²¹ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 1.p.

- PETHŐ: op.cit. 57.p. ; ZEINAR: 560.p.

²² RONGE: op.cit. 92-93.p.

²³ Loc.cit. ; PETHŐ: op.cit.

²⁴ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 2.p.

²⁵ Loc.cit. 8.p. + 17.p.

²⁶ - HHStA. Schaffung einer Zentralstelle für den defensiven Kundschafterdienst [Az elhárító szolgálat központi állomásának felállítására.] 2616/M. I. Abschrift, Wien, 26. 02. 1917. Spionageabwehrdienst. [Kémefelderítő szolgálat.] 1913-1917, PA XL Interna LI/6. Karton 242.

- PETHŐ: op.cit. 57-58.p. + 82.p.

²⁷ ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armmeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 31.p.

- PETHŐ: op.cit. 58.p.

²⁸ ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armmeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 36.p.

²⁹ Loc.cit.41.p.

³⁰ A Balkán — csoport vezetője 1917. IV. 7-től a háború befejezéséig — STOJAKOVITS Demeter (1883-1946) volt. 1935-ben SZTÓJAY Döme néven altábornagy, 1936-1944 között berlini magyar követ, 1944. III. 22. és VIII. 29-e között magyar királyi miniszterelnök. 1946-ban háborús bűnök vádjával elítélték és kivégezték.

- ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armmeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 89.p.

- PETHŐ: op.cit. 58.p.

³¹ ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armmeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 41.p.

³² Loc.cit. 53.p. + 61.p.

³³ REGELE: 80.p. ; SCHÄTZ: 93.p.

³⁴ ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armmeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 14.p.

³⁵ ZEINAR: op.cit. 560.p.

³⁶ HHStA. Schaffung einer Zentralstelle für den defensiven Kundschafterdienst [Az elhárító szolgálat központi állomásának felállítására.] NA Nr. 8900 von 1917. Gliederung der NA. AOK. PA XL Interna Karton 241 Liasse II/4.

³⁷ - KA AOK Faszikel 77 Karton 46 ex 1916.

- HÜTTERER: 30. p.

³⁸ - ÖSA.KA. op.cit. Nachlässe und Sammlungen. [Hagyatékok és gyűjtemények.] Nachlaß Ronge. [RONGE hagyaték.] Nachrichtenabteilung des Armmeoberkommandos im Weltkrieg 1914-1918. [A Szárazföldi Haderő Főparancsnokság Hírszerző Részlege a Világháborúban 1914-1918.] B. u. C./126. 48.p.

- PETHŐ: op.cit. 129-130.p.

- ZEINAR: op.cit. 560.p.

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):

MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- MORITZ — LEIDINGER — JAGSCHITZ — MORITZ Verena — LEIDINGER Hannes — JAGSCHITZ Gerhard: *Im Zentrum der Macht. Die vielen Gesichter des Geheimdienstchefs Maximilian Ronge.* [A hatalom középpontjában. A titkosszolgálat főnökének, Maximilian RONGE-nek sok arca.] Bécs, 2007, Residenz Verlag. AT-ISBN 978 370 17 3084 4.
- PETHŐ — PETHŐ Albert: *Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheimer Dienst im Weltkrieg.* [A kétfejű sas ügynökei. Osztrák-magyar titkosszolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. 875 p. AT-ISBN 978 370 57 7415 9.
- POKORNY — POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest – Kalocsá, 2000, Petit Real – Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 92 6703 1. /Hadtörténeti Levéltári Kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.
- REGELE — REGELE Oskar: *Generalsatbchefs aus vier Jahrhunderten. Das Amt des Chefs des Generalstabes in der Donaumonarchie. Seine Träger und Organe von 1529 bis 1918.* [Négy évszázad vezérkari főnökei. A dunai monarchia vezérkari főnökeinek hivatala és támogató szervezetei 1529-1918.] Bécs, 1966, Verlag Herold. 128 p.
- RONGE — RONGE Maximilian: *Kriegs- und Industriespionage. Zwölf Jahre Kundschaftsdienst.* [Háború és ipari kémkedés. 12 év hírszerzőszolgálat.] Zürich-Leipzig-Bécs, 1930, Amalthea-Verlag. 384. p.
- SCHEER — SCHEER Tamara: *Die Ringstraßenfront. Österreich-Ungarn, das Kriegsüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkriegs.* [A körútak frontja. Ausztria-Magyarország háborús biztonsági hivatala és vészhelyzet az I. világháború idején.] Bécs, 2010, Heeresgeschichtliches Museum. 210 p. AT-ISBN 978 390 25 5116 0.

- URBANSKI
(13.)) — URBANSKI August von Ostrymiecz: *Das Evidenzbureau des k. u. k. Generalstabes. Ein Kommentar zu Generalmajor Max Ronge Werk „Kriegs und Industriespionage“*. [A császári és királyi vezérkar Nyilvántartó Irodája. Kommentár Max Ronge vezérőrnagy „Háborús és ipari kémkedés” című művéhez.] 1930, Militärwissenschaftliche Mitteilungen.
- ZEINAR
(21.;35.;38.)) — ZEINAR Hubert: *Geschichte des österreichischen Generalstabes*. [Az osztrák vezérkar története.], Bécs-Köln-Weimar, 2006, Böhlau. 868 p. AT-ISBN 978 320 57 7415 0.
- TANULMÁNYOK**
- REIFBERGER
(3.)) — REIFBERGER Josef: Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee. [A császári és királyi haderő katonai felderítő szolgálatának fejlődése.] *Österreichische Militärische Zeitschrift* [Osztrák katonaiújság], CLXVIII.évf. (1976) 3.sz. 213-223.p. AT-ISSN 0048-1444.
- LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK**
- HHSStA
(26.;36.)) — Haus- Hof- und Staatsarchiv [Házi-, Udvari- és Állami Levéltár]
- KA.AOK.
(37.)) — Kriegs-archiv Armeoberkommandos convolutum. [A Hadi Levéltár hadsereg- főparancsnoksági iratok gyűjteménye.]
- KA.NS.
(15.)) — Kriegs-archiv Nachlässe und Sammlungen convolutum [A Hadi Levéltár Hagyatékai és Gyűjteményei.]
- ÖSA.KA.
(1.;2.;3.;5.;6.;7.;8.;10.;11.;12.;17.;
19.;21.;24.;25.;27.;28.;29.;30.;31.;
32.;34.;38.)) — Österreichisches Staatsarchiv. [Osztrák Állami Levéltár] Kriegsarchiv. [Hadilevéltár]
- KÉZIRATOK**
- HÜTTERER
(37.)) — HÜTTERER, Christine: *Der Nachrichtendienst des k. u. k. Armeekommando von 1914-1918 mit besonderer Berücksichtigung der italienischen Kriegsgefangenen-und Überläuferaussagen an der Tiroler Front*. [A Császári és Királyi Hadsereg-főparancsnokság felderítő szolgálata 1914-1918. Különös tekintettel a tiroli front olasz hadifogolyainak és dezertöreinek a nyilatkozataira.] Disszertáció. Bécsi Egyetem, 1970. 326 p.
- SCHÄTZ
(13.;33.)) — SCHÄTZ, Angelika Maria: *Nachrichtendienste in der österreichischen Rechtsentwicklung*. [Felderítő szolgálat az osztrák jogfejlődésben.] Egyetemi disszertáció. Bécs, 1999.

Melléletek jegyzéke:

I.sz. melléklet

Oskar von HRANILOVIC-CVETASSIN

II.sz. melléklet

Maximilian RONGE

I.sz. melléklet

Oskar von HRANILOVIC-CVETASSIN
(1867 – 1933)

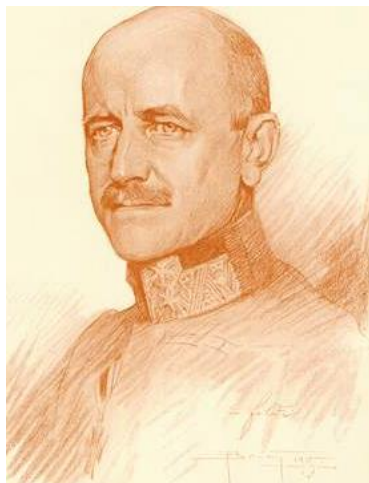
Az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerzését irányította,
a szervezet élére kerülésekor ezredesi rendfokozatban
1914-1917 között.

Forrás ! - MORITZ Verena - LEIDINGER Hannes - JAGSCHITZ Gerhard: *Im Zentrum der Macht. Die vielen Gesichter des Geheimdienstchefs Maximilian Ronge.* [A hatalom középpontjában. A titkosszolgálat főnökének Maximilian Ronge-nak sok arca.] Wien, 2007, Residenz-Verlag. A-ISBN 978 370 17 3038 4.

- PETHŐ Albert: *Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheimer Dienst im Weltkrieg.* [A kétféjű sas ügynökei. Az osztrák-magyar titkosszolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. A-ISBN 370 20 0830 6.

II.sz. melléklet

Maximilian RONGE
(1874. XI. 9. – 1953. IX. 10.)

Az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerzését irányította,
a szervezet élére kerülésekor ezredesi rendfokozatban
1917-1919 között.

Forrás ! - MORITZ Verena - LEIDINGER Hannes - JAGSCHITZ Gerhard: *Im Zentrum der Macht. Die vielen Gesichter des Geheimdienstchefs Maximilian Ronge.* [A hatalom középpontjában. A titkosszolgálat főnökének Maximilian Ronge-nak sok arca.] Wien, 2007, Residenz-Verlag. A-ISBN 978 370 17 3038 4.

- PETHŐ Albert: *Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheimer Dienst im Weltkrieg.* [A kétféjű sas ügynökei. Az osztrák-magyar titkosszolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. A-ISBN 370 20 0830 6.

Kötelességteljesítésért életfogytiglan

(Life in Prison for Doing One's Duty)

Absztrakt

A II. világháború után a Szovjetunió hadseregével érkező Kommunista Magyarországi Pártjának vezéralakja ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás pártja és a magyar baloldal számára úgynevezett „szalámi taktikát” hirdetett meg. Ennek az volt a lényege, hogy — a meglehetősen csekély erőt felmutató baloldal a szovjet haderő védőszárnyai alatt — a polgári erőknek mindig csupán egy szeletét támadja, melynek a fölmorzsolása után kerülhet sor a következő szelet elleni támadásra. E „szalámi taktika” első célpontjai között szerepelt a Magyar Királyi Csendőrség, mint a polgári magyar állam egyik legszilárdabb támasza. A magyar kommunisták a csendőrséget alkalmatlannak találták arra, hogy a célul kitűzött proletárdiktatúra államának rendfenntartó struktúrájába integrálják. Ebből fakadóan a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományát drasztikus módszerekkel üldözték, többnyire valótlanságokon nyugvó koncepciók perек keretében szigetelték el a társadalomtól.

Kulcsszavak

Népbíróság ; csendőrség ; Kommunista Magyarországi Pártja ; koncepciók per ; kommunista hatalomátvétel

Abstract

Following the conclusion of WWII, Mátyás ROSENFELD (RÁKOSI), leader of the Party of Communists in Hungary who had arrived along with the Soviet Army, announced the implementation of so-called “salami tactics” to benefit his party and the Hungarian leftwing. The point of these tactics was for the rather weak Hungarian leftwing (under the protective wing of the Soviet Army) to cut off the bourgeois forces in Hungary one at a time (like a stick of salami being sliced up). Among the initial targets of these salami tactics was the Hungarian Royal Gendarmerie, which was one of the strongest points of support for Bourgeois Hungary. The Hungarian Communists considered the Gendarmerie to be unsuited to play the role of police in their developing proletarian dictatorship. As a result, the personnel of the Hungarian Royal Gendarmerie were hounded by drastic methods, which primarily came in the form of being targeted for show trials on false pretenses, resulting in their isolation from broader society.

Key words

People's Tribunal ; gendarmerie ; Party of Communists in Hungary ; show trial ; Communist takeover

Csendőrsorsok 1945 után

A Magyar Királyi Csendőrség működéséről, történetéről viszonylag gazdag szakirodalom¹ áll az érdeklődők rendelkezésére. Az azonban alig ismert, hogy a rendvédelmi szervezet 1945-ös – politikai okokból történő – feloszlása után mi történt a volt csendőrökkel.²

A csendőrök II. világháború utáni sorsát vizsgálva elsőként meg kell említenem azt az intézményt, amely a volt csendőrségi személyzet ezreinek sorsát meghatározta. „A volt csendőrségi személyek igazolására alakult különleges igazolóbizottság”-ot azzal az 1945. V. 10-én kihirdetett rendelettel hozták létre, amellyel megszüntették a 65 éves múltú rendvédelmi testületet. A bizottság tagjait „az egyes politikai pártok országos vezetősége”, vagyis a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front (MNFF) pártjai, és a Szakszervezeti Tanács jelölte ki.³

A jogszabály nem írta elő, hogy kötelező benyújtani az igazolás iránti kérelmet a különleges igazolóbizottságnak. Ezzel magyarázható, hogy a világháború után Magyarországon tartózkodó, mintegy 16 000 csendőr közül – kutatásaim szerint – 1949. végéig csak mintegy 7400 volt csendőr nyújtotta be az igazolás iránti kérelmét, közülük a bizottság – a Magyar Közlöny szerint – 465 személyt nyilvánított „igazoltnak” (ezeknek egy jelentős része azonban vagy nyugdíjas volt, vagy korábban elhunyt, és az özvegy nyújtotta be az igazolás iránti kérelmet).

A fenti jogszabály szerint azt lehetett „igazoltnak” minősíteni, aki „a) a németellenes ellenállási mozgalomban személyesen és hatékonyan részt vett; b) az ország felszabadulása előtt működött kormányok törvényeivel, rendeleteivel, intézkedéseivel és utasításaival tevőlegesen vagy szolgálati mulasztással szembe fordult, vagy c) bár szolgálatát ellátta, tényleges segítséget nyújtott demokratikus szervezkedéseknek, vagy azokban résztvevő egyéneknek.”⁴ – vagyis 1945 előtti értelemben megszegték a törvényeket, sőt, az esküjükben vállalt kötelezettségeiket is.

*

Open Researcher and Contributor ID = Nyílt Kutató és Közreműködő Azonosító (ORCID) : <https://orcid.org/0000-0003-1421-7457>

Institutional attachments = Szerző intézményi kötődései :

- Bertalan Szemere Scientific Society of History of Hungarian Law Enforcement = Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
- Ópusztaszer National Heritage Park = Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark.
- Committee of National Remembrance = Nemzeti Emlékezet Bizottsága
- Móra Ferenc Museum Szeged = Szegedi Móra Ferenc Múzeum

@: pinczegabor@gmail.com

Date of registry = Regisztrálás dátuma : 2018. 1. 21.

Date of acceptance = elfogadás dátuma : 2018. IV. 19.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.95-118P

A „nem igazolt”-nak nyilvánított mintegy 7000 volt csendőrnek (és azoknak, akik be sem nyújtották a kérelmüket az igazolóbizottságnak), valamint hozzátartozóiknak az illetményét, nyug- és kegydíj igényét megszüntették. Mivel a tiszthelyettesek és a legénységi állományúak döntő többsége paraszti származású volt, 1945 után legtöbbjük földművelésből próbálta eltartani önmagát és a családját. Azok, akik – a rákosista-kádárista propaganda szerint – „kiszolgálták a Horthy-fasiszta rendszert”, eleve nem számíthattak arra, hogy képességeiknek, tudásuknak, iskolázottságuknak megfelelő álláshoz juthatnak. *„Azok a csendőrök, akik a deportálástól és a bírósági eljárásoktól megmenekültek, a »felszabadulás«-t követő években segéd munkásokként tudtak csak elhelyezkedni. Fizetésük a létminimum fenntartására szolgált, életük örök rettegés volt. Senki nem merte vállalni azt a kockázatot, hogy értelmi nivójukhoz méltó munkahelyre betegeye őket, mert ez az 1950-es évek legveszélyesebb játéka volt.”* – írta az a volt csendőr százados, aki 1948-ban menekült nyugatra.⁵

A volt csendőrökkel szemben 1945-től kezdve számos retorziót „fogatosítottak”. Az enyhébbek közé tartozott a rendőrhatalom felügyelet (ref.), amely több évig is tarthatott, és/vagy a rendőrhatalom őrizet, vagyis az internálás. Internálással sújtották szinte az összes nyugati hadifogságból visszatért⁶ csendőrt, de azokat is, akiket népbíróság elé állítottak, ám ott fölmentették őket.

A csendőrök egy része nem úszta meg ref.-fel vagy internálással, mert „népellenes” és/vagy háborús bűntett elkövetése miatt a népbiztonság vádat emelt ellenük. A „háborús főbűnösök” kategóriájába 31 csendőr tartozott, háromnegyedüket az „újvidéki razzia” miatt vonták felelősségre. Közülük hetet halálra ítélték, és kivégeztek. A témát kutató történész „Csendőrsors Magyarországon 1945 után.” című munkájában fölveti azt a logikus kérdést, miszerint a legsúlyosabb büntetések meghozatalában nem játszott-e szerepet ezeknél a volt csendőrtiszteknél az a tény, hogy mindnyájan részt vettek kommunistaellenes nyomozásokban? A tisztek egy részén kívül a legénységi állomány köréből is számosan kerültek a népbíróságok elé. Az 1950. IV. 1. (akkor szűnt meg az utolsó két, még működő népbíróság, a budapesti és a szegedi) előtt népbíróságokon elítéltek pontos számát egyelőre nem lehet tudni. Annyi bizonyos csak, hogy az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) egyik korabeli nyilvántartása szerint 1951-ig összesen 2473 csendőr ellen hoztak valamilyen elmarasztaló ítéletet.⁷ Ebben a számban azonban benne van azoknak az esete is, akiket már az 1945 utáni tevékenységük – „népidemokrácia ellenes szervezkedésben” való részvétel, „izgatás” stb. – miatt ítélték el, és nem feltétlenül a nép-, hanem a „rendes”, megyei bíróságok.

Meg kell még említeni azoknak a csendőröknek az esetét is, akik szovjet hadifogságba estek. (Egy becslés szerint ezek száma mintegy 3000-re tehető.) A szerencsésebbek már 1947-ben haza térhettek, de nagy hányaduk csak 1950-ben, ráadásul egy jó részüket utána még internáló- vagy kényszermunkatáborba hurcolták. Végül pedig számos csendőrt a szovjet katonai bíróságok – különböző mondvacsinált okok miatt – 25 évre ítélték, ők csak DZSUGASVILI Jozsif Viszarionovics [SZTALIN] halála után kerülhettek vissza Magyarországra.

A „demokráciaellenes hadsereg” – ahogyan egy korabeli dokumentumban fogalmaztak – tagjai nem maradhattak „felügyelet” nélkül. Már az ÁVH-n külön részleg, az I/2-c alosztály foglalkozott a nyilvántartásukkal. Ettől 1956. XI. 4. után a BM II. főosztály 5. („belső reakció”) alosztálya vette át a csendőrségi ügyeket.⁸

A népbíróságok

A népbírásokról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendeletet a Debrecenben létrehozott (és semmiféle közjogi legitimitással nem rendelkező, valójában szovjet bábkormányának tekinthető) ideiglenes kormány adta ki, és 1945. II. 5-én jelent meg. A jogszabály megszületésének körülményeiről érdemes annyit megjegyezni, hogy az előkészítésében három szegedi ügyvéd játszott kulcsszerepet. Dr. VALENTINY Ágoston még szegedi polgármester korában, 1944. XII. 12-én szorgalmazta a helyi nemzeti bizottságnál, hogy állítsanak fel egy népbíróságot. Ezt követően, már az ideiglenes kormány igazságügyminisztereként két szegedi ügyvéd kollégáját kérte föl egy, a népbíróságok fölállításáról szóló jogszabály elkészítésére. A kodifikációs munkákban pedig a Magyar Kommunista Párt (MKP) által delegált is jeleskedett.⁹

A rendelet megalkotói abból indultak ki, hogy a népbíróság tulajdonképpen egy rendkívüli különbíróság, ezért számos olyan elemet építettek be a működésébe, amelyre addig nem volt példa. A legfontosabb változás a klasszikus jogelvhez és joggyakorlathoz képest az volt, hogy tudatosan figyelmen kívül hagyta a *nullum crimen sine lege*, és a *nulla poena sine lege* (nincs bűncselekmény törvény nélkül; nincs büntetés törvény nélkül) alapelveket. Az első paragrafus ugyanis leszögezte: a „háborús bűnösöket” akkor is felelősségre lehet vonni, ha tettük elkövetésekor cselekedetük nem minősült büntettnek. A jogszabály másik kirívó rendelkezése az volt, hogy míg az öt évnél alacsonyabb büntetési

tétel esetén a népbüvészeknek egyenesen kötelező volt föllebbeznie, addig a védőt nem illette meg az önálló föllebbezés joga, legfeljebb semmisségi panasszal élhetett.

Az országban 24 népbíróság kezdte meg a működését.¹⁰ A népbírósági tanácsok elnökeit az igazságügyminiszter nevezte ki. (Mivel mindenki tudta, hogy pártbíróságokról van szó, a szakjogászok nagy része, ha csak tehetette, nem fogadta el az igazságügyminiszter „felkérését”, vagy igyekezett minél hamarabb otthagyni ezt a megbízatását.) Az ülnököket az MNFF-ot alkotó öt párt (Polgári Demokrata Párt/PDP, Független Kisgazdapárt/FKGP, MKP, Nemzeti Parasztpárt/NPP, Szociáldemokrata Párt/SZDP), valamint 1945. május 1-től az Szakszervezeti Tanács delegálta. (1947-ben a PDP-s delegáltakat kizárták a népbírósági tanácsokból.) A népbíróságról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendelet¹¹ értelmében a tanácsvezető bírónak nem volt szavazati joga, a feladata csak arra szorítkozott, hogy a laikus bírót segítse, a büntetés kiszabása tekintetében felvilágosítást adjon, de a népbíróságról szóló 1945. évi újabb miniszterelnöki rendelet módosítása után szavazategyenlőség esetén ő is szavazhatott.¹²

Föllebbezni másodfokon a Népbíróságok Országos Tanácsához (a továbbiakban: NOT) lehetett. A NOT tanácsai is az említett politikai pártok egy-egy, egységes bírói vagy ügyvédi oklevéllel rendelkező kiküldöttéből alakultak meg, ám ebben az esetben a szakszervezetek nem rendelkeztek delegálási joggal.¹³

Mivel a fellebbviteli fórumot szakjogászokból alakították meg, ezért majdnem minden második esetben lefelé módosították a büntetés nagyságát (vagy egyenesen fölmentették az elítéltet), emiatt pedig komoly politikai, illetve sajtótámadások érték. Ugyanakkor az is megfigyelhető, hogy ha – politikai nyomásra – másodfokon nem mertek felmentő ítéletet hozni, annyi (vagy közel olyan mértékű) letöltendő börtönbüntetést szabtak ki a tanácsok, amennyit előzetesben már amúgy is eltöltött a vádlott. Ez első fokon is gyakran előfordult.

1947-1949 során a „kellő ügyfélforgalommal” nem rendelkező népbíróságokat megszüntették, és a befejezetlen ügyeket más népbíróságnak adták át (például a megszüntetett bajai és gyulai népbíróságok ügyei a szegedihez kerültek). 1950 tavaszán fejezte be tevékenységét az utolsó, még működő népbíróság, a szegedi, valamint a NOT és a Népfőügyészség is.

A népbüvészségek és népbíróságok korabeli és későbbi megítélése – politikai beállítottságtól függetlenül – igen eltérő. Ami a politikusok véleményét illeti, 1945-1946-ban sokan értettek egyet a kereszténydemokrata párt egyik képviselőjével, aki a nemzetgyűlésben kijelentette: „*a népbíróság alapján véve pártbíróság*”. Melyhez pártonkívüli képviselő is csatlakozott, hozzátéve: „*már nem a pártok bírósága, hanem a marxista [értsd: a kommunista – V. G. megj.] pártnak a bírósága*” a népbíróság.¹⁴

A fentieket még azzal kell kiegészítenem, hogy a népbíróságokról „*... a társadalomban kialakult képet az is jelentősen befolyásolta, hogy az erőszakos szervezetekbe lévő volt deportáltak és munkaszolgálatosok gyakorta fizikai erőszakkal párosult nyomozásai után a büntetőeljárásokban számos zsidó vallású népbüvész és népbíró tevékenykedett. [...] A feljelentők, valamint a vád és védelem tanúi között sokszor a valóságot meghaladóan a bosszúvágy volt érzékelhető.*” állapítja meg a téma egyik legjobb magyarországi szakértője.¹⁵

A szegedi népbíróság ítélezési gyakorlatáról az általam eddig feldolgozott, több mint 200 eljárás alapján a következők mondhatók el. A feljelentések hátterében, az esetek nagy részében egyéni bosszú, vagy anyagi haszonszerzés állt. A Magyar Államrendőrség kommunista irányítás alatt álló helyi politikai (rendészeti) osztályain¹⁶ folyó kihallgatások irányított kérdések szerint zajlottak, a vallomások jegyzőkönyvezése pedig sablonszerűen, a későbbi vádiratban lefektetett koncepció alátámasztása céljából történt. Az „érdektelenként” megjelölt kihallgatott, sértett tanúk a terheltek megbüntetését kívánták, egyértelműen elfogultak voltak velük szemben. Számos esetben a főtárgyalásokon, a szembesítések során derült ki, hogy korábban a kihallgatást végző politikai rendészet detektívjei különféle erőszakot, ráhatást gyakoroltak a tanúkra a kívánt eredmény elérése érdekében, vagy a vallomások tisztázása során egyszerűen meghamisították a jegyzőkönyveket. A terheltekből számos esetben kínzással csikarták ki az önmagukra terhelő vallomást. A vádiratok nagy része kifejezetten gyenge jogászai teljesítmény eredményeképp született meg, olykor csak a vonatkozó rendeleti helyet tartalmazták, a terhelően valló tanúk kiragadott mondataival. A főtárgyalások gyakran fulladtak botrányba, hiszen a nyilvánosság miatt a politikai pártok által felheccelt tömegek így próbáltak nyomást gyakorolni a bírói tanácsra a súlyosabb ítélet érdekében. Az is számtalan esetben előfordult, hogy a védelem tanúit meg sem hallgatták, az ítéletet kizárólag a vád tanúinak terhelő vallomása alapján hozták meg. Az eljárások magas százalékban végződtek felmentéssel, vagy másodfokon az elsőfokú ítéletben meghatározottnál jóval enyhébb büntetéssel, ami egyértelműen a NOT, mint fellebbviteli fórum korrekciós szerepének volt köszönhető. (PRÓKAY János volt cső.alhgdg. itt bemutatott esete a kivételek közé sorolható.)

PRÓKAY János volt cső.alhdgy. az orosházi csendőr őrs-parancsnok népbíróági ügye

Az iratokból nem derül ki, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy. milyen iskolákat végzett (érthetetlen módon mindenütt csak négy elemi emlegetnek), és miként lépdelt előre a szakmai ranglétrán.¹⁷ Nyilván először el kellett végeznie a próbacsendőri iskolát, majd a járőrvezetői tanfolyamot, utána kiváló eredménnyel az őrsparancsnokképző iskolát, végül le kellett tennie az alhadnagyi vizsgát.¹⁸ Annyi bizonyos, hogy 1941-ben nevezték ki alhadnaggyá. A népbíróági tárgyalásán azt vallotta, hogy Oroszházáról azért helyezték át Szolnokra, mert a helyi nyilasok „zsidóbarátságáért” följelentették.¹⁹ 1944. IX. 1-től XI. 1-ig Szolnokon teljesített szolgálatot. Akkor felsőbb utasításra el kellett hagyni a várost, ő azonban engedéllyel a közeli Abonyban lévő családjához költözött. A szovjet hadsereg bevonulása után 1945. III. 26-ig tagja volt az újonnan alakított abonyi „demokratikus” rendőrségnek. III. 26-án tartóztatták le.²⁰ Abonyból IV. 18-án az orosházi Politikai Rendészeti Osztályra (PRO) szállították át, ahol őrizetbe vették.

Mivel PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t három és fél évvel később pedig dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds-t az orosházi, zsidónak minősített lakosok deportálásával kapcsolatban elkövetett (vélt vagy valós) kegyetlenkedések miatt vádolták meg, ezért röviden érdemes kitérni a településen lévő zsidóság 1944. május-júniusi helyzetére, a deportálás körülményeire.

Az 1941-es népszámlálás szerint 579 zsidónak minősített lakosa volt a településnek (ezekhez kell még számítani Gádoros, Szentetornya és Pusztaföldvár 17 zsidó lakosát, akiket az orosházi gettóba hurcoltak).²¹ Az 1944 áprilisi összeírás szerint a fenti szám 613-ra változott.²² A német megszállás után 37 prominens zsidó személyt elhurcoltak, majd internáltak, és mintegy 100 férfit hívtak be munkaszolgálatra. A gettó helyszínét a helyi közigazgatás vezetője, a főszolgabíró²³ jelölte ki 1944. V. 13-án a város közepén, egy fatelep területén. A gettó a három fős zsidó tanács, illetve a főszolgabíró irányítása alatt működött. 1944. VI. 13-án Szolnokon tartottak egy nagyon részletes „eligazítást” az őrs- és szárny-parancsnokok számára a gettózással, és a zsidók elszállításával kapcsolatban. Egyebek mellett ekkor közölték, hogy a gettózott személyek mit vihetnek magukkal, mennyi holmit és élelmiszert, és minden személyes okmányt, iratot, valamint az illetőknél lévő gyógyszert, készpénzt, ékszert stb. el kell venni. 1944. VI. 19-én az orosházi gettó felügyeletét is a helyi csendőrség vette át a közigazgatástól. Azt sem PRÓKAY János volt cső.alhdgy., sem dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. perében nem sikerült tisztázni, hogy a Békéscsabára történő elszállítás előtti napokban tulajdonképpen volt-e a gettónak parancsnoka, és az melyikük volt. Mint majd látni lehet, a tanúk először az alhadnagyot, három évvel később a századost említették a gettó parancsnokaként. Még 1944. VI. 19-én megjelent három civil ruhás debreceni csendőrnnyomozó, akik — a tanúk szerint — brutális módszerekkel vallatták a kiszemelt személyeket arról, hogy hová, kinél rejtették el az értéktárgyaikat. Ekkor történt meg a deportált nőknek a kirendelt bábák (szülésznők) általi egészségügyi vizsgálata is, mely „testüregi motozást” is magában foglalt. Ezt követően, 1944. VI. 21-én²⁴ Orosháza, és a környékbéli három falu deportáltjait, PRÓKAY János volt cső.alhdgy. szerint 426, a járási, főszolgabíróság jelentése szerint 450 személyt²⁵ a békéscsabai gyűjtő-gettóba szállították. Onnan kerültek vagy Debrecenbe, vagy Szolnokra, utána pedig a Német Birodalom valamelyik koncentrációs táborába.

Az Orosházi Járási Rendőrkapitányság Politikai Osztályán 1945. IV. 16. és VII. 7. között, — amikor az addig fölvelt jegyzőkönyveket megküldték a gyulai népügyészségnek — összesen 18 tanút hallgattak ki. A jegyzőkönyvekben rögzített vallomások tartalmi szempontból három csoportra lehet osztani.

A tanúk egy része a világháború előtti vagy alatti kommunista tevékenysége miatt elszendvedett valamilyen vélt vagy valós sérelem miatt vádolta a volt alhadnagyot. Például a helyi MKP titkára azt vallotta, hogy az 1941. augusztusi orosházi kommunistaellenes nyomozás alatt PRÓKAY János volt cső.alhdgy. is kihallgatta.²⁶ Ekkor „*ő ugyan nem ütött meg, de folyton provokált*” — állította —, később pedig több alkalommal megfenyegette őt.²⁷ Egy másik kommunista tanú hasonlóan vallott: az 1941-es vallatások idején őt sem verte meg PRÓKAY János volt cső.alhdgy., de „*a legszenyesebb feltevésekkel vádolt, hosszú ideig rágalalmazott*”, melynek hatására a debreceni csendőrnnyomozók eszméletlenül verték.²⁸

A tanúk másik része különféle sérelmeket elszendvedett orosházi zsidó lakos volt. Öten azzal vádolták meg a volt altisztet, hogy az orosházi gettóban — melynek szerintük ő volt a parancsnoka — különféle szenvedéseket kellett elviseljenek miatta. Amíg a főszolgabíró felügyelte a gettót, elviselhető életük volt, de amikor a csendőrség vette át a felügyeletet, PRÓKAY János volt cső.alhdgy. minden korábbi kedvezményt eltörölt, és „*a legkegyetlenebb módon viselkedett*” velük.²⁹ (Ugyanezzel vádolták meg három évvel később dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. szárny-parancsnokot is!) A másik vád

az volt ellene, hogy amikor a zsidók Orosházáról történő elszállítás előtt megjelent egy debreceni csendőrnnyomozó csoport, ők PRÓKAY János volt cső.alhdgy. jelenlétében (egyesekek szerint jóváhagyásával) brutális kihallgatásokat folytattak, hogy kiderítsék, az illetők hová dugták el, vagy kinek adták át az értéktárgyaikat. Volt még egy súlyos vád, több tanú szerint az alhadnagy miatt ketten öngyilkosságot követtek el.

Végül pedig néhány vallomásban olyan vádak is megtalálhatóak, amelyek PRÓKAY János volt cső.alhdgy. korrupsztágát akarták bizonyítani, mert különféle vagyoni visszaélésekről szólnak. Az egyik ilyen ügy – három tanú egymásnak ellentmondó vallomása szerint – az volt, hogy az alhadnagy (vagy a felesége és annak húga) az egyik (korábban árdrágításért letartóztatott) helyi kereskedő üzletéből nagy mennyiségű textilárut vitt(ek) el fizetés nélkül. Az egyik tanú még azt is állította, hogy „Prókai elfoglalta dr. Klein Simon házát, és azt berendezte a zsidóktól elkobzott tárgyakkal. A zsidóktól elvett motorkerékpáron száguldozott.”³⁰ (Ezt a hazugságot a népbíróság nem fogadta el, az ítéletben az áll, hogy olykor a csendőrség tulajdonát képező motorkerékpárt vette igénybe az alhadnagy, hivatalos ügy elintézésekor.) Több zsidó tanú vallotta azt, hogy kisebb-nagyobb értéktárgyaikat (jegyzőúrú, karóra) vagy nagyobb mennyiségű készpénzüket egyszerűen zsebre vágta.

A fenti tanúkon kívül az orosházi PRO vezetője kihallgatta a főszolgabíróat is. Ő állította föl a gettót, tőle vette át a csendőrség. Valószínűleg attól tartott, hogy a gettózásban való részvétele miatt esetleg őt is „elöveszik”, ezért minden felelősséget PRÓKAY János volt cső.alhdgy-re, majd három évvel később dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds-re hárított. Azt vallotta, hogy 1944 tavaszán Debrecenből, a csendőrkerülettől leküldtek egy hosszú listát, mely az internálandó személyek névsorát tartalmazta. Ezt egy bizottság, melyben ő, és a közigazgatás részéről még pár személy, valamint PRÓKAY János volt cső.alhdgy. vettek részt, véleményezte. Az eredeti, 300-as listát lecsökkentették 90-re (legvégül kilencre). Ebben az ügyben PRÓKAY János volt cső.alhdgy-nek annyi a felelőssége – mondta –, hogy a javaslatait mindig „a »csendőr« szemszögből terjesztette elő és ragaszkodott ahhoz, hogy akik az ő feljegyzéseiben szerepelnek, internáltassanak.”³¹

1945. VII. 6-án az orosházi PRO helyettes vezetője kihallgatta PRÓKAY János volt cső.alhgy. volt őrs-parancsnokot is. A jegyzőkönyv szerint néhány dolgot elismert — például azt, hogy részt vett az internálandó személyek végleges listájának összeállításában —, de több vádat határozottan tagadott, így azt is, hogy a boskovitz-féle üzletben kiválogatott textilneműt nem fizették ki, ugyanis az ellenértéket egy hét múlva, amikor az internálásból a kereskedő hazaért, átadta neki. Azt sem ismerte el, hogy az MKP helyi titkárát azért verték meg a nyomozók, mert ő kiprovokálta.³²

Másnap az orosházi PRO helyettes vezetője megküldte az addig keletkezett jegyzőkönyveket (a jelentésben felsoroltak jó része hiányzik az aktából), és egyéb dokumentumokat a gyulai népügyészségnek. A kísérőlevélben azt írta, hogy a nyomozást azért nem tudták még befejezni, mert csak mostanában érkeznek haza a deportált zsidók, és azokat értelemszerűen korábban nem lehetett kihallgatni. Végül szerinte PRÓKAY János volt cső.alhgy-t „... országos viszonylatban is **mindenekfeletti csendőrtalistszi mentalitás**” jellemzi. (Kiemelés – V. G.) „Mondhatni teljesen fékevesztett, önző, zsarnok, feltörekvő, önkényes, példátlan antiszemita, haladást nem ismerő, hitleri szadista, cinikus, alakoskodó, ha kell, bizalmat keltő modorú. [...] A fasiszta propaganda valósággal gyökeret vert benne. Az egyéni gazdasági érvényesülését abban látta biztosítani, ha kiirtanak minden zsidót és kommunistát.”³³ A gyulai törvényszéki fogház felügyelője még aznap este „befogadta” a volt csendőr alhadnagyot. (A korra jellemzően ennek a „lepapírozása”, vagyis a népbíróság által az előzetes letartóztatás elrendelése csak másnap történt meg.)

1945. VII. 8-án kihallgatta a népügyész is. Ekkor megismételte a rendőrségi kihallgatáskor tett vallomását. Tagadta, hogy 1944-ben ragaszkodott minél több személy internálásához, és azt sem ismerte el, hogy kegyetlenkedett „a zsidók gettózása és deportálása körül”. „A gettózásnál nem is volt szerepem” – mondta. Előadta, hogy az 1944. VI. 13-i szolnoki „értekezleten” az őrs- és szárnyparancsnok számára nagyon részletes „eligazítást” tartottak a gettózott zsidók elszállításával kapcsolatban. Végül még elmondta: „Kardos György kitért zsidót megmentettem a Gestapótól.” Vallomása felvétele után a népügyész előzetes letartóztatásba helyezte azzal az indokolással, hogy „a nagyszámú tanúvallomás alapján terhelt alaposan gyanúsítható a 81/1945. ME számú rendelet 11. § 5. pontjába ütköző háborús büntettel és egyéb súlyos elbírálás alá eső köztörvényi bűncselekményekkel is.”³⁴

Másnap az orosházi PRO helyettes vezetője beidézt egy volt csendőrt. Ő azt állította, hogy 1944-ben az internálandó személyek listájának összeállításában „Prókainak döntő szava volt”. (Ehhez utólag a népügyész egy kis kérdőjelet biggyesztett, ami érthető, hiszen fölöttébb kérdéses, hogy a legénységi állományú csendőrnek erről konkrét információja volt.) A tanú arra is kitért, hogy amikor 1944 júniusában megjelent három debreceni csendőrnnyomozó, és megkezdődtek a vallatások az elrej-

tett értéktárgyak előkerítése miatt, „a bántalmazások és kínzások Prókai tudtával és beleegyezésével történtek.” Azt állította, hogy a gettóban beszélt egy illetővel, akitől azt hallotta, hogy az alhadnagy „a zsidó hitközség pénzéből hármezer pengőt elvett, azonkívül más dolgok is ragadtak kezéhez.” Vallomása végén kijelentette: „A reakciós rendszer szadista kiszolgálója volt, a rendelkezéseken túlmenően ambícióskodott...”³⁵ Megbízható források hiányában utólag nem lehet eldönteni, hogy a tnúként kihallgatott volt csendőr valóban azt vallotta-e, mint ami a jegyzőkönyvben olvasható. Ha azonban tényleg ezt mondta PRÓKAY János volt cső.alhdgy-ról, fölmerül a kérdés: miért akart ártani neki? Esetleg azért, hogy ezzel mentse a bőrét? (A tanúként kihallgatott volt csendőrt tudomásom szerint nem vonták felelősségre.)

Három volt deportált PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t szadizmussal vádolta. Egyikük vallomása szerint „korbáccsal ütöttek bennünket...”³⁶ (A jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy kik „korbácsolták” őket.) Szóba került a két öngyilkossági kísérlet is, melynek kiváltója a tanúk szerint PRÓKAY János volt cső.alhdgy. kegyetlensége volt. Végül három vallomásban arról van szó, hogy az őrs-parancsnok miként jutott fizetés nélkül különböző értéktárgyakhoz.

A népügyész azonban még ezzel sem elégedett meg. VII. 10-én utasította az orosházi PRO-t, hogy folytassa tovább a nyomozást, és tisztázza az alábbiakat: 1.) „a gettózás és deportálás körüli kegyetlenkedések körül mi volt terhelt közvetlen szerepe”; 2.) „helyes volna az internálások körüli szerepének további tisztázása is”. Megjegyezte: „az eset oly súlyos, hogy csak a legnagyobb kegyetlenkedések tisztázandók.”³⁷

Aznap egy felterjesztést írt a NOT elnökének, melyben a következő kérdésekben kérte az elvi állásfoglalást. Álláspontja szerint a gettózásokban és deportálásokban részt vett közigazgatási funkcionáriusok (főszolgabíró, polgármester, rendőrkapitány stb.), csendőr parancsnokok, és általában az önálló intézkedésre jogosult hatósági személyek ellen a a népbíráskodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendeletben foglaltak szerint háborús büntett címén lehet, és *kell* (!) vádat emelni, és nem csak a 15. §. 2. pontjába ütköző népellenes büntett miatt.³⁸ Véleménye szerint azokban az esetekben, ahol súlyos testi sértés történt, vagy „nőknél belső vizsgálatok”, vagy amikor az elrejtett vagyontárgyak utáni kutatás során „súlyos testi fenyítések fordultak elő”, feltétlenül háborús büntett elkövetésével kell vádat emelni. A gyulai népügyész tájékozatlansága elgondolkodtató, ugyanis kijelentette: „a deportálásra pedig semmiféle rendelet nem jelent meg”.³⁹ Azt is tudakolta, hogy mi a NOT álláspontja azzal kapcsolatban, miszerint a gyanúsítottak/vádlottak azzal védekeznek, csak a kapott parancsot hajtották végre? Ugyanebben a tárgyban (részben hasonló szöveggel) aznap még egy felterjesztést készített, ezúttal az igazságügyminiszternek címezve. Ennek végén arra kérte, hogy küldje meg számára a gettózással és deportálással kapcsolatos nyilvános jogszabályokat, belső utasításokat. Ugyanezt kérte a „kriptokommunista” ERDEI Ferenc belügyminisztertől is. A népbírói aktában csupán a NOT elnökének 1945. VII. 23-i válasza található meg, aki fölívta a figyelmet arra, hogy „minden vádlott csupán saját cselekményeiért felelős”, és a nyomozás folyamán „nemcsak a terhelt, hanem a mentő körülmények is kiderítendőek”.⁴⁰ Az a gyanúm, hogy ezzel a válasszal nem igazán volt elégedett a népügyész.

A népügyész végül 1945. VII. 25-én megküldte a nyomozati iratokat és az elkészült vádiratot a népbírósnak. Az 1945.NÜ.384/3. számú vádiratban az előzetes letartóztatásban lévő PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t a) a népbíráskodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendeletbe ütköző háborús büntettel,⁴¹ b) a népbíráskodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendelet kiegészítéséről és módosításáról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendeletbe ütköző „népellenes” büntettel;⁴² c) folytatólagosan elkövetett, a lopás büntettségével;⁴³ d) öt rendbeli vesztegetés büntettségével vádolta meg.⁴⁴ A vádirati tényállás természetesen a nyomozati szakban fölvetett tanúvallomásokon alapult. Az indokolásban a népügyész leszögezte, hogy „az egész deportálás törvénytelen volt, mert még a fasiszta Sztójay kormány sem jelentetett meg a hivatalos lapban semmiféle rendeletet...”⁴⁵

A vádlott, illetve kirendelt gyulai ügyvédje 1945. VIII. 7-én kapta meg a vádirat szövegét, erre 1945. VIII. 31-én tette meg a részletes megjegyzéseit.⁴⁶ A kijelölt ügyvéd fölívta a figyelmet arra, hogy az 1941-es kommunistaellenes nyomozást a debreceni csendőrnnyomozók folytatták le, ő felsőbb parancsra vett abban részt, de csak annyiban, hogy őrséget biztosított, illetve elővezettette az illetőket. Arra hivatkozott, hogy a kihallgatásokat a nyomozók végezték, így a „puhítás” sem rá tartozott. Bántalmazásról nem tud, de ha mégis megtörtént ilyesmi, az csak a tudtán és akaratán kívül történhetett. Mint írta „Szigorúan a nekem adott utasítások keretein belül maradtam, azokat sem kedvem, sem szándékom, sem módom nem volt átlépni.”⁴⁷ Azt is tagadta, hogy az 1944. áprilisi nyomozás idején ő javasolta 360 személy internálását. Valójában csupán bemutatta a főszolgabírónak az évekkorábban elkészített csendőrségi kimutatást a „megbízhatatlan elemekről”. Először 90 személyt válogattak

ki, ám amikor kiderült, hogy egy felsőbb rendelet értelmében redukálni kell az internálandó személyek számát, emiatt az kilencre csökkent.⁴⁸ Mint írta, az orosházi gettót 1944. VI. 19-én vette át a csendőrség azzal, hogy 1944. VI. 26-án reggel ki kell üríteni, és a zsidókat a békéscsabai központi gyűjtőlágerbe kell szállítani.⁴⁹

Pár nappal korábban, 1944. VI. 13-án Szolnokon volt egy „eligazítás”, amelyet két csendőr tiszt tartott.⁵⁰ Az eligazításon részt vevőkkel legépeztettek egy részletes, szigorú utasítást, amelyben egyebek mellett az szerepelt, hogy a gettóba tilos bármit be- vagy kivinni, levelezni, a csomagokat pedig ellenőrizni kell. Kitért a debreceni csendőrnnyomozó alosztály polgári ruhás nyomozóinak szerepére is. A munkájukba (vagyis az elrejtett értékek utáni nyomozásba, vallatásba) senki sem szólhatott bele, az orosházi őrstől teljesen függetlenül működtek. A kihallgatásoknál (az akkor alkalmazott veréseknél, kínzásoknál) ő nem volt jelen. Amikor megtudta, hogy az egyik gettó-beli asszonyt bántalmazták, hiába szólt a nyomozóknak. Ráadásul attól tartott, hogy a nyomozók majd beárulják dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds-nél, hogy „zsidóbarát”. Kitért egy másik gettó-beli asszony öngyilkossági kísérletére is, kihangsúlyozva, hogy ő vitette be a hődmézövásárhelyi kórházba.⁵¹ Részletesen ismertette, hogy mi lett az elvett vagyontárgyak sorsa. Végül cáfolta az anyagi visszaélések elkövetésével kapcsolatos vádakot. Kérte ez ügyben kihallgatni a már korábban letartóztatott volt csendőr altiszteket.⁵²

1945. VIII. 23-án a népbíróság 1945. IX. 14-én reggel nyolc órára tűzte ki a nyilvános tárgyalást, melynek helyszíne az Orosházi Kisbirtokosok Szövetségének a székháza volt.⁵³ A védő személy változott, ám ezúttal is hivatalból kirendelt védő látta el a védelem feladatait.⁵⁴

Rendhagyó módon, a tárgyalás megkezdése⁵⁵ előtt, tehát a legutolsó pillanatban az orosházi PRO-n a népügyész még újabb tanúkihallgatásokat „foganatosított”. (Talán a kapkodást mutatja, hogy az egyik tanúvallomást tejtermeléssel foglalkozó gazdák számára készített úrlapon, ceruzával jegyezték le.) A tanúk panasza hasonló volt, mint a korábban kihallgatottaké: PRÓKAY János volt cső.alhdgy. indokolatlanul állandóan sorakozót rendelt el, naponta akár több alkalommal is, amikor pedig az orosházi vasútállomásra hajtották őket, két lemaradt idős asszonyt a „*gummibottal és egyéb botokkal felgyverzett csendőrök*”⁵⁶ igyekeztek gyorsabb iramra „ösztkélni”.

Egy fényképész azt vallotta, hogy a gettó felállítása után mintegy két héttel, összehívta őket PRÓKAY János volt cső.alhdgy., hogy adják be az összes fényképezőgépet, látcsövet, nagyítót, és ő hiába könyörgött, hogy hadd tartsa meg a gépeit, hiszen, ha visszatér, azzal fogja ismét megkeresni a kenyerét, az alhadnagy hajthatatlannak bizonyult.⁵⁷

A tárgyaláson PRÓKAY János volt cső.alhdgy. nem érezte magát bűnösnek egyetlen vádpontban sem, azokat sorra megcáfolta, alapjában véve ugyanazt mondta el, mint ami az augusztus végi beadványában olvasható. Azt elismerte, hogy nem engedett élelmiszert bevinni a gettóba, de azt állította, hogy erre parancsot kapott. Ha valaki mégis megpróbálkozott ezzel, és elfogták, a csendőr őrsre kísérték, de ő mindenkit elengedett. A csendőr nyomozók egy héten keresztül (VI. 19-től 25. délutánig) vizsgálódtak, a KOHN-féle házban vallatták a deportáltakat. A két öngyilkossági kísérlet kapcsán úgy fogalmazott, hogy „*öngyilkossági láz volt a gettóban, s már a bemenetel előtt öt egyén lett öngyilkos...*”⁵⁸

A nők motozását ő rendelte el, ezt három bába (szülész) végezte, viszont a „motozó helyiségbe” nem tette be a lábát. A deportáltaktól elszedett értéktárgyak leltározását három csendőr, valamint a „fináncok” (pénzügyőrök) végezték.⁵⁹ PRÓKAY János volt cső.alhdgy. kizártnak tartotta, hogy bármit is el tudott volna tulajdonítani valaki, például egy csendőr. Szerinte Orosházáról 426 személyt⁶⁰ vittek el 1944. VI. 25-én hét tehervagonban, így átlagban mindegyikbe 61 személy került.⁶¹ A bevagonírozáskor jelezte dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds., hogy egy asszony haldoklik,⁶² de azt a parancsot kapta, hogy őt is föl kell tenni a kocsiba. Azt tagadta, hogy akkor „baromi módon” bánt volna a zsidósággal. Vallomása végén ismét tételesen cáfolta az anyagi jellegű vádakot, majd kijelentette, hogy ő nem menekült el a szovjet hadsereg elől, mert „*nekem semmi félnivalóm nincs*”.⁶³

Azok a tanúk, akiket korábban kihallgattak a rendőrségen, megismételték mindazt, amit korábban vallottak, bár némelyikük tovább „cifrázta” a korábbi vallomását. Például egy „*régi baloldali gondolkodású*” köműves segéd szerint PRÓKAY János volt cső.alhdgy., amikor a munkásotthonban házkutatást tartottak, „*a német győzelemről beszélt*”, és azt a kijelentést tette, hogy „*Marx egy szőrös zsidó*”.⁶⁴

Egyébként össze-vissza vallott: először azt mondta, hogy őt nem bántották, majd módosított a vallomását, és azt állította, hogy a csendőrnnyomozók – PRÓKAY János volt cső.alhdgy. jelenlétében – őt is megverték. Mindenesetre a vádlotról az volt a véleménye, hogy „*túlbugzó csendőr volt*”.⁶⁵

Akadott olyan tanú is, aki azzal kezdte a vallomását, hogy haragos viszonyban van a vádlottal, de az „igazat” el tudja mondani, majd megismételte a rendőrségen tett vallomását, akárcsak a következő

tanúk.⁶⁶ A három bába (szülésznő) szintén ugyanazt vallotta, mint a rendőrségen, és egy szóval sem említették, hogy amikor a zsidó nők megalázó vizsgálatát végezték, idegen férfiak (például PRÓKAY János volt cső.alhdgy., vagy dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds., mint ahogy egyes volt deportált tanúk állították) jelen lettek volna.

A főtárgyalást valamikor délután félbeszakították, és másnap folytatták. Akkor hallgatták ki az orosházi járásbíró is, aki érdemleges dolgokat nem tudott mondani, csupán annyit, hogy „*fegyelmezett, katonás egyénnek ismertem meg őt*”.⁶⁷ Kihallgatták a vádlott korábbi védőjét is. Az ő vallomása is kimerült annyiban, hogy szerinte PRÓKAY János volt cső.alhdgy. nem úgy viselkedett vele, ahogy az ügyvédi tekintélyével szemben „*a tisztelet megkívánta*”.⁶⁸

Az egyik tanú korábbi vallomását azzal egészítette ki, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy. a főjegyzővel együtt részt vett a gettó felállításában, ami egyszerűen nem igaz.⁶⁹ A korábban szintén kihallgatott volt főszolgabíró korábbi vallomását annyiban korrigálta, hogy neki köszönhetően csak öt ember lett 1944 tavaszán internálva. (Korábban nem csak a vádlott, hanem ő is kilenc internáltról beszélt.) Most azonban azt állította, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy. egyáltalán nem erőltette minél több személy elhurcolását.

Az egyik, csak most kihallgatott tanú, volt csendőr szakaszvezető csupán annyit vallott, hogy az a motorkerékpár, amelyen az egyik tanú szerint a vádlott „száguldozott”, a csendőrségé volt, és nem zsidó-tulajdon.⁷⁰ Egy másik tanú azt vallotta, PRÓKAY János volt cső.alhdgy-nek köszönheti, hogy 1943-ban nem vitték el, kommunista-gyanúsként. Az egyik – korábban ki nem hallgatott – tanú azt hangoztatta, hogy a volt csendőr alhadnagy (bár más tanúk ennek éppen az ellenkezőjét állították!), igenis megengedte, hogy annyi vizet tegyenek be a vagonjukba, amennyit akartak. (Jellemző a népügyész elfogultságára, hogy azt indítványozta, a tanút ne eskessék meg, mert vallomása ellenkezik a korábbi tanúk vallomásával!) Végül még kijelentette a tanú: a vádlott „*emberségesen bánt velünk, neki köszönhetjük, hogy több vagon taptunk, így kényelmesebben elférhettünk*”.⁷¹

A főtárgyalást 1945. IX. 16-án folytatták tovább. Akkor még három tanút hallgattak ki, de a vallomásaik ellentmondásosak voltak, a vádat nem igazán erősítették meg. Ezek után a népbíróság a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánította. A népügyész a vádakat változatlanul fenntartotta, míg a védő, és védece a háborús büntett vádja alól felmentést, a „népellenes büntett” kapcsán pedig „*a legméltányosabb ítéletet*” kértek. PRÓKAY János volt cső.alhdgy., talán az utolsó szó jogán – ezt a tárgyalási jegyzőkönyv rögzítette – kijelentette: „*nem vagyok olyan lelkiületű ember, amilyennek lefestve vagyok. Szociális érzésű ember voltam mindig [...] Csendőr voltam, és parancsra kellett cselekedni, kötelességemnek mindig eleget kellett tenni. [...] A zsidóknak sem voltam ellenségük, több zsidóval baráti viszonyba voltam. A gettózással nem értettem egyet. Nem tehettem mást, mint a fogamat összeszorítottam és teljesítettem a parancsot.*”⁷²

A népbírósági tanács⁷³ 1945. IX. 16-án az Nb.I.236/1945/10. számú ítéletével PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t a népbíráskodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendeletben foglaltak alapján⁷⁴ bűnösnek nyilvánította „népellenes” büntettségben, ezért őt 10 év kényszermunkára, mellékbüntetésként pedig 10 évi politikai jogvesztésre, és vagyonelkobzásra ítélte. A lopás elleni büntettség miatt ellene emelt vád alól fölmentették. Az indokolásban megállapított ítéleti tényállás szinte kizárólag a vád tanúinak a vallomásain alapult. Például az egyik tanú szerint az 1941-es letartóztatásukkor PRÓKAY János volt cső.szds. azt a kijelentést tette, hogy „*a szociálisták zsidó bérencek, a zsidók pedig ellenségei az országnak, orruknál fogva vezetik az embereket.*”⁷⁵

Mivel ennek az állítólagos kijelentésnek volt más fültanúja is, könnyen kideríthető lett volna, hogy valóban elhangzott-e. A népbíróság szó szerint átvette az egyik tanú azon véleményét, miszerint PRÓKAY János volt cső.alhdgy. „*túlbugzó csendőr volt*”.⁷⁶ Hogy ez miben nyilvánult meg, arra már nem tértek ki. Az ítéleti tényállás szerint a gettóban az egyik öngyilkossági kísérletet végrehajtó asszony tettéért PRÓKAY János volt cső.alhdgy. volt a felelős. A valóság azonban az volt, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy. mentette meg az asszony életét, amikor beutaltatta a hódmezővásárhelyi kórházba.⁷⁷ Azt azonban a népbíróság elismerte, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy-nak köszönhetően állt rendelkezésre elegendő számú tehervagon Dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. a három évvel későbbi perben ezt az érdemet magának „vindikálta” – a népbíróság nem tisztázta, hogy valójában ki rendelte ki a plusz teherkocsit.

Elgondolkodtató, hogy a tanúk egy részének vallomásával ellentétben a tanács azt állapította meg, hogy a nők vizsgálatánál „*a csendőrség egy tagja sem volt jelen...*”⁷⁸ Ezek szerint mindazok a tanúk, akik dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. perében azt állították, hogy ő jelen volt a vizsgálatoknál, hazudtak!

Az indokolás második részében „tényként” állapították meg, hogy a vádlott „*ellensége volt a baloldali gondolkodású egyéneknek, és ahol csak lehetett, hivatalánál fogva üldözte is őket.*”⁷⁹ Azt elismerték, hogy személy szerint egyetlen deportáltat sem bántalmazott, ám úgy látták, hogy „*a parancsok végrehajtása tekintetében nem járt el úgy, ahogyan az igazság, az emberi jogok, és méltóság megkövetelte volna.*”⁸⁰ A tanács szerint még a csendőr nyomozók munkájáért is – legalább részben – felelős volt PRÓKAY János volt cső.szds., például azért, mert nem akadályozta meg azt, hogy a nyomozók bántalmazzák a kihallgatottakat. Azt is megállapították, hogy a vádlott „*népellenes, fasisztabarát hivatali működésénél a következetesség tényelem is fennforog, mert a vádlott már [az] 1941. évben ilyen hivatali működést fejtett ki, de ilyen magatartást tanúsított [az] 1944. évben is...*”⁸¹ Ebből nyilvánvaló, hogy az, ami 1945 előtt kötelességteljesítésnek minősült, a népbírói tanács tagjainak szemében 1945-ben már „fasisztabarát” magatartás volt. Végül a tanács súlyosbító körülményként mérlegelte „*a vádlott terhére a bűnhalmazatot*”, enyhítőként pedig a nős, családos állapotát. A tárgyalás végén egyébként úgy határoztak, hogy az előzetes letartóztatást meghosszabbítják egészen a jogerős ítélet megszületésének időpontjáig.

Az ítélet kihirdetése után a védő és a vádlott fölmentésért, a népjogász pedig a vádiratban szereplő háborús bűntett átminősítése miatt fellebbeztek. Emiatt az iratcsomót a tanács 1946. II. 11-én a népjogászságon keresztül fölterjesztette a NOT-hoz. (Az nem derül ki az iratokból, hogy miért fektették el hónapokig Gyulán az ügyet.)

1945. IX. 19-én dr. a népjogász a fellebbezése kapcsán részletes indokolást nyújtott be a tanácsvezető bírónak.⁸² Ebben egyebek mellett kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság azért is tévedett akkor, amidőn a háborús bűntett „népellenes bűntetté” minősítette át, mert „*maga a deportálás és minden, vele kapcsolatos intézkedés feltétlenül törvénytelen intézkedés volt*”, amely „*emberek százazreinek törvénytelen kivégzését és megkínzását*” eredményezte, „*a tömegmészárlásban való részesség, különösen gettóparancsnoki rangban és hatáskörben, feltétlenül kimeríti a háborús bűntettet.*”⁸³

A népjogász szerint PRÓKAY János volt cső. alhdy-nak tudnia kellett, hogy azok a zsidóellenes rendelkezések (például a nők testi motozása), amelyek semmilyen hivatalos lapban nem jelentek meg (mert – mint írta – a „*fasiszta bitangok*” nem merték ezeket nyilvánosságra hozni), törvénytelenek, mégis végrehajtották, és a „*fasiszta lelkiületével*” (sic!) nem ítélte el azokat. Figyelemreméltó, hogy a jogvégezett népjogász ebben a beadványában indokoltnak tartotta a „*kollektív felelősségrevonást*”⁸⁴ (Akárcsak a Gestapo vagy az SS esetében, tette hozzá) – mi ez, ha nem a parttalan bosszú megnyilvánulása?!

Néhány hónappal később, 1946. II. 1-én PRÓKAY János volt cső.szds. is elküldte fellebbezésének a indokolását a népbíróságnak (amely csatolta a többi, a népjogásznak fölterjesztett irathoz). Hét oldalas beadványában először is arra helyezte a hangsúlyt, hogy nem áll meg az ítélet azon indoklása, miszerint ő a „*közhivatali ténykedése során számára előírt ténykedést túlhaladóan fejtett ki*” tevékenységet. (A kiemelés eredeti – V. G.) Ő ezt határozottan tagadta. „*Mint fegyelemben felnőttem, és ahhoz hozzászókoztam csendőr, – írta – alkalmaztatásom hosszú ideje alatt úgy a békében, mint a háborúban mindig igyekeztem, és kötelességemnek tartottam végrehajtani parancsnokaim és előjáróim rendelkezéseit, és egyben mint őrsparancsnok, mindig ebben a szellemben adtam ki parancsaimat alárendeltjeimnek, természetesen szorosán alkalmazkodva az általam nagyon jól ismert »Szolgálati szabályzat« rendelkezéseire is.*”⁸⁵

Szerinte a népbíróság a (sértett, tehát érthetően elfogult) tanúk vallomásait túlértékelt. Megkérdőjelezte az ezeknek a tanúknak a vallomásaira alapozott „*ítéleti tényállást*”, melyet részletesen megcáfolt, és kérte a fellebbviteli bíróságot (a NOT-ot), hogy azt bírálja felül. Egyebek mellett cáfolta, hogy az 1941-es kommunistaellenes nyomozás idején bármilyen beleszólása lett volna a Debrecenből kirendelt csendőrnemzetek munkájába. Azt sem ismerte el, hogy a gettózás során túllépte volna az előírt rendelkezéseket. Eleve cáfolta azt, hogy ő lett volna a gettó parancsnoka. (Itt hívom föl a figyelmet arra, hogy 1949-ben a népbíróság szerint dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. volt a gettó parancsnoka!)

Mint írta, ők a szolnoki „*eligazításon*” arra kaptak utasítást, hogy miként szállítsák el a csendőrszárny területén lévő gettókból a békéscsabai gyűjtő-gettóba a deportáltakat. Az eldugott értéktárgyakra „*vadászó*” csendőrnemzeteket nem utasíthatta, ezért hiába szólt nekik a bántalmazottak érdekében, mert a bántalmazást nem hagyták abba. Azzal is érvelt, hogy az Orosházáról és környékéről elszállított deportáltak néhány kivétellel visszatértek,⁸⁶ de közülük csupán alig másfél tucatnyian tettek ellene följelentést, illetve tanúvallomást. Végezetül közölte, hogy egy csendőr alhadnagy eleve nem lehetett „*joghatósággal bíró közalkalmazott*”, ugyanis joghatósággal alispán, vagy főszolgabíró bírt, egy csendőr tekintet nélkül a rendfokozatára csupán „*végrehajtó közeg*” lehetett, tehát a népbíróság „*lé-*

nyeges jogszabálysértést követett el”.⁸⁷ Erre hivatkozva kérte a NOT-tól a fölmentését, vagy legenyhébb büntetés kiszabását.

Beadványának van egy igen lényeges megjegyzése: a „nyomozás alatt már én magam több ízben a legbrutálisabb testi bántalmakat szenvedtem el.”⁸⁸ Mindez annyit jelent, hogy a nyomozati szakaszban, a rendőrségi kihallgatás során a jegyzőkönyvet csak durva verések után írta alá! Az aláírt jegyzőkönyvben szereplő „narratívától” pedig a tárgyalás során sem mert eltérni – valószínűleg tartott attól, az elfogult népbíróság úgy sem hinné el, hogy őt bántalmazták a kihallgatása során.

1946. március vége felé PRÓKAY János volt cső.szds. beadványt intézett a NOT elnökéhez, melyben kérte, hogy soron kívül folytassák le az ügyével kapcsolatos tárgyalást. Indokul egyebek mellett azt hozta fel, hogy „feleségem és két iskolaköteles gyermekem még múlt év májusa óta deportálva vannak...”⁸⁹ (Egy június eleji másik beadványából azonban kiderül, hogy nem egészen erről van szó, hanem arról, hogy a családját kitették az abonyi házukból, majd kiutasították a településről.) 1945. V. 3-án azt kérte a NOT-tól, hogy a jogerős ítélet meghozataláig helyezték szabadlábra. Egyebek mellett arra hivatkozott, hogy Abonyban 1945. II. 25-ig, mint bűnügyi nyomozó teljesített szolgálatot az újonnan szervezett („demokratikus”) rendőrségnél. Amióta letartóztatták, majd elítélték, a családja nélkülöz, az ő munkájára pedig a mezőgazdasági idény kezdetén szüksége lenne a „népgazdaságnak”. 1946. VI. 3-án az a népbíróság ítélete elleni súlyosbítási fellebbezése során kifejtette a kollektív felelősségre vonás iránti igényét, azzal indítványozta a kérelem elutasítását, hogy „a rendkívül súlyos büntetés nagyságánál fogva megengedhetlen szabadlábra helyezése.”⁹⁰

Ez nem is következett be, ugyanis két nappal később a népbíróság tanácsa a kérelmet elutasította.⁹¹ Ez ellen június közepén felfolyamodással élt a NOT felé. Arra hivatkozva kérte a szabadlábra helyezését, hogy a felesége beteges, nem tud munkát vállalni, és nem tudja eltartani önmagát és két gyermekét, ő pedig a nyári betakarítási munkák idején tudna dolgozni. A végzés nincs meg az aktában, de a szeptemberi NOT-ítéletből kitetszik, hogy az elutasító volt (pedig beadványa végén azt írta, hogy „Rendíthetetlenül bízom a N.O.T. megértő és emberszerető intézkedésében és kérelmem kedvező elintézésében.”)⁹²

A NOT tanácsa csupán 1946. IX. 19-én hirdetett ítéletet PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ügyében.⁹³ Egészen kivételesen ezúttal készítettek tanácskozási jegyzőkönyvet, ami megmaradt a népbírósági aktában.⁹⁴

Ezek után a NOT.V.1569/1946. számú ítéletében PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ellen meghozott elsőfokú ítéletet megsemmisítette és a népbíráskodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendelet alapján háborús bűntettben mondta ki bűnösnek, életfogytiglani fegyházra, mellékbüntetésként vagyonekobzásra és 10 évi politikai jogvesztésre ítélte.⁹⁵

Az indokolás elején rögtön leszögezik: „A paraszti népszármazású vádlott, mint csendőr, hatalomhoz jutván, semmi megértést sem mutatott a szintén a népi munkásosztállyal szemben. [...] Vádlott mint csendőr nemcsak túlbuzgó volt [...], hanem ezen jóval túlmenően, feltétlen kiszolgálója lett az akkor uralkodó, népellenes, antiszociális rendszernek...”⁹⁶

Később még egy sajátos érveléssel találkozhatunk: „Még fokozódott vádlott brutalitása, mikor teljhatalmat nyert a gettóba zárt zsidók fölött, nagyrésztben oly egyének fölött, kik kultúrában magasan fölötte álltak.” Ez egészen elképesztő. A tanács ezek szerint úgy gondolta, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy. (akiről egyetlen egy iratban sem derül ki, hogy milyen fokú iskolai végzettsége volt, rendelkezett-e egyáltalán érettségivel!) valamilyen – a NOT népbírói által feltételezett – kisebbségi komplexus miatt bánt kegyetlenül a deportáltakkal? A NOT nem fogadta el, hogy parancsra cselekedett, és „tényként” szögezték le, hogy ő volt az orosházi gettó parancsnoka. (Három évvel később már dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds-t nevezték meg gettó-parancsnoknak...) Végül meglehetősen sajátos indoklását adták a súlyos büntetésnek: „A mai kultúra büntető igazságszolgáltatása még a halálra ítéltnek is megadja az utolsó szó jogát, és az utolsó kívánság teljesítését. Vádlott még a kultúra ezen fokára sem emelkedett, a deportálásra szánt zsidók még annyi szánalmat sem keltettek benne, hogy egy morzsával többet adott volna a kelleténél, sőt, inkább egy vödör vízzel kevesebbet nyújtott nekik, t. i. felrúgott egy, a deportáltaknak szánt vödör vizet, és kijelentette: zsidó Orosházán még halva sem maradhat. A magyar nép az ilyen mentalitású egyént a legmélyebben megveti és a maga kebeléből kizárja.”⁹⁷

PRÓKAY János volt cső.alhdgy. azonban nem adta fel. Az új védője budapesti ügyvéd volt, aki 1947. január legvégén három oldalas beadványt — amit 1947. II. 1-én iktattak Gyulán — intézett a népbírósághoz. A perújrafelvételi kérvényében egyrészt több tanú kihallgatásával szerette volna igazolni azt, hogy az 1941-es kommunistaellenes nyomozás során emberségesen bánt a „baloldali egyénekkal”, és semmi köze sem volt az akkor történt bántalmazásokhoz. Másrészt négy tanúval bizonyí-

tani kívánta, hogy nem is ő volt a gettó parancsnoka, hanem dr. RÖDÖNYI Tibor volt. cső.szds. Ő mindent megtett, hogy „*enyhítsen az üldözöttek szenvedésein*”, így például a saját felelősségére kirendelt még egy plusz tehervagont, így nem kellett 80 deportáltat bezsúfolni egy helyre, mert átlagban csupán 61 személy jutott egy kocsiba. Azt bizonygatta, hogy ő senkivel sem kegyetlenkedett, azokat a csendőrnnyomozók követték el, akiknek ő nem parancsolhatott.⁹⁸ „Természetesen” a népügyész⁹⁹ 1947. IV. 14-én azt indítványozta, hogy a NOT vizsgálat nélkül utasítsa el a kérelmet! Szerinte a „*szenvedő áldozatok hosszú sorának*” vallomásai éppen elég bizonyítékot szolgáltatottak PRÓKAY János volt cső.alhdgy. bűnösségét illetően.¹⁰⁰

Az elítélt beadványától és annak népügyészi véleményezésétől függetlenül, a gyulai népbíróság 1947. III. 21-én jogerőssé nyilvánította a NOT ítéletét. A beadványnak azonban mégis csak lett következménye, a gyulai népbíróság 1947. IV. 30-án végzésével elrendelte az ügy újrafelvételét. Aznap utasították a békéscsabai járásbíróságot, hogy hallgassanak ki tíz tanút az ügyben. 1947-ben a területileg illetékes járásbíróság is foglalkozott PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ügyével, melynek során a népbírósági ítélettel ellentétes körülmények kerültek a felszínre.¹⁰¹

PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ügyében még kihallgatták a gettó 1944. V. 15-i felállításától kezdve a gettó adminisztrációját végző nőt, aki azt állította, hogy nem PRÓKAY János volt cső.alhdgy. volt a gettó parancsnoka, hanem egy százados (nem jutott eszébe dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds.neve). A debreceni csendőrnnyomozók – a nő emlékezete szerint – az elszállításuk előtt öt nappal, 1944. VI. 12-én érkeztek meg. (Bizonyosan rosszul emlékezett, mert valószínűleg ez pár nappal később, a 1944. VI. 13-ai szolnoki „*eligazítás*” után történhetett.) Olyan brutális vallatási módszerek voltak, hogy az alhadnagy is panaszkodott rájuk: „*hiába figyelmeztettem őket én is, és a százados is, ezek nem hallgatnak senkire, és tovább folytatják [a] kegyetlenkedéseiket*”.¹⁰² A szemtanúja volt annak, amikor a vádlott jóakaratóan figyelmeztette a zsidó orvosokat, hogy a tiltás ellenére szedjék össze az összes gyógyszerert, és hogy ne találják meg náluk motozaskor, osszák szét a többi deportált között. PRÓKAY János volt cső.alhdgy-nak köszönhetően valóban el is tudták vinni magukkal a teljes gyógyszerkészletet. Arról is volt tudomása, hogy PRÓKAY János volt cső.alhdgy. utaltatta be a hődmézővásárhelyi kórházba a gettóban öngyilkossági kísérletet megvalósító két asszonyt, akik közül az egyik nőt azonban már nem sikerült megmenteni.¹⁰³ Az is az alhadnagynak volt köszönhető – vallotta –, hogy elegendő vizet tettek fel a vagonokba, és a csomagokat, öregeket, betegeket egy egész kocsisor vitte ki az állomásra. Azt is igyekezett elintézni, hogy még egy plusz tehervagont sikerüljön szerezni az elszállításához.

Végül még arról beszélt, hogy a gettót a Dér-féle fatelepen alakították ki, ahol mintegy 600 embert zsúfoltak össze. PRÓKAY János volt cső.alhdgy. igyekezett elviselhető körülményeket teremteni, zuhanyozót és 10 WC-t állítottak fel. A gettózottakat pedig igyekezett rábírní, hogy tartsanak rendet maguk körül, és mindig takarítsanak, hogy elejét vegyék a fertőző betegségek elterjedésének. A gettó önellátó volt, hetente kétszer öt-öt ember kimehetett bevásárolni, majd magukra főztek, de még fodrászok is bejárhattak a telepre, „*szóval a maga részéről minden lehetőet elkövetett, hogy a gettózottak életét elviselhetővé tegye.*” fejezte be a vallomását a volt deportált.¹⁰⁴

Ezek a tanúvallomások nem nyerték el a népügyészség tetszését, mivel cáfolták a PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ellen felhozott vádakokat. 1947. X. 13-án dr. a gyulai népügyészség vezetője azt indítványozta a népbíróságnak, hogy utasítsa el az újrafelvétel iránt tett indítványt, melyet 1947. X. 29-én a népbíróság meg is tett.¹⁰⁵ Az elutasításban arra hivatkoztak, hogy a kihallgatott tanúk egyike sem bizonyította azt, hogy az elítélt emberségesen bánt a baloldali személyekkel és a gettózott zsidókkal, valamint hogy nem ő volt a gettó parancsnoka, hanem dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. (Két évvel később, utóbbi perében már valóban őt tartották a gettó parancsnokának!) Mivel sorra megcáfolták az ítéletben rögzített „*tényállást*” vallomásaikat egyszerűen nem fogadták el, és kijelentették, hogy „*a bizonyítást teljesen meghiusultnak*” találták.¹⁰⁶

A sérelmes végzés ellen novemberben az elítélt felfolyamodással élt, és kérte, hogy az összes iratit terjesszék fel a NOT-hoz. Mellékelte a beadványához öt nyilatkozatot, amelyekkel azt szerette volna bizonyítani, mint amiről a korábbi tanúk is beszéltek. (A nyilatkozatok nincsenek meg az aktában.) Ennek ellenére 1947. XII. 19-én a népfőügyész a felfolyamodás elutasítását indítványozta a NOT-nak. Erre azonban fél évet kellett várni.

1948. VI. 30-án a NOT NOT.I. 10/18/1948. számú végzésével elutasította a felfolyamodást.¹⁰⁷ Az indokolásban megismételték a korábbi vádakokat: „*a zsidók gettózását a legnagyobb kegyetlenséggel hajtotta és hajttatta végre, és ugyanilyen kíméletlen magatartást tanúsított Orosházán a baloldali érzelmű egypénnyel szemben is*”.¹⁰⁸ Ismét azt állították, hogy a kihallgatott gettóadminisztrátor nő

„egyedülálló vallomását az elsőbíróság nem találta megnyugtató bizonyítéknak”.¹⁰⁹ Nyilvánvalóan azért nem, mert ez a vallomás nem illett bele a népbíróság prekonceptiójába.

Az életfogytiglanra ítélt PRÓKAY János volt cső.alhdyg. nem tudott belenyugodni az igazságtalan ítéletbe. 1953. IX. 8-án a hírhedett Váci Országos Börtönből (korábbi nevén Allambiztonsági Intézetből) beadványt írt a gyulai megyei bíróságnak. Ebből kitetszik, hogy valamikor sikerült némileg megismernie a dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. elleni bűnper iratait. Éppen ezekre hivatkozott akkor, midőn egyebek mellett arra hívta föl a figyelmet, hogy egy, és ugyanazon cselekmény elkövetéséért ítélték el mindkettőjüket, ami jogi abszurditás, tehetnének hozzá utólag. Szerinte az ítéletben olvasható „vádbeli cselekményeknek” egyszerűen nincs meg a valóságalapja. Végül megjegyezte: „Amióta elvagyok ítélve, állandóan gondolkodom azon, hogy a saját hibámból miben vagyok hát bűnös? Sehol sem talállok egyebet, mint azt, hogy a parancs értelmében a gettóból elszállítandó egyének nem vihettek magukkal egy szem papírt sem, és így még WC papírt sem hagytam náluk. Az ellenem felhozott vádakot részben nem én követtem el, részben pedig elősem fordultak azok. Vádló tanúim azokat bosszúból hozták fel ellenem, mely bosszú nem is egyenesen ellenem, hanem a csendőrség ellen szól.”¹¹⁰ (Kiemelés – V. G.) Végül ismételten leszögezte, hogy ő minden esetben kizárólag parancsokat teljesített, de nem túlteljesítve azokat.

Beadványát a fegyház aznap továbbította a budapesti államügyészség vezetőjének, majd onnan lekerült a Békés megyei ügyészségre. Mivel senki sem tudta, hogy az iratcsomója éppen hol „fekszik el”, hónapok teltek el ennek kiderítésével. („Micsoda kupleráj van itt!” – mondaná „doktor Kotász” A tanú című legendás filmből...) Végül mégis csak előkerültek az iratok, és egy olvashatatlan nevű ügyész 1954. I. 4-én azt indítványozta, hogy ismét utasítsák vissza a perújítási kérelmét. Szerinte az elítélt „semmi új bizonyítékot nem hoz fel...”¹¹¹

Jellemző az elfogult ügyészre, — az föl sem tűnt neki, vagy nem akarta észre venni? — hogy ugyanazon cselekmény elkövetéséért a népbíróság két személyt ítélt el. 1954. I. 13-án a gyulai megyei bíróság¹¹² zárt ülésen azt a végzést hozta, hogy mielőtt a perújítási kérvény ügyében döntenének, be kell kérni tanulmányozás végett a RÖDÖNYI-per iratait. Ezúttal ennek az iratcsomónak a megkeresésére ment el több hét. Májusban kiderült, hogy a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóság (BM ÁVH) Békés megyei osztályán őrizgetik.

1954. VII. 19-én a Békés megyei bíróság¹¹³ tanácsa zárt ülésén a kérelmet mondvacsinált indokokkal elutasította. Egyszerűen figyelembe sem vették azt a tényt, hogy két vádlottat eltérő időben, de ugyanazon cselekmény elkövetése miatt ítélték el. Az elítélt azonban nem adta fel! Egy héttel később, 1953. VII. 26-án újabb beadványt fogalmazott meg a váci börtönben a gyulai megyei bíróság számára. Ebben arra hivatkozott, hogy a neki tulajdonított bűncselekményeket részben nem ő követte el, részben pedig az elkövetésükért nem ő a felelős. Példának hozta fel, hogy az 1941-es nyomozást az Államvédelmi Központ¹¹⁴ nyomozói folytatták le. Az orosházi gettót a polgári hatóságok állították fel és működtették egy hónapig, a csendőrségnek csupán a gettózottaknak Békéscsabára történő átszállítás volt a feladatuk, illetve annak előkészítése, melyre négy napot kaptak. Arra is fölhívta a figyelmet, hogy ami a csendőrnnyomozók tevékenységét illeti, azzal kapcsolatban kizárólag őt ítélték el, az alárendeltjeit, beosztottait pedig még csak meg sem vádolták, már pedig, ha ő a deportáltak brutális vallatása kapcsán elkövetett bármilyen bűncselekményt, akkor az alárendeltjei is. Azt is felhozta — már az 1953. IX. 8-i beadványában is —, hogy meggyőződése szerint a tanúk hozzá hasonló kinézetű és vele azonos rangban lévő csendőrrel keverték össze.¹¹⁵

A fenti tényekre — arra, hogy büntetéséből már 10 évet letöltött, valamint családi állapotára, előrehaladott korára, felesége támasznélkülisége — hivatkozva ismételten kérte bűnyüének újratárgyalását.

1954. VIII. 3-án a Legfőbb Ügyészség Különleges Ügyek Osztályának főosztályvezető ügyésze indítványozta az elítélt a perújítási ügyében bejelentett fellebbezés elutasítását, amit 1954. XI. 16-án a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának tanácsa meg is tett. Ennek megfelelően 1954. VIII. 30-án a Békés megyei bíróság elnöke jogerősnek nyilvánította a végzést.¹¹⁶

Az elítélt további sorsa az iratok hiányában ismeretlen. Talán ő is azt tette, mint dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. miután kiszabadították a forradalmárok 1956-ban a váci fegyházból, nyugatra menekült.

Dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. orosházi szárny-parancsnok népbírósági ügye

Dr. RÖDÖNYI Tibor¹¹⁷ volt cső.szds. bűnyüében a tanúkihallgatások 1948. legutolsó napján kezdődtek meg. Ha a vallomásokot átnézzük, rögtön szembeötlök egy közös motívum, mégpedig az, hogy az összes tanú azt állította, hogy dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. volt a gettó parancsnoka.

A tanúk egy része őt tartotta felelősnek a gettózásukért, majd az Orosházáról történő elszállításuk előtti szenvedések miatt is. Például egyikük azt vallotta, hogy „*az ő parancsnoksága alatt történt a helybeli zsidóság begettózása*” – ami nem igaz –, és „*az ő utasításai és parancsai szerint*” üttették-verték őket. Ez szintén nem igaz, hiszen a Debrecenből kiküldött csendőrnnyomozók vallatták a kiszemelt áldozatokat. Egyébként a tanú mindezt csak onnan „tudta”, hogy a „kínzókamra” (vagyis az a helyiség, ahol a vallatások folytak) szomszédságában a százados – szerinte – „fütyörészett”¹¹⁸ Egy másik szerint a „*kínzásokat, jajgatásokat*” egyenesen „*élvezettel hallgatta*”.¹¹⁹

Föl kell hívni a figyelmet még egy érdekes jelenségre. Több tanú a dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds-t valamiféle „korbáccsal”, „pálcával” a kezében „látta” a gettóban. Az egyik tanú szerint „*a soha el nem maradó nádpálcájával a kezében*” járt közöttük.¹²⁰ Volt, aki azt vallotta, hogy „*lovagló pálcája egy esetben sem maradhatott el tőle, azt mindég magával hordta.*”¹²¹ Egy harmadik tanú szerint a „*lovagló pálcát a csizmájához verdesve*” beszélt a zsidó tanács tagjaival.¹²² Egy újabb tanú azt vallotta, hogy „*igen jól öltözött, nyegle fiatalember volt, kinek kezéből a lovagló pálcája soha el nem maradhatott*”,¹²³ míg egy másik szerint a százados „*a gettó területén állandóan lovagló korbáccsal a kezében járkált.*”¹²⁴ Véleményem szerint ebben az esetben egyfajta „vándor motívummal” van dolgunk. Már a volt szarvasi őrsparancsnok bűnügyében is elhangzott az a vád, hogy „*kezében a motozáskor korbács vagy pálcája volt...*”¹²⁵ PRÓKAY kapcsán is azt vallotta egy tanú, hogy – valakik – „korbáccsal” üttették őket. Ezt a kitalációt egyik őrs-parancsnok és dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. esetében nem vették figyelembe a népbírák, az ítélet meghozatalakor. Nyilván ők is tudták, hogy ez olyan képtelenség, amellyel jobb, ha nem foglalkoznak.

Még egy súlyos vádra kell kitérni, mely már PRÓKAY volt cső.alhdgy. esetében is fölmerült, mégpedig az, hogy három deportált személy állítólag a százados miatt lett öngyilkos. Egyes tanúk pár évvel korábban az PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t vádolták meg ugyanezzel!¹²⁶ A gettóba zárt nők közül egy fő valóban megmérgezte magát, és el is hunyt, egy másik asszony pedig öngyilkossági kísérletet követett el, de az azért nem volt „eredményes”, mert PRÓKAY János volt cső.alhdgy. vagy dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. (az első perben az alhadnagyot, a második perben a századosot említették) gyorsan beutalta a vásárhelyi kórházba, ahol megmentették az életét. „Hálából” a megmentett személy 1945-ben azzal vádolta meg PRÓKAY János átvolt cső.alhdgy-t, hogy miatta akarta megölni magát. Ugyanő azonban 1949. I. 2-án az orosházi kihallgatásán egyebek mellett azt vallotta, hogy amikor azt „tapasztalta”, a motozása során, hogy dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. és társai maguknak tették el az eldobott értéktárgyait (fülbevalók, brill-gyűrű, nyakkendő, arany kezelőgombok), azt a következtetést vont le, hogy „*nem hivatalos munkát végeznek, hanem az elszedett értékeket csupán elzsebelik*”. Erre – állítása szerint – föl szerette volna hívni a figyelmét a hatóságoknak, és „*nem azzal a céllal [követett el öngyilkossági kísérletet], hogy meghaljak, hanem csupán azért, hátha így sikerülni fog nekem a hatóság figyelmét Rödönyiék garázdálkodásaira felhívni*”. Ezért felvágta a karjain a verőereket, és elvágta a légcsövét. Végül még egyszer kijelentette, hogy dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. „*volt közvetlen előidézője öngyilkosságomnak*”.¹²⁷ Csakhogy a megmentett asszony 1945. VII. 1-én PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ügyében még azt vallotta, hogy „*a kiállott szenvedések és testi bántódások*”, valamint a kínzások miatti félelem „*annyira eltöltött keserűséggel, és félelemmel, hogy lelki erőmet elvesztettem, és öngyilkossági szándékkal elvágtam a légcsövemet...*”¹²⁸ A megmentett öngyilkos egyébként előadott egy másik „történetet” is. Azt is elmondta, hogy dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. és PRÓKAY János cső.alhdgy. elvettek tőle, és a lányától 3 000 - 3 000 pengőt. Amikor azonban legalább a kis bicskáját vissza szerette volna kapni dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds., „*ő erre azt válaszolta, – ha tudnám, hogy öngyilkos lesz velem, két zsebkést is adnék.*”¹²⁹ Igen ám, de az 1945. VII. 1-ei kihallgatásakor még azt vallotta, hogy PRÓKAY János cső.alhdgy. szedett el tőle 2 400 pengőt, meg az arany gyűrűjét, és amikor legalább a zsebkését vissza szerette volna kapni, az alhadnagy mondta azt, hogy „*szívesen visszaadnék kettőt is, ha tudná, hogy öngyilkos leszek velem*”¹³⁰ Vajon mikor mondott igazat? 1945-ben vagy 1949-ben? Vagy mindkét alkalommal hazudott?

Nem csupán a nyilvánvalóan többszörös traumán átesett megmentett öngyilkos vallomása vet föl kérdéseket. Az egyik tanú azt állította, hogy míg a főszolgabíró intézte felállított gettó ügyeit, tűrhetőek voltak a viszonyok, amikor azonban 10–12 nappal (valójában mintegy öt héttel!) később dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. vette át a felügyeletet, drasztikusan megromlott a helyzet. A tanú szerint az ő vallatása, verése során jelen volt a százados is, de nem csak akkor, hanem „*jóformán minden ember megkínzásánál*”.¹³¹ Szerinte a kínzások kimondottan a százados utasítására történtek. A tanú őt vádolta három (?) személy öngyilkosságával. PRÓKAY János volt cső.alhdgy. perének anyagából azonban tudni lehet, hogy „csak” két öngyilkossági kísérlet történt – és az egyik éppen az alhadnagy közbeavatkozása miatt nem sikerült. A tanú vallomása szerint őket hajnali ½ 4-kor „hajtották ki” a gettóból a vas-

útállomásra. Ez azonban egészen biztosan nem igaz, ugyanis tanú azt vallotta, hogy fényes nappal kísérték ki őket az állomásra. Azt is állította, hogy 450-en voltak, és csak hat tehervagon állt a rendelkezésükre. Ez sem igaz, ugyanis az előbb említett perben bebizonyosodott, hogy hét kocsival szállították el a deportáltakat, tehát az sem lehet igaz, hogy 80–85-en voltak összezsúfolódva egy-egy vagonban. A tanú azzal magyarázkodott, hogy „*a bevagonírozás nem rendszer és terv szerint történt, hanem aki bírja-marja alapon, állatok módjára hajtottak be bennünket...*”¹³² Egyébként a tanú határozottan állította azt is, hogy a vagonokban nem volt ivóvíz – ám a PRÓKAY János volt cső.alhdgy perében elhangzott tanúvallomások ezt is megcáfolták.

A tanúvallomásokban említett volt orosházi járási főszolgabíró¹³³ már PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ügyében is bebizonyította, bármire képes, csak hogy mentse a bőrét. Ezúttal, 1949. I. 3-án a kihallgatásakor azt adta elő, miszerint „*szolgabíráimtól tudomást szereztem arról, hogy Rödönyi szélső jobboldali beállítottságú személy...*” Amikor pedig sor került az orosházi gettó fölállítására, az első időben ugyan ő volt megbízva annak a felügyeletével, de azt egy idő múlva átvette a százados. Amíg ő felügyelte a gettót, addig megtiltotta a csendőröknek, hogy oda belépjenek, és telefont szereltetett föl azért, hogy őt bármikor el tudják azon érni „*a gettóba zárt zsidók*” (a tárgyaláson már úgy pontosított, hogy a zsidótanács tagjai). Amint megjelent dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. kikapcsoltatta a készüléket. Az további tevékenységéről konkrét adatokat nem tudott szolgáltatni, ezt csak a visszatért zsidók tehették volna meg elmondása szerint.¹³⁴

Nem csupán a BM ÁVH orosházi osztályán folytak ekkor a kihallgatások a dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. ügyében, ugyanis Egerben is kihallgattak egy tanút. Az akkor már ott élő volt orosházi csendőr főtörzsörmeister előadta, hogy ő már 1945 júniusában följelentést tett az orosházi PRO-n, mert dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. 1944 szeptemberében megakadályozta, hogy – betegségére hivatkozva – hátramaradjon a városban, ehelyett kiküldette a frontra. Nagyjából ugyanazt vallotta korábbi parancsnokáról, mint a többi tanú. Úgy vélte, hogy a százados tevékenységével kapcsolatban azok az orosházi volt deportáltak tudnak „*bővebb és részletesebb felvilágosítással szolgálni, akik közül számosan visszatértek és ma is Orosházán élnek.*”¹³⁵

1949. I. 4-én Szolnokon gyanúsítottként hallgatták ki a volt csendőr századost. Ő ekkor tagadta, hogy részt vett volna a gettózásban (ez igaz is!), csak a zsidók elszállításában történő közreműködését ismerte el. Mint vallotta, „*a gettó felállítását a közigazgatási hatóság intézte, és én csak a későbbiek során lettem az orosházi szárny területén lévő összes gettók parancsnoka.*” Amikor átvette a parancsnokságot, az alá beosztott csendőröknek személyesen adta ki az eligazítást, miszerint az „*értékeket és pénzt, ami a megengedettnél több, el kell szedni mindenkitől, és jegyzékbe kell foglalni.*”¹³⁶ (Ezt egyébként a már említett 1944. VI. 13-i szolnoki értekezleten adták ki utasításként!) Azt is elmondta, hogy amikor átvette a gettó felügyeletét, magához hívta „*a gettóban megválasztott zsidótanács tagjait*”, akikkel közölte, hogy kötelesek együttműködni vele. Mint vallotta: „*túlkapásokat sohasem észleltem*”. Arra hivatkozott, hogy a vállalatokat a polgári ruhás csendőrnymozók végezték, akiket ő személyesen korábban nem ismert. Azt határozottan tagadta, hogy a gettó kiürítése előtt végrehajtott moztások során bármit is elsajátított volna. Vallomása szerint eredetileg hat tehervagont bocsátottak a rendelkezésükre, hogy azokban Békéscsabára szállítsák a mintegy 430-450 deportáltat, de a Tótkomlósról beérkezett, félig telt szerelvényvel együtt végül összesen hetet vettek igénybe. Becslése szerint ez 65-70 személyt jelentett kocsinként. Azt elismerte, hogy a gettóból kiinduló csoportot a kerékpárjával kísérte az állomásig. A GESTAPO szerepéről azt vallotta, hogy a debreceni csendőr kerületparancsnokság utasította őt a velük való együttműködésre. Egyébként pedig valamikor, 1944 áprilisában a békéscsabai kirendeltségről megjelent egy gestapós csoport SS-kisérettel, és egy 30 fős listával. A listán lévő személyeket behozatták, és a csendőrségen kihallgatták. Végül még egyszer kijelentette: „*a gettó területén semmiféle visszaélés vagy tettleges bántalmazás senki részéről nem történt, nem is hallottam róla, senkit agyonlövésessel meg nem fenyegettem, és azt sem láttam, hogy valakit ott megvertek volna.*”¹³⁷

A kihallgatásról, és az egész ügyről még aznap írt egy rövid jelentést az iratokról átfogó ismeretekkel rendelkező rendőr főhadnagya. A címzett nincs megjelölve az iraton, feltehetően a szegedi népügyésznek küldte. Ebben az olvasható, hogy „*a kihallgatott tanúk egybehangzó vallomása alapján kétséget kizáróan megállapítható gyanúsított orosházi ténykedése [...] gyanúsított konok tagadása is csak azt bizonyítja, hogy tudott a gettóban történekről...*”¹³⁸

1949. I. 12-én még egyszer kihallgatták a volt csendőrtisztet. Továbbra is „konok tagadásban” volt, azt állította, nem igaz az, hogy megtagadta élelem beszállítását a gettóba. Emellett arról nem volt tudomása, hogy bárki is meghalt volna a Békéscsabára történő elhurcolás alkalmával. Másnap az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) lekísértette a szegedi népügyészre, ahol a népügyész hallgatta ki.

Minden ellene felhozott vádat tagadott, továbbra sem tartotta bűnösnek magát. Állításai bizonyítására nem tudott tanúkat megnevezni. Lehetséges, hogy azért, mert az alá beosztott csendőrök tartózkodási helyét nem ismerte de az is elképzelhető, hogy csupán nem akarta őket belekeverni ebbe az ügybe. Kihallgatása végén a népbüvész háborús és „népellenes” büntett miatt elrendelte az előzetes letartóztatását, mert „*az előrelátható büntetés nagyságánál fogva a gyanúsított szökésétől alaposan tartani lehet*”.¹³⁹

A vádirat hat nap alatt megszületett. Ez azért szokatlan gyorsaság, ugyanis a népbüvész gyakorlatban nem egyszer fordult elő, hogy a kihallgatás után több hét is eltelt a vádirat elkészítéséig. A népbüvész a népbírászkodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendelethez hivatkozva a 1949. I. 20-ai, 37/1949-2 n. számú vádiratában a dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. ellen egy rendbeli háborús büntett, valamint három rendbeli „népellenes büntett” elkövetése miatt emelt vádat.¹⁴⁰ A vádiratban lefektetett „bizonyíthatónak látszó” „tényállás” több sebből vérzik. Egyfelől már azon állítás sem igaz, miszerint a vádlott „*az 1944. év május hó első napjaiban felállított gettó parancsnoka*” lett volna. Erre semmiféle bizonyíték nem volt. 1945-ben még PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t vádolták meg ezzel. A vádiratban az olvasható, hogy a vádlott hívta Orosházára a „*IV. kerületi csendőrparancsnokságtól*” a nyomozókat (valójában Orosháza a VI. debreceni kerülethez tartozott) ezért érkezett meg négy polgári ruhás csendőrnyomozó a budapesti Államvédelmi Központtól. Az a különös, hogy ezt PRÓKAY János cső.alhdgy. említette az egyik beadványában, míg dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. a népbüvészégi kihallgatásakor — legalábbis a jegyzőkönyv szerint — erről egy szóval sem beszélt. A népbüvész végül 24 tanút beidézését kezdeményezte, akiknek döntő többsége orosházi illetőségű volt, de akadt egy-egy békéscsabai, budapesti, egri és szarvasi lakos is.¹⁴¹ Köztük volt az életfogytiglanra ítélt PRÓKAY János volt cső.alhdgy., aki akkor már a váci fegyház „lakója” volt. A listát utólag kiegészítették még két volt deportálttal. Az egyiket a vádirat elkészítése után két nappal a BM ÁVH fővárosi népbüvészégi kirendeltségén hallgatták ki, ám ő csak megismételni tudta a korábban kihallgatott tanúk vádjait. A vallomása annyiban érdekes, hogy ebből kiderült az orosházi bevagonírozásukra éjjel került sor, emiatt nem is láthatta, hogy dr. RÖDÖNYI Tibor cső.szds. jelen volt-e azon.

A szegedi népbíróság Orosházára kihelyezett tanácsának¹⁴² nyilvános főtárgyalása 1949. III. 28-án vette kezdetét. A vádlott továbbra is ártatlannak vallotta magát, és megismételte a szolnoki rendőrségen, majd a szegedi népbüvészészen tett vallomásait. Ezek kiegészítésekként előadta, hogy amikor át kellett vennie az orosházi gettó felügyeletét, Szolnokon részt vett egy eligazításon. Egy népbírósági tanú vallomása szerint ez 1944. VI. 13-án történt.¹⁴³ Másnap kellett átvenniük a csendőröknek a gettók feletti felügyeletet.) Ekkor megtudta, hogy feladata a felügyelete alá tartozó gettók — a szarvasi, mezőkovácsházi, tótkomlói, magyarbányai, csorvási és orosházi — zsidói „*pontos időre történő*” elszállításának biztosítása volt. Körbejárta a gettókat, így az orosházi is, amelyben „*a közvetlen felügyeletet*” PRÓKAY János volt cső.alhdgy. gyakorolta. Azt elismerte, hogy a gettóban azért kapcsolta ki a telefont „*hogy a ghettóval ne érintkezessen senki sem*”. Azt vallotta, hogy civil ruhás nyomozók, — akiket az Államvédelmi Központ rendelt oda — már akkor ott nyomoztak a gettóban, amikor ő azt „átvette”. Mint előadta, eredetileg hat vagonot rendeltek ki a zsidók elszállítására, de neki sikerült még egyet szereznie. (Ezt az egyik tanú megerősítette vallomásában.) Szerinte összesen 426 személyt vagoníroztak be, tehát egy kocsiban, átlagban mintegy 60 deportáltat helyeztek el. Továbbra is tagadta, hogy bárkit bántalmazott, vagy értékeit elvette volna. Amikor a tanácsvezető elétárta a nyomozati vallomását, kijelentette: az „*nem teljesen felel meg a valóságnak*”, mert a nyomozókat nem ő hívta be. „*Kihallgatásom alkalmával nem voltam abban a lelkiállapotban, hogy pontosan átgondoljam a történeteket.*”¹⁴⁴ (Azt gyanítom, hogy őt is megverték a kihallgatás során, akárcsak az alhadnagyot, legfeljebb erről még a tárgyalás során sem mert említést tenni...)

A sértett — de „érdektelen”-nek nyilvánított — 19 tanú nagyjából azt adta elő, mint ami a vádiratban is szerepelt. A vallomások között azonban felfedezhetőek ellentmondások. Például az egyik tanú, — akit 1947-ben PRÓKAY János volt cső.alhdgy. ügyében is kihallgattak — azt vallotta,¹⁴⁵ hogy a csomagok átvizsgálása során elszedett holmijként készítettek jegyzőkönyvet. Tehát nem igaz az, hogy a százados olykor „zsebre vágott” ezt-azt! Egy másik tanú úgy vallott, hogy a gettóban „*jó elbánásban*” volt részük.¹⁴⁶ Egyes vallomásokból az is kiderül, hogy a tanúk egy része csupán hallomásból tudott a vádlott „kegyetlenkedéséről”. Egyébként azt sem tisztázták a tárgyalás során, hogy végül is hány személy követett el öngyilkosságot állítólag a vádlott miatt.¹⁴⁷ A szembesítések minden esetben eredménytelenek voltak. A vádlott makacsul tagadott.

Kihallgatták azt a három szülészőt is, akik a gettóban a zsidó nők „egészségügyi vizsgálatát” végezték. Vallomásukból kiderült, hogy — ellenétben azzal, amit néhány tanú korábban vallott — ezeken a vizsgálatokon sohasem volt jelen a vádlott. A szintén kihallgatott volt főszolgabíró¹⁴⁸ már úgy finomí-

tott a rendőrségi kihallgatásakor tett vallomásán, hogy csupán szóbeszéd volt az, „*hogy meglehetősen szélsőjobboldali*”. Figyelemre méltó a mostani vallomásának azon része is, hogy ő sohasem látta a vádlottat „pálcával”, valamint az, hogy véleménye szerint „*a ghettóban az úgynevezett kiskirályok Prókai és Posta csendőrök voltak, mivel ezekre hallottam később panaszokat.*”¹⁴⁹ Utóbbi csendőr nevét addig senki sem említette a tanúk közül!

A már életfogytiglani börtönbüntetésre ítélt PRÓKAY János volt cső.alhdgy. azt vallotta, hogy emlékezete szerint valamikor 1944. június első napjaiban Szolnokon kaptak eligazítást a gettósítással kapcsolatos teendőkkel kapcsolatban. Ekkor közölték, hogy a zsidók mit vihetnek magukkal, és parancsot kaptak az értékek elszedésére is. Amikor átvették az orosházi gettó fölött a parancsnokságot, megjelentek a Debrecenből kiküldött csendőrnnyomozók, akik az értékek után kutattak. „*Az én jelenléteemben nem fordult elő semmiféle atrocitás sem.*” mondta.¹⁵⁰

A vádlottal egybehangzóan azt vallotta, hogy a százados csak két alkalommal jelent meg a gettóban — a tanúk egy része szerint éjjel-nappal bent volt —, egyébként neki „*csak ellenőrző feladata volt a ghettóban, s főleg arra kellett ügyeljen, hogy a gettó elszállítása a kitűzött időre megtörténjen.*”¹⁵¹ Az elszállításra a vagonokat a vádlott rendelte meg. „*A felsőbb parancs szerint 70 embert kellett egy vagonba elhelyezni. Végeredményben 7 és fél vagonban történt meg az elszállítás.*”¹⁵² Végül közölte, hogy összesen 426 zsidót szállítottak el az orosházi gettóból, és az „akcióban” 26 csendőr vett részt.

A védő¹⁵³ kérte, hogy annak igazolására, miszerint a vádlott az elszállítást közvetlenül megelőző időszakban napokig vidéken tartózkodott, ennél fogva valóban csak két alkalommal volt a gettóban, és nem volt sem „lovaglópálcája”, sem fényképezőgépe — egyes tanúk azt állították, hogy fényképezte őket kínzásuk közben —, kérte tanúként kihallgatni az általa megnevezett 9 személyt. Annak tisztázására, hogy az eredetileg csak öt vagonba kellett volna összezsúfolni a zsidókat, de a vádlott még szerzett kettőt, kérte egy volt állomásfőnök beidézését. Ezen kívül több vádpont tisztázására még további négy tanú beidézését kérte. Végül indítványozta, hogy szerezzék be a PRÓKAY-per iratait, mert azokból kiderül, hogy abban a perben ugyanazok a vádlottak, akik itt is tanúskodtak, még PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t vádolták meg ugyanazoknak a cselekményeknek az elkövetésével, amelyekkel ezúttal dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds-t.

A népügyész persze azt indítványozta, hogy a védelem által előterjesztett összes bizonyítási indítványt a népbíróság utasítsa el. Így is történt A népbíróság azzal utasította el az indítvány teljesítését, hogy „*az ügyet jelen állapotában is elbírálhatónak tartja, s a védelem által kért bizonyítási indítvány csak a tárgyalás elhúzását célozza.*”¹⁵⁴ Ezután a tanácsvezető elnök a bizonyítási eljárást befejezettek nyilvánította. A népügyész a vádat fenntartva kérte a vádlott megbüntetését, míg utóbbi és védője fellebbezést kérték.

Az ítéletet csak másnap hirdették ki. Mivel tanácskozási jegyzőkönyv nem készült, nem lehet tudni, hogy az ítéletet illetően egyhangú döntés született-e?

Az 1949. III. 29-i, Nb. 76/1949/7. számú ítéletével a népbírósági tanács¹⁵⁵ dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds-t háborús és „népellenes” büntett elkövetése miatt főbüntetésként életfogytiglani kényszermunkára, mellékbüntetésként pedig 10 év politikai jogvesztésre, és vagyonek kobzásra ítélte. Az indokolásból kitetszik, hogy a „tényállást” a nyomozati szakban fölvetett tanúvallomások, valamint a tárgyalás során kihallgatott tanúk vallomásai alapján állapították meg. Ha figyelmesen elolvassuk az ítéletben lefektetett „tényállást”, kiderül, hogy a népbírósági tanács hitvány munkát végzett. Arra nem volt képes, hogy tisztázza, a vádlott mikor vette át a gettó felügyeletét, és az tulajdonképpen hány napig volt a csendőrség irányítása alatt. Úgy állították be most is, mint ha a százados önhatalmúlag vetette volna el a deportálandó zsidóktól a náluk lévő ékszereket, készpénzt, személyi iratokat, miközben erre utasítást kaptak. Hiába lehetett volna tisztázni a védelem által beidézni kért tanúkkal, hogy csupán két alkalommal ment be a gettóba — egyébként ugyanezt vallotta a tárgyaláson a már elítélt PRÓKAY János volt cső.alhdgy. is —, a népbíróság megelégedett a sértett felek nyilvánvalóan elfogult vallomásaival. Az előzetes koncepciónak megfelelően megalkotott „tényállás” alapján szögezték le azt, hogy dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. „*cselekményeivel a reábizott hatalommal visszaélve kegyetlenkedett, és tette volt emberek törvénytelen megkínzásának.*”¹⁵⁶

A népbíróság egyébként „*súlyosbító körülménynek találta a halmazatot, és a vádlott magas műveltségét [utalás a jogi végzettségre – V. G. megj.], ezzel szemben a népbíróság enyhítő körülmény nem észlelt...*”¹⁵⁷ Egy volt csendőrtiszt esetében az utókor nem lepődhet meg, hogy enyhítő körülmény nem észlelték a RÁKOSI-diktatúra időszakában...

Mivel az ítélet ellen – nem tudni milyen okból – az elítélt és védője nem nyújtott be fellebbezést, az jogerőre emelkedett.

Őt is kiszabadították a forradalmárok 1956-ban a váci fegyházból. Egy 1964. XI. 17-én a Belügyminisztérium III/III-3b alosztályán készített javaslatból az derül ki, hogy 1957. II. 18-án nyugatra szökött („disszidált”).¹⁵⁸

Összességében a két perről azt lehet elmondani, hogy — mint az 1945 és 1950 közötti népbírósi eljárások jelentős része — koncepciók jellegűnek tekinthetők. A vádiratokat kizárólag a nyomozati szakaszban fölvetett tanúvallomások alapján állították össze. PRÓKAY János volt cső.alhdgy-t 1946. II. 1-ei, idézett beadványából kiderül, hogy a rendőrségi kihallgatásakor „a legbrutálisabb testi bántalmakat” szenvedte el, vagyis megkínózták. Bár ilyen panasza dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds.-nek nem volt, egyáltalán nem lehet kizárni, hogy ő sem úszta meg a kihallgatását verés nélkül. Arra is föl kell hívni a figyelmet, hogy a tárgyalások során azokat a vallomás-részleteket, amelyek nem illettek bele a vádiratban megfogalmazott koncepcióba, az ítélet meghozatalakor egyszerűen figyelmen kívül hagyták a népbírák. A tanúk egy jó része nyilvánvalóan hazudozott, és tetten érhető náluk a bosszúszomj is. PRÓKAY János volt cső.alhdgy-nak teljesen igaza volt, amikor azt írta, hogy a bosszú első sorban nem az ő személye, illetve dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. ellen irányult, hanem valójában rajtuk keresztül a csendőrséget ítélték el. Erről a két perről is elmondható az, mint a szegedi népbíró-ság első – enyhén szólva is botrányos – ítélete¹⁵⁹ kapcsán kénytelen voltam megállapítani: egy „jogi-politikai állatorvosi ló” jellege van az eljárásnak...

Jegyzetek:

¹ KAISER ; PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945.* ; PARÁDI: *Magyar csendőrség-történelmi tanulmányok.* ; REKTOR

² KOVÁCS Zoltán András. ; MOLNÁR

³ „A volt csendőrségi személyek” megfogalmazás azt jelentette, hogy nem csupán a csendőr tisztekre és a csendőrs legénységre (a csendőrs legénység — hasonlóan más fegyveres őrtestület legénységéhez — a Magyar Királyi Honvédség altiszti karának a jellegével bírt), hanem a gazdasági alkalmazottakra, irodai személyzetre is vonatkozott az előírás. A bizottság első elnöke RÉV-ÉSZ Géza volt, majd 1946. I. 1-től három éven keresztül RÉTI Károly.
1 690/1945 (V. 10.) ME.r.

⁴ Loc.cit. 131-132.p.

⁵ REKTOR Béla 1948-ban menekült nyugatra. Ő a szerzője a Magyar Királyi Csendőrség teljes történetét első ízben bemutató könyvnek, amelyet 1980-ban az USA-ban publikáltak.

REKTOR: 301.p.

⁶ Az amerikai hatóságoknak 1950-ben összeállított memorandum szerint 1945 márciusában mintegy 50 fő tiszt és 1000 fő „legénységi állományú csendőr” tartózkodott a későbbi Nyugat-Németországban, azaz amerikai, angol és francia megszállási övezetben.

Memorandum.

⁷ KOVÁCS Zoltán András. 119.p.

⁸ A szervezet élén az első években HOLZSCHLAG (HOLLÓS) Ervin alezredes állt. Ő volt az ötvenes végi csendőr-ellenes nyomozások vezetője, őt tartották a „csendőrkérdés” szakértőjének. HOLZSCHLAG (HOLLÓS) Ervin (1923–2008) eredetileg szűcssegéd, 1945 után „pártmunkás”, funkcionárius. A világháború alatt az illegális KMP tagja, SÁGVÁRI Endre és CSERMANEK (KÁDÁR) János közeli munkatársa. Az '50-es években több tanfolyamot, pártiskolát végzett, majd az ELTE történelem szakán szerzett diplomát. (Korábban csak 6 elemije volt.). 1956. XI. 4. után került a Belügyminisztériumba, részt vett a NAGY Imre és társai-per előkészítésében. 1957. júniusától a BM II/5. („belső reakció”) alosztály helyettes vezetője lett, 1958-tól ő foglalkozott a volt csendőrök azon részével, akik kommunistaellenes nyomozásokban és/vagy az újvidéki razziában vettek részt. 1962-ben őt is elbocsátották a belügből, ettől kezdve történészként vált ismertté.

⁹ Dr. VALENTINY Ágoston igazságügyminiszter a népbírósi törvény tervezetének az elkészítésére dr. BURGER (BOJTA) Ernő Béla és dr. KOCH (RÉCZEI) László miniszteri tanácsosokat kérte fel, a kodifikációs munkában pedig a Magyar Kommunista Párt által delegált KOVÁCS Kálmán is részt vett. dr. KOCH (RÉCZEI) László nevéhez fűződik a „népellenes büntett” fogalmának bevezetése A „népellenes büntett” fogalma az orosz „vrag narodov” (a „nép ellensége”) átvétele volt.

ZINNER: A magyar nép nevében? 115.p.

¹⁰ Számos esetben előfordult, hogy olyan nagyobb településeken, melyeken önálló népbírótságot nem állítottak fel (például Berettyóújfalú, Hódmezővásárhely, Makó, Szentés, Békéscsaba, Orosháza), valamint olykor kisebb településeken (amikor a nagy létszámú tanú utaztatása költséges lett volna) úgynevezett kihelyezett népbírósi tanácsok tárgyalták az ügyeket. Ekkor a népbíró és a népbírósz utazott el a főtárgyalás helyszínére, és a helyi pártszervezetek által delegált népbírákkal együtt ítélték.

¹¹ 81/1945. (I. 25.) ME.r.

¹² 1 440/1945. (IV. 27.) ME.r.

¹³ A Népbírószágok Országos Tanácsának (NOT) első elnöke dr. SIMÁNDI Tamás volt, de őt másfél év múltán lemondatták (hamarosan börtönbe került), és dr. MAJOR Ákos lett az utóda, akit 1948-ban dr. BOJTA Béla követett.

¹⁴ A témát az országgyűlésben BÁLINT Sándor kereszténydemokrata képviselő vetette fel, melyhez ÁDUBA Gyula pártunkívüli képviselő is csatlakozott.

LUKÁCS: 162.p. + 165.p.

¹⁵ ZINNER: „... éjjel nappal jó hangulatban dolgozunk és igyekszünk igazolni a belénk vetett reményeket”. Szembenézés – a népbíróságokról feketén-fehéren. 19.p. + 35.p.

¹⁶ A Magyar Államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályát még 1945 elején szervezte meg – egymástól függetlenül – TÖMPE András és PÉTER Gábor. A korabeli forrásokban sok esetben csak Politikai Osztály-ként emlegetik.

KRAHULCSÁN – MÜLLER.

¹⁷ PRÓKAY János 1899-ben született a Bihar vármegyei Fugyivásárhelyen. 1922-ben lépett csendőri szolgálatba. Gyulán, Kondoroson, Békéscsabán, Békésen, Szeghalmon, Gyomán, 1940. IX. 20-tól 1944. IX. 1-ig Orosházán szolgált, utóbbi két helyen már őrs-parancsnokként. (Népbírósági vallomása szerint az orosházi őrs igen nagy létszámú, 34 fő volt, de a világháború, illetve a katonai behívások miatt ennél lényegesen kevesebben szolgáltak ott, ezért nagy volt a legénység leterhelése.) 1945-ben koholt vádak alapján népbíróság ítélkezett felette. A koncepció eljárás során életfogytiglani elzárásra ítélték. Az 1956-os forradalom és szabadságharc során kiszabadult. További sorsa ismeretlen, feltehetően nyugatra emigrált.

MNL BML. XXV. 12/34. fond. PRÓKAY János népbírósági aktája: Nb. 593/1948. (Az aktán belül található az Nb. 236/1945. sz. akta.) A tartalomjegyzék szerint az aktát 1973. XII. 3-án zárta le Budapesten egy ismeretlen nevű rendőr, 408 oldalszámmal.

¹⁸ „Alhadnagyk is csak az átlagot elérő tiszthelyettesek közül kiemelkedők lehetnek, amennyiben ezeknek az előléptetést közvetlenül megelőző 3 egymást követő évről kell az átlagon felüli »igen jó« minősítést felmutatniok.”

BALÁZS-PIRI: 309.p.

¹⁹ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 105. p.

²⁰ A letartóztatásakor a rendőrség elkobozta a nála talált „nagyempenységű” élelmiszert, valamint textil- és szövetárukat. Ezt a PRO „megőrzésre” elszállította, de a helyi orosz katonai parancsnokság az egészet lefoglalta azzal, hogy „a tulajdonos burzsuj és fasiszta”.

Loc.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 165. p. (Itt, és a továbbiakban, minden esetben betűhív idézetet alkalmazok.)

²¹ KEPECS – KLINGER: 92.p.

²² Egy 1944. IV. 14-i összeírásban 604 (majd a pótnévjegyzékben még 9) zsidó lakos neve olvasható.

MNL BML. op.cit. xerox tár, XV.33. 215 fond, Zsidó hitközségi tagok összeírása, 1944. április. Névjegyzék. Orosháza községben lakó és tartózkodó zsidókról. (Az anyagot a VI. debreceni csendőrkerület nyomozó alosztálya állította össze.)

²³ „A gettósítást Orosházán is a járási főszolgabírónak kellett megoldania. Ő nem volt rosszakarátú ember, az utasítást az orosházi zsidók vezetőivel titokban egyeztetve hajtotta végre.” Az orosházi járás főszolgabírája ekkor dr. HAVIÁR Lajos volt.

DÉNES

²⁴ PRÓKAY János és RÖDÖNYI Tibor vallomásaiban 5 nappal későbbre, 26-ra tették az elszállítás időpontját.

BALOGH: 170.p.

²⁵ Loc.cit. 170.p.

²⁶ BIRKÁS az MKP helyi titkára vagy nem volt tisztában vele, hogy a nyomozást a debreceni csendőryomozók folytatták le, és abba az őrsparancsnok nem „folyhatott bele”, vagy tudatosan hazudott. Valószínűleg az utóbbi az igaz.

²⁷ MNL BML. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 40. p.

²⁸ Loc.cit. 44. p.

²⁹ Loc.cit. 45. p.

³⁰ Loc.cit. 39. p. (Dr. FAITH Alfréd vallomása.)

³¹ Dr. HAVIÁR Lajos főszolgabíró kihallgatását SZÉKELY Gyula az orosházi PRO vezetője végezte.

Loc.cit. 51. p.

³² A volt őrs-parancsnokot az orosházi PRO helyettes vezetője ERDEI András hallgatta ki. A kihallgatott nem ismerte el, hogy BIRKÁST az ő provokációja nyomán verték meg a nyomozók.

Loc.cit. 36.p.

³³ Loc.cit. 36.p.

³⁴ A kihallgató dr. SÁRKÁNY György néppügyész volt.

Loc.cit. 84-85.p.

³⁵ A beidézett csendőr FÖLDES Ferenc volt.

Loc.cit. 61. p.

³⁶ Loc.cit. 62. p. (Özv. HERCZ Jenőné vallomása.)

³⁷ Loc.cit. 92. p.

³⁸ 81/1945. (I. 25.) ME.r. 11. § 5. pont. + 15. § 2.pont.

³⁹ A zsidó származásának minősített állampolgárok kényszerlakhelyre (gettókba) költöztetéséről helyi szintű jogszabályok születtek. Lásd például Csanád vármegye alispánjának véghatározatára hivatkozva dr. vitéz VINTZE Sándor főszolgabíró körlevelét.

- MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 96.p.

- KERESKÉNYINÉ : 403-405.p.

⁴⁰ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 233.p.

⁴¹ 81/1945. (I. 25.) ME.r. op.cit. 11. § 5. pont.

⁴² 1 440/1945. (IV. 27.) ME.r. 15. § 3. pont.

⁴³ A többször módosított 1878/V.tc. 33. § 336. § 9. pont.

⁴⁴ 1942/X.tc. II. § 1. + 2. bek.

⁴⁵ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 83.p.

⁴⁶ A vádiratot a népbíróság elé terjesztő néppügyész dr. SÁRKÁNY György, a vádlott kijelölt védője pedig dr. KOVALSKY Róbert gyulai ügyvéd volt.

⁴⁷ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 175.p.

⁴⁸ Közöttük volt az a DUMITRÁS Mihály is, aki följelentett egy nyugalmazott csendőr tiszthelyettet. Ennek bizonyítására kérte beidézni JUHÁSZ Péter volt újkigyósi csendőrt.

VINCZE: Egy nyugalmazott csendőr főtörzsőrmester kálváriája 1945 után.

⁴⁹ A beadványban található időpont tévedés lehet, ugyanis a források többsége 1944. VI. 21-ét említi a deportáltak elszállításának napjaként.

⁵⁰ Az eligazítást végző két csendőr tiszt HOMOKI László szds. és KÖNCZEY Gyula őrgy. (a 6. nyomozó alosztály parancsnoka) voltak.

⁵¹ A bántalmazott asszony dr. BÁRÁNY Aladárné, az öngyilkossági kísérletet elkövető pedig PILIS Lipótné volt.

⁵² SOMOSKÖVI Lajos volt cső.alhdgy. mellett PALOTÁS Lajos volt cső.alhdgy. és RIDEGH Mihály volt cső.ftörm. kihallgatását is kérte. SOMOSKÖVI Lajos 1897-ben született, 1918-tól teljesített csendőri szolgálatot. 1931-ben a csorvási őrs, 1936-tól a keveremesi őrs parancsnoka volt. 1942. III. 1-től berettyóújfalui szakasziparancsnok volt, onnan helyezték Orosházára, ahol 1944. X. 4-ig szolgált, szintén szakasziparancsnokként, alhadnagyi rangban. 1945 decemberében internálták, hamarosan eljárás indult ellene. 1946. I. 14-én a gyulai népbíróság háborús és „népellenes bűntett” miatt 13 hónapra ítélte, amit a NOT helyben hagyott. 1953-ban „közéllátás büntette” miatt hat és fél évre ítelték, 1956-ban feltételesen szabadlábra helyezték. 1956-ban passzívan viselkedett. Egy 1965-ös jelentés szerint „nevezett jelenleg is lojális híve a társadalmi rendszernek”. 1971. V. 19-én hunyt el Csorváson.

ÁBTL 3.1.9. V-1161, 41-42.p. + 45.p.

⁵³ A népbírósági tanács vezetője dr. JUHÁSZ Imre volt, a vádat pedig dr. SÁRKÁNY György népbíró képviselte. A tanács tagjai: ENYEDI Sándor (?), DÉRI Ferenc (?), PUSKÁS János (?), SÓLYOM Géza (szakszervezetek), TARKÓ Ferenc (?) és TARKÓ Mihály (MSZDP). (Közülük DÉRIT kivéve mindnyájan részt vettek népbírákként BÓDI Ferenc főtörzsrőmester, volt szarvasi őrsparancsnok 1945. XI. 23-án kezdődő szarvasi tárgyalásán is.)

⁵⁴ A tárgyaláson dr. HARSÁNYI Béla hivatalból kirendelt ügyvéd látta el a védelmet. Az iratokból nem derül ki, hogy KOVALSKY mikor mondott le a védelemről, annyi bizonyos, hogy őt követően dr. SZENTTORNyai György ügyvédet, ügyészségi megbízottat rendelte ki a népbíróság. Ő azonban utóbbi funkciójára, valamint arra hivatkozva, hogy „elfogultnak érzem magam vádlottal szemben, nemcsak azért, mert a múlt rendszerben üldözött voltam, hanem azért is, mert velem szemben, saját személyemet értve alatta, vádlott kifogásolható módon viselkedett”, kérte fölmentését a közvédeői teendők alól. Az utóda, dr. LÁSZLÓ Károly 1945. IX. 11-én szintén lemondott a megbízásáról arra való hivatkozással, hogy éppen annak a gettónak volt a „lakója”, amelyet PRÓKAY felügyelt. Az ő ajánlására végül dr. HARSÁNYI Béla ügyvédet bízták meg a védelemmel.

MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948., 214.p. +216.p.

⁵⁵ A jegyzőkönyvből nem derül ki, hogy az hány órakor kezdődött el, de valószínűleg a nap második felében, mert 10 tanú kihallgatása után „az idő előrehaladottságára tekintettel” a tárgyalást félbeszakították, és másnap folytatták.

⁵⁶ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 37.p. (STAUDOCH Károlyné)

(A csendőrök sohasem hordtak magukkal gumibotot vagy bármilyen egyéb ütőeszközt! VINCZE Gábor)

⁵⁷ A tanú rosszul emlékezett az időpontra, ugyanis a gettót 1944. V. 13-án állította fel az orosházi főszolgabíró, a csendőrség pedig nagyjából öt héttel később vette át a felügyelést.

⁵⁸ BALOGH István szerint dr. SONNENFELD Erzsébet nővére és édesanyja követett el öngyilkosságot a gettóban.

- MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 68.p.

- BALOGH: 169.p.

⁵⁹ Az elkobzott értéktárgyak leltározását FÖLDESI Ferenc, RIDEGH Mihály és MUCSI Lajos csendőrök végezték.

⁶⁰ RÖDÖNYI Tibor cső.szds. úgy becsülte három évvel később, hogy 430-450 embert szállítottak el Orosházáról.

⁶¹ Már a népbírósági tárgyalás alatt hallgatták ki az orosházi PRO-n STERNBERG Bertalan kereskedőt, aki azt vallotta, hogy a tehervagonba 80 deportáltat préseltek be, ami ellen panasszal élt, de PRÓKAY „azt mondta, hogy nemsokáig lesz nekünk erre szükségünk, s arra a kis útra ki fogjuk bírni.” (Az alhadnagy nyilván arra utalt, hogy Békéscsabaig csupán 40 kilométert kell kibírni, utána kiszállnak a vagonokból.)

MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 15.p.

⁶² LÖBL Rafaelné még azelőtt elhunyt, hogy a szerelvény megérkezett volna Békéscsabára.

BALOGH: 170.p.

⁶³ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 72.p.

⁶⁴ Loc.cit. 73.p. (CZIPELLE István vallomása.)

⁶⁵ Loc.cit. 74.p.

⁶⁶ dr. FAITH Alfréd tanú jelezte a tanúvallomásában, hogy a vádlottal haragos viszonyban van.

⁶⁷ Az 1906-ban született dr. SZEMENYEI Bálint 1942-től volt orosházi járásbíró. 1948 előtt az MSZDP, utána az MDP tagja. Az ötvenes években több járás bírója volt. 1958-ban nevezték ki az orosházi járásbíróág elnökévé.

MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 87.p.

⁶⁸ A vádlott korábbi kirendelt védője, akit később tanúként hallgattak ki dr. SZENTTORNyai György ügyvéd volt.

MNL BML. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 88.p.

⁶⁹ A nyilvánvalóan valótlanságot állító tanú az a TAFLER Elek volt, akinek a sógornője a gettóban megmérgezte magát.

⁷⁰ VOLOSINOVSKY György cső.szkv., PRÓKAY János cső.alhdgy. parancsnoksága alá tartozó őrsön teljesített szolgálatot.

⁷¹ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 107.p. (MANDL Margit vallomása.)

⁷² Loc.cit. 113-114.p.

⁷³ A népbírósági tanács munkáját dr. JUHÁSZ Imre vezette.

⁷⁴ 81/1945. (I. 25.) ME.r. 15. § 2. + 3. pontok

⁷⁵ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 42. p. (KÓNYA Lajos vallomása.)

⁷⁶ Loc.cit. 43.p. (CZIPELLE István vallomása.)

⁷⁷ Az öngyilkossági kísérletet megvalósító asszony PILISné volt.

⁷⁸ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 46. p.

⁷⁹ MNL BML. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 51.p.

⁸⁰ Loc.cit. 53.p.

⁸¹ Loc.cit. 56.p.

⁸² A vádat előterjesztő és az ítélet nyomán súlyosbításért fellebbező népbíró dr. SÁRKÁNY György volt, aki a kollektív felelősségre vonást hiányolta.

⁸³ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 220.p.

⁸⁴ Loc.cit. 221.p.

⁸⁵ Loc.cit. 223.p.

⁸⁶ BALOGH István szerint csupán mintegy 350-en tértek vissza Orosházára.

BALOGH: op.cit. 171.p.

⁸⁷ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 229.p.

⁸⁸ Loc.cit. 226.p.

⁸⁹ Loc.cit. 235.p.

⁹⁰ Loc.cit. 18.p.

⁹¹ A kérelmet elutasító népbírói tanács elnöke dr. JUHÁSZ Imre volt.

⁹² MNL BML. op.cit.239.p.

⁹³ A PRÓKAY János cső.alhdy. kérelmét elutasító népbírói tanács vezető bírása dr. SZABÓ Zoltán volt.

⁹⁴ Ebből lehet tudni, hogy az ügy előadója, dr. VITA Gyula javasolta, hogy az elsőfokú ítéletet („népellenes büntetett” elkövése) minősítsék át háborús büntetetté. Ezt dr. FADGYAS András ellenezte, de a másik két bíró (dr. PIKLER Kornél és dr. SACHER Róbert) az előadó véleményével értett egyet. A büntetés mértéke tekintetében ismét eltérő véleményen volt dr. VITA és dr. FADGYAS. Előbbi életfogytiglani büntetés kiszabását indítványozta, míg utóbbi az elsőfokú ítélet helybenhagyását javasolta, mert szerinte ez a büntetés „nem áll arányban a vádlott alanyi bűnössége fokával”. A másik két bíró azonban ismét VITÁT támogatta. PRÓKAY János cső.alhdy. „bűnét” átminősítették háborús büntetetté, a büntetés mértékét pedig életfogytiglanra hosszabították.

MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 125.p.

(Sem a tanácskozási, sem a tárgyalási jegyzőkönyvben nincs föltüntetve az, hogy mely pártok delegálták a tanács tagjait. Dr. ZINNER Tibor jogtörténész baráti közlése szerint, ezáltal a tanács működése eleve törvénytelennek tekinthető. VINCZE Gábor)

⁹⁵ 81/1945. (I. 25.) ME.r.

⁹⁶ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 151-152.p.

⁹⁷ MNL BML. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 153.p.

⁹⁸ Loc.cit. 250-252.p.

⁹⁹ A PRÓKAY János volt cső.alhdy. kérelmének elutasítására javaslatot tevő néppügyész ugyanaz a SÁRKÉNY György volt, aki már korábban az ítélet súlyosbításáért folyamodott.

¹⁰⁰ MNL BML. op.cit. 248.p.

¹⁰¹ 1947. VII. 8-án dr. KOPCSÁNYI Dezső járásbíró és az a dr. SZENTTORNYAI György, — aki majdnem két évvel korábban azért mondott le PRÓKAY János volt.cső.alhdy. védelméről, mert a „múlt rendszer” üldözöttjeként elfogultnak érezte magát a vádlottal szemben — kihallgatta FLÓRIÁN Sándor pénzügyőri biztost, és KÖRÖSI Gyula, valamint NAGY József volt községi rendőrket, akik tulajdonképpen a korábbi vádban vagy a jogerős ítéletben foglalt, PRÓKAY János volt cső.alhdy-nek tulajdonított inkriminált cselekményeket nem igazolták. Egy hónappal később újabb volt községi rendőrt hallgattak ki. DÉNES József vallomása szintén cáfolta, hogy az 1941-es kommunistaellenes nyomozásban az alhadnagynak jelentős szerepe lett volna. Mint mondta az egészet a Debrecenből kivezényelt csendőrnnyomozók folytatták le, abban PRÓKAY János volt cső.alhdy-nek „alárendelt szerepe volt”. Egyébként senkitől sem hallotta, hogy akkor bárkit bántalmazott volna az alhadnagy. Azt csak mások elbeszéléséből tudta, hogy az elszállítás előtti napon PRÓKAY János volt cső.alhdy. intézkedett, másnapra álljanak elő lovas kocsik, hogy a beteget, öreget és a csomagokat azokon szállítsák ki az állomásra. RIDEG Mihály volt csendőr tiszthelyettes — aki 1920 óta ismerte az elítéltet — tudomása szerint PRÓKAY János volt.cső.alhdy. nem volt kirendelt parancsnok az orosházi gettónak, csupán dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds.-el együtt adminisztratív teendőket láttak el. Ez a vallomás azért volt kardinális, mert valójában sem PRÓKAY János volt.cső.alhdy., sem dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. perében nem vált egyértelművé, hogy tulajdonképpen ki volt a gettó parancsnoka! Ő is hallott az öngyilkosságról és PILISNÉ öngyilkossági kísérletéről, SOMOSKÖVI alhadnagytól pedig a csendőrnnyomozók brutalitásáról is. Végül ezzel fejezte be a vallomását: „Prókai János mindent megtett a gettózottak érdekében, amit csak megtehetett, azonban ő a századosnak volt alárendelve, a százados pedig az osztályparancsnokságnak.”

Loc.cit. 11.p. + 50.p.

¹⁰² Loc.cit. 54. p.

¹⁰³ Az öngyilkosságot elkövető asszonyok TAFLERNÉ és PILISNÉ voltak, akik közül TAFLERNÉT már nem lehetett megmenteni.

¹⁰⁴ MNL BML. op.cit. 55.p.

¹⁰⁵ Az elutasítást javasoló néppügyész dr. SZIGETVÁRI János volt.

¹⁰⁶ MNL BML. op.cit. 249.p.

¹⁰⁷ A „felfolyamodást” PRÓKAY János volt cső.alhdy. ügyvédje dr. PÉTERFY Lajos nyújtotta be. Az elutasítást javasoló néppügyész dr. SZÜCS János volt. A PRÓKAY János volt cső.alhdy. ügyében beterveztett „felfolyamodást” elutasító Népbírói Országos Tanács (NOT) vezető bírása dr. JANKÓ Péter volt.

Dr. JANKÓ Péter (1907–1955) 1945 májusában lett a Budapesti Népbírói Tanács tagja. Ő tárgyalta számos háborús főbűnös (ENDRE László, SZÁLASI Ferenc és társai) perét. Ő ítélkezett a Magyar Közösség-perben is, de ő tárgyalta első fokon RAJK László és társai perét is. 1950-től a Legfelsőbb Bíróság másodelnöke. 1955-ben öngyilkos lett.

¹⁰⁸ MNL BML. op.cit. 177.p.

¹⁰⁹ Loc. cit.

¹¹⁰ Loc.cit. 244.p.

¹¹¹ Loc.cit. 320. p.

¹¹² A megyei bíróság tanácsának vezető bírása dr. KÁDÁR Géza volt.

¹¹³ A kérelmet elutasító Békés megyei bíróság tanácsát PARAIZS Endre vezette.

¹¹⁴ A volt csendőr alhadnagy téved, ugyanis az Államvédelmi Központot csak 1942-ben hozták létre.

KOVÁCS Tamás.

¹¹⁵ PRÓKAY János volt cső.alhdy. beadványában BUSAI Sándor volt cső.alhdy.-t nevezte meg.

¹¹⁶ PRÓKAY János volt cső.alhdy. 1954. VIII. 3-án kelt utolsó beadványának elutasítását indítványozó ügyész BAKOS Pál, az elutasítást megvalósító Legfelsőbb Bíróság tanácsvezető bírása dr. NAGY Károly volt. PRÓKAY János volt cső.alhdy. büntetését jogerősnek nyilvánító Békés megyei bíróság elnöke GUIDI Béla volt.

¹¹⁷ Dr. RÖDÖNYI Tibor volt cső.szds. 1914-ben született Budapesten, értelmiségi családban. A Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett jogi doktorátust, majd katonai szolgálatra vonult be. Az 1938. novemberi leszerelése után pár hónappal, 1939 februárjában jelentkezett a csendőrséghez. Mint hadapródörmester vonult be a Ludovikára, onnan szeptemberben a Böszörményi úti csendőr tisztképző iskolába helyezték, ahol 1940 júliusáig tanult. Véglegesítése után csendőr hadnagyként előbb Mátészalkára helyezték. 1941 júniusában előléptették főhadnaggyá, és kinevezték a sátoraljaújhelyi szárny helyettes parancsnokának. 1942 februárjában megbízták a nagyváradi II. számú csendőr szárny-parancsnokságának vezetésével. 1943 augusztusában léptették elő századossá, majd kinevezték a zalaegerszegi csendőr osztály segédtszjtjévé. 1944 márciusában vezényelték Orosházára, megbízva az ottani csendőr szárny-parancsnokságának ellátásával. Itt szolgált mindaddig, míg a front közeledése miatt el nem vezényelték a személyi állománnyal együtt. 1945. II. 12-én, Budapest ostrománál esett szovjet hadifogságba. A gorkiji hadifogolytáborból szabadult, 1948. XII. 23-án érkezett haza. A debreceni átvevő-szűrőállomáson őrizetbe vette a politikai rendőrség, majd a budapesti toloncházba kísérték, onnan pedig az ÁVH Szolnoki Osztályára. Ott hallgatták ki először 1949. I. 4-én, az ellene fölhozott vádakkal kapcsolatban.

- MNL CSML. XXV. 8. fond, dr. RÖDÖNYI Tibor népbírósi aktája, Nb. 76/1949.

Az aktát 1968. X. 17-én zárta le 73 oldalszámmal egy ismeretlen rendőr. (A fedőlapon látható vizsgálati dosszié szám: V-25674. A dossziét 50 oldalszámmal 1968. X. 17-én zárta le DUDÁS László r. őrnagy.)

- MNL CSML. XXV. 8. fond, Nb. 76/1949. 37.p. + 48.p.

Az 1949. I. 4-i kihallgatásáról az ÁVH Szolnoki Osztályán fölvetett jegyzőkönyv és az 1949. III. 28-i népbírósi tárgyalás jegyzőkönyve.

- ÁBTL. 3.1.9. V-25674, 4-5.p.

(A Magyar Népjóléti Minisztérium Hadifogolygondozó Kirendeltsége Debrecenben kiállított igazolványa dr. RÖDÖNYI Tibor részére.)

¹¹⁸ MNL CSML. op.cit. XXV. 8. fond, Nb. 76/1949. 34.p. (Dr. BÁRÁNY Aladárné vallomása.)

¹¹⁹ Loc.cit. 20.p. (SZIRT Árpádné vallomása.)

¹²⁰ Loc.cit.

¹²¹ Loc.cit. 22.p. (WEINBERGER Imréné vallomása.)

¹²² Loc.cit. 18.p. (DÉR Lászlóné vallomása.)

¹²³ Loc.cit. 30.p. (KENDE Nándorné vallomása.)

¹²⁴ Loc.cit. 27.p. (NEUFELD Gézánné vallomása.)

¹²⁵ A szarvasi őrs-parancsnok BÓDI Ferenc volt.

Loc.cit. 35.p.

¹²⁶ Az elhunyt asszony TAFLEER Andrásné, a megmentett pedig PILIS Lipótné volt.

¹²⁷ MNL CSML. op.cit. 25.p.

¹²⁸ MNL BML. op.cit. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 8.p.

¹²⁹ MNL CSML. op.cit. XXV. 8. fond, Nb. 76/1949. 24.p.

¹³⁰ MNL BML. XXV. 12/34. fond, Nb. 593/1948. 8.p.

¹³¹ MNL CSML. op.cit. 9.p. (STERNBERG Bertalan vallomása.)

¹³² Loc.cit. 10.p.

¹³³ A főszolgabírói beosztást a vizsgált időszakban dr. HAVIÁR Lajos töltötte be.

¹³⁴ MNL CSML. op.cit. 13.p.

¹³⁵ A csendőr főtörzsörmester FÖLDES Ferenc volt.

MNL CSML. op.cit. 12.p.

¹³⁶ Loc.cit. 40.p.

¹³⁷ Loc.cit. 42.p.

¹³⁸ A jelentést tevő ÁRKUS István r.fhdgy. volt.

Loc.cit. 6.p.

¹³⁹ A kihallgatást és az előzetes letartóztatást elrendelő néppügyész dr. SZONDY György volt.

MNL CSML. op.cit. 46.p.

¹⁴⁰ - A jogszabály szerint háborús bűnös az is, aki „a megszállott területek lakosságával vagy a hadifoglyokkal való bánás tekintetében a háborúra vonatkozó nemzetközi jogszabályokat súlyosan megsértette, vagy a visszacsatolt területek lakosságával a reábizott hatalommal visszaélve, kegyetlenkedett, vagy aki általában felhajtója, tettese vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának.”

81/1945. (I. 25.) ME.r. 11. § 5.pont.

- Eszerint „népellenes büntetben bűnös” az is, aki: „2. aki az 1939. évi szeptember hó 1. napját követő időben közhivatali ténykedése során a nép egyes rétegei ellen irányuló törvények és rendeletek végrehajtásában a számára előírt ténykedést túlhaladva, olyan tevékenységet fejtett ki, amely a személyes szabadságot vagy a testi épséget veszélyeztette vagy sértette, vagy egyes személyek vagyoni romlását elősegítette; [...] 5. aki a fasiszta és a demokráciaellenes törekvéseknek vagy a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv, párt vagy társadalmi szervezet besúgójaként működött vagy annak számára adatokat szolgáltatott; 6. aki a fasiszta és a demokráciaellenes uralmi rendszer hatalmi eszközeinek saját céljaira való felhasználásával szemérem, vagyon vagy személyes szabadság elleni bűncselekményt követett el.”

81/1945. (I. 25.) ME.r. 15. § 2. + 5. + 6. pontok.

¹⁴¹ MNL CSML. op.cit. 67-71.p.

¹⁴² A kihelyezett tanács munkáját dr. KOZMA Andre vezette. A tanács tagjai voltak: BÁCSKAI Lajos (NPP), HORVÁTH István (FKGP), valamint KURUCZ László és TANÁCS János (mindketten MDP-delegáltak).

¹⁴³ A tanú BÓDI Ferenc volt cső.ftörm. szarvasi őrs-parancsnok volt.

¹⁴⁴ MNL CSML. op.cit. 49-50.p.

¹⁴⁵ A tanú MANDL Margit volt.

¹⁴⁶ MNL CSML. op.cit. 59.p. (Dr. LÁSZLÓ Károly vallomása.)

¹⁴⁷ Mint korábban volt szó róla, az egyik tanú, PILIS Lipótné követett el öngyilkossági kísérletet, de a hódmezővásárhelyi kórházban megmentették az életét. STERN Albertné szerint rajta kívül TAFLEER Andorné „és még mások is öngyilkosok lettek”, egy, már az elszállításakor is beteg asszony pedig Békéscsabán hunyt el.

Loc.cit. 54.p.

- 148 A vizsgált időszakban a főszo­l­ga­bí­rói tisztséget dr. HAVIÁR Lajos töltötte be.
 149 MNL CSML. op.cit. 55.p.
 150 MNL CSML. op.cit. 62.p.
 151 Loc.cit.
 152 Loc.cit.
 153 A védő dr. DOMONKOS Mihály volt.
 154 MNL CSML. op.cit. 65.p.
 155 A népbíró­sá­gi tanácsot dr. KOZMA Endre vezette.
 156 MNL CSML. op.cit. 77. p.
 157 Loc cit.
 158 ÁBTL. op.cit. 3.1.9. V-25674, 42.p.
 159 VINCZE

Forrás- és irodalomjegyzék (a jegyzetekben alkalmazott rövidítések oldása):

MONOGRÁFIÁK KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KÖTETEK

- BALOGH — BALOGH István: *Békés békétlenség. A Békés megyei zsidók története*. Tótkomlós - Budapest, 2007, Szerzői kiadás. 416 p. HU-ISBN 978 963 06 3037 5.
 (24.;25.;58.;62.;86.)
- KAISER: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között*. Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 90 7982 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.
 (1.)
- KEPECS – KLINGER — KEPECS József – KLINGER András (szerk.): *A zsidó népesség száma településként, 1840–1941*. Budapest, 1993, Központi Statisztikai Hivatal. 497 p. HU-ISBN 963 21 5006 6.
- KRAHULCSÁN – MÜLLER — KRAHULCSÁN Zsolt – MÜLLER Rolf (szerk.): *Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből 1. (A politikai rendészeti osztályok 1945–1946)*. Budapest, 2009, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó. 369 p. HU-ISBN 978 963 87 5542 1.
- LUKÁCS — LUKÁCS Tibor: *A magyar népbíró­sá­gi jog és népbíró­ságok 1945-1950*. Budapest, 1979, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó - Zrínyi Kiadó. 503 p. HU-ISBN 963 22 0715 7.
- PARÁDI: *A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.
 (1.)
- PARÁDI: *Magyar csendőrség-történeti tanulmányok*. Budapest, 2015, Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 401 p. HU-ISBN 978 963 89 8280 9. /Magyar rendvédelem-történeti tanulmányok, 1./ HU-ISSN 2415-9875.
 (1.)
- REKTOR — REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.

TANULMÁNYOK

- KOVÁCS Tamás — KOVÁCS Tamás: *Államvédelmi Központ 1942 – első kísérlet az egységes magyar állambiztonsági csúciszerv kialakítására. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XI.évf. (2010) 1.sz. 339-348.p.* HU ISSN 1589-1674.
 (114.p.)
- KOVÁCS Zoltán András — KOVÁCS Zoltán András: *Csendőrsors Magyarországon 1945 után*. 103-140.p. In OKVÁTH Imre (szerk.): *Katonai perek 1945-1958*. Budapest, 2001, Történeti Hivatal. 368 p. HU-ISBN 963 00 7464 8. /Közelmúltunk hagyatéka./ HU-ISSN 1586-9784.
 (2.;7.)

- MOLNÁR (2. ;) — MOLNÁR Judit: „Ürügy a deportálás.” A csendőrök felelősségre vonása 1945 után. 332-349.p. In GYARMATI György – LENGVÁRI István – PÓK Attila – VONYÓ József (szerk.): *Bűnbak minden időben. Bűnbakok a magyar és az egyetemes történelemben*. Kronosz Kiadó – Magyar Történelmi Társulat – Allambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára, Pécs – Budapest, 2013. HU-ISBN 978 615 53 3945 5.
- VINCZE (159. ;) — VINCZE Gábor: Egy jogi-politikai „állatorvosi ló” – a Fülöp Imre elleni népbírói eljárás (1945–1950). 247-272.p. In MAKKAI Béla (szerk.): *A Felvidék krónikása. Tanulmányok a 70 éves Popély Gyula tiszteletére*. Budapest, 2015. Károli Gáspár Református Egyetem – L’Harmattan. 379 p. HU-ISBN 978 963 41 4054 2.
- ZINNER: „. . . .éjjel nappal jó hangulatban dolgozunk és igyekszünk igazolni a belénk vetett reményeket”. *Szembenézés – a népbírói feketén-fehéren*. 2016, Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete. 50 p. /MTA Law Working Papers [MTA Jogi munkaanyagok.], 1./ HU-ISSN 2064-4515.
- ZINNER: „A magyar nép nevében”? (9. ;) — ZINNER Tibor: „A magyar nép nevében”? 105-124.p. In HORVÁTH Zsolt – KISS Réka (szerk.): *Remény és realitás, Magyarország 1945*. Budapest, 2017. Nemzeti Emlékezet Bizottság. 415p. ISBN 978 615 56 5611 8.
- CIKKEK**
- BALÁZS-PIRI (18. ;) — BALÁZS-PIRI Gyula őrnagy: Próbacsendőrtől az alhadnagyig. 279-377.p. In MOHÁCSI Lajos (szerk.): *A Magyar Királyi Csendőrség zsebkönyve, negyvennegyedik évfolyam, 1936*. Budapest, 1936, Csendőrségi Lapok. 420 p.
- DÉNES (23. ;) — DÉNES György: Gettó Orosházán. *Remény*, X.évf. (2014) 1.sz. A folyóirat csak a világhálón jelent meg oldalszámozás nélkül. HU-ISSN 1419-077X. *Világhálón*: <http://www.remeny.org/remeny/2014-1-szam/dr-denes-gyorgy-getto-oroshazan/>
- Memorandum (6. ;) — Memorandum. *Bajtársi Levél*, XXXI.évf. (1978) 2.sz. 23-30.p. (A „Memorandum”-ot a *Bajtársi Levél* szerkesztősége OLCHVÁRY-MILVIUS Attila életrajzára hivatkozva jelentette meg.)
- FORRÁSKIADVÁNYOK**
- KERESKÉNYINÉ (39. ;) — KERESKÉNYINÉ Cseh Edit (szerk.): *A Békés megyei zsidóság történetének levéltári forrásai. Dokumentumok a Békés Megyei Levéltárból*. Gyula, 2002, Békés Megyei Levéltár. 498 p. HU-ISBN 963 72 3939 1. /Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból, 21./ HU-ISSN 0133-8668.
- LEVÉL- IRAT ÉS DOKUMENTUMTÁRI GYŰJTEMÉNYEK**
- ÁBTL (52.;117.;158. ;) — ÁBTL Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára.
- MNL BML (17.;19.;20.;22.;27.;28.;29.;30.;31.;32.;33.;34.;35.;36.;37.;39.;40.;45.;47.;54.;56.;58.;61.;63.;64.;65.;67.;68.;71.;72.;75.;76.;78.;79.;80.;81.;83.;84.;85.;87.;88.;89.;90.;92.;94.;96.;97.;98.;100.;101.;102.;104.;106.;108.;109.;110.;111.;128.;130. ;) — MNL Magyar Nemzeti Levéltár , BML Békés Megyei Levéltára.
- MNL CSML (117.;118.;119.;120.;121.;122.;123.;124.;125.;127.;129.;131.;132.;134.;135.;136.;137.;138.;139.;141.;144.;146.;147.;149.;150.;151.;152.;154.;156.;157. ;) — MNL Magyar Nemzeti Levéltár , CSML Csongrád Megyei Levéltára.
- KÉZIRATOK**
- VINCZE: Egy nyugalmazott csendőr főtörzsőrmester kálváriája 1945 után. *Veritatis Imago*, II.évf. (2018) 1.sz. HU-ISSN 2559-9836. (Megjelenés előtt.) (48. ;) — VINCZE Gábor: Egy nyugalmazott csendőr főtörzsőrmester kálváriája 1945 után. *Veritatis Imago*, II.évf. (2018) 1.sz. HU-ISSN 2559-9836. (Megjelenés előtt.)

JOGSZABÁLYOK

- 1878/V.tc. (43.;) — 1878/V.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről.
- 1942/X.tc. (44.;) — 1942/X.tc. egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről.
- 81/1945. (I. 25.) ME.r. (11.;38.;41.;74.;95.;140.;) — 81/1945. (I. 25.) ME.r. a népbírászkodásról.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXXIX.évf. (1945) I. füzet 17-24.p.
- 1 440/1945. (IV. 27.) ME.r. (12.;42.;) — 1 440/1945. (IV. 27.) ME.r. a népbírászkodásról szóló 81/1945. M. E. számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXXIX.évf. (1945) I. füzet 121-125.p.
- 1 690/1945 (V. 7.) ME.r. (3.;4.;) — 1 690/1945 (V. 7.) ME.r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről.
Magyarországi Rendeletek Tára, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 131-133.p.

**A tanulmányok jegyzeteiben
egységesen alkalmazott rövidítések jegyzéke.**

AB.	=	Alkotmánybíróság(i)
BM.	=	belügyminisztérium(i), belügyminiszteri
Eadem	=	ugyanő (nőnem)
et al. (et alii)	=	és mások
évf.	=	évfolyam
hat.	=	határozat
HM.	=	honvédelmi minisztérium(i), honvédelmi miniszteri
HT.	=	Helytartótanács
Idem	=	ugyanő (hímnem)
IM.	=	igazságügyi minisztérium(i), igazságügyminiszteri
In	=	innen
int.	=	intézkedés
Loc.cit. (loco citato)	=	ugyanott
ME.	=	miniszterelnök(i)
nr. (numer)	=	szám
op.cit. (opus citatum)	=	idézett mű
p. (pagina)	=	oldal
pcs.	=	parancs
r.	=	rendelet
s.a. (sine anno)	=	kiadás éve nélkül
s.l. (sine loco)	=	kiadás helye nélkül
s.n. (sine nomine)	=	kiadó nélkül
sz.	=	szám
szerk.	=	szerkesztő(k)
tc.	=	törvénycikk (törvény)
tv.	=	törvény
tvr.	=	törvényerejű rendelet
ut.	=	utasítás

A XIX-XX. századi magyar katonai rendfokozati rendszer rangjainak rövidítései.

Tisztelt Olvasó!

Jegyzékünkben az egyenruhán viselhető rangok és azokhoz közvetlenül kapcsolódó, az állománykategóriát jelölő írásos rövidítéseket tüntetjük fel. A jegyzékben foglaltak nem terjednek ki a címekre, amelyek látható formában a ruházaton nem jelentek meg, továbbá a végzettség tartalmát tükröző és a szakszolgálati ágakhoz tartozást jelölő írásos rövidítésekre sem. A magyar rendvédelmi testületek közül a polgári magyar állam időszakában a katonailag szervezett fegyveres őrtestületek személyi állományának a tagjai, később pedig a pártállam kiépítéséhez kapcsolódóan valamennyi rendvédelmi testületi tag a szárazföldi haderőnem katonai rendfokozati rendszernek a rangjait viselte, ezért ezen rendfokozati rendszerbe tartozók alkották a legnagyobb létszámú állománykategóriát a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben. Ebből fakadóan tartjuk fontosnak ezen rangrendszer pontos írásbeli jelöléseit feltüntetni. A rendfokozatok rövidítésének a témáját bonyolítja, hogy egyes rangok — csupán a XIX-XX. századot figyelembe véve, amely időszakból kerül ki a periodikánkban közölt tanulmányok döntő többsége — egyes időszakokban nem is léteztek, illetve eltérő időszakokban a rangrendszeren belül máshol helyezkedtek el, bár az írásbeli rövidítések azonos vagy hasonló volt. A polgári magyar állam időszakában sem volt azonban egységes minden rang rövidítése. Különböző szabályzatokban, sematizmusokban, útmutatókban stb. egyes rövidítéseket eltérően rögzítettek. Az alternatív rövidítéseket zárójelben tüntetjük fel. A rangrövidítési jegyzéket a magyar rendfokozati rendszer fejlődéstörténete szakértőjének, mag. ZEIDLER Sándornak a közreműködésével alakítottuk ki. A jegyzék a magyar katonai rangokon belül a szárazföldi haderőnem katonai rangjaira terjed ki. Nem foglalja magába a haderőben foglalkoztatott katonai tisztviselők és tisztviselők egyenruhán viselhető rangjainak írásos rövidítéseit, továbbá a trianoni békediktátum tiltó szabályainak enyhítésére irányuló különféle rangrendszerek rendfokozatainak írásbeli rövidítéseit sem. a magyar vízi és légi haderőnem rangjainak írásbeli rövidítésére sem terjed ki a jegyzék. Tervezzük, hogy a szárazföldi haderőnem magyar katonai rangjai mellett a vízi és a légi haderőnem, továbbá a katonai tisztviselők és tisztviselők, illetve a rejtéssel összefüggésben kialakított rendfokozati rendszerek rangjainak írásbeli rövidítésével is gyarapítjuk jegyzékünket a későbbi számainkban.

A szárazföldi haderőnem katonai rendfokozatainak rövidítései a polgári magyar állam időszakában

Tábornokok (tbk.)

tbgy. (tbngy.)	=	tábornagy
vezds.	=	vezérezredes (1915-1919)(1941-)
l.tbk.*	}	lovassági tábornok (1941-ig)
gyal.tbk.*		gyalogsági tábornok (1909-1941)
tbszgy. (tbszngy.)*	}	táborszernagy (1941-ig)
altbgy. (altb.)		altábornagy
vörgy.(vömg, tbk)	=	vezérőrnagy (tábornok 1941-ig)

Tisztek (ti.)

ezds.	=	ezredes
alez. (alezds.)	=	alezredes
örgy. (örn.) ¹	=	örnagy
szds. ¹	=	százados
fhdgy. ¹	=	főhadnagy
hdgy. ¹	=	hadnagy
alhdgy.	=	alhadnagy (mint tiszt 1925-ig)
zls. ¹	=	zászlós (1909-1919)(1931-1945)
hdp.thts	=	hadapród tiszthelyettes 1909-ig, majd zászlós.

Altisztek (alti., vagy alt.)

alhdgy.	=	alhadnagy (1925-1945)
thts.	=	tiszthelyettes (1915 - 1941)
ftörm.	=	főtörzsőrmester (előtte tiszt-helyettes elnevezéssel 1941-)
törm.	=	törzsőrmester (1913-
örm.	=	őrmester

Tisztesek (ts.)

szkv.	=	szakaszvezető (1856 -)
tzds. (tiz.)	=	tizedes
örv.	=	örvezető

A szárazföldi haderőnem katonai rendfokozatainak rövidítései a pártállam időszakában és a rendszerváltást követően

Tábornokok (tbk.)

—	=	—
hdstbk.	=	hadseregtábornok
vezds.	=	vezérezredes
altbgy.	=	altábornagy
vörgy.	=	vezérőrnagy
dd.tbk.	=	dandártábornok (1991 -)

Tisztek (ti.)

ezds.	=	ezredes
alez.	=	alezredes
örgy.	=	örnagy
szds.	=	százados
fhdgy.	=	főhadnagy
hdgy.	=	hadnagy
alhdgy.	=	alhadnagy (1945 - 1990)
Zászlósok (zls.) ²	=	—
ftzls.	=	főtörzszászlós (1971 -)

tör.zls.

= törzszászlós (1971-)

zls. = zászlós (1971-)

Tiszthelyettesek (thts.)³

ftörm. = főtörzsőrmester

törm. = törzsőrmester

örm. = őrmester

Tisztesek (ts.)

szv. = szakaszvezető

tíz. = tizedes

örv. = örvezető

¹ 1944 tavaszától 1944 őszéig vezették be a zászlós helyettes, hadnagy helyettes, főhadnagy helyettes, százados helyettes és őrnagy helyettes rangokat, a dualizmus alatt pedig I. osztályú és II. osztályú századosi kategóriát is létrehoztak, mivel ennek a rendfokozatnak rendkívül hosszú volt a kihordási ideje.

² A zászlósi rangcsoportot a tisztí és altisztí rangcsoport közötti átmenetnek szánták a korábbi időszak legalsóbb tisztí és altisztí rangjait váltotta ki.

³ A haderőben e rangcsoportot ismét altisztiként nevezték meg, a rendvédelmi testületeknél azonban továbbra is tiszthelyettesnek nevezték őket.

* A l.tbk., gyal.tbk., tbszgy. azonos szintű rangok voltak a haderő eltérő részeire kiterjedően.

**A XIX-XX. századi magyar szárazföldi haderő, valamint a tengerészeti, majd folyamórségi
rendfokozati rendszer rangjainak rövidítései. (1867-1944)**

	SZÁRAZFÖLDI	TENGERÉSZETI	MAGYAR KIRÁLYI FOLYAMÓRSÉGI
TÁBORNOKOK	tábornagy = tbngy.	—	—
	vezérezredes = vezds. (1915-1919 és 1941.VI.25-től) gyalogsági tábornok = gy.tbk.** (1909-1941) lovassági tábornok = l.tbk.** (- 1941) táborszernagy = tbszgy.** (- 1941)	vezértengernagy = vtngy.* (1915-től)	—
	altábornagy = altbgy.	altengernagy = altngy.*	vezérfőkapitány = vfkap.
	vezérőrnagy = vörgy.	ellentengernagy = eltnngy.*	vezérkapitány = vkap.
		tengternagy = tngy.*	—
TISZTEK	ezredes = ezds	sorhajókapitány = srkap.*	főkapitány = főkap. (1939-től főtörzskapitány = ftkap.)
	alezredes = alez.	fregattkapitány = frkap.*	I.o. törzskapitány = I.o.tkap. (1939-től törzskapitány = tkap.)
	őrnagy = örgy.	korvettkapitány = krkap.*	II.o. törzskapitány = II.o.tkap. (1939-től törzsalkapitány = talkap.)
	százados = szds.	sorhajóhadnagy = srhdgy.*	kapitány = kap.
	főhadnagy = fhdgy.	sorhajózászlós = srzls.* (1909.VII.23-től fregatthadnagy = frhdgy.*)	főhajónagy = fhngy.
	hadnagy = hdgy.	— (1909.VIII.23-től korvettheadnagy = krhdgy.*)	hajónagy = hngy.
ZÁSZLÓSOK	hadapród tiszthelyettes = hdp.tth. (1909-ig) zászlós = zls. (1909-1919 és 1931-1945) alhadnagy = alhdgy. (1919-1925)	I.o. tengerészcadét = I.o.tkad.* (1909.VIII.23-től tengerész zászlós = t.zls.*)	hajógyakornok = hgyk. (1939-től zászlós)
	—	II.o. tengerészcadét = II.o.tkad.* (1909.VII.23-től tengerészcadét = tkad.*)	—
	—	—	—
ALTISZTEK	alhadnagy = alhdgy. (1925-1945)	tengerészcadét jelölt = tkadj.*	alhajónagy = alhngy.
	tiszthelyettes tth. (1915-1941, 1920-tól 1925-ig I.o. II.o. és III.o. tiszthelyettes is létezett) (1941-től főtörzsőrmester = főrm.)	törzsfőhajómester = tfhm.*	tiszthelyettes = tth. (1939-től főtörzshajómester = fthm.)
	törzsőrmester = törm (1913-tól törzsben szolgálatot teljesítő őrmesterek megne- vezése, 1919-től önálló rang.)	törzshajómester = thm.*	törzshajómester = thm.
	őrmester = őrm.	alhajómester = alhm.*	hajómester = hm.
TISZTESEK	szakaszvezető = szkv. (1856-tól)	hajómestersegéd = hms.*	negyedmester = nm. (1939-től szakaszvezető = szkv.)
	tizedes = tiz.	negyedmester = nm.*	rajos = rj. (1939-től tizedes = tiz.)
	örvezető = örv.	árbócos = árb.*	I.o. folyamőr = I.o. fő. (1939-től örvezető = örv.)
LEGÉNYSÉG	honvéd = honv.	{ I.o. matróz = I.o.mtz.* II.o. matróz = II.o.mtz.* III.o. matróz = III.o.mtz. IV.o. matróz = IV.o.mtz.*	{ II.o. folyamőr = II.o.fő. (1939-től honvéd = honv.)

A HABSBERG-birodalom haderejében a rendfokozati rendszert a XIX. század közepén vezették be. Értelemszerűen ezt a rangrendszert használták az Osztrák-Magyar Monarchia véderejében, majd a két világháború közötti Magyar Királyság haderejében is módosításokkal. A folyamórségi rangok 1921-től 1944. VII. 1-éig voltak érvényben, ezt követően a folyamórség átvette a honvédség szárazföldi haderejének a rendfokozati rendszerét.

* Az Osztrák-Magyar Monarchia haditengerészetében a hivatalos szolgálati nyelv a német volt. Ezért a tengerészeti rangok elnevezéseinek és rövidítéseinek a magyar változatai hivatalosan nem léteztek. A táblázatban jelölt rangok fordítások, a rövidítéseket pedig a szerkesztőség értelemszerűen hozta létre annak érdekében, hogy magyar nyelvű szövegkörnyezetben magyarul is ki lehessen fejezni a német nyelvű rangokat.

** A gy.tbk., az l.tbk. és a tbszgy. azonos szintű (három csillagos) tábornoki rang volt más-más fegyvernemi szakterületre kiterjedően.

A rendvédelmi testületi hovatartozást feltüntető rövidítések

á v.	=	államvédelmi
bv.	=	büntetés-végrehajtási
cső.	=	csendőr
foe.	=	folyamerő
fő.	=	folyamőr
feő.	=	fegyőr
hadteng.	=	haditengerész
hö. (hör.)	=	határőr
honv.	=	honvéd
hr.	=	határrendőr
hvad.	=	határvadász
kő.	=	koronaőr
keő.	=	képviselőházi őr
koő.	=	kormányőr
nb.	=	nemzetbiztonsági
pü.	=	pénzügyőr
r.	=	rendőr
tsör.	=	testőr
tű.	=	tűzoltó
vő.	=	vámőr

Az állományviszonyt kifejező rövidítések

c.	=	címzetes
gyak.	=	gyakornok
nyá. (ny.áll.)	=	nyugállományú
szb.	=	szolgálatételre beosztva
szkv.	=	szolgálaton kívüli
tart.	=	tartalékos
tb.	=	tiszteletbeli
td.	=	tiszteletdíjas

Állománycsoportot kifejező rövidítések

karp.	=	karpaszományos
legs.	=	legénység
vk.	=	vezérkari
vkszt.	=	vezérkari szolgálatot teljesítő

A rendvédelmi testületeknél a legénységi állomány — amely hivatásos szolgálatot teljesítőkből állt — tisztesi, illetve altiszti rangokat viselt. Ezen állománykategória a honvédség altiszti karának a jellegével bírt.

A rendvédelmi testületek személyi állományába tartozást feltüntető rövidítések

á v.	=	államvédelmi
bv.	=	büntetés-végrehajtási
cső.	=	csendőr
foe.	=	folyamerő
fő.	=	folyamőr
feő.	=	fegyőr
hadteng.	=	haditengerész
hö. (hör.)	=	határőr
honv.	=	honvéd
hr.	=	határrendőr
hvad.	=	határvadász
kő.	=	koronaőr
keő.	=	képviselőházi őr
koő.	=	kormányőr
nb.	=	nemzetbiztonsági
pü.	=	pénzügyőr
r.	=	rendőr
tsör.	=	testőr
tű.	=	tűzoltó
vő.	=	vámőr

Az állományviszonyt kifejező rövidítések

c.	=	címzetes
gyak.	=	gyakornok
nyá. (ny.áll.)	=	nyugállományú
szb.	=	szolgálatételre beosztva
szkv.	=	szolgálaton kívüli
tart.	=	tartalékos
tb.	=	tiszteletbeli
td.	=	tiszteletdíjas

Állománycsoportot kifejező rövidítések

karp.	=	karpaszományos
legs.	=	legénység
vk.	=	vezérkari
vkszt.	=	vezérkari szolgálatot teljesítő

A rendvédelmi testületeknél a legénységi állomány — amely hivatásos szolgálatot teljesítőkből állt — tisztesi, illetve altiszti rangokat viselt. Ezen állománykategória a honvédség altiszti karának a jellegével bírt.

REZÜMÉK

0480

BÓDINÉ Beliznai KingaORCID : <https://orcid.org/0000-0003-3420-2260>**„Többet ésszel mint kézzel.” O’sváth Pál a Sárrét csendbiztosa.**

(15-30.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.15-30P

A százezer lakosú, hat mezővárossal, 42 községgel és 57 pusztával bíró Sárrét közbiztonságának fenntartására egy csendbiztost és tizenkét pandúrt alkalmaztak a XIX. század második felében. A 110 évvel ezelőtt elhunyt OSVÁTH Pál jegyzői állásáról lemondva 1859-től látta el a csendbiztosi feladatokat huszonöt éven át. Jó emberismeretével, váratlan megoldásaival sikerült elérnie, hogy az egyébként népszerűtlen tisztséget elfogadhatóvá tegye, munkásságát még „a fegyelmezetlen, féktelen” sárrétiak is elismerték. Ötvenhét évet töltött közszolgálatban tanítóként, jegyzőként, csendbiztosként, majd postamesterként. Munkássága honismereti, helytörténeti kutatóként is jelentős.

Kulcsszavak

Sárrét ; O’SVÁTH Pál ; közbiztonság ; csendbiztos ; Bihar vármegye

0481

LÓRINCZI DénesORCID : <https://orcid.org/0000-0001-7503-8271>**Az Ojtozi szoros 1886-ban**

(31-38.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.31-38P

A székelyek történelme, valamint a rendvédelmi szervek múltjának vizsgálása eltérő érdeklődéssel van jelen a köztudatban. Míg az első széles körben nagy népszerűségnek örvendő és számos kisebb-nagyobb mű dolgozza fel a Székelyföld elmúlt évszázadait, addig magát a térséget is behálózó rendvédelmi szervek múltja jóval kisebb közönséghez ér el. A székelyföldi közigazgatást is elősegítő rendvédelmi szervek közül a XIX. században aranykorát élő Magyar Királyi Csendőrség különös szereppel bírt. A következőkben az ojtozi határátkelő működésén keresztül szeretnék betekintést nyújtani a periférián élő magyar tömb élethelyzetébe, amelyet a dualizmus okozta gazdasági változások eredményeztek, figyelembe véve a helyi társadalom gazdasági problémáit, illetve a csendőrség számára kijelölt feladatokat, amelyeket az Osztrák-Magyar Monarchia és a Románia között 1886-tól bekövetkező vámháború idézett elő, kitérve 1886-os kivándorlási hullámra a Soósmezőn található határátkelő esetében.

Kulcsszavak:

gazdasági válság ; székely társadalom ; közbiztonság ; határsértés ; sósmezői csendőr őrs

0482

OLASZ LajosORCID : <https://orcid.org/0000-0002-4463-3251>**Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942.**

(39-56.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.39-56P

1941. VI. és 1942. I. között szovjet ejtőernyős csoportokat dobtak le Kárpátaljára és Észak-Erdélyre. Ezeket a rendvédelem és az újonnan megszervezett ejtőernyős elhárító szolgálat gyorsan felszámolta. Az akciók sikertelensége és a front eltávolodása miatt újabb csoportok bevetésére 1943 nyaratól került sor. 1944. V. és VIII. között mintegy 25 szovjet ejtőernyős csoportot vetettek be. Bár a honvédség egységei is fokozottabb szerepet vállaltak az ellenséges ejtőernyősök elleni harcban, az továbbra is alapvetően a rendvédelmi szervekre, mindenekelőtt a csendőrségre hárult.

1944-ben nagyobb létszámú csoportokat dobtak le, amelyek sikeres megkapaszkodás esetén további erősítést kaptak. Megnőtt a partizánok tűzereje. Nagyobb hangsúlyt kapott a helyi lakosság körében folytatott agitáció, toborzás, és a felderítés. A kellő erő biztosítása érdekében a központi csendőr zászlóaljok, tanostályok egy-egy fegyverzetileg megerősített részlegét kihelyezték a veszélyeztetett körzetekbe. A rendvédelmi szervek felszámolták vagy kiszorították az ország területére érkező csoportok többségét, ennek során azonban érzékeny veszteségeket szenvedtek el.

Kulcsszavak:

rendvédelem ; ejtőernyős csoportok ; közbiztonság ; határsértés ; Magyarország 1941-1942

0483

PARÁDI Ákos

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1873-0605>**A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben.**

(57-66.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.57-66P

A Spanyol Nemzeti Csendőrséget a napóleoni császárság időszakában állították fel. Azóta napjainkig kiváló eredményekkel tevékenykedik az Ibériai-félsziget vidéki területein. A XX. század első évtizedeiben — csakúgy, mint az azt megelőző, illetve az azt követő évtizedekben — a Magyar Királyi Csendőrséggel sok hasonlóságot mutatott a szervezet. A Spanyol Nemzeti Csendőrség is katonailag szervezett fegyveres őrtisztület volt. A vizsgált időszakban a tisztület hatásköre felölelte a Kárpát-medence-i fogalmaink szerinti mezőéri tevékenységet is. A tisztület szolgálati tevékenységét segítette a magyar közhatósági jogú személyekhez hasonló jogállású szervezet, amelynek a személyi állományát a földbirtokosok fizették.

Kulcsszavak:

spanyol Nemzeti Csendőrség , szervezeti felépítés , szolgáltatfajták , működési terület ; humán viszonyok

0484

PARÁDI József

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>**A polgári magyar állam határőrizete.**

(67-86.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.67-86P

A magyar határőrizetnek a kiegyezéstől a II. világháborúig terjedő időszaka során fontos változások történtek e szakterületen. Ebben az időben került át a határőrizet a haderőtől a rendvédelemhez, majd — a külső körülmények megváltozása nyomán vissza a hadsereghez. A vizsgált időszakban a magyar határőrizetet — annak ellenére, hogy a vezető szerepet mindig egy olyan tisztület játszotta, amelynek az alapfeladatát jelentette a határok őrzése és védelme — az jellemezte, hogy több szervezet részvételével komplex módon valósult meg a határőrizet mindhárom alapeleme, azaz a határvonal őrzése, a határforgalom ellenőrzése és a határrend betartatása.

Kulcsszavak :

magyar rendvédelem-történet , a polgári magyar állam határőrizete , a határvonal őrzése , a határforgalom ellenőrzése , a határrend betartatása

0485

SZABÓ Szilárd

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0665-2424>**Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején.**

(87-94.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.87-94P

Az osztrák-magyar katonai hírszerző szolgálat fejlődése — a vezérkari főnöknek alárendelt Nyilvántartó Iroda által létrehozott alapokra támaszkodva — az I. világháború idejére esett. Ezen időszak alatt vált az Osztrák-Magyar Monarchia hírszerző szolgálat professzionális hírszerző és elhárító szervezetté. A Nyilvántartó Iroda (Evidenzbureau) a háború kitörésekor betagozódtott a Haderő-főparancsnokság (Armeoberkommando) szervezetébe, mint annak hírszerző részlege (Nachrichtenabteilung). Ez a szervezet képezte az I. világháború alatt a dualista államalakulat teljes katonai hírszerzés és elhárítás központját. Elsősorban a rejtjel-fejtő-részleg(ek) épültek ki, ugyanakkor a hírszerző-elhárító és az elemző-kiértékelő funkció szervezetiileg nem vált külön, ellentétben például a német katonai hírszerző szolgálat (Nachrichtenbureau) gyakorlatával.

Kulcsszavak :

Osztrák-Magyar Monarchia ; I. világháború ; hírszerző szolgálat ; Nyilvántartó Iroda ; haderő-főparancsnokság

0486

VINCZE Gábor

(ORCID) <https://orcid.org/0000-0003-1421-7457>

Kötelességteljesítésért életfogytiglan.

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.95-118P

A II. világháború után a Szovjetunió hadseregével érkező Kommunista Magyarországi Pártjának vezéralakja ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás pártja és a magyar baloldal számára úgynevezett „szalámi taktikát” hirdetett meg. Ennek az volt a lényege, hogy — a meglehetősen csekély erőt felmutató baloldal a szovjet haderő védőszárnyai alatt — a polgári erőknek mindig csupán egy szeletét támadja, melynek a fölmozsolása után kerülhet sor a következő szelet elleni támadásra. E „szalámi taktika” első célpontjai között szerepelt a Magyar Királyi Csendőrség, mint a polgári magyar állam egyik legszilárdabb támasza. A magyar kommunisták a csendőrséget alkalmatlannak találták arra, hogy a célul kitűzött proletárdiktatúra államának rendfenntartó struktúrájába integrálják. Ebből fakadóan a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományát drasztikus módszerekkel üldözték, többnyire valótlanságokon nyugvó koncepciós perek keretében szigetelték el a társadalomtól.

Kulcsszavak :

népbíróság ; csendőrség ; Kommunista Magyarországi Pártja ; koncepciós per ; kommunista hatalomátvétel

RESÜMEE

0480

Kinga Beliznai BÓDINÉORCID : <https://orcid.org/0000-0003-3420-2260>**„Mehr mit dem Kopf als mit der Hand.“ Pál Osváth, Polizeikommissär von Sárret.**

(15-30.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.15-30P

Zur Aufrechterhaltung der öffentlichen Sicherheit von Sárret, das 100 000 Einwohner zählte, über 6 Bezirke, 42 Gemeinden und 57 Einödhöfe verfügte, wurden in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts ein Polizeikommissär und 12 Panduren eingesetzt. Vor 110 Jahren starb Pál OSVÁTH, der sein Amt als Notar niederlegend von 1859 an 25 Jahre lang die Aufgaben des Polizeikommissärs versah. Dank seiner guten Menschenkenntnis, seiner überraschenden Problemlösungen war es ihm gelungen, dass dieses übrigens unbeliebte Amt akzeptiert wurde, seine Tätigkeit sogar von den „undisziplinierten, zügellosen“ Sárretern anerkannt wurde. 57 Jahre war er im öffentlichen Dienst als Lehrer, Notar, Polizeikommissär und später als Postmeister tätig. Bedeutungsvoll ist auch seine Tätigkeit als Heimat- und Heimatkundeforscher.

Schlüsselwörter:

Sárret ; OSVÁTH Pál ; öffentliche Sicherheit ; Polizeikommissär ; Komitat Bihar

0481

Dénes LÓRINCZIORCID : <https://orcid.org/0000-0001-7503-8271>**Der Pass von Ojtoz im Jahre 1886.**

(31-38.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.31-38P

Die Szekler Geschichte und die Erforschung der Vergangenheit der Ordnungsschutzorgane wird derzeit mit unterschiedlichem Interesse betrachtet. Während ersterem in breitem Kreise große Popularität zukommt, in zahlreichen größeren und kleineren Werken vergangene Jahrhunderte des Szeklerlandes behandelt werden, erreicht die Vergangenheit der Ordnungsschutzorgane dieses Gebiets eine weitaus geringere Öffentlichkeit. Unter den die öffentliche Verwaltung des Szeklerlandes unterstützenden Ordnungsschutzorganen kam der im 19. Jahrhundert ihr goldenes Zeitalter erlebenden Ungarischen Königlichen Gendarmerie eine besondere Rolle zu. Im Folgenden möchte ich anhand der Grenzüberschreitung in Ojtoz einen Einblick in die Lebenssituation des an der Peripherie lebenden ungarischen Blocks gewähren, die das Ergebnis der durch den Dualismus entstandenen wirtschaftlichen Veränderungen war. Dabei werden die wirtschaftlichen Probleme der lokalen Gesellschaft berücksichtigt, bzw. die für die Gendarmerie bestimmten Aufgaben, die durch den Zollkrieg zwischen der Österreichisch-Ungarischen Monarchie und Rumänien ab 1886 hervorgerufen worden waren, sowie auch auf die Einwanderungswelle von 1886 im Fall des Grenzübergangs von Soósmező eingegangen.

*Schlüsselwörter:*Wirtschaftskrise ; Szekler Gesellschaft ; öffentliche Sicherheit ;
Grenzverletzung ; Gendarmerieposten von Sósmező

0482

Lajos OLASZ

ORCID : 0000-0002-4463-3251

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-4463-3251>**Die Organisierung der Abwehr mit Fallschirmspringern nach dem Kriegseintritt Ungarns
1941-1942.**

(39-56.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.39-56P

Zwischen Juni 1941 und Januar 1942 landeten in Transkarpatien und Nordsiebenbürgen sowjetische Fallschirmspringertruppen. Diese wurden vom Ordnungsschutz und dem neu organisierten Fallschirmspringerabwehrdienst schnell beseitigt. Infolge der misslungenen Aktionen und der sich entfernenden Front wurden ab Sommer 1943 weitere Truppen eingesetzt. Zwischen Mai 1944 und August 1945 kam es zum Absprung von insgesamt 25 sowjetischen Fallschirmspringertruppen. Obzwar auch die Einheiten der Honvéd eine immer wichtigere Rolle im Kampf gegen die feindlichen Fallschirmspringer spielten, oblag dieser aber weiterhin im Grunde genommen den Ordnungsschutzorganisationen, vor allem aber der Gendarmerie.

1944 wurden größere Truppen abgesetzt, die bei Erfolg Verstärkung erhielten. Die Feuerkraft der Partisanen nahm zu. Agitation, Rekrutierung und Aufklärung verstärkten sich im Kreise der örtlichen Bevölkerung. Im Interesse der Sicherung der entsprechenden Kräfte kommandierten die zentralen Gendarmerie-Bataillons und Ausbildungsklassen je eine waffenmäßig verstärkte Abteilung in die gefährdeten Abschnitte ab. Die Ordnungsschutzorgane beseitigten oder drängten die Mehrzahl der in das Territorium des Landes eingedrungenen Truppen zurück, erlitten jedoch dabei große Verluste.

*Schlüsselwörter:*Ordnungsschutz ; Fallschirmspringertruppen ; öffentliche Sicherheit ;
Grenzverletzung ; Ungarn 1941-1942

0483

Ákos PARÁDI

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1873-0605>**Die Guardia Civil in den ersten Jahrzehnten des 20. Jahrhunderts.**

(57-66.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.57-66P

Die Spanische Nationale Gendarmerie wurde zur Zeit des Napoleonischen Kaiserreichs gegründet. Seitdem wirkt sie mit hervorragenden Ergebnissen in den Provinzen der iberischen Halbinsel. In den ersten Jahrzehnten des 20. Jahrhunderts, genauso wie in den Jahrzehnten davor und danach wies die Organisation viele Ähnlichkeiten mit der Ungarischen Königlichen Gendarmerie auf. Die Spanische Nationale Gendarmerie war ebenfalls eine militärisch bewaffnete Wachkörperschaft. Im untersuchten Zeitraum umfasste die Befugnis der Körperschaft auch die im Karpatenbecken unter dem Begriff Feldbewachung gebräuchliche Tätigkeit. Den Dienst der Körperschaft unterstützte ähnlich wie die ungarischen Behördenangestellten eine Organisation mit ähnlichem Status, deren Personenstand von den Grundbesitzern bezahlt wurde.

Schlüsselwörter:

Spanische Nationale Gendarmerie , Aufbau der Organisation , Dienstarten ,
Einsatzgebiet ; menschliche Beziehungen

0484

József PARÁDI

ORCID: 0000-0003-3368-2944

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>**Die Grenzwache des bürgerlichen ungarischen Staates.**

(67-86.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.67-86P

In der Zeit vom Ausgleich bis zum Zweiten Weltkrieg gab es viele Veränderungen bei der ungarischen Grenzwache auf ihrem Fachgebiet. In diesem Zeitabschnitt gelangte die Grenzwache von den Streitkräften zum Ordnungsschutz, später infolge der Veränderung äußerer Umstände wieder zum Militär. Im untersuchten Zeitraum war für die ungarische Grenzwache, trotz dessen, dass die Führungsrolle immer eine Organisation spielte, deren grundlegende Aufgabe die Bewachung und der Schutz der ungarischen Grenzen bedeutete, typisch, dass die drei Grundelemente der Grenzwache, d. h. die Bewachung der Grenzlinien, die Kontrolle des Grenzverkehrs und die Gewährung der Einhaltung der Grenzordnung, stets unter der Mitwirkung mehrerer Organisationen auf komplexe Weise realisiert wurden.

Schlüsselwörter:

Geschichte des ungarischen Ordnungsschutzes , Grenzschutz des bürgerlichen ungarischen Staates ,
Bewachung der Grenzlinie , Kontrolle des Grenzverkehrs , Gewährung der Einhaltung der Grenzordnung

0485

Szilárd SZABÓ

ORCID: 0000-0003-0665-2424

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0665-2424>**Die Veränderungen von Struktur und Wirkungsbereich des österreichisch-ungarischen militärischen Nachrichtendienstes während des Ersten Weltkriegs.**

(87-94.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.87-94P

Die Entwicklung des österreichisch-ungarischen militärischen Nachrichtendienstes – sich stützend auf die geschaffenen Grundlagen des dem Stabschef untergeordneten Evidenzbüros – fiel in die Zeit des Ersten Weltkrieges. In diesem Zeitabschnitt entwickelte sich der Nachrichtendienst der Österreichisch-Ungarischen Monarchie zu einer professionellen Nachrichten- und Abwehrorganisation. Das Nachrichtenbüro (Evidenzbureau) wurde mit dem Ausbruch des Ersten Weltkriegs in die Organisation des Armeekommandos als Nachrichtenabteilung eingegliedert. Diese Organisation stellte während des Ersten Weltkrieges das gesamte Zentrum für militärischen Nachrichten- und Abwehrdienst des dualistischen Staatsgebildes dar. In erster Linie wurden die Decodierungsabteilungen ausgebaut. Organisationsmäßig wurden die Nachrichten-Abwehrfunktionen sowie die Analyse-Auswertungsfunktionen nicht voneinander getrennt, im Gegensatz zur Praxis des deutschen Militärnachrichtendienstes (Nachrichtenbureau).

Schlüsselwörter:

Österreichisch-Ungarische Monarchie ; Erster Weltkrieg ; Nachrichtendienst ; Evidenzbüro ;
Oberkommando der Streitkräfte

0486

Gábor VINCZE

(ORCID) <https://orcid.org/0000-0003-1421-7457>

Lebenslänglich für Pflichterfüllung.

(95-118.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.95-118P

Nach dem Zweiten Weltkrieg verkündete die mit der sowjetischen Armee eintreffende Führungspersönlichkeit der Ungarischen Kommunistischen Partei Mátyás ROSENFELD (RÁKOSI) seiner Partei und der gesamten ungarischen Linken die sogenannte „Salami-Taktik“. Das Wesen bestand darin, dass die ziemlich schwache Kräfte vorweisende Linke, unter dem Schutz der sowjetischen Armee, immer nur eine Scheibe der bürgerlichen Kräfte ins Visier nimmt, und dann nach deren Zerschlagen gegen eine weitere Scheibe einen Angriff vornehmen kann. Zu den ersten Zielpunkten dieser „Salami-Taktik“ zählte die Ungarische Königliche Gendarmerie, als eine der sichersten Stützen des bürgerlichen ungarischen Staates. Die ungarischen Kommunisten hielten die Gendarmerie nicht für geeignet, diese in die Struktur der Aufrechterhaltung der Ordnung im angestrebten Staat der proletarischen Diktatur zu integrieren. Aus diesem Grunde wurde der Personalstand der Ungarischen Königlichen Gendarmerie mit drastischen Mitteln verfolgt, Im Rahmen von vorwiegend auf Unwahrheiten beruhenden Schauprozessen wurde er von der Gesellschaft isoliert.

Schlüsselwörter:

Volksgericht ; Gendarmerie ; Ungarische Kommunistische Partei ;
Schauprozess ; Kommunistische Machtübernahme

RESUMES

0480

Kinga Beliznai BÓDINÉORCID : <https://orcid.org/0000-0003-3420-2260>**Pál O'sváth: The marshal of the Sárrét**

(15-30.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.15-30P

In the latter half of the 19th century, one marshal and twelve pandurs were employed to maintain public safety in the Sárrét, a region of Hungary made up of 100 thousand people, six country towns, forty-two townships and fifty-seven farms. Pál O'SVÁTH, who died 110 years ago this year, quit his job as a notary to work as a marshal, a job he did for 25 years, starting in 1859. As a good judge of character with a knack for solving problems unorthodoxly, he garnered respect for his maligned position among the "undisciplined and rambunctious" people of the Sárrét. Altogether, O'SVÁTH spent 57 years in public service, as a teacher, notary, marshal and finally postmaster. His work as a local historian / researcher was also significant.

Key words

Sárrét ; Pál O'SVÁTH ; public safety ; marshal ; Bihar County

0481

Dénes LÓRINCZIORCID : <https://orcid.org/0000-0001-7503-8271>**The Ojtoz Pass in 1886**

(31-38.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.31-38P

The history of the Szeklers, like the study of the history of law enforcement, has attracted various levels of interest among the public. While the former is wildly popular among many people, with numerous studies examining the past several centuries of Szekler history, the history of their law enforcement is, by contract, of interest to far fewer people. Among the public administrative organizations in the Szekler Land, the Hungarian Royal Gendarmerie, whose golden age occurred in the 19th century, played a key role. By analyzing the work of the Ojtoz border crossing, I wish to provide a look at the living conditions, brought on by economic changes resulting from accession to the Dualist State, of the ethnic Hungarian block residing on the periphery of the country. I have also taken into consideration local economic problems as well as the assigned tasks of the Gendarmerie that were instigated by the 1886 tariff war between the Austro-Hungarian Monarchy and Romania. I also reference the emigration wave undertaken at the Sósmező border crossing in 1886.

Key words:

economic crisis ; Szekler society ; public safety ; border violation ; Sósmező gendarme

0482

Lajos OLASZORCID : <https://orcid.org/0000-0002-4463-3251>**Organizing Paratrooper Countermeasures following Hungary's Entry into War****1941-1942**

(39-56.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.39-56P

Between June 1941 and January 1942, Soviet paratroopers parachuted into Subcarpathia and Northern Transylvania. These were quickly liquidated by law enforcement and the newly organized anti-paratrooper service. Because of the failure of these actions and the regression of the front, new paratroopers were sent in summer 1943. Between May and August 1944, approximately 25 Soviet paratrooper units were deployed. Although the units of the army played an increasing role in the fight against the paratroopers of the enemy, it was still mainly the responsibility of law enforcement organizations, foremost of the gendarmerie.

In 1944, larger numbers of paratroopers were deployed. If meeting with success, they received additional support. The firepower of the partisans became greater. Among local residents, agitation, recruitment and discovery were more greatly emphasized. In the interests of fielding a sufficiently strong resistance, central command of the gendarmerie placed fully armed sections of battalions and/or classes into vulnerable areas. Although suffering sensitive losses, law enforcement organizations destroyed or forced most of the invading paratroopers to retreat from Hungary.

Key words:

Law enforcement ; paratroopers ; public safety ; border violation ; Hungary 1941-1942

0483

Ákos PARÁDI

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1873-0605>**The Spanish Civil Guard in the Initial Decades of the 20th Century**

(57-66.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.57-66P

The Spanish National Gendarmerie (SNG) was established during the Napoleonic Empire era. Since then, it has served with outstanding results in the rural territories of the Iberian Peninsula. In the initial decades of the 20th century – just as in both the preceding and subsequent decades – the SNG shared many similar characteristics with the Hungarian Royal Gendarmerie. The SNG, too, was a militarily-organized armed force. During the examined period, the area of responsibility for the organization encompassed what we in the Carpathian Basin refer to as rangership endeavors. The service activities of the SNG were assisted by the Hungarian public authority equivalent of statutory organizations whose personnel were financed by landowners.

Key words:

Spanish National Gendarmerie ; organizational structure ; types of service ; operational area ; human relations

0484

József PARÁDI

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3368-2944>**Border Patrol of Bourgeois Hungary**

(67-86.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.67-86P

Border patrol in Hungary underwent important changes between the Austro-Hungarian Compromise of 1867 and WWII. During this period the responsibility of patrolling the border was transferred from the military to law enforcement...and then back to the military as external factors changed. During the examined period – despite the fact that the leading role was always played by an organization whose fundamental responsibility was the monitoring and defense of the borders – border patrol was characterized by several organizations participating in a complex manner to ensure that the three pillars of border security were being realized: monitoring the border, security checks of border crossers and compliance of border security regulations.

Key words:

history of Hungarian law enforcement ; border security in Bourgeois Hungary ; monitoring the border ; security checks of border crossers ; compliance of border security regulations

0485

Szilárd SZABÓ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0665-2424>**Organizational and Functional Changes
in the Austro-Hungarian Military Intelligence Service during WWI.**

(87-94.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXVIII.2018.55N.87-94P

Improvement of the Austro-Hungarian military intelligence service – supported by a foundation established by the Directorate of Military Intelligence (Evidenzbureau), which was under the command of the Chief of Staff – occurred during WWI. At this time the Austro-Hungarian military intelligence service became a professional intelligence and counterintelligence organization. At the outbreak of the war, the Evidenzbureau was absorbed by the Army Higher Command (Armeeoberkommando) as its intelligence section (Nachrichtenabteilung). This organization formed the hub of all military intelligence and counterintelligence of the Dualist State during the entirety of WWI. The cryptography section(s) was (were) set up first, even as counterintelligence and analysis/evaluation functions were organizationally not separated, which, for example, went against the practices of the German military intelligence service (Nachrichtenbureau)

Key words:

Austro-Hungarian Monarchy ; World War I ; intelligence service ; Directorate of Military Intelligence ; Army Higher Command

0486

Gábor VINCZE

(ORCID) <https://orcid.org/0000-0003-1421-7457>

Life in Prison for Doing One's Duty

(95-118.p.)

DOI : 10.31627/RTE.XXVIII.2018.55N.95-118P

Following the conclusion of WWII, Mátyás ROSENFELD (RÁKOSI), leader of the Party of Communists in Hungary who had arrived along with the Soviet Army, announced the implementation of so-called “salami tactics” to benefit his party and the Hungarian leftwing. The point of these tactics was for the rather weak Hungarian leftwing (under the protective wing of the Soviet Army) to cut off the bourgeois forces in Hungary one at a time (like a stick of salami being sliced up). Among the initial targets of these salami tactics was the Hungarian Royal Gendarmerie, which was one of the strongest points of support for Bourgeois Hungary. The Hungarian Communists considered the Gendarmerie to be unsuited to play the role of police in their developing proletariat dictatorship. As a result, the personnel of the Hungarian Royal Gendarmerie were hounded by drastic methods, which primarily came in the form of being targeted for show trials on false pretenses, resulting in their isolation from broader society.

Key words:

People's Tribunal ; gendarmerie ; Party of Communists in Hungary ; show trial ; Communist takeover

**CITÁCIÓS INDEX
PUBLIKÁCIÓK ÉS KÉZIRATOK**

A-Á

ARTNER Ramona: Az osztrák csendőrség 1848-1938. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 15-22.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

ARTNER Ramona: A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 23-30.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

B

BACHO László: A spanyol csendőrség. *Csendőrségi Lapok*, I.rész. XVII.évf. (1927) 1.sz. 20-21.p. II.rész. XVII.évf. (1927) 4.sz. 62-64.p. III.rész. XVII. (1927) 5.sz. 97-98.p. IV.rész. XVII. (1927) 6.sz. 134-136.p. V.rész. XVII. (1927) 7.sz. 171.p. VI.rész. XVII. (1927) 8.sz. 206-209.p. VII.rész. XVII. (1927) 9.sz. 242-244.p. VIII.rész. XVII. (1927) 10.sz. 280-282.p. IX.rész. XVII. (1927) 11.sz. 317-320.p. X.rész. XVII. (1927) 12.sz. 355-357.p. XI.rész. XVII. (1927) 13. 395-397.p. XII.rész. XVII. (1927) 14.sz. 432-435.p.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet.

BALATON Petra: Gazdaság és agrártársadalom. 137-241.p. In BÁRDI Nándor — BALATON Petra — CSIKÁNY Tamás: *Székelyföld története*. III.köt. 1867-1990. Székelyudvarhely, 2016, Magyar Tudományos Akadémia – Bölcsészettudományi Központ – Erdélyi Múzeum Egyesület – Haáz Rezső Múzeum. 859 p. RO-ISBN 978 606 73 9043 8.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 5.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet.

BALÁZS-PIRI Gyula őrnagy: Próbacsendőrtől az alhadnagyig. 279-377.p. In MOHÁCSI Lajos (szerk.): *A Magyar Királyi Csendőrség zsebkönyve, negyvennegyedik évfolyam, 1936*. Budapest, 1936, Csendőrségi Lapok. 420 p.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 18.sz.jegyzet.

BALOGH István: *Békés békéltenség. A Békés megyei zsidók története*. Tótkomlós - Budapest, 2007, Szerzői kiadás. 416 p. HU-ISBN 978 963 06 3037 5.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet ; 113.p. 58.sz.jegyzet + 62.sz.jegyzet ; 114.p. 86.sz.jegyzet.

BÉKÉS István: *Magyar ponyva pitaval. A XVIII. század végétől a XX. század kezdetéig*. Budapest, 1966, Minerva Kiadó. 479 p.

BÓDINÉ BELIZNAI Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 18.sz.jegyzet.

BORBÉLY Zoltán – KAPY Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.* Budapest, 1942, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. I.köt. 1-299 p. II.köt. 300-600 p.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 23.sz.jegyzet + 48.sz.jegyzet.

BOROVSKY Samu: *Bihar vármegye és Nagyvárad.* Budapest, 1901, Apollo Irodalmi Társaság. 684 p. /Magyarország vármegyéi és városai, 5./

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 25.sz.jegyzet.

BÚR Márta: *A magyar határőrvidék felszámolása. A házközösség /zadruga/ válsága.* Kandidátusi disszertáció (MTA). Kézirat. Budapest, 1962.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 26.sz.jegyzet.

C-Cs

CHRISTIE Agatha: *A kettős bűnjel.* In CHRISTIE Agatha: *Poirot első esetei.* Budapest, 2010, Európa Könyvkiadó. 316 p. HU-ISBN 978 963 07 9099 4.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 49.sz.jegyzet.

CLAUSEWITZ Karl von: *Vom Kriege.* [A háborúról.] Ford.:HAMARY Béla — HAZAI Samu. Budapest, 1892-1894, Ludovika Akadémia. (A *Ludovica Akadémia Közlönye* mellékleteként jelent meg nyolc kötetbe foglalva.) 720 p.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 7.sz.jegyzet

CSAPÓ Csaba: *Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság. A betyárvilág felszámolása.* Pécs, 2007, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány. 204 p. HU-ISBN 978 963 94 9887 7. /Pannónia Könyvek./ HU-ISSN 0237-4277.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 14.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 54.sz.jegyzet.

CSARKÓ Imre: *Szemelvények a jogszolgáltatás történetéből 1871-ig Bihar vármegyében.* 23-31.p. In MEGYERI-PÁLFFI Zoltán (szerk.): *A jogszolgáltatás története Berettyóújfaluban.* Debrecen, 2017, Debreceni Törvényszék. 120 p. HU-ISBN 978 963 12 8603 8.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 4.sz.jegyzet.

CSIZMADIA Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Budapest, 1976, Akadémia Kiadó. 560 p. HU-ISBN 963 05 0713 7.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 8.sz.jegyzet.

D

DEÁK Ágnes: Egy régi politikai rendszerváltás és az államrendőrség 1867. *Történelmi Szemle*, XLIX.évf. (2007) 3.sz. 351-372. p. HU-ISSN 0040-9634.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 11.sz.jegyzet.

DÉNES György: Gettó Orosházán. *Remény*, X.évf. (2014) 1.sz. A folyóirat csak a világhálón jelent meg oldalszámítás nélkül. HU-ISSN 1419-077X.

Világhálón: <http://www.remeny.org/remeny/2014-1-szam/dr-denes-gyorgy-getto-oroshazan/>

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 23.sz.jegyzet.

DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lovas Csendőrség. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (2007) 8.sz. 21-26. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

DORNING Henrik: *A rendőrség intézményének fejlődése.* Budapest, 1922, Budapesti Hírlap Nyomda. 14 p. /A Magyar Királyi Állami Rendőrség országos szaktanfolyamainak kiadványai, 1/

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 22.sz.jegyzet.

DOYLE Arthur Conan: *Botrány Csehországban.* 2-19.p. In Sir DOYLE Arthur Conan: *Sherlock Holmes kalandjai.* Budapest, 1987, Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. 185 p. HU-ISBN 963 42 2934 4.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 50.sz.jegyzet.

DÖMÖTÖR Sándor: Ármás. *Magyar Nyelv*, LXVIII.évf. (1972) 2.sz. 214.p. HU-ISSN 0025-0228.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 30.sz.jegyzet.

E-É

EGYED Ákos: *A székelyek rövid története a meglepedéstől 1918-ig.* Csíkszereda, 2013, Pallas-Akadémia Könyvkiadó. 399. p. HU-ISBN 978 973 66 5365 0.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 1.sz.jegyzet + 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet.

Ejtőernyős elhárítás. (segédlet). Kolozsvár, 1941, M. kir. kolozsvári IX. honvéd hadtest parancsnoksága - Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet. 22 p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 1.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

Az ejtőernyős elhárítás (ejel.) szabályozása az I. hadtest területén. Budapest, 1942, M. kir. budapesti I. honvéd hadtestparancsnoksága. 50 p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 79.sz.jegyzet

ERNYES Mihály: *A magyar rendőrség története.* Budapest, 2002, Belügyminisztérium. 342 p. HU-ISBN 963 92 0814 0.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 24.sz.jegyzet.

F

FARKAS Márton: *Katonai összeomlás és forradalom 1918-ban. A hadsereg szerepe az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásában.* Budapest, 1969, Akadémia Kiadó. 428 p. HU-ISBN —

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 24.sz.jegyzet.

FARKAS Márton: *A császári sas lehull.* Budapest, 1982, Kossuth. 197 p. HU-ISBN 963 09 1893 5. /Népszerű történelem./ HU-ISSN 0324-7953.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 24.sz.jegyzet.

FEHÉRTÓI Katalin: Történelem és szómagyarázat. Ármás, ármányos. *Magyar Nyelv*, LXVII.évf. (1971) 4.sz. 432-439.p. HU-ISSN 0025-0228.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

Fel kell készülni orosz ejtőernyős támadásra. *Délvidéki Független Hírlap*, III.évf. 1941. június 28. 2.p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 15.sz.jegyzet.

FERENCZI Márton: Orosz ejtőernyős elfogása. *Csendőrségi Lapok*, XXXII.évf. (1942) 19.sz. 609-611.p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 45.sz.jegyzet ; 54.p. 48.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet.

Fővárosi Lapok, V.évf. (1868) 214.sz. 856.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 51.sz.jegyzet.

G-Gy

GALÁNTAI József: *A Habsburg-monarchia alkonya. Osztrák-magyar dualizmus 1867-1918.* Budapest, 1985, Kossuth. 387 p. HU-ISBN 963 09 2589 3.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 5.sz.jegyzet.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 8.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

GAZSI József: Ejtőernyő partizánvékenység és elhárítás Magyarországon 1941-ben. *Hadtörténelmi Közlemények*, LXXXIX.évf. (1976) 3.sz. 494-526.p. HU-ISSN 0017-6540.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 1.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet ; 54.p. 63.sz.jegyzet.

GAZSI József: A Borkanyuk-partizáncsoport. *Hadtörténelmi Közlemények*, XCIV.évf. (1981) 4.sz. 569-596.p. HU-ISSN 0017-6540.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 64.sz.jegyzet + 67.sz.jegyzet + 69.sz.jegyzet + 74.sz.jegyzet.

GEBHARDT Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in XX. Jahrhundert. [Az osztrák csendőrség a XX. században.] *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (1999) 10.sz. 53-58.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. IX. 22-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

H

HARSÁNYI László (szerk.): *Magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen. Dokumentumok a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom történetéből.* Budapest, 1969, Zrínyi Katonai Kiadó. 906 p. HU-ISBN —

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 25.sz.jegyzet ; 54.p. 67.sz.jegyzet + 73.sz.jegyzet.

Három jó madár a Kiskunságból. *Vasárnapi Ujság*, IX.évf. (1862) 48.sz. 574.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 51.sz.jegyzet.

HESZTERA Franz: A csendőrség parancsnoklási rendszere 1850-1993. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 28-35.p. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Háború, forradalom, trianon.*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

HÉTHY Zoltán: OSVÁTH Pál és főműve. 245-249.p. In HÉTHY Zoltán et al. (szerk.): *A Bihari Múzeum Évkönyve 2.* Berettyóújfalú, 1978, Bihari Múzeum. 311 p. HU-ISSN 0133-7653.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 2.sz.jegyzet.

Hogyan küzdjék le az ellenség ejtőernyőseit? *Szegedi Új Nemzedék*, XXIII.évf. (1941) június 27. 7.p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 15.sz.jegyzet.

Hogyan kell védekezni ejtőernyősök ellen? *Riadó*, V.évf. (1941) 19.sz. 314-316.p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 58.sz.jegyzet.

HÜTTERER, Christine: *Der Nachrichtendienst des k. u. k. Armeekommando von 1914-1918 mit besonderer Berücksichtigung der italienischen Kriegsgefangenen- und Überläuferaussagen an der Tiroler Front.* [A Császári és Királyi Hadsereg-főparancsnokság felderítő szolgálata 1914-1918. Különös tekintettel a tiroli front olasz hadifogolyainak és dezertőreinek a nyilatkozataira.] Disszertáció. Bécsi Egyetem, 1970.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 92.p. 37.sz.jegyzet.

K

KAISER Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség története a két világháború között.* Pécs, 2002, Pro Pannónia Kiadó Alapítvány. 175 p. HU-ISBN 963 90 7982 0. /Pannónia Könyvek/ HU-ISSN 0237-4277.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 1.sz.jegyzet.

KEMPELEN Béla: *Magyar nemes családok.* I-XI.köt. Budapest, 1911-1932, Grill Károly Könyvkiadóvállalata.

I.köt. 1911. *Aágh – Bazzendorf.* 503 p.

II.köt. 1911. *Bebek – Byzó.* 488 p.

III.köt. 1912. *Caballini – Ezbar.* 479 p.

IV.köt. 1912. *Fa – Házy.* 503 p.

V.köt. 1913. *Hé – Kezy.* 464 p.

VI.köt. 1913. *Khár – Lyukáts.* 447 p.

VII.köt. 1913. *Maár – Nizsnyay.* 472 p.

VIII. köt. 1914. *Noéh – Quiwal.* 456 p.

IX.köt. 1915. *Raaperger – Syxt.* 484 p.

X.köt. Győr, 1931, Győri Hírlap. *Szabad – Üveges.* 461 p.

XI.köt. Győr, 1932, Győri Hírlap. *Vaál – Zsiska :pótlék és függelék.* 610 p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 9.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet.

KEPECS József – KLINGER András (szerk.): *A zsidó népesség száma településként, 1840–1941.* Budapest, 1993, Központi Statisztikai Hivatal. 497 p. HU-ISBN 963 21 5006 6.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 21.sz.jegyzet.

KERESKÉNYINÉ Cseh Edit (szerk.): *A Békés megyei zsidóság történetének levéltári forrásai. Dokumentumok a Békés Megyei Levéltárból.* Gyula, 2002, Békés Megyei Levéltár. 498 p. HU-ISBN 963 72 3939 1. /Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból, 21./ HU-ISSN 0133-8668.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 39.sz.jegyzet.

KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadbalépésétől a hadműveletek befejezéséig. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VI. évf. (1996) 7.sz. 35-45.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1995. október 25-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „Háborúból diktatúrába” című VII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 49.sz.jegyzet.

KIRÁLY János: *Magyar alkotmány- és jogtörténet, különös tekintettel a nyugat-európai jogfejlődésre.* I.köt. Budapest, 1908, Grill Károly Könyvkiadóvállalata. 727 p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 48.sz.jegyzet.

KISS István Géza: *A Magyar Királyi Vámőrség története.* Budapest, 1996, Viva Média. 63 p. HU-ISBN 963 76 1922 4. /Tanulmányok, 2./ HU-ISSN 1416-0234.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 42.sz.jegyzet.

KÓSA László — FILEP Antal: Sárrét. 429-430.p. In ORTUTAY Gyula (szerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon.* IV. köt. Budapest, 1981, Akadémiai Kiadó. 671 p. HU-ISBN 963 05 1289 0.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti

Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 5.sz.jegyzet.

KOSZTYÓ Gyula: Kommunista ejtőernyős partizán-bevetések Kárpátalján (1942–1944). *Együtt*, XV.évf. (2013) 6.sz. 74-84.p. HU-ISSN — Lapengedélyszám: 3TN⁰188.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 73.sz.jegyzet + 55.p.84.sz.jegyzet.

KOVÁCS Tamás: Államvédelmi Központ 1942 – első kísérlet az egységes magyar állambiztonsági csúciszerv kialakítására. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XI.évf. (2010) 1.sz. 339-348.p. HU ISSN 1589-1674.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 114.p. 114.sz.jegyzet.

KOVÁCS Zoltán András: Csendőrsors Magyarországon 1945 után. 103-140.p. In OKVÁTH Imre (szerk.): *Katonai perek 1945-1958*. Budapest, 2001, Történeti Hivatal. 368 p. HU-ISBN 963 00 74 64 8. /Közelmúltunk hagyatéka./ HU-ISSN 1586-9784.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 2.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet.

KRAHULCSÁN Zsolt – MÜLLER Rolf (szerk.): *Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből 1. (A politikai rendészeti osztályok 1945–1946)*. Budapest, 2009, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan Kiadó. 369 p. HU-ISBN 978 963 87 5542 1.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 16.sz.jegyzet.

KUN József: A német hadvezetés magyarországi politikájához, 1941. június - július. *Hadtörténelmi Közlemények*, CIII.évf. (1990) 4.sz. 129-150.p. HU-ISSN 0017-6540.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 21.sz.jegyzet.

KÜHNRIK, Heinz: *Partizánháború Európában 1939–1945*. [Der Patisanenkrieg in Europa.] Ford.: PORGA Lajos. Budapest, 1973, Zrínyi Katonai Kiadó. 335 p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 65.sz.jegyzet.

L-Ly

LAKOS János: A földművelésügyi miniszter belgrádi szaktudósítójának (1911-1914). 219-230.p. *Levéltári Közlemények*, XLVIII-XLIX.évf. (1978) 1.sz. 215-244.p. HU-ISSN 0024-1512.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 8.sz.jegyzet.

LUKÁCS Tibor: *A magyar népbirósági jog és népbiróságok 1945-1950*. Budapest, 1979, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó - Zrínyi Kiadó. 503 p. HU-ISBN 963 22 0715 7.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 14.sz.jegyzet.

M

Magyar Királyi Csendőrség Zsebkönyve. 1913. Budapest, 1913, Csendőrségi Lapok Szerkesztősége. 375 p.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 23.sz.jegyzet.

A magyar légoltalom hírei. *Légoltalmi Közlemények*, III.évf. (1941) 14.sz. 230.p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 12.sz.jegyzet.

MÁRKUS László – SZINAI Miklós – VÁSÁRHELYI Miklós (szerk.): *Nem engedélyezem! A cenzúra bizottság dossziéjából.* Budapest, 1975, Kossuth Könyvkiadó. 447 p. HU-ISBN 963 09 0283 4.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 51.sz.jegyzet.

Memorandum. *Bajtársi Levél*, XXXI.évf. (1978) 2.sz. 23-30.p. (A „Memorandum”-ot a *Bajtársi Levél* szerkesztősége OLCHVÁRY-MILVÍUS Attila életrajzára hivatkozva jelentette meg.)

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 6.sz.jegyzet.

MOLNÁR Judit: „Ürügy a deportálás.” A csendőrök felelősségre vonása 1945 után. 332-349.p. In GYARMATI György – LENGVÁRI István – PÓK Attila – VONYÓ József (szerk.): *Bűnbak minden időben. Bűnbakok a magyar és az egyetemes történelemben.* Kronosz Kiadó – Magyar Történelmi Társulat – Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára, Pécs – Budapest, 2013. HU-ISBN 978 615 53 3945 5.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 2.sz.jegyzet.

MORITZ Verena — LEIDINGER Hannes — JAGSCHITZ Gerhard: *Im Zentrum der Macht. Die vielen Gesichter des Geheimdienstchefs Maximilian Ronge.* [A hatalom középpontjában. A titkosszolgálat főnökének, Maximilian RONGE-nek sok arca.] Bécs, 2007, Residenz Verlag. AT-ISBN 978 370 17 3084 4.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91.p. 14.sz.jegyzet.

O-Ö

Oktatás az őrsön. (Szerkesztőségi közlemény.) *Csendőrségi Lapok*, XXXII.évf. (1942) 3.sz. 70-74.p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 76.sz.jegyzet.

O'SVÁTH Pál: *Bihar vármegyében kebelezett Kis-Mária (kismarja) nagyközség és a Nagymáriai Puszta leírása.* Budapest, 1896, Fritz Ármin Könyvnyomdája. 51 p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 60.sz.jegyzet.

O'SVÁTH: *Közbiztonságunk multja és pandur korom emlékei. (A régi magyar élet feltüntetésével.)* Budapest, 1905, Fritz Ármán Könyvnyomdája. 155 p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 31.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet ; 25.p. 52.sz.jegyzet + 62.sz.jegyzet.

O'SVÁTH Pál: Zsandár kell-e vagy pandúr? Vélemény-nyilvánítás aziránt, hogy a magyar rendőrség miként szerveztessék. 41-116.p. In SERES István (szerk.): O'SVÁTH Pál: „Pandúrkorom emlékei...” és egyéb írások. Budapest, 2010, Helikon Kiadó. 591 p. HU-ISBN 978 963 22 7201 6.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 27.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet.

ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

Örzik a lábon álló termék. *Békés Megyei Hírlap*, X.évf. (1941) június 4. 2.p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 12.sz.jegyzet.

ÖRY Károly: A Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig. A Francia Csendőrség történeti előzményei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, VII.évf. (1997) 8.sz. 75-77.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A napóleoni közbiztonsági örtestület útja Párizstól – Itálián és Ausztrián keresztül – Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 1.sz.jegyzet.

P

PAPP László: Bihar vármegyei törvényszékek a 17. századtól 1871-ig. 15-21.p. In MEGYERI-PÁLFFI Zoltán (szerk.): *A jogszolgáltatás története Berettyóújfaluban*. Debrecen, 2017, Debreceni Törvényszék. 120 p. HU-ISBN 978 963 12 8603 8.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztososa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 22.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 18.sz. 64-87.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2004. október 13-án, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „*Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békfenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században.*” című XVIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 14.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: Bosznia-Hercegovina csendőrsége az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XXV.évf. (2015) 47-48-49-50.sz. 45-50.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizeti rendszerének kialakulása. *Belügyi Szemle*, XXX.évf. (1982) 10.sz. 44-51.p. HU-ISSN 0133-6738.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 31.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam első határőrizeti szakszerve a Magyar Királyi Határrendőrség 1906-1914. *Hadtörténelmi Közlemények*, CI.évf. (1986) 3.sz. 541-570. p. HU-ISSN 0017-6540.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 34.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *A magyar határőrizet története a kezdetektől napjainkig. A magyar határőrizet a Kárpát-medencében.* Kézirat a szerzőnél. 180 p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *A magyar állam határőrizete 1920-1941.* Kandidátusi értekezés (MTA). Kézirat. Budapest, 1990. 264 p. + 562 p. melléklet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 37.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IV.évf. (1994) 5.sz. 13-17.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1993. szeptember 21-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Háború, forradalom, trianon*” című V. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „*100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?*” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 1.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári Magyarország határőrizeti szervezetének kialakulása, tevékenységének jellemzői, a két világháború közötti magyar határőrizet változásai. *Határőrségi Tudományos Közlemények*, IV.évf. (1994) 1.sz. 4-23.p. HU-ISSN —

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott

el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 35.sz.jegyzet.

PARÁDI József et. al. (szerk.): *A magyar rendvédelem története.* Budapest, 1996², Osiris. 367 p. HU-ISBN 963 04 7958 3.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 33.sz.jegyzet.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 21.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *Csendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 186 p. HU-ISBN 963 76 2331 0. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 2./ HU-ISSN —

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 28.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *Pénzügyőrség és vámhivatalok a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 219 p. HU-ISBN 963 76 2330 2. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 1./ HU-ISSN —

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 27.sz.jegyzet.

PARÁDI József: *Rendőrség a határőrizetben.* Budapest, 2003, Tipico Design. 266 p. HU-ISBN 963 76 2332 9. /Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században, 3./ HU-ISSN —

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 29.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A magyar állam határőrizete a kiegyezéstől a II. vh-ig. 74-109.p. In BODA József (szerk.): *A magyar polgári rendvédelem a XIX-XX. században. A magyar büntetés-végrehajtás, csendőrség, határőrség, koronaőrség, rendőrség, vám- és pénzügyőrség.* Budapest, 2004, Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központ – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány. 215 p. A tanulmány korábbi változata 2003. nyarán Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Alapítvány által szervezett magyar rendvédelem-történeti témájú nyári szabadegyetemen. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. HU-ISBN —

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 6.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A történelmi Magyarország határőrizeti tapasztalatai. 357-388.p. In MEZEY Barna (szerk.): *Eckhart Ferenc emlékkönyv.* Budapest, 2004, Gondolat Kiadó. HU-ISBN 963 95 0086 0. /Jogtörténeti értekezések, 28./ HU-ISSN 0134-0026.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 2.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A csendőr tisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsga rendszere. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIII.évf. (2007) 16.sz. 100-104.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2002. november 12-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak. „A rendvédelmi szakképzés története” című XIV. konfereenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 8.sz.jegyzet.

PARÁD József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XV.évf. (2008) 17.sz. 57-64.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2003. november 11-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „A rendvédelem humán viszonyai” című XVII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 9.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVIII.évf. (2010) 21.sz. 86-101.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2007. október 5.-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században” című XXI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 55.p. 81.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Rendvédelem karhatalom 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XX. évf. (2011) 23. sz. 111-123. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2009. október 9-én Budapesten hangzott el, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek.” című XXIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 55.p. 81.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség. Az első magyar polgári, központosított közbiztonsági őrtestület 1881-1945. Budapest, 2012, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 281 p. HU-ISBN 978 963 08 4794 0. /A magyar rendvédelem-történet öröksége, 2./ HU-ISSN 2062-8447.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 1.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 16.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 25.sz.jegyzet ; 55.p. 82.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 54.sz.jegyzet + 55.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXII.évf. (2012) 26.sz. 105-119.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 21.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 8.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII. évf. (2013) 27-28-29-30.sz. 141-154.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2011. november 11-én, Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak a „*Militarizmus és demilitarizmus a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben*” című XXVI. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 43.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Vámőrség a polgári magyar állam rendvédelmi testülete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 81-98.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 36.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz. 61-70.p. HU-ISSN 1216-6774.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Az Evidenzbüro. 51-72.p. In BODA József — PARÁDI József et al. (szerk.): *A XIX-XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági szervezetei*. Budapest, 2014, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. 399 p. HU-ISBN 978 963 89 8280 3.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 1.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz. 77-84.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 4.sz.jegyzet.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 21.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A hátország rendvédelme 1914-1918. 108-124.p. In SZIDIROPULOSZ Archimédész (szerk.): *Trianoni Szemle Évkönyv*. VII. évfolyam. Budapest, 2015, Trianoni Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány. 311 p. HU-ISSN 2060-2502.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 25.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmuskori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 51.sz. 25-42.p. HU-ISSN 1216-6774.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 29.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmuskori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 51.sz. 25-42.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 33.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Karhatalom a polgári magyar állam rendvédelmében 1867-1945. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVI.évf. (2016) 52.sz. 83-94.p. HU-ISSN 1216-6774. 89.p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 55.p. 81.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1867-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XVII.évf. (2017) 53.sz. 33-52.p. HU-ISSN 1216-6774.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 17.sz.jegyzet.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 28.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet észszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 65.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1919-1941. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVII.évf. (2017) 54.sz. 59-92.p. HU-ISSN 1216-6774.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 55.p. 81.sz.jegyzet.

PARÁDI József: A polgári magyar állam rendvédelme a XIX-XX. században. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* XIX.évf. (2010) 22.sz. 63-79.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2008. október 10.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai nemzeti rendvédelmünkre” című XXII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 18.sz.jegyzet.

PATAKY Iván – ROZSOS László – SÁRHIDAI Gyula: *Légi háború Magyar-ország felett.* I.köt. Debrecen, 1992, Zrínyi Kiadó. 271 p. HU-ISBN 963 32 7154 1. II.köt. Budapest, 1992, Zrínyi Kiadó. 361 p. HU-ISBN 963 32 2163 0.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 6.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet ; 54.p. 73.sz.jegyzet.

PETHŐ Albert: *Agenten für den Doppeladler. Österreich-Ungarns Geheimer Dienst im Weltkrieg.* [A kétféjű sas ügynökei.

Osztrák-magyar titkosszolgálat a világháborúban.] Graz, 1998, Leopold Stocker Verlag. 875 p. AT-ISBN 978 370 57 7415 9.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 3.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet ; 91.p. 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet ; 92.p. 26.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

POKORNY Hermann: *Emlékeim, a láthatatlan hírszerző.* Budapest – Kalocsa, 2000, Petit Real – Kaloprint. 168 p. HU-ISBN 963 92 6703 1. /Had-történeti Levéltári Kiadványok./ HU-ISSN 1417-9598.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 5.sz.jegyzet ; 91.p. 9v + 16.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet.

POTSÁ József (szerk.): *Háromszék vármegye emlékkönyv Magyarország ezer éves fennállása ünnepére.* Sepsiszentgyörgy, 1899, Háromszék vármegye közönsége. 380 p.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 4.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet.

PRESZLY Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1919.* Budapest, 1920, Honvédelmi Sajtóvállalat. 142 p.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 2.sz.jegyzet.

PUSKAS, Andrej Ivanovics: *Vengrija v gody vtoroj mirovoj vojny.* [Magyarország a II. világháború idején.] Moszkva, 1966, Nauka. 524 p. RU-ISBN —

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 66.sz.jegyzet ; 55.p. 84.sz.jegyzet.

R

REGELE Oskar: *Generalsatbchefs aus vier Jahrhunderten. Das Amt des Chefs des Generalstabes in der Donaunmonarchie. Seine Träger und Organe von 1529 bis 1918.* [Négy évszázad vezérkari főnökei. A dunai monarchia vezérkari főnökeinek hivatala és támogató szervezetei 1529-1918.] Wien, 1966, Verlag Herold. 128 p.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 92.p. 33.sz.jegyzet.

REIFBERGER Josef: *Die Entwicklung des militärischen Nachrichtenwesens in der k. u. k. Armee.* [A császári és királyi had-erő katonai felderítő szolgálatainak fejlődése.] *Österreichische Militärische Zeitschrift* [Osztrák katonatársaság], CLXVIII.évf. (1976) 3.sz. 213-223.p. AT-ISSN 0048-1444.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 92.p. 33.sz.jegyzet.

zion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 3.sz.jegyzet.

REKTOR Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története.* Cleveland, Ohio, USA, 1980, Árpád Könyvkiadó Vállalat. 552 p. USA-ISBN 0 934214 01 8.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 1.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet.

PARÁDI József: Polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 20.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 3.sz.jegyzet.

RONGE Maximilian: *Kriegs- und Industriespionage. Zwölf Jahre Kundschafts-dienst.* [Háborús- és ipari kémkedés. 12 év Felderítő szolgálat.] Zürich-Leipzig-Wien, 1930, Amalthea-Verlag. 384 p.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 2.sz.jegyzet ; 91.p. 8.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

S-Sz

SALY Dezső: *Szigorúan bizalmas! Fekete-könyv: 1939-1944.* Budapest, 1945, Anonymus Kiadó. 702 p.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 51.sz.jegyzet.

SÁNDOR Mária — TÖRÖK Péter — SERES István (szerk.): *Források O'sváth Pál sárréti csendbiztos életéhez I.* Berettyóújfalú, 2010, Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága - Bihari Múzeum Baráti Köre. 175 p. HU-ISBN 978 963 06 9298 4.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet.

SÁRKÁNY Viola: Százhetvenöt éve született O'sváth Pál. *Honismeret*, XXXIV.évf. (2006) 1.sz. 11-13.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 10.sz.jegyzet.

SCHÄTZ Angelika Maria: *Nachrichtendienste in der österreichischen Rechtsentwicklung.* [Felderítő szolgálat az osztrák jogfejlődésben.] Egyetemi disszertáció. Bécs, 1999.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91.p. 13.sz.jegyzet ; 92.p. 33.sz.jegyzet.

SCHEER Tamara: *Die Ringstraßenfront. Österreich-Ungarn, das Kriegsüberwachungsamt und der Ausnahmezustand während des Ersten Weltkriegs.* [A körútrak frontja. Ausztria-Magyarország háborús biztonsági hivatala és vészhelyzet az I. világháború idején.] Bécs, 2010, Heeresgeschichtliches Museum. 210 p. AT-ISBN 978 390 25 5116 0.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 4.sz.jegyzet.

SERES István: Egy 19. századi bihari polihisztor. 11-37.p. In SERES István (szerk.): O'SVÁTH Pál: „Pandúrkorom emlékei...” és egyéb írások. Budapest, 2010, Helikon Kiadó. 591 p. HU-ISBN 978 963 22 7201 6.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet ; 24.p. 26.sz.jegyzet ; 25.p. 57.sz.jegyzet + 58.sz.jegyzet + 61.sz.jegyzet + 63.sz.jegyzet.

SOMLAY Károly: Hajnali kaland. *Prágai Magyar Hírlap*, V.évf. (1926) 153.sz. 3.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 51.sz.jegyzet.

SZÉP Ernő: Osváth Pál, csendbiztos. *Uj Idők*, XLIV.évf. (1938) 14.sz. 485-487.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 1.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet.

SZÜCS Sándor: *A régi Sárret világa.* Budapest, 1992², Fekete Sas Kiadó. 202 p. HU-ISBN 963 85 0262 2.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

T-Ty

TÁPAY-SZABÓ László: A gyilkos vallomása. *Tolnai Világlapja*, XXXVII.évf. (1937) 16.sz. 17.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 44.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet.

TÁPAY-SZABÓ László: Az utolsó pandúr. *Tolnai Világlapja*, XLII.évf. (1940) 18.sz. 11.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 3.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet ; 24.p. 24.sz.jegyzet.

TÁPAY-SZABÓ László: Szűz dohány – szűz szabadság. *Tolnai Világlapja*, XLII.évf. (1940) 19.sz. 10.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 33.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet.

TISZA Miksa: Magyarország rendőrségeinek története a legrégebb időkől 1912-ig. Igló, 1913, Szepesi Lapok Nyomda. 327 p.

PARÁDI József: Apolgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 16.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

TOLNAY Lajos: Ejtőernyősök és légi gyalogság. *Csendőrségi Lapok*, XXXII.évf. (1942) 5.sz. 151-154.p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 76.sz.jegyzet.

U-Ű

URBANSKI August von Ostryniec: *Das Evidenzbureau des k. u. k. Generalstabes. Ein Kommentar zu Generalmajor Max Ronge's Werk „Kriegs und Industriespionage“*. [A császári és királyi vezérkar Nyilvántartó Irodája. Kommentár Max Ronge vezérőrnagy „Háborús és ipari kémkedés” című művéhez.] 1930, Militärwissenschaftliche Mitteilungen.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91.p. 13.sz.jegyzet.

Utasítás a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1881, Pesti Könyvnyomda. 191 p. és *Magyarországi Rendeletek Tára*, XV.évf. (1881) 4.sz. 1167-1344.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 56.sz.jegyzet.

Az utolsó csendbiztos. *Nagyvárad*, XXXVIII.évf. (1908) február 15., 40.sz. 4.p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 64.sz.jegyzet.

V-W

VADÁSZ Ferenc: *Legenda nélkül. Száz partizán és ellenálló története.* Budapest, 1975, Móra Kiadó. 247 p. HU-ISBN 963 11 0245 9.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 71.sz.jegyzet.

VARGA Gyula: Osváth Pál sárreai leírásának agrártörténeti jelentősége. 254-258.p. In HÉTHY Zoltán et al. (szerk.): *A Bihari Múzeum Évkönyve 2.* Berettyóújfalú, 1978, Bihari Múzeum. 311 p. HU-ISSN 0133-7653.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 59.sz.jegyzet.

A Váradi Regestrum. Budapest, 1898, Szent István Társulat. 519 p.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 48.sz.jegyzet.

VEDŐ Attila: A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz. 185-196.p. A tanulmány korábbi változata 2013. II. 15-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya és az ELTE-ÁJK Magyar Állam- és Jogi-történeti Tanszék által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos szimpozion sorozatnak „A XIX-XX. századi európai és magyarországi csendőrségek” című XIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

VINCZE Gábor: Egy nyugalmazott csendőr főtörzsőrmester kálváriája 1945 után. *Veritatis Imago*, II.évf. (2018) 1.sz. HU-ISSN 2559-9836. (Megjelenés előtt.)

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 48.sz.jegyzet.

VINCZE Gábor: Egy jogi-politikai „állatorvosi ló” – a Fülöp Imre elleni népbírósági eljárás (1945–1950). 247-272.p. In MAKKAI Béla (szerk.): *A Felvidék krónikása. Tanulmányok a 70 éves Popély Gyula tiszteletére*. Budapest, 2015. Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan. 379 p. HU-ISBN 978 963 41 4054 2.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 116.p. 159.sz.jegyzet.

Z-Zs

ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományainak rendvédelmi testületei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. I.évf. (1991) 1.sz. 17-29.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1990. április 24.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervek kapcsolata 1848-1945” című I. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szervezeteknél. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, HU-ISSN 1216-6774. II.évf. (1992) 3. sz. 65-73. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1991. november 19.-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „Tradíció és korszerűség” című III. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből 1849-1918. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* VII.évf. (1997) 8.sz. 105-109.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1996. október 29-én, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig” című VIII. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 5.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február

16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX. évf. (1999) 10. sz. 202-206. p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 1998. szeptember 22-én Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett rendvédelem-történeti tudományos konferenciasorozatnak „A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. századi magyar rendvédelemre” című X. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

ZACHAR József: A HABSURG-hatalom és a magyar rendvédelem. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, IX.évf. (2005) 14.sz. 146-149.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2000. november 8-án, hangzott el, Budapesten a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság által szervezett magyar rendvédelem-történeti tudományos konferencia-sorozatnak „Az ezeréves magyar rendvédelem” című XIV. konferenciáján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet.

ZEINAR Hubert: *Geschichte des österreichischen Generalstabes.* [Az osztrák vezérkar története.], Bécs-Köln-Weimar, 2006, Böhlau. 868 p. AT-ISBN 978 320 57 7415 0.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91.p. 21.sz.jegyzet ; 92.p. 35.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. Budapest, 1887, Csendőrségi Lapok Szerkesztősége. 408 p.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 20.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet.

Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára. (IV. évfolyam) Budapest, 1890, Franklin. 271 p.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 15.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet ; 36.p. 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

ZINNER Tibor: „...éjjel nappal jó hangulatban dolgozunk és igyekszünk igazolni a belénk vetett reményeket”. *Szembénézés – a népbíráóságokról feketén-fehéren.* 2016, Budapest, A Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete. 50 p. /MTA Law Working Papers [MTA Jogi munkaanyagok.], 1./ HU-ISSN 2064-4515.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 17.sz.jegyzet.

ZINNER Tibor: „A magyar nép nevében”? 105-124.p. In HORVÁTH Zsolt – KISS Réka (szerk.): *Remény és realitás, Magyarországnak 1945.* Budapest, 2017. Nemzeti Emlékezet Bizottság. 415p. ISBN 978 615 56 5611 8.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 9.sz.jegyzet.

**CITÁCIÓS INDEX
PERIODIKÁK**

B

Bajtársi Levél (1948-2007) 1948. november 20.-án alapították a nyugatra emigrált csendőrök Grazban élő tagjai, amely a nyugati emigrációban élő csendőröket összefogó Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség lapjaként működött 2007-ig. A folyóirat évente több alkalommal, de rendszertelenül jelent meg, elsősorban a csendőrökkel kapcsolatos eseményekről nyújtott tájékoztatást.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 6.sz.jegyzet.

Belügyi Szemle HU-ISSN 1218-8956 (1953-1962: Rendőrségi Szemle, 1963-1990: Belügyi Szemle, 1991-1994: Rendészeti Szemle, 1995-1996: a hatodik számmal befejezően Belügyi Szemle, 1996 –: hetedik-nyolcadik számmal kezdődően Rendészeti Szemle, 2010- Belügyi Szemle) A Belügyminisztérium havonta megjelenő központi tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 31.sz.jegyzet.

Békés Megyei Hírlap (1932-) Politikai, közéleti napilap.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

Csendőrségi Lapok (I-XIII.évf.: 1907-1919 , XIV-XXXIV.évf.:1924-1944) Megjelent havonta kétszer, 1928-1930 havonta háromszor, Képes szakmai magazin.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 15.sz.jegyzet + 16.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet 22.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 45.sz.jegyzet ; 54.p. 48.sz.jegyzet + 50.sz.jegyzet + 76.sz.jegyzet.

D

Délvidéki Független Hírlap (1939-1941) Közéleti folyóirat.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 15.sz.jegyzet.

E-É

Együtt (2002 -) HU-ISSN — A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének kéthavonta megjelenő tudományos folyóirata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 73.sz.jegyzet ; 55.p. 84.sz.jegyzet.

F

Fővárosi Lapok (1864-1897) Naponta megjelenő irodalmi folyóirat.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 51.sz.jegyzet.

H

Hadtörténelmi Közlemények. HU-ISSN 0017-6540 (1887–) a Hadtörténeti Intézet és Múzeum negyedévente megjelenő tudományos folyóirata. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 34.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 1.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 23.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet ; 54.p. 63.sz.jegyzet + 64.sz.jegyzet + 67.sz.jegyzet + 69.sz.jegyzet + 74.sz.jegyzet.

Határőrségi Tudományos Közlemények Lásd *Határrendészeti Tanulmányok*

Határrendészeti Tanulmányok. *Határőrségi Tudományos Közlemények* (1991-1992) *Határőrségi Tanulmányok* (1993-2003), *Határrendészeti Tanulmányok* HU-ISSN 1786-2345 (2004-2008) A Határőrség szakmai tudományos folyóirata. Változó sűrűséggel jelent meg. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 35.sz.jegyzet.

Honismeret (1972 -) HU-ISSN 1588-0672. A Honismeret Szövetség kéthavonta megjelenő tudományos ismeretterjesztő folyóirata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 10.sz.jegyzet.

L-Ly

Levéltári Közlemények. HU-ISSN 0024-1512, (1923-) Magyar Királyi Országos Levéltár, a Magyar Országos Levéltár, a Levéltárak Országos Központja, majd Magyar Országos Levéltár kiadványa. A periodika 1923-tól 1936-ig negyedévente, 1936-tól 1961-ig évente, végül 1961-től kétfévente jelenik meg.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 8.sz.jegyzet.

Légoltalmi Közlemények, (1937-1944) A Légoltalmi Liga félévente megjelenő műszaki, tudományos szaklapja.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 12.sz.jegyzet.

M

Magyar Nyelv (1905 -) HU-ISSN 0025-0228. A Magyar Nyelvtudományi Társaság negyedévente megjelenő tudományos folyóirata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet.

N

Nagyvárad (1871-1944 , 1934-1940 között Szabadság, majd 1941-1944 között ismét Nagyvárad címen jelent meg, új évfolyamszámozással) Nagyvárad városának irodalmi-társadalmi-gazdasági napilapja.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 64.sz.jegyzet.

O-Ö

Österreichische Militärische Zeitschrift (1808-) AT-ISSN 0048-1444. Az osztrák tartományi és sportminisztérium hadtudományi és biztonságpolitikai szaklapja.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 3.sz.jegyzet.

P

Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. HU-ISSN 1589-1674, (2002–) évente egyszer megjelenő a rendvédelem körébe tartozó tanulmányokat publikáló kiadvány. A periodikában a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő jegyzetekkel ellátott tanulmányok szakmai lektorálás nyomán jelennek meg. A Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztálya Pécsi Szakcsoportjának gondozásában megjelenő periodika.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 114.p. 114.sz.jegyzet.

Prágai Magyar Hírlap (1922-1938) A csehszlovákiai magyar kisebbségi vezető politikusainak politikai közéleti-kulturális napilapja.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 51.sz.jegyzet.

R

Remény (2002 -) HU-ISSN 1419-077X. A Magyarországi Zsidó Hitközségek és a Budapesti Zsidó Hitközség kiadásával négyhavonta a csak a világhálón megjelenő közéleti folyóirat.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 23.sz.jegyzet.

Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis) HU-ISSN 1216-6774 (1991 —) Megjelenik évente 1-2 alkalommal. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán. A periodikát a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság publikálja.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 1.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 63.p. 1.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 55.p. 81.sz.jegyzet.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 21.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 20.sz.jegyzet ; 25.p. 65.sz.jegyzet.

Riadó, (1937-1944) A Légoltalmi Liga évente háromszor megjelenő szakmai folyóirata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 54.p. 58.sz.jegyzet.

S-Sz

Szegedi Új Nemzedék (1919-1944) A Szeged és Vidéke Kiadóhivatal politikai, közéleti napilapja.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 15.sz.jegyzet.

T-Ty

Tolnai Világlapja (1901-1944) Szépirodalmi képes hetilap.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 3.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet ; 24.p. 24.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet + 44.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet.

Történelmi Szemle. HU-ISSN 0040-9634, (1958–) az MTA Történettudományi Intézetének, negyedévenként, esetenként összevont számmal megjelenő tudományos folyóirata. A tudományos közlésekkel szemben támasztott igényeknek megfelelő tanulmányok jelennek meg a periodikában szakmai lektorálás nyomán.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 11.sz.jegyzet.

U-Ú

Új Idők (1894-1949) A Singer és Wolfner cég szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilapja.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 23.p. 1.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet.

V-W

Vasárnapi Újság (1854-1921) Politikai és közéleti képes hetilap.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 51.sz.jegyzet.

Veritatis Imago (2018 -) HU-ISSN 2559-9836. A szegedi Móra Ferenc Múzeum kiadásával negyedévente megjelenő tudományos, múzeológiai kulturális világhálós folyóirat.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 48.sz.jegyzet.

CITÁCIÓS INDEX
LEVÉL-, IRAT- ÉS DOKUMENTUMTÁRAK

A-Á

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 113.p. 52.sz.jegyzet ; 115.p. 117.sz.jegyzet ; 116.p. 158.sz.jegyzet.

H

Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár (HIM-HL)

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p. 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet + 7.sz.jegyzet + 9.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 13.sz.jegyzet + 14.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 18.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet + 26.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet + 42.sz.jegyzet ; 54.p. 46.sz.jegyzet + 49.sz.jegyzet + 52.sz.jegyzet + 54.sz.jegyzet + 57.sz.jegyzet + 59.sz.jegyzet + 60.sz.jegyzet + 61.sz.jegyzet + 62.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet + 66.sz.jegyzet + 68.sz.jegyzet + 70.sz.jegyzet + 71.sz.jegyzet + 72.sz.jegyzet + 74.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 77.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet + 80.sz.jegyzet ; 55.p. 81.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet.

Haus-, Hof- und Staatsarchiv Wien (OESTA, HHSTA) [A Ház-, az Udvar- és az Állam Archívuma, Bécs]

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 92.p. 26.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet.

K

Kriegs Archiv Wien (KAW) Bécsi Hadtörténelmi Levéltár

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 91.p. 15.sz.jegyzet ; 37.sz.jegyzet.

M

Magyar Országos Levéltár (MOL) /Magyar Nemzeti Levéltár (MNL)

[korábban: Országos Levéltár (OL)]

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p.16.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 43.sz.jegyzet ; 54.p. 46.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet + 51.sz.jegyzet + 53.sz.jegyzet + 55.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet ; 55.p. 82.sz.jegyzet.

Magyar Országos Levéltár (MOL) /Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Békés Megyei Levéltára (BML)

[korábban: Országos Levéltár (OL)]

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 17.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 20.sz.jegyzet + 22.sz.jegyzet + 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 33.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 35.sz.jegyzet + 36.sz.jegyzet + 37.sz.jegyzet + 39.sz.jegyzet + 40.sz.jegyzet + 45.sz.jegyzet + 47.sz.jegyzet ; 113.p. 54.sz.jegyzet + 56.sz.jegyzet + 58.sz.jegyzet + 61.sz.jegyzet + 63.sz.jegyzet + 64.sz.jegyzet + 65.sz.jegyzet + 67.sz.jegyzet + 68.sz.jegyzet + 71.sz.jegyzet + 72.sz.jegyzet + 75.sz.jegyzet + 76.sz.jegyzet + 78.sz.jegyzet + 79.sz.jegyzet + 80.sz.jegyzet + 81.sz.jegyzet + 83.sz.jegyzet ; 114.p. 84.sz.jegyzet + 85.sz.jegyzet + 87.sz.jegyzet + 88.sz.jegyzet + 89.sz.jegyzet + 90.sz.jegyzet + 92.sz.jegyzet + 94.sz.jegyzet + 96.sz.jegyzet + 97.sz.jegyzet + 98.sz.jegyzet + 100.sz.jegyzet + 101.sz.jegyzet + 102.sz.jegyzet + 104.sz.jegyzet + 106.sz.jegyzet + 108.sz.jegyzet + 109.sz.jegyzet + 110.sz.jegyzet + 111.sz.jegyzet ; 115.p. 128.sz.jegyzet + 130.sz.jegyzet.

Magyar Országos Levéltár (MOL) / Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Csongrád Megyei Levéltára (CsML)

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 115.p. 117.sz.jegyzet + 118.sz.jegyzet + 119.sz.jegyzet + 120.sz.jegyzet + 121.sz.jegyzet + 122.sz.jegyzet + 123.sz.jegyzet + 124.sz.jegyzet + 125.sz.jegyzet + 127.sz.jegyzet + 129.sz.jegyzet + 131.sz.jegyzet + 132.sz.jegyzet + 134.sz.jegyzet + 135.sz.jegyzet + 136.sz.jegyzet + 137.sz.jegyzet + 138.sz.jegyzet + 139.sz.jegyzet + 141.sz.jegyzet + 144.sz.jegyzet + 146.sz.jegyzet + 147.sz.jegyzet ; 116.p. 149.sz.jegyzet + 150.sz.jegyzet + 151.sz.jegyzet + 152.sz.jegyzet + 154.sz.jegyzet + 156.sz.jegyzet + 157.sz.jegyzet.

O-Ö**Österreichisches Staatsarchiv (ÖSA) Osztrák Állami Levéltár**

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 90.p. 1.sz.jegyzet + 2.sz.jegyzet + 3.sz.jegyzet + 5.sz.jegyzet + 6.sz.jegyzet ; 91.p. 7.sz.jegyzet + 8.sz.jegyzet + 10.sz.jegyzet + 11.sz.jegyzet + 12.sz.jegyzet + 17.sz.jegyzet + 19.sz.jegyzet + 21.sz.jegyzet + 24.sz.jegyzet + 25.sz.jegyzet ; 92.p. 27.sz.jegyzet + 28.sz.jegyzet + 29.sz.jegyzet + 30.sz.jegyzet + 31.sz.jegyzet + 32.sz.jegyzet + 34.sz.jegyzet + 38.sz.jegyzet.

R**Román Nemzeti Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága. (RNL KovMI)**

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 36.p. 35.sz.jegyzet.

CITÁCIÓS INDEX
JOGSZABÁLYOK

1595

1595/XXXII.tc. a kóborló katonák büntetéséről.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 28.sz.jegyzet.

1598

1598/XXIX.tc. a szabad hajdúk kiirtásának módjáról.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 28.sz.jegyzet.

1723

Pragmatica Sanctio

1723/I.tc. az ország s az ahhoz kapcsolt részek karai és rendei Ő császári és királyi szent felségének szabadságaik s kiváltságaik atyai és legkegyelmesebb megerősítéseért s a karok és rendek közepette saját legszentségesb személyében megjelenésért legnagyobb köszönetet mondanak.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 4.sz.jegyzet.

1723/II.tc. Ő császári és királyi legszentségesebb felsége fölséges osztrák háza nőágának Magyarország Szent Koronájában s a régtől fogva hozzákapcsolt részekben való folytonos királyi örökösödéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 4.sz.jegyzet.

1723/II.tc. Ő császári és királyi legszentségesebb felsége fölséges osztrák háza nőágának Magyarország Szent Koronájában s a régtől fogva hozzákapcsolt részekben való folytonos királyi örökösödéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 4.sz.jegyzet.

1849

Nr.150/1849. Kaiserliches Patent, vom 4. marz 1849, [Császári pátens, 1849. III. 4.] Kaiserliches Patent, die Reichsverfassung für das Kaiserthum Österreich enthaltend. [Császári pátens, a birodalmi alkotmány az Osztrák Birodalom és részei számára.] *Reich- Gesetz- und Regierungsblatt*, [Birodalmi törvény- és kormánylap] II.évf. (1850) 151-165.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 9.sz.jegyzet.

Nr.272/1849. Kaiserliche Verordnung vom 8. Juni. 1849. womit die Errichtung einer Gendarmerie im ganzen Umfange des österreichischen Kaiserthums nach den angetragenen Grundzügen genehmigt wird. [Császári rendelet, mellyel az Osztrák Birodalom teljes területére kiterjedő hatáskörű csendőrség állíttatik fel.] *Reichs – Gesetz – Blatt für das Kaiserthum Österreich*, [Birodalmi Törvénylap az Osztrák Császárság számára] (1849) 297.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 10.sz.jegyzet.

1850

Nr.19/1850. der provisorisch Organischen Gesetze Gensd'armerie in dem Österreichischen Kaiserstaat. [Az Osztrák Császárság csendőr szervezetének ideiglenes törvénye.] *Reich- Gesetz- und Regierungsblatt*, [Birodalmi törvény- és kormánylap] II.évf. (1850) 204-231.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 10.sz.jegyzet.

Kaiserliches Patent vom 29. November 1850, womit die Einführung des Tabak-Monopols in Ungarn, Croatien, Slavonien, Siebenbürgen, der Woiwodschaft Serbien dem Temeser Banate und den Militär-, Gränz- und Küstengebieten angeordnet, und eine provisorische Tabak-Monopols-Ordnung vom 1. März 1851 angefangen in Wirksamkeit gesetzt wird).

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 24.p. 39.sz.jegyzet.

Nr. 266/1850. Kaiserliches Patent, wodurch ein provisorisches organisches Gesetz für die Staatsanwaltschaften erlassen und vom Tage kundmachung angefangen im Wirtsamteit Gesetz wird. [A HABSBERG-birodalmi állami és helyi rendőrhatalóságok és testületek szervezésének alapelveiről 1850. VII. 10-ei uralkodói leirat.] *Reich- Gesetz- und Regierungsblatt*, [Birodalmi törvény- és kormánylap] II.évf. (1850) 1171-1214.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 10.sz.jegyzet.

1851

A HABSBERG-birodalmi rendőrhatalóságok hatásköréről. 1851. II. 14-ei uralkodói leirat.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 10.sz.jegyzet.

1867

1867/XII.tc. a Magyar Korona országai és az Ő Felsege uralkodása alatt álló többi országok között fennforgó közös érdekű viszonyokról, s ezek elintézésének módjáról.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 3.sz.jegyzet.

1870/XLII.tc. a köztörvényhatóságok rendezéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 12.sz.jegyzet.

1871

1871/XVIII.tc. a községek rendezéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 13.sz.jegyzet.

1872

1872/VIII. az ipartörvény.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 6.sz.jegyzet.

1872/XXXVI.tc. Budapest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 24.sz.jegyzet.

1878

1878/V.tc. a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekéről és a vétségekről.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p.43.sz.jegyzet.

1881

1881/II.tc. a csendőrség legénységi állományának a kiegészítéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 15.sz.jegyzet.

1881/III.tc. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 15.sz.jegyzet.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 22.sz.jegyzet.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 53.sz.jegyzet.

1881/XXI.tc. a Budapest-fővárosi rendőrségről.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 25.sz.jegyzet.

1882

1882/X.tc. a Magyar Királyi Csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületén való teljesítendőkről.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 54.sz.jegyzet.

1903

1903/VI. tc. az útlevelügyről.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 13.sz.jegyzet.

1903/VII. tc. három új csendőrkerület felállításáról.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 25.p. 54.sz.jegyzet.

1903/VIII. tc. a határrendőrségről.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 26.sz.jegyzet.

1916

1916/XXXVII. tc. a Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrségről.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774. 35.p. 27.sz.jegyzet.

1921

1921/XXXIII. tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákországgal 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 40.sz.jegyzet.

1939

1939/II.tc. a honvédelemről.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p.8.sz.jegyzet.

1942

1942/X.tc. egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 112.p. 44.sz.jegyzet.

Rendeletek, utasítások, parancsok

1921

6 200/1921. (VIII. 25.) ME.r. a vámország létesítéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LV.évf. (1922) I.füzet. 223-232.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 41.sz.jegyzet.

114 440/1921. (VIII. 25.) PM.r. a Magyar Királyi Vámország létesítéséről szóló 6.200/1921. M. E. számú kormányrendelet végrehajtásáról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LV.évf. (1922) I.füzet. 1594-1623.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 41.sz.jegyzet.

1931

6 500/1931. (XI. 30.) ME.r. a rendőrség szervezeti változásairól. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXV.évf. (1931) XII.füzet. 1533-1534.p.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 79.p. 47.sz.jegyzet.

1941

194 700/1941. (VII. 11.) BM.r. a mezőgazdasági terményeknek tűzve-szély elleni védelméről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXV.évf. (1941) I.füzet. 2143-2145.p.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 53.p.12.sz.jegyzet.

1945

81/1945. (I. 25.) ME.r. a népbíráskodásról. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I. füzet 17-24.p.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 1.sz.jegyzet ; 112.p. 38.sz.jegyzet + 41.sz.jegyzet ; 113.p. 74.sz.jegyzet ; 114.p. 95.sz.jegyzet ; 115.p. 140.sz.jegyzet.

1 440/1945. (IV. 27.) ME.r. a népbíráskodásról szóló 81/1945. M. E. számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I. füzet 121-125.p.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 12.sz.jegyzet ; 112.p. 42.sz.jegyzet.

1 690/1945. (V. 7.) ME.r. a csendőrség feloszlásáról és az államrendőrség megszervezéséről. *Magyarországi Rendeletek Tára*, LXXIX.évf. (1945) I-VI. füzet 131-133.p.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata. 111.p. 3.sz.jegyzet + 4.sz.jegyzet.

INDEX NOMINUM

A-Á

Irene ADLER Kitalált irodalmi személy aki sir Arthur Conan DOYLE szerzőségével készült „*Sherlock Holmes kalandjai*” című krimi sorozat egyik mellékszereplője.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B

BACH Alexander báró (Loosdorf [Alsóausztria] 1813. január 4. – Unterwaltersdorf [Bécsújhely mellett] 1893. november 3.) Osztrák ügyvéd. Belügyminiszter-helyettes, majd belügyminiszter 1849. VI. 28. – 1859. VIII. 21.-éig. Nevéhez fűződik az úgynevezett „Bach-korszak”, amely a polgári fejlődés számára ugyan utat nyitott, azonban a magyar nemzet megsemmisítésére törekedett. Bach a neoabszolutista rendszer egyik fő irányítója volt, amely a központosítást oly módon hajtotta végre, hogy eltörölte a magyar nyelv állami használatát, általában a kultúrából száműzte a magyarnyelvűséget. Nem csupán Magyarország önállóságát törölték el, hanem még Magyarország létét is tagadva területét 5 kormányzóságra osztva igazgatták a Kárpát-medence térségét. A kollaboráns hivatalnokai kart Bach egyenruhában járatta, melyhez diszkard is járt, őket nevezték „Bach huszároknak”.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BORKANYUK Alexej Az első, Magyarország területén végrehajtandó diverziós feladattal megbízott partizáosztag 1942. I. 4-én került bevetésre BORKANYUK Alekszej vezetésével. A csoport felkészítése már 1941. IX. 4-én elkezdődött. 1941. IX. 24-én búcsúvacsorát tartottak a felkészítésük befejezése nyomán, amelyen ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás is részt vett. Ezt követően a csoportot a Krím-félszigetre, majd a Fekete tenger keleti partvidékére szállították, ahonnan a partizán csoportokat szállító repülőgépeket indították. A hat fős szovjet ejtőernyős partizán csoport 1942. I. 3-án este a Szolnce Dar-i repülőbázisról indult. A Kárpátok felett rendkívül kedvezőtlen időjárás fogadta őket. A kiugrást a magyar-német határ térségében ahjtották végre. A szétszóródó ejtőernyősök nem találták meg egymást a magyar és a német fegyveres szervezetek egyenként fogták el a csoport tagjait.

Az ejtőernyős csoport parancsnoka a leszállás után Körösmezőre ment. Az előzetes megbeszélés szerint az egész csoportnak ott kellett volna találkoznia, megfelelő helyismeret hiányában azonban a szétszóródó csoport többi tagja nem talált oda. A csoportparancsnok a testvérbátyja özvegyéhez kopogott be, ahol befogadták, és a másik testvére segítségével bújtatták. A hatóságok átfogó razziákat tartottak a körzetben, folytatták a kommunista gyanús személyek és szimpatizánusok letartóztatását, akikről feltételezték, hogy segítséget nyújtanának a partizánoknak. Ennek során, 1942. II. 9-én őrizetbe vették a szovjet ejtőernyős partizán osztag parancsnokát is. Ellenőrzése és kihallgatása nyomán 1942. II. 12-én a rokonainál elfogták az utolsó ejtőernyőst is. Letartóztatása után Budapestre szállították. Perére 1942. IX. 25-én került sor. A magyar állam elleni fegyveres szervezkedés és az ellenséggel való együttműködés alapján halálra ítélték, és 1942. X. 3-án kivégezték.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

adamóci és vittenci BOROVSZKY Samu (Bácsordas, 1860. X. 25. – Budapest, 1912. IV. 24.) evangélikus vallású nemesi család sarja. 1899-től a Magyar Történelmi Társulat igazgatótanácsának választmányi tagja és a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Fő műve a SZIKLAY János társerszerkesztésével létrehozott *Magyarország városai és vármegyéi* című hat kötetes könyvsorozat.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Napóleon (BONAPARTE Napóleon. Eredeti olasz nevén **Napoleon di BUONAPARTE**; Ajaccio Korzika 1769. VIII. 15. – Szent Ilona 1821. V. 5.) francia katonatiszt és politikus. 1799-1804 Első Konzul, 1804-1815 I. Napóleon néven francia császár.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

CLAUSEWITZ Karl Gottlieb von (1780-1831) porosz katona, hadtörténész, katonai teoretikus.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

csengerújfalusi O'SVÁTH Pál (Kismarja, 1831. I. 4. – Budapest, 1908. II. 13.) A család székely eredetű. Az O'SVÁTHOK — székelyföldről történő eljövételüket követően — Ugocsa, Szatmár, Szabolcs, és Bihar vármegyékben éltek. O'SVÁTH Pál és testvérei — Gergely, András, István, és János — 1633. V. 12-én kaptak csengerújfalusi előnévvel nemeslevelet, melyet 1630. XI. 7-én Borsod vármegyében, majd 1656. V. 18-án Szatmár vármegyében is kihirdettek. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál 1831. I. 4-én született Kismarján, ahol édesapja tanító volt. Gimnáziumi éveit a derecskei református gimnáziumban töltötte, ahol négy év tananyagát két év alatt elsajátította, majd 1844-ben a debreceni református kollégiumba iratkozott be, ahol bölcséletet és jogot tanult. 1847-ben a nagylállói gimnázium tanára lett. Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc alatt a honvédség kötelékében teljesített szolgálatot. A HABSBERG megkorlátozását követően két évet töltött a Sárrett mocsarai között. Ezt követően fejezte be jogi tanulmányait. 1851-ben Berettyószentmártonban jegyzővé választották. Jegyzői munkássága nyomán Berettyószentmárton felvirágzott. 1851-ben nősült, a darvasi református lelkész leányát vette élefeleségül. Házasságukból négy fiú és egy leánygyermek született. Csengerújfalusi O'SVÁTH Pál a jegyzői elfoglaltsága mellett égzatisztként is tevékenykedett, majd 1852-ben betársult a Kolozsvár és Budapest közötti gyorskocsi vállalatba. 1859-től 1881-ig a Sárrett csendbiztos volt, melynek során a rendkívül rossz közbiztonsági helyzetű térségben számos eredményt ért el a bűnüldözés terén helyrehozva a térség közbiztonságát. Munkássága elméleti részében a csendbiztos impresszióit foglalta írásba és a Sárrett térségéről készített tájleírásokat. A csendbiztos rendszer megszüntetésével Bihar kerékesztesen postamesterséget vállalt 1880-ban, ahol 1892-ig tevékenykedett. A századfordulón Budapestre költözött, ahol 1908. II. 13-án halt meg.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

CSERMANEK János [KÁDÁR János] (Fiume, 1912 — Budapest, 1989. VII. 6.) Kommunista politikus. 1948 és 1950 között belügyminiszter. 1952 és 1954 között egy koncepciót követően börtönbe zárták. Az 1956-os forradalom alatt részt vett Nagy Imre kormányában, de november 4-én átállt a szovjetekhez, akik a visszaállított kommunista diktatúra vezetőjévé tették. 1956 novembere és 1988 májusa között az MSZMP első titkáráként, később pedig főtitkáráként megkérdőjelezhetetlenül Magyarország első emberének számított. Kétszer volt miniszterelnök.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

D

DEÁK Ferenc (Söjtör, 1803. október 17. – Budapest, 1876. január 28.) Jogász, államférfi. Aktívan részt vett a reformkori magyar országgyűlés munkájában, az első felelős magyar kormány igazságügyminisztere, az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc honvédő katonája. A neoabszolutizmus-kori elnyomás idején a magyar nemzeti ellenállás eszközeként a passzív rezisztencia mozgalom elindítója, a kiegyezés szellemi atyja.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

DZSUGASVILI Jozsif Viszarionovics [SZTALIN] (Gori, 1879 – Moszkva, 1953), az SZKP KB főtitkára, a Szovjetunió vezetője (1924–1953)

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

ERDEI Ferenc (Makó, 1910 - Budapest, 1971), politikus, államminiszter (1948-ban), földművelési miniszter (1949–1953, valamint 1954–1955), igazságügyminiszter (1953–1954), belügyminiszter (1944-1945), minisztertanács egyik elnökhelyettese (1955-1956), 1957-től a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára és az Agrártudományi Kutató Intézet igazgatója, 1964-től 1970-ig a Hazafias Népfront főtitkára.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

HABSBURG-ház (majd a HABSBURG-LOTHARINGIAI-ház), Közép-Európa több országának — így Magyarország és az osztrák tartományok — uralkodói adó család.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

POKORNY Hermann (Morvaország Kremisier, 1882.IV.7. – Budapest, 1960.) Németajkú család gyermekeként született a morvaországi Kremisirben. Korán felszínre került nyelvtelensége, iskolás korában már elsajátította a cseh és a latin nyelvet is, a későbbiek során pedig megtanulta az orosz, a bolgár és a lengyel nyelveket is. Ezekon felül valamelyest beszélt franciául és olaszul is. 1919 után tökéletesen megtanult magyarul.

A katonai pályát választotta. A bécsi Landwehr hadapród iskolát 1900. VIII. 18-án évfolyamelsőként fejezte be. 1904.X.1. és 1906.X.31. között végezte el a Császári és Királyi Hadi Iskolát kitűnő minősítéssel. Első vezérkari tiszti beosztása a 43. Landwehr gyalog dandárnál volt. Innen vezényelték két hónapos tanulmányútra Szófiába nyelvtanulás céljából. 1913-ban — kölcsönös vezénylés alapján 3/4 évet Oroszországban töltött nyelvtanulás céljából. Visszatérése után az Evidenzbüro-ba került orosz referensként.

A háború kitörésekor a hadsereg főparancsnokság hadműveleti osztályának alárendeltségébe tartozó rádiór csoportot vezetett. Sikerült megfektetnie az orosz jelkulcsokat, amely rendkívüli előnyökhöz juttatta az o-sztrák-magyar és a német hadvezetést. Az 1917. évi orosz forradalom utáni béketárgyalásokon szakértői minőségben vett részt az Osztrák-Magyar Monarchia delegációjának tagjaként.

Az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlásakor Bécsben teljesített szolgálatot az Evidenzbüro orosz referentúrájának a vezetőjeként. A közös hadseregből kilépve magyar szolgálatba állt. 1920-ban titkos küldetést vállalt, melynek keretében a krími fehér-hadsereg vezetőjével WRANGEL tábornokkal folytatott tárgyalást. Álnéven, kalandos úton került haza, teljesítve küldetését. Itthon létrehozta a Vezérkari Főnökség Nyilvántartó Iroda X alcsoportját (dekódoló). Ezt követően a Magyar Királyi Vámőrségnél, majd a Magyar Királyi Honvédségnél magas beosztásokat látott el, ahol altábornaggyá léptették elő. 1937-ben került nyugdíjba. CANARIS tengernagy az Abwehr számára megvette a kódfejtésről írott könyvének iadási jogát, nehogy a külföldi titkosszolgálatok abból okulhassanak.

Budapest eleste után MALINOVSKI marsalhoz került, majd a dálnoki MIKLÓS Béla által vezetett ideiglenes nemzeti kormányhoz. A Jóváételi Kormánybizottság és a Fegyverszüneti Bizottság elnökévé nevezték ki, majd a külügyminisztériumban a hadifoglyok ügyeit intézte. 1945. X. 1-én nyugállományú vezérezredessé léptették elő. 1949. februárjában elbocsátották. 1950. augusztusában pedig nyugdíjától is megfosztották. 1955-ig alkalmi fordításokból élt, ekkor szerény nyugdíjhoz sikerült jutnia. 1960-ban hunyt el, sírja a gödöllői Dózsa György úti temetőben van. Felesége 1983-ban követte.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Eugen HORDLICZKA (1857-1912) Az osztrák-Magyar Monarchia közös hadseregének katonatisztje. 1903-1909 között az Evidenzbüro vezetője.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

KOSSUTH Flóra magát KOSSUTH Lajos hugának kiadó szélhámosnő álneve.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

udvardi és kossuthfalvi KOSSUTH Lajos (Monok, 1802. IX. 19. – Turin, 1892. III. 20.) Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc, vezéralakja. A BATTYHÁNY-kormány pénzügyminisztere, a Honvédelmi Bizottmány elnöke, Magyarország kormányzó elnöke.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság

Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

XVI. Lajos (Versailles Franciaország, 1754. VIII. 23. - Párizs Franciaország, 1793. I. 21.) Franciaország és Navarra királya 1771-1791, majd Franciaország királya 1791-1792.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Mária Terézia (Erzsehzorgin Maria Theresia Amalia Walpurg von Österreich. Bécs 1717. V. 13. - Bécs 1780. XI. 29.) A Habsburg-házból származó osztrák főhercegnő. 1740-1780 között magyar és cseh királynő. I. Ferenc német-római császár felesége. Magyar királynőként II. Mária. 1740 X. 21.-én férjét Lotaringiai Ferencet az összes uralma alá tartozó országban névleg társuralkodói rangra emelte. Férje halála után 1756-ban elsőszülött fiát II. Józsefet tette névleg társuralkodóvá.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

PETHŐ Albert (Bécs, 1956 -) Magyar származású osztrák történész. Kutatási területe a XIX-XX. századi osztrák hadtörténelem.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PRÓKAY János a Magyar Királyi Csendőrség altisztje, aki a II. világháború időszakában az Orosházi csendőr őrsparancsnokaként teljesített szolgálatot alhadnagyi rendfokozatban. A II. világháborút követően koncepciós per keretében, koholt vádak alapján, törvénytelen módon elítélték. Többszöri fellebbezési kísérletét elutasították. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc során — mivel a szabadságharcosok a bebörtönöztöket kiszabadították — feltehetően nyugatra távozott.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

RÁDAY Gedeon (Pest, 1806 – Pest-Buda, 1873), királyi biztos az 1870-es évek körül, Nógrád vármegye főispánja.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

ROSENFELD Mátyás [RÁKOSI Mátyás] (Ada, 1892. III. 9. – Gorkij, 1971. II. 5.), kommunista politikus, a Tanácsköztársaság idején a szociális termelés népbiztosának helyettese, majd a Vörös Őrség országos parancsnoka, a proletárdiktatúra bukása után Szovjet-Oroszországba emigrált, miniszterelnök (1952–1953), MKP, majd MDP főtitkára (1945–1948–1953), MDP első titkára (1953–1956), Joszif Viszrionovics DZSUGASVILI [Sztálin] halála után politikai pozíciója meggyengült, majd mintegy száműzetésben töltött élete hátralévő éveit a Szovjetunióban.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dr. RÖDÖNYI Tibor a Magyar Királyi Csendőrség tisztje, aki a II. világháború során az orosházi szárny-parancsnokság vezetőjeként századosi rendfokozatban teljesített szolgálatot. A II. világháborút követően koncepciós per keretében, koholt vádak alapján, törvénytelen módon elítélték. Többszöri fellebbezési kísérletét elutasították. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc során — mivel a szabadságharcosok a bebörtönöztöket kiszabadították — valószínűleg nyugatra távozott.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S-Sz

Rudolf SCHAMSCHULA von simontornya (Bukovina, Czernowitz 1866. IX. 9. – Ausztria, Linz 1936. VII. 1.) Az Osztrák-Magyar Monarchia közös hadseregének katonatisztje. Az I. világháború alatt a táviró szolgálat főnöke.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sherlock HOLMES Kitalált irodalmi személy aki sir Arthur Conan DOYLE szerzőségével készült „*Sherlock Holmes kalandjai*” című krimi sorozat főszereplője.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SCHÖNHERTZ Zoltán (Kassa, 1905. VII. 25. – Budapest, 1942. X. 9.) Villamosmérnök végzettségű kommunista aktivista. A két világháború közötti Magyar Királyságban a szélsőséges illegális kommunisták mozgalom egyik vezető alakja volt. 1942-ben halálra ítélték és kivégezték.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T-Ty

borosjenői és szegedi TISZA Kálmán (Nagyvárad, 1830 – Budapest, 1902), államférfi, 1861-ben képviselőházi alelnök, miniszterelnök (1875–1890) és egyben belügyminiszter (1875–1887), valamint ideiglenesen pénzügyminiszter (1878, 1887–1889) és a király személye körüli miniszter (1879), a Szabadelvű Párt vezető személyisége, az MTA tagja.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Hercule POIROT Kitalált irodalmi személy aki Agatha CHRISTIE szerzőségével készült krimi sorozat főszereplője.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

Joachim von RIBBENTROP (Németország, Wesel 1893. IV. 30. – Németország, Nürnberg 1946. X. 6.) 1938-1945 között a III. Német Birodalom külügyminisztere. Nevéhez kötődik a Molotov-Ribbentrop paktum, azaz a német-szovjet meg nem támadási szerződés aláírása 1939-ben. 1946-ban a nürnbergi per során halálra ítélték és kivégezték.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

RONGE Maximilian ezredes 1907-ben századosi rangban került az Evidenzbürohoz. 1908-ban Alfred REDL őrnagytól átvette az Evidenzbüro vezetői teendőit. 1917-ben az Osztrák-Magyar Monarchia hadsereg-főparancsnoksága hírszerző főosztályának parancsnoki posztjára került.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vera ROSAKOV Kitalált irodalmi személy aki Agatha CHRISTIE szerzőségével készült krimi sorozat egyik szereplője.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata

2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

S-Sz

SZILÁGYI Sándor (Kolozsvár 1827. VIII. 30. – Budapest, 1899. I. 12.) Jogot és bölcséletet tanult az 1840-es évek első felében. Az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc márciusi eseményei kapcsán nemzetőrként teljesített szolgálatot, majd a *Pesti Hírlap* és az *Elektépek* munkatársa lett. 1850-ben *Magyar Emléklapok* címmel folyóiratot alapított, majd a lap betiltása után a *Magyar Írók Füzetei* című, újságot hozta létre. Ezt követően a *Pesti Röpívek*, majd a *Pesti Ívek*, a *Magyar Hírlap* folyóiratokat szerkesztette, amelyeket szintén betiltottak. Ezután *Nagyaenyedi Album* címmel évkönyvet szerkesztett, amelyet elkoboztak. 1853-ban hozta létre a *Nők Könyve* című almanachot. A neoabszolutizmus éveiben tanított a kecskeméti református kollégiumban, a nagykőrösi egyháztanács oktatási intézményében, továbbá titkári posztot töltött be BATHORI Gábor püspök mellett. A Magyar Tudományos Akadémia 1857-ben levelező taggá, majd 1873-ban rendes taggá választotta egyben pedig az irodalomtörténeti és történettudományi bizottságnak is tagja volt. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium titkárának nevezték ki 1877 nyarán, ezt követően a Lodivika Akadémián tanított történelmet. 1875-ben a Magyar Történelmi Társulat titkárának választotta, miután a *Századok* című folyóirat szerkesztését is végezte. Szerkesztője volt az 1895-ben kiadott tíz kötetes *A magyar nemzet története* című műnek. 1895-ben a kolozsvári egyetem bölcséleti kara tiszteletbeli doktorrá választotta. 1896-ban a bécsi tudományos akadémia külföldi levelező tagjává választotta. Alelnöke volt a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaságnak. 1896-ban miniszteri tanácsosi címet kapott. 1897-ben 70. születésnapján bronz emlékműt vettek a tiszteletére. 1899-ben budapesti otthonában halt meg.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek* (*Acta Historiae Praesidii Ordinis*), XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

VALENTINY Ágoston (Kalocsa, 1888. X. 6. – Budapest, 1958. VIII. 21.) Szegedi ügyvéd, a II. világháború után polgármester, szakszervezeti és a Szociáldemokrata Párt funkcionáriusa. A II. világháború végén a Magyar Királyságot megszálló szovjet hatalomnak a támogatását élvező, ám a nemzet részéről semmiféle felhatalmazással nem rendelkező ügynevezett „ideiglenes nemzeti kormány” igazságügyminisztere 1944. XII. 22. – 1945. VII. 21. között.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek* (*Acta Historiae Praesidii Ordinis*), XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

VARGA Gyula (Kismarja 1924. IV. 2. -) Etnográfus, a debreceni Déri Múzeum tudományos főmunkatársa 1969-től. Fő műve az „Egy falu az országban (Kismarja életrajza a felszabadulásig).”

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek* (*Acta Historiae Praesidii Ordinis*), XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX GEOGRAPHICUS

A-Á

Abony pest vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Alföld, a Kárpát-medence Dunától keletre elterülő – a Tisza által kettévágott – sík vidéke.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Amerikai Egyesült Államok (gyakran mint Egyesült Államok, angol rövidítése: USA=United States of America), szövetségi állam Észak-Amerikában.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Anapa település a Fekete-tenger keleti partvidékén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Anglia Nagy-Britannia (Nagy-Britannia és Észak Írország Egyesült Királysága) része, a Brit-szigetek nagyobbik szigetén helyezkedik el Wales és Skócia társaságában, lakóinak anyanyelve angol.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Apahida Eredeti XIV. századi nevén Apáthídja. A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított Kolozs vármegyei település, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Árvanádasd a trianoni békediktátum nyomán az I. világháborút követően létrehozott mesterséges államalakulat, Csehszlovákia fennhatósága alá került Árva vármegyei település, jelenleg Szlovákia területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ázsia A legnagyobb kiterjedésű kontinens. Északról a Jeges-tenger, keletről a Csendes óceán, délről az Indiai-óceán nyugatról pedig az Ural hegység, továbbá a Fekete-tenger és a Vörös-tenger határolja.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

B

Baja Bács-Kiskun vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balatonszabadi Somogy vármegyei település a Balaton déli partján.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balatonújhely Somogy vármegyei település a Balaton partján, melyet Balatonkilitivel egyetemben Siófokhoz csatoltak a XIX. század első felében.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Baleári-szigetek A Földközi-tenger nyugati medencéjében, az Ibériai-félszigettől keletre, mitegy 200 km távolságra található Spanyolországhoz tartozó szigetsoport.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Balkán az európai kontinens egyik félszigete, amely a Kárpátok déli vonulatától és a Szávától délre eső félszigetet foglalja magában, az Adria, a Földközi-tenger, az Egei-tenger, a Márvány-tenger és a Fekete-tenger határolja. Ázsiától a Boszporusz és a Dardanellák választják el.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bánát a Tiszántúl déli, Szeged alatti területe, amelyet keletről Erdély, délről a Duna, nyugatról a Tisza határol, a trianoni békediktátumot követően jelenleg részben Szerbia, részben pedig Románia része.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendőbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Báránd A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Békéscsaba Békés vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Belgium Nyugat-európai ország, 1830-tól független állam.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bereck Székelyföldi magyar település az Ojtozi-szorosnál a Csernika patak partján.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Beregszász Kárpátaljai település a jelenlegi magyar-ukrán határ mentén jelenleg Ukrajna területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berekböszörmény a történelmi Magyarország Bihar és Hajdú vármegyéinek a maradványán létrejött Hajdú-Bihar vármegyei település. A település trianoni békediktátum előtt Bihar vármegyéhez tartozott.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berettyó A Berettyó a Tiszántúl egyik kisfolyója. Erdélyben, a Szilágy megyei Réz-hegységben ered, 379 méteres magasságban, több patak egyesüléseként. A folyamszabályozásokat megelőzően a nagy Sárrét élővilágát táplálva a Sárrét medencébe folyt. A folyamszabályozásokat követően elvágták a Sárréti medencétől és új medret kialakítva a Sebes-Körösbe vezették. Ennek következtében a gazdag élővilággal rendelkező Sárrét térségének eredeti flóráját és faunáját valamint fokgazdálkodását elhalásra ítélték a nagyüzemi legeltető állattartás érdekeinek megfelelően. Az eredetileg 364 km hosszú folyó 198 km-re rövidült, melyből a trianoni békediktátum által létrehozott határokon belül 78 km hosszan folyik.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berettyószentmárton A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Berettyóújfalu A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bécs Ausztria fővárosa.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Békés megye Lásd Békés vármegye

Békés vármegye A történelmi Magyarország 63 vármegyéjének egyike, amely a Tisza és erdély között terült el a Tiszántúl középső részén.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bihar vármegye A történelmi Magyarország 63 vármegyéjének egyike, Erdélyi területén, székhelye Nagyvárád. Jelenleg Romániához tartozik.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Biharkeresztes a történelmi Magyarország Bihar és Hajdú vármegyéinek a maradványán létrejött Hajdú-Bihar vármegyei település.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Borsod vármegye Lásd Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye.

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye A trianoni békediktátum után Borsod, Abaúj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék ma A trianoni békediktátum nyomán Abaúj-Torna vármegye, Borsod vármegye és Zemplén vármegye maradványaiból jött létre Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bosznia-Hercegovina nyugat balkáni tartomány, melyet az Osztrák-Magyar Monarchia 1878-ban okkupált, majd 1908-ban annektált. Bosznia-Hercegovinát az Osztrák-Magyar Monarchia két társországa az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közösen kormányozta. A tartomány felett a közös pénzügyminiszter diszponált. A tartomány közigazgatási költségeit a tartománynak kellett fedeznie. Ezért az nem tartozott a delegációk hatáskörébe. Plusz kiadás esetén a hozzájárulást a két országgyűlés közösen adta meg. Az annektálás után a helyzet lényegesen nem változott. Bosznia-Hercegovina igazgatásában a dualizmus elve érvényesült. A tartomány nem tartozott sem az Osztrák Császársághoz, sem a Magyar Királysághoz, és önálló harmadik egységet sem alkotott. A tartomány hadügyi kérdéseit az uralkodói felségjog alapján intézték. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a tartomány a Szerb-Horvát-Szlóven Királyság, majd Jugoszlávia részévé vált. Önállóságra Jugoszlávia felbomlása után tett szert.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Börgönd fejér vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Brassó város a történelmi Brassó Vármegye székhelye. Dél erdélyi település, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Brit-szigetek Lásd Nagy Britannia

Budapest Magyarország fővárosa, 1872-ben Óbuda, Buda és Pest egyesítésével jött létre.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Bukarest Románia fővárosa.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Bulgária Kelet-balkáni ország.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

Cigánd A trianoni békediktátum nyomán Abaúj-Torna vármegye, Borsod vármegye és Zemplén vármegye maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település a Bodroghözben.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csap kárpátaljai település jelenleg Ukrajna területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Cseh-Morva Protektorátus A III. Német Birodalom által az I. világháborút követően 1939. III. 15-én mesterségesen létrehozott bábállam, Csehszlovákia nyugati területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csehország a Cseh-Morva medencében a szláv nyelvcsaládhoz tartozó cseh nemzet által lakott ország, amely jelentős történelmi múlttal jelentkezik, bár hosszú ideig a HABSBURG-birodalom tartományi szintre súlyosított részeként működött. A két világháború között és a második világháború után. Szlovákiával alkotott államközösséget, Szlovákia függetlenségéig. A második világháború után az ország németajkú lakosságát elűldözték.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csernika Az Ojtozi-szorosban futó határpatak.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

D

Debrecen a trianoni békediktátummal elcsatolt Hajdú és Bihar vármegye maradványain létrejött Hajdú-Bihar vármegye székhelye.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Deményháza A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított Máramaros vármegyei település, Marosvásárhelytől 32 km-re a Nagy-Nyarád felső folyásának bal partján, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Derecske A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dég Fejér vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-Amerika Az amerikai kontinens döntő többsége az egyenlítőtől délre helyezkedik el. A Csendes-óceán, az Atlanti-óceán és a Karib-tenger határolja, az amerikai kontinens északi részével keskeny földnyelv köti össze melyet a Panama-csatorna szel ketté.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-Erdély Erdély azon része, melyet a II. bécsi döntés román fennhatóság alatt hagyott.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dél-Lengyelország Lengyelország déli része.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Délvidék A Duna-Tisza köze és a Tiszántúl Szeged alatti része. Az eredetileg színmagyar lakosságot a törökök szinte teljesen kipusztították. Helyükre a Habsburgok szerbeket, illetve románokat telepítettek. Jelenleg — a trianoni békediktátum nyomán — részben Romániához részben Szerbiához tartozik. Az 1848-1849-es, az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a szerb fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a szerb-magyar viszonyt. A szerbiai magyarok küzdenek a nemzeti jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Duklai hágó A felvidéket Lengyelország déli részével összekötő hágó, mely nevét a lengyel oldalon lévő Dukla településről kapta. A magyar oldalon a hágó Felsőkomárnok községhez tartozik. Jelenleg Szlovákia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Duna-Tisza köze A Duna és a Tisza között húzódo terület.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Dunántúl, a Kárpát-medence azon területe, melyet északról és keletről a Duna, délről a Dráva nyugatról pedig a Lajta folyó határol.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E

Enying Fejér vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Eperjes a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt felvidéki város Kassától 33 km-re északra a Tarca patak partján, jelenleg szlovák fennhatóság alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Erdély A történelmi Magyarország Keleti, a Kárpátok és a Bihari-hegység által övezett tájegysége, jelenleg Romániához tartozik. A trianoni békediktátum óta a román hatóságok változó erősségű magyarellenes politikával igyekeztek a magyar lakosság létszámát csökkenteni, befolyását mérsékelni. Az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-román viszonyt. Az erdélyi magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Európa az Atlanti Óceán, a Földközi és a Fekete Tenger, a Kaukázus, a Kaszpi Tenger továbbá az Ural és az északi Jeges Tenger által határolt kontinens.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Észak-Afrika Az Afrikai kontinensnek az Atlanti-óceán és a Vörös-tenger közötti része, melyet északról a Földközi-tenger határol.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionjn. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Észak-Erdély a második bécsi döntéssel a Magyar Királysághoz visszacsatolt terület (1940-1944).

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Észak-Szlovákia A trianoni békediktátum által megcsonkított Magyar Királyság felvidéki területének északi része.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Fekete-Körös Erdélyben a Bihar hegységből eredő folyó, amely a folyamszabályozás előtt 260, azt követően 167 km hosszú. A Sebes-Körösrel egyesülve a tiszába torkollik.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fekete-tenger Az Földközi-tenger Kis-Ázsia és Dél-Kelet-Európa által határolt beltengere, mely a Földközi-tengerrel a Boszporuszi-szoroson, a Dardanellákon és a Márvány-tengeren keresztül érintkezik.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Felvidék A történelmi Magyarország északi hegyvidéke. Jelenleg a Kisalföld északi részével együtt alkotja Szlovákia területét. A trianoni békediktátummal elcsatolt felvidéken és Kisalföldön élő magyarságot a csehszlovák állam igyekezett kiszorítani a térségből, különösen erősen jelentkezett ez a szándék a második világháború nyomán. Ezek az atrocitások beárnyékolják a szlovák-magyar viszonyt. A felvidéki magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fiume 1918-ig a Magyar Szent Korona csatolt teste, Adria parti kikötőváros, jelenleg Horvátország területén.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Földvár Brassó vármegyei település Dél-Erdélyben, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Franciaország döntően franciák által lakott nyugat-európai ország. Szárazföldön Belgium, Luxemburg, Németország, Svájc, Olaszország és Spanyolország határolja. Vízi határai az Atlanti óceán, La Manche csatorna és a Földközi-tenger. Álamformája többször változott, a Francia Királyságot követően császárság, jelenleg pedig köztársaság.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Akos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G-Gy

Galánta Kisalföldi település a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Pozsony vármegyében, jelenleg szlovák fennhatóság alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gallícia A Felvidékkel határos lengyelországi tartomány, amely Lengyelország felosztását követően az Osztrák Császárság egyik tartományává vált.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gádorján A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrett csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gádoros Békés vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gelendzsik Település a Fekete-tenger keleti partján Novorosszijszk közelében.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Görömböly Miskolc közeli település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Görgényvásáros A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított és román fennhatóság alá került Máramaros vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gyergyószentmiklós a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Erdélyi város Csík vármegyében, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Győr A trianoni békediktátum által elcsatolt, Győr vármegye, Moson vármegye és Sopron vármegye maradványainak egyesítéséből létrehozott Győr-Moson- Sopron vármegye székhelye.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gyula Békés vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

HABSBURG-birodalom (Lásd Habsburg-monarchia.)

HABSBURG-monarchia a HABSBURG-ház Közép-Európában uralkodó tagjai által uralt területek összessége. A dualizmus időszakában az Osztrák-Magyar Monarchia nem hivatalos, szinonim kifejezése.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Hajdú-Bihar vármegye A trianoni békediktátum után Hajdú és Bihar történelmi vármegyék maradványaiból létrejött vármegye.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Háromszék Erdélyi település, jelenleg Románia területén.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Háromszék vármegye Magyar területi közigazgatási egység volt Erdélyben, 1920-ig, jelenleg Románia területén található.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Hétbük A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított és román fennhatóság alá került Maros-Torda vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Horvátország Magyarország déli szomszédja, 1920-ig a Magyar Királyságban autonómiát élvező ország. Eredetileg a Dráva és a Száva közötti területet magába foglaló térséget magyarok lakták, akiket a török csapatok kipusztítottak, helyükre horvátok települtek, így vált a korábban a Száva és Adria közötti Horvátország Horvát-Szavón országgá, amely már a szlávok által benépesített Dráva-Száva közt, is magába foglalta. A dualizmus időszakában Dalmácia még nem képezte Horvát-Szavón Ország részét, hanem az osztrák örökös tartományok egyike volt, hasonlóan az Isztriai félszigethez. Az első világháború után a Horvát-Szavón elnevezést Horvátország név váltotta fel, amely magába Horvát-Szavón Országot és a hozzá csatolt Dalmáciát és Isztriát is. A trianoni békediktátum után a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság, majd Jugoszlávia tagállama, 1941-1945 között önálló, majd ismét Jugoszlávia része, végül 1991 nyarától újra független állam.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

I-í

Ibériai félsziget Európa délnyugat része, amely a Pireneusi-hegységgel kapcsolódik a kontinenshez, nyugaton a Csendes-óceán, keleten pedig a Földközi tenger határolja. Déli végén a Gibraltári szoros választja el Afrikától.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

J

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye A történelmi Magyarország 63 vármegyéjének egyike.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Jugoszlávia nyugat Balkán szláv népei által lakott térség. Az első világháború után keletkezett Szerb-Horvát-Szlovén Királyság néven, amely a két világháború között a Jugoszláv Királyság nevet vette fel. A második világháború során felbomlott, majd ismét egyesült Jugoszláv Szocialista Köztársaság néven, amely 1992-2006-ig folyamatosan felbomlott a Jugoszláviában élő szláv népek önálló nemzeti államaivá. Jelenleg — a trianoni békediktátum nyomán — az alföld déli része a többszörösen átalakult Szerb-Horvát-Szlovén Királyság egyik utódállamához a Szerb Köztársasághoz tartozik. Az Alföld déli részébe betelepített szerb lakosság az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc, az 1918-1919-es forradalmak és a második világháború során tömeges és drasztikus gyilkosságokat követtek el a magyar lakossággal szemben. A szerb hatóságok a Délvidék-i magyar lakosság beolvasztására törekedtek.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

Kanári-szigetek Vulkanikus szigetsorozat az Atlanti-óceánban Afrika partjaitól mintegy 125-200 km-re Spanyolország fennhatósága alatt.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kassa Felvidéki város. Jelenleg Szlovákia területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kálnok erdélyi település a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Háromszék vármegyében a Kálnok patak partján, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátalja Korábban Ruszka Krajna néven ismert, döntően magyarok, ruszinok és ukránok által lakott terület, a történelmi Magyarország része, amely a történelmi magyar vármegyék közül Ung, Bereg, és Máramaros vármegyék döntő többségére terjedt ki. A Kárpátok és a Tisza felső folyása közötti terület. A trianoni békediktátummal Csehszlovákiához csatolták, amely 1939-ben visszatért az anyaországhoz, majd az 1947. évi párizsi békediktátum a Szovjetunióhoz csatolta. Jelenleg Ukrajnának a Kárpát medencébe ékelődő nyúlványa. Ukrajna felől a Kárpátok hegysége, a többi oldalról pedig Szlovákia, Magyarország és Románia határolja. A második világháborút követően a megszálló szovjet csapatok tömegesen hurcolták el a magyar lakosság akiknek a döntő többsége elpusztult. Ezek az atrocitások beárnyékolják a ukrán-magyar viszonyt. A kárpátaljai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpát-medence keleten és délen a Kárpátok, északon az Alpok, nyugaton pedig a Dinári-hegység által határolt terület.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kárpátok A Dévényi kaputól a Vaskapuig terjedően a történelmi Magyarországot határoló hegyvonulat.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kászon Csángóföldi város, eredetileg magyar lakossággal, ma többségében románok lakják.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kesd Váctól 6 km-re fekvő település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kézdivásárhely Erdélyi város jelenleg Románia területén.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Kijev Ukrajna fővárosa.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Királyháza kárpátaljai település a trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított Ugocsa vármegyében, jelenleg Ukrajna fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kismarján A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kisszeben a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt felvidéki település Eperjes közelében, jelenleg szlovák fennhatóság alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kistokaj Miskolc közeli település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kisvárda a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványain létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kolomea A Kárpátok keleti oldalán Kárpátaljával átellenben fekvő város.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kolozsvár erdélyi város, jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Komoró a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványain létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Königgrätz csehországi város, ahol a HABSBERG-birodalom hadereje 1866. VII 3.-án vereséget szenvedett.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya ál-

tal szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Körösmező Kárpátaljai település a történelmi Máramaros vármegyében, jelenleg Ukrajna területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közép-Amerika Az Észak-Amerikát Dél-Amerikával összekötő földnyelv és a környező szigetvilágot magába foglaló terület.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Közép-Európa A kontinens közepén elhelyezkedő terület, amely magába foglalja Észtszágot, Lettországot, Litvániát, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát, Ausztriát, Szlovéniát, Magyarországot és Horvátországot.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Krím A Fekete- és az Azovi-tenger között elhelyezkedő félsziget.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

Lengyelország a Balti Tenger, Németország, Csehország, Szlovákia, Ukrajna, Belorusszia, és a néhai Kelet-Poroszország maradványa ma orosz terület által határolt ország. A történelmi Magyarország Lengyelországgal határos volt. A lengyel-magyar kapcsolatok hagyományosan jók voltak, amelynek emléke élénken él mindkét népben. Lengyelország a XVIII. században elvesztette szuverenitását, amikor Oroszország, Poroszország és a Habsburg-birodalom között felosztották. Lengyelország államisága az első világháború után állt helyre, azonban a HITLER és SZTÁLIN közötti alku nyomán Németország és a Szovjetunió ismét megszállta. Függetlensége a második világháború után állt ismét helyre.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Létavértes A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település, amely 1970-ben a korábban önálló Nagyléta és Vértes, községek egyesítésével létrejött nagyközség.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Lővér A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított Maros vármegyei település jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Magyar Királyság Lásd Magyarország

Magyarország. Államformák: 898-tól a honfoglalást követően a hét magyar törzs szövetsége, majd 1000-tól, az államalapítástól 1918-ig Magyar Királyság, 1918. november 16.-ától Magyar Népköztársaság, 1919. március 21.-étől Tanácsköztársaság, 1919. június 23.-ától Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság, 1919. augusztus 2.-ától Népköztársaság, 1919. augusztus 8.-ától Magyar Királyság, 1946. február 2.-ától Magyar Köztársaság, 1949. augusztus 20.-ától Magyar Népköztársaság, 1989. október 23.-ától Magyar Köztársaság. A XX. század elején rabló, imperialista békediktátummal területének mintegy 2/3-át lakosságának több mint a felét elcsatolták. A trianoni békediktátum előtti Magyarországot tekintjük a történelmi Magyarországnak, amely magába foglalta a Magyar Szent Korona alá tartozó területeket azaz a Kárpát-medencét, amely több, mint 1000 éven át gazdasági földrajzi és kulturális egységet alkotott. A trianon utáni Magyarországot pedig többféle elnevezéssel is szokás jelölni például, kismagyarország, középmagyarország stb.. A történelmi Magyarországon csaknem 283 000 km² területen mintegy 20 000 000 lakos élt. A trianoni békediktátum nyomán az ország területe 93 000 km²-re, lakóinak száma pedig 8 000 000 főre csökkent. A Kárpát-medencében élő magyar etnikum közel egyharmada került kisebbségi sorba az átrajzolt határokból következően. A magyar nemzet elcsatolt részei azóta a kisebbségi jogaitól többé-kevésbé megfosztottan, a többségi nemzet beolvasztási kísérletei között éli életét. Ez a helyzet a térség viszálykodásainak a melegágya. A sovinszta politikai csoportosulások tevékenysége nehezíti a Kárpát-medence fejlődését, egyben pedig akarva-akaratlanul kedvez a külső hatalmi befolyások erősödésének.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Marosvásárhely erdélyi város a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Maros-Torda vármegyében jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Máriabesnyő A török időkben elnéptelenedett település, mely ma Gödöllő város része.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

nyos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Máramarossziget erdélyi város jelenleg Románia területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Miskolc a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abauj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abauj-Zemplén vármegye székhelye.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mencsul-havasok A kárpátoknak Rahótól északra elterülő része.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mezőkeresztes A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Borsod, Abauj és Zemplén vármegyéinek maradványán létrejövő Borsod-Abauj-Zemplén vármegyei település.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mezőkövesd a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abauj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abauj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mezőkomárom Fejér vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ménfő Lásd Ménfőcsanak

Ménfőcsanak a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron megyék maradványainak területén létrejött győr-moson-sopron megyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Mikóháza a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abauj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abauj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány

korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Moldva (Oltémia) Lásd Románia

Moszkva Oroszország fővárosa, 1917-től Szovjet-Oroszország, majd a Szovjetunió fővárosa volt fennállásáig.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Munkács Kárpátaljai város jelenleg Ukrajna területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

N-Ny

Nagybocskó Kárpátaljai település a Máramarosi-medence keleti részén, jelenleg Ukrajna fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagy Britannia Lásd Anglia

Nagyernye erdélyi város a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Maros vármegyében az Ernye patakpartján, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagykálló a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványain létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei település.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagykároly partiumi város, a trianoni békediktátummal a Tiszántúlnak Magyarországtól elcsatolt Szatmár vármegye román fennhatóság alá került részén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagykereki A trianoni békediktátum nyomán a történelmi Magyarország Hajdú és Bihar vármegyéinek maradványán létrejövő Hajdú-Bihar vármegyei település

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagyléta Lásd Létavértes

Nagymajtény Nagykároly és Szatmár között fekvő település, a trianoni békediktátum nyomán Szatmár vármegye román fennhatóság alá került részén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nagyvárad partiumi város, a Sebes-Kőrös mentén, jelenleg Románia területén.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nameszto Lásd Námlesztó

Námlesztó a trianoni békediktátum nyomán az I. világháborút követően létrehozott mesterséges államalakulat, Csehszlovákia fennhatósága alá került Árva vármegyei település, jelenleg Szlovákia területén. A XVI. század közepén a lengyel-kozák háború miatt a Magyar Királyságba menekülő RANDA Andrásnak a Námlesztói nevet felvevő György unokája alapította a települést, amely Árva vára urainak, a Thurzó családnak egyik jobbágyfaluja lett.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Neusandez Lásd Nowy Sacz

Németország A germán törzsek szálláshelyeinek területén alakult ki a római Birodalom szétzilálásakor a germán szövetség, amelyből kifejlődött a Német-Római Császárság. A német nyelvterület politikai egysége azonban fokozatosan felbomlott, így számos független ország keletkezett. Laza irányítást biztosított azonban az úgynevezett választófejedelmek által választott német-római császár léte. E tisztséget hosszú időn át a HABSBURGOK töltötték be. 1871-ben jött létre porosz vezetéssel az úgynevezett kis német — Ausztria nélküli — egységen nyugvó német császárság. Az első világháború után a császárság köztársasággá alakult. Az Adolf HITLER által vezetett úgynevezett III. Birodalom hozta létre a nagy német — Ausztriát is magába foglaló — egységet. A II. világháború után. Németországtól, mint vesztes országtól elcsatolták Kelet-porországot az úgynevezett protektorátusait és Ausztriát. Az elcsatolt területeken csupán Ausztriában maradt meg a német ajkú lakosság. A többi részeken a németeket elűldözték, vagy megsemmisítették. A porosz vezetéssel létrehozott kis német egység területén pedig két államot hoztak létre, a nyugati országok felügyelete alatt álló Németországi Szövetségi Köztársaságot és a keleti részen a Szovjetunió felügyelete alatt álló Német Demokratikus Köztársaságot. A Szovjetunióban és Szövetségeseinél a pártállami berendezkedés összeomlása nyomán a Német Demokratikus Köztársaság egyesült a Németországi Szövetséges Köztársasággal 1990. X. 3.-án. A Németországi Szövetségi Köztársaság az Európai Unió legerősebb tagállama.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nógrádverőce Pest vármegyei település a Duna bal partján átellenben Kisoroszival, jelenlegi elnevezése Verőce.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Novorosszjkszk a Fekete-tenger partján fekvő település Anapától dél-keletre.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nowy Sacz [Neusandez] A Kárpátok túloldalán Lengyelország Gallíciai tartományának déli részén fekvő település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyárádköszvényes A trianoni békedítummal Magyarországtól elszakított és román fennhatóság alá került Máramaros vármegyei település a Nyárád patak jobb partján.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyárádremete A trianoni békedítummal Magyarországtól elszakított és román fennhatóság alá került Máramaros vármegyei település a Vityal patak mentén, Marosvásárhelytől 34 km-re.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyíregyháza a trianoni békedítummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványaiból létrejött szabolcs-szatmár-bereg megyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Nyugat-Európa, Európa nyugati fele, a Varsói Szerződés felbomlásáig az úgynevezett vasfüggöny túloldalán elhelyezkedő országok gyűjtőfogalma volt, azonban gyakorta alkalmazzák a Magyarországtól nyugatra fekvő államok megnevezésére is.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O-Ö

Odessza Ukrajnai város a fekete tenger partján közel a Dnyeszter torkolatától.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ojtozi szoros hágó az Erdélyt övező Kárpátokban jelenleg Románia területén.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Olaszország Dél-Európai, az Itáliai félszigetet, Szicíliát és Szardíniát magába foglaló ország.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

zion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Olmütz Csehországi város, Morvaország közepén.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Orosháza Békés vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelesegteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Oroszország Kelet-Európában és Észak-Ázsiában elterülő állam, 1917 és 1992 között a Szovjetunió vezető tagköztársasága. A Szovjetunió-t megelőző időszakban Oroszország elnevezése Orosz-Birodalom, amely fokozatosan terjedt ki Európa keleti területére, majd belső- és északkeleti térségekre is. Lakóinak többsége orosz. Államformája abszolút monarchia, az ország élén a cári család családfője állt.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák Császárság a HABSBURG-dinasztia Közép-Európában fekvő tartományainak összessége, a Magyar Szent Korona alá tartozó területek kivételével.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Osztrák-Magyar Monarchia (Österreichisch-Ungarische Monarchie) Ausztria-Magyarországnak nevezték az 1848-1849-es magyar forradalmat és szabadságharcot leverő Habsburg hatalom kormányzása alatt álló területeket. A kiegyezést követően az Osztrák-Magyar Monarchia létrejötté után is használatos volt e kifejezés a köznyelvben még egy ideig. A kiegyezéssel jött létre az Osztrák-Magyar Monarchia, amely az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság 1867 és 1918 között fennálló olyan szövetsége, amelyben a két társország bizonyos ügyeit közösen, a többi pedig önállóan intézte. A közös ügyek közé tartoztak a Pragmatica Sanctio-ból származó ügyek (külügy, hadügy és a finanszírozásukra szolgáló pénzügy), hitelügy. Ehhez az ügyrendszerhez csatlakoztak a dualisztikus ügyek azaz a vám- és kereskedelmi szövetség, valamint a nem közös de lehetőleg egyetértőleg intézendő ügyek (közvetett adózás, vasút, hajózás, posta, pénzügyrendszer). A dualisztikus ügyek a közös ügyektől — vagy ahogyan a magyar kiegyezési törvényben található a közös érdekű viszonyoktól — abban különböztek, hogy a közös ügyek tekintetében kizárólag közösen járhatott el a két ország, a dualisztikus ügyek körében pedig, ha nem jött létre a társországok között közös megállapodás a két ország önállóan is eljárhatott.

Az Osztrák-Magyar Monarchiának nem volt közös államfője és kormánya. Mindkét állam legfőbb közjogi méltóságát az osztrák császári és a magyar királyi tisztséget egy természetes személy I. Ferenc József töltötte be. Közös kormány ugyan nem létezett, azonban a közös ügyek intézése céljából közös minisztériumok működtek, amelyek élén közös miniszterek álltak, külügy-, hadügy- és pénzügyminiszter. E miniszterek értekezleteit — amelyben a két társország miniszterelnöke és a társországoknak a tárgyalási témában érintett miniszterei is részt vettek — hívták közös minisztertanácsnak. Amennyiben a közös minisztertanácsban az uralkodó elnököl az üléseket koronatanácsnak nevezték. A közös minisztereket az uralkodó a két társország országgyűlésétől függetlenül nevezte ki és mentette fel. A közös minisztereket az uralkodónak tartoztak felelősséggel.

A közös költségeket a delegációk hagyták jóvá. A delegációk a két társország országgyűléseinek a bizottságai voltak, amelyeket az országgyűlések felhatalmaztak a közös költségvetés megállapítására. A közös költségvetésre a javaslatot a közös pénzügyminiszter terjesztette elő az indokláshoz pedig a közös külügy- és hadügyminiszter is csatlakozott. A hatvan tagú delegációkat egy évre választották. A magyar delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját a főrendiház küldte. A magyar delegáción belül öt horvátországi képviselőnek kellett lennie négynek a képviselőházból egynek pedig a főrendiház tagjai közül. Az osztrák delegáció negyven tagját a képviselőház, húsz tagját pedig az urak háza választotta. Csehország tíz, Gallícia hét, Morvaország négy, Alsó Ausztria három, Felső Ausztria kettő Steyer kettő, Tirol kettő a többi tartomány pedig

egy-egy tagot küldött a delegációba. A delegációk évenként felváltva Bécsen és Budapesten ülészek. Egyet nem értés esetén a delegációk tekintetében az uralkodónak nem volt döntési joga.

A közös költségek fedezésére a vámbevételek voltak hivatottak. A fennmaradó résznek a két társország közötti megosztási arányáról pedig a két országgyűlés döntött. Ezt az arányt kvótának nevezték. A kvótát meghatározott időre állapították meg. A kvóta megállapítása érdekében a két országgyűlés bizottságot küldött ki a téma egyeztetése céljából. Abban az esetben, ha a két országgyűlés nem tudott megállapodni, az uralkodónak volt döntési joga. Mivel a Magyar Királyság gazdasága dinamikusabban fejlődött a bevételei is gyorsabban nőttek, mint az Osztrák Császárságé. Ebből fakadóan pedig a közös költségek fedezésében a magyar arány nőtt. 1873-ban a magyar arány 31.4%, 1917-ben pedig 34.4% volt.

Az Osztrák-Magyar Monarchia területe a történelmi Magyarországot és az Osztrák Császárságot foglalta magába, amely ebben az időben kiterjedt a mai Ausztrián túl a mai Cseh Köztársaságra és a mai Lengyelországon is, amelynek a történelmi elnevezése Gallícia, továbbá Bukovinára valamint az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság közös irányítása alatt álló Bosznia-Hercegovinára. Az Osztrák Császársághoz tartozott még a Dalmát tengerpart is Fiume kivételével, amely a Magyar Királyság részét alkotta.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Ózd a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Borsod vármegye, Abaúj vármegye és Zemplén vármegye maradványainak egyesítésével keletkezett Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Ötveny a trianoni békediktátummal elcsatolt Győr, Moson és Sopron vármegyék maradványain létrejött –győr-moson-sopron megyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye a történelmi Magyarország középső részén elterülő vármegye 1876 és 1950 között.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Poroszló heves vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Portugália Európa legnyugatibb állama, a Hispán-félsziget Atlanti-óceán-i partvidékén terül el.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pozsony A trianoni békediktátum után Szlovákia fővárosa. A történelmi Magyarország Pozsony vármegyéjének székhelye. Árpád-kori település. A magyar országgyűléseket évszázadokig Pozsonyban hívták össze.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Przemysl Galíciai stratégiai erődegyüttes, amely az Osztrák-Magyar Monarchia keleti határait védte.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pusztaföldvár Békés vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Pusztatenyő Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

R

Rahó Kárpátaljai település jelenleg Ukrajna fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Raszlavica Lásd Rázlófalva.

Rázlófalva a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt felvidéki település Eperjes közelében, jelenleg szlovák fennhatóság alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Rimaszombat a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt felvidéki település, Gömör vármegyében, jelenleg Szlovákia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Román Királyság Lásd Románia

Román Királyság Lásd Románia

Románia Magyarországgal határos ország. A trianoni békediktátum Romániának jutatta a történelmi Magyarország mintegy egyharmadát több millió magyar ajkú lakossal. Románia a XIX. század utolsó negyedében jött létre havasalföldi és moldáviai fejedelemségek egyesülésével, Román Királyság néven amely államforma 1945-ig működött. Az 1848-1849-es, 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a román fegyveresek. Ezek az atrocitások és a román pártállam időszakában megvalósuló magyarellenes magatartás beárnyékolják a

magyar-román viszonyt. A román hatóságok a magyar nemzetiség beolvasztására törekedtek. A romániai magyar nemzetiség az ország Európai Unióhoz történő csatlakozása után is küzd a nemzetiségi jogai maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

S-Sz

Sajókaza A trianoni béketidiktátum után Borsod, Abauj-Torna és Zemplén történelmi vármegyék maradványaiból létrejött Borsod-Abauj-Zemplén megye területén fekvő település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sárhíd Zala vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sárrét A Sárrét a Berettyó, a Sebes- és a Fekete-Körös alsó folyásának egykori árterülete, amely a mai Békés, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyék területén fekszik. A középkorban a Sebes-Körös mentét Nagyváradtól Berekböszörményig Rétköznek nevezték. A Sárrét elnevezés a XVI–XVII. században kiszorította a korábban használt Nagysár nevet, amelyen azonban csupán a mocsarat, és nem a vidéket értették. A Sárrét nagy része beletartozik a Körösköz névvel jelölt tájba is.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sebeskörös Erdélyben ered, a Tiszába pedig Szolnok és Szeged között torkollik.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sepsiszentgyörgy erdélyi város a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Háromszék vármegye központja, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Sepsibodok erdélyi település a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Háromszék vármegyében, Sepsiszentgyörgytől északra 11 km-re, az Olt folyó bal partján, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Solferino Észak-Itáliai város, ahol a HABSBURG-birodalom hadserege 1859. VI. 24.-én vereséget szenvedett.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Somogyvár somogy vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sósmező, magyar határtelepülés az erdélyi Ojtozi-szorosban, Magyarország fontos határátkelőhelye 1918-ig, jelenleg Románia területén.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Spanyol Királyság Lásd Spanyolország

Spanyolország A Hispán félsziget többségét magába foglaló Dél-Európa-i állam, államformája királyság, alkotmányos monarchia.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Lásd Szabolcs vármegye

Szabolcs vármegye a történelmi Magyarország egyik vármegyéje: A trianoni békediktátum után Szabolcs Vármegye, Bereg Vármegye és Szatmár vármegyéknek a trianoni határokon belülré eső maradványaiból keletkezett az új Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szaniszló partiumi város, a trianoni békediktátummal a Tiszántúlnak Magyarországtól elcsatolt Szatmár vármegye román fennhatóság alá került részén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szászrégen A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított Maros vármegyei város a Maros folyó két partján, jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szatmár vármegye A történelmi Magyarország 63 vármegyéjének egyike, Erdély területén. Székhelye Szatmárnémeti. Jelenleg Romániához tartozik.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szederjes A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított és román fennhatóság alá került Máramaros vármegyei település az Erked patak mentén, Segesvártól 17 km-re.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szeged Csongrád vármegye székhelye, Tisza parti város.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szerb Királyság Lásd Szerbia.

Szerb Királyság Lásd Szerbia.

Szerbia A szerbek már a középkorban államot hoztak létre a Balkánon. A török hódítók kiűzése után az elnéptelenedet Dél-Alföld-i területekre szerbeket telepítettek. A Habsburgok a magyar ellenállás egyik ellenszereként támaszkodtak a betelepített szerbekre. A trianoni békediktátum a Szerb Királysághoz csatolta Magyarország Dél-Alföldi területeit, közel 1 000 000 főnyi magyar lakossal. Ekkor a Szerb Királyság átalakult a vele egyesülő volt Osztrák-Magyar-Monarchia-i területekkel Szerb-Horvát-Szlovén Királysággá, melyet később Jugoszláviának neveztek. A szerb hatóságok a magyar földbirtokosoktól elkobzott földeket a betelepített szerbek között osztották föl, így a magyar lakosság jelentős része földönfutóvá vált. Az 1848-1849-es, az 1919-es és 1945-ös fegyveres harcok kapcsán a magyar lakossággal szemben tömeges és brutális gyilkosságokat követtek el a szerb fegyveresek. Ezek az atrocitások beárnyékolják a magyar-szerb viszonyt. A szerbiai magyarok küzdenek a nemzetiségi jogaik maradéktalan elismeréséért és gyakorlati megvalósításáért.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szenttornya Békés vármegyei település, 1946-ban beolvadt Orosházába.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya ál-

tal szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Székelyföld Erdély keleti szögletében a Kárpátok karéjában fekvő terület, amelyen a magyar nemzet székely része él. Jelenleg Romániához tartozik.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Székelyhodos A trianoni békediktátummal Magyarországtól elszakított Máramaros vármegyei település jelenleg Románia fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Székesfehérvár Fejér vármegye székhelye, a középkorban huzamosabb ideig az ország fővárosa.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szhodnya Moszkva közeli település, ahol a II. világháború alatt a szovjet hatóságok cseh, bolgár, finn, magyar, német és román kommunistákat képeztek ki partizánharcokra.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szimferopol Település a Krím-félszigeten.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szirmabesnyő Miskolc közeli település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szlovákia A több mint 1000 éves magyar állam Felvidéki részét szakította ki a trianoni békediktátum, ahol jelenleg magyarok és szlovákok laknak. A szlovákok a XIX. században fejlődtek nemzeté. Szlovákia fiatal állam. A trianoni békediktátum nyomán Csehszlovákia része. Az I. bécsi döntéssel a zömében magyar lakta területek Nyitra térségének kivételével visszakerültek a Magyar Királysághoz. A szlovákok által lakott északi rész pedig látszólagos függetlenséggel a Harmadik Német Birodalom csatlós államává vált. A II. világháború után ismét Csehszlovákia részévé vált majd XX. század kilencvenes éveinek elején önállósodott. A felvidéki magyar lakosságot igyekeztek elszlovákosítani a második világháború végén és azt közvetlenül követően tömeges méretű atrocitásokat követtek el a magyar etnikum ellen. A magyar lakosság egy részét kitelepítették szülőföldjéről. A magyarok elleni diszkriminatív cselekedeteket megalapozó BENEŠ-dekrétumok máig érvényben vannak.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szolnce Dar A Fekete-tenger keleti partján fekvő város.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-

sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szolnok Jász-Nagykun-Szolnok vármegye székhelye.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szombathely Vas vármegye székhelye.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjetunió Az Orosz Birodalom romjain az első világháború után létrejövő államszövetség, amely a XX. század végén felbomlott.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sztaniszlau A Kárpátok keleti részén Kelet-Gallíciában lévő város.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Sztrij Ukrajnai település Lemberg közelében.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

T-Ty

Taksonyfalva kislétföldi település a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Pozsony vármegyében, jelenleg szlovák fennhatóság alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tatarov A Kárpátok keleti oldalán, a Prut partján fekvő település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tisza A legnagyobb Kárpát-medencében eredő folyó, Máramaros vármegyéből ered és a Szerémségnél torkollik a Dunába.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tiszaborkút Kárpátaljai település a Tisza partján jelenleg Ukrajna fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tiszafüred Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tiszakarád A trianoni békediktátum nyomán Abaúj-Torna vármegye, Borsod vármegye és Zemplén vármegye maradványaiból létrejött Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tiszántúl Az Alföldnek a Tisza és Erdély között elterülő része.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Tótkomlós Békés vármegyei település.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Török Birodalom Közél-keletre, Észak-Kelet-Afrikára és Európa délkeleti részére kiterjedő, a mohamedán hitet erőszakosan terjesztő birodalom, amely a XV. századtól fokozatosan gyarapodott és az első világháború során semmisült meg.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trianon Párizs melléki kastély, ahol az első világháború után Magyarországra erőltetett békediktátumot aláírták.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Trsztena Lásd Árvanádasd

Tuzsér a trianoni békediktátummal elcsatolt Szabolcs, Szatmár és Bereg megye maradványain létrejött Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei település.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudomá-

nyos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

U-Ü

Ukrajna A Szovjetunió felbomlása után önállósult kelet-európai ország.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

Vác Pest vármegyei település a Duna bal partján.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vágsellye felvidéki település a trianoni békediktátummal Magyarországtól elcsatolt Nyitra vármegyében, jelenleg szlovák fennhatóság alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Worochta Az Észak-keleti Kárpátokban a volt Gallícia területén fekvő település jelenleg Ukrajna fennhatósága alatt.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Z-Zs

Zalaegerszeg Jelentős dunántúli település, Zala vármegye székhelye, a Zala-folyó partján.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Záhony, magyar határtelepülés, jelenlegi magyar-ukrán határon jelentős közúti és vasúti határátkelőhely Ukrajna felé (1920 és 1938 között Csehszlovákia felé).

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Zubrohlava a trianoni békediktátum nyomán az I. világháborút követően létrehozott mesterséges államalakulat, Csehszlovákia fennhatósága alá került Árva vármegyei település, jelenleg Szlovákia területén.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX CHRONOLOGICUS

1849

március 4. Az oktorjált Olmütz-i birodalmi alkotmányban megjelent hogy „a birodalom belső biztonságának az őrzése birodalmi ügy.”

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1859

június 24: Solferinónál csatát veszít az osztrák hadsereg, amelynek következményeként Ausztria elveszítette az Észak-italiai tartományait.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1866

július 03: könnigrázi csata, amelyet I. Ferenc József elveszített, s ennek következményeként Ausztriát kizárták a Német Szövetségből.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1872

1872 létrehozták a volt katonai határőrvidéken a Magyar Királyi Vám- és Adóőrséget, amely 1886-ig működött, felosztatását követően pedig működési területén a vámügyek intézését a vámhivatalok az adóügyek intézését pedig — az 1872-ben a pénzügyőrségtől különválasztott — adóhivatalok végezték, illetve ebben a térségben is kialakították a Magyar Királyi Pénzügyőrség helyi alakulatait.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

december 22. Ezen a napon nyert szentesítést a fővárosi rendőrség ideiglenes államosítását is tartalmazó törvény (1872/XXXVI.tc.) Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről címmel, melyet az országgyűlés mindkét házában december 23-án hirdettek ki. A fővárosi rendőrséget véglegesen 1881-ben államosították (1881/XXI.tc.).

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1881

április 11. Ezen a napon nyert szentesítést a Magyar Királyi Fővárosi Állami Rendőrség végleges államosításáról szóló 1881/XXI.tc., melyet az országgyűlés mindkét házában 1881. április 12-én hirdettek ki. A fővárosi rendőrséget első ízben 1872-ben államosították ideiglenes jelleggel a fővárosról szóló 1872/XXXVI.tc. Buda-Pest fővárosi törvényhatóság alakításáról és rendezéséről című törvény részeként.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1886

július 1-én Az Osztrák-Magyar Monarchia és a Román Királyság között vámszerződés nélküli állapot jött létre, amely a vámháború kitörését eredményezte. Az Osztrák-Magyar Monarchia 1877-től — német mintára — korlátozta, majd 1882-ben zárta az állatbehozatal állategészségügyi okokra hivatkozva. 1885 nyarától a filoxéria járvány következtében a határzárakat szigorították. Az egészségügyi zárlat és a vámszabályok szigorítása miatt Románia a vámszerződés revízióját javasolta. A magyar kormány kezdetben ugyan a szerződés megújítását támogatta, azonban a politikai többség további ávamtarifá emelést tartott szükségesnek. 1886. V. 1-én Bukarestben vámtárgyalás kezdődött a magyar és a román fél között, amely két hét után eredménytelenül zárult. Ennek következtében jött létre 1886. VII. elsejével a Román Királyság és az Osztrák-Magyar Monarchia között a vámszerződés nélküli állapot.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

1886 A Magyar Királyi Pénzügyőrséggel egyesült a Magyar Királyi Vám- és Adóőrség, melyet 1872-ben hoztak létre ideiglenes jelleggel a volt katonai határőrvidék területére kiterjedően. A Magyar Királyi Vám- és Adóőrség integrációját követően az érintett térség vámügyeivel a továbbiakban a vámhivatalok, az adóügyeivel pedig az adóhivatalok foglalkoztak.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1891

július 1-én bocsátották ki a polgári magyar állam első határőrizeti szabályzatát a határszéli csendőrség számára az 50 431/1891.BM. rendelet formájában.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1891-1918 a Magyar Királyi Csendőrséget bevonták a határőrizet végrehajtásába. Ennek érdekében a testületen belül szakaszos jelleggel hozták létre a határszéli csendőrséget, amely a Magyar Királyság útlevelköteles határszakaszain az úgynevezett zöldhatárőrizeti teendőket valósította meg. A határszéli csendőrség az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig, Erdély és a Délvidék román megszállásáig működött.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1906

január 15. a határrendőrségről szóló 1903/VIII.tc. életbe léptetéséről szóló 5692/1905.ME.r. és az életbe léptetés végrehajtásáról szóló 91 000/1905.BM.r. alapján ekkor kezdte el működését a Magyar Királyi Határrendőrség.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1920

január 1. - március 31.-ig a csendőrség átvette a magyar határőrizeti feladatok közül a zöldhatár őrzését a haderőtől. A testület a zöldhatár őrzési teendőit 1921. szeptemberével befejeződéen végezte.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

június 4-én a trianoni békediktátum aláírására 1920. június 4.-én 16. 15. perckor került sor a Grand-Trianon kastély nagyszobájában, amelyet a magyar törvények közé az „1921/XXXIII.tc. az Észak Amerikai Egyesült Államokkal, a Britt Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Szíjjal és Cseh- Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről” című törvény emelt be.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 1-én az újonnan létrehozott Magyar Királyi Vámőrség átvette a határvonalak őrzését a Magyar Királyi Csendőrségtől.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1921

1921-1927. március 31. Ebben az időszakban működött Magyarországon az ANTANT által létrehozott Szövetségi Katonai Ellenőrző Bizottság, melynek az volt a feladata, hogy a Magyarországra kényszerített trianoni békediktátum betartását a helyszínen ellenőrizze.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten

hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1932

január 1. A Magyar Királyi Állami Rendőrség elnevezést Magyar Királyi Rendőrségre változtatták, ehhez kapcsolódóan pedig a szervezeti felépítést úgy módosították, hogy az 1931. XII. 31-vel megszüntetett hét vidéki rendőr-kapitányság helyébe egy vidéki rendőr-főkapitányság lépett, melynek az alárendeltségébe tartoztak a vidéki városi rendőr-kapitányságok. A budapesti rendőr-főkapitányság és a kerületi kapitányságok változatlanul működtek tovább. A Magyar Királyi Rendőrség országos rendőr-főkapitánysággal már nem rendelkezett, a testület országos vezetésének teendőit továbbra is a Magyar Királyi Belügyminisztérium Rendőrségi Osztálya látta el. A Magyar Királyi Rendőrségben a politikai rendészeti teendőket egy szervezeti egységbe a Politikairendészeti Osztály szervezetébe koncentrálták, amelyet a budapesti rendőr-főkapitány közvetlen alárendeltségébe helyeztek.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 1. a Magyar Királyi Vámőrség nevét Magyar Királyi Határőrségre változtatták, amely testület 1938. október 1-éig működött, ekkor Magyar Királyi Honvéd Határvédelmi Osztály elnevezéssel önálló csapatnemként beolvadt a Magyar Királyi Honvédségbe. A Magyar Királyi Határőrség rejtetten a honvédelmi tárca irányítása alá tartozott.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1938

szeptember 5-én — az első bécsi döntés nyomán — a Felvidék déli sávjának a visszacsatolása valósult meg, melynek kivitelezése során Medve községnél lépte át a Magyar Királyi Honvédség a trianoni államhatárt.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

október 1-én A Magyar Királyi Határőrséget áthelyezték a Magyar Királyi Pénzügyminisztérium alárendeltségéből a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium alárendeltségébe. A korábbi határőr kerületeket határvédelmi dandárokká szervezték át és azokat a területileg illetékes hadtest-parancsnokságok alárendeltségébe helyezték. Honvéd határvédelmi csapatnem alapítása. A honvéd határvédelmi táblája 24 határvédelmi zászlóaljot tartalmazott, melyek szervezeti felépítése speciális volt.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1939

március 16. Kárpátaljára bevonultak a magyar csapatok, ekkor kezdődött meg Kárpátalján a katonai közigazgatás.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1940

augusztus 30. a második bécsi döntés, amellyel a 43 104 km² nagyságú Észak-Erdélyt visszacsatolták. (1940/XXVI.tc. a román uralom alól felszabadult keleti és erdélyi országrészeknek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről.) Ekkor Magyarország területe 160 000 km², lakosainak száma pedig 13 000 000 millió fő volt.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1941

április a területviszacsatolások nyomán Magyarország 2 266 km hosszú határvonala 54 %-kal 1 2225 km-el nőtt. Ekkor a Magyar Királyság államhatárának a hossza 3 491 km volt. A magyar-német határ: 432 km 12,37 %, a magyar-szlovák határ: 858 km 24,57%, a magyar-román határ: 1 031 km 34,91 %, a magyar-temesközi határ: 216 km 6,18 %, a magyar- horvát határ 598 km 17,12 %.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

április 11-16. Délvidék visszatérése. (1941/XX.tc. a visszafoglalt délvidéki területeknek a Magyar Szent Koronához visszacsatolásáról és az országgal egyesítéséről.)

PARÁDI József: A polgári magyar állam határörizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

július 8-án Szászrégen térségében hat fős ejtőernyős partizán osztag ért földet, melyet a magyar honvédség és a rendvédelmi testületek rövid időn belül felszámoltak.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

szeptember 2-án Miskolc térségében szovjet ejtőernyős partizán osztag ért földet. A lakosság bejelentései és a rendvédelmi testületek, valamint a honvédség akciói nyomán az osztagot rövid időn belül felszámolták.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1942

január 4-én a BORKANYUK Alexej által vezetett szovjet ejtőernyős partizán osztag Kőrösmező térségében ért földet. A szétszóródott osztag tagjait több részletben fogták el, illetve semmisítették meg. 1942. II. 9-én őrizetbe vették az osztag parancnokát, aki a rokonainál rejtőzködött. Perére Budapesten 1942. IX. 25-én került sor, ahol a magyar állam elleni fegyveres szervezkedés bűncselekménye miatt halálra ítélték. Az ítéletet 1942. X. 3-án végrehajtották.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1945

február 25. jelent meg a népbíráskodásról szóló 1945. évi miniszterelnöki rendelet (81/1945. [II. 25.] ME.r. a népbíráskodásról.)

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

1950

április 1-én az utolsó két népbírószék Szegeden és Budapesten befejezte a működését.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

INDEX ORGANICUS

A-Á

ANTANT Lásd Entente

Államvédelmi Hatóság (ÁVH) a 288 009/1948.BM. rendelet önállósította a testületet, amely határrendészeti, folyamrendészeti, légiközlekedési és a Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság (KEOKH) szervezetekből állt. A testület hatáskörét jelentősen kiszélesítette a 288 010/1948.BM. rendelet, amely már lehetővé tette az állam szempontjából aggályosnak minősített személyek kitiltását, rendőrhatalósági felügyelet alá helyezését is. Az Államvédelmi Hatóság vidéki szervezetekkel is rendelkezett. Az Államvédelmi Hatóságot a belügyminisztérium alárendeltségéből a 4 353/1949.MT. rendelettel 1949. XII. 28.-ai hatállyal a minisztertanács közvetlen alárendeltségébe helyezték. Az Államvédelmi Hatóságba integrálták a honvédelmi tárca katonai főcsoportfőnökségét, valamint a honvéd határőrséget. Az ÁVH nyolc főosztállyal működött, vidéki szervezetét pedig 1941-ben a megerősítéshez igazították, 1952-ben pedig létrehozták a belső karhatalom új részlegét is. 1953-ban az ÁVH és a BM összevonásával a belügyi tárca látta el az államvédelmi, határőrizeti, karhatalmi, rendőri, büntetés-végrehajtási, légtalmi és tűzoltósági feladatokat a belügyi tárca hagyományos közigazgatási teendőit pedig a minisztertanács vette át. Az 1953-as átszervezés nyomán az ÁVH és a BM egyesített szervezete 15 osztállyal működött. Az 1953. évi szervezeti egyesítés nyomán az Államvédelmi Hatóság megyei szervezeteit is egyesítették a megyei rendőri, büntetés-végrehajtási légtalmi és tűzoltóság szervezetekkel, oly módon, hogy azokat a megyéenként létrehozott belügyi főosztályok irányítása alá helyezték. Nagy Imre miniszterelnök 1956 október 28.-ai rádióbeszédében jelentette be az Államvédelmi Hatóság megszüntetését. Az 1956/35.Tvr. az államvédelmi szervek megszűnése nyomán az állam külső és belső biztonsága elleni bűncselekmények nyomozását a rendőrség hatáskörébe helyezte.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Államvédelmi Központ (ÁVK) 1942. június 26.-án KERESZTES-FISCHER Ferenc belügyminiszter hozta létre állambiztonsági csúciszervként. Feladatát a rendvédelmi szervezetek munkájának koordinálása, elsősorban a politikai jellegű nyomozások összehangolása alkotta, lényegében a német befolyás ellensúlyozásaként jött létre a szervezet. Vezetésével ÚJSZÁSZ István vezérőrnagyot 1942. július 1.-ével bízták meg. Az ÁVK létszáma 20 fő körüli érdemi munkatárs volt, akik a belügyminisztérium épületében néhány szobában végezték tevékenységüket. A nyilas hatalomátvétellel az ÁVK gyakorlatilag megszűnt.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Államvédelmi Osztály (ÁVO) 1945. május 10.-én az 1 690/1945. ME. Rendelet intézkedett a csendőrség feloszlásáról és az Államrendőrség megszervezéséről. Ennek nyomán került sor a budapesti és a vidéki főkapitányság alá rendelt vármegyei és városi főkapitányságokon, valamint a városi és a járási kapitányságokon politikai rendészeti osztályok megszervezésére. Már az Ideiglenes Nemzeti Kormány decemberi működése során létrejött az államrendőrség politikai rendészeti osztálya, amely még a kormány Budapestre költözése előtt berendezte székhelyét az Andrassy út 60. szám alatti épületben. 1945-ben a budapesti rendőr-főkapitányság keretei között is létrejött egy politikai rendészeti osztály EISENBERGER Benjámint [PÉTER Gábor] vezetésével, amely szintén az Andrassy úti épületben működött. Az Államrendőrség Politikai Rendészeti Osztályát megszüntették, vezetőjét pedig a vidéki főkapitányság politikai rendészeti osztályának az élére állították. A központi állambiztonsági szerv az EISENBERGER Benjámint [PÉTER Gábor] által irányított budapesti főkapitányság politikai rendészeti osztályából alakult ki. Az 533 900/1946.BM. rendelet önállósította a budapesti politikai rendőrséget Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztálya néven 1946. októberében, amely a belügyminiszter közvetlen irányítása alá tartozott. E szervezet felügyelete alá szervezték a vidéki főkapitányság politikai rendészeti osztályát is. Az 535 059/1946.BM. rendelet szabályozta az Államvédelmi Osztály szervezetét, feladatát és ügykörét. A budapesti székhelyű Államvédelmi Osztály alárendeltségében államvédelmi osztályokat hoztak létre minden vármegye székhelyén működő rendőrkapitányságon. Az Államvédelmi Osztályt a 288 009/1948.BM. rendelettel Államvédelmi Hatósággá Fejlesztették.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Armeeoberkommandos (AOK) Lásd Haderő-főparancsnokság

B

Belügyminisztérium az első független magyar kormány óta — a GYURCSÁNY, majd BAJNAI kormány kivételével — folyamatosan létező tárca, amely a közigazgatásért, a rendvédelemért és minden olyan ügyért volt felelős, amely nem tartozott más tárcák kompetenciájába. A GYURCSÁNY és a BAJNAI kormány időszakában a belügyminisztériumból a rendvédelem irányítására hivatott szervezeti egységeket az igazságügyi tárcához telepítették és az igazságügyi minisztériumot átkeresztelték igazságügyi- és rendészeti minisztériummá. Az első független felelős magyar kormány belügyminisztere SZEMERE Bertalan volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1848. IX. 12.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc belügyminisztériuma a Helytartónácsi Hivatalból, — amelynek hatáskörébe a városrendészet az egészségügy az oktatás az alapítványok az árvák ügyeivel való foglalkozás stb. tartozott — valamint a országgyűlési ügyekkel foglalkozó Magyar Udvari Kancelláriából

fejlődött ki. A belügyi tárca a mindenkori magyar kormányok egyik legfontosabb tárcája volt. A belügyminisztérium épület-együttese a dualizmus és a két világháború közötti időszakban — a honvédelmi és a pénzügyi tárca épületeivel megegyezően — a Budai Várban álltak. A második világháború után azonban — amikor a Budai Vár megszűnt Magyarország hatalmi centrumaként működni — mindhárom tárcát a főváros belvárosában helyezték el. A belügyminisztérium a József Attila utca és a Roosevelt-tér által határolt háztömb épületeit kapta meg, amely épületegyüttes egyik épülete korábban bankszékházként működött. A belügyminisztérium szervezete dinamikusan fejlődött. Az ügyek csoportja szerinti szervezeti egységekből állt. A polgári magyar állam első belügyminisztériumának 1848-1849-ben elviekben 4 gyakorlatilag 3 osztálya volt. Az ügynevezett országglásztási osztály az országgyűléshez és az országgyűlési választásokhoz kapcsolódó teendőket volt hivatott ellátni. A közigazgatási osztály a közigazgatási egységek, alapítványok, örökösödési ügyek, névváltoztatások a ki-, és bevándorlók ügyeit intézte. A rendőri osztály a közcsend és a belbéke fenntartására volt hivatott. Eredetileg nemzetőrségi osztályt is terveztek, azonban az országgyűlés a testületet a miniszterelnök közvetlen felügyelete alá rendelte, a miniszterelnök pedig a testület irányítására Országos Nemzetőrségi Haditanácsot hozott létre, amely önálló országos szervezet volt és 6 osztállyal működött. A szervezeti egységeket permanens módon módosították. A minisztérium élén a belügyminiszternek közvetlenül alárendelt szervezeti egység állt, amelyet különböző korokban különböző módon hívtak (elnökség, kabinet, titkárság stb.) A pártállam kialakítása kapcsán a belügyminisztérium közigazgatás irányítási teendőit áttelepítették a minisztertanáchoz, és a belügyi tárcába koncentrálták a rendvédelmi és állambiztonsági feladatokat. A rendszerváltás után helyreállt a tárca eredeti hatásköre.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

BM ÁVH Lásd Államvédelmi Hatóság

Budapesti Tudományegyetem Jelenlegi nevén Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyarország legrégebbi, ma is működő egyetem, amely állam- és jogtudományi, bölcsészettudományi és természettudományi karokból áll. Az egyetem elődje a PÁZMÁNY Péter jezsuita esztergomi bíboros érsek által 1635-ben Nagyszombaton alapított egyetem, amely kezdetben teológiai és bölcsészettudományi fakultással rendelkezett. A karok száma folyamatosan gyarapodott. Az egyetemet 1777-ben Budára, majd 1784-ben Pestre költöztették.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbirtosa. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Büntetés-végrehajtás Az igazságügyi tárcának alárendelt, a büntetés-végrehajtási intézmények őrzését és az ott raboskodók felügyeletét hivatott ellátni az 1867-1945 között fegyőr testületnek nevezett polgári fegyveres őrtestület.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

C-Cs

Császári Csendőrség A neoabszolutizmus császári csendőrségének (1849-1867) népies elnevezése Zsándárság (Gendarmerie = Zsándárság) Az 1849. III. 4.-én oktrojált összbirodalmi alkotmány „A birodalom belső biztonságának őrzése birodalmi ügy” meghatározást tartalmazta. Erre alapozva Alexander BACH belügyminiszter 1849. V. 30.-án olyan előterjesztést tett az uralkodónak, amely lebontotta a korábbi feudális korlátokat és egy új összbirodalmi biztonsági fegyveres testület megteremtését javasolta. E testületként a csendőrséget nevezte meg az indítvány, hiszen a csendőrség már Európa-szerte bizonyította hatékonyságát, továbbá Napóleon bukását követően a HABSBURG-birodalomhoz visszakerült itáliai területeken már működött egy csendőr ezred. *Ferenc József* 1849. VI. 8.-án uralkodói nyílt paranccsal rendelte el a teljes HABSBURG-birodalomra kiterjedő hatáskörrel rendelkező testület felállítását. 1849. IX. 17.-én a testület főparancsnokává HAYNAU tábornagyot nevezte ki korábbi katonai beosztása meghagyásával. A testület működését az uralkodó 1850. I. 18-án kibocsátott ideiglenes csendőr törvénnyel szabályozta. 1851. XI. 1-én a pandúr kötelékeket feloszlatta és a csendőri erők kizárólagos működését rendelte el az önállóságától megfosztott magyarországi

területeken is. 1851. XII. 22-én *Ferenc József* nyílt parancssal rendelte el, hogy a katonai határőrvidéken is szervezzék meg a csendőrséget. A HABSBERG-birodalom neoabszolútizmusa rendvédelmi struktúrája kiépítésének betetőzéséeként *Ferenc József* 1852. IV. 22-én nyílt parancssal saját közvetlen alárendeltségében hozta létre a Legfelsőbb Rendőrhatalóságot, amely a birodalmi rendőrség és csendőrség legfőbb felügyeleti szervezete volt. E testületnek az élére pedig KEMPEN János altábornagyot úgy nevezte ki, hogy az altábornagy egyben megőrizte a csendőr-főparancsnoki beosztását is. A császári csendőrség legkiterjedtebb formája 1852 és 1859 között valósult meg, amikor a HABSBERG-birodalom területén 19 csendőr ezred kötelékében 18 647 csendőr szolgált. 1859-ben — a Solferino-i vereség nyomán — az uralkodó a legfelsőbb rendőrhatalóságot oly módon szüntette meg, hogy hatáskörét az átszervezett és új miniszter vezetésére bízott belügyi tárca kompetenciájába integrálta. A csendőr testületet azonban továbbra is fenntartotta az 1859. XI. 14-ei legfelsőbb elhatározásával, melyben úgy rendelkezett, hogy a testület személyi tekintetben a hadsereg főparancsnokság, szolgálati és gazdasági téren pedig a belügyminisztérium alárendeltségébe kerüljön. Ezt követően a testületet több ízben karcsúsították, végül 10 ezred kötelékében 7927 fő teljesített szolgálatot. 1866. I. 28-ai legfelsőbb elhatározással az uralkodó ugyan ismét megerősítette a testület szervezetét és létszámát azonban Magyarország területén ez az intézkedés már tiszavirág életűnek bizonyult, mivel HABSBERG csendőrség ugyan jó eredményeket ért el a közrend fenntartása terén, azonban a magyar hazafiak üldözése terén is jeleskedett, így a kiegyezés nyomán létrejött magyar kormány Magyarországon 1867. V. 8-án feloszlatta az idegen testületnek tekintett császári csendőrséget. Mivel a kiegyezés tartalma szerint a rendfenntartás nem tartozott a közös ügyek csoportjába ezért a csendőrség az Osztrák Császárság tartományaiban is a belügyi tárca kompetenciájába került, az uralkodótól közvetlen függése megszűnt. Az I. világháború után az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlását követően Ausztria területén tovább működött a csendőrség Osztrák Szövetségi Csendőrség néven. Az Anschluss nyomán az Osztrák Szövetségi Csendőrséget a Német Birodalmi csendőrségbe integrálták. A II. világháború után az Osztrák Szövetségi Csendőrség ismét önálló szervezetté vált, amely az osztrák szövetségi kormány közvetlen felügyelete alatt állt. Hagyományosan a vidék közbiztonságára felügyelt, Ausztria városaiban a rendet az Osztrák Szövetségi Rendőrség tartotta fenn. A két rendvédelmi szervezetet 2005-ben takarékosági okokra hivatkozva összevonták Osztrák Szövetségi Rendőrség elnevezéssel.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendőrsége. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Csendőrség katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, amely az országok központi államhatalmának a közvetlen irányítása alatt áll és általában a vidék rendvédelmének a biztosítására hivatott.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

E-É

Entente (ANTANT) az Anglia és Franciaország között 1904. IV. 8-án Londonban aláírt szerződés, az *Entente Cordiale* (a.m. Szívélyes Egyetértés) szóból származik, általában a szövetségi rendszer (*antant hatalmak* = Nagy-Britannia és Franciaország) és a köréjük csoportosult országok együttes megnevezése.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Evidenzbüro Az Osztrák-Magyar Monarchia haderejének hírszerző szervezete. 1850. XII. 22-én a Generalquartiermeister-stab (GQMSt) azaz főszállásmesteri stáb által kibocsájtott Nr. 2178 Cirkular-Erlass (körlevél)-el hozták létre a szervezetet. A HABSBERG Monarchia haderejének a szervezetében 1848 előtt létezett a Marschbüro nevű iroda, melynek feladatköréhez tartozott többek között az idegen haderők nyilvántartása. A Marschbüro irodavezetője is a főszállásmesteri stáb főnökének az alárendeltségébe tartozott. 1849 júniusában hozták létre az uralkodó saját műveleti irodáját (Operationskanzlei), amely a hadügyminisztérium elnöki osztályán belül működött. Ezen iroda vette át a korábbi Marschbüro-tól az idegen haderőkről vezetett nyilvántartást. Az uralkodó műveleti irodája 1850 augusztusáig működött, 1850 novemberében pedig a helyébe lépett az Allerhöchsten k.k. Zentral-Operationskanzlei (Legfelsőbb cs.kir. Műveleti Iroda), melynek a keretében hozták létre a Kundschaftssektion (hírszerző szekció) nevű szervezetet, amelynek a feladatkörét alkotta az idegen haderők nyilvántartása. Az Evidenzbureau létrehozásával a hírszerző szekció megszűnt, így az Evidenzbureau első szolgálati utasításában meghatározták, hogy háború esetén a Legfelsőbb cs.kir. Műveleti Iroda külön részlegeként tevékenykedjen. 1854-től azonban az Evidenzbüro teljesen önállóvá vált a haderőn belül. 1857-ben pedig a Generalquartiermeister-stab azaz a főszállásmesteri stáb főnökének az alárendeltségébe került. Miután 1860-ban — a HABSBERG-birodalom alkotmányos átalakítási kísérletének a részeként — újra létrehozták a hadügyminisztériumot, az Evidenzbureau a hadügyminisztérium részévé vált 1861. III. 10-ei hatállyal, azonban az idegen haderőkről vezetett nyilvántartás tekintetében továbbra is a főszállásmesteri stáb számára tartozott beszámolási kötelezettséggel. 1867. I. 1-től — az újból létrehozott hadsereg-főparancsnokság szervezetébe tagolták az Evidenzbureau-t. Mivel azonban 1868. I. 15-én feloszlatták a hadsereg-főparancsnokságot, ezért az Evidenzbureau visszakért a hadügyminisztériumhoz. Az Evidenzbureau végül 1871-ben a főszállásmesteri stáb utódszervezete a vezérkar (Generalstab) alárendeltségébe került, mint a vezérkari főnök egyik irodája. Az Evidenzbureau főnökeit ezt követően — mint a többi vezérkari iroda főnökeit is — az uralkodó nevezte ki ezredesi vagy vezérőrnagyi rangban. 1861. III. 10-től az Evidenzbureau-ra vonatkozó új szolgálati szabályzat lehetővé tette, hogy a nyilvántartóiroda közvetlenül tartson kapcsolatot a seregtestek feldeleitő tisztjeivel. 1860. V. 14-én az iroda parancs formájában felhatalmazást kapott arra, hogy békeidőben is folytasson hírszer-

ző tevékenységet. 1861. I. 16-án pedig az egész katonai hírszerzés irányításával az Evidenzbureau-t bízták meg. 1889-ben pedig az Evidenzbureau-hoz telepítették az ellenséges kémtevékenység elleni fellépés hatáskörét. Az evidenzbüro folyamatos és élénk kapcsolatot tartott fenn az Osztrák-Magyar Monarchia katonai attséival, továbbá a kémelhárítás tekintetében a két társország rendőri, pénzügyőri, határőrizeti szervezeteivel, valamint a posta és távirda hivatalokkal. Az I. világháború kibombanását követően létrehozták a hadsereg-főparancsnok alárendeltségében a Nachrichtenabteilung-ot azaz hírszerző részleget, azonban az Evidenzbureau-t ekkor sem szüntették meg, hanem a két szervezet a feladatok megosztásával működött tovább. Az Evidenzbureau-ban a hírszerzés és a megszerzett információk gyűjtése, rendszerezése, értékelése együttesen valósult meg.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

F

Fegyőr testület Lásd Büntetés-végrehajtás.

Fiumei Állami Rendőrség Lásd Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség.

Fiumei Magyar Királyi Állami Rendőrség. A fiumei városi rendőrséget az 1916/XXXVII.tc.-kel vonták a kormány irányítása alá. A városban működő rendőrség államrendőrségként az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Földművelésügyi Minisztérium A polgári magyar állam első földművelésügyi minisztere gróf SZAPHÁRY Gyula volt, aki e tisztséget 1889. VI. 16.-ától 1890. III. 15.-éig töltötte be. Az első felelős magyar kormányban 1848. IV. 7.-étől 1849. VIII. 11.-éig Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium működött. E minisztériumot a kiegyezés nyomán újra létrehozták a magyar állam szervezetében e néven 1867. II. 20.-ától 1889. VI. 15.-éig működött. A minisztériumot 1889. VI. 16.-án Földművelésügyi minisztériummá nevezték át, amely többszöri átszervezéssel 1967. IV. 13.-áig működött. Ezt követően a tárca Mezőgazdasági és élelmiszerügyi minisztérium névvel tevékenykedett hosszú időn át.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Fővárosi rendőrség Lásd Magyar Királyi Fővárosi Állami Rendőrség

Francia Nemzeti Csendőrség (Gendarmerie Nationale) Európa egyik legrégebbi rendvédelmi testülete. Elődszervezete a Maréchaussée, amely — eredetileg a francia haderő rendfenntartó íjjász alakulata volt — a XIV. századtól fokozatosan kiépülve tartotta fenn a rendet Franciország vidéki területein. A Maréchaussée-t 1778-ban keresztelték át Gendarmerie, azaz csendőrségre. A francia forradalom idején 1789-ben a csendőrséget feloszlatták. 1791. I. 6-án a Konvent január 6-ai döntésével Franciaországban újra létrehozták a csendőrséget Nemzeti Csendőrség „Gendarmerie Nationale” néven, melynek részeként — a volt Párizsi Gárda feladatait átvéve — megalakult a Garde Republicaine de Paris. A testületet Napóleon modernizálta. 1799-ben az 1789-es csendőrségi törvényben foglaltaknak megfelelően megvalósították a csendőrség átszervezését. 1804-ben a Nemzeti Csendőrség Elit Légijárába „Légion de gendarmerie d'elite” olvasztották a Napóleon által 1801. VII. 21-én alapított Lovas Testőrgárdát Öreg Gárda „la vielle garde” elnevezéssel. A napóleoni császárság vonzáskörébe tartozó államok a francia közigazgatási minta átvételekor, annak részeként vették át a csendőrségi testület típust mint katonailag szervezett rendvédelmi őrtestületet. 1795-ben Belgiumban, 1805-ben Lombardiában, 1806-ban Poroszországban, 1808-ban pedig Spanyolországban vezették be a csendőrség intézményét. A csendőrség típusú rendfenntartó szervezet mindenütt kiválóan megállta a helyét, ebből fakadóan Európa valamennyi országában — a Brit-szigetek kivételével — a XIX. században létrehozták a nemzeti csendőrségeket. A csendőrség anyaországában, Franciaországban is számos változáson esett át a francia csendőrség. 1814. IV. 23-án Napóleon veresége nyomán — a BOURBON restauráció részeként a — a francia csendőrséget feloszlatták. 1816. I. 10-én ismét felállították a francia csendőrséget. Az 1830. júliusi párizsi felkelés harcainál már megjelentek olyan csendőr alakulatok, amelyek a mobil csendőrség nevet viselték. 1871-ben a francia kormány a párizsi lázongások tapasztalatai alapján állandó mozgó csendőrséget állított föl 1100 fős létszámmal. 1879-ben az 1871-ben 1100 fős létszámmal felállított mozgó csendőrséget zászlóalj erősségű alakulattá csökkentették. 1885-ben, az 1871-ben létrehozott, majd 1879-ben zászlóalj erősségű alakulattá csökkentett mozgó csendőrséget megszüntették. 1927-ben a francia csendőrséget bízták meg az országúti forgalom ellenőrzésével. A Francia Nemzeti Csendőrség a XXI. században is mintegy 80 000 fős személyi állománnyal védi eredményesen az Franciaország rendjét, vidéki területeken.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Független Kisgazda Párt (FKGP) A pártot 1908-ban alapította NAGYATÁDI SZABÓ István. Az FKGP a két világháború között bejutott az országgyűlésbe. 1922-ben egyesült a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjával, Keresztény-Keresztény Földműves-, Kisgazda- és Polgári Párt néven. Ez lett Magyarország legerősebb pártja. 1930. október 12.-én megalakult a Független Kisgazda-, Földműves és Polgári Párt, amely decemberben egyesült az Agrár Párttal, így jött létre a Független Kisgazda Földműves Polgári és Agrár Párt. Az 1945-ös választásokat a Független Kisgazda Párt nyerte meg elsőprő többséggel, a szavazatok 57.02 százalékával. 1946. március 12.-én a Kisgazda Pártnak MKP nyomásra ki kellett zárnia 20 képviselőjét a pártból, akik SÜLYOK Dezső vezetésével Magyar Szabadság Párt néven új pártot alapítottak. 1947. február 25.-én államellenes összeesküvés vádjával a magyarországi szovjet szervezetek letartóztatták a mentelmi jogának figyelmen kívül hagyásával és a Gulágra hurcolták KOVÁCS Bélát az FKGP főtítkárát. Ezt követően PFEIFFER Zoltán 50 képviselőtársával kényszerült kilépni a pártból. Egy csoportjuk megalakította a Magyar Függetlenségi Pártot. Május 30.-án a Svájcban tartózkodó kisgazda miniszterelnököt NAGY Ferencet RAKOSI Mátyás fenyegetéssel lemondatta. Júniusban VARGA Béla a Nemzetgyűlés kisgazdapárti elnöke is nyugatra távozott. 1947. augusztus 31.-ére előrehozott választásokat írtak ki, amelyen a baloldali blokk a kék cédulás csalásával és a választási bíróságra gyakorolt nyomásgyakorlással ért el kedvező eredményeket. Ezt követően a kisgazda TILDY Zoltán államfőt 1948. júniusában lemondatták. Sikerült elérni, hogy 1948. júniusától DOBI István került a kisgazda párt elnöki tisztségébe, aki erősen kommunista barát volt. Az 1949-es választásokon a kisgazda párt a politikai manipulációk következtében kisebbségbe került. A pártállam időszakában a kisgazdapárt nem működött. 1988. november 18.-án újjáalakult a Független Kisgazda Földműves és Polgári Párt. Az 1990-e választásokon bejutott az országgyűlésbe és a Magyar Demokrata Fórummal, valamint a Kereszténydemokrata Néppárttal koalíciós kormányt alakított. A Független Kisgazda Párt kapta a honvédelmi tárcát. A párt országgyűlési frakciójának a vezetője pedig TORGYÁN József lett. A párt utoljára 1998-ban került be a parlamentbe. Ekkor kormánykoalíciót alakított ki az MDF-el és a FIDESZ-szel. A Független Kisgazda Párt 4 tárcát kapott, majd fokozatos erodálás nyomán a párt részeire bomlott. 1902-ben a kisgazda párt már nem jutott be a parlamentbe.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

G-Gy

Geheime Staatspolizei (Gestapo) Titkos Államrendőrség. A Nemzetiszocialista Német Munkaspárt hatalomra kerülésével 1933-ban hozták létre. Feladatát a rendszer ellenségeinek felkutatása és semlegesítése képezte. 1933-ban a porosz titkosrendőrség szervezeteként állították fel. Így Hermann GÖRING vezetése alá került. 1935-ben Heinrich HIMMLERT az SS birodalmi vezetőjét bízták meg a Gestapo vezetésével, aki a Gestapot oly módon szervezte át, hogy az alkalmazatlan vezetőket elbocsátotta és helyükre SS tiszteket nevezett ki. 1936-ban egyesítették a Gestapot a Kripo-val (Kriminalpolizei = Bűnügyi Rendőrség). A szervezet új neve SIPO (Sicherheitspolizei = Biztonsági Rendőrség). 1939-ben a SIPO-t egyesítették az SD-vel (Sicherheitsdienst = Biztonsági Szolgálat). Az új szervezet neve RSH-ra változott (Reichssicherheitshauptamt = Birodalmi Biztonsági Főhivatal). A főhivatal két hivatalból állt, az egyik a Gestapo volt.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Gendarmerie Lásd Francia Nemzeti Csendőrség

Guardia Civil A Spanyol Nemzeti Csendőrség elnevezése.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Guardia Jurade A spanyol mezőőrség elnevezése.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

H

Haderő-főparancsnokság (Armeoberkommandos [AOK.]) az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregarancsnokságai felett álló parancsnokság. A neoabszolutizmus idejében működő szervezet, melyet öt alkalommal megszüntettek, illetve újjászerveztek, végül pedig az I. világháború idejében hozták létre ismét és az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig működött.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Haderő-főparancsnokság Hírszerző Részlege (Nachrichtenabteilung Armeeoberkommandos [AOK Nabt.]) az Osztrák-Magyar Monarchia haderő-főparancsnokságának hírszerző osztálya, melyet az I. világháború kezdetén állítottak fel és az Evidenzbüro mellett működött.

SZABÓ Szilárd: Az osztrák-magyar katonai hírszerzés szervezeti és hatásköri változásai az I. világháború idején. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 87-94.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határőrség A Magyar Királyi Vámőrség jogutódaként működött. 1938-ban — a Bled-i egyezmény nyomán a fegyverkezési korlátok oldódásával — a Magyar Királyi Honvédségbe integrálták határvasz csapatnemként. Elődszervezetével megegyezően kettős feladata volt. Nyílt teendőit az országhatár őrzése alkotta, rejtett teendőit pedig az államhatár biztosítása képezte egy esetleges fegyveres konfliktus esetén a magyar fő erők megérkezéséig. A testület nyílt feladatát 5 734 fővel látta el. A légénységi állomány sorozott (kényszerborozott) katonákból állt. A testület nyílt szervezete négy lépcsős volt. Az államhatár mentén 155 őrs működött, amelyeket 70 határügyi tiszt irányított. A határügyi tisztek felett 24 osztály állt, az osztályokat pedig az országos parancsnokság felügyelte. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állomány számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával. A testületen belüli függelmi viszonyok katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rangot viselt. A magyar haderő jelentős részét (a gyalog ezredek egyharmadát) a testületben rejtették el határbiztosítási teendők ellátása céljából. 1945 után a honvéd határvasz csapatnemből hozták létre a Honvéd Határőrséget, amely továbbra is a honvédség hadrendjébe tartozott. A Honvéd Határőrség irányítását a „ki-kit győz le” időszakban a magyar baloldal magához ragadta és az ország legerősebb katonai erejévé fejlesztette. A Honvéd Határőrség szervezete határvasz őrsőkből századokból, illetve zászlóaljakkal állt. A testület vezetését a Határőrség Országos Parancsnoksága látta el. 1949-ben a testületet az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. A köznyelv őket nevezte „zöld ávos”-nak. Az 1953-os forradalom és szabadságharc után a Határőrség — önálló fegyveres szervezetként — BM Határőrség elnevezéssel a belügyi tárca alárendeltségében maradt 2007-ig. 2007-ben a testületet a rendőrségbe integrálták.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Határrendőrség 1945. VIII. 17.-én állították fel a Határrendőrséget a belügyi tárca irányítása alatt. Feladatát döntően a határforgalom ellenőrzése és a határrend betartatása alkotta. 1948. IX. 10.-én felállították a BM Államvédelmi Hatóságot a belügyminisztérium alárendeltségébe tartozó közép fokú hatóságként, melynek alárendeltségébe vonták a folyamrendészeti- és légi közlekedési hatóságokat, továbbá a Határrendőrséget, valamint a Külföldiek Ellenőrző Központi Hatóságot és az ütlevelosztályokat.

LŐRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Határszéli csendőrség A határszéli csendőrség a Magyar Királyi Csendőrség szolgálati ágaként működött. A Magyar Királyság útlevélköteles határszakaszain a zöldhatár őrzését és a kishatárforgalom ellenőrzését valósította meg a társ határőrzeti szervekkel együttműködve. A miniszterelnök és a belügyminiszter, a honvédelmi, a kereskedelemügyi, a pénzügyi az igazságügyi és a földművelésügyi miniszterrel 1891. VII. 1.-én közösen kiadott határőrzési utasításban hozta létre a határszéli csendőrség új szolgálati ágát és szabta meg főbb feladatait.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Honvédelmi Minisztérium A polgári magyar állam első honvédelmi minisztere MÉSZÁROS Lázár volt, aki e tisztséget 1848. IV. 7.-étől 1849. IV. 15.-éig töltötte be. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc idején létrejött első független magyar kormány óta létező tárca, amely a haza védelméért felelős minisztériumként a haderőt irányítja. 1918. X. 31-től, a Károlyi-kormány létrejöttétől a tárca elnevezése Hadügyminisztérium, majd 1920. III. 15-től visszaállították a tárca elnevezését Honvédelmi minisztériumra. A katonai állományú személyek a pártállam létrejöttéig függetlenül attól, hogy hol teljesítettek szolgálatot — a testőrségek, a koronaőrség és a képviselőházi őrség kivételével — a honvédelmi tárcához tartoztak. Ebből fakadóan a magyar rendvédelmi testületek közül a Magyar Királyi Csendőrség személyi állományának tagjai személyükben a honvédelmi tárcához tartoztak. Ügyeik intézése céljából a honvédelmi minisztériumban külön osztály működött. A honvédelmi tárca hagyományosan a Budai Várba települt. A pártállam idejében azonban a Margit híd pesti hídfőjénél létesített új épületegyüttesbe költözött, ahol azóta is működik.

OLASZ Lajos : Az éjtörnyös elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozium-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpoziumján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Horvát csendőrség a kiegyezéssel a Magyar Szent Korona alá tartozó területeken a neoabszolútizmus rendvédelmi struktúráját — így annak a csendőrségi részét is — felszámolták. Erdélyben és Horvátországban azonban fennmaradt egy-egy csendőrezred. E két ezredet a magyar kormány 1876-ban vette át a közös hadügyminisztertől. A horvátországi csendőrezred felügyelete és irányítása feletti jogkör pedig a horvát bánnak adta át. Az 1881-ben felállított Magyar Királyi Csendőrség részévé vált az erdélyi és a horvátországi csendőrség is. A horvát csendőrség azonban a Magyar Királyi Csendőrségen belül mintegy autonómiát élvezett, mivel felette a közvetlen felügyeletet és irányítást továbbra is a horvátok gyakorolták.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

K

Katonai határőrvidék Az Adriától Bukovináig terjedő területsáv, amelyen katonai közigazgatás keretei között élő lakosságból létrehozott ezredek védelmezték a Habsburg-birodalmat a török becsapásokkal szemben. Az itt élő családok férfitagjai közül egy fő adómentes földhasználat fejében katonai szolgálatot volt köteles teljesíteni. Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc során a határőrvidék magyar ajkú ezredei a szabadságharc mellé álltak, ezért a forradalom leverését követően ezen ezredek feloszlatták. A többi ezredet a kiegyezés nyomán 1872-ben oszlatták fel a katonai határőrvidék ezredei működési területén lévő lakosság életviszonyainak a polgári életbe történő visszaintegrálása az 1880-as évek második feléig tartott. Ezzel zárult az a több évszázados múlta visszatekintő vita, amely az uralkodó és a magyar országgyűlés között fennállt a katonai határőrvidéket illetően. Az országgyűlések ugyanis rendszeresen kérték az uralkodót, hogy a katonai határőrvidék vármegyei közigazgatás alól kivont területét adja vissza a vármegyék számára. Az uralkodók ezt az igényt minden esetben jogosnak ítélték meg, azonban a végrehajtást a török veszély elmúlását követő időszakra tolták ki.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Kisantant azon államok szövetsége, amelyek területüket teljes egészében, vagy jelentős mértékben a trianoni békediktátum értelmében a Magyarországtól elcsatolt részek bekebelezése által nyerték. Ezen országok szövetséget alkottak annak érdekében, hogy a hozzájuk csatolt területeket — amelyen jelentős számú magyar lakosság is élt — ne lehessen visszacsatolni az anyaországhoz. Ennek érdekében olyan politikát folytattak, amely Magyarország gyengítését, illetve a kisantant államok erősítését célozta. Ezzel beteljesült azon francia szándék, hogy a Kárpát-medence erőit felosszák és a saját érdekeiknek vessék alá. A kisantant államok kölcsönösen egyeztetett hadművelési terveket hoztak létre hadseregeik összehangolt Magyarország ellenes bevetése céljából. A kisantant országok — amelyek közé tartozott Csehszlovákia, Románia és a Szerb-Horvát-Szlóven Királyság a későbbi Jugoszlávia — hadereje országokként a magyar haderő hozzávetőlegesen háromszorosa volt.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Külügyminisztérium Az első független felelős magyar kormány külügyminisztere gróf BATHÁNY Kázmér volt, aki e tisztséget 1849. V. 2.-ától 1849. VIII. 11.-éig töltötte be. A magyar kormány külkapcsolatainak intézésére hivatott állami szervezet. Először az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc során állították fel. A dualizmus időszakában a magyar kormányok nem hoztak létre külügyminisztériumot, mivel a külügy a közös ügyek közé tartozott. A közös külügyminisztérium képviselte az Osztrák-Magyar Monarchia mindkét társországnak a Magyar Királyságnak és az Osztrák Császárságnak is a külügyi érdekeit. Ettől függetlenül azonban a két társország önállóan is intézett külügyi témájú ügyeket. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után a mindenkorai magyar minisztériumok egyike a külügyminisztérium, ebben az időszakban Magyarország első külügyminisztere gróf Károlyi Mihály volt, aki mint miniszterelnök ideiglenesen megbízva intézte a külügyeket. E minőségében 1918. X. 31.-étől 1919. I. 11.-éig tevékenykedett.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

L-Ly

Legfelsőbb Bíróság a magyar bírósági szervezetnek az 1949. évi — idegen, úgynevezett „sztálini” alkotmány szellemében történő — átszervezése során létrehozott, a Kúria helyébe lépő legfelsőbb bírói hatóság, amely 1950-ben a népbíróságok hatáskörét is átvette.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozicion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozicionjában. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Legfőbb Ügyészség Az 1945-ben a Koronaügyészség helyébe lépő Legfőbb Államügyészség 1953. évi átszervezése nyomán létrejött legfőbb vádhatóság.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

M

Magyar Államrendőrség Az 1945-ben újjáalakuló magyar rendőrség neve Magyar Államrendőrség. E szervezetbe integrálták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség feladatkörét is. A Magyar Államrendőrség megnövekedett feladataiból következően a létszáma is gyarapodott. A személyi állományt az MKP szimpatizánsaival töltötték föl, így a testület kommunista befolyás alá került. Mivel pedig a csendőrség felosztása nyomán a magyar rendvédelem legerősebb testületévé vált, ez lényegében az MKP magyar rendvédelem feletti uralmát jelentette. Ez a helyzet jól illett az MKP „szalámi taktikájába”.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Államvasutak (MÁV) a magyar állam tulajdonában álló vasútvonal és vasúti járműpark, valamint karbantartó részlegekből és az ezekhez tartozó objektumokból, továbbá a vasúti közlekedést elősegítő szervezetekből állt. A Magyar Államvasutakat BAROSS Gábor államminiszter emelte világszínvonalra.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarországra hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Állami Rendőrséget (1919-1931) az 5 047/1919.ME.r. hozta létre 1919.X.1.-én. Az egységes magyar államrendőrség létrehozásának azonban már voltak dualizmuskori előzményei is. A trianoni békediktátum utáni magyar rendőrséget a Magyar Királyság állami- (fővárosi rendőrség és határrendőrség) és a városi rendőrségeinek az összevonásával hozták létre, a belügyi tárca közvetlen irányítása alá helyezve. Hatósági területe a városokra és a határállomásokra terjedt ki. Feladatát működési területén a közbiztonság védelme alkotta büntügyi, közrendvédelmi és igazgatásrendészeti teendők ellátása által. A trianoni békediktátum utáni Magyar Királyságban a Magyar Királyi Állami Rendőrség létszáma (12 000 fő) megegyezett az első világháború előtti városi rendőrségek létszámával (12 000 fő). A testületet 1931-ben — szervezeti módosításokkal egybekötve — átkeresztelték Magyar Királyi Rendőrségre. A Magyar Királyi Rendőrség 1945-ig működött, amikor helyébe a Magyar Államrendőrséget hozták létre, a Magyar Királyi Rendőrségben működő határszéli rendőri kirendeltségek helyett pedig határrendőrséget állítottak fel, amely 1945 és 1949 között működött. A Magyar Államrendőrségre ruházták a feloszlott Magyar Királyi Csendőrség hatáskörét és működési területét 1945-ben, ezzel a magyar rendvédelmi testületek között monopolhelyzetbe került. A Magyar Államrendőrséget később egyszerűen rendőrségnek nevezték. 1949-ben pedig a belügyi tárca irányítása alatt álló Magyar Határrendőrséget — a Honvéd Határőrséghez hasonlóan — az Államvédelmi Hatóság kötelékébe integrálták. Ezzel Magyarországon egyetlen rendőri szervezet működött a rendőrség.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrzete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Belügyminisztérium Lásd Belügyminisztérium

Magyar Királyi Csendőrség (1881-1945) katonailag szervezett közbiztonsági őrtestület, melynek belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai rendfokozatot viselt. A testületet az 1876-ban a közös hadseregtől a Magyar Királyi Honvédséghez áthelyezett erdélyi csendőr kerületből fejlesztették ki. Mivel a csendőrök személyükben katonának minősültek, így a honvédelmi tárca felügyelete alatt álltak. A szervezet azonban — mint rendvédelmi testület — a belügyi tárca kompetenciájába tartozott. A testület hatásköre, a városok kivételével, az ország egész területére kiterjedt. Kiváló hatásfokkal ténykedett. Működési területén olyan kitűnő közbiztonsági állapotot hozott létre, majd tartott fenn, amelyet a megszüntetése óta még nem sikerült elérni. Diszlokációját a decentralizáltság, metodikáját a megelőzés jellemezte. Személyi állományának mintegy 90 %-a közterületi szolgálatot látott el valamilyen formában. A testület jogosultságai és kötelezettségei nem voltak kiterjedtebbek a társ rendvédelmi testületeknél. A személyi állományának ellátmánya — néhány jelentéktelen specifikumtól eltekintve — megegyezett a közigazgatás, illetve a társ rendvédelmi testületek munkatársainak ellátmányával. Az 1945. és 1949. között zajló „ki-kit győz le” politikai csatározások részeként szüntették meg a testületet. Ebből fakadóan a szervezet társadalmi megítélése a harmadik évezred elején is differenciált. A testületnek önálló hatósági jogköre nem volt. A testületet két ízben hozták létre illetve szüntették meg. Felállításának mindkét esetben rendvédelmi szakmai okai, megszüntetésének pedig deklaráltan politikai okai voltak.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya ál-

tal szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos: Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Belügyminisztérium Lásd Belügyminisztérium

Magyar Királyi Darabont Testőrség (1904-1919) *Ferenc József* testőrségei közül a legkésőbb, 1904-ben jött létre. Feladatát a Budai Vár Királyi Palotájának őrzése és díszelgési teendők ellátása alkotta. A darabont testőrség személyi állománya legénység tagjainak utánpótlása a haderő sorozott állományából került ki tovább szolgálói forma alkalmazásával. Laktanyájuk a vár alatt az Attila utcában állt. Ez a laktanya vált az 1920-ban létesített Magyar Királyi Testőrség laktanyájává. A testület 1920-ig működött, részt vett gróf KÁROLYI Mihály és HORTHY Miklós őrzésében is, majd a nemesi testőrség maradványaival az 1920-ban újonnan létrehozott Magyar Királyi Testőrségbe integrálták a két korábbi testőrség maradványait. A testület létszáma 49 fő katonai rangot (tisztek és altisztek) viselő és 15 fő kiegészítő feladatot ellátó személyből állt. A testőrség első kapitánya báró FEJÉRVÁRY Géza tábornagy volt. A testület tisztí karával szembeni elvárások és a nyugdíjazási rendszer azonos volt a Magyar Királyi Nemesi Testőrségével.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Földművelésügyi Minisztérium Lásd Magyar Királyi Földművelésügyi Minisztérium

Magyar Királyi Fővárosi Állami Rendőrség (1872-1919) Óbuda, Buda és Pest egyesítésével létrehozott Budapest Fővárosi Rendőrséget az 1872/XXXVI.tc.-el a kormány közvetlen felügyelete alá helyezték ideiglenesen, majd véglegesen az 1881/XXI.tc.-el. A kormány a felügyeletet a belügyi tárca által gyakorolta. Az 5 047/1909.ME.r. a fővárosi rendőrséget is — a többi városi rendőrséghez hasonlóan — beolvastotta az újonnan létrehozott Magyar Királyi Állami Rendőrségbe. A Magyar Királyi Állami Rendőrség a fővárosi rendőrség egyenruháját és rangrendszerét vette át.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Határőrség (1931-1938) Lásd Határőrség

Magyar Királyi Határrendőrség az 1903/VIII.tc. alapján 1906. I. 15.-től 1918-ig a dualizmus összeomlásáig működött a központi államhatalom közvetlen alárendeltségében. Tevékenységének döntő hányadát a Magyar Királyság útlevelekkel köteles határszakaszain fejtette ki. Szervezetének és személyi állományának döntő többsége ezeken a határszakaszokon volt megtalálható. A testület — néhány száz fős — mérsékelt személyi állománnyal működött, önálló rangrendszerrel és egyenruhával rendelkezett. A határőrizet klasszikus hármas feladatrendszeréből elsősorban a határforgalom ellenőrzését és a határrend betartását valósította meg. A zöldhatár őrzését pedig a határszéli csendőrséggel közösen végezte. A testület a magyar határőrizet koordináló szerepét is betöltötte, szükség esetén a határőrizeti teendők ellátására bevonhatta a határmenti vármegyék és vá-

rosok területén működő rendőrsek személyi állományát is. A kivételes hatalom időszakában a Magyar Királyi Határrendőrség különleges feladatokat kapott az Osztrák-Magyar Monarchia haderejével való együttműködés tekintetében, amelyet a katonai határőrizeti utasításban konkretizáltak. A magyarországi rendőrsek államosításával a határrendőrség maradványait a Magyar Királyi Állami Rendőrsekbe integrálták.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrsek-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium Lásd Honvédelmi Minisztérium

Magyar Királyi Honvédség (1848-1849 és 1867-1945) a véderő azon része, amely 1867 és 1918 között az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában állomásozó és a magyar kormánynak is alárendelt könnyűfegyverzetű egységekből állt, valamint a sorozott személyi állománya a Magyar Szent Korona alá tartozó területen élő lakosság közül került ki. A Magyar Királyi Honvédség magasabb egység parancsnokságokkal nem rendelkezett, a közös hadsereg magasabb egység parancsnokságainak az alárendeltségébe tartozott. A Magyar Királyi Honvédségben a vezényleti nyelv a magyar volt. Az egyenruha nemzeti díszítő elemeket hordozott. A Magyar Királyi Honvédségben az uralkodói elhatározások a honvédelmi miniszter ellenjegyzésével hatályosulhattak. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása nyomán a Magyar Királyi Honvédség a trianon utáni Magyar Királyság haderejévé vált, azonban a magyar haderőt 1919. VI. 9-től HORTHY Miklós altengernagy hadügyminiszter felhívása nyomán Magyar Nemzeti Hadsereg névvel illették, amelyet 1920. IV. 1-től Magyar Királyi Nemzeti Hadseregre változtattak, majd 1922-ben visszatértek a Magyar Királyi Honvédség elnevezésre. A két világháború közötti Magyar Királyság hadereje már rendelkezett magasabb egységparancsnokságokkal és a fegyverkezési egyenjogúságot kimondó 1938. évi bled-i egyezmény nyomán lehetőség nyílt a magyar véderőnek a kor színvonalán álló technikai eszközökkel való ellátására is. A honvéd illetve honvédség kifejezés az 1848-1849-es szabadságharc időszakából ered. A Magyar Királyi Honvédség a polgári magyar állam véderő szervezete volt. Magyarország szovjet megszállását követően mivel a királyság államformájáról a köztársaság államformájára tért át Magyarország, ezért az ország haderejének elnevezése honvédségre változott. A kiépülő pártállamban a magyar haderő elnevezését Magyar Néphadseregre változtatták, amely elnevezés a rendszerváltozás után a magyar hagyományokra visszanyúlva Magyar Honvédségre változott.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrsek-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrsek-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Honvéd Légierő Repülő Kísérleti Intézete Az intézet 1935-ben alakult, feladata a Magyar Királyi Honvédség légierőjének rendszerébe állított repülőgépek vizsgálata, a beszerzésekben való részvétel, valamint fejlesztések kidolgozása. Az intézet létszáma a kezdeti 50 fős létszámához képest 1944-ben már 500 fő volt. Az intézet vezetése igyekezett a szakterület legjobb szakembereit bevonni a szervezet feladataiba.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrsek-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Képviselőházi Őrség (1912-1945) A testületet 1912-ben állították fel (1912/LXVII.tc. a képviselőházi őrség felállításáról). Feladatát az országház őrzése és védelme mellett a képviselőház tagjai és a hallgatóság körében a rend fenntartása, valamint protokolláris, diszolgői tevékenység ellátása alkotta. Az országgyűlés elnökének az alárendeltségében állt. A testületet a végrehajtó hatalom szervezetétől elkülönítették, annak nem volt alárendelve. 1945-ben Nemzetgyűlési Őrséggé működött tovább, majd az ÁVH vette át teendőit anélkül, hogy a jogszabállyal létrehozott testület feloszlásáról jogszabály született volna.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrsek-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÖRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Koronaőrsek 1790-ben hozták létre. A Budai Királyi Palotában a Magyar Szent Korona és a koronázási jelvények számára állandó őrzési helyet alakítottak ki, amelyet a Magyar Királyi Koronaőrsek őriztek. A testületet 1849-ben — a Magyar Királyi Nemesi Testőrsekhez hasonlóan — feloszlatták, mivel személyi állományának jelentős része az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc időszakában belépett a honvédségbe. A koronaőrseket ismét 1861-ben az ural-

kodó utasítására állították fel. A testület 1945-ig működött. A koronaőrség létszáma az évszázadok során többször változott. Az 1872-ben érvénybe lépett szabályozás szerint a Magyar Királyi Koronaőrség létszáma 50 fő volt: parancsnok és helyettese, számvevő vagy kezelőtiszt, a szolgálat szervezést és ellenőrzést végző szakaszvezetők vagy tizedesek 3-5 fő, 40 fő koronaőr, és 2 fő dobos vagy kürtös. Ezen felül a testület tisztí-, illetve házi szolgái státuszokkal is rendelkezett. Az utolsó szabályozás az őrszolgálatot adók létszámát 23 főre csökkentette. (1928/XXV.tc. a Szent Korona és a hozzá tartozó drágaságok gondviseléséről.)

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Külügyminisztérium Lásd Külügyminisztérium

Magyar Királyi Nemesi Testőrség. A testületet Magyar Nemesi Testőrség néven 1760-ban Mária Terézia alapította. A testület székhelye Bécsben volt. A testőrpalotát a pártállam időszakában ideológiai megfontolásokból fakadóan eladták, a befolyt összeget pedig az osztrák kommunista mozgalom támogatására fordították. Ferenc József a testületet — az 1848-1849-es forradalom és szabadságharcban betöltött szerepe miatt — ugyan feloszlatta, azonban a kiegyezés nyomán újra létrehozta Magyar Királyi Nemesi Testőrség névvel, bár a koronázási ünnepségen még huszárok helyettesítették a testőröket. Mivel Ferenc József egyszemélyben töltötte be az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság legfőbb közjogi méltóságait mindkét állam testőrségei óvták személyét és közvetlen környezetét. Egyedül a Magyar Királyi Nemesi Testőrség tagjai voltak azonban jogosultak arra, hogy a védelmét mindenütt ellássák. A Magyar Királyság területén az uralkodót ugyanis csak magyar testőrség védelmezte. A Magyar Királyi Darabont Testőrség azonban csupán a királyi szálláshelyek őrzésére volt hivatott. Az uralkodó magyarországi utazásai során a védelemért a Magyar Királyi Nemesi Testőrség volt felelős. A testület kapitánya — hasonlóan a többi testőrség kapitányához — a főudvarmesternek volt alárendelve, illetve a szolgálatos szárnysegéd is adhatott utasítást valamennyi testőrség számára. A testőrök által viselt rangok — amelyek katonai rangok voltak —három rendfokozattal magasabb rendfokozatnak feleltek meg a haderőben. A testőrök ugyan katonák voltak, de sem ők sem a testület nem tartozott a véderő kötelékébe. A testőrségek kiadásait az udvari költségvetésből fedezték. A testőrségek témája nem tartozott a közös ügyek közé. Az udvartartás költségeit a magyar állam mindig az osztrák állam által biztosítottal megegyező összegben állapította meg. A testőröket ugyan a haderő szervezeteinek önként jelentkező tagjai közül választották ki, meglehetősen magas követelményeket támasztva, azonban azoknak akik a testőrségekhez kerültek a haderővel a jogviszonyuk megszűnt. Ők két nyugdíjra váltak jogosulttá. Az egyik nyugdíjat a véderőben eltöltött szolgálatuk, a másik nyugdíjat pedig a testőrségnél eltöltött szolgálatuk alapján kapták. A testőrök azonban visszakerülhettek a haderőhöz, például ha hadi szolgálatra kérték magukat. A katonai és a testőri szolgálati idő azonban nem volt összevonható. A testőrök pedig kiemelt juttatásokban részesültek. A Magyar Királyi Nemesi Testőrségnek megalakulásakor 47 fő tiszti rendfokozatú és 45 fő kiegészítő feladatot ellátó (orvos, portás, szolga, lóápoló stb.) tagja volt. A parancsnoki kar élén a testőrkapitány állt. Az első parancsnok gróf HALLER Ferenc tábornok volt (1867-1875). A monarchia felbomlásával a testület működése megszűnt. Utódszervezete a HORTHY Miklós kormányzó által felállított Magyar Testőrség volt.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945-) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyőr szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyőr biztosi kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyőr biztosi kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyénként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcan belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyőri és vámőri hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították a Országos Pénzügy- és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

LÓRINCZI Dénes: Az Ojtozi-szoros 1886-ban. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 31-38.p. HU-ISSN 1216-6774.

Magyar Királyi Pénzügyőrség (1867-1945-) a pénzügyminiszter felügyelete és irányítása alatt tevékenykedő testület, amely feladatait fegyveresen látta el azzal a céllal, hogy az ország pénzügyi és gazdasági rendjét védelmezze, a legfontosabb feladatai közé tartozott a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása. Működési területe lefedte az ország teljes területét. Legkisebb szervezeti egysége a pénzügyőr szakasz volt. Több szakaszt irányított egy pénzügyőr biztosi kerület. Egy vármegyében pedig több pénzügyőr biztosi kerület működött. A pénzügyőrséget vármegyéenként a pénzügyi tárca komplex középszintű irányító szervei, a pénzügyigazgatóságok irányították. E mellett a testület vezetése céljából a pénzügyi tárcán belül is működött egy pénzügyőrségi osztály. A dualizmus időszakában a Magyar Királyság tengerparti szakaszán fumei székhellyel speciális pénzügyőrségi alakulat is tevékenykedett Tengeri Pénzügyőrség elnevezéssel 1872 és 1918 között. A Pénzügyminisztérium alá tartozó Magyar Királyi Pénzügyőrség 1945-től Magyar Pénzügyőrség néven működött, feladata a pénzügyi és vámőri hatósági feladatok ellátása volt, e szervből 1953-ban kivált a vámügyeket ellátó Vámőrség, majd ismét összevonva 1963-ban felállították a Országos Pénzügy- és Vámőrséget, 1966-tól Vám- és Pénzügyőrség néven működött 2010-ig, amikor a Vám- és Pénzügyőrséget egyesítették az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatallal. Az új szervezet elnevezése Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

OLASZ Lajos : Az éjtörnyös elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Rendőrség 1932-1945-ig működött. A Magyar Királyi Állami Rendőrség elnevezését — szervezetmódosításokkal egybekötve — a 6500/1931.ME.r-el Magyar Királyi Rendőrségre változtatták. 1931-ben megszüntették a 7 kerületi főkapitányságot, amelyek alárendeltségébe a városi kapitányságok tartoztak. A kerületi főkapitányságok helyett a budapesti és a vidéki-főkapitányságot hozták létre. A Budapesti Rendőr-főkapitányság alárendeltségébe az akkor még kis Budapest kerületi rendőrségei és az agglomerációba tartozó frekventált települések rendőrségei tartoztak. A vidéki főkapitányság alá pedig a városi rendőrségek (1942-ben 89) és a határszéli rendőr kirendeltségek (1942-ben 13), valamint a kárpátaljai működési területtel rendelkező Határvidéki Rendőrség (1942-ben hét kirendeltséggel), továbbá az 1939-ben létrehozott révkapitányságok (1942-ben 7 révkapitányság) tartoztak. A korábbi vidéki főkapitányságokkal megegyező működési területű és székhelyű körzeti szemléllő központokat alakítottak ki 1931-ben az új vidéki főkapitányság alárendeltségében. A Magyar Királyi Rendőrség mindkét főkapitánysága a belügyi tárca közvetlen felügyelete és irányítása alatt állt. Ekkor szüntették meg az országos főkapitányságot is, amely az országos főkapitány frankhamisításban játszott szerepéből fakadóan sohasem került kiépítésre.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az éjtörnyös elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

A Magyar Királyi Testőrség 1920. VIII. 10. – 1944. X. 15. -ig működött. A Magyar Királyi Nemesi Testőrség és a Magyar Királyi Darabont Testőrség maradványaiból hozták létre. Feladatát a kormányzó és közvetlen környezetének védelme alkotta. HORTHY Miklós elfogásakor — aki a testőrségét az ellenállás megszüntetésére utasította — kezdetben a felbőszült németek a testőrök likvidálását fontolgatták. Később azonban a Szent László Hadosztályba helyezték a testőrök egy részét. A Magyar Királyi Testőrség gyalogos és lovas részből állt. A gyalogos rész alabárdos és székely (Észak-Erdély visszacsatolása után) szakaszból, valamint puskás századból állt. A testőrség lovas része lovastestőr-szakaszból és a testőrséghez csatolt spanyol lovas iskolából állt. A második világháború során a testőrséget megerősítették egy testőr lövész zászlóaljjal is, amely egy puskás és egy nehézfegyveres századból állt. Megerősítésként pedig három Nimród harcjárművet is kapott a zászlóalj. A testület teljes létszáma — a segédszeméllyel együtt — 450 főt tett ki. A testőrség legénysége sorozott állományból állt. A tiszti karral szemben támasztott kvalifikációk és a tiszti karba való bekerülés feltételei alapvetően megegyeztek a dualizmus-kori elődszervezeteknél alkalmazottakkal.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Királyi Vámőrség (1921 VIII.25. – 1932. X.1.) a testület a trianoni békediktátum után a magyar határok őrzésére és védelmére létrehozott fegyveres szervezetként működött. A Magyar Királyi Vámőrség alap szervezeti egységei az őrsők voltak. Az őrsöket a szakaszparancsnokságok, a szakaszparancsnokságokat pedig a kerületparancsnokságok irányították, a szervezet élén a Magyar Királyi Vámőrség Felügyelősége állt. A Magyar Királyi Vámőrség szervezetében 7 kerületparancsnokság, 52 szakaszparancsnokság és 101 őrsparancsnokság működött. A Magyar Királyi Vámőrség feladatát 4 041 főnyi személyi állománnyal látta el. A testület legénységi állományát úgynevezett kényszertborzás (sorozás) útján biztosították. A Magyar Királyi Vámőrség — a határok védelme céljából — a testületi létszám feletti katona erőt 1928-ig — a Szövetségi Bizottság magyarországi jelenléte miatt — nem lehetett elrejtteni. Később azonban a Magyar Királyi Vámőrség, majd a jogutódja a Magyar Királyi Határőrség rejtésében állomásozott az államhatár mentén a magyar ezredék egyharmada 1938-ig a Bled-i egyezmény megszületéséig. A testület belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány katonai

rendfokozatot viselt. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítőket csupán kézi lőfegyverekkel látták el az objektumvédelmi sorozatlövő lőfegyverek kivételével. A testület nyílt szervezetében szolgálatot teljesítő személyi állománya számára rendszeresített fegyverzet típusa megegyezett a Magyar Királyi Honvédségben rendszeresített fegyverzet típusával.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Kommunista Párt (MKP) 1918 őszén megalakult baloldali marxista-leninista párt, amely 1919 és 1944-1945 között illegálisan tevékenykedett, 1948-1949-től azonban „egyeduralkodóként” irányította az országot. 1918-1919 Kommunista Magyarországi Pártja, 1919 Magyarországi Szocialista Párt, 1919-1943 Kommunista Magyarországi Pártja, 1943-1944 Békepárt, 1944-1945 Kommunista Magyarországi Pártja, Magyar Kommunista Párt, 1945-1948 Magyar Kommunista Párt, 1948-1956 Magyar Dolgozók Pártja, a magyar pártállam pártja. A Magyar Kommunista Párt (MKP) és a Magyar Szociáldemokrata Párt (MSZDP) egyesülésével jött létre az 1945 és 1949 közötti — úgynevezett ki-kit győz le időszak — politikai eseményeinek következményeként 1948. VI. 12.-én. A KMP a „szalámi taktika” néven elhíresült politikájával fokozatosan számolta fel ellenfeleit, a folyamat végén pedig már a szövetségeseit is. A politikai csatározásokban gyengébbnek bizonyult MSZDP maradványait olvasztotta magába az MKP az új párt az MDP létrehozásával. 1956-1989 Magyar Szocialista Munkáspárt néven működött.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Nemzeti Hadsereg Lásd Magyar Királyi Honvédség

Magyar Nemzeti Függetlenségi Front 1944. XII. 2.-án, Szegeden alakult pártszövetség, amely a Szociáldemokrata Pártból, a Nemzeti Parasztpártból, a Független Kisgazda- és Földmunkás Pártból és a Polgári Demokrata Pártból állt és a háború után egy évig uralta a magyar belpolitikát. A kommunisták szalámitaktikája következtében a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front felmorzsolódott, majd 1949. II. 2.-án Magyar Függetlenségi Népfront néven újjászerveződött és ismét szétmorzsolódott.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Nemzeti Múzeum, magyar országos közgyűjtemény Budapesten – mára több vidéki fiókkal –, amelyet 1802-ben alapítottak gróf SZÉCHÉNYI Ferenc vezetésével, a könyvtárát korábban Országos Széchényi Könyvtár néven alakították át. A múzeum főépületét 1837-ben POLLACK Mihály tervei alapján építették fel klasszicista stílusban a budapesti VIII. kerületben található Múzeum körúton.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Népköztársaság 1918. XI. 16. és 1919. III. 21., valamint 1949. VIII. 20. és 1989. X. 23. között Magyarország államformájának hivatalos megnevezése.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Országos Levéltár A magyar állam központi szervezetének működésével kapcsolatos irattárának archiválást megvalósító intézmény.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárret csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Rendőrtisztviselők Országos Egyesülete (MROE) A dualizmus időszakában működő országos társadalmi szervezet. Az egyesület kezdeményezte a magyarországi rendőrségek államosítását, melynek érdekében tagjai elméleti munkát is kifejtettek. A miniszterelnökhöz is eljuttatott indítványuk nyomán az országgyűlés a témát napirendre tűzte és külön osztályt állított fel a belügyminisztériumban annak jogszabályi előkészítésére. Az előkészítő osztály által létrehozott első javaslattal azonban az országgyűlés többsége nem értett egyet, így azt átdolgozásra visszaküldte. Az első világháború kitérése pedig meggátolta, hogy a háború alatt érdemben foglalkozzanak a témával. A javaslat képezte az alapját a magyarországi rendőrségek államosítását megvalósító 5 047/1919.ME.rendeletnek.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Távirati Iroda Két országgyűlési gyorsító MASZÁK Hugó és EGYESY Géza kezdeményezésére 1880. decemberében hozott hozta létre az intézményt a magyar országgyűlés és 1881-ben kezdte meg működését. Napjainkban a Magyar Távirati Iroda látja el az összes közmédia hírelátását és híradásai elkészítésének irányítását.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarországon hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Magyar Tudományos Akadémia felállításának az eszméjét az 1825. évi magyar reform országgyűlésen karolták föl a magyar követek, köztük gróf SZÉCHENYI István aki birtokainak egy éves jövedelmét ajánlotta fel a nemes cél érdekében. Az akadémia Magyar Tudós Társaság néven 1830-ban kezdte meg működését és azóta is a magyar tudományos élet központja. A Magyar Tudományos Akadémia szinte a Világon egyedülálló módon nem állami, hanem társadalmi kezdeményezés és anyagi támogatás gyümölcseként született, jelenleg köztestületként működik.

BÓDINÉ Beliznai Kinga: „Többet ésszel, mint kézzel.” O'SVÁTH Pál a Sárrét csendbiztos. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 15-30.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Maréchaussée Lásd Francia Nemzeti Csendőrség

N-Ny

Nachrichtenabteilung Armeoberkommandos (AOK Nabt.) Lásd Haderő-főparancsnokság hírszerző részlege.

Nemzeti Parasztpárt 1939-ben alapították az úgynevezett „népi írók” és paraszt származású politikusok. 1949-ben a párt tevékenységét ugyan beszüntette de hivatalosan nem szűnt meg, budapesti irodáját is fenntartotta. Az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt Petőfi Párt néven újjáalakult, majd a forradalom és szabadságharc leverése után a pártot felszámolták. A párt az 1990-es választásokon Magyar Néppárt-Nemzeti Parasztpárt néven megmérte magát de nem került be a parlamentbe, majd 1998-ban széthullott.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Népbíróságok Országos Tanácsa (NOT) 1945. II. 5. – 1950. III. 11.-ig működött, a népbíróság kizárólagos fellebbezési fórumaként. A NOT az igazságügyminiszter főfelügyelete és a NOT saját elnökének közvetlen főfelügyelete alatt állt.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Népügyészség 1945-1949 között aq népbíróságok mellett működő vádhatóság.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

O-Ö

Országos Légvédelmi Központ (Orlékőz.): az összes légvédelmi központ irányítóhelye. Összegyűjtötte a légvédelmi központok parancsnokságaitól a jelentéseket a berepülésekről, a légitámadásokról, a bombázások által okozott károkról és a személyi veszteségekről, valamint a tett intézkedésekről. Figyelemmel kísérte a repülő erők és a légvédelem erőinek együttműködését a honi légvédelmi figyelő- és jelentőszolgálatl, valamint más szervekkel. A jelentések összegzése és kiértékelése után tájékoztatta az Országos Légvédelmi Parancsnokságot (OLP). A katonai vezetés a német-lengyel háború kitörésekor, 1939. IX. 1-én az OLP-n és az Országos Légvédelmi Központon keresztül elrendelte a honi légvédelmi készséget. 1944-ben a kivonuló légvédelmi alakulatoktól különválasztották a honi légvédelmi alakulatokat, ekkor az 1-15. légvédelmi központok közvetlenül az Országos Légvédelmi Központ alárendeltségébe kerültek. Az Országos Légvédelmi Központ székhelye a budai Gellért-hegy barlangrendszerében kialakított úgynevezett Sziklaközpont lett.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarországon hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

P

Polgári Demokrata Párt Az 1940-es években alakult magyarországi liberális párt, mely a Szegeden életre hívott Magyar Nemzeti Függetlenségi Front egyik alapítója volt.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Politikai Rendészeti Osztály Lásd ÁVO

R

Rendőrség rendvédelmi testület típus, amelyre a katonai alá-fölé rendeltségi viszony és a katonai rendfokozati rendszer hiánya a jellemző. Európában általában a városokban működnek rendőrök az angolszász rendvédelmi modellben azonban a rendőrség kompetenciája a vidékre is kiterjed. A szovjet típusú államokban a rendőrség hatásköre ugyancsak a városra és a vidékre is kiterjedt, továbbá belső függelmi viszonyai katonaiak voltak, a személyi állomány pedig katonai rendfokozatot viselt. A Szovjetunió összeomlása után ez a szisztéma a volt Varsói Szerződés tagállamaiban tovább él.

PARÁDI Ákos: „A Guardia Civil a XX. század első évtizedeiben. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 57-66.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Repülő Kísérleti Intézet Lásd Magyar Királyi Honvéd Légierő Repülő Kísérleti Intézete.

S-Sz

Spányol Nemzeti Csendőrség Lásd Guardia Civil

Sutzstaffel (SS) Védőosztag. A Nemzetiszocialista Német Munkáspárt katonai és védelmi szervezete. 1925-ben állították fel. Kezdetben körzetenként 10 tagból és egy vezetőből állt. A tagoknak HITLER személyére kellett felesküdniük. A szervezet 1929-ig az SA irányítása alá tartozott. 1934. június 26.-án az SS hivatalosan is a párt fegyveres szervezetévé vált. 1940-ben létrejött a Waffen-SS ezzel a szervezet két részre tagolódott, a Waffen-SS látta el a katonai teendőket, az Allgemeine SS pedig az egyéb feladatokat. Az SS részei voltak az úgynevezett bevetési alakulatok, amelyek a Wehrmacht-ot támogatták, HITLER testőrsége, a Halálfejes Társaság, amely a koncentrációs táborokat felügyelte stb. 1938-ban a rendőrséget az SS felügyelete alá vonták. Az SS önálló egyenruhával és rangrendszerrel rendelkezett.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szakszervezeti Tanács 1891-ben alakult érdekvédelmi ágazati szövetség, amelyet az 1948-as kommunista hatalomátvétel után megszüntettek, helyét a kommunista hatalom érdekeit szolgáló Szakszervezetek Országos Tanácsa vette át.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szociáldemokrata Párt A dualizmus időszakában létrehozott párt, amelynek ideológiai alapját a szociáldemokrácia képezte. A szociáldemokrácia eszmevilága német minta alapján osztrák közvetítéssel érkezett Magyarországra. A magyarországi kapitalista viszonyok megerősödésével, a munkásosztály kialakulása nyomán jött létre. Az első világháború végéig parlamenten kívüli pártként működött. A két világháború között parlamenti párttá vált. A Tanácsköztársaságban betöltött szerepe miatt azonban csak az úgynevezett BETHLEN-PEYER paktum nyomán válhatott parlamenti párttá, a polgári demokrácia részévé. A második világháború után a Kommunisták Magyarországi Pártjával lépett szövetségre, amelynek a vége az lett, hogy — a „szalámi taktika” keretében — a Szociáldemokrata Pártot felszámolták, maradványait pedig egyesítették az újonnan létrehozott Magyar Dolgozók Pártjával.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szovjet Hadsereg A Szovjetunió haderejét Vörös Hadsereg elnevezéssel hozták létre 1918-ban, majd 1946. február 25.-étől a haderő elnevezése Szovjet Hadsereg a Szovjetunió felbomlásáig. A hadsereg felállítását 1917. november 7.-én határozta el a Szovjetek 2. Összoroszországi Kongresszusa. A Népbiztosok Tanácsa 1918. január 28.-án hozott határozatot a Vörös Hadsereg alapítása tárgyában. 1918. február 22.-én Vlagyimir Iljics LENIN kiáltványban fordult Oroszország proletárjaihoz, amelyben fegyverbe szólította őket az oroszországi új rend védelmére. A kiáltvány nyomán létrejött mozgósítás napját, február 23.-át tekintették a Vörös Hadsereg születésnapjának. A Vörös Hadsereg politikai vezetését a Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága látta el. A Szovjetunió hadserege szárazföldi, légi és haditengerészeti haderőből állt. Kezdetben a Vörös hadseregben társparancsnoki rendszert alkalmaztak azonban 1942. október 9.-én bevezették az egyszemélyi parancsnoki rendszert, a komisszárok a parancsnok politikai helyettesévé váltak.

OLASZ Lajos : Az ejtőernyős elhárítás megszervezése Magyarország hadba lépését követően 1941-1942. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 39-56.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Szövetségekői Ellenőrző Bizottság a trianoni békediktátum nyomán a győztes hatalmak által létrehozott bizottság, amelynek feladatát a trianoni békediktátumban foglaltak megvalósításának ellenőrzése, elsősorban a katonai elvárások betartásának figyelemmel kísérése alkotta. A szervezet működése 1927-ben szűnt meg.

PARÁDI József: A polgári magyar állam határőrizete. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 67-86.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

V-W

Váci Országos Börtön Az épület eredetileg a váci régi sírkert területén 1762-ben *Mária Terézia* emletette a nemes ifjak nevelőintézeteként Teheresianum néven, mely intézetet 1784-ben bezártak. 1808-ban itt alapították meg a Ludovika Akadémiát, melyet 1825-ben végül Pest városában nyitottak meg. Ezt követően a váci épület üresen állt, majd 1855-ben fegyházként hasznosították. 1878-as csemegi kódex rendelkezései értelmében az intézetet kerületi börtönként használták, majd 1884-ben ismét fegyházként üzemeltették Váci Országos Fegyintézet elnevezéssel. A RÁKOSI-rendszer idejében az intézetet az Államvédelmi Hatóság átvette és Állambiztonsági Intézet elnevezéssel üzemeltette a börtönt. Az épületegyüttes jelenleg is büntetés-végrehajtási intézetként működik.

VINCZE Gábor: Kötelességteljesítésért életfogytiglan. *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)*, XXVIII.évf. (2018) 55.sz. 95-118.p. HU-ISSN 1216-6774. A tanulmány korábbi változata 2018. február 16-án Budapesten hangzott el a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság Csendőrség-történeti Szakosztálya által szervezett magyar közbiztonság-történeti tudományos szimpozion-sorozatának a „100 éve alakult át a magyar rendvédelmi modell?” című XVIII. szimpozionján. A publikált tanulmány az előadás javított, bővített és átdolgozott változata.

Vörös Hadsereg Lásd Szovjet Vörös Hadsereg

**A „Rendvédelem-történeti Füzetek” (Acta Historiae Praesidii Ordinis)
HU ISSN 1216-6774 , HU-e-ISSN tudományos periodika szerkesztőségének
kéziratokkal szemben támasztott igénye**

1. Olyan kéziratokat fogadunk el, ami megfelel az „első közlés” kívánalmainak.

2. A tudományos művekkel szembeni igénytámasztásnak megfelelő alkotásokat közlünk. Hivatkozási jegyzetek nélküli kéziratot és hiányos, illetve pontatlan hivatkozásokat általában nem közlünk!

3. Végleges szövegű kéziraatra tartunk igényt, mert a leadott kéziratban szerzői korrekcióra már csak a lektori észrevételek nyomán nyílik lehetőség. Konferencia-előadásokat, azok kivonatait stb. nem közölünk. A konferencia-előadás előzménnyel rendelkező tanulmányokat ugyanazon feltételekkel közöljük, mint az ilyen előzményekkel nem rendelkező alkotásokat. A szerkesztőség által a kiadói tervbe felvett teljes tanulmányokat (szöveg, jegyzetek, mellékletek, stb.) független lektor — szükség esetén lektorok — véleményezik. A beküldött kéziratokat a szerkesztőség plágium ellenőrzésnek veti alá.

4. A kéziratokhoz 600 és 1000 karakter közötti terjedelmű rezümét, valamint 5 kulcsszót is kérünk.

5. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot arra, hogy a szövegben stiláris változtatásokat eszközöljön, illetve a hivatkozási jegyzeteket kiegészítse, továbbá véleményének helyt adjon az írásban, a szerkesztőség feltüntetésével. A szerkesztőség a hozzá érkezett kéziratokat és tartozékait nem őrzi meg, és nem küldi vissza, de az elfogadásról, illetve elutasításukról értesíti a szerzőket. A közlésre elfogadott kéziratok szerzőinek a szerkesztőség tiszteletpéldányt küld.

6. Periodikánkban az évszázadokat – az idézetek, címek kivételével – római számmal jelöljük.

7. A szövegben előforduló neveket mindig teljességre törekvően kell feltüntetni akár személy, intézmény, vagy földrajzi névről van szó. Személyneveknél a vezetéknev és keresztnév mellett a kérdéses időpontban érvényes nemesi rangot, rendfokozatot, illetve beosztást is fel kell tüntetni együttesen a szerzett címeikkel pld. doktorátus stb. A megváltoztatott személynevek esetében az eredeti nevet tüntetjük fel utána pedig a módosított nevet zárójelben. A helységneveknél mindig a magyar nevet kell feltüntetni. Ha más neve is van, és azt a közlendő érthetősége megkívánja, akkor az idegen nyelvű nevet zárójelben kell a magyar név mögött feltüntetni. Intézmények esetében a teljes hivatalos nevet kell használni, mögötte zárójelben a rövidített nevet.

8. A publikálásra küldött anyagokkal szembeni technikai elvárások.

Margó: 2 cm, a kötésnél 3 cm.

Bekezdések csak a bekezdés formátumban beállított bekezdést fogadunk el: - nagy bekezdés 0,65 cm;

- kis bekezdés 0,32 cm;
- címek után tompa bekezdések;
- felsorolások kisbekezdésként, egységesen gondolatjellel;
- bekezdések között sor nem marad ki.

Betűk: - Times New Roman;

- méret 11-es a szövegben, 9-es méret a jegyzetekben, mellékletekben, továbbá a rezüméknél.

Címek: - tanulmánycímek sorközépen, alattuk is felettük is sor marad ki, tanulmánycímekbe a szerzők neve is beleértendő;

- fejezetcímek balra zárva, számozás esetén szám a cím előtt, csak felettük marad ki sor alattuk nem;
- címek vastagítva, mellékcímek döntve is;

Hivatkozások: - végjegyzetként a tanulmányok szöveges részét követően;

- szövegben felsőindexben vastagítva;
- végjegyzetben felsorolásként;
- a tudományos közlés igényeinek megfelelően.

Személynevek: családi név kapitálchen-ben.

Jogszabályok: - törvény = évszám / a törvény római száma tc. rövidítéssel és a cím;

- rendelet = rendeletszám / évszám majd zárójelben a megjelenés dátuma a hónap jelölése római számmal a napja pedig arab számmal, a kiadó szervezet rövidítésével, majd a cím, a megjelenést tartalmazó közlöny címe, évfolyama, a kiadás éve, a közlöny száma és a tól - ig oldal ahol a rendelet megjelent.

Mellékletek: - a jegyzetek után;

- minden mellékletnek címe és száma van (cím: sorközépen döntve és vastagítva, szám: jobb felső sarokban döntve, a számozás római számmal);
- a melléklet alján a forrás megjelenítése az egyszerűsített bibliográfiai leírás szabályainak megfelelően;
- több melléklet esetén — a mellékleteket megelőzően — mellékletek jegyzékét kell elhelyezni, amely a mellékletek számát, címét és oldalszámi elhelyezkedését tartalmazza;
- a mellékletek jegyzékének írásmódja megegyezik a felsorolásokéval.

9. A kéziratok szövegében ábrák, diagrammok, táblázatok képek stb. nem helyezhetők el. Azokat mellékletként kell a szöveghez csatolni.

10. A hivatkozási jegyzetszámokat a szövegben felső indexben és vastagítva kérjük elhelyezni. A jegyzetekben a mű szerzője és címe mellett a kiadás helyét, idejét és a kiadót is kérjük feltüntetni.

- A szerző családi **nevét** kapitálchen betűvel szedjük. Több szerzős mű esetén a nevek közé gondolatjel helyezünk. Csak a szerző nevét (vezeték és keresztnév) közöljük, tudományos és oktatói fokozatok, rangok, címek, tisztségek és beosztások közlése nélkül. A szerzői álnevet a szerző neve után közvetlenül szögletes zárójelben tüntessük fel. Gyűjteményes mű szerkesztőjének neve után kerek zárójelben a (*szerk.*) formulát használjuk függetlenül attól,

hogy a műben főszerkesztőként vagy felelős szerkesztő stb. tüntették fel. A gyűjteményes kötetek egy tanulmányának jelölésekor először a tanulmány szerzőjének nevét kell közölni, majd a címet kurziválás nélkül, ezt követően az „In” szócska (mivel mondatkezdő szónak minősül, ezért nagy kezdőbetűvel kezdődik, utána pedig nem teszünk pontot vagy kettőspontot) után a bibliográfiai tételt. Amennyiben az idézni kívánt tanulmány szerzője azonos a kötet szerkesztőjével, akkor az „ugyanó” szó rövidített változatát „uó” kell használni az „In” szócskát követően. Háromnál több szerző esetén csak az első szerző nevét közöljük, majd utána a latin „et alii = és mások” rövidített változatát „et al.” írjuk. Háromnál több szerzős mű esetén – amennyiben az egyik szerző egyben a mű szerkesztője is – az ő nevét kell feltüntetni egyedül. Másodlagos szerzőségi adatokat a jegyzetekben indokolt esetben célszerű feltüntetni. A másodlagos szerzőségi adatokat a cím után kell elhelyezni. A fordította, sajtó alá rendezte, illusztrálta, utószót írta stb. jelölést követi(k) a másodlagos szerzői tevékenységet végző személy(ek) neve(i). Amennyiben a hivatkozott mű szerzőjét és szerkesztőjét a kiadványon nem tüntették fel az adatközlés a mű címével kezdődik. Újra hivatkozás esetén elégséges a szerző vagy szerkesztő vezetéknevének feltüntetése.

- A szerző vagy szerkesztő nevét követően kettőspont után következik a **mű címe**. A címet és az alcímet – ha van – kurziváltan kell szedni. A sorozatcímet mindig a bibliográfiai leírás végén ferde zárójelben kell közölni, kurziválás nélkül. A cím, alcím és sorozatcím után pont kerül. Több kötetes művek esetén a cím után következik a kötetszám pl. 1.köt. ezt követően pedig a kötet cím kurziváltan a végén ponttal. Ha egy kiadvány sok kötetből áll, vagy a kötetnek szerkesztői vannak, a köteteket analitikusan, kötetre lebontva kell szerepeltetni, ahol – a kiadvány átfogó jelölése (a kiadvány címe kurziváltan, a kiadás helye és a kiadó) után – kötetenként kerül feltüntetésre a kötet sorszáma, a címe, a szerkesztő neve és a kiadás ideje. Míg a befejezetlen, több kötetes műre történő hivatkozás esetén a befejezetlenség tényére és a kötetszám és a kiadás évszáma után elhelyezett nagy kötőjellel kell utalni. Gyűjteményes kötetek és periodikumok esetében csak a kötet, illetve a periodikacím kurziváljuk. A periodikacím a hivatkozott mű szerzőjének és címének feltüntetése után következik. Periodikumok esetében a folyóirat szerkesztőjének a jelölése elmarad. Idegen nyelvű műre történő hivatkozás esetén ugyanazon adatokat, ugyanazon sorrendben kell közölni, mint a magyar nyelvű alkotás esetében. Az eltérés csupán annyi, hogy a cím magyar fordítását szögletes zárójelben közöljük az eredeti nyelvű cím után. A bibliográfia tétel többi elemének a fordítása nem szükséges. Az idegen nyelvű címet kurziváljuk. Amennyiben idegen nyelvű műről magyarra fordított alkotásra hivatkozunk a szerző neve után a magyar nyelvű cím következik kurziválva, majd – szögletes zárójelben – a mű idegen nyelvű címe. Ezután pedig a Ford. rövidítés után a fordító neve. A hivatkozás többi része mindenben megegyezik a magyar nyelvű alkotásokéval. Gyűjteményes kötetek és periodikumok címeit általában nem fordítjuk le. Ezen kiadványban közzé tett alkotások címei esetében pedig ugyanúgy kell eljárni, mint a monográfiáknál.

- Mű címét követően kerül sor a **kiadás helyének** a feltüntetésére. A kiadás helyének – amely minden esetben a településnév – feltüntetését vesszővel zárjuk. Amennyiben a kiadványon nem szerepel a kiadás helye, ezt a tényt a latin *sine loco = hely nélkül* kifejezés rövidítésével *s.l.* jelöljük. Periodikum esetében a kiadás helyének feltüntetése elmarad. A periodikum kurzivált neve után, vesszőt követően, az évfolyam római számmal való jelölése és az évfolyam = évf. rövidítés következik. Kéziratokra történő hivatkozások esetében a szerző és a cím után a kézirat jellegének (disszertáció, dokumentáció, kézirat, kandidátusi értekezés stb.) a rögzítése történhet. A kézirat jellegének jelölése után zárójelben jelölhető az intézmény neve, ahol a kézirat készült. Ezt követi a „Kézirat.” megjegyzés után a létrehozás helységének, majd a létrehozás évének a jelölése.

- A kiadás helyét követi a hivatkozásban a **kiadás évszáma**. A kiadás évszáma után – ugyanúgy, mint a kiadás helye után – vesszőt írunk. Amennyiben a műben nem tüntették fel a kiadás idejét, azt latin *sine anno = év nélkül* kifejezés rövidített változatával *s.a.* kell helyettesíteni. Kéziratok esetében a kézirat létrehozásának évszámát – a létrehozás helységének jelölését követően – rögzítjük. Periodikumok esetében a kiadás évfolyamát követően a kiadás évét zárójelben arab számmal, majd a folyóirat számát jelöljük szintén arab számmal pl. (1996) 1.sz. Amelyik periodikumon feltüntetjük ott az évfolyamszámot is jelölni kell. Ebben az esetben a periodikum címe utáni vesszőt követően az évfolyam római száma következik ponttal és az évfolyam szó rövidítésével évf., majd a kiadás évszáma zárójelben és a lapszám arab számmal és ponttal, utána pedig a szám szó rövidítése = sz.

- A hivatkozások bibliográfiai adataiban a következő elem a **kiadó** jelölése. A kiadó neve után pontot teszünk. Periodikumok esetében a kiadót nem jelöljük. Kéziratok esetében a kiadó feltüntetésére értelemszerűen nem kerülhet sor. Amennyiben a műben nem szerepel a kiadó, azt a latin *sine nomine = kiadó nélkül* kifejezés rövidített változatával *s.n.* kell helyettesíteni.

- A hivatkozások végén az **oldalszámok** állnak. Az oldalszámok jelölésére a latin *pagina* szó rövidítését *p.* használjuk. Az oldalszámok tekintetében hivatkozhatunk egy oldalra pl. 45. p. vagy egy intervallumra pl. 65-78.p. Gyűjteményes kötetek és periodikák esetében fel kell tüntetni — a hivatkozott oldalszámon túl — az alkotás kezdő és befejező oldalszámát is a két oldalszám között kötőjellel használatával.

- A hivatkozott alkotásokat közlő kiadványok **ISSN**, illetve **ISBN** számát, valamint — a periodikák kivételével — a kiadvány teljes oldalszámát is kérjük feltüntetni a bibliográfiai adatsor végén. Sorozatok esetében pedig a sorozat ISSN számát is kérjük a sorozat címét és a kiadvány számát követően.

- **Újra hivatkozásnál** a latin *opus citatum = idézett mű* rövidítését *op.cit.* használjuk. Újra hivatkozásnál a szerző vagy szerkesztő vezetéknevét követően, kettőspont után következik az *op.cit.* ha a teljes műre hivatkozunk. Amennyiben meghatározott oldalak képezik a hivatkozás tárgyát, az oldalakat kell feltüntetni az után ugyanúgy, mint az előző hivatkozásnál. Abban az esetben, ha azonos szerzőnek több művére is újra hivatkozunk, akkor a szerző vezetéknevét követően a mű címét is fel kell tüntetni az *op.cit.* jelöléssel, majd az újra hivatkozási oldalak feltüntetésével.

Ha az újrarahivatkozott művön nem tüntették fel sem a szerzőt, sem a szerkesztőt, a cím rövidített változatát használjuk, ezt követi újrarahivatkozás esetén az op.cit. jelölés. Amennyiben két egymást követő jegyzetben ugyanarra a műre hivatkozunk a latin *loco citato*=*ugyanott* kifejezés rövidített változatát *loc.cit.* jelölést használjuk. Például loc.cit. 23.p. Ha két egymást követő jegyzetben ugyanannak a szerzőnek két különböző művére hivatkozunk akkor a latin *idem* (*nőnemben*) *eadem*=*ugyanő* rövidítést használjuk a szerző neve helyett.

11. Jogszabályra hivatkozásnál magyar törvény esetében a kiadás évét követő perjel után a törvény római száma után pont következik, majd amennyiben 1945 előtti törvényeknél a tc. = törvénycikk (mint a törvény testének — Corpus Juris — része), 1945 után pedig a tv. azaz törvény jelölést kell használni. Ezt követően kell feltüntetni a törvény pontos és teljes címét.

Törvénytől alacsonyabb szintű magyar jogszabályok esetében (rendeletek, határozatok, utasítások, parancsok, intézkedések, stb.) a jogszabály arab számát követően perjel után a kiadás éve majd zárójelben a jogszabály megjelenésének hónapja római számmal és napja arab számmal következik. Ezután a kibocsátó rövidítését és a jogszabály jellegének a rövidítését (r. = rendelet, hat. = határozat, út. = utasítás, pcs. = parancs, int. = intézkedés stb.). majd a jogszabály pontos címét kell feltüntetni. Ezeket az adatokat követi döntve a közlőny címe, római számmal évfolyama, zárójelben arab számmal kiadás éve, majd a lap száma és azoknak az oldalaknak a kezdő és befejező oldalszáma ahol a jogszabály megjelent végül pedig a közlőny ISSN száma. Amennyiben a jogszabály nem közlőnyben jelent hanem levéltárban lelhető fel, akkor a közlőnyadatok helyett a pontos levéltári jelzetet kell feltüntetni. Amennyiben a jogszabály jogszabálygyűjteményben érhető el a kötet teljes bibliográfiai adatait kell feltüntetni.

Külföldi jogszabályok esetében az adott országra és korra jellemző rövidítéseket kell használni a feltehetőleg hely pontos megjelölésével a magyar jogszabályok felelhetőségének megjelölésére vonatkozó követelményekkel megegyezően.

12. A hivatkozott irodalmi források egyszerűsített bibliográfiai adatsorában a hivatkozott mű DOI azonosítóját is kérjük feltüntetni, ha ilyen van.

13. A tanulmányok fő szövegeinek a végén a forrás- és irodalomjegyzék tartalma a jegyzeteken kívüli feldolgozásokat, dokumentumokat nem tartalmazhat, hiszen a forrás- és irodalomjegyzék a jegyzetekben rövidített formában megjelenő bibliográfiai adatsoroknak az egyszerűsített bibliográfiai leírás szerinti kiegészített változata és kiadványtípus szerinti csoportosítása. Ezen belül a szerző, a szerzőn belül pedig kronológiai sorrendben csoportosítva jelennek meg a forrás és irodalomjegyzékben foglalt alkotása.

14. Világhálón megjelent alkotásokat általában nem tekintjük hivatkozásértékűnek. Az világhálós folyóiratok esetében akkor tekintjük a hivatkozást közölhetőnek, ha az érintett folyóiratra a papír alapú folyóiratokkal megegyező bibliográfiai adatsorral lehet hivatkozni és a DOI vagy az ahhoz hasonló garantált megjelenésű és elérhető adatbázisban szerepel.

15. A kézirato~~k~~kat Microsoft Word program szerint rögzítve az email címünkre küldve fogadjuk el.

16. Kiemelés vastagítással történik.

17. A szerzőkről szerzői jegyzék készül, amely az impresszum mellett kerül feltüntetésre. Ezért is kérjük, hogy a szerzők a „szerzői űrlapot” érelemszerűen kitöltve juttassák el a szerkesztőség e-mail címére. A szerzőknek lehetőségük nyílik arra is, hogy úgynevezett írói álnéven jelentessék meg alkotásukat. Nem publikus céllal – a szerkesztőség számára – ebben az esetben is kérjük a szerző vezeték- és keresztnévének a feltüntetését. A szerzőkkel való kapcsolattartás lehetősége érdekében kérjük a szerzők telefon- és faxszámait, illetve az email és posta címeit pontosan feltüntetni.

18. A *Rendvédelem-történeti Füzetek* belépett a tudományos folyóiratok jelenleg talán legkedveltebb nemzetközi nyilvántartó adatbázisába. Ebből fakadóan a szerzők és az alkotásaik adatai, valamint a tanulmányaik teljes szövege ezen nyilvántartásba is bekerülnek, ehhez kapcsolódóan pedig a Magyar Tudományos Művek Tárába is felkerülnek. A „Szerzői Űrlap”-on szereplő szerző neve, ORCID kódja (szerzői azonosítója), tudományos fokozata, e-mail címe, tanulmánya címe, intézményi kötődései is az adatbázis részévé válik. az ORCID kódot a szerzőknek maguknak kell generálniuk, amely térítésmentes és maximum félórás egyszeri elfoglaltságot igényel. Kérés esetén a szerkesztőség segítséget nyújt a kód létrehozásában.

19. A szerzőknek a szerkesztőség szerzői honoráriumot nem fizet. A szerzők alkotásuknak a szerkesztőséghez küldésével elfogadják, hogy művük szerkesztett változata a kiadványban megjelenjen.

20. A szerkesztőség etikátlannak tartja, ha az érintett témakör tekintetében a szerzők elmulasztják feltüntetni az eredeti feldolgozást tartalmazó művet. Ilyen esetekben a jegyzeteket a szerkesztőség kiegészíti.

21. A szerzők kéziratai regisztrálásának feltétele a „Szerzői Űrlap” maradéktalan kitöltése és a szerkesztőség e-mail címére való eljuttatása.

22. A szerkesztőség a szerkesztett kéziratok elfogadásáról vagy elutasításáról e-mail levélben értesíti a szerzőket. A szerkesztőség kéziratot nem őriz meg és nem küld vissza.

SZERZŐI ŪRLAP

A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság (SZBMRTT) kitöltött és e-mail-en továbbított szerzői űrlapot, valamint digitalizált arcképfotót kér a rendezvényein előadók-tól és a periodikáiban alkotásaikat publikálni kívánó szerzőktől (férfiak esetében fehér ingben, nyakkendőben és zakóban vagy zubbonyan, hölgyek esetében pedig hasonló jellegű öltözékben látható fényképet várunk). Az adatkezelés kizárólag a formanyomtatvány céljára irányul, az SZBMRTT azokat harmadik személynek nem adja át, azon tudományos adatbázisok kivételével, amelyekbe az alkotás bekerül.

A szerzői űrlap hármas célt szolgál. Egyrészt arra hivatott, hogy zökkenőmentes kapcsolat alakulhasson ki a szerzőkkel, illetve előadókkal. Másrészt — a későbbi esetleges jogviták megelőzése céljából — tisztázza a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 és a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikában publikálásra kerülő alkotások jogi helyzetét. Végül pedig megfelelő információt biztosítson a szerzői ismertető, illetve a Crossref DOI regisztrációs ügynökség <https://search.crossref.org/>, az MTMT és a kapcsolódó adatbázisok számára.

Annak ellenére, hogy a rendvédelem-történeti konferenciákon elhangzott előadások tanulmányra fejlesztett változatai nem automatikusan kerülnek fel a rendvédelem-történeti periodikák hasábjaira, hanem csak akkor, ha a közlési feltételekben foglaltaknak megfelelnek, célszerű minden előadónak és szerzőnek ugyanazon űrlapot kitölteni és fényképet küldeni.

Az űrlap tartalma és a fotó:

- előadók esetében a konferenciát ismertető előzetes tájékoztatóban és — amennyiben az alkotás tartalma harmonizál a periodika közlési feltételeiben foglaltakkal — a Rendvédelem-történeti Füzetek, vagy a Rendvédelem-történeti Hírlevél számainak szerzői ismertetőjében;

- szerzők esetében pedig a Rendvédelem-történeti Füzetek, vagy a Rendvédelem-történeti Hírlevél számainak szerzői ismertetőiben kerül publikálásra.

A Rendvédelem-történeti Füzetek és a Rendvédelem-történeti Hírlevél a hagyományos papír alapú formában korlátozott példányszámban kerül előállításra. Emellett azonban mindkét periodika megjelenik a világhálón a

Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság honlapján

<http://www.szbmrtt.atw.hu>

az Országos Széchényi Könyvtár, Elektronikus Dokumentum Központja,
Elektronikus Periodika Adatbázis és Archívumának a honlapján

<http://www.epa.oszk.hu>

a szerző neve, e-mail címe, alkotása címe és művének fontosabb nyilvántartási adatai, valamint a fő szöveg bekerül a DOI, az MTMT és a csatlakozó tudományos adatbázisok adattárába is

<https://www.doi.org/>

<https://www.mtmt.hu/>

A kapcsolattartás és az adatbázisokban való feltűntetés érdekében kérjük*

Szerző: .....Legmagasabb tudományos fokozat .....

Tanulmány címe magyarul és angolul :.....

.....

.....

Postacím : .....

Telefon :.....Fax :.....

Mobil :.....E-mail :.....

Intézmény(ek) neve** :.....

.....

.....

* Azoknak a rovatoknak a kitöltése indokolt, amelyek tartalma eltér a korábban már kitöltött űrlapon közöltektől.

** Itt az intézményi kötődéseket kell feltűntetni, amely szellemi alkotóműhelyhez — oktatási intézmény, közgyűjtemény, szerkesztőség, tudományos társaság — kapcsolódóan szellemi alkotómunkát végez. Nem feltétlenül csak munkaviszonyt kell jelölni, hanem az(oka)t a szellemi műhely(ek)e)t, amely(ek)nek a vonzáskörében tevékenykedik.

SZERZŐI ISMERTETŐ***

Tanulmány / előadás címe		
szerző / előadó neve		
- tudományos fokozat - oktatói fokozat - kutatási terület	Arcképfotó	Az alkotó / előadó szerzőségével publikált, a tudományos közléssel szemben támasztott igényeknek megfelelő - könyvek: ..... - könyvrészek: ..... - tanulmányok: - egyéb tudományos közlemények: - független idézetek: - Hirsch index:
A publikációinak, illetve alkotásai citációinak bibliográfiai adatait tartalmazó nyilvános adatbázis elérhetőségének a világhálós címe:		
Fontosabb tudományos közéleti tagságok és tisztségek		

*** Több tudományos és oktatói fokozatot abban az esetben közlünk, ha azok több tudományágban születtek, illetve több intézményhez kapcsolódnak. Mivel a rendfokozatok, valamint az egyéb rangok és címek a tudományos tevékenység tekintetében irrelevánsak, azok közlésétől eltekintünk. Függetlenül az aktuális jogi szabályozástól minden disszertációt tudományos fokozatnak tekintünk, amit nem a diplomaszerezési eljárás keretében kaptak. A humán- és állatorvosi, valamint gyógyszerés és a jogi stb. doktorátusok tekintetében e tudományágak megjelölését is kérjük az egyértelmű helyzetek létrehozása érdekében. A kutatási terület megjelöléseként nem egy tudományágot kérünk feltüntetni, hanem a konkrét kutatási terület megnevezését várjuk. Publikációinak, illetve alkotásai citációinak bibliográfiai adatait tartalmazó nyilvános adatbázis világhálós címének közlése esetén tudományos publikációi számszerűsített adatait és a Hirsch-index számát nem feltétlenül kell rögzítenie. A szerzőkről fehér ingben nyakkendővel, zakóban vagy zubbonyban készült felvételt várunk a hölgyektől pedig hasonló öltözetű fényképet kérünk.

Tanulmány / előadás ismertetője és öt kulcsszó
(600 – 1000 közötti karakter terjedelemben — a szóközökkel együtt —
magyar és angol nyelven)

Alkotásom közlését, illetve az úrlapon feltüntetetteket térítésmentesen biztosítom a *Rendvédelem-történeti Füzetek (Acta Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1216-6774 és / vagy a *Rendvédelem-történeti Hírlevél (Nuntiotones Historiae Praesidii Ordinis)* HU-ISSN 1785-3257 periodikák számára. Engedélyem a magyar nyelvű kiadásra vonatkozik, amely a periodikákban vagy az ahhoz kapcsolódó kiadványokban — több ízben — is megjelenhet, ezen publikációk szerzői honoráriumáról véglegesen és visszavonhatatlanul lemondok. Az adatok kitöltésével és megküldésével hozzájárulok azok Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság általi kezeléséhez. Egyben engedélyezem, hogy azon adatbázisokban is szerepeljen a művem, amelyekbe a periodika belép.

Engedélyem végleges és visszavonhatatlan.

Dátum 201 . .

.....
aláírás

A magyar rendvédelmi testületek és az önkormányzati szervezetek kapcsolata 1848-1945 I.évf.(1991) 1.sz.		0023 MOCSÁRI Sándor: Hagyományok és tapasztalatok felhasználása a rendőrtiszthelyettes képzésben.....	91-95.p.
0001 URBÁN Aladár: Az 1848/49-es szabadságharc rendvédelmi testületei.....	7.p.	A dualista Magyarország rendvédelme III.évf.(1993) 4.sz.	
0002 ZACHAR József: Az Osztrák-Magyar Monarchia örökös tartományinak rendvédelmi testületei.....	17.p.	0024 KESERŰ István: Történelmi hűséggel. Társaságunk hároméves útja.....	3.p.
0003 PARÁDI József: A dualista Magyarország rendvédelmi testületei és az önkormányzatok kapcsolata.....	30.p.	0025 ZACHAR József: A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában.....	8.p.
0004 SZAKÁLY Sándor: Néhány gondolat a volt Magyar Királyi Csendőrségről.....	38.p.	0026 PARÁDI József: A magyar királyi határrendőrség, a magyar határőrizet szakmai vezető testülete....	21.p.
0005 MOKÁNY József: Elméleti és tudományos igényű tevékenység a magyar rendvédelmi szerveknél 1867-1945.....	45-54.p.	0027 SZAKÁLY Sándor: A magyar királyi csendőrség, az első központosított magyar közbiztonsági értestület.....	51.p.
A rendvédelem-történet kutatásának, feldolgozásának és oktatásának időszerű kérdései I.évf.(1991) 2.sz.		0028 BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.....	59.p.
0006 KIRÁLY Béla: A hadtörténelmi oktatás bevezetése az Egyesült Államokban és az amerikai hadtörténelem néhány kiemelkedő eseménye.....	7.p.	0029 MEZEY Barna: A modern magyar polgári büntetőügy alapjainak kialakítása a dualizmus első éveiben.....	70.p.
0007 SZABÓ Miklós: A hadtörténelem oktatásának helyzete és feladatai a magyar honvédség katonai tanítézeteinél.....	21.p.	0030 SUBA János: A dualista Magyarország államhatárának változása 1868-1918 között.....	87.p.
0008 KESERŰ István: A Szemere Bertalan Rendvédelem-történeti Társaság és a rendvédelem-történeti oktatás.....	25.p.	0031 BENCZE László: Osztrák rendteremtés a forradalom leverése után.....	102p.
0009 PARÁDI József: A rendvédelem-történeti tantárgy a Rendőrtiszti Főiskola oktatási rendszerében és a rendvédelem-történeti kutatás jövőbeni feladatai.....	29.p.	0032 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek tisztái utánpótlása és tisztképzése a dualizmus időszakában.....	109p.
0010 ŐRY Károly: A helyes magyarság- és nemzetudat kialakításának lehetőségei a rendőrtiszti képzésben.....	37.p.	0033 BORSI József: "A közszolgálati ágak legterhesebbike..." Rendőrségkép a századforduló magyar sajtójában.....	126p.
0011 TÓTH Tihamér: A rendvédelem intézményrendszerének kialakulása és fejlődése.....	41-44.p.	0034 FORRÓ János: A csendőrség története. A csendőr őrs.....	132p.
Tradíció és korszerűség II.évf.(1992) 3.sz.		0035 LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegyverei 1868-1918.....	152p.
0012 URBÁN Aladár: Tervek és eredmények az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején az önálló magyar rendvédelmi szervek létrehozására.....	11.p.	0036 SÁGVÁRI György: Csendőr és rendőr egyenruhák a dualizmus kori Magyarországon.....	161p.
0013 PARÁDI József: A dualizmus közrendvédelmi szerveinek jellemzői és tevékenységük tapasztalatai.....	21.p.	0037 SALAMON Iván: A pénzügyőri egyenruha történetéből 1868-1947.....	170p.
0014 SZAKÁLY Sándor: A két világháború közötti rendvédelmi szervek tevékenységének néhány jellemzője.....	29.p.	0038 SZIKINGER István: A rendvédelem jogi szabályozása a dualizmus korában.....	187-198p.
0015 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek a második világháború idején és az azt követő években.....	35.p.	Háború, forradalom, trianon IV.évf.(1994) 5.sz.	
0016 BOBÁK Artúr: A rendőrség és a határőrség testületi napjainak alternatívái.....	43.p.	0039 MEZEY Barna: A kivételes hatalom.....	4.p.
0017 KORINEK László: A korszerűség kérdése rendvédelmi szerveink fejlesztésében.....	49.p.	0040 ZACHAR József: Az osztrák-magyar haderő rendfenntartó szerepe az első világháború idején...	7.p.
0018 CSEREI Attila: Gondolatok a rendvédelmi testületek etikai hagyományairól (1867-1945).....	57.p.	0041 PARÁDI József: Áttérés a háborús határőrizetre az első világháború előtt.....	13.p.
0019 ZACHAR József: Tradíció és folyamatosság az osztrák rendvédelmi szerveknél.....	65.p.	0042 HESZTERA, Franz: Die Kommandostrukturen der Gendarmerie von 1850 bis 1993.....	18.p.
0020 HEGEDŰS Antal: Dél-magyarországi falurendészet 1848 előtt	75.p.	0043 HESZTERA, Franz: A csendőrség parancsnoklási rendszere 1850 és 1993 között.....	28.p.
0021 ŐRY Károly: Rendvédelem-történeti oktatás a Rendőrtiszti Főiskolán.....	81.p.	0044 TÓTH László: A Képviselőházi Őrség születésének története.....	36.p.
0022 SÁNDOR Vilmos: Történelmi szemlélet a jövőendő határőrtiszti nemzedék felsőfokú képzésében.....	87.p.	0045 ŐRY Károly: A rendvédelmi szervek az első világháború, az őszirózsás forradalom és a proletárdiktatúra időszakában.....	42.p.

0046 SZAKÁLY Sándor: Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregének tábori csendőrsége.....	55.p.	0070 SOMORJAI Béla: A Magyar Királyi Korona- őrség helyállása a korona és a koronázási éksze- rek megőrzésében (1944-1945).....	94.p.
0047 JOÓ Gábor: A pénzügyőrség háborús feladatai....	59.p.	0071 SUBA János: A terület-visszacsatolások ha- tárkijelölő munkálatai 1938 és 1941 között.....	98.p.
0048 SUBA János: A trianoni országhatárok kitűzésének politikai és technikai kérdései.....	61.p.	0072 SZAKÁCS Gábor: A rendőrképzés helyzete a két világháború között.....	104.p.
0049 BACSA Gábor: A magyar-jugoszláv (S.H.S.) ha- tármegállapító bizottság működése 1921-1924.....	65.p.	0073 SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.....	122-129p.
0050 ZSIGA Tibor: A trianoni békeszerződés revíziója Nyugat-Magyarországon.....	71.p.	Háborúból diktatúrába VI.évf.(1996) 7.sz.	
0051 ERNYES Mihály: A közrend és a közbiztonság helyzete Baranya megyében a szerb megszállás idején...	74.p.	0074 BACSA Gábor: Határőrizet a Dráva mentén a Muraköz megszállása után.....	6.p.
0052 HEGEDŰS Róbert: A magyar biztonságpolitika 1912-1925.....	76.p.	0075 DETTNÉ LÉGRÁDY Iona: A Vám- és Pénz- ügyőrség 1940 és 45 között.....	12.p.
0053 BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenység- ének főbb jellemzői 1912 és 1926 között.....	80.p.	0076 ERNYES Mihály: A rendőrség újjászervezése Pécs-Baranyában 1944-1946.....	17.p.
0054 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászerve- zése és tevékenysége az első világháború és a forrad- almak után (1919-1924).....	83.p.	0077 FAZAKAS László: A Nemzetgyűlési Őrség és a köztársasági elnök testőrsége szervezete és tevé- kenysége 1945-1950.....	24.p.
0055 KOMÁROMI Gábor: A Magyar Királyi Csendőrség szervezeti változásai 1919 és 1925 között.....	90.p.	0078 GÁSPÁR László: A határőrizet szervezeti változásai 1945 és 1950 között.....	29.p.
0056 SZAKÁLY Sándor: Egy életút vázlata Osváth László	92-95.p.	0079 KESERŰ István: Rendőrség és csendőrség Magyarország hadba lépésétől a hadműveletek be- fejezéséig.....	35.p.
A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme V.évf.(1995) 6.sz.			
0057 BACSA Gábor: Határrend és határforgalom Ma- gyarország déli határán (1921-1941).....	5.p.	0080 KISS István Géza: A magyar rendvédelem- történet hagyományai, muzeális emléktárgyainak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása egy leendő magyar rvt. Múzeumban.....	46.p.
0058 BONHARDT Attila: Egy rendvédelmi szerv mögé rejtett honvédségi alakulat rövid története (A M. Kir. Ál- lamrendőrség központi újonciskolája).....	12.p.	0081 LŐRINCZ József: Büntetőpolitika és börtön- ügy a koalíciós korszakban (1945-1949).....	52.p.
0059 BOTOS János: A Magyar Királyi Belügyminisztérium és egy klasszikus belügyminiszter a két világháború között....	16.p.	0082 MEZEY Barna: Törvényesség és rendvé- delem Magyarországon (1945-1949).....	63.p.
0060 FAZAKAS László: A Magyar Királyi Testőrség, a Magyar Királyi Koronaőrség és a Magyar Királyi Kép- viselőházi Őrség a két világháború között.....	27.p.	0083 NAGY György: A határforgalom és ellenőr- zése 1945-1950 között.....	68.p.
0061 JOÓ Gábor: A vámhivatalok és a pénzügyőrség a két világháború között.....	39.p.	0084 PARÁDI József: A magyar rendvédelem saját- osságai és fejlődési periódusai a második világ- háború előtt és után.....	80.p.
0062 KEDVES Gyula: Paraszti fegyverből díszjelvény (a testőr- illetve koronaőr-alabárd kialakulásának története)	48.p.	0085 RAVASZ István: A Kárpát-medence hadászati jelentősége a II. világháború végéig.....	90.p.
0063 KISS István Géza: A déli határőrizet kialakulása és sajátosságai Trianon után.....	51.p.	0086 SUBA János: Magyarország határainak kije- lölése az 1947. évi párizsi békeszerződés alapján..	98-107p.
0064 LUGOSI József: A rendvédelmi testületek fegy- verei 1868-1918.....	56.p.	A napóleoni közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig VII.évf.(1997) 8.sz.	
0065 MEZEY Barna: Rendvédelmi jog a két világháború között.....	61.p.	0087 BACSA Gábor: A csendőrség részvétele Zala megye határőrzetében.....	5.p.
0066 PARÁDI József: A magyar állam határőrzete a két világháború között.....	64.p.	0088 CSAPÓ Csaba: A Magyar Királyi Csendőr- ség fegyverhasználati jogáról 1881-1914.....	12.p.
0067 RÁCZ Lajos: A fővárosi rendőrség működése a két világháború között.....	76.p.	0089 CSÓKA Ferenc: Csendőrség és hírszerzés 1930-1945.....	17.p.
0068 RAVASZ István: A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi jogosultságai.....	81.p.	0090 DOMOKOS Sándor: A Kanadai Királyi Lo- vas Csendőrség.....	21.p.
0069 SÁGVÁRI György: A rendvédelmi testületek egyenruházata a két világháború között Magyarországon	89.p.	0091 ERNYES Mihály: Pandúrság helyett csendőr- ség Baranyában.....	27.p.

0092 FAZEKAS Csaba: A csendőrség és a történelmi egyházak kapcsolatai a Horthy-korszakban az el nem ismert felekezetek kezelése tükrében.....	34.p.	0115 SIMON Ferenc: A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati teendői a vagyonbiztonság ellen irányuló bűncselekmények megelőzésében és felderítésében..	45.p.
0093 FORRÓ János: A csendőrkerület rendvédelmi tevékenységének értékelése.....	41.p.	0116 SUBA János: A m. kir. Honvédség és az rv. szervek feladatai a Magyarországon átmenő német vasúti szállítmányok szabotázs elleni védelmében a II. vh. alatt.....	49.p.
0094 KAISER Ferenc: Az őrs mindennapi élete.....	46.p.	0117 SZABÓ József János: Egy vádalku tanulságai a XIX. század magyar bűnüldözésében.	61.p.
0095 KESERŰ István: A Magyar Királyi Csendőrség a második világháború hadműveleteiben.....	57.p.	0118 SZIKINGER István: A gazdaság védelmének tapasztalatai Németországban.....	64.p.
0096 KISS Gábor: Csendőrök az emigrációban.....	60.p.	0119 KISS István Géza: A vámhivatalok a két világháború közötti Magyar Királyságban.....	72.p.
0097 KISS István Géza: A Magyar Királyi Csendőrség hagyományai, muzeális emlékeanyagainak őrzési helyei hazánkban és külföldön.....	62.p.	0120 ÓRY Károly: A Vörös Őrség gazdaságvédelmi feladatai.....	78.p.
0098 KOVÁCS Jenő: Hadifogságom éveiről.....	68.p.	0121 PARÁDI József: A dualizmus kori magyar pénzügyőrség és Vámhivatalok.....	82.p.
0099 LUGOSI József: A Werndl fegyverek.....	73.p.	0122 SALAMON Iván: Egyenruha, kényelem, demokrácia és gazdasági kihatásai 1868-1993.....	86.p.
0100 ÓRY Károly: Maréchaussée-tól a Gendarmerie Nationale-ig (A francia csendőrség történeti előzményei).....	75.p.	0123 BACSA Gábor: Gazdaságvédelem az 1920-as években a déli határ mentén.....	92.p.
0101 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség megalakulása és működése 1881-1918.....	78.p.	0124 KESERŰ István: A határőrség szerepe az ország gazdaságának védelmében.....	100.p.
0102 RAVASZ István: Csendőrpuccs vagy zászlószentelés? A budapesti deportálások leállítása.....	84.p.	0125 KOVÁCS Gyula: A magyar határőrség aktuális gazdaságvédelmi feladatai a határforgalom ellenőrzésében	103.p.
0103 SALLAI János: A határszéli csendőrség fegyverhasználat.....	88.p.	0126 NAGY György: A magyar határőrizet (kiemelten a hforg. ell.) szervek gazdasági rendvédelmi feladatainak jellemző sajátosságai a '40-es évek második felétől.....	107.p.
0104 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség szerepe az északi demarkációs vonalon 1919-1923.....	91.p.	0127 SALLAI János: A Magyar Királyi Vámőrség gazdaságvédelmi feladatainak tükröződése a korabeli szabályzatokban.....	111-112p.
0105 SZAKÁLY Sándor: A Magyar Királyi Csendőrség 1919-1941.....	95.p.	A nyugati rendvédelem hatása a XIX-XX. század magyar rendvédelmére IX.évf.(1999) 10.sz.	
0106 SZELEI József: Katonából csendőr, csendőrből járőrvezető.....	103.p.	0128 BACSA Gábor: A tájékoztató ("T") szervek és a Magyar Királyi Vámőrség.....	5.p.
0107 ZACHAR József: Fejezetek az osztrák csendőrség történetéből.....	105.p.	0129 TAMÁSKA Endre: Egy csendőr őrs országos tekintélye.....	12.p.
0108 ZEIDLER Sándor: A m. kir. Csendőrség rendfokozati rendszere és jelvényei.....	110-112p.	0130 BOBÁK Artúr: A magánnyomozás története	19.p.
Gazdasági rendvédelmünk a XIX-XX. században. VIII.évf.(1998) 9.sz.			
0109 JOÓ Gábor: Emlékezés gróf Lónyai Menyhért pénzügyminiszterre.....	13.p.	0131 BOTOS János: Szemere Bertalan, az első felölős magyar kormány belügyminisztere.....	33.p.
0110 KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügyőrség feladatai a gazdasági rendvédelemben a két világháború közötti időszakban.....	15.p.	0132 CSAPÓ Csaba: Gr. RÁDAY Gedeon és a szegedi királyi biztosság.....	37.p.
0111 KÖVESI László: Rendőri nyugdíjpénztárak tegnap és ma, szociális gondoskodás.....	24.p.	0133 DAVOLA József: A katonai rendőrség bemutatása.....	40.p.
0112 PARÁDI József: A magyar határőrizet teendői a nemzetgazdaság védelme terén az Osztrák-Magyar Monarchiában és a két világháború közötti Magyar Királyságban.....	26.p.	0134 DOMOKOS Sándor: A polgári rendőrség korszerű alapelvei.....	45.p.
0113 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrkerület teendői a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésében és felderítésében.....	32.p.	0135 FAZAKAS László: Szemere Bertalan ifjú évei	48.p.
0114 KAISER Ferenc: A csendőr őrs gazdaságvédelemmel kapcsolatos feladatai a két világháború között.....	39.p.	0136 GEHARDT, Helmut: Die Österreichische Gendarmerie in der XX. Jahrhundert.....	53.p.
		0137 KESERŰ István: A rendvédelmi szervek újjászervezése 1919 és 1924 között.....	59.p.

0138 KISS István Géza: Szociális kérdések és azok megoldásai a Magyar Királyi Pénzügyországban.....	66.p.		
0139 KÓSA László: Rendőrség Budán, Pesten és Buda- pesten 1849 és 1882 között.....	71.p.		
0140 KÓSA László: A közúti közlekedés rendjének sza- bályozása 1872-től napjainkig, különös tekintettel Buda- pestre.....	77.p.	0164 DÁNOS Valér: Rendőrség és szociológia avagy rendőrszociológia.....	5.p.
0141 KÖVESI László: Szociálpolitikai érzékenység a rendőri és a BM szerveknél 1990-től napjainkig.....	88.p.	0165 FINSZTER Géza: Honvédelem - rendvédelem	8.p.
0142 LŐRINCZ József: Szemere Bertalan és a börtönügy	95.p.	0166 NAGY György: Kapcsolatkeresés a rend- szet, a rendvédelem és a határrendészet között.....	15.p.
0143 PARÁDI József: A Magyar Királyság rendvédelme (1867-1919).....	98.p.	0167 PARÁDI József: A rendvédelmi diszciplína Magyarországon.....	23.p.
0144 RAVASZ István: A nyilas rendvédelmi testületek...	148.p.	0168 SUBA JÁNOS: A kartográfia és a rendvédelem	26.p.
0145 SALLAI János: Francia, osztrák, magyar csendőr- ség fegyverhasználata a XIX. században.....	154.p.	0169 ZACHAR József: Rendvédelem és történelemtudo- mány.....	34.p.
0146 SIMON Ferenc: Egy kiérdemelt emlékbélyeg és egy nem érdemelt megbélyegzés története.....	160.p.	0170 BACSA Gábor: A határőrizeti szervek együttműködése a lakossággal, a rendvédelmi szervekkel és a hatóságokkal 1920-1940 között (Szemelvények Zalából).....	38.p.
0147 SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelme a XVIII-XIX. században.....	164.p.	0171 CSAPÓ Csaba: A Csendőrség és a városok (1881-1914).....	43.p.
0148 SUBA János: A határszéli forgalom szabályozása Magyarországon a XIX.-XX. században.....	167.p.	0172 DAVOLA József: A tábori csendőrség, mint a Katonai Rendőrség elődje.....	49.p.
0149 SZIKINGER István: Az angolszász rendvédelem fejlődésének tendenciái a XIX. századtól napjainkig.....	174.p.	0173 ERNYES Mihály: A véderő alkalmazása rendvédelmi feladatokra a dualizmus időszakában Pécsett.....	55.p.
0150 SZÜCS János: A francia csendőrség helye, felada- tai napjainkban.....	189.p.	0174 FORRÓ János: A székesfehérvári csendőrke- rület kapcsolata a közigazgatással.....	58.p.
0151 VASS Ferenc: A magyar útlevelelendészet történe- tének változási folyamatai és fejlődésének tendenciái 1903-tól napjainkig.....	192.p.	0175 GEHARDT, Helmut: Die militärische Orga- nisation der österreichischen Gendarmerie von 1849 bis 1918.....	62.p.
0152 ZACHAR József: Az osztrák rendvédelmi modell történelmi gyökerei.....	202-206.p.	0176 KÁLMÁN Zsolt — KÓSA László: A rend- őrség és az önkormányzatok kapcsolata a rend- szerváltás utáni években.....	65.p.
Szabad mozgás a Kárpát-medencében X.évf.(2000) 11.sz.		0177 KESERŰ István: Együttműködés a Határőr- ség és egyéb szervek között (1945-1949).....	68.p.
0153 BACSA Gábor: Magyar és jugoszláv optások ha- tárátlépése.....	10.p.	0178 KISS István Géza: A Magyar Királyi Pénzügy- őrség helye és szerepe a kikötői rendszabályok betartá- sában valamint a csempészet megakadályozásában....	73.p.
0154 BENCsik Péter: Az útlevelelügy jogi szabályozásá- nak változásai és hatásuk a határforgalomra 1903-1941..	15.p.	0179 PARÁDI József: A rendvédelem, közigazga- tás és a véderő kapcsolata a kiegyezéstől a máso- dik világháborúig.....	79.p.
0155 CSAPÓ Csaba: Utazási okmányok az 1880-as években...	19.p.	0180 RAVASZ István: A német szövetségi rend- szer a II. világháború időszakában.....	88.p.
0156 DAVOLA József: A Magyar Királyi Csendőrség ha- tárőrizeti feladatai 1912-ben.....	21.p.	0181 SIMON Sándor: Cegléd városában: a helyi közigazgatás és a rendvédelem kapcsolata a neo- abszolutizmus és a dualizmus időszakában.....	95.p.
0157 KISS István Géza: A határszéli Magyar Királyi Pénzügyőr szakaszok áttelepítése a területi visszacsato- lások után.....	24.p.	0182 STEIB György: Az 1956-os Nemzetőrség és a közhatalom kapcsolata Bonyhádon.....	98.p.
0158 NAGY György: A határforgalom változásai és az azt meghatározó főbb tényezők a nyolcvanas évektől napjainkig. A határforgalom.....	35.p.	0183 SUBA János: A polgári Magyarország közi- gazgatási beosztásának alakulása, a határváltozá- sok tükrében 1867 és 1941 között.....	102-107p.
0159 PARÁDI József: Határőrizet és kishatárforgalom a dualizmus alatt és a két világháború között.....	42.p.		
0160 RAVASZ Dezső: A magyar-román határ hivatalos és nem hivatalos átjárhatósága.....	54.p.	A közbiztonság közös európai örökségünk XI.évf.(2005) 13.sz.	
0161 SUBA János: Utazási okmányok az I. és a II. világ- háborúban.....	57.p.	0184 BEBESI Zoltán: A kábítószer fogyasztás Ma- gyarországon.....	5.p.
0162 SUBA János: A budapesti folyamat története.....	68.p.		
0163 ZINNER Tibor: Az embertelen kollektivitás diada- la: A magyarországi németek 1945 utáni kitelepítése....	72-87.p.		

0185 BENCsik Péter: A határforgalom szabályozása hánkban és a környező államokban 1903-1941.....	15.p.	0210 NAGY György: Egy történelmi kuriózum, gróf SZÉCHENYI István 1834. évi egyik utazásának dokumentuma.....	77.p.
0186 BODA József: A magyar rendvédelmi erők szerepe a békefenntartásban.....	27.p.	0211 NAGY József: A magyar határőrség tevékenysége a csehszlovákiai bevonulás időszakában	79.p.
0187 BOTOS János: A belügyi tárca szerepe a magyar rendvédelem irányításában.....	31.p.	0212 PARÁDI József: Az európai rendvédelem története.....	85.p.
0188 FAZAKAS László: Testőrségek, koronaőrsek, képviselőházi őrség 1867-1945.....	36.p.	0213 PARÁDI József: A határszéli csendőrség állambiztonsági feladatai.....	91.p.
0189 GÁSPÁR László: A határőrség szervezeti változásai 1945-1956.....	50.p.	0214 PARÁDI József: A Kárpát-medencét érintő Magyarországon kívüli határőrizeti formák a német-osztrák modell kivételével.....	95.p.
0190 KÓSA László – GOMBÁR Noémi: A bűnözés területi megoszlása a Kaposvári Rendőrkapitányság területén.....	55.p.	0215 SUBA János: A történelmi Magyarország államhatáráról szóló törvények.....	102.p.
0191 NAGY György: A magyar állami határrendőrség 1945-1946. évi újjászervezése	64.p.	0216 SUBA János: Az államhatár és határjelei.....	120.p.
0192 NAGY József: A BM Határőrség helye, szerepe, szervezetének változásai a szocialista államhatalomban 1957-től az 1980-as évek végéig.....	78.p.	0217 SUBA János: Államhatár elméletek a XIX.-XX. századi szakirodalomban.....	127.p.
0193 PARÁDI József: A magyarországi rendvédelem fejlődési tendenciái 1867-1950.....	84.p.	0218 SUBA János: A honvédelmi határsáv Magyarországon 1939-1945 között.....	133.p.
0194 PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyarországi rendőrségei 1867-1919.....	97.p.	0219 SZABÓ József János: Határ vadász alakulatok szerepe az Árpád-vonal védelmében.....	140.p.
0195 PARÁDI József: A Magyar Királyság rendőrségei 1920-1945.....	105.p.	0220 ZACHAR József: A Habsburg-hatalom és a magyar rendvédelem.....	146-149p.
0196 SUBA János: Felvidék határa 1938-1944.....	114.p.	REPERTÓRIUM 1990-2000, 1-12. szám XI.évf. (2006) 1. különszám	
0197 SUBA János: Magyar-horvát határszéli forgalom 1941-1945.....	127.p.	Előszó.....	5.p.
0198 SUBA János: A szocialista határőrizet egyik eszköze, az aknazár.....	139.p.	Bemutakozik a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság.....	8.p.
0199 TEKE András: Őrzés mint tevékenység a rendészet, rendvédelem rendszerében.....	144-149.p.	A periodika szerkesztői.....	13.p.
Az ezeréves magyar rendvédelem XI.évf.(2005) 14.sz.		A repertórium felépítése.....	15.p.
0200 BODA József: Transformation-Coordination of Police In The Security Sector Reform Context. [A Rendőrség átalakítása-vezetése a biztonsági szektor reformjának tükrében].....	5.p.	Tanulmányok megjelenés szerint.....	18.p.
0201 BOTOS János: Szemere Bertalan az első felelős magyar kormány belügyminisztere.....	15.p.	Tanulmányok szerzők szerint.....	27.p.
0202 CSAPÓ Csaba: RÁDAY Gedeon és a szegedi várbörtön foglyai.....	19.p.	Tanulmányok cím szerint.....	41.p.
0203 ERNYES Mihály: Ezer éves rendvédelem a rendőrségek államosítása tükrében.....	23.p.	Tanulmányok kronológia szerint.....	50.p.
0204 FAZAKAS László: A korona őrzése, a korona örök, a koronaőrsek.....	34.p.	Tanulmányok téma szerint.....	60.p.
0205 FORRÓ János: A Kádár rendszer Belügyminisztériuma	47.p.	Recenziók.....	79.p.
0206 GÁSPÁR László: A magyar határőrizet fejlődési tendenciái 1945-1949.....	50.p.	Az európai és a magyar rendvédelem a XIX-XX. században XII.évf.(2007) 15.sz.	
0207 GEHARDT Helmut: Die Sicherheitsorganisation von 1918 bis 1938.....	54.p.	0221 BACSA Gábor: Rendőrség Nagykanizsán 1920-ig, az államosításig.....	6.p.
0208 LÓRINCZ József: A hazai büntetés-végrehajtás fejlődése a kiegyezéstől napjainkig.....	57.p.	0222 BENCsik Péter: A kivándorlás jogi szabályozása 1903 és 1914 között.....	13.p.
0209 Maximilian EDELBACHER – Harald SEYRL: Die Wiener Polizei von der Österreichisch-Ungarischen Monarchie zur Republik.	69.p.	0223 ERNYES Mihály: A magyar rendőri szakirodalom kezdetei.....	32.p.
	232	0224 FAZAKAS László: A magyar Szent Korona őrzésének története 1945-től 2000-ig.....	45.p.
		0225 HEGEDŰS Ernő: A koronaőrsek történetének egyházi és bizalmi korszaka (1000-1464).....	59.p.

0226 HUDRA László: A budapesti Fiumei úti pénzügyőr laktanya. (Szemelvények az 1930-as és 1940-es évekből, különös tekintettel a Pénzügyőrségi Múzeum történetére).....	67.p.	0252 PARÁDI József: A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867-1945.....	94.p.
0227 LÓRINCZ József: Harmonizációs törekvések és problémák a magyar büntetőügyben a rendszerváltozás időszakában.....	75.p.	0253 PARÁDI József: A csendőrtisztképzés és a fizetési osztályba sorolt állami alkalmazottak szakvizsgarendszere.....	100.p.
0228 NAGY György: A határrendészet, mint szervezet helyének keresése az államszervezet rendszerében.....	81.p.	0254 ifj. PERJESI György: A Magyar Királyi Csendőrség létszámalakulása 1938-1945.....	105.p.
0229 NAGY József: Határőrizetünkkel szembeni kihívások az 1990-es években.....	104.p.	0255 SÁGI Zoltán: Egyenruha, mint tradíció a magyar rendőrségnél.....	107.p.
0230 PARÁDI József: A magyar határőrizet tere a kiegyezéstől a II. vh-ig.....	125.p.	0256 SUBA János: A Magyar Királyi Csendőrség létszámának tervezett felemelése 1918-ban.....	113.p.
0231 PARÁDI József: Magyar Királyi Határrendőrség....	139.p.	0257 SUBA János: A magyar katonai vezetés elképzése a határbiztosító csapatok megszervezésére 1918-ban	121.p.
0232 PARÁDI József: Az útlevelek és útlevél ellenőrző szervek a két világháború közötti Magyar Királyságban.	160.p.	0258 SUBA János: Honvédelmi határszolgálat.....	128.p.
0233 SIMON F. Nándor: Villantás egy témára: séta egy útlevél körül.....	170.p.	0259 VARRÓ István Tamás: Hatvan éves a Magyar Királyi Csendőrség.....	140-146.p.
0234 SIMON Sándor: Cegléd város rendvédelmi szerveinek dualizmuskori átalakítása és fejlesztése.....	176.p.	A rendvédelem humán viszonyai XIV.évf. (2008) 17.sz.	
0235 SUBA János: Határcsendőr zászlóaljok 1919-1921. Áttérés a katonai határőrizetre.....	182.p.	0260 GÁSPÁR László: A kommunista párt káderpolitikájának érvényesítése a határőrségnél 1945-1956.....	13.p.
0236 SUBA János: A magyar-jugoszláv határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-jugoszláv határszakaszon 1931-ben)....	192.p.	0261 ILLÉSFALVI Péter: A németek által megszállt Bánság helyzete 1941-ben, a Magyar Királyi Csendőrség Központi Nyomozó Parancsnokságának jelentései alapján.....	19.p.
0237 SUBA János: A magyar-román határszakasz redemarkálása (A trianoni határ határjeleinek felülvizsgálata a magyar-román határszakaszon 1937-ben).....	200.p.	0262 KÁLMÁN Zsolt: A Magyar Királyi Csendőrség tevékenysége Somogy vármegyében a megalakulástól 1903-ig.....	26.p.
0238 SUBA János: Határvadászok és az "ezeréves határ" (A m. kir. határvadászok szerepe a magyar-román határvonal Kárpátokban lévő szakaszának felülvizsgálatában 1941-ben).....	205.p.	0263 NAGY György: A Határrendőrség humán viszonyai 1945-1946.....	37.p.
0239 VARRÓ István. Rádióközvetítés az ungvári csendőriskolából: „Székely fiúkból nevelik a fiatal magyar csendőröket” – közvetítés az ungvári csendőriskolából.....	212-219.p.	0264 PARÁDI József: Viszontválasz FINSZTER Géza: „ <i>Honvédelem Rendvédelem</i> ” válasz cikkére....	51.p.
A rendvédelmi szakképzés története XIII.évf.(2007) 16.sz.		0265 PARÁDI József: A magyar rendvédelem személyi állományának szociális viszonyai 1867-1945.....	57.p.
0240 BACSA Gábor: A rendőrképzés 1945-1950.....	7.p.	0266 SÁGI Zoltán: A rendőrség egyenruházata a II. világháború befejezésétől a rendszerváltásig...	65.p.
0241 BENCsik Péter: A kisebb határszéli forgalom Magyarország és a szomszédos államok közt, 1898-1941...	15.p.	0267 SUBA János: A határkijelölés humán faktora a XIX-XX. században.....	74.p.
0242 BERKI Imre: Az 1956-57 évi sortűzek rövid története	25.p.	0268 SUBA János: A magyar katonai közigazgatás elvei és szervezete a visszatért területeken 1938-1941.....	84.p.
0243 BODA József: A nemzetközi oktatás és képzés története a magyar rendvédelmi szerveknél.....	33.p.	0269 TURCSÁNYI Károly - HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok alkalmazásának történelmi előzményei a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban.....	97.p.
0244 BODA József: A terrorizmus rövid története.....	46.p.	0270 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának jelölése 1867-1918.....	105.p.
0245 BOTOS János: A Belügyminisztérium tevékenységének főbb jellemzői 1912-1926 között.....	52.p.	0271 ZEIDLER Sándor: A magyar rendőri rangok fejlődéstörténete a kiegyezéstől az ezredfordulóig.	116-137.p.
0246 ERNYES Mihály: A rendvédelmi szakkifejezések múltja	56.p.	Karhatalmi feladatok a bűnmegelőzés és a békfenntartás szolgálatában Európában a XIX-XX. században XV.évf. (2008) 18.sz.	
0247 GÁSPÁR László: A határőrség képzési rendszerének változásai 1945-1956.....	65.p.	0272 BALLA Tibor: A Magyar Királyi Honvéd Lovaság karhatalmi célú alkalmazása a dualizmusban.....	13.p.
0248 KISS István Géza: A Magyar királyi Pénzügyőrség lóképzése.....	71.p.		
0249 NAGY Ákos Péter: A budapesti Rendőrtiszt Főiskola	77.p.		
0250 NAGY György: A rendvédelem és a tudomány.....	85.p.		
0251 PARÁDI József: Rendvédelmünk képzési és képesítései rendszere 1867-1945.....	90.p.		

0273 FAZAKAS László: Karhatalmi feladatok az Ország-ház épületében és közvetlen környezetében.....	16.p.	0297 FORRÓ János: Csendőrségtörténeti kutatása-im tapasztalatai.....	38.p.
0274 HEGEDŰS Ernő: Azonos típusú repülőeszközök alkalmazása rendvédelmi és honvédelmi célokra.....	20.p.	0298 JAKUS János: Az államhatár biztosításának problémái az ötvenes évek elején.....	44.p.
0275 OLASZ György — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor: A magyar állami rendvédelmi testületek katonai rendfokozati rendszerei a kiegyezéstől az ezredfordulóig.....	29.p.	0299 KÓSA László: A rendőrség és a határőrség együttműködése csapaterő alkalmazásával Somogy megyében.....	54.p.
0276 PARÁDI Ákos: A magyar rendvédelem civil szerveződései 1867-1945.....	64.p.	0300 NAGY György: A magyar határforgalom ellenőrzésének sajátosságai 1945-2005.....	58.p.
0277 PARÁDI József: Rendőrség a magyar határőrizetben	88.p.	0301 NAGY László: A magyar Rendőrség-történeti Múzeum története.....	79.p.
0278 PARÁDI József: A magyar rendvédelem fejlesztési reformjai a XIX. század második felétől a XX. század közepéig.....	98.p.	0302 PARÁDI József: Tények és érzelmek egy hajdani magyar rendvédelmi testület története kapcsán.....	93.p.
0279 PERÉNYI Roland: Az utca rendje. Rendőri térfigyelés a századfordulás Budapesten.....	113.p.	0303 PARÁDI József: A XIX-XX. századi magyar forradalmak rendvédelme.....	100.p.
0280 SIMON F. Nándor: A Munkásőrség karhatalmi feladatai...	125.p.	0304 SUBA János: A magyar - román határ pontosítása.....	108.p.
0281 SUBA János: Karhatalmi formációk Magyarországon 1918-1920.....	131.p.	0305 SUBA János: Magyarország határán létesített műszaki záruk felszámolása 1956-ban.....	115.p.
0282 SUBA János: A katonai rendőrség felállítása a határországon 1917-ben.....	143.p.	0306 TURCSÁNYI Károly — HEGEDŰS Ernő: A magyar és a szovjet légideszant- és légiszállító csapatok tevékenysége az 1956-os forradalomban.....	120.p.
0283 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárainak megjelölése 1918-1947.....	156-166.p.	0307 VEDÓ Attila: A '90-es évek politikai változásainak hatása határmegjelölésünkre és határjeleinkre...	129-137.p.
Másfél évtized nemzeti rendvédelem-történetünk kutatásának szolgálatában XVI.évf. (2009) 19.sz.			
0284 BALLA Tibor: Katonai alakulatok karhatalmi bevetései Magyarországon 1918-ban.....	13.p.	A rendvédelem fejlődése a XIX-XX. században XVIII.évf. (2010) 21.sz.	
0285 ERNYES Mihály: Szerb impérium Baranyában 1918-1921.....	18.p.	0308 BODA József: A magyar rendvédelmi békefenntartás humán története.....	13.p.
0286 FORRÓ János — HIBÁCSKÓ Ferenc: Adalékok a karhatalom történetéhez.....	51.p.	0309 FORRÓ János: Cigányság és közbiztonság Székesfehérvárott 1867-1945.....	24.p.
0287 KÁLMÁN Zsolt: Somogy vármegye bűnüldözési tapasztalatai a kiegyezéstől az I. vh-ig.....	60.p.	0310 GÁSPÁR László: A magyar határőrizet változásai 1945-1956.....	27.p.
0288 PARÁDI József: A csendőrség magyarországi története..	64.p.	0311 HEGEDŰS Ernő: Katonai erők rendvédelmi szerepkörben. Légideszant alakulatok a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harcban.....	43.p.
0289 PARÁDI József: A rendvédelem védelmében.....	89.p.	0312 KÖVESI László: Az Első Rendőri Kiegészítő Nyugdíjpénztár elődszervezetei.....	54.p.
0290 SOM Krisztián: A Magyar Királyi Folyamőrség (határ) átléptető bélyegzői.....	100.p.	0313 Nagy György: Határőrség 1957-2007.....	57.p.
0291 SUBA János: Magyarország területi integritásának helyreállítása 1919-1920.....	105.p.	0314 PARÁDI József: A dualizmus kori magyar rendvédelem.....	66.p.
0292 SUBA János: Magyarország trianoni határainak térképei 1920-1925.....	114.p.	0315 PARÁDI József: A két világháború közötti Magyar Királyság rendvédelme.....	85.p.
0293 TURCSÁNYI Károly — HEGEDŰS Ernő: Légideszant alakulatok rendvédelmi szerepkörben.....	123.p.	0316 PARÁDI József: A Magyar Királyság határrendőrsége.....	101.p.
0294 Károly TURCSÁNYI — Ernő HEGEDŰS: Airborne troops in the context of public security.....	130.p.	0317 SIMON F. Nándor: A Munkásőrség létrehozása	117.p.
0295 VEDÓ Attila: Magyarország államhatárának megjelölése 1947-től napjainkig.....	137-152.p.	0318 SUBA János: Az Országos Hadigondozó Hivatal	123.p.
A XIX-XX. századi magyar forradalmak hatása a nemzeti rendvédelmi rendszerünkre XVII.évf. (2009) 20.sz.		0319 SUBA JÁNOS: A Védhírszerzőszolgálat kiépítése.	140-147.p.
0296 BENCSEK Péter: A határforgalom főbb statisztikai jellemzői Magyarországon 1901-1915.....	13.p.	Másfél évszázad rendszerváltozásainak hatásai a nemzeti rendvédelmünkre XIX.évf. (2010) 22.sz.	
		0320 BENCSEK Péter: A határszéli gazdasági (kettős-birtokos) forgalom megszűnése 1945-1950.....	13.p.

0321 CHVOJKA Michael (ford.: ARTNER Ramona): Ahogyan a Habsburg-birodalom örökös tartományaiban gróf Joseph SEDLNITZKY rendőrfőnök irányításával az államrendőrség az egyetemi hallgatók egyleteivel foglalkozott.....	20.p.	0345 DAVOLA József : Fényképezés a Magyar Királyi Csendőrségnél.....	18.p.
0322 CHVOJKA Michael : Die Betrachtung- und Vorgangsweise des Polizeipräsidenten Sedlnitzky gegenüber den Burschenschaften.....	25.p.	0346 FORRÓ János : A Magyar Királyi Csendőrség és a fejér vármegyei zsidó deportálás.....	23.p.
0323 FORRÓ János : Milyen legyen a jövő rendőrsége?	30.p.	0347 FORRÓ János : A székesfehérvári csendőrkerület küzdelme Fejér Vármegye közbiztonságáért 1884-1945.....	32.p.
0324 FORRÓ János : A polgári magyar állam központosított közbiztonsági őrtestületének közrendvédelmi szolgálata.....	46.p.	0348 MARKÓ György : Csendőrtisztek a Magyar Királyi Honvéd Vezérkar főnökének bírósága előtt	73.p.
0325 HEGEDŰS Ernő : Teroreshárító erők szervezése a rendvédelmi szervezeteknél és a légideszant csapatoknál.....	55.p.	0349 PARÁDI József : A Magyar Királyi Csendőrség szervezete.....	80.p.
0326 PARÁDI József : A polgári magyar rendvédelem a XIX-XX. században.....	60.p.	0350 PARÁDI József : A Magyar Királyi Csendőrség szolgálati tevékenységei.....	91.p.
0327 PARÁDI József : A Magyar Királyi Csendőrség határőrizeti szolgálata.....	77.p.	0351 PARÁDI József : A csendőrség teendői az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királysága külső határainak őrizetében.....	100.p.
0328 PARÁDI József : A polgári magyar állam rendvédelmi testületeinek humán viszonyai 1867-1945.....	92.p.	0352 SUBA János : 1918 forró nyara és a Magyar Királyi Csendőrség.....	119.p.
0329 SUBA János : Határkijelölés, határkitűzés 1867-1945..	115.p.	0353 SUBA János : A Magyar Királyi Csendőrség és a vasútbiztonság 1917-1918.....	126.p.
0330 SUBA János : A határkiigazítás feltételeinek megteremtése a dualista Magyarországon.....	125.p.	0354 SZAKÁLY Sándor : Akik a Magyar Királyi Csendőrséget — 1938 és 1945 között — vezették.	136.p.
0331 TAKÁCS Gyula : Leszerelés és hadseregszervezés Magyarországon 1918 novemberében.....	135-139.p.	0355 ZÉTÉNYI Zsolt : A Magyar Királyi Csendőrség és a csendőrök jogállása 1945-ben és azután. (Egy elfelejtett szervezet és jelmondat: „Híven, becsülettel, vitézül!”).....	155-165.p.
A kiegyezéstől az ezredfordulóig felszámolt országos hatáskörű magyar rendvédelmi testületek XX.évf. (2011) 23.sz.			
0332 CSIHA Gábor : A szolgálati viszonyt és a rendfokozatot érintő mellékbüntetések Magyarországon a XIX-XX. században.....	13.p.	A közbiztonság közös Kárpát-medencei örökségünk XXII.évf. (2012) 25.sz.	
0333 DAVOLA József : Magyar rendfenntartók a világban...	27.p.	0356 BERKI Imre : A magyar határőrizet újjászervezése 1946-ban.....	13.p.
0334 FORRÓ János : A Kádár-rendszer rendvédelmi szervezetei a BM. Karhatalom és a Készenléti Rendőr Ezred.....	36.p.	0357 CSAPÓ Csaba : Erdély csendőrsége az átmenet éveiben 1867-1881.....	27.p.
0335 FORRÓ János : A magyar rendvédelem 1867-1968....	60.p.	0358 GÁSPÁR László : A második világháború utáni magyar határőrizet változásai.....	32.p.
0336 LÓRINCZ József : Börtönügyünk a hanyatló Kádárkorszakban.....	78.p.	0359 NAGY Ákos Péter : Quies custodiet ipsos custodes, azaz ki őrzi az őrzőket?.....	53.p.
0337 LÓRINCZ József : Börtönügyünk a rendszerváltozás időszakában.....	91.p.	0360 NAGY Ákos Péter : A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálat megalakulása és tevékenységének kialakítása a rendszerváltás folyamatában.....	58.p.
0338 PARÁDI József : Kontinuitás és újakezdés a XIX-XX. századi magyar rendvédelemben.....	99.p.	0361 NAGY József : A magyar határőrség szervezete, létszáma és területi elhelyezkedése 1958-1990.....	67.p.
0339 PARÁDI József : Rendvédelem-karhatalom 1867-1945	111.p.	0362 PARÁDI József : Magyar rendvédelem 1867-1914.....	79.p.
0340 PARÁDI József : A polgári magyar állam rendőrségei 1867-1945.....	124.p.	0363 PARÁDI József : A magyar állami rendőrség fejlődéstörténeti tapasztalatai 1867-1945.....	84.p.
0341 SUBA János : A trianoni határ északi határszakaszának határjellegétől való megfosztása 1938-ban.....	144.p.	0364 PARÁDI József : A XIX-XX. századi magyar rendszerváltozások és a csendőrség.....	102.p.
0342 SUBA János : Magyarország északi határszakaszának redemarációs munkálatai 1947-1953.....	155.p.	0365 SOM Krisztián : Rendvédelem-történet a numizmatikában.....	111.p.
0343 SZABÓ József János : Határvadász zászlóalj a Keleti-Kárpátok védelmi rendszerében 1940-1941.....	165-177.p.	0366 SUBA János : A császári csendőrség tiszti kara 1849-1868.....	116.p.
Csendőrség Ausztria-Magyarországon, illetve Ausztriában és Magyarországon 1849-2005. XXI.évf. (2011) 24.sz.			
344 BODA József : Az európai csendőri erő, avagy egy új békefenntartó alakulat születése.....	13.p.	0367 SUBA János : Karhatalom szervezése a Magyar Királyi Honvédségben 1918-ban.....	129-136.p.

**Militarizmus és demilitarizmus
a XIX-XX. századi magyar állam rendvédelmében**
XXII.évf. (2012) 26.sz.

0368 ARTNER Ramona: Egy közbiztonsági őrtestület útja Párizstól — Itálián és Ausztrián keresztül — Budapestig.....	13.p.
0369 ARTNER Ramona: Hírszerzés a dualizmuskori Magyar Királyságban.....	19.p.
0370 CSAPÓ Csaba — PARÁDI József: Az államfő magyarországi védelme az Osztrák-Magyar Monarchiában.	27.p.
0371 FORRÓ János: Rendvédelmi szervezetek sajátos tevékenysége háborús helyzetben Fejér vármegyében 1944 őszétől 1945 tavaszáig.....	35.p.
0372 NAGY Ákos Péter: A magyar rendvédelem belbiztonsági szolgálata 1945-1990.....	44.p.
0373 NAGY Ákos Péter: A Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata 2000-2010.....	59.p.
0374 PARÁDI József: A dualista Magyarország határőrizete a migráció tükrében.....	66.p.
0375 PARÁDI József: Az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságának határszéli csendőrsége.....	81.p.
0376 PARÁDI József: Az egységes állami fizetési rendszer és a szakterületi rendfokozati rendszerek a polgári magyar állam rendvédelmében.....	105.p.
0377 SUBA János: Szovjetunió és Magyarország közötti határvonal kitzése 1947-1949.....	120.p.
0378 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog alapjai	133.p.
0379 SZIKINGER István: Rendvédelmi jog a dualizmus korszakában.....	141-157.p.

**A XIX-XX. századi magyar állam
nemzetbiztonsági szervezetei**
XXIII.évf. (2013) 27-28-29-30.sz.

0380 ARTNER Ramona: A Magyar Királyi Csendőrség és a városok.....	13.p.
0381 ARTNER Ramona — PARÁDI József — ZEIDLER Sándor A Magyar Királyi Csendőrség légi, vízi, vasúti és közúti szakszolgálati ágai	23.p.
0382 BODA József: A katonai rang és függelmi rendszer a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnál	41.p.
0383 FÓRISZ Sándor: Rendvédelmi elvárások tükröződése négy ország rendőrtisztképzésében	65.p.
0384 FORRÓ János: Fejér vármegye közbiztonság-története 1688-1884	77.p.
0385 HEGEDŰS Ernő: A Magyar Királyi Csendőrség harc- és gépjárművei	89.p.
0386 JAKUS János A magyar rádió-és rádióelektronikai felderítés szervezeti változásai 1990-ig	101.p.
0387 KESERŰ István: A magyar pártállam határőrizete 1945-1956	111.p.
0388 NAGY Ákos Péter: Adalékok a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálata nemzetközi tevékenységének történetéhez..	129.p.
0389 PARÁDI József: Nemzeti határőrizetünk polgári szakasza	141.p.
0390 PARÁDI József: Az államfő testőrségei az Osztrák-Magyar Monarchiában	155.p.

0391 SOM Krisztián: A német gyarmatok rendvédelmi erői	161.p.
0392 SUBA János: „Csendőralakulások” a Magyar Nemzeti Hadseregben, majd Magyar Királyi Nemzeti Hadseregben 1919-1921	169.p.
0393 SZÉKELY Zoltán: Repülők és határok régen és ma	179.p.
0394 SZIKINGER István: A magyar rendvédelmi jog 1919-1944	187-198.p.

**A magyar rendvédelem, légiközlekedés, felderítés
a XIX-XX. században**
XXIII.évf. (2013) 31-32-33-34.sz.

0395 BALOGH Péter : A magyar katonai rádiófelderítés története.....	15.p.
0396 BODA József : A magyar katonai ejtőernyőzés 75 éve.....	27.p.
0397 BOTZ László : A Magyar Néphadsereg szerepvállalása a dél-vietnámi Nemzetközi Felügyelő és Ellenőrző Bizottság munkájában 1973-1975.....	41.p.
0398 FÓRISZ Sándor : Határprovokációk a magyar-jugoszláv államhatáron 1950-1951.....	47.p.
0399 HEGEDŰS Ernő - FRÖCHLICH Dávid : Katonai erők rendvédelmi szerepkörben.....	55.p.
0400 KESERŰ István: A magyar határőrizet 1945-1990.	63.p.
0401 NAGY György : Az első magyar határrendőrség	87.p.
0402 NAGY József : A magyar határőrizet változásai 1958-1990.....	97.p.
0403 OLASZ Lajos : A légi csendőrség Magyarországon.....	105.p.
0404 PARÁDI József : Rendvédelmi testületek a polgári magyar állam időszakában 1867-1919.....	121.p.
0405 PERÉNYI Roland : A fővárosi rendőrség tagjainak II. világháború alatti tevékenysége az igazoló bizottsági iratok.....	147.p.
0406 SZIKINGER István : A magyar rendvédelmi jog 1945-1989.....	153.p.
0407 TÖMÖSVÁRY Zsigmond : Egy kevésbé ismert katonai attasé: NÉMETH Dezső vezérkari ezredes.....	165.p.
0408 VEDÓ Attila : A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi tevékenységének szabályozása a dualizmus idején.....	170.p.
0409 VEDÓ Attila : A Francia Nemzeti Csendőrség a két világháború között.....	185-197.p.

A tűzoltóság története

XXIV.évf. (2014) 35-36-37-38.sz.

0410 BERKI Imre : A magyar polgári védelem történeti áttekintése.....	15.p.
0411 BERKI Imre : A magyar Katasztrófavédelem Központi Múzeumának története és kiállításai.....	25.p.
0412 GÖRBE Márk : Tűzvész és bányalég. Sorsragédiák megjelenítése FESZTY Árpád művészetében.....	35.p.

0413 HADNAGY Imre József : A magyar tűzoltó szervezetek története.....	43.p.		
0414 KISS András : Csepel gépjárművek a tűzoltóság szolgálatában.....	51.p.		
0415 LINDNER Gyula : Megjegyzések a Római Birodalom tűzvédelméhez.....	67.p.		
0416 OLASZ Lajos : A magyar légoltalom megszervezése az 1930-as években.....	75.p.		
0417 PARÁDI Ákos : Tűz elleni védekezés a polgári magyar államban 1867-1945.....	85.p.		
0418 RÉTI Rezső : József főherceg a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség védnöke.....	111.p.		
0419 SCHIMPF Gerard : A bécsi tűzoltóság 1683-1948..	119.p.		
0420 TÁTRAI Zsuzsanna : <i>Szent Flórián</i> ünnepe és a tűz szerepe a magyar néphagyományban.....	125-130.p.		
A magyar rendvédelem a kivételes hatalom időszakában XXIV.évf. (2014) 39-40-41-42.sz.			
0421 ARTNER Ramona : Az osztrák csendőrség 1848-1938.....	15.p.		
0422 ARTNER Ramona : A bajor csendőrség a XX. század húszas éveiben.....	23.p.		
0423 FORRÓ János : A magyar csendőrség Kelet-Dunántúl román megszállásakor.....	31.p.		
0424 FRÖCHLICH Dávid — HEGEDŰS Ernő : Forgópisztolyok a honvéd lovasságnál és a Magyar Királyi Csendőrség lovas szervezeti elemeinél.....	43.p.		
0425 PARÁDI Ákos : Ludovikai indítvány a magyar csendőrség létrehozására.....	51.p.		
0426 PARÁDI Ákos : Hivatás-történet gondozás a Magyar Királyi Csendőrségnél.....	55.p.		
0427 PARÁDI József : A Császári Királyi Csendőrség Magyarországon.....	61.p.		
0428 PARÁDI József : A dualizmuskori és a két világháború közötti Magyar Királyság határőrizete.....	71.p.		
0429 PARÁDI József : A Magyar Királyi Vámőrség a polgári magyar állam rendvédelmi testülete.....	81.p.		
0430 PARÁDI József : Határőrség, rendőrség, humán viszonyok a polgári magyar állam két világháború közötti időszakában.....	99.p.		
0431 SUBA János : A Magyar Királyi Csendőrség és a területviszacsatolások.....	119.p.		
0432 VEDÓ Attila : Rádió a Magyar Királyi Csendőrség szolgálatában.....	131.p.		
0433 VEDÓ Attila : A Magyar Királyi Csendőrség karhatalmi fellépésének gyakorlata.....	143.p.		
0434 VEDÓ Attila : A haderő karhatalmi tevékenysége 1867-1918.....	155-165.p.		
		25 év	
		a magyar rendvédelem-történet szolgálatában	
		XXV.évf. (2015) 43-44-45-46.sz.	
		0435 ERNYES Mihály : Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés)....	15.p.
		0436 MAGASVÁRI Adrienn : Vám- és adószedők a magyar pénzügyi igazgatásban az államalapítástól a kiegyezésig.....	39.p.
		0437 NYITRAI Endre : A szervezett bűnözés története.....	47.p.
		0438 OLASZ Lajos : Légi szuverenitás és légi ellenőrző szolgálat a HORTHY-korszakban.....	63.p.
		0439 PARÁDI József : A katonailag szervezett őrtestület és a polgári őrtestület.....	77.p.
		0440 SOM Krisztián : Az 1937 M magyar útlevél és nemzetközi összehasonlítása.....	85.p.
		0441 B STENGE Csaba : A munkácsi rendőrség defenzív és offenzív harcászati alkalmazása Kárpátalján 1939-ben.....	109.p.
		0442 SZABÓ Andrea : A magyar pénzügyörképzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011.....	117.p.
		0443 SZABÓ Szilárd : Az Evidenzbüro. Az Osztrák-Magyar Monarchia felderítő szervezete 1850-1919	127.p.
		0444 VEDÓ Attila : A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének megszervezése 1881-1918..	171-190.p.
		Rendvédelem-történet a rendvédelem szolgálatában XXV.évf. (2015) 47-48-49-50.sz.	
		0445 BENCsik Péter : Rendőrség, politikai rendőrség Hódmezővásárhelyen 1945 után.....	15.p.
		0446 ERNYES Mihály : Nyomozás, vizsgálat, vizsgálóbíró.....	21.p.
		0447 PARÁDI Ákos : Bosznia-Hercegovina csendőrsége az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában	45.p.
		0448 RAVASZ István : A Magyar Királyi Honvédség karhatalmi alkalmazásának szabályozása a HORTHY-korban, császári és királyi előzményekkel.....	51.p.
		0449 SIMON F Nándor : A Belügyminisztérium szolgálati igazolványai 1953-1995.....	69.p.
		0450 VEDÓ Attila : A Magyar Királyi Csendőrség közlekedési szolgálati ágának kialakulása és fejlődése.....	81.p.
		0451 ZEIDLER Sándor : Testőrségi rendfokozatok polgári magyar állam időszakában.....	95-100.p.
		Magyar határőrizet a XIX-XX. században XXVI.évf. (2016) 51.sz.	
		0452 BERKI Imre : A Határőrség Közvetlen Híradó Zászlóalja az 1956-os forradalom és szabadságharc Sodrásában.....	15.p.

0453 PARÁDI József: A Magyar Királyi Csendőrség a dualizmus kori Magyar Királyság határőrizetében 1891-1918.....	25.p.	0472 ZÉTÉNYI Zsolt : A Magyar Királyi Csendőrség fegyverhasználati szabályai a Magyar Rendőrség jelenlegi fegyverhasználati szabályai tükrében.....	161-181.p.
0454 PARÁDI József: Határrendőrség a történelmi Magyarországon 1906-1918.....	43.p.		
0455 SOM Krisztián: A magyar 1922 M útleveél 1922-1937.....	57.p.		
0456 SUBA János: Erdély határvédelme 1940-1944.....	75.p.		
0457 VEDŐ Attila: Csendőrök a dualista Magyarország kishatárforgalmának ellenőrzésében 1914-ig.....	87.p.		
0458 ZSIGOVITS László: Vámosok és határőrök a határforgalom ellenőrzésében 1945-2007.....	109-140.p.		

**Magyar rendvédelem
a XIX-XX. században**
XXVI.évf. (2016) 52.sz.

0459 HEGEDŰS Ernő : Motorizáció a XX. századi magyar határőrizetben.....	15.p.		
0460 LŐRINCZI Dénes : A háromszéki közbiztonság megszilárdítása a HABSBURG neoabszolutizmus időszakában.....	53.p.		
0461 PARÁDI Ákos : A CSERBA. (Csendőrlegénységi Ellátásban Részesülők Betegsegélyző Alapja).....	61.p.		
0462 PARÁDI József : Az Evidenzbüro és a magyar határőrizet kapcsolata.....	71.p.		
0463 PARÁDI József : Karhatalom a polgári magyar állam rendvédelmében.....	83.p.		
0464 SOM Krisztián : Határforgalom ellenőrzés és külföldre utazás szabályozása Magyarországon az I. világháborúban.....	95.p.		
0465 VEDŐ Attila : A Magyar Királyi Csendőrség teendői a külföldiek ellenőrzésének szabály- és szervezetrendszerében 1881-1938.	139-180.p		

**Rendvédelmi testületek és szabályozások
a polgári magyar állam rendvédelmi
modelljében**
XXVII.évf. (2017) 53.sz.

0466 ESTÓK József : A polgári magyar állam büntetés-végrehajtásának egyenruházata és rangrendszere 1867-1945.....	15.p.		
0467 PARÁDI József : A magyar rendvédelem 1867-1918.....	33.p.		
0468 PARÁDI József : Hírszerzés és határőrizet az Osztrák-Magyar Monarchia Magyar Királyságában.....	53.p.		
0469 SZIGETVÁRI Oszkár : A fővárosi rendőrség detektívtestülete.....	85.p.		
0470 VERBOVSZKI Sándor : Az eljárás lezárult — ítélet nélkül. A dr. CSATÁRY László Lajos ügy jogi és kriminalisztikai anomáliái a dokumentumok tükrében.....	97.p.		
0471 VOLCSÁNYI Nikolett : Személyi állomány életét jelentősen befolyásoló és a XX. század elején szokatlan szabályozások a Magyar Királyi Csendőrségnél.....	145.p.		

**A 150 éves
pénzügyőrség**
XXVII.évf. (2017) 54.sz.

0473 ERDŐS Ákos: A Vám- és Pénzügyőrség kábítószer-ellenes tevékenysége a rendszerváltást követő első évtizedben.....	15.p.		
0474 MÉSZÁROS Balázs: A Magyar Királyi Pénzügyőrség egyenruházata és felszerelése 1919-1944	25.p.		
0475 PARÁDI Ákos: A Magyar Királyi Pénzügyőrség teendői a katonai határőrizetire való áttérés időszakában.....	45.p.		
0476 PARÁDI József: A magyar rendvédelem 1919-1941.....	59.p.		
0477 PARÁDI József: Pénzügy a dualizmus kori magyar békehatárőrizetben.....	93.p.		
0478 SZABÓ Andrea: A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere 1867-1947.....	107.p.		
0479 SZIGETVÁRI Oszkár: Nyomozó tevékenység a Magyar Királyi Pénzügyőrségnél.....	127-140.p.		